รายงานการวิจัยฉบับที่ 82

เรื่อง

การวิเคราะห์ดัชนีเชิงเหตุและผลของคุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัวไทย

An Analysis of Marital Quality Indicators in Thai Families : Antecedents and Consequences

โดย

รองศาสตราจารย์ งามตา วนินทานนท์

รองศาสตราจารย์ ดร. ดุษฎี โยเหลา

อาจารย์ ดร. วิลาสลักษณ์ ชัววัลลี

รองศาสตราจารย์ วันเพ็ญ พิศาลพงศ์

อาจารย์ อุษา ศรีจินดารัตน์

สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2545

รางวัลผลงานวิจัยดีเยี่ยม ประจำปี 2547 สาขาสังคมวิทยา

จากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

ประกาศคุณูปการ

งานวิจัยเรื่อง " การวิเคราะห์ดัชนีเชิงเหตุและผลของคุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัวไทย " สำเร็จได้ด้วยการสนับสนุนและอนุเคราะห์จากหลายฝ่าย ขอขอบคุณคณะกรรมการแห่งชาติเพื่อการวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทยและสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติที่ให้การสนับสนุนทุนวิจัย ขอบคุณสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่อนุญาตให้ทำโครงการวิจัย ให้เวลาและสนับสนุนในหลายด้าน โดยเฉพาะรองศาสตราจารย์ ดร. ผจงจิต อินทสุวรรณ อดีตผู้อำนวยการสถาบันฯ และโครงการวิจัยนี้ดำเนินไปได้อย่างดีตั้งแต่เริ่มพัฒนาเค้าโครงละเอียดจนถึงการเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์ ด้วยคำชี้แนะที่มีคุณค่ายิ่งจากคณะทำงานติดตามและประเมินผลการวิจัยทางวิชาการด้านพฤติกรรมครอบครัว ซึ่งมีศาสตราจารย์ ดร.จรรจา สุวรรณทัต เป็นประธาน รองศาสตราจารย์ ดร.สวัสดิ์ ประทุมราช และศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน พันธุมนาวิน เป็นกรรมการ

ขอขอบคุณ ศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน พันธุมนาวิน และรองศาสตราจารย์ ดร.โกศล มีคุณ ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการโครงการวิจัยแม่บท : การวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทย ที่ให้คำปรึกษาและสนับสนุนมาโดยตลอด ขอบคุณผู้บริหารและบุคลากรของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติที่ให้ความอนุเคราะห์การดำเนินงานเป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณเพ็ญศรี คีรีวัลย์ อดีตผู้อำนวยการกองส่งเสริมการวิจัย คุณธเนศ ด่วนชะเอม ผู้อำนวยการฯ ปัจจุบันซึ่งเป็นเลขานุการโครงการวิจัยแม่บทฯ คุณวิภารัตน์ ดีอ่อง ผู้ช่วยเลขานุการโครงการวิจัยแม่บทฯ ที่เป็นผู้ประสานงานระหว่างนักวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติและโครงการวิจัยแม่บทฯ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ธุรการทุกคน ที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้ในหลาย ๆ ด้าน

ในการดำเนินการติดต่อสถานที่และเก็บรวบรวมข้อมูล โครงการวิจัยนี้ได้รับความอนุเคราะห์จากคณาจารย์ของสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์คือ รองศาสตราจารย์ วันเพ็ญ พิศาลพงศ์ อาจารย์ ดร.วิลาสลักษณ์ ชัววัลลี อาจารย์อุษา ศรีจินดารัตน์ อาจารย์ทัศนา ทองภักดี ตลอดจนนิสิตปริญญาเอกรุ่นที่ 2 และนิสิตปริญญาโทรุ่นที่ 10 เป็นผู้นำทีมผู้ช่วยวิจัย ซึ่งเป็นนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ออกไปทำการเก็บข้อมูลผู้ถูกศึกษา การเก็บข้อมูลลุล่วงไปอย่างดีตามแผนงานที่กำหนด ด้วยความร่วมมือจากผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มนักเรียนและผู้ปกครองจากโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 11 แห่ง กลุ่มนักเรียนและผู้ปกครองโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 8 แห่ง (ดังปรากฏรายชื่อในภาคผนวก ก.) และกลุ่มผู้ใหญ่ในอาชีพต่าง ๆ ที่มีครอบครัวแล้ว ขอขอบคุณผู้บริหารและคณาจารย์ประจำโรงเรียนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งหัวหน้า

หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องทุกท่านเป็นอย่างสูง ที่กรุณาอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลครั้งนี้

ในขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติขั้นสูงก็ได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ดุษฎี โยเหลา ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ กรุณาให้คำแนะนำปรึกษา ช่วยตรวจสอบความถูกต้องของผลการวิเคราะห์ และแปลผลจากการวิเคราะห์อิทธิพลด้วยโปรแกรม LISREL พร้อมกันนี้ขอขอบคุณคุณวิริณธิ์ ธรรมนารถสกุล และคุณรังสรรค์ โฉมยา นิสิตปริญญาเอกรุ่นที่ 2 ของสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ ที่ช่วยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติต่าง ๆ ด้วยความตั้งใจและรับผิดชอบเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิงโดยเฉพาะบทความวิจัยในวารสารต่างประเทศที่สำคัญหลายเรื่อง ซึ่งปรากฏในส่วนของการประมวลเอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้องและส่วนอภิปรายผลวิจัย ได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก ศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน พันธุมนาวิน ช่วยค้นคว้าให้ในช่วงที่ท่านเดินทางไปประเทศสหรัฐอเมริกา และอาจารย์อุษา ศรีจินดารัตน์ ยังช่วยค้นหาให้อีกส่วนหนึ่งภายในประเทศ

อีกผู้หนึ่งที่ต้องขอบคุณคือ คุณณัฐสุดา เสมทรัพย์ ผู้ซึ่งจัดพิมพ์ต้นฉบับรายงานการวิจัยให้อย่างเรียบร้อย ช่วยผ่อนภาระด้านนี้ของคณะผู้วิจัยลงได้มาก

ท้ายที่สุดนี้ ผู้เขียนต้องขอบคุณสมาชิกในครอบครัวที่ให้ความเข้าใจและกำลังใจ และมีความอดทนต่อการที่ผู้เขียนต้องทุ่มเทเวลาให้กับการเขียนงานนี้ หากงานวิจัยนี้จะมีส่วนเอื้อประโยชน์ทางวิชาการ และให้ข้อคิดเชิงปฏิบัติที่มีคุณค่าแก่คู่สมรสและครอบครัวไทยอยู่บ้าง ย่อมเป็นผลจากการได้รับความอนุเคราะห์สนับสนุนจากทุกท่านที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนี้

งามตา วนินทานนท์
หัวหน้าโครงการวิจัย
พฤษภาคม 2544

รายงานการวิจัยย่อ

เรื่อง

"การวิเคราะห์ดัชนีเชิงเหตุและผลของคุณภาพชีวิตสมรส ในครอบครัวไทย"

โดย

2545

ครอบครัวเป็นแหล่งยุทธศาสตร์หนึ่งในสามแหล่ง (รวมถึงชุมชนและสถาบันการศึกษา) ซึ่งถูกกำหนดให้เป็นกลไกในการสร้างคนที่มีคุณภาพแก่ประเทศชาติ อย่างไรก็ตาม ปัญหาเยาวชนที่มีจิตใจและพฤติกรรมเบี่ยงเบนทุกวันนี้ ถูกระบุว่ามีสาเหตุมาจากการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัวที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีคุณภาพชีวิตสมรสไม่ดี ในงานวิจัยลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัวซึ่งมีสภาวะเสี่ยง ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2536) ทำการศึกษากลุ่มนักเรียนจากครอบครัวประเภทแตกแยกและปกติในกรุงเทพฯ จำนวน 4,590 คน พบผลที่สำคัญว่า ในครอบครัวสภาวะเครียดมาก ซึ่งหมายถึงครอบครัวปกติที่มีบิดามารดาอยู่ร่วมกัน แต่ขาดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีการทะเลาะวิวาทกันอยู่เสมอ และห่างเหินกัน เป็นครอบครัวประเภทที่ส่งผลเสียต่อจิตใจและพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นทุกด้านที่ศึกษามากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับครอบครัวประเภทแตกแยก (นักเรียนขาดบิดามารดาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่าย) และครอบครัวปกติ (มีบิดามารดาอยู่ร่วมกันและมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน) ผลการวิจัยข้างต้นชี้ให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส (บิดากับมารดา) ในปริมาณที่ดีจากมากถึงน้อย เป็นตัวแปรที่มีบทบาทสำคัญในการบ่งชี้สภาพจิตใจและพฤติกรรมของเยาวชนวัยรุ่นในกรุงเทพฯ ควรพัฒนาตัวแปรนี้เป็นดัชนีครอบครัวที่ใช้ได้อย่างกว้างขวาง จึงจำเป็นต้องมีงานวิจัยในขั้นต่อไป เพื่อยืนยันปัจจัยที่เกี่ยวข้องและแสวงหาความรู้เกี่ยวกับปัจจัยเชิงเหตุและผลที่จะร่วมกันอธิบายสภาวะความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพสูง เพื่อเป็นแนวทางในการเสริมสร้างผลดีและป้องกันผลเสียที่อาจเกิดแก่เยาวชนผู้เป็นทรัพยากรที่มีค่ายิ่งของสังคมไทย โครงการวิจัย" การวิเคราะห์ดัชนีเชิงเหตุและผลของคุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัวไทย " นับเป็นความพยายามที่ต่อเนื่องกับการวิจัยดังกล่าวอีกระดับหนึ่ง

---

* คณะผู้ร่วมวิจัย : รศ.ดร.ดุษฎี โยเหลา ดร.วิลาสลักษณ์ ชัววัลลี รศ.วันเพ็ญ พิศาลพงศ์ และอาจารย์อุษา ศรีจินดารัตน์ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

งานวิจัยนี้ มุ่งศึกษาระบบดัชนีคุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัวไทย ซึ่งเป็นด้านหนึ่งของดัชนีทางสังคม อันหมายถึง เครื่องมือวัดเชิงปริมาณซึ่งเป็นตัวแทนของสังกัปทางสังคมหนึ่ง " ระบบดัชนีทางสังคม " ให้ข้อสรุปในรูปของความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลเกี่ยวกับกิจกรรมหนึ่ง ๆ ได้อย่างครอบคลุม โดยใช้ดัชนีหลายตัวแปรร่วมกัน มีดัชนีสำคัญ 3 กลุ่มคือ ***ดัชนีเชิงเหตุ ดัชนีกระบวนการ และดัชนีเชิงผล*** ซึ่งแต่ละกลุ่มมีดัชนีทางสังคมตั้งแต่สองด้านขึ้นไปเป็นตัวชี้วัด ส่วน " คุณภาพชีวิตสมรส " เป็นลักษณะทั้งด้านคุณภาพและปริมาณของปฏิสัมพันธ์และการทำหน้าที่ของคู่สมรสหลายด้าน ในการวิจัยนี้วัดด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสและการปรับตัวระหว่างคู่สมรส ***ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส*** หมายถึง ปริมาณความสัมพันธ์ที่ผู้เป็นสามีหรือภรรยามีต่อคู่สมรสของตนทั้งทางด้านดีและไม่ดี เช่น การแสดงความเห็นใจซึ่งกันและกัน การช่วยเหลือกัน หรือปริมาณความขัดแย้ง ห่างเหิน ไม่เข้าใจกัน ในกรณีให้บุตรเป็นผู้รายงาน ใช้ชื่อว่าตัวแปรการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา ส่วน ***การปรับตัวระหว่างคู่สมรส*** หมายถึง ปริมาณความสัมพันธ์จากการรายงานของสามีหรือภรรยาเกี่ยวกับ 4 ด้านคือ การมีความคิดและการกระทำที่สอดคล้องกลมกลืนกัน ความพึงพอใจที่มีต่อกัน การยึดเหนี่ยวผูกพันกันและการแสดงความรักใคร่ต่อกัน

วัตถุประสงค์ในการวิจัยมี 3 ประการ ***ประการแรก*** ศึกษาปัจจัยเชิงเหตุของคุณภาพชีวิตสมรส ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยเชิงเหตุ 2 ประเภทคือ ปัจจัยเสริม (promotive factors) และปัจจัยเสี่ยง (risk factors) และในปัจจัยเชิงเหตุแต่ละประเภทมีการศึกษาตัวแปรด้านสถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัวและจิตลักษณะของบุคคลเป็นหลัก ***ประการที่สอง*** ต้องการสร้างและพัฒนาดัชนีคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส (บิดากับมารดา) ให้สามารถใช้ได้กับครอบครัวทั่วไปที่มีคู่สมรสอยู่ร่วมกัน โดยจะทำการตรวจสอบความแตกต่างในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสจากการรายงานของเยาวชนผู้เป็นบุตรและจากการรายงานของผู้เป็นบิดาหรือมารดาในครอบครัวประเภทต่าง ๆ และค้นหาปัจจัยสำคัญที่สามารถอธิบายปริมาณความแตกต่างที่เกิดขึ้นจากการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสได้ดี เพื่อสร้างความมั่นใจในเกณฑ์ที่จะนำไปใช้เป็นดัชนีแยกครอบครัวที่อยู่ในสภาวะเครียดมากออกจากครอบครัวที่อยู่ในสภาวะเครียดน้อยได้ถูกต้องตรงตามความเป็นจริง ***ประการที่สาม*** ศึกษาปัจจัยเชิงผลของคุณภาพชีวิตสมรส ได้แก่ ผลทางตรงที่เกิดแก่ลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมบางด้านของผู้เป็นบุตร ตลอดจนผลทางอ้อมผ่านการรับรู้ของบุตร เช่น การรับรู้ถึงวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่ได้รับ การรับรู้สภาวะความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว การรับรู้ความสามารถในการจัดการกับปัญหาความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา เป็นต้น

เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ 3 ประการ ซึ่งมีประเด็นสำคัญในการศึกษาทั้งปัจจัยเชิงเหตุและผลของคุณภาพชีวิตสมรส ซึ่งไม่อาจดำเนินการในงานวิจัยเดียวกันได้ คณะผู้วิจัยจึงแบ่งโครงการวิจัยออกเป็น 2 งานย่อย ทั้งสองงานเป็นการวิจัยประเภทศึกษาความสัมพันธ์เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มตัวแปรที่เป็นปัจจัยเชิงเหตุและผลอย่างต่อเนื่องกัน เพื่อให้ได้คำตอบที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์หลัก

งานวิจัย 1 : การวิเคราะห์ดัชนีเชิงเหตุของคุณภาพชีวิตสมรส (ศึกษาสามีหรือภรรยา)

มุ่งวิจัยเพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ประการที่หนึ่ง โดยอาศัยแนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์พฤติกรรมของมนุษย์แบบปฏิสัมพันธ์นิยมเป็นจุดเริ่มต้นในการประมวลเอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างกว้างขวางและทันสมัย ทำให้ได้ตัวแปรเชิงเหตุที่ใช้ในการวิจัยนี้ 5 กลุ่ม คือ กลุ่มสถานการณ์ภายนอก - ภายในครอบครัว 7 ด้าน จิตลักษณะทั่วไป 7 ด้าน ลักษณะทางพุทธศาสนา 3 ด้าน จิตลักษณะตามสถานการณ์ 2 ด้าน ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของผู้ถูกศึกษา 9 ด้าน ตัวแปรกลุ่มสุดท้ายใช้เป็นตัวแปรแบ่งกลุ่มย่อยเพื่อวิเคราะห์ผลอย่างละเอียดต่อไป ส่วนตัวแปรเชิงผลคือ คุณภาพชีวิตสมรส 2 ด้าน ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสและการปรับตัวระหว่างคู่สมรส รวมตัวแปรที่ศึกษา 30 ตัวแปร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ สามีหรือภรรยาที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร 962 คน เป็นสามี 361 คน ภรรยา 601 คน มีอายุระหว่าง 21 ถึง 49 ปี (อายุเฉลี่ย 35.05 ปี) จำนวนปีที่ได้รับการศึกษาอยู่ระหว่าง 0 ถึง 21 ปี (จำนวนปีที่ได้รับการศึกษาเฉลี่ย 11.60 ปี) จำนวนปีที่อยู่ร่วมกันระหว่าง 2 ถึง 31 ปี (จำนวนปีที่อยู่ร่วมกันเฉลี่ย 10.27 ปี) ร้อยละ 81.6 ของผู้ตอบมีบุตร 1 คนขึ้นไป หน่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ บุคคล

ตัวแปรสำคัญกลุ่มต่างๆ ในงานวิจัย 1 เป็นตัวแปรประเภทคะแนนต่อเนื่องเป็นส่วนใหญ่ วัดโดยแบบวัดมาตรประเมินรวมค่า แบบวัดแต่ละตัวแปรมีข้อคำถามอย่างน้อย 10 ประโยค แต่ละประโยคมีมาตร 6 หน่วยประกอบจาก " จริงที่สุด " ถึง " ไม่จริงเลย " แต่ละแบบวัดใช้ข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ และแบบวัดแต่ละฉบับมีค่าความเชื่อมั่นแบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าอยู่ระหว่าง .81 ถึง .93

สมมติฐานในงานวิจัย 1 มี 3 ข้อ สองข้อแรกเป็นการทำนายความสัมพันธ์เชิงเหตุระหว่างตัวแปรเชิงเหตุ 4 กลุ่ม กับคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส (โมเดล 1) และด้านการปรับตัวระหว่างคู่สมรส (โมเดล 2) สมมติฐานที่สาม เป็นการค้นหาปัจจัยเสริม

และปัจจัยเสี่ยงที่มีบทบาทสำคัญในการทำนายคุณภาพชีวิตสมรสแต่ละด้าน และเปรียบเทียบปริมาณการทำนายของตัวทำนายสองชุดรวมกันกับปริมาณการทำนายของตัวทำนายแต่ละชุด การตรวจสอบสมมติฐานสองข้อแรก ใช้วิธีวิเคราะห์อิทธิพล (Path Analysis) โปรแกรมความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น (LISREL 8.10) ส่วนสมมติฐานที่สาม วิเคราะห์ด้วยวิธีถดถอยพหุคูณแบบมาตรฐานและแบบเป็นขั้น (Standard and Stepwise Multiple Regression) ในกลุ่มตัวอย่างรวมและในกลุ่มที่แยกตามลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของผู้ตอบ

ผลวิจัยที่สำคัญมี 5 ประการ ดังนี้

ประการแรก จากการเปรียบเทียบลักษณะเบื้องต้นของผู้ตอบฝ่ายสามีกับภรรยาตามตัวแปรต่าง ๆ ในกลุ่มสถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัว ลักษณะจิตใจทั่วไป ลักษณะจิตใจตามสถานการณ์ ลักษณะทางพุทธศาสนา และคุณภาพชีวิตสมรส สรุปได้ว่า ผู้ตอบฝ่ายภรรยามีการรับรู้สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว มีวิถีชีวิตแบบพุทธ มีการปฏิบัติทางพุทธศาสนามากกว่าผู้ตอบฝ่ายสามี ขณะที่ผู้ตอบฝ่ายสามีมีสุขภาพกาย สุขภาพจิตดีกว่าผู้ตอบฝ่ายภรรยา และรับรู้ว่าคู่สมรสของตนมีการปฏิบัติทางพุทธศาสนาสูงกว่าการรับรู้ของผู้ตอบฝ่ายภรรยา

ประการที่สอง พบว่า โมเดล 1 ใช้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้ในเกณฑ์ดี ผลของโมเดล 1 : ปัจจัยเชิงเหตุที่อธิบายคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ใน ***กลุ่มสามี*** พบดังนี้ จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน (พัฒนาการทางจิตสังคม ขั้น 6 ตามทฤษฎีอิริคสัน) เป็นปัจจัยที่ส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสมากที่สุด (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .53) การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส และการรับรู้การปฏิบัติทางพุทธศาสนาของคู่สมรสต่างส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในลำดับรองลงมา สำหรับทัศนคติต่อคู่สมรสก็พบว่าเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลทางตรงต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสมากเป็นลำดับที่สาม นอกจากนี้ ยังพบว่าปริมาณการสื่อสารระหว่างสามีกับภรรยา และวิถีชีวิตแบบพุทธของสามี เป็นปัจจัยที่ส่งผลทางอ้อมต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสผ่านทางทัศนคติต่อคู่สมรส ตัวแปรเชิงเหตุทั้งหมดร่วมกันทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในโมเดลของสามีได้ร้อยละ 75 กล่าวได้ว่า สามีผู้มีความสัมพันธ์ที่ดีกับภรรยาคือผู้ที่มีจิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพันมาก รับรู้ว่าภรรยามีค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวมาก มีทัศนคติที่ดีต่อภรรยามาก รับรู้ว่าภรรยามีการปฏิบัติทางพุทธศาสนามาก และรับรู้ว่าครอบครัวมีสภาพทางเศรษฐกิจดีมาก ส่วนปริมาณการสื่อสารกับภรรยามากและสามีเองมีวิถีชีวิตแบบพุทธสูงนั้น ช่วยเอื้อให้สามีมีทัศนคติที่ดีต่อภรรยา จึงเสริมให้มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสามีกับภรรยาอีกทางหนึ่งด้วย ใน***กลุ่มภรรยา*** พบดังนี้ จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพันเป็นปัจจัยที่ส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสมากที่สุด (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม

.47) การสื่อสารระหว่างภรรยากับสามี วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบและการรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส ต่างส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในลำดับรองลงมา สำหรับทัศนคติต่อคู่สมรส พบว่าเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลทางตรงต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสมากเป็นลำดับที่สอง นอกจากนี้ยังพบว่า การรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรสและวิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวกเป็นปัจจัยที่ส่งผลทางอ้อมต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสผ่านทางทัศนคติต่อคู่สมรส ตัวแปรเชิงเหตุทั้งหมดร่วมกันทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในโมเดลของภรรยาได้ร้อยละ 77 กล่าวได้ว่า ภรรยาผู้มีความสัมพันธ์ที่ดีกับสามี คือ ผู้ที่มีจิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพันมาก มีทัศนคติที่ดีต่อสามีมาก มีปริมาณการสื่อสารระหว่างกันมาก ใช้วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบน้อย รับรู้ว่าสามีมีค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวมาก และรับรู้ว่าครอบครัวมีสภาพทางเศรษฐกิจดีมาก ส่วนการรับรู้ว่าสามีมีการปฏิบัติทางพุทธศาสนามากและฝ่ายภรรยาเองพยายามใช้วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวกมากนั้น ช่วยเอื้อให้ภรรยามีทัศนคติที่ดีต่อสามี จึงเสริมให้มีความสัมพันธ์ที่ดีกับสามีอีกทางหนึ่งด้วย

เมื่อเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์โมเดล 1 ทั้งฝ่ายสามีและภรรยา พบผลสอดคล้องกันว่า จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส ทัศนคติต่อคู่สมรส และการรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว ต่างส่งผลทางตรงอย่างเด่นชัดต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสทั้งในโมเดลฝ่ายสามีและภรรยา แต่พบผลต่างกันว่า ปัจจัยด้านการสื่อสารระหว่างคู่สมรสและวิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบส่งผลทางตรงต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในโมเดลฝ่ายภรรยา แต่ไม่ปรากฏในโมเดลฝ่ายสามี ขณะที่ปัจจัยด้านการรับรู้การปฏิบัติทางพุทธศาสนาของคู่สมรสส่งผลทางตรงต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในโมเดลฝ่ายสามี แต่ไม่ปรากฏในโมเดลฝ่ายภรรยา

ประการที่สาม พบว่า โมเดล 2 ใช้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้ในเกณฑ์ดี ผลของโมเดล 2 : ปัจจัยเชิงเหตุที่อธิบายคุณภาพชีวิตสมรสด้านการปรับตัวระหว่างคู่สมรส ใน ***กลุ่มสามี*** พบดังนี้ จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพันและการรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรสต่างส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรส โดยปัจจัยแรกส่งผลในปริมาณมากที่สุด (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .46) สำหรับทัศนคติต่อคู่สมรส วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก การรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัวและวิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ ต่างก็ส่งผลทางตรงต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรส นอกจากนี้ยังพบว่า การรับรู้การปฏิบัติทางพุทธศาสนาของคู่สมรส การสื่อสารระหว่างคู่สมรส วิถีชีวิตแบบพุทธของผู้ตอบ และการปฏิบัติทางพุทธศาสนาของผู้ตอบ ต่างส่งผลทางอ้อมต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรสผ่านทางทัศนคติต่อคู่สมรส ตัวแปรเชิงเหตุทั้งหมดร่วมกันทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสในโมเดลของ

สามีได้ร้อยละ 65 กล่าวได้ว่า สามีที่ปรับตัวเข้ากับภรรยาได้ดีคือ ผู้ที่มีจิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพันมาก รับรู้ว่าภรรยามีค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวสูง มีทัศนคติที่ดีต่อภรรยามาก ใช้วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวกมากแต่ใช้วิธีแบบลบน้อย และรับรู้ว่าครอบครัวมีสภาพเศรษฐกิจดีมาก ส่วนการรับรู้ว่าภรรยามีการปฏิบัติทางพุทธศาสนามาก มีการสื่อสารกับภรรยามาก และตนเองมีวิถีชีวิตแบบพุทธมากนั้น ช่วยเอื้อให้สามีมีทัศนคติที่ดีต่อภรรยา จึงเสริมให้ปรับตัวเข้ากับภรรยาได้ดีอีกทางหนึ่ง ใน*กลุ่มภรรยา* พบดังนี้ จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก การสื่อสารระหว่างคู่สมรส และการรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส ต่างส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรส โดยปัจจัยแรกส่งผลในปริมาณมากที่สุด (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .41) สำหรับทัศนคติต่อคู่สมรสและการรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัวต่างส่งผลทางตรงต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรส นอกจากนี้ยังพบว่า การรับรู้การปฏิบัติทางพุทธศาสนาของคู่สมรสส่งผลทางอ้อมต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรสผ่านทางทัศนคติต่อคู่สมรส ตัวแปรเชิงเหตุทั้งหมดร่วมกันทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสในโมเดลของภรรยาได้ร้อยละ 65 กล่าวได้ว่า ภรรยาที่ปรับตัวเข้ากับสามีได้ดีคือผู้ที่มีจิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพันมาก ใช้วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวกมาก มีทัศนคติที่ดีต่อสามีมาก มีการสื่อสารกับสามีมาก รับรู้ว่าสามีมีค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวมาก และรับรู้ว่าครอบครัวมีสภาพเศรษฐกิจดีมาก ส่วนการรับรู้ว่าสามีมีการปฏิบัติทางพุทธศาสนามากและตนเองใช้วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบน้อย ช่วยเอื้อให้ภรรยามีทัศนคติที่ดีต่อสามี จึงเสริมให้ปรับตัวเข้ากับสามีได้ดีอีกทางหนึ่ง

เมื่อเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์โมเดล 2 ทั้งฝ่ายสามีและภรรยา พบผลสอดคล้องกันว่าจิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน ทัศนคติต่อคู่สมรส วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส และการรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัวต่างส่งผลทางตรงอย่างเด่นชัดต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรส แต่พบผลที่ต่างกันคือ ปัจจัยด้านวิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบส่งผลทางตรงต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรสในโมเดลฝ่ายสามี แต่ไม่ปรากฏในโมเดลฝ่ายภรรยา ขณะที่การสื่อสารระหว่างคู่สมรสส่งผลทางตรงต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรสในโมเดลฝ่ายภรรยา แต่ไม่ปรากฏในโมเดลฝ่ายสามี

ประการที่สี่ ปัจจัยเชิงเหตุชุดปัจจัยเสริม 7 ด้าน ได้แก่ การรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลภายนอกครอบครัว การสื่อสารระหว่างคู่สมรส วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส การรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส และทัศนคติต่อคู่สมรส ร่วมกัน สามารถอธิบายคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสได้ร้อยละ 72 ถึง 81 ในกลุ่มรวมและกลุ่มสามีภรรยา

ประเภทต่าง ๆ 26 กลุ่ม โดยทำนายได้สูงสุดในกลุ่มสามีภรรยาที่ไม่มีบุตร ตัวทำนายสำคัญคือ ทัศนคติต่อคู่สมรส จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน การรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส ตามลำดับ ปัจจัยเสริมทั้ง 7 ด้านร่วมกันสามารถอธิบายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสได้ร้อยละ 57 ถึง 70 ในกลุ่มรวมและกลุ่มสามีภรรยาประเภทต่าง ๆ 26 กลุ่ม โดยทำนายได้สูงสุดในกลุ่มสามีภรรยาที่มีการศึกษาสูง ตัวทำนายสำคัญคือ จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน ทัศนคติต่อคู่สมรส และวิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก ตามลำดับ กล่าวโดยรวมได้ว่า ปัจจัยเสริมทางจิตด้านความใกล้ชิดผูกพันมีบทบาทในการอธิบายคุณภาพชีวิตสมรสทั้งสองด้านได้เป็นลำดับแรก รองลงมาคือ ทัศนคติต่อคู่สมรส วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวกและการสื่อสารระหว่างคู่สมรส ตามลำดับ

ปัจจัยเชิงเหตุชุดปัจจัยเสี่ยง 7 ด้าน (ได้แก่ การรับรู้ความแตกต่างของสภาพเศรษฐกิจระหว่างคู่สมรส วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ ความแตกต่างด้านวัยระหว่างคู่สมรส ความแตกต่างด้านการศึกษาระหว่างคู่สมรส ปริมาณการใช้ประโยชน์จากห้องนอน ความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัย และความเครียดในการทำงาน) ร่วมกับปัจจัยเชิงเหตุชุดปัจจัยเสริม 7 ด้าน ดังกล่าวข้างต้น รวม 14 ด้าน สามารถเพิ่มปริมาณการทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสจากเดิมที่ชุดปัจจัยเสริมเพียงชุดเดียวเคยทำนายได้ตามเกณฑ์ (ปริมาณการทำนายต่างกันตั้งแต่ร้อยละ 5 เป็นเกณฑ์ที่ตั้งไว้ล่วงหน้า) เฉพาะในกลุ่มสามีภรรยาที่มีการศึกษาระดับสูงเพียงกลุ่มเดียวเท่านั้น จากกลุ่มสามีภรรยารวมและสามีภรรยาประเภทต่าง ๆ 26 กลุ่ม ไม่พบว่าปัจจัยเชิงเหตุชุดปัจจัยเสริมและปัจจัยเสี่ยงรวม 14 ด้าน สามารถเพิ่มปริมาณการทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสจากเดิมที่ปัจจัยเสริมชุดเดียวเคยทำนายได้ กล่าวได้ว่า ปัจจัยเสริมเพียงชุดเดียวสามารถทำนายคุณภาพชีวิตสมรสได้ใกล้เคียงกับปัจจัยเสริมและปัจจัยเสี่ยงสองชุดร่วมกัน แสดงว่า ปัจจัยเชิงเหตุชุดปัจจัยเสริม 7 ด้านมีบทบาทอย่างสำคัญในการอธิบายคุณภาพชีวิตสมรสทั้งสองด้าน

ประการที่ห้า จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเสี่ยง 7 ด้านกับคุณภาพชีวิตสมรสแต่ละด้าน (ด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสและการปรับตัวระหว่างคู่สมรส) และผลการเปรียบเทียบลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังทางครอบครัวของผู้ถูกศึกษาที่รายงานปริมาณความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสและการปรับตัวระหว่างคู่สมรสแตกต่างกัน สรุปได้ว่า ***ลักษณะสามีภรรยาผู้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันน้อย***นั้น เป็นกลุ่มผู้ตอบฝ่ายภรรยามากกว่าฝ่ายสามี ผู้ตอบเช่นนี้เป็นผู้ที่รับรู้ว่าครอบครัวปัจจุบันมีสภาพเศรษฐกิจระดับต่ำ มีทัศนคติที่ดีต่อคู่สมรสน้อย เป็นผู้รายงานว่าเคยรับรู้ว่าคู่สมรสมีสถานภาพทางเศรษฐกิจก่อนแต่งงานแตกต่างจากตนมาก เป็นผู้ใช้วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบมาก มีความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัยมาก และมีความเครียด

ในการทำงานสูง และ*ลักษณะสามีภรรยาผู้ที่ปรับตัวเข้ากันได้น้อย* พบในกลุ่มที่มีระดับการศึกษาต่ำ กลุ่มที่รับรู้ว่าครอบครัวปัจจุบันมีสภาพทางเศรษฐกิจระดับต่ำ กลุ่มที่มีทัศนคติที่ดีต่อคู่สมรสน้อย และในกรณีเป็นกลุ่มผู้ที่รับรู้ว่าครอบครัวปัจจุบันมีสภาพเศรษฐกิจต่ำ ผู้ที่รับรู้ว่าคู่สมรสของตนมีความแตกต่างของสถานภาพทางเศรษฐกิจก่อนแต่งงานมาก มีการปรับตัวเข้ากับคู่สมรสได้น้อยกว่าผู้ที่รับรู้ว่าคู่สมรสของตนมีความแตกต่างของสถานภาพทางเศรษฐกิจก่อนแต่งงานน้อย ยิ่งกว่านี้ ยังพบผลที่สอดคล้องกับผลที่พบในการศึกษาคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส นั่นคือ ผู้ที่ปรับตัวเข้ากับคู่สมรสได้น้อย เป็นผู้ที่ใช้วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบมาก เป็นผู้ที่มีความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัยมาก และมีความเครียดในการทำงานสูงด้วย

งานวิจัย 2 : การวิเคราะห์ดัชนีเชิงผลของคุณภาพชีวิตสมรส (ศึกษาบิดามารดาและบุตรในครอบครัวเดียวกัน)

มุ่งวิจัยเพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ประการที่สองและสาม มีการแบ่งงานออกเป็น 3 ส่วนคือ (1) ค้นหาปัจจัยที่มีบทบาทสำคัญในการอธิบายความแตกต่างในการรับรู้ของบิดามารดาและของบุตรเรื่องคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดา จากการประมวลผลวิจัยทั้งต่างประเทศและในประเทศไทย ได้ปัจจัยเชิงเหตุที่เกี่ยวข้องกับความสอดคล้องหรือแตกต่างในการรับรู้สัมพันธภาพในครอบครัว ประกอบด้วยจิตลักษณะและพฤติกรรมของบุตร 9 ด้าน จิตลักษณะและพฤติกรรมของบิดาหรือมารดา 5 ด้าน และลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง 10 ด้าน รวมตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่ศึกษาในส่วนนี้ 25 ตัวแปร (2) ศึกษาปัจจัยเชิงผลของคุณภาพชีวิตสมรส มีการพิจารณาถึงผลทางตรงต่อจิตลักษณะและพฤติกรรมของเยาวชนผู้เป็นบุตรและผลทางอ้อมผ่านการรับรู้ของเยาวชนเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อกันในครอบครัวบางด้าน จากการประมวลเอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้องในช่วงปี ค.ศ. 1985 – 1998 ได้ตัวแปรเชิงผลสำคัญสามกลุ่ม คือ จิตลักษณะและพฤติ-กรรมของเยาวชน 8 ด้าน การรับรู้ของเยาวชนเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 6 ด้าน และลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของเยาวชนและบิดามารดารวม 10 ด้าน ส่วนปัจจัยเชิงเหตุของผลเหล่านี้คือ กลุ่มตัวแปรสัมพันธภาพในครอบครัว (ประกอบด้วยคุณภาพชีวิตสมรสจากการรายงานของบิดาหรือมารดาและจากการรายงานของเยาวชนผู้เป็นบุตร รวมทั้งคุณภาพความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดาและเยาวชนกับพี่น้อง) 5 ด้าน ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษางานส่วนที่สองนี้มีทั้งสิ้น 29 ตัวแปร และ (3) ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสด้านการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาที่ถูกแบ่งออกเป็นช่วงตามเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อ

ค้นหาช่วงคะแนนที่มีประสิทธิภาพสูงในการบ่งชี้ผลที่เกิดกับจิตลักษณะและพฤติกรรมของเยาวชนในครอบครัวประเภทต่าง ๆ

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา เป็นเยาวชนที่กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ป.5 – ป.6) ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1 และ ม.3) และชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4) จำนวน 1,089 คน ของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร พร้อมบิดาหรือมารดาของนักเรียนเหล่านี้ทุกคน รวมผู้ถูกศึกษาทั้งสิ้น 2,178 คน เยาวชนเป็นชาย 602 คน หญิง 487 คน มีอายุระหว่าง 9 ถึง 18 ปี (อายุเฉลี่ย 13.14 ปี) เป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย 382 คน นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 338 คน และมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4 จำนวน 369 คน เยาวชนอาศัยอยู่กับบิดามารดาที่แท้จริงเกือบทั้งหมด เยาวชนกลุ่มนี้มีผลการเรียนระหว่าง 0.38 ถึง 4.00 (ผลการเรียนเฉลี่ย 2.44) ส่วนกลุ่มบิดามารดาของเยาวชน เป็นบิดา 390 คน มารดา 762 คน ทั้งบิดาและมารดามีอายุระหว่าง 22 ถึง 66 ปี (อายุเฉลี่ย 39.90 ปี) ได้รับการศึกษาระหว่าง 0 ถึง 21 ปี (ได้รับการศึกษาเฉลี่ย 8.02 ปี) จำนวนปีที่อยู่ร่วมกันกับคู่สมรส 2 ถึง 48 ปี (จำนวนปีที่อยู่ร่วมกันเฉลี่ย 16.15 ปี) ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว (พิจารณาจากรายได้ของครอบครัวและจำนวนคนที่ใช้จ่ายเงินรายได้ประกอบกัน) มีพิสัยอยู่ระหว่าง 1 ถึง 9 หน่วย ระดับเศรษฐกิจเฉลี่ย 5.3 หน่วย จัดเป็นครอบครัวที่มีระดับเศรษฐกิจปานกลาง หน่วยในการวิเคราะห์ของงานวิจัยคือ ครอบครัว

ตัวแปรสำคัญในกลุ่มต่าง ๆ ของงานวิจัย 2 เป็นตัวแปรประเภทคะแนนต่อเนื่องลักษณะเดียวกับงานวิจัย 1 วิธีการวัดตัวแปรใช้วิธีวัดแบบมาตรประเมินรวมค่าลักษณะเดียวกับการวัดตัวแปรในงานวิจัย 1 แบบวัดตัวแปรแต่ละฉบับมีค่าความเชื่อมั่นแบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าอยู่ระหว่าง .66 ถึง .93 ในงานวิจัย 1 มีการศึกษาคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสและการปรับตัวระหว่างคู่สมรสในฐานะปัจจัยเชิงผล ขณะที่งานวิจัย 2 ศึกษาคุณภาพชีวิตสมรสสองด้านดังกล่าวในฐานะที่เป็นทั้งปัจจัยเชิงเหตุและผล

สมมติฐานในงานวิจัย 2 มี 4 ข้อ สมมติฐานข้อแรกเป็นการค้นหาตัวทำนายด้านจิต-ลักษณะและพฤติกรรมของฝ่ายบุตรและบิดามารดาที่มีบทบาทสำคัญในการอธิบายความแตกต่างระหว่างบุตรกับบิดามารดาในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดา เปรียบเทียบปริมาณการทำนายของตัวทำนายชุดบุตรและชุดบิดามารดา และทดสอบอำนาจในการทำนายของตัวแปรชุดบุตร โดยใช้วิธีวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบมาตรฐาน แบบเป็นขั้น และแบบมีลำดับ (Standard , Stepwise and Hierarchical Multiple Regression) ส่วนสมมติฐานสามข้อหลังเป็นการคาดหมายความสัมพันธ์เชิงเหตุระหว่างกลุ่มตัวแปรสัมพันธภาพในครอบครัว (ประกอบด้วยตัวแปรคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาทั้งจากการรายงานของบุตรและบิดาหรือ

มารดา รวมทั้งคุณภาพความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดาและเยาวชนกับพี่น้อง) กับกลุ่มตัวแปรเชิงผลสองกลุ่ม คือ กลุ่มการรับรู้ของเยาวชนเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อกันในครอบครัว และกลุ่มจิตลักษณะของเยาวชน (โมเดล 3 และ 4) และกลุ่มพฤติกรรมของเยาวชน (โมเดล 5) โดยใช้วิธีวิเคราะห์อิทธิพล (Path Analysis) โปรแกรมความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น (LISREL 8.10 และ DOS – PRELIS 1.20)

ผลวิจัยที่สำคัญมี 6 ประการ ดังนี้

ประการแรก เมื่อเปรียบเทียบความสอดคล้องในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดา ระหว่างกลุ่มมารดากับบุตรและกลุ่มบิดากับบุตร พบว่า กลุ่มมารดากับบุตรรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสสอดคล้องกันมากกว่ากลุ่มบิดากับบุตร โดยเฉพาะในบุตรที่มีอายุมาก และบุตรที่เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4

จากการค้นหาปัจจัยอธิบายความแตกต่างในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดา พบว่า ทั้งกรณีบิดามารดารายงานคะแนนความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสสูงกว่าบุตรและกรณีบุตรรายงานคะแนนสูงกว่าบิดามารดา ตัวทำนายชุดบิดามารดา ได้แก่ ***การปรับตัวระหว่างคู่สมรสและทัศนคติต่อบุตร*** เป็นตัวทำนายที่มีบทบาทสำคัญเป็นลำดับแรก ๆ และมีทิศทางในการอธิบายเป็นไปตามความคาดหมาย กล่าวได้ว่า ยิ่งบิดามารดามีการปรับตัวเข้ากันได้มาก มีทัศนคติที่ดีต่อบุตรมากเท่าใด บิดามารดาและบุตรก็ยิ่งมีความแตกต่างในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาลดน้อยลงเท่านั้น ขณะที่ตัวทำนายชุดบุตร ได้แก่ ***ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา การประเมินปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลและทัศนคติต่อบิดา*** เป็นตัวทำนายที่มีบทบาทสำคัญในการอธิบายความแตกต่างในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดา แต่มีทิศทางในการอธิบายตรงข้ามกับความคาดหมาย เนื่องจากขาดความเป็นเอกเทศในการอธิบายความแตกต่างในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสฯ เมื่อนำตัวทำนายชุดบิดามารดาและชุดบุตรเข้าร่วมกันอธิบายความแตกต่างในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรส โดยทำการควบคุมอิทธิพลของตัวทำนายชุดบิดามารดาออกจากชุดบุตร (ด้วยวิธีถดถอยพหุคูณแบบมีลำดับ) พบว่า ตัวทำนายชุดบุตรอธิบายความแตกต่างในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสฯ ได้เพิ่มขึ้นอย่างเด่นชัด อาจกล่าวได้ว่า การลดความแตกต่างในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดา ต้องพิจารณาจิตลักษณะและพฤติกรรมด้านสำคัญ ๆ ของทั้งฝ่ายบุตรและฝ่ายบิดามารดาประกอบกัน

ประการที่สอง ผลการวิเคราะห์โมเดล 3 และ 4 : ปัจจัยเชิงผลของคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดา ปัจจัยเชิงผลที่ศึกษาส่วนนี้ประกอบด้วยผลทางตรงต่อจิตลักษณะ 5 ด้านและผลทางอ้อมต่อจิตลักษณะผ่านทางการรับรู้ของเยาวชนเกี่ยวกับวิธีการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา

ทัศนคติต่อบิดามารดาและการจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา พบว่า โมเดล 3 และโมเดล 4 ใช้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้ในเกณฑ์ดี โดยพบผลคล้ายคลึงกันในโมเดล 3 (กลุ่มเยาวชนโดยรวม) และโมเดล 4 (กลุ่มเยาวชนที่เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4) ว่า เยาวชนมีสุขภาพจิตดี เนื่องจากรายงานว่าบิดามารดากับตนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและรับรู้ว่าบิดากับมารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมาก เยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูง มีความเชื่ออำนาจภายในตนสูง มีพัฒนาการทางจิตสังคม (ขั้น 1 - 4 ตามทฤษฎีอีริคสัน) อย่างเหมาะสมและมีเอกลักษณ์แห่งตน (ขั้น 5 ตามทฤษฎีอีริคสัน) สูง (พบเฉพาะในกลุ่มเยาวชนที่เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4) เนื่องจากมีทัศนคติที่ดีต่อบิดามารดา รับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลมากและรับรู้ว่าสามารถจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาได้มากด้วย ซึ่งการรับรู้ 3 ประการหลังดังกล่าวจะมีปริมาณมากน้อยเท่าใด ขึ้นกับปริมาณความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเยาวชนกับบิดามารดาและการรับรู้ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบิดากับมารดาอีกทอดหนึ่ง พบอีกว่า เยาวชนมีพัฒนาการทางจิตสังคมสูง ซึ่งทำให้มีเอกลักษณ์แห่งตนสูงตามไปด้วย มีความเชื่ออำนาจภายในตนสูง และมีลักษณะมุ่งอนาคตสูง ส่วนหนึ่งเกิดจากการมีสุขภาพจิตดี

ประการที่สาม ผลการวิเคราะห์โมเดล 5 : ปัจจัยเชิงผลของคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดา ปัจจัยเชิงผลที่ศึกษาส่วนนี้ประกอบด้วยผลทางตรงต่อพฤติกรรม 2 ด้านและผลทางอ้อมต่อพฤติกรรมผ่านการรับรู้ของเยาวชนเกี่ยวกับวิธีการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา ทัศนคติต่อบิดามารดาและการจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา พบว่า โมเดล 5 ใช้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้ในเกณฑ์ดี กล่าวคือ เยาวชนมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยและคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมาก เนื่องจากรับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลมาก รับรู้ว่าสามารถจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาได้มาก และมีทัศนคติที่ดีต่อบิดามารดามากด้วย ซึ่งการรับรู้ 3 ประการดังกล่าวจะมีปริมาณมากน้อยเพียงใด ขึ้นกับปริมาณการรับรู้ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเยาวชนกับบิดามารดาและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบิดากับมารดา พบอีกว่า เยาวชนก้าวร้าวน้อยเพราะคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมาก และการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากทำให้ก้าวร้าวน้อย

ประการที่สี่ ผลการวิเคราะห์โมเดล 6 : ปัจจัยเชิงผลของคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดา ปัจจัยเชิงผลที่ศึกษาส่วนนี้ประกอบด้วยผลทางตรงและทางอ้อมต่อความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดาและการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา พบว่า โมเดล 6 ใช้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้ในเกณฑ์ดี กล่าวคือ เยาวชนที่รับรู้ว่าบิดามารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากและตนเองมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดามาก เป็นเยาวชนที่มีบิดาหรือมารดารายงานว่ามีความสัมพันธ์ที่ดีกับคู่สมรสมาก

ประการที่ห้า จากการศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยเชิงผลที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวของเยาวชน 6 ด้าน (ได้แก่ การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ ทัศนคติที่ดีต่อบิดาและมารดา การประเมินปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา และการรับรู้ความสามารถในการจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา) ซึ่งพบในการวิเคราะห์อิทธิพลว่า ปัจจัยเหล่านี้เป็นปัจจัยที่ส่งผลทางตรงต่อจิตใจและพฤติกรรมของเยาวชน 7 ด้าน โดยพิจารณาตามลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของเยาวชน ***เยาวชนกลุ่มเสี่ยง*** พบใน (1) เยาวชนชาย (ทั้งที่มีผลการเรียนสูงและต่ำ) ซึ่งมาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ เนื่องจากเป็นผู้ที่รายงานว่ามีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดาและรับรู้ว่าบิดากับมารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันน้อย (2) เยาวชนโดยทั่วไปที่มีผลการเรียนต่ำ เยาวชนหญิงอายุมากและเยาวชนชายอายุน้อย เนื่องจากเป็นผู้ที่รับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผลน้อย (3) เยาวชนโดยทั่วไปที่มีอายุมากและมีผลการเรียนต่ำ เนื่องจากเป็นผู้รายงานว่ามีทัศนคติที่ดีต่อบิดาและมารดาน้อย และ(4) เยาวชนชายที่มีมารดาเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัวและเยาวชนหญิงที่มีบิดาเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว ต่างเป็นกลุ่มเสี่ยงเช่นกัน เนื่องจากเป็นผู้ประเมินว่าบิดากับมารดาของตนมีความขัดแย้งกันมาก

ประการที่หก พบว่า คะแนนของแบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดาและคะแนนของแบบวัดการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาจากการรายงานของเยาวชน ซึ่งแต่ละชุดถูกแบ่งคะแนนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มคะแนนสูง ปานกลาง และต่ำ โดยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยบวกและลบด้วยครึ่งหนึ่งของค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นกลุ่มคะแนนที่สามารถจำแนกจิตลักษณะ 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน ตลอดจนการรับรู้ของเยาวชนเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน (แต่ละด้าน) ได้อย่างเด่นชัด กล่าวได้ว่า เยาวชนซึ่งรายงานว่ามีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดาสูง มีจิตลักษณะและพฤติกรรมที่ศึกษา ตลอดจนมีทัศนคติที่ดีต่อบิดามารดาและการรับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลสูงกว่าผู้ที่รายงานว่ามีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดาปานกลางและต่ำอย่างเด่นชัด พบผลเช่นนี้ในกลุ่มเยาวชนโดยรวมและกลุ่มเยาวชนประเภทต่าง ๆ อีก 11 ประเภท พบผลในทำนองเดียวกันว่า ช่วงคะแนนการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาสูง ปานกลาง และต่ำ สามารถจำแนกเยาวชนที่มีจิตลักษณะและพฤติกรรมตลอดจนรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว (แต่ละด้าน) ได้อย่างเด่นชัด ในกลุ่มรวมและกลุ่มที่มาจากครอบครัวประเภทต่าง ๆ เกือบทุกประเภท ดังนั้น ช่วงคะแนนความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดาและการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาระดับสูง ปานกลางและต่ำ จึงเป็นดัชนีทางสังคม 2 ด้านที่สามารถนำไปใช้เพื่อจำแนกเยาวชนในกรุงเทพฯ ที่มาจากครอบครัวซึ่งสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัว (ที่สำคัญคือบุตรกับบิดามารดา

และบิดากับมารดา) มีคุณภาพตั้งแต่ดีมากถึงน้อยได้อย่างชัดเจน และเป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับนักพัฒนาเยาวชนและครอบครัว เพื่อหาทางช่วยเหลือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เสริมสร้างและป้องกันเยาวชนและครอบครัวจากปัญหาต่าง ๆ ได้ทันเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการวิจัยประเมินผลต้นแบบและฝึกอบรมเพื่อพัฒนา***จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน ทัศนคติที่ดีต่อคู่สมรส ทักษะการสื่อสารอย่างเหมาะสมระหว่างคู่สมรส และวิธีจัดการกับความขัดแย้งที่เหมาะสม*** แก่สามีภรรยาที่ต้องการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน และแก่บุคคลวัยหนุ่มสาวเพื่อการเตรียมความพร้อมด้านการใช้ชีวิตคู่

2. ในครอบครัวที่มีบุตรวัยรุ่น ควรมีการวิจัยประเมินผลต้นแบบและฝึกอบรมเพื่อพัฒนา***ทักษะการสื่อสารในครอบครัวระหว่างบิดากับมารดาและระหว่างบิดามารดากับบุตรวัยรุ่น*** (โดยเฉพาะบิดากับบุตรชายและบิดามารดากับบุตรอายุน้อย) เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและความเข้าใจซึ่งกันและกันอย่างถูกต้องตามความเป็นจริง

3. ควรมีการวิจัยประเมินผลต้นแบบและฝึกอบรมเพื่อพัฒนา***ความรู้และทักษะในการอบรมเลี้ยงดูบุตรด้วยการให้ความรักมากและใช้เหตุผลมาก***แก่บิดามารดา เพราะผลวิจัยชี้ว่าเป็นเรื่องจำเป็นที่บิดามารดาซึ่งมีบุตรวัยรุ่นควรได้รับการอบรมเพื่อปฏิบัติต่อบุตรได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะบุตรวัยรุ่นตอนกลางและตอนปลายซึ่งต้องการการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์

ข้อเสนอเชิงการปฏิบัติ

ในการวิจัยนี้ได้ทำการพิสูจน์ความสำคัญและบทบาทของแบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดาและแบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา ทำให้ยอมรับได้อย่างมั่นใจว่า แบบวัด 2 ฉบับดังกล่าว เป็นดัชนีแกนกลางของคุณภาพชีวิตในครอบครัวไทยที่มีความสำคัญมากในปัจจุบัน ดัชนี 2 ด้านนี้คือ ***ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดาและความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา*** เมื่อนำไปใช้กับเยาวชน จะช่วยให้นักพัฒนาเยาวชนสามารถค้นหาเยาวชนที่ครอบครัวกำลังตกอยู่ในสภาวะเครียดเนื่องจากบิดากับมารดามีความขัดแย้งกันและหรือตนเองมีความสัมพันธ์ไม่ดีกับบิดามารดา เพื่อให้การช่วยเหลือแก้ไขปัญหา

เป็นการป้องกันผลเสียที่จะเกิดกับเยาวชนได้ทางหนึ่ง ขณะเดียวกันก็สามารถให้การอนุรักษ์และส่งเสริมครอบครัวที่สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกมีคุณภาพดีอยู่แล้วได้อย่างถูกทางด้วย

ดัชนีเชิงเหตุ ที่มีบทบาทสำคัญในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในโมเดลของผู้ตอบฝ่ายสามี (เรียงตามลำดับความสำคัญ) ได้แก่ จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของภรรยา ทัศนคติที่ดีต่อภรรยา และการรับรู้การปฏิบัติทางพุทธศาสนาของภรรยา ดัชนีเชิงเหตุที่มีบทบาทในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในโมเดลของผู้ตอบฝ่ายภรรยา (เรียงตามลำดับความสำคัญ) ได้แก่ จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของสามี ทัศนคติที่ดีต่อสามี และปริมาณการสื่อสารอย่างเหมาะสมระหว่างสามีกับภรรยา

ดัชนีเชิงผล ได้แก่ ผลที่เกิดต่อจิตใจและพฤติกรรมของเยาวชนอันเนื่องมาจากดัชนีแกนกลางของคุณภาพชีวิตในครอบครัว 2 ด้านคือ การรับรู้ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบิดากับมารดาและการรับรู้ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเยาวชนกับบิดามารดานั้น พบว่า สุขภาพจิตที่ดีของเยาวชน การรับรู้ว่าสามารถจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาได้มาก การรับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลมากจากบิดามารดา และการมีทัศนคติที่ดีต่อบิดามารดามาก เป็น***ดัชนีเชิงผลทางตรง***ของดัชนีแกนกลางแต่ละด้าน ส่วนจิตลักษณะอีกสี่ด้าน ได้แก่ ความเชื่ออำนาจภายในตน พัฒนาการทางจิตสังคม ลักษณะมุ่งอนาคต และเอกลักษณ์แห่งตน (ด้านนี้ศึกษาเฉพาะในกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 – 4) และพฤติกรรมสองด้าน ได้แก่ การคบเพื่อนอย่างเหมาะสมและพฤติกรรมก้าวร้าวน้อย จิตลักษณะและพฤติกรรมเหล่านี้ เป็น***ดัชนีเชิงผลทางอ้อม***ของดัชนีแกนกลางผ่านทางดัชนีเชิงผลทางตรงด้านสุขภาพจิต การรับรู้ว่าสามารถจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาได้มาก การรับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์จากบิดามารดา และการมีทัศนคติที่ดีต่อบิดามารดามาก ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า การที่เยาวชนที่มีจิตลักษณะสี่ด้านสูงและมีพฤติกรรมสองด้านอย่างเหมาะสมมาก เป็นผลมาจากการมีสุขภาพจิตดีมาก รับรู้ว่าตนสามารถจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาได้มาก รับรู้ว่าตนได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลมาก และมีทัศนคติที่ดีต่อบิดาและมารดามาก และการที่เยาวชนจะมีสุขภาพจิตที่ดีและมีการรับรู้สามด้านดังกล่าวอย่างเหมาะสมมากเพียงใด ก็ขึ้นกับการรับรู้ปริมาณความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างบิดากับมารดาและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างเยาวชนกับบิดามารดาอีกทอดหนึ่ง

Research Summary

An Analysis of Marital Quality Indicators in Thai Families : Antecedents and Consequences *

By

Associate Professor Ngamta Vanindananda

Associate Professor Dr.Dusadee Yoelao

Dr.Wiladlak Chuawanlee

Associate Professor Wanpen Phisalaphong

Miss Usa Srijindarat

2002

A prominent family study in Thailand examined the negative consequences of a family at-risk based on the psychological and behavioral characteristics of 4,590 adolescent students in Bangkok. The study showed that 33% of the total adolescent samples(1,509 students) came from families with broken-homes. For the remaining 3,081 students of intact families it was found that 13% of them(400 students) were classified as living under highly stressful family situations (obtained the lowest score range of perceived parental relations). The results of the study revealed that adolescents from stressful-intact families possessed the least amount of desirable characteristics (mental health, belief in internal focus of control, future orientation, non-aggressiveness and appropriate friendship activities) in comparison with those adolescents from broken-homes and those from good-intact families.

The previous research findings pointed out that the lowest score range of perceived parental-relation variable played a significant role to identify a group of at-risk students. Thus the students' perception of their parents' marital quality should be a target variable for developing to a central indicator. This empirical study attempts to further investigate the significance between antecedent and consequential factors of parents' marital quality. It then attempts to develop a system of marital quality indicators for Thai families. The present study is conducted with the following major objectives :

---

* Behavioral Science Research Institute, Srinakharinwirot University , Bangkok, Thailand.

First, to find significant antecedent factors of Thai spouses' marital quality. The proposed factors included internal and external family situations, psychological characteristics and religiousness. Secondly, to find significant consequential factors of parents' marital quality that relate directly to their children's psychological and behavioral characteristics, and indirectly through the children's perception of their parents' characteristics. Thirdly, based on the present research findings, to construct 3 types of marital quality indicators, namely: (1) multiple antecedent indicators of marital quality ; (2) multiple consequential indicators of marital quality ; and (3) central indicators of marital quality.

The concept of marital quality can be defined as the qualitative and quantitative aspects of marital interactions and marital functions. Marital relationship and dyadic adjustment both represent the marital quality concept and are therefore the main variables of this study. **Marital relationship** is defined as the amounts of positive and negative interactions between husbands and wives such as emotional support and sympathy, and helpfulness, in contrast to misunderstanding, being distant, or conflicting. The measure of marital relationships was developed by a group of Thai psychologists, and consists of 15 items, each of which is accompanied by a six-point rating scale. This measure of marital relationships, which was constructed in the Thai cultural context, is referred to as "perceived parental relations" and was administered to adolescents of families who participated in the study. Its development is targeted at being the central indicator of marital quality. The power of this measurement, however, needed to be verified by a universal instrument. In this case dyadic adjustment was paralleled variable. **Dyadic adjustment scales** were designed to measure four components of dyadic adjustment, namely: dyadic satisfaction, dyadic consensus, dyadic cohesion and expression of affection. These scales were among the most comprehensively used instruments to date that were developed to measure adjustment for dyadic relationships including marriage. The dyadic adjustment measure consisted of 34 items with a 6-point response format ranging from "always" to "never". High scores reflected better dyadic adjustment.

In order to achieve the three research objectives, a dual correlation comparative study was carried out.

Study one : The Analysis of Antecedent Indicators of Marital Quality (husbands or wives from 962 families).

Study one aimed at indentifying significant antecedent factors of marital quality. The paradigm of the interaction model was employed to determine the scope of variables being studied. The dependent variables were two aspects of marital quality, i.e., marital relationship and dyadic adjustment. The independent variables were seven internal and external family situations, seven psychological traits, two psychological states, and three religious characteristics. Each of these variables was assessed by a set of questionnaires containing 10 to 20 items, each accompanied by a six-point rating scales, as is the tradition of the Summated Ratings Method. The α-coefficients of these tests ranged from .81 to .93. The nine bio-social and background characteristics of the respondents were the last group of variables to be collected. A total of thirty variables were analyzed in this study.

Participants included 962 spouses (361 husband and 601 wives) between the ages of 21-49 (average age was 35.05 years) and with a married duration of 2-31 years (average married duration was 10.27 years). The number of years of education ranged from 10 to 21 years with an average of 11.60 years for either or both spouses. Participants bearing only one child consisted of 81.6 percent of the sample.

Three hypotheses were subject to test. The first hypothesized model showed effects of husbands' and wives' family situations, psychological characteristics and religiousness on marital relationship (model I). The second hypothesized model displayed effects of husbands' and wives' family situations, psychological characteristics and religiousness on dyadic adjustment (model II). The validity of these two proposed models was evaluated by using the analysis of linear structural relation (LISREL 8.10 model). The third hypothesis compared the predictive power of seven factors that promote marital quality with seven risk factors. A Stepwise Multiple Regression Analysis was performed to test the last hypothesis.

Three major findings from Study one are listed as follows:-

First, the analysis of LISREL 8.10 model was performed to test model I. The modified model showed acceptability (NFI .99; GFI .99; AGFI .95; x^2 = 7.22, p = .12, df = 4; SRMR .008) in husbands displayed the following results:

High intimacy scores (stage 6 of Erikson's psychosocial development theory), perceived spouses' family-life values and perceived spouses' Buddhist practices. These three psychological factors directly and indirectly influenced good marital relationships (the total effects of path coefficients were .53, .34, and .18 correspondingly). The amounts of favorable attitudes towards spouse and perceived high family economic status directly influenced good marital relationships (path coefficient of .33 and .07). Furthermore, high marital communication and high Buddhist lifestyle scores indirectly affected good marital relationships via favorable attitudes towards spouse (path coefficient .18 and .14). Mentioned variables together could account for 75% of variation of marital relationship scores in husband model.

The modified model that showed acceptable fit (NFI .99; GFI .99; AGFI .99; x^2 = 2.17, p = .70, df = 4; SRMR .004) in wives displayed the following findings:

High intimacy scores, marital communication, low negative marital conflict management and perceived spouses' family-life values directly and indirectly affected good marital relationships (total effects of path coefficients were .47, .20, -.13 and .09 correspondingly). The amount of favorable attitudes towards spouse and perceived high family economic status directly effected good marital relationships (path coefficients .36 and .07). In addition, high amounts of perceived spouses' Buddhist practices and positive marital conflict management scores indirectly affected good marital relationships via favorable attitudes towards spouse. (path coefficients .21 and .11). The above variables together could account for 77% of variation of marital relationships in the wife model.

When comparing important factors acquired in evaluating husband model with those in the wife model, it was consistently found that amounts of intimacy, perceived spouses' family-life values, favorable attitudes towards spouse and perceived family economic status directly affected the level of marital relationships for both husband and wife models. However, the amount of marital communication and negative marital conflict management was showed to directly affect the level of marital relationship for the wife model, but not for the husband model. Incidentally, the amounts of perceived spouses' Buddhist practices directly affected marital relationship for the husband model but it did not do so for the wife model.

Secondly, the analysis of LISREL 8.10 model was used to test the model II. The modified model that showed acceptable fit (NFI .99; GFI .99; AGFI .95; x^2 = 11.30, p = .19, df = 8; SRMR .01) in husbands displayed the following findings:

High intimacy scores and perceived spouses' family-life values were two psychological factors directly and indirectly affected good dyadic adjustment (the total effects of path coefficients were .46 and .18). High amounts of favorable attitudes towards spouse, positive marital conflict management, negative marital conflict management and perceived family economic status directly affected good dyadic adjustment (path coefficients were .20, .19, -.12 and .12 correspondingly). Furthermore, a high level of perceived spouses' observing Buddhist practices, marital communication, participants' Buddhist lifestyle and Buddhist practices indirectly affected good dyadic adjustment via favorable attitudes towards spouse with small values of path coefficients.

These antecedent factors could account for 65 % of variance for dyadic adjustment scores in husband model.

The modified model that showed acceptable fit (NFI .99; GFI .99; AGFI .99; x^2 = 2.76, p = .60, df = 4; SRMR .005) in wives revealed the following results:

High intimacy scores, positive marital conflict management, marital communication and perceived spouses' family-life values directly and indirectly influenced good dyadic adjustment (The total effects of path coefficients were .41, .21, .15 and .14 correspondingly). High amounts of favorable attitudes towards spouse and perceived family economic status directly affected good dyadic adjustment (path coefficient .19 and .12). In addition high amounts of perceived spouses' Buddhist practices and negative marital conflict management indirectly affected good dyadic adjustment via high amounts of favorable attitudes towards spouse with small values of path coefficients.

Mentioned antecedent factors could account for 65% of variance of dyadic adjustment in wife model.

After comparing important factors obtained from evaluating the husband model against the wife model, consistent findings indicated that the amount of intimacy, favorable attitudes towards spouse, positive marital conflict management, perceived spouses' family-life values, and perceived family economic status directly influenced amount of dyadic adjustment for both husband and wife models. However, the amount of negative marital conflict management scores directly affected the husband model but

it did not affect the wife model. While the amount of marital communication directly affected dyadic adjustment scores for the wife model but it did not for the husband model.

Thirdly, results obtained by performing multiple regression analysis on the data revealed that the promotive factors, which consists of three family situations-family social support, marital communication, and positive marital conflict management; and four psychological characteristics-intimacy, perceived spouses' family-life values, perceived spouses' Buddhist practices, and favorable attitudes towards spouse, altogether accounted for 72% to 81% of the variance of marital relationships in the total sample of husbands and wives and in 26 groups of different backgrounds.

The seven promotive factors together accounted for 57% to 70% of the variance of dyadic adjustment in the total sample of husbands and wives and in 26 groups of different background.

The summation of the significant promotive factors of two aspects of marital quality-marital relationship and dyadic adjustment, appear in the following order: : Amount of intimacy, favorable attitudes towards spouse, positive marital conflict management and marital communication respectively.

In the particular subsamples of 775 husbands or wives with at least one child in the family, the same set of promotive factors mentioned could account for 74% of the variance of marital relationships. The Stepwise Multiple Regression Analysis indicated the significant promotive factors of marital relationships in the following order : intimacy, attitudes towards spouse, marital communication, perceived family-life values and perceived spouse's Buddhist practices.

Risk factors which consisted of five family situations (perceived spouses' economic status differences, age differences, educational level differences, negative marital conflict management and numbers of bedroom functions) and two psychological characteristics (feeling of home crowding and work stress). Seven risk factors together with seven promotive factors (all fourteen factors) gained more powerful prediction to marital relationships than the seven promotive factors alone. However, these increasing predictive powers accounted for lest than 5% predictive difference criterion in all sample types. A similar circumstance applied to prediction of dyadic adjustment. Therefore, it might be concluded that seven promotive factors alone could predict levels of marital

relationship and dyadic adjustment as much as the promotive and risk factors put together.

Study two: The Analysis of Consequent Indicators of Marital Quality (parents and an adolescent from the same family)

Study two aimed at responding to the second and the third research objectives. The initial task in Study two was to search for significant effects of parents' marital quality on their children's psychological and behavioral characteristics. The second task was to find the most appropriate cutting points of the perceived parental relationship scores, which mostly differentiated psychological and behavioral characteristics of the adolescents.

The sample consisted of parents and a teen-age child from 1,089 intact families. Six hundred and two teenagers were male and four hundred eighty-seven were female. Their ages ranged from 9 to 18 years (average age was 13.14 years). Of the total sample, 382 were in the fifth and sixth grade or elementary school, 338 were in the seventh grade or middle school, and 369 were in the ninth and tenth grades or high school. This sample group had an average grade point average (GPA) of 2.44.

In addition to the teenagers, 390 fathers and 762 mothers participated. Their ages ranged from 22 to 66 years of age (average age was 39.90 years), each having attended formal education for 10 to 21 years (average years of education was 8.02 years). Participants' marriage duration were ranged from 2 to 48 years (average marriage duration was 16.15 years).

In Study two, two variables relating to marital quality became antecedent factors (independent variables). Evidences from previous research indicated that adolescents' perception of parental relations and parent-child relations were directly related to five psychological consequences, (dependent variables) namely: mental health, psychosocial development (stage 1 to 4 of Erikson's theory), ego identity (stage 5 of Erikson's theory), future orientation and internal locus of control of reinforcement; and two behavioral consequences namely, appropriate friendship activities, and aggressiveness. Moreover, adolescents' perceived parental relations and perceived parent-child relations might indirectly be related to the seven psychological and behavioral consequences via adolescents' six perceptions of family functions and attitudinal variables (perceived love and reasoning oriented child-rearing practices, attitudes towards father, attitudes towards

mother, estimated frequency of parental conflict, and perceived personal ability to manage parental conflict).

Each of these variables was measured by a set of questionnaires containing 10 – 20 items using a six-point rating scale. The α-coefficients of these tests ranged from .66 to .93.

The first hypothesized model (model III) showed paths of influences of adolescents' (total sample perceived parental relations and perceived parent-child relations) on four psychological characteristics-mental health, psychosocial development, future orientation internal locus of control of reinforcement, and six adolescent variables of family function perceptions and attitudes towards father and mother.

The second hypothesized model (model IV) showed influences of a specific group of 9th to 10th graders that perceived parental relations and perceived parent-child relations on five psychological characteristics (similar psychological characteristics to those being studied in the first hypothesis, including ego identity) and on six variables of family functioning perceptions and attitudes towards father and mother.

The third hypothesized model (model V) showed the total sample of influences of adolescents' perceived parental relations and perceived parent-child relations on two behavioral characteristics (appropriate friendship activities and aggressiveness), and on six variables of family functional perceptions and attitudes towards father and mother.

Models III, IV and V, each contained the same, three-latent variables: (1) perceived love and reasoning child-rearing practices, (2) attitude towards parents and (3) perceived personal ability to manage parental conflict. The three initial models of causal relationship between adolescents' psychological and behavioral characteristics were evaluated using the LISREL 8.10 model and DOS-PRELIS 1.20.

Three major findings from Study two can be summarized as follows:

First, the analysis of LISREL 8.10 and DOS-PRELIS 1.20 models were performed to test the initial model III and IV and proved appropriate results (in model III: NFI 1.00; GFT AGFI .98; X^2 = 36.35, p-value = .09, df = 26; SRMR .01) with a total of 1,063 adolescents (in model IV: NFI .99; GFI .98; AGFI .95; X^2 = 52.50 p-value = .09, df = .40; SRMR .04), with the specific group of 368 9th to 10th graders. These two models displayed more or less similar results.

In model III, adolescents' good mental health was a direct consequential factor of perceived parental relations and perceived parent-child relations (path coefficients were .23 and .40). High amounts of adolescents' psychological characteristics (internal locus of control, psychosocial development and future orientation) were indirect consequential factors of perceived good parental relation via perceived personal ability to manage parental conflict, perceived love and reasoning child-rearing practices, and good mental health. (path coefficients were .26, .20 and .13 correspondingly). Furthermore, high amounts of adolescents' psychological characteristics (future orientation, psychosocial development and internal locus of control) were indirect consequential factors of perceived good parent-child relations via perceived love and reasoning child-rearing practices, attitudes towards parents, perceived personal ability to manage parental conflict, and good mental health (path coefficients were .49, .44 and .37 respectively).

In model IV, adolescents' good mental health was directly consequential to factors of perceived parental relations and perceived parent-child relations (path coefficients were .27 and .42 respectively).

High amounts of adolescents' psychological characteristics (psychosocial development, internal locus of control, future orientation and ego identity) were indirect consequential factors of perceived good parental relations via perceived personal ability to manage parental conflict, perceived love and reasoning child-rearing practices, and good mental health (path coefficients were 26, .23, 21 and .11 respectively).

High amounts of adolescents' psychological characteristics (future orientation psychosocial characteristic internal locus of control and ego identity) were indirect consequential factors of perceived good parent-child relations via perceived love and reasoning child-rearing practices, perceived personal ability to manage parental conflict and good mental health (path coefficients were .49, .49 .44 and .20 respectively).

Results of model III (the total sample) and model IV (9th and 10th grader sample) revealed that adolescents' good mental health was directly depended upon perceived good parental relations and perceived good parent-child relations. Adolescents' high future orientation, high internal locus of control, appropriate psychosocial development and appropriate ego identity (obvious in the 9th and 10th graders) depended directly on favorable attitudes towards parents, more perceived love and reasoning child-rearing practices, and more perceived personal ability to manage

parental conflict. Thus, these three consequential factors depend on the adolescents' perception of good parental relations and good parent-child relations. Moreover, it was found that adolescents who possessed appropriate psychosocial development also gained appropriate ego identity. Those who obtained good mental health also gained high levels of internal locus of control and high levels of future orientation.

Secondly, the analysis of LISREL model indicated that the initial model V was appropriate (NFI 1.00; GFI 1.00; AGFI .99; X^2 = 18.77, p-value = .13, df = 13; SRMR = .01). It was found that adolescents' appropriate friendship activities and non-aggressiveness were indirect consequential factors of their perceptions on parental relations via perceived personal ability to manage parental conflict (path coefficients were .04 and .19 respectively). Also, adolescents' appropriate friendship activities and non-aggressiveness were indirect consequential factors of perceived parent-child relations via attitudes towards parents, and perceived love and reasoning child-rearing practices (path coefficients were .44 and .29 correspondingly).

It was obvious in Model V that adolescents' non-aggressiveness and appropriate friendship activities depended directly on perceived love and reasoning child-rearing practices, perceived personal ability to manage parental conflict and favorable attitudes towards parents. Thus, these three consequential factors resulted in dependence on perceived good parental relations and perceived good parent-child relations. In addition, it was found that adolescents' non-aggressiveness was significantly related to appropriate friendship activities and vice versa.

Thirdly, it was found that the best cutting point for score distributions of two variables (perceived parental relations and perceived parent-child relations), was the criteria of average score plus or minus one – half of the standard deviation. ($\bar{X} \pm \frac{1}{2} SD$). This cutting point divided each score distribution into 3 levels, i.e., high, medium and low. The results of the one-way analysis of variance indicated that the three score levels of each variable could significantly differentiate scores of consequential variables concerning adolescents' psychological and behavioral characteristics as well as adolescents' perceptions of family functions and attitudes towards parents. For instance, an adolescent who scores low in his level of perception on parental relations is also known to score low for both psychological and behavioral variables. Such findings occurred for the total sample as well as for every subgroup of different backgrounds.

Thus, high, medium, and low levels of perceived parental relation scores and perceived parent-child relation scores could well reflect inner family relationship situations. High levels of perceived parental relation scores were expected to relate to a happy-intact family status. Medium level scores were expected to relate to a normal family situation with some parental conflicts. Low level scores reflected stressful– intact family situations.

Based on these results of data analysis, two assessments of perceived parental relations and perceived parent-child relations were confirmed to be paralleled central indicators of parents' marital quality.

The System of Perceived Parental Relation Indicator : Conclusion of the Dual Study

A "system" consists of three components namely input, process, and output. Research findings of this dual study can be integrated in terms of the system of perceived parental relation indicator, which reflects many aspects of marital quality (see Figure 1)

In Study one, the data of husbands or wives from 775 families with at least one teenage child which were analyzed using Multiple Regression Correlation, revealed that five factors were significant namely: 1) intimacy scores, 2) favorable attitudes towards spouse, 3) marital communication, 4) perceived family-life values, and 5) perceived spouse's Buddhist practices. Together, these factors can account for 74% of variance of marital relation scores. Thus, these important variables have been identified as the multiple antecedent indicators of marital quality.

In Study two involved parents and teenage children from 1,089 families. By performing path analysis on the data, it was found that multiple consequential indicators of perceived parental relations (or parents' marital quality) were the children's good mental health (with direct effects) and six indirect consequential indicators. Four of these indicators were psychological (psycho-social development of the child ego identity achievement, future orientation and belief in internal locus of control of reinforcement) and two were behavioral (appropriate friendship activities and non-aggressiveness) via perceived love and reasoning child-rearing practices, favorable attitudes towards parents, and perceived personal ability to manage parental conflict. These multiple

consequential indicators accounted for 55% of the variance of marital quality reported by the child. The central indicator consisted of 10 items, each accompanied by a six-point rating scale of the traditional Summated Ratings Method. Three levels of scores (computed from $\bar{X} \pm \frac{1}{2} SD$) from this assessment are confirmed by the dual research in this study and can therefore be used to classify families and/or children who may need future assistance.

Practical Implications

This dual study has confirmed important roles of the two assessments-perceived parental relations and perceived parent-child relations. These two assessments are displayed as central indicators that can identify the antecedent and consequential factors of Thai family quality (see Figure 1). The two indicators can be administered to adolescents in schools. Ones who fall at low-level scores can be identified as at-risk adolescents from stressful-intact families. This will provide school guidance counselors with a basis for offering children help in releasing tensions, coping with problems, and preventing negative consequences relating to psychological and behavioral characteristics, as shown in Study Two's research findings. Adolescents, on the other hand, who obtain high-level scores, should be nurtured and encouraged to maintain good family relationships. Their families could be promoted as the model for others to follow.

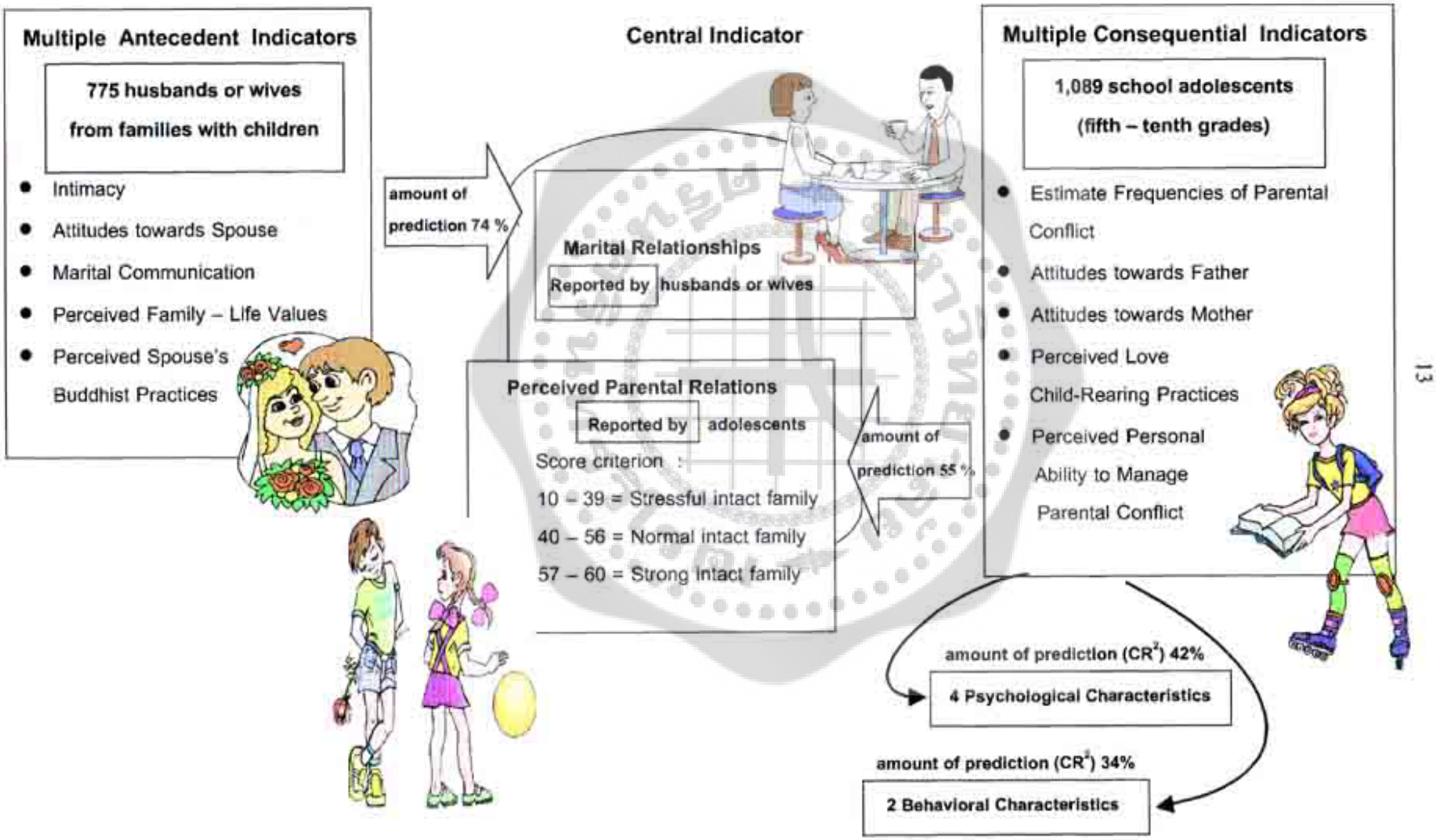

Figure 1: The System of Perceived Parental Relations

Research Implications

1. Research Implications for Spouses

Training package for the enhancing of intimacy, formulation of favorable attitudes towards spouse, increasing marital communication skills, and marital conflict management in the family should be developed for use in spouses' training program.

An experimental research can evaluate the practicality of the model and identify the strengths and weakness of the training packages in order to establish an effective program for marital quality. Through the experiment, groups of spouses who are appropriate for the training package should be identified.

2. Research Implications for parents and adolescents

These research findings suggest that a training package on parent–adolescent communication skills and a package on love and reasoning child rearing practices for parents be developed and use for enhancing of family strength.

An experimental research should be under taken to evaluate the practicality of the models and identified the strengths and weakness of the training packages in order to establish an effective program for marital quality. Through the experiment, groups of parents and adolescents who are appropriate to these training packages should be identified.

สารบัญ

หน้า

ประกาศคุณูปการ
รายงานการวิจัยย่อ
Research Summary
สารบัญ..... 1
สารบัญตาราง..... 11
สารบัญภาพ..... 15

บทที่ 1 บทนำ..... 1
ความสำคัญของปัญหาวิจัย..... 1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย..... 4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ..... 5
การประมวลเอกสารที่เกี่ยวข้อง..... 5
ดัชนีทางสังคม..... 7
ความหมาย..... 7
ประเภทของดัชนีทางสังคม..... 9
การวัดปัจจัยป้อน กระบวนการและผลผลิต..... 10
คุณภาพชีวิตสมรส : ความหมายและการวัด..... 13
ทฤษฎีคุณภาพและความมั่นคงในชีวิตสมรส..... 14
แบบวัดการปรับตัวระหว่างบุคคล..... 24
ผลของการใช้แบบวัดการปรับตัวระหว่างบุคคล (DAS) เพื่อศึกษาปัจจัย-
เชิงเหตุของคุณภาพชีวิตสมรส..... 26
แบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส..... 29
ปัจจัยเชิงเหตุของคุณภาพชีวิตสมรส..... 30
สถานการณ์ภายนอกและภายในครอบครัวกับคุณภาพชีวิตสมรส..... 32
การสนับสนุนทางสังคมกับคุณภาพชีวิตสมรส..... 33
สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวกับคุณภาพชีวิตสมรส..... 37
การสื่อสารระหว่างคู่สมรสกับคุณภาพชีวิตสมรส..... 41

หน้า

วิธีจัดการกับความขัดแย้งระหว่างคู่สมรสกับคุณภาพชีวิตสมรส..... 45
จิตลักษณะทั่วไปของบุคคลกับคุณภาพชีวิตสมรส..... 55
พัฒนาการทางจิตสังคม..... 55
เอกลักษณ์แห่งตนกับคุณภาพชีวิตสมรส..... 59
ความใกล้ชิดผูกพันระหว่างคู่สมรสกับคุณภาพชีวิตสมรส..... 65
สุขภาพจิตและสุขภาพกายกับคุณภาพชีวิตสมรส..... 73
ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวกับคุณภาพชีวิตสมรส..... 77
ความเครียดในการทำงานอาชีพกับคุณภาพชีวิตสมรส..... 80
จิตลักษณะตามสถานการณ์ของบุคคลกับคุณภาพชีวิตสมรส..... 85
ทัศนคติต่อคู่สมรสกับคุณภาพชีวิตสมรส..... 85
ความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัยกับคุณภาพชีวิตสมรส..... 88
ลักษณะทางศาสนากับคุณภาพชีวิตสมรส..... 90
ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังกับคุณภาพชีวิตสมรส..... 92
ปัจจัยเสริมและปัจจัยเสี่ยงของการมีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดี..... 96
ผลวิจัยที่แสดงสถานภาพการเป็นปัจจัยเสริมของตัวแปรเชิงเหตุของ-
คุณภาพชีวิตสมรส..... 97
ผลวิจัยที่แสดงสถานภาพการเป็นปัจจัยเสี่ยงของตัวแปรเชิงเหตุของ-
คุณภาพชีวิตสมรส..... 102
สรุป..... 106
ปัจจัยเชิงเหตุของความสอดคล้องระหว่างบิดามารดากับบุตรในการรับรู้สัมพันธภาพ-
ในครอบครัว..... 108
จิตลักษณะของบิดามารดาและบุตรกับความสอดคล้องในการรับรู้สัมพันธภาพ-
ในครอบครัว..... 109
พฤติกรรมของบิดามารดาและบุตรกับความสอดคล้องในการรับรู้สัมพันธภาพ-
ในครอบครัว..... 111
ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของบิดามารดาและบุตรกับความสอดคล้อง-
ในการรับรู้สัมพันธภาพในครอบครัว..... 113
สรุป..... 117
ปัจจัยเชิงผลของสัมพันธภาพในครอบครัว..... 118

หน้า

ผลทางตรงของคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาต่อจิตลักษณะและพฤติกรรม-
ของเด็กและเยาวชน..... 120
การรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดากับจิตลักษณะและพฤติกรรม-
ของเด็กและเยาวชน..... 122
ปัจจัยที่อธิบายผลกระทบของคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาต่อจิตลักษณะ-
และพฤติกรรมของบุตร..... 125
คุณภาพความสัมพันธ์ระหว่างบุตรกับบิดามารดาและระหว่างพี่น้องร่วม-
บิดามารดา : ปัจจัยอธิบายความเกี่ยวข้องระหว่างคุณภาพชีวิตสมรส-
ของบิดามารดากับจิตลักษณะและพฤติกรรมของบุตร..... 127
คุณภาพความสัมพันธ์ระหว่างบุตรกับบิดามารดาที่เกี่ยวข้องกับจิตลักษณะ-
และพฤติกรรมของบุตร..... 129
คุณภาพการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา : ปัจจัยอธิบายความเกี่ยวข้อง-
ระหว่างคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดากับจิตลักษณะและพฤติกรรม-
ของบุตร..... 132
คุณภาพการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดากับจิตลักษณะและพฤติกรรม-
ของบุตร..... 134
การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดากับจิตลักษณะของบุตร..... 136
การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดากับพฤติกรรมของบุตร..... 141
การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลภายนอกครอบครัว : ปัจจัยอธิบายความ-
เกี่ยวข้องระหว่างคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดากับจิตลักษณะและ-
พฤติกรรมของบุตร..... 143
แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการตอบสนองของบุตรต่อเหตุการณ์ขัดแย้งระหว่าง-
บิดากับมารดา..... 147
ทัศนคติต่อบิดามารดา : ปัจจัยอธิบายความเกี่ยวข้องระหว่างคุณภาพ-
ชีวิตสมรสของบิดามารดากับจิตลักษณะและพฤติกรรมของบุตร..... 149
การประเมินความขัดแย้งและความสามารถในการจัดการกับความขัดแย้ง-
ระหว่างบิดากับมารดา : ปัจจัยอธิบายความเกี่ยวข้องระหว่างคุณภาพ-
ชีวิตสมรสของบิดามารดากับจิตลักษณะและพฤติกรรมของบุตร..... 152
สรุป..... 158

หน้า

บทที่ 2 งานวิจัย 1 การวิเคราะห์ดัชนีเชิงเหตุของคุณภาพชีวิตสมรส..... . 161
จุดมุ่งหมายของการวิจัย..... . 161
ขอบเขตการวิจัย..... 161
นิยามปฏิบัติการของตัวแปร..... . 165
สมมติฐาน..... 174
วิธีการวิจัย..... 175
กลุ่มตัวอย่างและวิธีสุ่มตัวอย่าง..... 176
เครื่องมือวัดตัวแปร..... 176
วิธีดำเนินการเก็บข้อมูล..... . 185
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 186
ลักษณะเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง..... 186
การวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยเชิงเหตุที่มีต่อคุณภาพชีวิตสมรส..... . 190
ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษา..... 192
ผลการวิเคราะห์อิทธิพลในโมเดล 1 และ 2 : กลุ่มตัวอย่างสามี..... . 194
ผลการวิเคราะห์อิทธิพลในโมเดล 1 และ 2 : กลุ่มตัวอย่างภรรยา..... . 202
เปรียบเทียบลักษณะของตัวแปรเชิงเหตุที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่าง-
คู่สมรสและปริมาณการทำนายในกลุ่มสามีกับกลุ่มภรรยา..... 209
เปรียบเทียบลักษณะของตัวแปรเชิงเหตุที่ส่งผลต่อการปรับตัวระหว่าง-
คู่สมรสและปริมาณการทำนายในกลุ่มสามีกับกลุ่มภรรยา..... 210
ปริมาณการทำนายคุณภาพชีวิตสมรสด้วยตัวแปรประเภทปัจจัยเสริมและ-
ปัจจัยเสี่ยง..... . 211
ปัจจัยเสริมกับคุณภาพชีวิตสมรส..... 211
ปัจจัยเสี่ยงกับคุณภาพชีวิตสมรส..... 218
ปัจจัยเสริมและปัจจัยเสี่ยงกับคุณภาพชีวิตสมรส..... 225
เปรียบเทียบปริมาณการทำนายคุณภาพชีวิตสมรสเมื่อใช้ตัวแปรต่างชุดกัน.... . 232
ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่เป็นองค์ประกอบของกลุ่มจิตลักษณะทั่วไป -
สถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัว และลักษณะทางศาสนา..... . 235
ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ในกลุ่มจิตลักษณะทั่วไป..... 235

หน้า

ความสัมพันธ์ระหว่างความใกล้ชิดผูกพันกับตัวแปรต่าง ๆ ในกลุ่มสถานการณ์-
ภายนอก – ภายในครอบครัว..... 236
ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในกลุ่มลักษณะทางศาสนา..... 236
ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การปฏิบัติทางพุทธศาสนาของคู่สมรสกับตัวแปร-
ในกลุ่มจิตลักษณะทั่วไปและสถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัว..... . 237
สรุปและอภิปรายผล..... . 238
สรุปและอภิปรายผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐาน..... . 239
สรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน 1..... . 239
สรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน 2..... . 248
สรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน 3..... . 256

บทที่ 3 งานวิจัย 2 การวิเคราะห์ดัชนีเชิงผลของคุณภาพชีวิตสมรส..... . 261
จุดมุ่งหมายของการวิจัย..... . 261
นิยามปฏิบัติการของตัวแปร..... . 261
ขอบเขตการวิจัย..... . 270
ขอบเขตการวิจัยที่หนึ่ง..... . 270
ขอบเขตการวิจัยที่สอง..... . 271
ขั้นตอนการกำหนดตัวแปรในโมเดลเริ่มต้น : ความสัมพันธ์เชิงเหตุของจิตลักษณะ-
และพฤติกรรมของเยาวชน..... . 276
สมมติฐาน..... . 286
วิธีการวิจัย..... . 287
กลุ่มตัวอย่างและวิธีสุ่มตัวอย่าง..... . 288
เครื่องมือวัดตัวแปร..... . 289
วิธีดำเนินการเก็บข้อมูล..... . 301
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 302
ลักษณะเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง..... 304
ตอนที่หนึ่ง : เปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ของบิดามารดากับของบุตร-
ในเรื่องคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาและวิเคราะห์ตัวทำนายความแตกต่าง-
ในการรับรู้ฯ..... 305

หน้า

ผลการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ของบิดามารดากับของบุตร-
ในเรื่องคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดา พิจารณาตามลักษณะทาง-
ชีวสังคมและภูมิหลังของบิดามารดาและบุตร..... 306
วิเคราะห์ตัวทำนายความแตกต่างในการรับรู้ของบิดามารดาและของบุตรเรื่อง-
คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดา..... 312
ตัวทำนายความแตกต่างในการรับรู้ของบิดามารดาและของบุตรเรื่อง-
คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดา..... 313
ตอนที่สอง : การวิเคราะห์อิทธิพลของสัมพันธภาพในครอบครัวที่มีต่อจิตลักษณะ-
และพฤติกรรมของเยาวชน 327
ผลการวิเคราะห์อิทธิพลในโมเดล 3..... 329
อิทธิพลของตัวแปรกลุ่มสัมพันธภาพในครอบครัวต่อตัวแปรกลุ่มการรับรู้-
การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน..... 330
อิทธิพลของตัวแปรกลุ่มสัมพันธภาพในครอบครัวต่อตัวแปรจิตลักษณะ-
4 ด้าน..... 330
อิทธิพลของตัวแปรกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวต่อตัวแปร-
จิตลักษณะ 4 ด้าน..... 333
อิทธิพลที่มีต่อกันระหว่างตัวแปรจิตลักษณะ 4 ด้าน..... 333
ปริมาณการทำนายและตัวทำนายตัวแปรจิตลักษณะ 4 ด้าน..... 334
ผลการวิเคราะห์อิทธิพลในโมเดล 4 335
อิทธิพลของตัวแปรกลุ่มสัมพันธภาพในครอบครัวต่อตัวแปรกลุ่มการรับรู้-
การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน..... 337
อิทธิพลของตัวแปรกลุ่มสัมพันธภาพในครอบครัวต่อตัวแปรจิตลักษณะ-
5 ด้าน..... 337
อิทธิพลของตัวแปรกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวต่อตัวแปร-
จิตลักษณะ 5 ด้าน..... 340
อิทธิพลที่มีต่อกันระหว่างตัวแปรจิตลักษณะ 5 ด้าน..... 340
ปริมาณการทำนายและตัวทำนายตัวแปรจิตลักษณะ 5 ด้าน..... 340
ผลการวิเคราะห์อิทธิพลในโมเดล 5..... 342

หน้า

อิทธิพลของตัวแปรกลุ่มสัมพันธภาพในครอบครัวต่อตัวแปรกลุ่มการรับรู้-
การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน..... 344
อิทธิพลของตัวแปรกลุ่มสัมพันธภาพในครอบครัวต่อตัวแปรพฤติกรรม-
2 ด้าน..... 344
อิทธิพลของตัวแปรกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวต่อตัวแปร-
พฤติกรรม 2 ด้าน..... 347
อิทธิพลที่มีต่อกันระหว่างตัวแปรพฤติกรรม 2 ด้าน..... 347
ปริมาณการทำนายและตัวทำนายตัวแปรพฤติกรรม 2 ด้าน..... 347
ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะของเยาวชน 4 – 5 ด้าน-
กับพฤติกรรม 2 ด้าน..... 349
ผลการวิเคราะห์อิทธิพลในโมเดล 6 (นอกเหนือสมมติฐาน)..... 351
อิทธิพลของตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสที่มีต่อตัวแปรการรับรู้-
การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน..... 352
อิทธิพลของตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสที่มีต่อตัวแปรการรับรู้ความ-
สัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาและความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับ-
บิดามารดา..... 356
อิทธิพลของตัวแปรการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาและความ-
สัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดาที่มีต่อตัวแปรในกลุ่มการรับรู้การ-
ปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน..... 356
อิทธิพลที่มีต่อกันระหว่างตัวแปรการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว-
3 ด้าน..... 357
ปริมาณการทำนายและตัวทำนายตัวแปรภายใน 5 ด้าน..... 357
ตอนที่สาม : การวิเคราะห์ความแปรปรวนของจิตลักษณะและพฤติกรรมของ-
เยาวชน พิจารณาตามการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาและความ-
สัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา..... 358
ผลการเปรียบเทียบจิตลักษณะ พฤติกรรมและการรับรู้การปฏิบัติต่อกันใน-
ครอบครัวของเยาวชนที่รายงานการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา-
ต่างกัน..... 359

หน้า

การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาและจิตลักษณะของเยาวชน.. . 360
การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาและพฤติกรรมของเยาวชน... . 366
การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาและการรับรู้การปฏิบัติต่อกัน-
ในครอบครัวของเยาวชน..... 367
ผลการเปรียบเทียบจิตลักษณะ พฤติกรรมและการรับรู้การปฏิบัติต่อกันใน-
ครอบครัวของเยาวชนที่รายงานความสัมพันธ์ระหว่างตนกับบิดามารดา-
ต่างกัน..... 370
ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดาและจิตลักษณะของเยาวชน.... 372
ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดาและพฤติกรรมของเยาวชน..... 378
ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดาและการรับรู้การปฏิบัติต่อกัน-
ในครอบครัวของเยาวชน..... 379
ผลการเปรียบเทียบสัมพันธภาพในครอบครัวและการรับรู้การปฏิบัติต่อกันใน-
ครอบครัวของเยาวชนที่บิดามารดารายงานความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส-
ต่างกัน (นอกเหนือสมมติฐาน)..... 382
ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสกับสัมพันธภาพในครอบครัว..... . 383
ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสกับการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว-
ของเยาวชน..... 388
สรุปและอภิปรายผล..... 392
สรุปและอภิปรายผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐาน..... 393
สรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน 1..... 393
สรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน 2..... 400
สรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน 3..... 402
สรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน 4..... 407

บทที่ 4 สรุปและอภิปรายผลทั่วไป..... 413
ขอบเขตการวิจัย..... 413
งานวิจัย 1..... 414
งานวิจัย 2..... 414

หน้า

สามีภรรยาที่ชีวิตสมรสมีคุณภาพสูง..... 416
สามีภรรยาผู้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมาก..... 416
สามีภรรยาผู้ที่ปรับตัวเข้ากันได้มาก..... 418
สามีภรรยาที่ชีวิตสมรสมีความเสี่ยง..... 419
สามีภรรยาผู้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันน้อย..... 419
สามีภรรยาผู้ที่ปรับตัวเข้ากันได้น้อย..... 422
เยาวชนที่มีจิตลักษณะและพฤติกรรมเหมาะสม..... 423
เยาวชนที่มีจิตลักษณะเหมาะสม..... 424
เยาวชนที่มีพฤติกรรมเหมาะสม..... 427
ประเภทของเยาวชนและครอบครัวที่มีลักษณะเสี่ยง..... 428
การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดาในเยาวชนประเภทต่าง ๆ .. 429
การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาในเยาวชนประเภทต่าง ๆ..... 430
การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนในเยาวชนประเภทต่าง ๆ 431
การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลในเยาวชนประเภทต่าง ๆ 432
ทัศนคติต่อบิดาของเยาวชนประเภทต่าง ๆ 433
ทัศนคติต่อมารดาของเยาวชนประเภทต่าง ๆ 434
การประเมินปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาของเยาวชนประเภท-
ต่าง ๆ 434
ระบบดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา..... 438
ดัชนีแกนกลาง..... 438
ดัชนีเชิงเหตุของความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส (บิดาหรือมารดารายงาน)..... 439
ดัชนีเชิงผลของความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา (บุตรรายงาน)..... 440
ข้อดีและข้อจำกัดของการวิจัย..... 444
ข้อดีของการวิจัย..... 445
ข้อจำกัดของการวิจัย..... 447
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป..... 448
ข้อเสนอแนะเชิงการปฏิบัติ..... 451

บรรณานุกรม..... 455

หน้า

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก. 1
ตอน 1 รายชื่อโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา..... 2
ตอน 2 แบบวัดที่ใช้ในการวิจัย..... 3
ชุด 1 แบบวัดสามีภรรยา..... 3
ชุด 2 แบบวัดบิดามารดา..... 5
ชุด 3 แบบวัดเยาวชน..... 7
ภาคผนวก ข..... 9
ตอน 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยละเอียด งานวิจัย 1..... 10
ตอน 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยละเอียด งานวิจัย 2..... 23

สารบัญตาราง

ตาราง หน้า

1 แสดงตัวอย่างดัชนีประเภทบรรทัดฐานหรือประเมินผลที่จัดอยู่ในรูปของระบบดัชนีแสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยป้อน กระบวนการและผลผลิตของคุณภาพชีวิตด้านต่าง ๆ 11

2 แสดงเกณฑ์การให้คะแนนระดับเศรษฐกิจของครอบครัวผู้ตอบ..... 166

3 แสดงค่าดัชนีความกลมกลืนของโมเดล 1 และโมเดล 2 ในกลุ่มสามี..... 195

4 แสดงค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของตัวแปรในกลุ่มสามี..... 198

5 แสดงค่าดัชนีความกลมกลืนของโมเดล 1 และโมเดล 2 ในกลุ่มภรรยา..... 203

6 แสดงค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของตัวแปรในกลุ่มภรรยา..... 206

7 ปริมาณการทำนายและลำดับความสำคัญของตัวแปรในการทำนายปริมาณความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส โดยใช้ตัวแปรกลุ่มปัจจัยเสริมรวม 7 ตัวแปรเป็นตัวทำนายในกลุ่มตัวอย่างรวมและกลุ่มย่อย 26 กลุ่ม..... 213

8 ปริมาณการทำนายและลำดับความสำคัญของตัวแปรในการทำนายปริมาณการปรับตัวระหว่างคู่สมรส โดยใช้ตัวแปรกลุ่มปัจจัยเสริมรวม 7 ตัวแปรเป็นตัวทำนายในกลุ่มตัวอย่างรวมและกลุ่มย่อย 26 กลุ่ม..... 216

9 ปริมาณการทำนายและลำดับความสำคัญของตัวแปรในการทำนายปริมาณความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส โดยใช้ตัวแปรกลุ่มปัจจัยเสี่ยงรวม 7 ตัวแปรเป็นตัวทำนายในกลุ่มตัวอย่างรวมและกลุ่มย่อย 26 กลุ่ม..... 219

10 ปริมาณการทำนายและลำดับความสำคัญของตัวแปรในการทำนายปริมาณการปรับตัวระหว่างคู่สมรส โดยใช้ตัวแปรกลุ่มปัจจัยเสี่ยงรวม 7 ตัวแปรเป็นตัวทำนายในกลุ่มตัวอย่างรวมและกลุ่มย่อย 26 กลุ่ม..... 223

11 ปริมาณการทำนายและลำดับความสำคัญของตัวแปรในการทำนายปริมาณความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส โดยใช้ตัวแปรกลุ่มปัจจัยเสริมและปัจจัยเสี่ยง รวม14 ตัวแปร เป็นตัวทำนายในกลุ่มตัวอย่างรวมและกลุ่มย่อย 26 กลุ่ม..... 226

ตาราง หน้า

12 ปริมาณการทำนายและลำดับความสำคัญของตัวแปรในการทำนายปริมาณการปรับตัวระหว่างคู่สมรส โดยใช้ตัวแปรกลุ่มปัจจัยเสริมและปัจจัยเสี่ยงรวม14 ตัวแปร เป็นตัวทำนายในกลุ่มตัวอย่างรวมและกลุ่มย่อย 26 กลุ่ม..... 229

13 เปรียบเทียบปริมาณการทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสด้วยตัวแปรต่างชุดกันในกลุ่มตัวอย่างรวมและกลุ่มย่อย 26 กลุ่ม..... 233

14 เปรียบเทียบปริมาณการทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสด้วยตัวแปรต่างชุดกันในกลุ่มตัวอย่างรวมและกลุ่มย่อย 26 กลุ่ม..... 234

15 แสดงลำดับตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส (MAR) (โมเดล 1)..... 242

16 แสดงลำดับตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรส (DAS) (โมเดล 2)..... 251

17 แสดงเกณฑ์การให้คะแนนระดับเศรษฐกิจของครอบครัวผู้ตอบ..... 265

18 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสจากการรายงานของ***บิดา*** กับคะแนนการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาจากการรายงานของบุตร แบ่งตามลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของ***บิดา***..... 307

19 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสจากการรายงานของ***มารดา*** กับคะแนนการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาจากการรายงานของบุตร แบ่งตามลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของ***มารดา***..... 308

20 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสจากการรายงานของ***บิดา*** กับคะแนนการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาจากการรายงานของบุตร พิจารณาตามลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของ***บุตร***..... 310

21 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสจากการรายงานของ***มารดา*** กับคะแนนการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาจากการรายงานของบุตร พิจารณาตามลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของ***บุตร***..... 311

ตาราง หน้า

22 ปริมาณการทำนาย ลำดับความสำคัญของตัวแปรที่ทำนายและค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐานของปริมาณความแตกต่างในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดา (กรณีบิดาหรือมารดามีคะแนนสูงกว่าบุตร) โดยใช้ตัวแปรจิตลักษณะและพฤติกรรมของบุตรและบิดามารดา 14 ตัวแปรเป็นตัวทำนายในกลุ่มตัวอย่างรวมและกลุ่มย่อย 18 กลุ่ม..... 315

23 ปริมาณการทำนายและผลทดสอบนัยสำคัญของชุดตัวแปรจิตลักษณะและพฤติกรรมของบิดามารดา 5 ตัวแปร และชุดตัวแปรจิตลักษณะและพฤติกรรมของบุตร 9 ตัวแปร ในกลุ่มตัวอย่างรวมและกลุ่มย่อย 18 กลุ่ม (กรณีบิดามารดารายงานคะแนนความสัมพันธ์ระหว่างกันสูงกว่าการรายงานของบุตร)..... . 318

24 ปริมาณการทำนาย ลำดับความสำคัญของตัวแปรที่ทำนายและค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐานของปริมาณความแตกต่างในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดา (กรณีบุตรมีคะแนนสูงกว่าบิดามารดา) โดยใช้ตัวแปรจิตลักษณะและพฤติกรรมของบุตรและบิดามารดา 14 ตัวแปรเป็นตัวทำนายในกลุ่มตัวอย่างรวมและกลุ่มย่อย 18 กลุ่ม..... 322

25 ปริมาณการทำนายและผลทดสอบนัยสำคัญของชุดตัวแปรจิตลักษณะและพฤติกรรมของบิดามารดา 5 ตัวแปร และชุดตัวแปรจิตลักษณะและพฤติกรรมของบุตร 9 ตัวแปร ในกลุ่มตัวอย่างรวมและกลุ่มย่อย 18 กลุ่ม (กรณีบุตรรายงานคะแนนการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาสูงกว่าที่บิดามารดารายงาน)..... . 325

26 แสดงดัชนีความกลมกลืนของโมเดล 3..... . 329

27 แสดงค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของตัวแปรต่าง ๆ ในโมเดล 3..... . 332

28 แสดงดัชนีความกลมกลืนของโมเดล 4..... . 336

29 แสดงค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของตัวแปรต่าง ๆ ในโมเดล 4..... . 339

30 แสดงดัชนีความกลมกลืนของโมเดล 5..... . 343

31 แสดงค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของตัวแปรต่าง ๆ ในโมเดล 5..... . 346

32 แสดงปริมาณการทำนายพฤติกรรมของเยาวชน 2 ด้าน ด้วยจิตลักษณะ 4 – 5 ด้าน และค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้างในกลุ่มเยาวชนโดยรวมและในกลุ่มเยาวชนที่เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4..... . 350

ตาราง หน้า

33 แสดงดัชนีความกลมกลืนของโมเดล 6..... 352
34 แสดงค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของตัวแปรต่าง ๆ ในโมเดล 6..... 355
35 ก. แสดงค่าสถิติของดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา..... 359
35 ข. แสดงช่วงคะแนนต่ำ ปานกลางและสูงของดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดา กับมารดา..... 359
36 วิเคราะห์ความแปรปรวนของจิตลักษณะ 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และ การรับรู้ของเยาวชนเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน พิจารณาตามดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา ในกลุ่มตัวอย่าง รวมและกลุ่มย่อย 22 กลุ่ม..... 361
37 ก. แสดงค่าสถิติของดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา..... 371
37 ข. แสดงช่วงคะแนนต่ำ ปานกลางและสูงของดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชน กับบิดามารดา..... 371
38 วิเคราะห์ความแปรปรวนของจิตลักษณะ 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และ การรับรู้ของเยาวชนเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน พิจารณาตามดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา ในกลุ่มตัวอย่างรวมและกลุ่มย่อย 22 กลุ่ม..... 373
39 ก. แสดงค่าสถิติของดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส..... 383
39 ข. แสดงช่วงคะแนนต่ำ ปานกลางและสูงของดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส..... 383
40 วิเคราะห์ความแปรปรวนของสัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้าน และการรับรู้การ ปฏิบัติต่อกันในครอบครัวของเยาวชน 3 ด้าน พิจารณาตามดัชนีความ สัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ในกลุ่มตัวอย่างรวมและกลุ่มย่อย 20 กลุ่ม..... 385

สารบัญภาพ

ภาพ		หน้า
1	แสดงความเกี่ยวข้องของงานวิจัยย่อย 2 ส่วน ซึ่งครอบคลุมการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงเหตุและผลของดัชนีคุณภาพชีวิตสมรส	6
2	กรอบความคิดเชิงทฤษฎีคุณภาพและความมั่นคงในชีวิตสมรสของลูวอิสและ สแปนเนียร์	15
3	แสดงโมเดลเชิงความคิดรวบยอดที่กำหนดความพึงพอใจในชีวิตสมรส	18
4	ตัวแบบเชิงสมมุฏฐานความพึงพอใจในชีวิตสมรส	22
5	แสดงพัฒนาการ 8 ขั้นตามทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมของอีริคสัน	57
6	กรอบแนวคิดการรู้คิด – บริบทเพื่อเข้าใจการตอบสนองของเด็กต่อเหตุการณ์ขัดแย้งในชีวิตสมรสของบิดามารดา	148
7	โมเดล 1 : โมเดลเริ่มต้นความสัมพันธ์เชิงเหตุของคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส	163
8	โมเดล 2 : โมเดลเริ่มต้นความสัมพันธ์เชิงเหตุของคุณภาพชีวิตสมรสด้านการปรับตัวระหว่างคู่สมรส	164
9	แสดงค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของโมเดล 1 เพื่ออธิบายคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสฝ่ายสามี	196
10	แสดงค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของโมเดล 2 เพื่ออธิบายคุณภาพชีวิตสมรสด้านการปรับตัวระหว่างคู่สมรสฝ่ายสามี	197
11	แสดงค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของโมเดล 1 เพื่ออธิบายคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสฝ่ายภรรยา	204
12	แสดงค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของโมเดล 2 เพื่ออธิบายคุณภาพชีวิตสมรสด้านการปรับตัวระหว่างคู่สมรสฝ่ายภรรยา	205
13	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ตัวแปรตาม และตัวแปรประสานในขอบเขตการวิจัยที่หนึ่ง	272
14	แสดงความสัมพันธ์ของกลุ่มตัวแปร 4 กลุ่มในขอบเขตการวิจัยที่สอง	275
15	โมเดล 3 : โมเดลเริ่มต้นความสัมพันธ์เชิงเหตุของจิตลักษณะ 4 ด้านของเยาวชนในกลุ่มตัวอย่างรวม	282

ภาพ หน้า

16 โมเดล 4 : โมเดลเริ่มต้นความสัมพันธ์เชิงเหตุของจิตลักษณะ 5 ด้านของเยาวชน ในกลุ่มที่เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4…… 283
17 โมเดล 5 : โมเดลเริ่มต้นความสัมพันธ์เชิงเหตุของพฤติกรรม 2 ด้านของเยาวชน ในกลุ่มตัวอย่างรวม…….. 284
18 แสดงค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของโมเดล 3 เพื่ออธิบายจิตลักษณะ 4 ด้านของ เยาวชนในกลุ่มตัวอย่างรวม…… 331
19 แสดงค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของโมเดล 4 เพื่ออธิบายจิตลักษณะ 5 ด้านของ เยาวชนในกลุ่มที่เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4…… 338
20 แสดงค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของโมเดล 5 เพื่ออธิบายพฤติกรรม 2 ด้านของ เยาวชนในกลุ่มตัวอย่างรวม…… 345
21 โมเดล 6 : โมเดลเริ่มต้นความสัมพันธ์เชิงเหตุระหว่างตัวแปรความสัมพันธ์ ระหว่างคู่สมรสกับตัวแปรในกลุ่มสัมพันธภาพในครอบครัว และในกลุ่มการ รับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว ในกลุ่มตัวอย่างรวม…….. 353
22 แสดงค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของโมเดล 6 เพื่ออธิบายความสัมพันธ์เชิงเหตุ ระหว่างตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสกับตัวแปรในกลุ่มสัมพันธภาพ ในครอบครัว 2 ด้าน และในกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน ในกลุ่มตัวอย่างรวม…….. 354
23 แสดงลักษณะการแจกแจงของคะแนนการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับ มารดา…….. 360
24 แสดงลักษณะการแจกแจงของคะแนนความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับ บิดามารดา…….. 371
25 แสดงลักษณะการแจกแจงของคะแนนความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส…… 382
26 แสดงระบบดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา…….. 441

บทที่ 1
บทนำ

ความสำคัญของปัญหาวิจัย

เพื่อสร้างความเข้าใจทั่วไปเกี่ยวกับครอบครัว จึงอาจกำหนดความหมายคำว่า " ครอบครัว " อย่างกว้าง ๆ ได้ว่า เป็นกลุ่มบุคคลที่มีความผูกพันกันทางสายเลือด ทางอารมณ์และจิตใจในการดำเนินชีวิตประจำวันร่วมกัน รวมทั้งมีการพึ่งพิงกันทางเศรษฐกิจ สังคม และมีความสัมพันธ์กันทางกฎหมายด้วย ครอบครัวบางครอบครัวอาจมีลักษณะเป็นข้อยกเว้นบางประการก็ย่อมได้ (คณะอนุกรรมการด้านครอบครัว. 2539)

เป็นที่ยอมรับกันว่า ครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นของการเสริมสร้างประชากรที่มีคุณภาพ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นต่อความเจริญรุ่งเรืองของสังคมและความมั่นคงของประเทศชาติ " ครอบครัวที่เข้มแข็งจะสามารถแก้ปัญหาสังคมได้ " เป็นคำกล่าวในสุนทรพจน์ของ ฯพณฯ ชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ในที่ประชุมสุดยอดของสหประชาชาติว่าด้วยการพัฒนาสังคม (ณ กรุงโคเปน-เฮเกน ประเทศเดนมาร์ก 11 มีนาคม 2538) เพื่อยืนยันถึงการให้ความสำคัญแก่สถาบันครอบครัวไทยในฐานะที่เป็นแหล่งยุทธศาสตร์หนึ่งในสามแหล่ง (รวมถึงชุมชนและสถาบันการศึกษา) ซึ่งถูกกำหนดให้เป็นกลไกในการสร้างคุณภาพของคนในชาติ

ปัญหาด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสที่มีบุตรและปัญหาการอบรมเลี้ยงดูบุตรในครอบครัว ถูกระบุว่าเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตครอบครัวอย่างมาก ชายและหญิงที่ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องคุณธรรมจริยธรรมในการครองเรือน ขาดความรักใคร่ผูกพันหรือขาดความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ ประกอบกับปัญหาด้านเศรษฐกิจในครอบครัว อาจทำให้ชีวิตสมรสเกิดปัญหา และส่งผลกระทบต่อการอบรมเลี้ยงดูบุตรที่เกิดมาในครอบครัวทั้งด้านจิตใจ พฤติกรรม ตลอดจนการซึมซับแบบอย่างที่ไม่เหมาะสมจากบิดามารดา ปัญหาเยาวชนที่เกิดขึ้นทุกวันนี้ถูกระบุว่า มีสาเหตุขั้นพื้นฐานมาจากการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัวที่บิดามารดาหรือผู้-ปกครองมีคุณภาพชีวิตสมรสต่ำ

คุณภาพชีวิตสมรส (Marital Quality) จัดเป็นสังกัปสำคัญในวงวิชาการด้านการแต่งงานและชีวิตครอบครัว ลูวอิส และ สแปนเนียร์ (Lewis and Spanier, 1979 : 268 – 269) ได้ให้ความหมายเชิงปฏิบัติการแก่คุณภาพชีวิตสมรสไว้ว่า เป็นการประเมินในเชิงอัตวิสัยของความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในหลายมิติ ขอบเขตการประเมินประกอบด้วยค่าต่อเนื่องจากสูง

ถึงต่ำ ซึ่งสะท้อนความหลากหลายของลักษณะการปฏิสัมพันธ์ตามบทบาทหน้าที่ของคู่สมรส คุณภาพชีวิตสมรสที่ดีเกี่ยวข้องกับความสามารถในการปรับตัวเข้ากันได้ดี มีการสื่อสารอย่างถูกต้องระหว่างกัน ปริมาณความสุขที่ได้รับ ความสอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ตลอดจนถึงระดับความพึงพอใจในความสัมพันธ์ที่มีต่อกันของคู่สมรส

ในสภาวการณ์ที่สังคมไทยกำลังอยู่ในช่วงของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างรวดเร็ว ตลอดจนการเกิดวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจเช่นในปัจจุบัน สถาบันครอบครัวย่อมได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงนี้อย่างมาก มีเยาวชนจำนวนไม่น้อยตกอยู่ในสภาวะเสี่ยงต่อการเกิดปัญหา อันเนื่องมาจากเยาวชนเหล่านี้อาศัยอยู่ในครอบครัวที่ขาดความสมบูรณ์ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบิดามารดา ในงานวิจัยเรื่อง “ ลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในสภาวะเสี่ยงในครอบครัวและแนวทางป้องกัน ” ของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2536) ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติเป็นผู้ให้การสนับสนุนทุนวิจัยเพื่อศึกษาเยาวชนจากครอบครัวฐานะค่อนข้างต่ำในกรุงเทพฯ จำนวน 4,590 คน พบว่า มีเยาวชนจำนวน 1,509 คน (ร้อยละ 33) เป็นผู้ที่ขาดบิดาหรือมารดาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือขาดทั้งบิดาและมารดา เรียกว่าเยาวชนจากครอบครัวแตกแยก และอีก 401 คน (ร้อยละ 13) จากเยาวชนครอบครัวปกติจำนวน 3,081 คน เป็นผู้ที่อยู่ในครอบครัวซึ่งมีบรรยากาศเครียดมาก เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาไม่ราบรื่น งานวิจัยนี้ได้พบปรากฏการณ์ที่สำคัญเหนือความคาดหมาย คือพบว่า ในครอบครัวเครียดมาก ซึ่งหมายถึงครอบครัวปกติที่มีบิดามารดาแท้ของเยาวชนอยู่ร่วมกัน แต่บิดามารดาขาดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทะเลาะวิวาทกันอยู่เสมอ สภาวะทางครอบครัวเช่นนี้ทำให้เกิดผลเสียต่อจิตใจและพฤติกรรมของเยาวชนทั้ง 7 ด้านมากที่สุด (ได้แก่ สุขภาพจิต ความเชื่ออำนาจภายในตน ลักษณะมุ่งอนาคต การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม พฤติกรรมก้าวร้าว การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม และผลการเรียน) กล่าวคือ ทำให้เกิดผลเสียต่อเด็กมากกว่าในครอบครัวแตกแยก และมากกว่าในครอบครัวปกติที่บิดามารดามีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน และผลเสียนี้ได้เกิดแก่เยาวชนก่อนหน้าที่ครอบครัวจะแตกแยกมากกว่าที่จะเกิดหลังจากแตกแยกแล้ว นอกจากนี้ยังพบว่า ในครอบครัวที่มีบรรยากาศเครียดมาก เยาวชนมีความสัมพันธ์กับบิดามารดาและกับพี่น้องน้อยกว่าในครอบครัวปกติ และเยาวชนในลักษณะเช่นนี้ยังได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากบุคคลภายนอกครอบครัวน้อยที่สุดอีกด้วย ส่วนในครอบครัวแตกแยกนั้น พบผลวิจัยเป็นไปตามความคาดหมาย คือพบว่า ในครอบครัวแตกแยกส่งผลต่อจิตใจและพฤติกรรมของเยาวชนมากกว่าในครอบครัวปกติ (โดยเฉพาะด้านสุขภาพจิต ความเชื่ออำนาจภายในตน พฤติกรรมก้าวร้าว และการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม) แต่ผลเสียที่เกิดขึ้นกับ

เยาวชนในครอบครัวแตกแยกยังมีน้อยกว่าในครอบครัวปกติแต่เครียดมากเพราะบิดามารดาขาดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส (บิดากับมารดา) ในทางดีและไม่ดี เป็นตัวแปรที่มีบทบาทอย่างสำคัญในการบ่งชี้สภาพทางจิตใจและพฤติกรรมของเยาวชนวัยรุ่นในกรุงเทพฯ จึงควรมีการสร้างและพัฒนาตัวแปรนี้ให้เป็นดัชนีครอบครัวระดับชาติต่อไป ซึ่งในงานวิจัยของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2536) ได้มีการแบ่งคะแนนความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา (ซึ่งได้จากการรายงานของเยาวชนผู้เป็นบุตร) ออกเป็น 3 ระดับคือ ความสัมพันธ์ที่ดีระดับสูง ปานกลางและต่ำ โดยใช้คะแนนสูง/ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยครึ่งหน่วยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นเกณฑ์ และพบผลไว้ส่วนหนึ่งแล้วว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาระดับต่าง ๆ ดังกล่าวชี้ผลดีและผลเสียต่อจิตใจและพฤติกรรมบางด้านของเยาวชนแตกต่างกันไปอย่างเด่นชัด แต่คะแนนความสัมพันธ์ชุดนี้ยังมีข้อจำกัดอยู่หลายประการ โดยเฉพาะเรื่องขอบเขตของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา กล่าวคือ ข้อมูลของการวิจัยนี้เป็นข้อมูลที่เก็บจากการรายงานของเยาวชนผู้เป็นบุตรเพียงฝ่ายเดียว ไม่มีข้อมูลจากฝ่ายผู้ปกครองโดยตรง อีกประการหนึ่ง ในการวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยมุ่งศึกษาผลที่เกิดจากการอยู่ในครอบครัวที่มีสภาวะเสี่ยง (เช่น ครอบครัวแตกแยกและครอบครัวปกติแต่เครียดมาก) เปรียบเทียบกับครอบครัวปกติทั่วไปเป็นสำคัญ ไม่ได้มุ่งที่จะศึกษาสาเหตุที่ทำให้ครอบครัวชาวกรุงเทพฯ เหล่านั้นเกิดความเครียดหรือแตกแยก

ผลการวิจัยของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2536) ยังเป็นเพียงผลการวิจัยเบื้องต้น จะเป็นประโยชน์แก่ฝ่ายปฏิบัติในการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการวางแผนพัฒนาเยาวชนและครอบครัวได้อย่างมั่นใจนั้น จำเป็นต้องทำการวิจัยในขั้นต่อไป เพื่อยืนยันถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องและสร้างฐานทางวิชาการด้านนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และเพื่อแสวงหาความรู้เกี่ยวกับปัจจัยเชิงเหตุและปัจจัยเชิงผลที่จะมาร่วมกันทำนายสภาวะทางสังคมในครอบครัวได้อย่างแม่นยำยิ่งขึ้นและมีประสิทธิภาพสูง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเสริมผลดีและป้องกันผลเสียที่อาจเกิดแก่เยาวชนผู้เป็นทรัพยากรที่สำคัญของชาติ โครงการวิจัย “ การวิเคราะห์ดัชนีเชิงเหตุและผลของคุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัวไทย ” นับเป็นความพยายามอย่างต่อเนื่องกับงานวิจัยในอดีตดังกล่าวอีกระดับหนึ่ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. หาปัจจัยเชิงเหตุของคุณภาพชีวิตสมรส ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยเชิงเหตุ 2 ด้านคือ ด้านส่งเสริม (ปัจจัยเสริม) และด้านที่เป็นอุปสรรคขัดขวาง (ปัจจัยเสี่ยง) และในปัจจัยเชิงเหตุแต่ละด้านมีการศึกษาตัวแปรประเภทสถานการณ์ภายนอกและภายในครอบครัว และจิตลักษณะของบุคคลเป็นหลัก

2. ต้องการสร้างและพัฒนาดัชนีคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส (บิดากับมารดา) ให้สามารถใช้กับครอบครัวทั่วไป โดยจะทำการตรวจสอบความสอดคล้องในการรับรู้เรื่องคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสจากการรายงานของเยาวชนผู้เป็นบุตรและจากการรายงานของผู้เป็นบิดาหรือมารดาในครอบครัวประเภทต่าง ๆ และค้นหาปัจจัยสำคัญที่ทำนายปริมาณความแตกต่างที่เกิดขึ้นได้ดี เพื่อสร้างความมั่นใจในเกณฑ์ที่จะนำไปใช้เป็นดัชนีแยกครอบครัวที่อยู่ในสภาวะเครียดมากออกจากครอบครัวที่อยู่ในสภาวะเครียดน้อยได้ถูกต้องตรงตามความเป็นจริง

3. หาปัจจัยเชิงผลของคุณภาพชีวิตสมรส ซึ่งมีการศึกษาปัจจัยเชิงผล 2 ประเภท ได้แก่ ผลทางตรงที่เกิดแก่ลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมบางด้านของผู้เป็นบุตร และผลทางอ้อมผ่านการรับรู้ของบุตร เช่น การรับรู้ถึงวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่ได้รับ การรับรู้สภาวะความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว การรับรู้ความสามารถในการจัดการกับปัญหาความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา เป็นต้น

เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้ทั้ง 3 ประการ ได้มีการแบ่งโครงการวิจัยออกเป็น 2 ส่วนย่อย ***งานวิจัยหนึ่ง*** เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ข้อ 1 ทำการศึกษาปัจจัยเชิงเหตุของคุณภาพชีวิตสมรส ซึ่งมีการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงเหตุหลายด้านทั้งภายนอกและภายในตัวบุคคลผู้มีสถานภาพเป็นสามีหรือภรรยา จำนวน 962 คน และ ***งานวิจัยสอง*** เพื่อตอบสนองวัตถุ-ประสงค์ข้อ 2 และ 3 คณะผู้วิจัยจึงแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ส่วน คือ (1) ทำการตรวจสอบความสอดคล้องในการรับรู้ของบิดามารดาและของบุตรเรื่องคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา จากการรายงานของเยาวชนผู้เป็นบุตรและจากการรายงานของผู้เป็นบิดาหรือมารดาในครอบครัวประเภทต่าง ๆ และค้นหาปัจจัยสำคัญที่ทำนายปริมาณความแตกต่างระหว่างบุตรกับบิดามารดาในการรับรู้เรื่องคุณภาพชีวิตสมรส (2) ทำการศึกษาปัจจัยเชิงผลของคุณภาพชีวิตสมรส มีการพิจารณาทั้งผลทางตรงต่อจิตใจและพฤติกรรมของเยาวชนและผลทางอ้อมผ่านทางการรับรู้พฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา การรับรู้ความสามารถในการจัดการกับปัญหาในครอบครัว เป็นต้น และ (3) นำคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์

ระหว่างบิดากับมารดาที่ถูกแบ่งด้วยเกณฑ์ต่าง ๆ มาทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบ เพื่อค้นหาช่วงคะแนนที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการแยกเยาวชนกลุ่มที่มีจิตลักษณะและพฤติกรรมเหมาะสมออกจากกลุ่มที่ไม่เหมาะสม กลุ่มตัวอย่างเป็นบิดาหรือมารดาและบุตรวัยรุ่นหนึ่งคนในครอบครัวเดียวกัน จำนวน 1,089 ครอบครัว (ดูภาพ 1 ประกอบ)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. จะได้ดัชนีคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ที่ผ่านการทดสอบอย่างกว้างขวางกับกลุ่มบิดามารดาและเยาวชนจากครอบครัวประเภทต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ ซึ่งสามารถนำไปใช้สร้างต้นแบบเพื่อการวิจัยและพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสต่อไป

2. จะได้ทราบความหมายของช่วงคะแนนช่วงต่าง ๆ ของดัชนีคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ซึ่งสามารถนำไปใช้จำแนกครอบครัวปกติออกจากครอบครัวเครียด ช่วยให้ฝ่ายปฏิบัติดำเนินการแก้ไข ป้องกัน และส่งเสริมได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เช่น ให้การบำบัดรักษาและแก้ไขแก่ครอบครัวที่เครียดมาก หาทางป้องกันครอบครัวที่เครียดปานกลางมิให้เครียดมากขึ้น หาทางอนุรักษ์พร้อมส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในครอบครัวปกติ เป็นต้น

3. จะได้ดัชนีเชิงเหตุและผลของคุณภาพชีวิตสมรส ซึ่งเป็นประโยชน์ในแง่การนำมาร่วมกันทำนายสภาวะความสัมพันธ์ในครอบครัวได้อย่างแม่นยำและมีประสิทธิภาพสูง และการจัดวางรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีแต่ละประเภทในเชิงดัชนีนำเข้า (ปัจจัยเชิงเหตุของคุณภาพชีวิตสมรส) ดัชนีกระบวนการ (คุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสหรือบิดากับมารดา) และดัชนีเชิงผล (ผลที่เกิดขึ้นกับลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมของเยาวชน) อันจะเป็นประโยชน์แก่ฝ่ายวางนโยบายในการวางแผนเพื่อพัฒนาสถาบันครอบครัว ซึ่งมีบทบาทอย่างสำคัญในการสร้างประชากรที่มีคุณภาพ

การประมวลเอกสารที่เกี่ยวข้อง

การประมวลเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการวางขอบเขตการวิจัย กำหนดตัวแปร วิธีการวัด ตลอดจนกำหนดสมมติฐานในการวิจัย เอกสารที่รวบรวมได้ส่วนใหญ่เป็นบทความเกี่ยวกับการวิจัยคุณภาพชีวิตการแต่งงานและครอบครัวของนักวิจัยในต่างประเทศที่

บทที่ 2
งานวิจัย 1

การวิเคราะห์ดัชนีเชิงเหตุของคุณภาพชีวิตสมรส

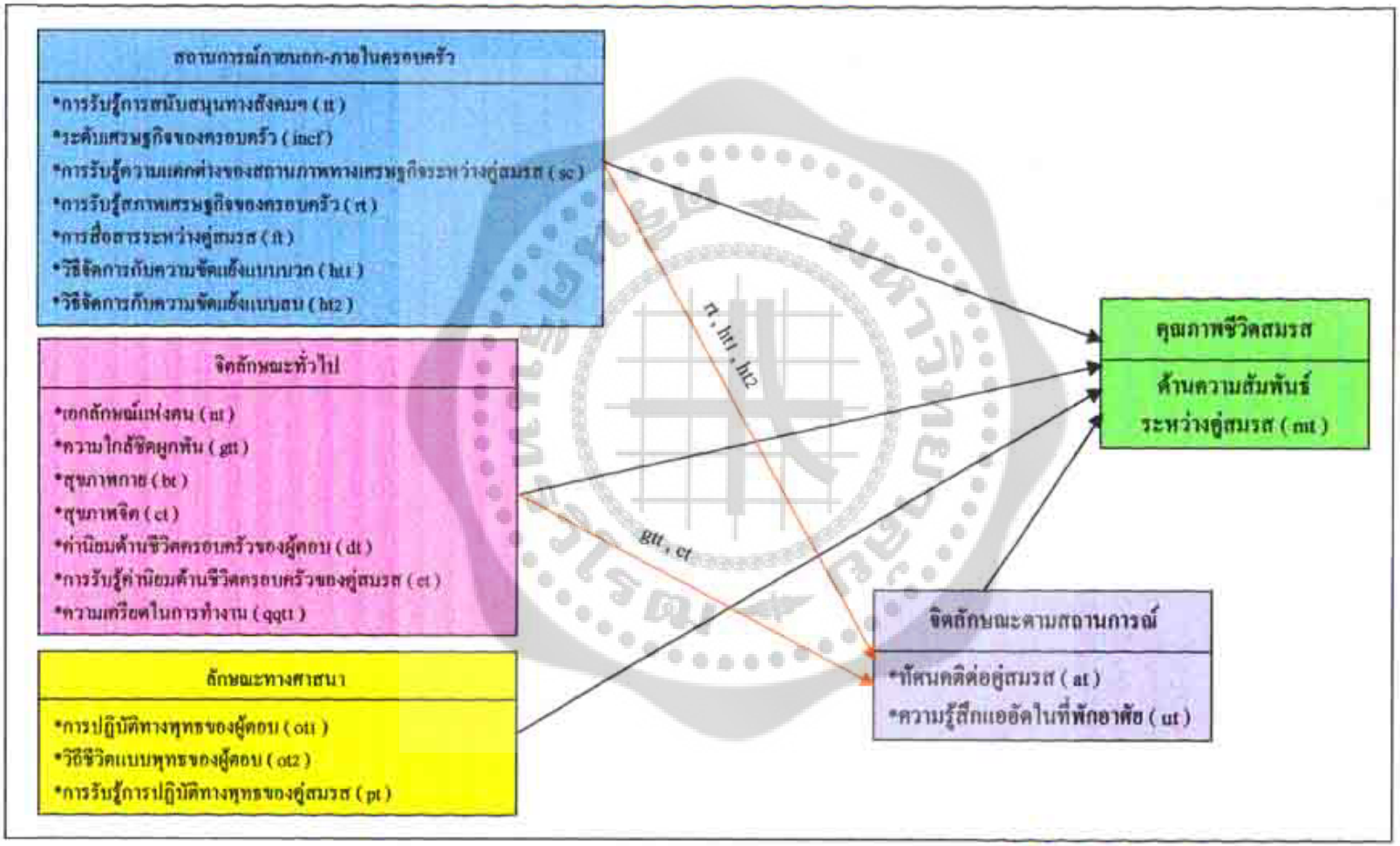
จุดมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยประเภทศึกษาความสัมพันธ์เปรียบเทียบ (Correlational – Comparative Research) เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อ 1 ในโครงการวิจัย " การวิเคราะห์ดัชนีเชิงเหตุและผลของคุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัวไทย " (ดูรายละเอียดหน้า 4) มีจุดมุ่งหมายที่จะค้นหาปัจจัยเชิงเหตุที่ทำให้สามีภรรยามีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดีมากถึงน้อย คุณภาพชีวิตสมรสวัดในสองด้านคือความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสและการปรับตัวระหว่างคู่สมรส ปัจจัยเชิงเหตุประกอบด้วยปัจจัย 2 ด้านคือ ด้านส่งเสริม (ปัจจัยเสริม) และด้านที่เป็นอุปสรรคขัดขวาง (ปัจจัยเสี่ยง) และในปัจจัยเชิงเหตุแต่ละด้านมีการศึกษาตัวแปรประเภทสถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัว และจิตลักษณะของสามีภรรยาเป็นหลัก

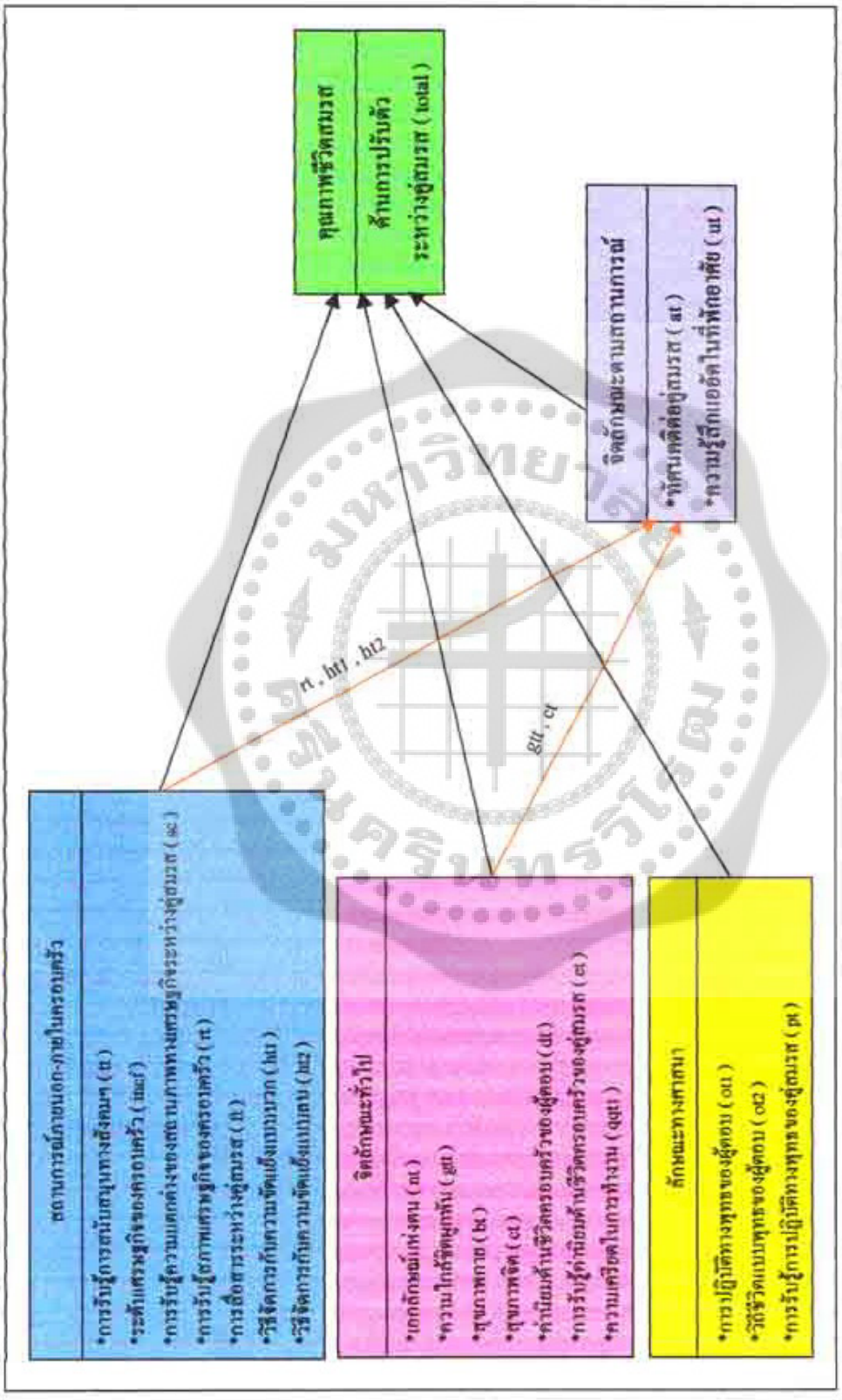
ขอบเขตการวิจัย

จากการประมวลเอกสารวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยเชิงเหตุของคุณภาพชีวิตสมรสที่เสนอไว้ในบทที่ 1 กระทำเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ของการวิจัยประการแรกคือ ต้องการหาความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีเชิงเหตุด้านต่าง ๆ กับคุณภาพชีวิตสมรสของสามีภรรยาชาวไทยในกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นองค์ประกอบส่วนแรก (ปัจจัยนำเข้า) ของระบบดัชนีคุณภาพชีวิตสมรส ในการวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้กำหนดให้ตัวแปร " ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส " และ " การปรับตัวระหว่างคู่-สมรส " เป็นตัวแทนของสังกัป " คุณภาพชีวิตสมรส " ที่อยู่ในรูปของนิยามปฏิบัติการ สามารถวัดและวิเคราะห์ในเชิงปริมาณได้ ขอบเขตในการศึกษาปัจจัยเชิงเหตุของคุณภาพชีวิตสมรสถูกกำหนดขึ้นตามหลักการวิเคราะห์สาเหตุของลักษณะและพฤติกรรมมนุษย์ของ แมกนูสสัน และเอนเลอร์ (Magnusson and Endler, 1977 : 18 – 21) นักวิชาการทั้งสองได้ทำการประมวลทฤษฎีและผลวิจัยอย่างกว้างขวางจนได้ข้อสรุปว่า พฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากสาเหตุหลัก 4 ประเภท ได้แก่ (1) ลักษณะของสถานการณ์ปัจจุบัน (2) จิตลักษณะของผู้กระทำ (3) จิต-

ลักษณะร่วมกับสถานการณ์ที่เรียกว่า ปฏิสัมพันธ์แบบกลไก และ(4) จิตลักษณะตามสถานการณ์ที่เรียกว่า ปฏิสัมพันธ์แบบในตน (ดูรายละเอียดเกี่ยวกับความหมายของคำศัพท์ในหน้า 31 และ 32) โดยหลักดังกล่าว ดัชนีเชิงเหตุของคุณภาพชีวิตสมรส จึงประกอบด้วยกลุ่มตัวแปรอิสระ 5 กลุ่มคือ กลุ่มตัวแปรด้านสถานการณ์ภายนอก - ภายในครอบครัว กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะทั่วไปของผู้ถูกศึกษา กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ กลุ่มตัวแปรลักษณะทางศาสนา และกลุ่มตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของผู้ถูกศึกษา แต่ละกลุ่มประกอบด้วยตัวแปรจำนวนหนึ่งที่คัดเลือกมาศึกษา โดยอาศัยพื้นฐานจากทฤษฎีคุณภาพและความมั่นคงในชีวิตสมรส (Lewis and Spanier, 1979) ผลจากการวิจัยเพื่อพิสูจน์คำอธิบายเกี่ยวกับปัจจัยที่กำหนดคุณภาพชีวิตสมรสตามทฤษฎีของ ลูวอิส และ สแปนเนียร์ ซึ่งเป็นการศึกษาแบบข้ามวัฒนธรรมอเมริกัน – ญี่ปุ่น (Kamo, 1993) ตลอดจนผลวิจัยที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ หลายเรื่องจากอดีตจนถึงช่วงปัจจุบันที่สุดเท่าที่ค้นคว้าได้ทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทย ***กลุ่มตัวแปรสถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัวของผู้ถูกศึกษา*** ประกอบด้วยตัวแปร 7 ด้าน ได้แก่ การรับรู้การสนับสนุนทางสังคม การรับรู้สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว การรับรู้ความแตกต่างของสถานภาพทางเศรษฐกิจระหว่างคู่สมรส ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว การสื่อสารระหว่างคู่สมรส และวิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวกและแบบลบ ***กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะทั่วไปของผู้ถูกศึกษา*** ประกอบด้วยตัวแปร 7 ด้าน ได้แก่ เอกลักษณ์แห่งตน จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน สุขภาพจิต สุขภาพกาย ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของผู้ถูกศึกษา การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส และความเครียดในการทำงาน ***กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ของผู้ถูกศึกษา*** ประกอบด้วยตัวแปร 2 ด้าน ได้แก่ ทัศนคติต่อคู่สมรสและความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัย กลุ่มตัวแปรอิสระอื่น ๆ ได้แก่ ***ลักษณะทางศาสนาของผู้ถูกศึกษา*** 3 ตัวแปร ประกอบด้วย ตัวแปรการปฏิบัติทางพุทธของผู้ถูกศึกษา การรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส และวิถีชีวิตแบบพุทธของผู้ถูกศึกษา และ ***ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของผู้ถูกศึกษา*** เช่น เพศ อายุ จำนวนปีที่ได้รับการศึกษา จำนวนปีที่อยู่ร่วมกัน เป็นต้น ส่วนตัวแปรตามคือ ***คุณภาพชีวิตสมรส*** ในที่นี้ทำการศึกษาใน 2 ด้านคือ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสและการปรับตัวระหว่างคู่สมรส จากหลักฐานความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระต่าง ๆ กับตัวแปรตามที่เสนอไว้ในหัวข้อต่าง ๆ ข้างต้น (หน้า 30 – 107) คณะผู้วิจัยจึงเสนอโครงสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ในรูปของโมเดลความสัมพันธ์เชิงเหตุของคุณภาพชีวิตสมรสสำหรับการวิเคราะห์เริ่มต้น ดังแสดงในภาพ 7 และ ภาพ 8 ซึ่งจะได้มีการปรับให้โมเดลมีความเหมาะสมต่อไป

ภาพ 7 โมเดล 1 : โมเดลเริ่มต้นความสัมพันธ์เชิงเหตุของคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส

ภาพ 8 โมเดล 2 : โมเดลเริ่มต้นความสัมพันธ์เชิงเหตุของคุณภาพชีวิตสมรสด้านการปรับตัวระหว่างคู่สมรส

นิยามปฏิบัติการของตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัย 1 มี 6 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มตัวแปรสถานการณ์ภายนอก - ภายในครอบครัว (2) กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะทั่วไป (3) กลุ่มตัวแปรลักษณะทางศาสนา (4) กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ (5) กลุ่มตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง และ (6) กลุ่มตัวแปรคุณภาพชีวิตสมรส ตัวแปรในกลุ่มที่ 1 ถึง 5 จัดเป็นตัวแปรอิสระหรือตัวแปรเชิงเหตุ และตัวแปรในกลุ่มที่ 6 เป็นตัวแปรตามหรือตัวแปรเชิงผล ตัวแปรในกลุ่มต่าง ๆ ดังกล่าวได้รับการกำหนดความหมายของตัวแปร และวิธีวัดตามความหมายนั้น ๆ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. กลุ่มตัวแปรสถานการณ์ภายนอก - ภายในครอบครัว มี 7 ตัวแปรคือ การรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลภายนอกครอบครัว การรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว การรับรู้ความแตกต่างของสถานภาพทางเศรษฐกิจระหว่างคู่สมรสก่อนแต่งงาน ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว ปริมาณการใช้ประโยชน์จากห้องนอน การสื่อสารระหว่างคู่สมรส และวิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวกและแบบลบ

1.1 **<u>การรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลภายนอกครอบครัว</u>** หมายถึง การรับรู้ของผู้ตอบถึงปริมาณการได้รับความช่วยเหลือด้านอารมณ์ (เช่น ความรัก ความเอื้ออาทร การมีคุณค่า เป็นต้น) ด้านข้อมูลข่าวสารและข้อมูลย้อนกลับ และการช่วยเหลือด้านอื่น ๆ เมื่อต้องการหรือมีปัญหาจากแหล่งบุคคลในเครือข่ายทางสังคมของผู้ตอบ ที่สำคัญคือ ญาติพี่น้อง เพื่อน และคนรู้จักที่ผู้ตอบให้ความไว้วางใจ วัดด้วยแบบวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่าที่สร้างขึ้นโดยอาศัยหลักการวัดการสนับสนุนทางสังคมของนักวิจัย 3 คณะ (Sarason et al., 1983 ; Zimet et al., 1988 ; ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ. 2536) มีจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 15 ข้อ แต่ละข้อมีมาตร 6 หน่วยประกอบจาก " จริงที่สุด " ถึง " ไม่จริงเลย " พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 15 ถึง 90 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าแสดงว่า รับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลภายนอกครอบครัวมากกว่า

1.2 **<u>การรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว</u>** หมายถึง การรับรู้ของสามีหรือภรรยาเกี่ยวกับฐานะทางการเงินของครอบครัว ประเมินโดยให้สามีหรือภรรยารายงานปริมาณการรับรู้ปัญหาด้านการชำระค่าใช้จ่ายประจำเดือน ด้านค่าครองชีพประจำวัน การตระหนักรู้ถึงความยากลำบากในฐานะทางการเงินของครอบครัว ซึ่งสะท้อนให้เห็นในรูปของการงดเว้นหรือการเลื่อนเวลาในการใช้จ่าย ตลอดจนการจัดการเพื่อหาเงินมาจุนเจือครอบครัว วัดด้วยแบบวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่า จำนวน 10 ข้อ แต่ละข้อมีมาตร 6 หน่วยประกอบจาก " จริงที่สุด " ถึง

“ ไม่จริงเลย ” พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 10 ถึง 60 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าคือ ผู้ที่รับรู้ว่าครอบครัวมีสภาพเศรษฐกิจในระดับดีกว่า

1.3 **<u>การรับรู้ความแตกต่างของสถานภาพทางเศรษฐกิจระหว่างคู่สมรสก่อนแต่งงาน</u>** หมายถึง ปริมาณความแตกต่างระหว่างฐานะทางการเงินของครอบครัวผู้ตอบกับฐานะทางการเงินของครอบครัวคู่สมรสก่อนแต่งงานซึ่งผู้ตอบรับรู้ได้ วัดด้วยประโยคคำถาม 2 ข้อ แต่ละข้อมีมาตร 10 หน่วยประกอบจาก ฐานะดีมาก (10) ถึง ฐานะไม่ดีเลย (1) เมื่อนำคะแนนจากประโยคคำถามข้อแรกลบคะแนนจากประโยคคำถามข้อที่สอง พิสัยของความต่างของคะแนนอยู่ระหว่าง +9 ถึง -9 คะแนนความต่างมากกว่า แสดงว่า ผู้ตอบรับรู้ว่าตนและคู่สมรสมีสถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่างกันมากกว่า ถ้าคะแนนความต่างน้อยกว่า แสดงว่าผู้ตอบรับรู้ว่าตนและคู่สมรสมีสถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวใกล้เคียงกันมากกว่า

1.4 **<u>ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว</u>** พิจารณาจากคำตอบเกี่ยวกับปริมาณรายได้ทั้งหมดของครอบครัวต่อเดือน ร่วมกับจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ใช้จ่ายจากเงินรายได้ดังกล่าว ครอบครัวที่มีปริมาณรายได้น้อย แต่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวใช้จ่ายเงินรายได้มาก จัดเป็นครอบครัวที่มีระดับเศรษฐกิจต่ำ ครอบครัวที่มีปริมาณรายได้มาก แต่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวใช้จ่ายเงินรายได้น้อย จัดเป็นครอบครัวที่มีระดับเศรษฐกิจสูง พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 1 ถึง 9 คะแนน ระดับเศรษฐกิจต่ำสุดมีคะแนนเป็น 1 และระดับเศรษฐกิจสูงสุดมีคะแนนเป็น 9 ดังรายละเอียดแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงเกณฑ์การให้คะแนนระดับเศรษฐกิจของครอบครัวผู้ตอบ

รายได้รวมต่อเดือน	**จำนวนสมาชิกในครอบครัว**		
	2 - 3 คน	**4 - 5 คน**	**6 คนขึ้นไป**
น้อยกว่า 15,000 บาท	3	2	1
15,001 บาท ถึง 39,000 บาท	6	5	4
39,001 บาทขึ้นไป	9	8	7

1.5 **<u>ปริมาณการใช้ประโยชน์จากห้องนอน</u>** หมายถึง จำนวนกิจกรรมที่ผู้ตอบรายงานว่าได้กระทำในสถานที่ที่ตนใช้เป็นที่หลับนอนประจำ โดยขอให้ผู้ตอบเลือกตอบว่ากิจกรรมอะไรบ้างที่กระทำในห้องนอนจากกิจกรรม 6 ประเภทที่ให้ไว้ และให้เขียนกิจกรรมนอกเหนือจากที่

กำหนดให้ไว้ได้อีก ถ้าใช้ห้องนอนทำกิจกรรมหลายประเภทมากกว่าแสดงว่า ภายในบ้านมีสภาพแออัดมากกว่า

1.6 **<u>การสื่อสารระหว่างคู่สมรส</u>** หมายถึง ปริมาณการถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก ความเชื่อและความเป็นจริงระหว่างสามีกับภรรยาที่อาศัยอยู่ร่วมกัน เมื่อต่างฝ่ายพยายามเข้าใจทัศนะของกันและกัน การสื่อสารระหว่างสามีภรรยาอาจกระทำได้หลายวิธี เช่น การใช้ถ้อยคำ ใช้น้ำเสียง การรับฟัง การแสดงสีหน้า และการใช้ภาษาท่าทาง เป็นต้น วัดโดยแบบวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่า ที่พัฒนาขึ้นมาจากแบบวัดการสื่อสารระหว่างคู่สมรส (The Marital Communication Inventory) ของเบียนเวนนู (Bienvenu, 1970) ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามในแนวการสื่อสารที่ดี ตัวอย่างเช่น การใช้คำพูดเพื่อเปิดเผยความรู้สึกของตนให้คู่สมรสรับรู้ การจัดการกับอารมณ์โกรธ ซึ่งอาจยับยั้งการสื่อสารที่เกิดขึ้นระหว่างกัน และการมีนิสัยเป็นผู้รับฟังที่ดี เป็นต้น และข้อคำถามในแนวการสื่อสารที่ไม่ดี ตัวอย่างเช่น การพูดเหน็บแนม ค่อนแคะ การใช้คำพูดหยาบคาย ขาดการมีส่วนร่วม ไม่กล้าเปิดเผยความไม่พึงพอใจ เพราะกลัวคู่สมรสจะโกรธและการไม่ยอมรับฟัง เป็นต้น แบบวัดนี้มีจำนวน 10 ประโยค แต่ละประโยคมีมาตร 6 หน่วย ประกอบจาก “ จริงที่สุด ” ถึง “ ไม่จริงเลย ” พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 10 ถึง 60 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าแสดงว่า เป็นผู้ที่สามารถสื่อสารกับคู่สมรสมากกว่า

1.7 **<u>วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวกและแบบลบ</u>** หมายถึง ปฏิกิริยาตอบสนองของสามีหรือภรรยาต่อเหตุการณ์ขัดแย้งที่เกิดขึ้นในการครองชีวิตคู่ โดยใช้ทักษะเฉพาะตัวในการสื่อสารและจัดการกับความขัดแย้ง วัดได้จากปริมาณความถี่ในการตอบสนองดังกล่าว ในการวิจัยนี้คณะผู้วิจัยได้เลือกวัดวิธีจัดการกับความขัดแย้งของคู่สมรสรวมแปดรูปแบบ ได้แก่ (1) การบอกกล่าวอย่างตรงไปตรงมา หมายถึง การที่สามีและภรรยาบอกกล่าวถึงความคิดและความรู้สึกของตนให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รับทราบอย่างเป็นรูปธรรม ชัดเจนและง่ายต่อการเข้าใจ (2) การเน้นทีละประเด็น หมายถึง การพูดถกเถียงระหว่างกันทีละประเด็นในแต่ละครั้ง (3) ปรับปรุงแก้ไขและควบคุมปฏิกิริยาตอบสนอง หมายถึง การที่สามีหรือภรรยาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งพยายามควบคุมปฏิกิริยาตอบสนองต่ออีกฝ่ายหนึ่ง ด้วยการปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมของตน เช่น พยายามรับฟังข้อมูลข่าวสารของอีกฝ่ายหนึ่งจนจบก่อนจะโต้ตอบ พูดในแง่ดีแทนที่จะบ่นว่าหรือค่อนแคะ พยายามเข้าใจว่าคู่สมรสอาจมีมุมมองที่แตกต่างไปจากของตน ลดการปกป้องตนเองและลดการแสดงความต้องการของตนลงบ้าง เป็นต้น (4) การให้ข้อมูลย้อนกลับ หมายถึง การทวนข้อความที่ตนเองพูด โดยใช้ถ้อยคำที่แตกต่างไปจากเดิม หรือซักถามคู่สนทนาให้อธิบายคำพูด เพื่อให้เกิดการตีความที่ถูกต้อง (5) หยุดการกระทำ หมายถึง การหยุดพูดถกเถียงกันเมื่อความขัดแย้งทวีความรุนแรงมากขึ้น และตกลงกันว่าจะพูดจากันใหม่เมื่อทั้งสองฝ่ายต่างสงบ

อารมณ์ลงแล้ว (6) การหลีกหนีจากเหตุการณ์ หมายถึง การหลีกเลี่ยงโดยทางกายหรือทางอารมณ์จากเหตุการณ์ถกเถียง เพราะกลัวว่าจะเกิดการขัดแย้ง (7) การแสดงความก้าวร้าวทางวาจา หมายถึง การที่คู่สมรสฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดใช้วาจา ท่าทางในลักษณะที่ทำร้ายจิตใจ ความรู้สึกของอีกฝ่ายหนึ่ง (8) การใช้กำลังรุนแรง หมายถึง การใช้กำลังปะทะหรือบีบบังคับคู่สมรสเพื่อจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้น หกรูปแบบแรกถูกกำหนดให้เป็นวิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก สองรูปแบบหลังถูกกำหนดให้เป็นวิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ ในการวัดวิธีจัดการกับความขัดแย้งดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยได้แนวทางจากแบบวัด " การจัดการกับความรู้สึกและความแตกต่าง " (The Managing Affect and Differences Scales) ที่สร้างขึ้นโดย อาร์เรลลาโน และ มาร์คแมน (Arellano and Markman, 1995) และแบบวัด " กลวิธีที่ใช้ระหว่างเผชิญความขัดแย้ง " (The Conflict Tactics Scales) ที่สร้างขึ้นโดย สเตราส์ (Straus, 1979) แบบวัดนี้มีข้อคำถามรวมทั้งหมด 30 ประโยค แบ่งเป็น 2 ส่วน 22 ข้อแรกวัดปริมาณการจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก และ 8 ข้อหลังวัดปริมาณการจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ แต่ละประโยคมีมาตร 6 หน่วยประกอบจาก " เสมอ ๆ " ถึง " ไม่เคยเลย " พิสัยของคะแนนในส่วนแรกอยู่ระหว่าง 22 ถึง 132 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าในวิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก แสดงว่า เป็นผู้ที่มีทักษะในการใช้วิธีจัดการดังกล่าวมากกว่า ผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าคือ ผู้ที่มีทักษะในการใช้วิธีจัดการดังกล่าวน้อยกว่า พิสัยของคะแนนส่วนที่สองอยู่ระหว่าง 8 ถึง 48 คะแนน และผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าในวิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ แสดงว่า เป็นผู้ที่มีทักษะในการใช้วิธีจัดการดังกล่าวมากกว่า ผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าคือ ผู้ที่มีทักษะในการใช้วิธีจัดการดังกล่าวน้อยกว่า

2. กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะทั่วไป มี 7 ตัวแปรคือ เอกลักษณ์แห่งตน จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน สุขภาพจิต สุขภาพกาย ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของผู้ตอบ การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส และความเครียดในการทำงาน

2.1 **<u>เอกลักษณ์แห่งตน</u>** หมายถึง ปริมาณความเข้าใจตนเองของบุคคลว่าเป็นใคร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการแสดงออกในทางหนึ่งทางใดอย่างเหมาะสม ยอมรับความแตกต่างและความเหมือนของบุคคลในเรื่องต่าง ๆ ทั้งนี้โดยการเปรียบเทียบว่าตนเองมีลักษณะที่สอดคล้องกับลักษณะที่สังคมและวัฒนธรรมคาดหวังเกี่ยวกับตนเพียงใด แบบวัดนี้สร้างขึ้นโดยอาศัยแนวคิดจากแบบวัดพัฒนาการทางจิตสังคม ช่วงที่ 5 : ความรู้สึกมีเอกลักษณ์หรือความสับสนในเอกลักษณ์ ตามทฤษฎีอิริคสันของ ออสซ์ และ พลัก (Ochse and Plug, 1986) และแบบวัดพฤติกรรมที่เด่นชัดที่เกี่ยวข้องกับการมีเอกลักษณ์แห่งอีโก้ หรือการสับสนในเอกลักษณ์ของ

ฮามาเช็ค (Hamachek, 1988) มีข้อคำถามจำนวน 15 ข้อ แต่ละข้อมีมาตร 6 หน่วยประกอบจาก " จริงที่สุด " ถึง " ไม่จริงเลย " พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 15 ถึง 90 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่า แสดงว่า ผู้ตอบได้บรรลุเอกลักษณ์แห่งตน หมายความว่าโครงสร้างแห่งตนมีพัฒนาการที่เหมาะสม ทำให้บุคคลปรับตัวได้ ส่วนผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า แสดงว่า ผู้ตอบยังมีความสับสนในเอกลักษณ์แห่งตน หมายความว่าโครงสร้างแห่งตนมีพัฒนาการไม่เหมาะสม ทำให้บุคคลปรับตัวไม่ได้

2.2 **<u>จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน</u>** หมายถึง การตระหนักรู้ของผู้ตอบถึงปริมาณความสนิทชิดใกล้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในความสัมพันธ์ระหว่างตนกับคู่สมรส พิจารณาใน 4 ด้าน ได้แก่ (1) ความใกล้ชิดด้านอารมณ์ – สังคม เช่น การเปิดเผยความรู้สึกว่าผู้ตอบมีความใกล้ชิดเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันหรือห่างเหินกับคู่สมรส และการแสดงความสอดคล้อง หรือขัดแย้งกันในการคบหาสมาคมกับผู้อื่น เป็นต้น (2) ความใกล้ชิดด้านการร่วมรู้ร่วมคิด เช่น การช่วยคิดแก้ไขปัญหาต่าง ๆ การยอมรับหรือไม่ยอมรับความคิดเห็นของคู่สมรส เป็นต้น (3) ความใกล้ชิดด้านเพศสัมพันธ์ เช่น การแสดงความพึงพอใจเรื่องเพศสัมพันธ์ในชีวิตแต่งงาน และการให้ความสำคัญในเรื่องนี้ เป็นต้น และ (4) ความใกล้ชิดด้านสันทนาการ และความสนใจร่วมกัน เช่น การใช้เวลาว่างร่วมกัน หรือการไม่หาเวลาว่างให้กันและกัน เป็นต้น การตระหนักรู้ถึงความใกล้ชิดจากมากถึงน้อยในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวของผู้ตอบ จะสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการปรับตัวของบุคคลเข้ากับบุคคลอื่นที่ตนใช้ชีวิตอยู่ร่วมด้วย ประเมินด้วยแบบวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่า จำนวน 20 ข้อ ซึ่งสร้างขึ้นโดยอาศัยกรอบความคิดจากแบบวัดพัฒนาการทางจิตสังคม ช่วงที่ 6 : ความรู้สึกใกล้ชิดผูกพันหรือความรู้สึกโดดเดี่ยว ตามทฤษฎีอีริคสันของ ออสซ์และ พลัก (Ochse and Plug, 1986) และแบบประเมินส่วนบุคคลเกี่ยวกับสัมพันธภาพที่ใกล้ชิด (Personal Assessment of Intimacy in Relationships) ซึ่งสร้างโดย เชฟเฟอร์และ โอลสัน (Schaefer and Olson, 1981) แต่ละประโยคคำถามมีมาตรประเมิน 6 หน่วย จาก " จริงที่สุด " ถึง " ไม่จริงเลย " พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 20 ถึง 120 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าแสดงว่า มีจิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพันกับคู่สมรสมากกว่า

2.3 **<u>สุขภาพจิต</u>** ผู้ตอบที่มีสุขภาพจิตดีคือ ผู้ที่รายงานว่ามีอาการทางกายและทางอารมณ์บางประการในปริมาณน้อยหรือไม่มีเลย ได้แก่ อาการวิตกกังวลโดยไม่ทราบสาเหตุ การมีอารมณ์รุนแรง ขาดความอดทน ขาดความกล้า นอนไม่หลับ เป็นต้น วัดโดยแบบวัดสุขภาพจิตประเภทมาตรประเมินรวมค่าของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2528) ซึ่งมีประโยคคำถาม 15 ประโยค แต่ละประโยคมีมาตร 6 หน่วยประกอบจาก " จริงที่สุด " ถึง " ไม่จริงเลย " พิสัย

ของคะแนนอยู่ระหว่าง 15 ถึง 90 คะแนน ผู้ตอบที่ได้คะแนนสูงกว่า แสดงว่า มีสุขภาพจิตดีมากกว่า

2.4 **<u>สุขภาพกาย</u>** เป็นอีกส่วนหนึ่งของการวัดสุขภาพจิต ด้วยการให้ผู้ตอบรายงานอาการผิดปกติทางกาย เช่น ปวดศีรษะ เหนื่อยง่าย ปวดท้อง อาเจียน เป็นไข้ และการมีปัญหาทางกาย เช่น มือสั่นจนเขียนหนังสือลำบาก เป็นต้น วัดโดยแบบวัดสุขภาพกายประเภทมาตรประเมินรวมค่าซึ่งดัดแปลงมาจากแบบวัดของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจนปัจจนึก (2524) ประกอบด้วยประโยคคำถาม 10 ประโยค แต่ละประโยคมีมาตร 6 หน่วยประกอบจาก มีอาการ " เสมอ ๆ " " เป็นส่วนใหญ่ " " บ่อยครั้ง " " บางครั้ง " " นาน ๆ ครั้ง " ถึง " ไม่เคยเลย " พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 10 ถึง 60 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่า แสดงว่าเป็นผู้ที่มีสุขภาพกายดีกว่า

2.5 **<u>ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของผู้ตอบ</u>** หมายถึง ปริมาณการรับรู้และให้ความสำคัญกับการประพฤติปฏิบัติบางประการในการดำเนินชีวิตร่วมกันของผู้ตอบกับคู่สมรสและสมาชิกอื่น ๆ ในครอบครัว เช่น การประหยัดและเก็บออม การดำเนินชีวิตโดยยึดศาสนาเป็นหลัก การคบหามิตรสหาย การให้เวลาแก่สมาชิกในครอบครัว การดูแลญาติผู้ใหญ่ของทั้งสองฝ่าย และการให้โอกาสสมาชิกในครอบครัวแสดงความคิดเห็น เป็นต้น วัดโดยแบบวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่าที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง จำนวน 11 ข้อ แต่ละข้อมีมาตร 10 หน่วยประกอบ จาก ให้ความสำคัญมาก (10) ถึง ให้ความสำคัญน้อย (1) พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 11 ถึง 110 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่า แสดงว่า มีค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวมากกว่า

2.6 **<u>การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส</u>** หมายถึง การรับรู้ของผู้ตอบว่าคู่สมรสได้ให้ความสำคัญกับการประพฤติปฏิบัติบางประการในการดำเนินชีวิตร่วมกันในครอบครัวมากน้อยเพียงใด วัดโดยใช้แบบวัดฉบับเดียวกับแบบวัดตัวแปรค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของผู้ตอบ เพียงปรับคำชี้แจงให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นและรับรู้เกี่ยวกับคู่สมรสของตน มีข้อคำถาม 11 ข้อ พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 11 ถึง 110 คะแนน คะแนนสูงกว่า แสดงว่า ผู้ตอบรับรู้ว่าคู่สมรสของตนมีค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวมากกว่า

2.7 **<u>ความเครียดในการทำงาน</u>** หมายถึง ปริมาณการรับรู้ของผู้ตอบเกี่ยวกับลักษณะงาน สภาพการทำงาน การปฏิบัติของหัวหน้างานและผู้ร่วมงานที่เบี่ยงเบนไปจากสภาวะปกติซึ่งก่อให้เกิดความหนักใจ (หมายถึง ความรู้สึกเครียด วิตกกังวล หงุดหงิดรำคาญใจ หรือหมดกำลังใจในการทำงาน เป็นต้น) ในปริมาณต่าง ๆ กัน วัดด้วยแบบวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่า ที่ปรับปรุงมาจากแบบวัดความเครียดในการทำงานของ บังอร โสฬส และ อัจฉรา วงศ์วัฒนามงคล (2539) มีข้อคำถามทั้งหมด 20 ข้อ แต่ละคำถามแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนแรก

เป็นคำถามเกี่ยวกับปริมาณความหนักใจในปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำงาน วัดโดยมาตรประเมินค่า 5 หน่วยจาก " หนักใจน้อย " ถึง " หนักใจมาก " ส่วนที่สองเป็นการถามถึงความถี่ของการเกิดปัญหาเดียวกันนั้น วัดด้วยมาตรประเมินค่า 3 หน่วยจาก " บ่อย " " บางครั้ง " ถึง " ไม่เคยเกิดเลย " ผู้ตอบจะได้คะแนนอยู่ระหว่าง 20 ถึง 300 คะแนน คะแนนสูงกว่าแสดงว่า ผู้ตอบมีความเครียดในการทำงานมากกว่า

3. กลุ่มตัวแปรลักษณะทางศาสนา มี 3 ตัวแปรคือ การปฏิบัติทางพุทธของผู้ตอบ การรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส และวิถีชีวิตแบบพุทธ

3.1 **<u>การปฏิบัติทางพุทธ</u>** หมายถึง การรายงานเกี่ยวกับตนเองของผู้ตอบซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงปริมาณความเป็นไปได้ที่เขาจะประพฤติปฏิบัติทางกาย วาจา ใจ หรือการละเว้นใด ๆ ในการดำเนินชีวิตประจำวันตามหลักศีลห้า ซึ่งเป็นข้อบังคับพื้นฐานขั้นต้นสุดทางพุทธศาสนา ได้แก่ (1) เว้นจากการฆ่าสัตว์ ไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกาย (2) เว้นจากการลักขโมย เบียดบังแย่งชิง ไม่ประทุษร้ายต่อทรัพย์สินของผู้อื่น (3) เว้นจากการประพฤติผิดในกาม ไม่ประทุษร้ายต่อของรักของหวงแหน อันเป็นการทำลายเกียรติภูมิและจิตใจของผู้อื่น (4) เว้นจากการพูดเท็จ โกหก หลอกลวง ประทุษร้ายเขา หรือละเมิดผลประโยชน์ของเขาด้วยวาจา และ (5) เว้นจากการเสพเครื่องดองของเมา สิ่งเสพติด อันเป็นเหตุให้เกิดความประมาท ก่อความเสียหายเพราะขาดสติ วัดโดยเครื่องมือวัดแบบมาตรประเมินรวมค่า จำนวน 10 ประโยค ซึ่งปรับปรุงจากแบบวัดการปฏิบัติทางพุทธของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2540) แต่ละประโยคมีมาตร 6 หน่วย ประกอบจาก " จริงที่สุด " ถึง " ไม่จริงเลย " พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 10 ถึง 60 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่า แสดงว่า เป็นผู้มีการปฏิบัติทางพุทธมากกว่า

3.2 **<u>การรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส</u>** หมายถึง การรายงานของผู้ตอบเกี่ยวกับปริมาณการประพฤติปฏิบัติทางกาย วาจา ใจ หรือการละเว้นใด ๆ ในการดำเนินชีวิตประจำวันตามหลักศีลห้า ซึ่งเป็นหลักปฏิบัติขั้นต้นสุดของชาวพุทธ วัดโดยแบบวัดฉบับเดียวกับแบบวัด " การปฏิบัติทางพุทธ " ของผู้ตอบ เพียงปรับคำชี้แจงให้รายงานเกี่ยวกับพฤติกรรมของคู่สมรส มีข้อคำถามจำนวน 10 ประโยค แต่ละประโยคมีมาตร 6 หน่วยประกอบจาก " จริงที่สุด " ถึง " ไม่จริงเลย " พิสัยของคะแนนแบบวัดนี้อยู่ระหว่าง 10 ถึง 60 คะแนน คะแนนสูงกว่าแสดงว่า ผู้ตอบรับรู้ว่าคู่สมรสของตนปฏิบัติทางพุทธมากกว่า

3.3 **<u>วิถีชีวิตแบบพุทธ</u>** หมายถึง การรายงานปริมาณการเลือกที่จะปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันโดยยึดหลักธรรมะทางพุทธศาสนาของผู้ตอบ และหลีกเลี่ยงการใช้ชีวิตอย่างผิดศีล เช่น การเลือกอาชีพ การพักผ่อนหย่อนใจ การเที่ยวเตร่ การทำบุญสุนทาน เป็นต้น วัดโดย

แบบวัดวิถีชีวิตแบบพุทธของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2540) มีลักษณะเป็นประโยคบอกเล่าและประโยคปฏิเสธ จำนวน 10 ประโยค แต่ละประโยคมีมาตร 6 หน่วยประกอบจาก " จริงที่สุด " ถึง " ไม่จริงเลย " แบบวัดนี้ใช้กับผู้ตอบที่เป็นผู้ใหญ่เท่านั้น คะแนนรวมทั้ง 10 ข้อเป็นคะแนนแสดงปริมาณการมีพฤติกรรมตามวิถีชีวิตแบบพุทธในชีวิตประจำวันของผู้ตอบ พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 10 ถึง 60 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าแสดงว่า ผู้ตอบมีพฤติกรรมตามวิถีชีวิตแบบพุทธหลายด้านดังกล่าวในปริมาณมากกว่า

4. กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ มี 2 ตัวแปร ได้แก่ ทัศนคติต่อคู่สมรสและความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัย

4.1 **<u>ทัศนคติต่อคู่สมรส</u>** หมายถึง ปริมาณการยอมรับของสามีหรือภรรยาในคู่ครองของตนว่าเป็นผู้มีประโยชน์หรือไร้ประโยชน์ มีความรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจคู่ครอง และมีความพร้อมที่จะให้การสนับสนุนช่วยเหลือหรือต่อต้านขัดขวางคู่ครองของตนมากน้อยเพียงใด วัดโดยแบบวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่า จำนวน 10 ประโยค แต่ละประโยคมีมาตร 6 หน่วย ประกอบจาก " จริงที่สุด " ถึง " ไม่จริงเลย " พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 10 ถึง 60 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าแสดงว่า มีทัศนคติที่ดีต่อคู่สมรสมากกว่า

4.2 **<u>ความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัย</u>** หมายถึง ปริมาณการรับรู้ของผู้ตอบถึงอิทธิพลของสภาพแวดล้อมในครอบครัวที่มีต่อความรู้สึกนึกคิด อารมณ์และพฤติกรรมบางประการของตนในขณะอยู่ในสถานที่นั้น วัดด้วยแบบวัดจำนวน 10 ข้อ เกี่ยวกับความรู้สึกไม่เป็นสัดส่วน และการถูกเรียกร้องมากเมื่ออยู่บ้าน สร้างโดย ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2528) ข้อคำถามแต่ละประโยคมีมาตร 6 หน่วย พิสัยของคะแนนของแบบวัดนี้อยู่ระหว่าง 10 ถึง 60 คะแนน คะแนนสูงกว่า แสดงว่า ผู้ตอบมีความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัยน้อยกว่า คะแนนต่ำกว่า แสดงว่ามีความรู้สึกแออัดมากกว่า

5. กลุ่มตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้ ***ตัวแปรแบ่งประเภท*** ได้แก่ สถานภาพของผู้ตอบ (สามีหรือภรรยา) ประเภทอาชีพ [แบ่งเป็น 4 ประเภท คือ (ก) รับราชการ / ทำงานรัฐวิสาหกิจ (ข) ทำงานองค์การเอกชน (ค) ค้าขายส่วนตัว (ง) อื่น ๆ (ระบุ)] ประเภทครอบครัว (แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ครอบครัวเดี่ยวและขยาย) สถานภาพการสมรสของบิดามารดาผู้ตอบ [แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ (ก) ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน (ข) แยกกันอยู่ (ค) หย่าร้าง] ***ตัวแปรที่มีคะแนนต่อเนื่อง*** ได้แก่ อายุ จำนวนปีที่อยู่ร่วมกัน จำนวนปีที่ได้รับการศึกษา และจำนวนบุตร คะแนนของตัวแปรประเภทคะแนนต่อเนื่อง

นี้จะถูกแบ่งเป็นกลุ่มสูง – ต่ำ ด้วยคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างรวม นอกจากนี้คณะผู้วิจัยยังได้สร้างตัวแปรขึ้นใหม่จากข้อมูลชีวสังคมและภูมิหลังของผู้ตอบอีก 2 ตัวแปร ได้แก่ (ก) ความแตกต่างระหว่างวัย หมายถึง จำนวนอายุที่แตกต่างกันระหว่างผู้ตอบกับคู่สมรส อายุต่างกันมากกว่า แสดงว่า มีความแตกต่างระหว่างวัยมากกว่า (ข) ความแตกต่างด้านการศึกษา หมายถึง ความต่างของจำนวนปีที่ได้รับการศึกษาระหว่างผู้ตอบกับคู่สมรส จำนวนปีที่ได้รับการศึกษาต่างกันมากกว่า แสดงว่า มีความแตกต่างด้านการศึกษามากกว่า

6. กลุ่มตัวแปรคุณภาพชีวิตสมรส มี 2 ตัวแปร คือ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสและการปรับตัวระหว่างคู่สมรส

6.1 **<u>ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส</u>** หมายถึง การรายงานของฝ่ายสามีหรือภรรยาเกี่ยวกับปริมาณความสัมพันธ์ทางด้านดีหรือด้านไม่ดีระหว่างกัน ได้แก่ การเห็นอกเห็นใจ การช่วยเหลือ การสนับสนุนกันทางด้านอารมณ์และด้านวัตถุสิ่งของ และการขัดแย้งกัน ความห่างเหินตลอดจนความไม่เข้าใจกันระหว่างสามีกับภรรยา วัดด้วยแบบวัด " ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา " ซึ่งให้นักเรียนวัยรุ่นเป็นผู้รายงาน จัดสร้างขึ้นโดย ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2536) เดิมมีข้อคำถาม 10 ข้อ นำมาปรับภาษาให้ถามเกี่ยวกับคู่สมรส และคณะผู้วิจัยสร้างเพิ่มเติมอีก 5 ข้อ รวมเป็น 15 ข้อ เป็นแบบวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่า มีมาตร 6 หน่วย ในแต่ละข้อคำถาม จาก " จริงที่สุด " ถึง " ไม่จริงเลย " พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 15 ถึง 90 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่า แสดงว่า มีความสัมพันธ์ที่ดีกับคู่สมรสในปริมาณมากกว่า

6.2 **<u>การปรับตัวระหว่างคู่สมรส</u>** หมายถึง ความสามารถของบุคคลด้านการปรับตัวในกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสามีกับภรรยาในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา วัดโดยแบบวัดที่ดัดแปลงมาจากแบบวัดการปรับตัวระหว่างบุคคล (Dyadic Adjustment Scales) ของ สแปนเนียร์ (Spanier, 1976) ที่สร้างขึ้นเพื่อประเมินคุณภาพของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยกำหนดให้ประเมินผลการปรับตัวจากการมองกระบวนการปฏิสัมพันธ์ที่จุดหนึ่งจุดใดโดยเฉพาะบนแนวความต่อเนื่องของกระบวนการนั้น ๆ และวัดผลการปรับตัวโดยพิจารณาจากระดับความสามารถในการปรับตัว 4 ด้าน คือ (1) ด้านความสอดคล้องระหว่างคู่-สมรส หมายถึง ปริมาณความถี่ที่สามีและภรรยาแสดงความคิดเห็น และปฏิบัติต่อกันในทิศทางที่สอดคล้องกันจากมากถึงน้อย ในเรื่องต่าง ๆ จากการใช้ชีวิตร่วมกัน เช่น เรื่องอาชีพการงาน การประพฤติปฏิบัติต่อกันและต่อญาติผู้ใหญ่ของทั้งสองฝ่าย การตัดสินใจในเรื่องสำคัญ ๆ ตลอดจนการใช้เวลาว่างและการพักผ่อนหย่อนใจร่วมกัน เป็นต้น วัดด้วยข้อคำถามจำนวน 13 ข้อ (2) ด้านความพึงพอใจระหว่างคู่สมรส หมายถึง การรายงานของสามีหรือภรรยาถึงปริมาณความ

สุข ความพึงพอใจในสัมพันธภาพที่มีต่อกัน วัดโดยการให้ผู้ตอบรายงานถึงปริมาณความถี่ในการแสดงความรัก ความไว้วางใจ ตลอดจนการแสดงความไม่พอใจต่อกัน การพูดเรื่องหย่าร้าง และการทะเลาะวิวาทกัน เป็นต้น วัดด้วยข้อคำถามจำนวน 11 ข้อ (3) ด้านการยึดเหนี่ยวซึ่งกันและกัน หมายถึง ปริมาณความสามัคคีกันระหว่างสามีกับภรรยา วัดโดยให้ผู้ตอบรายงานถึงปริมาณโอกาสที่สามีภรรยาจะให้แก่กันและกัน เช่น ปริมาณการร่วมแรงร่วมใจกันทำงานอย่างหนึ่งอย่างใด การปรึกษาปัญหาร่วมกัน และการมีอารมณ์ขัน เป็นต้น วัดด้วยข้อคำถามจำนวน 6 ข้อ และ (4) ด้านการแสดงความรักใคร่ต่อกัน หมายถึง ปริมาณความถี่ที่สามีและภรรยาแสดงออกซึ่งความรักใคร่ที่มีต่อกัน วัดด้วยข้อคำถามจำนวน 4 ข้อ รวมข้อคำถามทั้งหมด 34 ข้อ ในที่นี้คณะผู้วิจัยได้ดัดแปลงข้อคำถามบางข้อ และดัดแปลงมาตรประเมินความสามารถในการปรับตัวทั้ง 4 ด้าน ให้เป็นมาตรประเมินความถี่ 6 หน่วยจาก “ เสมอ ๆ ” ถึง “ ไม่เคยเลย ” ทั้งหมด เพื่อให้สามารถรวมคะแนนระดับความสามารถในการปรับตัวระหว่างสามีภรรยาทั้ง 4 ด้านเข้าด้วยกันได้ พิสัยของคะแนนในแบบวัดนี้อยู่ระหว่าง 34 ถึง 204 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าหมายความว่าเป็นผู้มีความสามารถในการปรับตัวระหว่างกันในระดับสูงกว่า

สมมติฐาน

1. ตัวแปรแต่ละตัวในกลุ่มสถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัว กลุ่มจิตลักษณะทั่วไป กลุ่มลักษณะทางศาสนาและกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ ต่างส่งผลทางตรงต่อตัวแปรคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ขณะเดียวกัน ตัวแปรในกลุ่มสถาน-การณ์ภายนอก – ภายในครอบครัว 3 ตัวแปรคือ การรับรู้สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวกและแบบลบ และตัวแปรในกลุ่มจิตลักษณะทั่วไป 2 ตัวแปร คือ จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพันและสุขภาพจิต แต่ละตัวแปรต่างส่งผลทางอ้อมต่อตัวแปรคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสผ่านทางทัศนคติต่อคู่สมรสและความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัย ซึ่งเป็นตัวแปรในกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์อีกทางหนึ่งด้วย ความสัมพันธ์ลักษณะนี้ปรากฏในกลุ่มสามีและภรรยา

2. ตัวแปรแต่ละตัวในกลุ่มสถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัว กลุ่มจิตลักษณะทั่วไป กลุ่มลักษณะทางศาสนาและกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ ต่างส่งผลทางตรงต่อตัวแปรคุณภาพชีวิตสมรสด้านการปรับตัวระหว่างคู่สมรส ขณะเดียวกัน ตัวแปรในกลุ่มสถาน-การณ์ภายนอก – ภายในครอบครัว 3 ตัวแปรคือ การรับรู้สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวกและแบบลบ และตัวแปรในกลุ่มจิตลักษณะทั่วไป 2 ตัวแปร คือ

จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพันและสุขภาพจิต แต่ละตัวแปรต่างส่งผลทางอ้อมต่อตัวแปรคุณภาพชีวิตสมรสด้านการปรับตัวระหว่างคู่สมรสผ่านทางทัศนคติต่อคู่สมรสและความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัย ซึ่งเป็นตัวแปรในกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์อีกทางหนึ่งด้วย ความสัมพันธ์ลักษณะนี้ปรากฏในกลุ่มสามีและภรรยา

3. ตัวแปรชุดปัจจัยเสริมและชุดปัจจัยเสี่ยง (ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคขัดขวาง) ร่วมกันสามารถอธิบายตัวแปรคุณภาพชีวิตสมรสแต่ละด้าน คือ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสและการปรับตัวระหว่างคู่สมรสได้มากกว่าการใช้ตัวแปรชุดใดชุดหนึ่งเพียงชุดเดียว

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาภาคสนาม เพื่อตรวจสอบสมมติฐานของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเชิงเหตุที่สามารถอธิบายคุณภาพชีวิตสมรสของสามีภรรยาใน 2 ด้านคือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสและด้านการปรับตัวระหว่างคู่สมรส ***ตัวแปรเชิงเหตุ*** ที่นำมาศึกษาประกอบด้วยตัวแปร 5 กลุ่มคือ (1) ***ตัวแปรด้านสถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัว 7 ตัวแปร*** ได้แก่ การรับรู้การสนับสนุนทางสังคม ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว การรับรู้ความแตกต่างของสถานภาพทางเศรษฐกิจระหว่างคู่สมรส การรับรู้สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว การสื่อสารระหว่างคู่สมรส วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวกและแบบลบ (2) ***ตัวแปรด้านจิตลักษณะทั่วไป 7 ตัวแปร*** ได้แก่ เอกลักษณ์แห่งตน จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน สุขภาพจิต สุขภาพกาย ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของผู้ถูกศึกษา การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส และความเครียดในการทำงาน (3) ***ตัวแปรด้านลักษณะทางศาสนา 3 ตัวแปร*** ได้แก่ การปฏิบัติทางพุทธของผู้ถูกศึกษา วิถีชีวิตแบบพุทธของผู้ถูกศึกษา และการรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส (4) ***ตัวแปรด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ 2 ตัวแปร*** ได้แก่ ทัศนคติต่อคู่สมรสและความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัย และ (5) ***ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของผู้ถูกศึกษาและครอบครัว*** เช่น เพศ อายุ จำนวนปีที่ได้รับการศึกษา ระดับรายได้ของครอบครัว ประเภทอาชีพ ระยะเวลาที่อยู่ร่วมกัน ประเภทของครอบครัว สถานภาพสมรสของบิดามารดาผู้ถูกศึกษา จำนวนบุตร ความแตกต่างระหว่างวัย และความแตกต่างด้านการศึกษา เป็นต้น รวมตัวแปรเชิงเหตุที่ศึกษา 30 ตัวแปร ประกอบด้วย ตัวแปรหลัก 19 ตัวแปร ตัวแปรชั้นรอง 11 ตัวแปร

กลุ่มตัวอย่างและวิธีสุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย 1 ประกอบด้วยผู้ใหญ่ที่แต่งงานแล้ว เป็นสามีหรือภรรยาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร เนื่องจากต้องการศึกษาการปฏิสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสหลายด้านอย่างละเอียด คณะผู้วิจัยจึงได้กำหนดคุณสมบัติเฉพาะสำหรับการคัดเลือกสามีภรรยากลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ (ก) มีอายุตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป (ข) แต่งงานอยู่ร่วมกันมาอย่างน้อยเป็นระยะเวลา 2 ปี และ (ค) ต้องอาศัยอยู่ร่วมกับคู่สมรสในช่วงปัจจุบัน (ไม่มีสถานภาพเป็นหม้ายหย่าร้าง หรือแยกกันอยู่ด้วยเหตุผลขัดแย้ง / ไม่ปรองดองกัน) กลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 962 คน เป็นสามีจำนวน 361 คน ภรรยาจำนวน 601 คน มีอายุระหว่าง 21 ถึง 49 ปี จำนวนปีที่อยู่ร่วมกับคู่สมรส 2 ถึง 31 ปี ผู้ใหญ่ที่เป็นตัวอย่างในกลุ่มนี้ถูกเลือกมาอย่างมีเป้าหมายจากกลุ่มผู้ใหญ่ทั่วไปในเขตกรุงเทพมหานคร ตามคุณสมบัติเฉพาะที่คณะผู้วิจัยกำหนดไว้ล่วงหน้า แหล่งที่มาของกลุ่มตัวอย่างคือ หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่ให้ความร่วมมืออนุญาตให้คณะผู้วิจัยเข้าดำเนินการเก็บข้อมูลจากบุคลากรในหน่วยงานได้ สามีภรรยาในกลุ่มตัวอย่างจึงประกอบด้วยบุคคลจากหลากหลายอาชีพ อาทิเช่น ครูอาจารย์ พยาบาล ตำรวจ พนักงานธนาคารและบริษัทเอกชน เป็นต้น

เครื่องมือวัดตัวแปร

เครื่องมือที่ใช้ในการวัดตัวแปรดังได้ให้นิยามปฏิบัติการไปแล้วข้างต้น เป็นเครื่องมือวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่า (Summated Ratings Scale) มีเครื่องมือวัดที่สร้างขึ้นใหม่ส่วนหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งทำการปรับปรุงจากแบบวัดที่สร้างไว้แล้ว จะกล่าวถึงลักษณะของแบบวัดตัวแปรที่สำคัญ ๆ ความหมายของคะแนน และคุณภาพของแบบวัดแต่ละตัวแปรในกลุ่มตัวแปรต่าง ๆ ตามลำดับดังนี้ (ดูรายละเอียดของแบบวัดแต่ละฉบับในภาคผนวก ก.)

1. กลุ่มตัวแปรสถานการณ์ภายนอก - ภายในครอบครัว ประกอบด้วย แบบวัดการสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลภายนอกครอบครัว แบบวัดการรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว แบบวัดการสื่อสารระหว่างคู่สมรส และแบบวัดวิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวกและแบบลบ

1.1 **<u>แบบวัดการสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลภายนอกครอบครัว</u>** เป็นแบบวัดที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการประมวลความหมาย และลักษณะข้อคำถามจากแบบวัดการสนับสนุนทางสังคมของนักวิจัย 3 คณะ (Sarason et al., 1983 ; Zimet et al., 1988 ; ดวงเดือน

พันธุมนาวิน และคณะ. 2536) ประกอบด้วยข้อคำถาม 15 ข้อ แต่ละข้อมีมาตร 6 หน่วย ประกอบ จาก " จริงที่สุด " ถึง " ไม่จริงเลย " พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 15 ถึง 90 คะแนน คะแนนสูงกว่า หมายความว่า ผู้ตอบรับรู้ว่าตนได้รับการสนับสนุนจากบุคคลภายนอกครอบครัวมากกว่า ข้อคำถามทั้ง 15 ประโยคเป็นข้อคำถามที่คัดเลือกจากข้อคำถาม จำนวน 23 ข้อ ซึ่งนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 102 คน แต่ละประโยคมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายข้อ (ค่าอาร์) [1] อยู่ระหว่าง .50 ถึง .74 ค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .91 เมื่อนำแบบวัดมาใช้กับกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ผู้ตอบได้คะแนนอยู่ระหว่าง 26 ถึง 90 คะแนน ค่าเฉลี่ยของกลุ่ม 64.18 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 10.91 และค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .86 (N = 961 คน)

1.2 **<u>แบบวัดการรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว</u>** เป็นแบบวัดที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้นใหม่ ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 10 ข้อ แต่ละข้อมีมาตร 6 หน่วยประกอบจาก " จริงที่สุด " ถึง " ไม่จริงเลย " พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 10 ถึง 60 คะแนน คะแนนสูงกว่าหมายความว่า ผู้ตอบรับรู้ว่าครอบครัวของตนมีสภาพเศรษฐกิจอยู่ในระดับดีกว่า ข้อคำถามทั้ง 10 ประโยค คัดเลือกจากข้อคำถามจำนวน 18 ข้อที่นำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 93 คน แต่ละประโยคมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายข้ออยู่ระหว่าง .70 ถึง .87 ค่าความเชื่อมั่นแบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .92 เมื่อนำแบบวัดมาใช้กับกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้พบว่า ผู้ตอบได้คะแนนอยู่ระหว่าง 10 ถึง 60 คะแนน ค่าเฉลี่ยของกลุ่ม 38.36 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 10.85 และค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .90 (N = 959 คน)

1.3 **<u>แบบวัดการสื่อสารระหว่างคู่สมรส</u>** คณะผู้วิจัยได้แนวคิดในการสร้างแบบวัดนี้จากแบบวัดการสื่อสารระหว่างคู่สมรสของ เบียนเวนนู (Bienvenu, 1970) ประกอบด้วยข้อ-คำถาม 10 ประโยค แต่ละประโยคมีมาตร 6 หน่วยประกอบจาก " จริงที่สุด " ถึง " ไม่จริงเลย " พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 10 ถึง 60 คะแนน คะแนนสูงกว่า หมายความว่า ผู้ตอบมีการสื่อสารกับคู่สมรสของตนอย่างเหมาะสมมากกว่า ข้อคำถาม 10 ประโยคนี้คัดเลือกจากข้อคำถามจำนวน 22 ข้อ ที่สร้างขึ้นโดยคณะผู้วิจัยและนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 92 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายข้อ อยู่ระหว่าง .41 ถึง .74 ค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .86 เมื่อนำแบบวัดมาใช้กับกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ผู้ตอบได้คะแนนอยู่

---

[1] ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของข้อคำถามแต่ละข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ ซึ่งไม่รวมคะแนนของข้อที่กำลังวิเคราะห์ (Item Total Correlation)

ระหว่าง 10 ถึง 60 คะแนน ค่าเฉลี่ยของกลุ่ม 42.63 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9.02 และค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .88 (N = 959 คน)

1.4 **<u>แบบวัดวิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวกและแบบลบ</u>** คณะผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยอาศัยแนวคิดจากแบบวัด " การจัดการกับความรู้สึกและความแตกต่าง " (The Managing Affect and Differences Scales) ของ อาร์เรลลาโน และ มาร์คแมน (Arellano and Markman, 1995) และแบบวัด " กลวิธีที่ใช้ระหว่างเผชิญความขัดแย้ง " (The Conflict Tactics Scales) ของ สเตราส์ (Straus, 1979) แบบวัดนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ แบบวัดวิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก มี 22 ข้อ พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 22 ถึง 132 คะแนน และแบบวัดวิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ มี 8 ข้อ พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 8 ถึง 48 คะแนน ข้อคำถามดังกล่าวคัดเลือกจากข้อคำถาม จำนวน 39 ข้อและ 13 ข้อตามลำดับ ซึ่งนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างสามีภรรยา จำนวน 99 คน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายข้ออยู่ระหว่าง .29 ถึง .66 และ .39 ถึง .58 ตามลำดับ ค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของแบบวัดวิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวกเท่ากับ .88 และของแบบวัดวิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบเท่ากับ .72 เมื่อนำแบบวัดทั้งสองมาใช้กับกลุ่มตัวอย่างสามีภรรยาในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ในแบบวัดแบบบวก ผู้ตอบได้คะแนนอยู่ระหว่าง 30 ถึง 129 คะแนน ค่าเฉลี่ย 80.43 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 15.79 และค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .86 (N = 958 คน) ส่วนแบบวัดแบบลบ มีคะแนนอยู่ระหว่าง 8 ถึง 44 คะแนน ค่าเฉลี่ย 13.36 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.32 และค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .83 (N = 961 คน)

2. กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะทั่วไป ประกอบด้วย แบบวัดเอกลักษณ์แห่งตน แบบวัดจิต-ลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน แบบวัดสุขภาพจิต แบบวัดสุขภาพกาย แบบวัดค่านิยมด้านชีวิตครอบครัว และแบบวัดความเครียดในการทำงาน

2.1 **<u>แบบวัดเอกลักษณ์แห่งตน</u>** คณะผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยอาศัยความคิดจากแบบวัดพัฒนาการทางจิตสังคม ช่วงที่ 5 : ความรู้สึกมีเอกลักษณ์หรือความสับสนในเอกลักษณ์ตามทฤษฎีอีริคสัน ของ ออสซ์ และ พลัก (Ochse and Plug, 1986) และแบบวัด " พฤติกรรมที่เด่นชัดที่เกี่ยวข้องกับการมีเอกลักษณ์แห่งอีโก้หรือการสับสนในเอกลักษณ์ " ของ ฮามาเช็ค (Hamachek, 1988) แบบวัดที่สร้างขึ้นมีข้อคำถาม 15 ข้อ มีมาตร 6 หน่วยประกอบจาก " จริงที่สุด " ถึง " ไม่จริงเลย " พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 15 ถึง 90 คะแนน ข้อคำถามทั้ง 15 ข้อ คัดเลือกจากการนำข้อคำถาม 25 ข้อ ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างสามีภรรยา จำนวน 94 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายข้อ อยู่ระหว่าง .35 ถึง .61 ค่าความเชื่อมั่นได้แบบ

สัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .78 เมื่อนำแบบวัดนี้มาใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ผู้ตอบได้คะแนนอยู่ระหว่าง 36 ถึง 90 คะแนน ค่าเฉลี่ย 65.06 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9.36 และค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .83 (N = 958 คน)

2.2 **<u>แบบวัดจิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน</u>** คณะผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยอาศัยแนวคิดจากแบบวัดพัฒนาการทางจิตสังคมช่วงที่ 6 : ความรู้สึกใกล้ชิดผูกพันหรือความรู้สึกโดดเดี่ยวตามทฤษฎีอีริคสันของ ออสซ์ และ พลัก (Ochse and Plug, 1986) และแบบประเมินส่วนบุคคลเกี่ยวกับสัมพันธภาพที่ใกล้ชิด (Personal Assessment of Intimacy in Relationships) ของ เชฟเฟอร์ และ โอลสัน (Schaefer and Olson, 1981) คณะผู้วิจัยมุ่งที่จะวัดพัฒนาการทางจิตสังคมช่วงที่ 6 ของกลุ่มตัวอย่างสามีภรรยาด้วยแบบวัดที่มีเนื้อหาครอบคลุมสัมพันธภาพระหว่างสามีภรรยาหลากหลายด้าน ซึ่งในแบบวัดที่สร้างขึ้นนี้ จะทำการวัดความใกล้ชิดผูกพันในสัมพันธภาพ 4 ด้านคือ ด้านอารมณ์-สังคม ด้านการร่วมรู้ร่วมคิด ด้านเพศ-สัมพันธ์ และด้านสันทนาการและความสนใจร่วมกัน แบบวัดนี้ประกอบด้วยข้อคำถาม 20 ข้อ มีมาตร 6 หน่วยประกอบจาก " จริงที่สุด " ถึง " ไม่จริงเลย " พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 20 ถึง 120 คะแนน ข้อคำถาม 20 ข้อดังกล่าวคัดเลือกจากข้อคำถาม จำนวน 40 ข้อที่นำไปทดลองใช้กับกลุ่มสามีภรรยา จำนวน 95 คน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายข้ออยู่ระหว่าง .24 ถึง .69 ค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .87 เมื่อนำแบบวัดมาใช้กับกลุ่มตัวอย่างสามีภรรยาในการวิจัยครั้งนี้พบว่า ผู้ตอบได้คะแนนอยู่ระหว่าง 40 ถึง 115 คะแนน ค่าเฉลี่ยของกลุ่ม 84.73 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 12.45 และค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .84 (N = 959 คน)

2.3 **<u>แบบวัดสุขภาพจิต</u>** เป็นแบบวัดที่ได้สร้างขึ้นและใช้วัดในงานวิจัยหลายเรื่องของสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ โดยเฉพาะรายงานการวิจัยเรื่อง " ปัจจัยทางจิตวิทยานิเวศที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของมารดาไทย " โดย ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2528) และรายงานการวิจัยเรื่อง " ลักษณะทางพุทธศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ของบิดามารดาที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูบุตร " โดย งามตา วนินทานนท์ (2536) ได้ใช้แบบวัดสุขภาพจิตฉบับนี้ จำนวน 15 ข้อกับกลุ่มตัวอย่างผู้ใหญ่ที่เป็นบิดามารดา ได้ค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .94 (N = 51 คน) และ .87 (N = 540 คน) ตามลำดับ เมื่อนำแบบวัดทั้ง 15 ข้อ พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 15 ถึง 90 คะแนน มาใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ใหญ่เช่นกันในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ผู้ตอบได้คะแนนอยู่ระหว่าง 19 ถึง 90 คะแนน ค่าเฉลี่ยของกลุ่ม 60.77 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 11.71 และค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .86 (N = 961 คน)

2.4 <u>แบบวัดสุขภาพกาย</u> เป็นแบบวัดที่คณะผู้วิจัยปรับปรุงมาจากแบบวัดสุขภาพกายของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจนปัจจนึก (2524) เดิมมีข้อคำถามจำนวน 20 ประโยค มีค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .81 (N = 101 คน) ในการวิจัยครั้งนี้นำข้อคำถามมาใช้ 10 ประโยค พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 10 ถึง 60 คะแนน พบว่าผู้ตอบได้คะแนนอยู่ระหว่าง 22 ถึง 60 คะแนน ค่าเฉลี่ย 50.81 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.13 และค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .74 (N = 959 คน)

2.5 <u>แบบวัดค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของผู้ตอบ และแบบวัดการรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส</u> เป็นแบบวัดที่คณะผู้วิจัยได้สร้างขึ้น ใช้วัดตัวแปร 2 ตัวคือ ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของผู้ตอบและค่านิยมด้านเดียวกันนี้ของคู่สมรสจากการรับรู้ของผู้ตอบเอง โดยใช้ข้อคำถามชุดเดียวกัน แต่ปรับคำชี้แจงในการตอบและประธานของประโยคให้เหมาะสม แต่ละฉบับมีข้อคำถาม 11 ข้อ แต่ละข้อมีมาตร 10 หน่วยประกอบจาก " ให้ความสำคัญมาก " ถึง " ให้ความสำคัญน้อย " พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 11 ถึง 110 คะแนน <u>ฉบับแรก</u> มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนนรายข้ออยู่ระหว่าง .39 ถึง .61 พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 28 ถึง 110 คะแนน ค่าเฉลี่ย 85.69 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 12.45 และค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .83 (N = 961 คน) <u>ฉบับที่สอง</u> ซึ่งวัดการรับรู้ของผู้ตอบเกี่ยวกับคู่สมรส มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายข้ออยู่ระหว่าง .27 ถึง .66 พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 14 ถึง 110 คะแนน ค่าเฉลี่ย 83.23 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 14.10 และค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .85 (N = 960 คน)

2.6 <u>แบบวัดความเครียดในการทำงาน</u> วัดปริมาณการแสดงความรู้สึกและการรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะงาน สภาพการทำงาน ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างตนกับหัวหน้างานและผู้ร่วมงานที่เบี่ยงเบนไปจากสภาวะปกติ โดยใช้แบบวัด " ความรู้สึกต่อเหตุการณ์ในที่ทำงาน " ซึ่งมุ่งวัดความเครียดต่อการทำงานของ บังอร โสฬส และ อัจฉรา วงศ์วัฒนามงคล (2539) เดิมมีข้อคำถามอยู่ 20 ข้อ แต่ละข้อแบ่งถามเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกถามปริมาณความหนักใจ มีมาตร 5 หน่วยประกอบจาก " หนักใจน้อย " (1) ถึง " หนักใจมาก " (5) ส่วนที่สองถามถึงปริมาณความถี่ของการเกิดเหตุการณ์หนึ่ง ๆ มีมาตร 3 หน่วยประกอบจาก " เกิดบ่อย " (3) ถึง " ไม่เกิดเลย " (1) คะแนนของแต่ละข้อคำถามเกิดจากการนำคะแนนส่วนแรกคูณกับคะแนนส่วนที่สอง คะแนนรวมที่เป็นไปได้อยู่ระหว่าง 20 ถึง 300 คะแนน เมื่อใช้ศึกษาความเครียดในการทำงานของผู้บริหารในวงราชการไทย (บังอร โสฬส และ อัจฉรา วงศ์วัฒนามงคล. 2539) ได้ค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .78 (N = 174 คน) คณะผู้วิจัยได้ทำการสร้างข้อคำถามเพิ่มเติมอีก 10 ข้อ รวมเป็น 30 ข้อ และนำไปทดลองใช้กับกลุ่มสามีภรรยาที่ประกอบอาชีพ

นอกบ้าน จำนวน 66 คน และเลือกข้อคำถามที่เข้าเกณฑ์ไว้ใช้ 20 ข้อ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายข้ออยู่ระหว่าง .30 ถึง .91 และค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .75 เมื่อนำแบบวัดนี้มาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ผู้ตอบได้คะแนนอยู่ระหว่าง 44 ถึง 269 คะแนน ค่าเฉลี่ย 106.45 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 35.94 และค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .82 (N = 838 คน)

3. กลุ่มตัวแปรลักษณะทางศาสนา ประกอบด้วยแบบวัดการปฏิบัติทางพุทธและแบบวัดวิถีชีวิตแบบพุทธ

3.1 **แบบวัดการปฏิบัติทางพุทธของผู้ตอบ และแบบวัดการรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส** คณะผู้วิจัยสร้างแบบวัดนี้โดยอาศัยแนวคิดจากแบบวัดการปฏิบัติทางพุทธศาสนาของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2540) ซึ่งครอบคลุมการประพฤติปฏิบัติทางพุทธศาสนาขั้นพื้นฐาน 3 ด้านคือ ทาน ศีล และภาวนา แบบวัดที่ใช้ครั้งนี้เป็นแบบวัดซึ่งปรับปรุงใหม่โดยเน้นเนื้อหาด้านพฤติกรรมรักษาศีลห้าเป็นหลัก แบบวัดนี้ใช้วัดตัวแปร 2 ตัวแปรคือ การปฏิบัติทางพุทธของผู้ตอบ และการปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรสจากการรับรู้ของผู้ตอบ ด้วยข้อคำถามลักษณะเดียวกันแต่ปรับคำชี้แจงและประธานของประโยคให้เหมาะสม แต่ละฉบับมีข้อคำถาม 10 ข้อ พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 10 ถึง 60 คะแนน คัดเลือกจากการนำข้อคำถาม 19 ข้อไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 101 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายข้อ (ค่าอาร์) อยู่ระหว่าง .35 ถึง .62 และมีค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .69 เมื่อนำแบบวัดนี้มาใช้กับกลุ่มตัวอย่างสามีภรรยาในการวิจัยครั้งนี้ ฉบับแรก ผู้ตอบได้คะแนนอยู่ระหว่าง 21 ถึง 60 คะแนน ค่าเฉลี่ย 47.35 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.55 และค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .73 (N = 961 คน) และ ฉบับที่สอง ซึ่งเป็นการวัดการรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรสนั้น มีคะแนนอยู่ระหว่าง 15 ถึง 60 คะแนน ค่าเฉลี่ย 45.58 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 7.61 และค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .81 (N = 960 คน)

3.2 **แบบวัดวิถีชีวิตแบบพุทธ** วัดปริมาณการเลือกดำเนินชีวิตตามแนวพุทธที่สะท้อนความเชื่อและการปฏิบัติตามหลักของพุทธศาสนา แบบวัดนี้สร้างโดย ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2540) ใช้วัดกับผู้ใหญ่ มีจำนวนข้อคำถาม 10 ข้อ พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 10 ถึง 60 คะแนน แบบวัดนี้ได้ถูกนำไปใช้ในงานวิจัยหลายเรื่อง แต่ละงานวิจัยได้ค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเฉพาะกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับสูง เช่น เมื่อใช้วัดกับกลุ่มครูระดับประถมศึกษา (อ้อมเดือน สดมณี. 2536) ได้ค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .82 (N = 76 คน) ใช้กับกลุ่มบิดามารดา (งามตา วนินทานนท์. 2536) ได้ค่าความเชื่อมั่นได้แบบ

สัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .83 (N = 545 คน) และใช้กับกลุ่มพยาบาล (ณัฐสุดา สุจินันท์กุล. 2541) ได้ค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .80 (N = 299 คน) และเมื่อนำแบบวัดนี้มาใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ผู้ตอบได้คะแนนอยู่ระหว่าง 26 ถึง 60 คะแนน ค่าเฉลี่ย 44.43 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6.30 และค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .78 (N = 960 คน)

4. กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ ประกอบด้วยแบบวัด 2 แบบวัดคือ แบบวัดทัศนคติต่อคู่สมรส และแบบวัดความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัย

4.1 **<u>แบบวัดทัศนคติต่อคู่สมรส</u>** คณะผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยมุ่งวัดทัศนคติต่อคู่สมรสใน 3 ด้านคือ ด้านการเห็นประโยชน์หรือโทษ ด้านความรู้สึก และด้านความพร้อมที่จะช่วยเหลือสนับสนุนหรือขัดขวางคู่สมรสของตน แบบวัดนี้มี 10 ข้อคำถาม พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 10 ถึง 60 คะแนน คัดเลือกจากข้อคำถามจำนวน 24 ข้อที่นำไปทดลองใช้กับกลุ่มสามีภรรยา จำนวน 101 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายข้อ (ค่าอาร์) อยู่ระหว่าง .58 ถึง .81 และได้ค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .90 เมื่อนำแบบวัดนี้มาใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ผู้ตอบได้คะแนนอยู่ระหว่าง 13 ถึง 60 คะแนน ค่าเฉลี่ย 48.61 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.46 และค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .92 (N = 961 คน)

4.2 **<u>แบบวัดความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัย</u>** คณะผู้วิจัยนำแบบวัดความรู้สึกแออัดของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2528) มาใช้เป็นแบบวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่าจำนวน 10 ข้อ แต่ละข้อมีมาตร 6 หน่วยจาก " จริงที่สุด " ถึง " ไม่จริงเลย " พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 10 ถึง 60 คะแนน ผู้สร้างได้ใช้ในงานวิจัย " ปัจจัยทางจิตวิทยานิเวศที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของมารดาไทย " ได้ค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .75 (N = 51 คน) เมื่อนำแบบวัดนี้มาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ผู้ตอบได้คะแนนอยู่ระหว่าง 19 ถึง 60 คะแนน ค่าเฉลี่ย 45.13 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 7.73 และค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .84 (N = 955 คน)

5. กลุ่มตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของผู้ตอบ ประกอบด้วยแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลจำนวนหนึ่ง เกี่ยวกับผู้ตอบและคู่สมรส ได้แก่ เพศ อายุ จำนวนปีที่ได้รับการศึกษา ระดับรายได้ของครอบครัว ประเภทอาชีพ ระยะเวลาที่อยู่ร่วมกัน ประเภทครอบครัว สถานภาพสมรสของบิดามารดาผู้ถูกศึกษา จำนวนบุตร ความแตกต่างระหว่างวัย

ความแตกต่างด้านการศึกษา ลักษณะคำถามเป็นประเภทให้เลือกตอบและเติมคำหรือข้อความลงในช่องว่าง

6. กลุ่มตัวแปรคุณภาพชีวิตสมรส ประกอบด้วยแบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสและแบบวัดการปรับตัวระหว่างคู่สมรส

6.1 **<u>แบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส</u>** เป็นแบบวัดที่ปรับมาจาก " ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา " ซึ่งสร้างโดย ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2536) แบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาเป็นหนึ่งในสามแบบวัดที่ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะจัดสร้างขึ้นเพื่อใช้ประเมินสภาวะเครียดในครอบครัวประเภทปกติ โดยให้นักเรียนวัยรุ่นเป็นผู้รายงานเกี่ยวกับปริมาณความขัดแย้ง ความห่างเหิน ความไม่เข้าใจกัน ตลอดจนความเห็นอกเห็นใจ ช่วยเหลือกันระหว่างบิดากับมารดา แบบวัดดังกล่าวมีข้อคำถามจำนวน 10 ข้อ พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 10 ถึง 60 คะแนน มีค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .89 เมื่อแบ่งนักเรียนผู้ถูกศึกษาออกเป็น 3 กลุ่ม โดยใช้ค่าเฉลี่ยบวกและลบกับค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานครึ่งหน่วยเป็นเกณฑ์ ปรากฏว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้คะแนนต่ำกว่าเกณฑ์แบ่ง (จัดเป็นกลุ่มที่กำลังตกอยู่ในครอบครัวที่มีสภาวะเครียดมาก) มีลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมที่เหมาะสมในปริมาณน้อยกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างชัดเจน คือกลุ่มที่ได้คะแนนสูงกว่าเกณฑ์แบ่ง (จัดเป็นกลุ่มที่อยู่ในครอบครัวเครียดน้อย) แบบวัดนี้นับเป็นแบบวัดที่สามารถสะท้อนสภาวะเครียดในครอบครัวปกติได้ดีกว่าแบบวัดอีก 2 ฉบับ (คือ แบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับนักเรียนผู้ถูกศึกษา และแบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องกับนักเรียนผู้ถูกศึกษา) ผลวิจัยดังกล่าวกระตุ้นให้คณะผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาว่า มีดัชนี (ตัวบ่งชี้) เชิงเหตุสำคัญอะไรบ้าง ที่ส่งผลให้สามีและภรรยามีความสัมพันธ์ที่ดีในปริมาณต่างกัน ในการวิจัยครั้งนี้ได้สร้างข้อคำถามเพิ่มขึ้นจากเดิม 10 ข้อ เป็น 20 ข้อ และนำไปทดลองใช้กับกลุ่มสามีภรรยา จำนวน 104 คน คัดเลือกข้อคำถามที่เข้าเกณฑ์ไว้ใช้ 15 ข้อ ช่วงคะแนนที่เป็นไปได้อยู่ระหว่าง 15 ถึง 90 คะแนน คะแนนสูงกว่า แสดงว่า สามีหรือภรรยามีความสัมพันธ์ที่ดีกับคู่สมรสของตนมากกว่า คำถามแต่ละข้อมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายข้อ (ค่าอาร์) อยู่ระหว่าง .54 ถึง .83 ค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .94 เมื่อนำแบบวัดนี้มาใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ผู้ตอบได้คะแนนอยู่ระหว่าง 19 ถึง 90 คะแนน ค่าเฉลี่ย 68.97 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 13.17 และค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .93 (N = 960 คน)

6.2 **<u>แบบวัดการปรับตัวระหว่างคู่สมรส</u>** เป็นแบบวัดที่ดัดแปลงมาจากแบบวัด " การปรับตัวระหว่างบุคคล " (Dyadic Adjustment Scales , DAS) ของ สแปนเนียร์

(Spanier, 1976) เพื่อใช้ประเมินคุณภาพของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความสอดคล้องระหว่างกัน ด้านความพึงพอใจระหว่างกัน ด้านการยึดเหนี่ยวซึ่งกันและกัน และด้านการแสดงความรักใคร่ต่อกัน นับเป็นแบบวัดที่มีขอบเขตความหมายเชิงการวัดที่ครอบคลุมเนื้อหาหลายด้านของสังกัป " คุณภาพชีวิตสมรส " ที่กำหนดขึ้นโดยนักวิชาการด้านการแต่งงานและชีวิตครอบครัว (ดูหน้า 24 - 26) แบบวัด DAS ประกอบด้วยข้อคำถาม 32 ข้อ ซึ่งผ่านการวิจัยเพื่อคัดเลือกจากแหล่งคำถาม 300 ข้อ แต่ละข้อมีมาตร 5 ถึง 6 หน่วยประกอบ พิสัยของคะแนนทั้งฉบับอยู่ระหว่าง 0 ถึง 151 คะแนน การนำไปใช้จะใช้ทั้งฉบับหรือใช้วัดด้านต่าง ๆ ใน 4 ด้านแยกกันก็ได้ ในต่างประเทศ แบบวัดนี้เป็นที่ยอมรับในหมู่นักวิจัยด้านการแต่งงานและครอบครัว ถูกนำไปใช้วัดตัวแปรที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องในการวิจัยมากกว่า 400 เรื่อง ตัวอย่าง เช่น มีการนำแบบวัด DAS ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างชายหญิงวัยกลางคนจำนวน 158 คน (Carey et al., 1993) ได้ค่าความเชื่อมั่นแบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .95 สำหรับค่าความเชื่อมั่นได้ของแบบวัดด้านย่อยแต่ละด้านนั้น พบว่า ด้านความสอดคล้องระหว่างกัน มีค่าความเชื่อมั่นแบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ . 91 ด้านความพึงพอใจระหว่างกัน มีค่าแอลฟ่าเท่ากับ .87 ด้านการยึดเหนี่ยวซึ่งกันและกัน มีค่าแอลฟ่าเท่ากับ .83 และด้านการแสดงความรักใคร่ต่อกัน มีค่าแอลฟ่าเท่ากับ .70 จัดว่าแบบวัด DAS มีค่าความเชื่อมั่นได้อยู่ในเกณฑ์เข้ามาตรฐานและบางด้านอยู่ในเกณฑ์สูง คณะผู้วิจัยจึงเห็นประโยชน์ในการนำแบบวัด DAS มาดัดแปลงใช้วัดการปรับตัวระหว่างคู่สมรสในสังคมไทย เพื่อให้ได้ข้อมูลในมิติที่เป็นสากลมาวิเคราะห์คู่ขนานไปกับข้อมูลจากแบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสที่คณะผู้วิจัยกำลังจะพัฒนาให้เป็นดัชนีที่ใช้กับคนไทยทั่วไป จึงนำแบบวัด DAS มาแปลและดัดแปลงข้อคำถามบางข้อ ตลอดจนมาตรประกอบประโยคคำถามให้ทุกข้อมีมาตรเท่ากันคือ 6 หน่วยจาก " เสมอ ๆ " " เป็นส่วนใหญ่ " " บ่อยครั้ง " " บางครั้ง " " นาน ๆ ครั้ง " และ " ไม่เคยเลย " ได้ข้อคำถามทั้งหมด 34 ข้อ พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 34 ถึง 204 คะแนน คะแนนสูงกว่าแสดงว่า ผู้ตอบสามารถปรับตัวเข้ากับคู่สมรสของตนได้ดีกว่า เมื่อนำข้อคำถามทั้งหมดไปทดลองใช้กับกลุ่มสามีภรรยาจำนวน 101 คน แต่ละข้อคำถามมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .31 ถึง .81 ได้ค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .92 และเมื่อนำแบบวัดนี้มาใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า มีคะแนนโดยรวมอยู่ระหว่าง 59 ถึง 204 คะแนน ค่าเฉลี่ย 149.50 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 23.93 และค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .93 (N = 955 คน) สำหรับแบบวัดด้านย่อย 4 ด้าน พบว่า ด้านความสอดคล้องระหว่างกัน มีค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .87 ด้านความพึงพอใจระหว่างกัน มีค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .86 ด้านการ

ยึดเหนี่ยวซึ่งกันและกัน มีค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .74 และด้านการแสดงความรักใคร่ต่อกัน มีค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .69

วิธีดำเนินการเก็บข้อมูล

หลังจากการสร้างหรือปรับปรุงแบบวัดตัวแปรจนได้คุณภาพเข้ามาตรฐานครบถ้วนทุกตัวแปรแล้ว คณะผู้วิจัยได้จัดพิมพ์แบบวัดรวมเล่มใช้ชื่อว่า " แบบสอบถามความเป็นอยู่ในครอบครัวไทย " เป็นแบบวัดเกี่ยวกับตัวผู้ตอบและคู่สมรส จัดเป็นฉบับของสามีและภรรยาแยกกัน โดยใช้สีของปกต่างกันและพิมพ์ไว้ที่มุมปกว่า " สามี " หรือ " ภรรยา " ทั้งนี้เพราะคณะผู้วิจัยได้ใช้สรรพนามในประโยคคำถามฉบับสามีและภรรยาต่างกัน เช่น ฉบับสามี ใช้คำว่า " ภรรยาของฉัน " " เธอ " แต่ฉบับภรรยา ใช้คำว่า " สามีของฉัน " " เขา " เป็นต้น เพื่อให้ผู้ตอบเข้าใจคำถามได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เนื่องจากแบบสอบถามชุดสามีภรรยานี้ ประกอบด้วยแบบวัด 18 ฉบับ และแบบสอบถามลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของผู้ตอบและคู่สมรส 1 ฉบับ (มี 3 ตอน) รวมเป็นข้อคำถามประมาณ 250 ข้อ ดังนั้น เพื่อเฉลี่ยอิทธิพลของความสนใจและความเบื่อหน่ายในการตอบของผู้ถูกศึกษา คณะผู้วิจัยจึงจัดลำดับแบบวัดต่าง ๆ ออกเป็น 3 ลักษณะสลับกัน ใช้ปกสีต่างกันเป็นที่สังเกต โดยจัดเข้าเล่มเป็นจำนวนใกล้เคียงกันในแต่ละสี

ขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลในกลุ่มสามีภรรยาคือ ***ขั้นแรก*** ติดต่ออย่างเป็นทางการกับหัวหน้าหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งบุคลากรจำนวนหนึ่งมีคุณสมบัติตามกำหนด เพื่อขอความร่วมมือ อนุญาตให้นำแบบสอบถามไปแจกให้แก่บุคลากรกลุ่มเป้าหมายโดยตรง หรือมอบผ่านผู้ประสานงานที่หน่วยงานนั้น ๆ แต่งตั้งขึ้น ตามวันเวลาที่หน่วยงานกำหนด ***ขั้นที่สอง*** ผู้วิจัยเข้าดำเนินการแนะนำการตอบแบบสอบถาม แจกแบบสอบถามและรวบรวมกลับคืนด้วยตนเอง ในหน่วยงานที่กำลังมีการจัดประชุมบุคลากร มีบางหน่วยงานที่ผู้วิจัยไม่สามารถเข้าพบผู้ให้ข้อมูลได้โดยตรง ก็จำเป็นต้องมอบแบบสอบถามผ่านผู้ประสานงานของหน่วยงานนั้นให้เป็นผู้ดำเนินการแทน โดยได้ทำการชี้แจงวิธีการตอบแก่ผู้ประสานงานอย่างละเอียด แบบสอบถามฉบับสามีภรรยาใช้เวลาตอบประมาณ 1 ถึง 1½ ชั่วโมง เมื่อตอบแบบสอบถามเสร็จสมบูรณ์ผู้ตอบทุกท่านได้รับค่าตอบแทนท่านละ 100 บาท

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2539 ทำการลงรหัสและจัดระเบียบข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS Version 4.00 และ 7.52 และโปรแกรม LISREL 8.10

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัย 1 เรื่อง " การวิเคราะห์ดัชนีเชิงเหตุของคุณภาพชีวิตสมรส " เป็นการศึกษาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติในครอบครัวไทย ตัวแปรที่นำมาศึกษาครั้งนี้ประมวลมาจากหลักฐานทางทฤษฎีและผลวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศและในประเทศไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ตัวแปรอิสระที่ศึกษาประกอบด้วยตัวแปร 5 กลุ่ม รวม 30 ตัวแปร (ได้แก่ สถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัว 7 ตัวแปร จิตลักษณะทั่วไป 7 ตัวแปร ลักษณะทางศาสนา 3 ตัวแปร จิตลักษณะตามสถานการณ์ 2 ตัวแปร และลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของผู้ถูกศึกษา) ส่วนตัวแปรตามคือ คุณภาพชีวิตสมรสมี 2 ตัวแปร ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสและการปรับตัวระหว่างคู่สมรส คณะผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ***ส่วนแรก*** ทำการตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุของตัวแปรอิสระกลุ่มต่าง ๆ 4 กลุ่มแรกกับตัวแปรตามแต่ละตัวตามสมมติฐานที่ 1 และ 2 (ดูหน้า 174 - 175) ด้วยวิธีวิเคราะห์อิทธิพล (Path Analysis) ด้วยโปรแกรมความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น (LISREL 8.10) (Jöreskog and Sörbom, 1993) และ***ส่วนที่สอง*** ทำการตรวจสอบว่า ตัวแปรอิสระบางตัวแปรจาก 5 กลุ่มที่เข้าลักษณะของตัวแปรเชิงเหตุประเภทปัจจัยเสริมและปัจจัยเสี่ยงมีอำนาจในการทำนายตัวแปรตามแต่ละตัวมากน้อยเพียงใดตามสมมติฐานที่ 3 ด้วยวิธีวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้น (Stepwise Multiple Regression Analysis) ในการวิจัยส่วนนี้ใช้บุคคลเป็นหน่วยในการวิเคราะห์ ซึ่งได้แก่ ผู้ที่มีสถานภาพเป็นสามีหรือภรรยา จำนวน 962 คน

ก่อนเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานในการวิจัย มีการเสนอผลการวิเคราะห์ลักษณะเบื้องต้นของสามีภรรยาในกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้เข้าใจลักษณะภูมิหลังที่สำคัญของกลุ่มตัวอย่างและเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการแบ่งกลุ่มย่อยได้อย่างเหมาะสมต่อไป

ลักษณะเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของผู้ตอบ จำนวนกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย 1 มีทั้งสิ้น 962 คน กลุ่มตัวอย่างมีลักษณะที่ตรงกันคือ อยู่ในวัยผู้ใหญ่ แต่งงานแล้ว มีอายุตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป อยู่ร่วมกับคู่สมรสมาไม่น้อยกว่า 2 ปี และอยู่อาศัยร่วมกับคู่สมรสในช่วงปัจจุบัน ลักษณะภูมิหลังที่พบว่าคล้ายคลึงกันอีกด้านหนึ่งคือ การนับถือศาสนา พบว่า ร้อยละ 97.2 ของกลุ่มตัวอย่างนับถือศาสนาพุทธ เพียงร้อยละ 2.8 นับถือศาสนาอื่น ๆ ซึ่งไม่ได้นำมาใช้ในการวิเคราะห์ที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรทางพุทธศาสนา กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้ตอบฝ่ายสามี 361

คน (ร้อยละ 37.5) ฝ่ายภรรยา 601 คน (ร้อยละ 62.5) ผู้ตอบฝ่ายสามีมีอายุระหว่าง 21 ถึง 49 ปี (อายุเฉลี่ย 35.17 ปี) และคู่สมรสมีอายุระหว่าง 19 ถึง 50 ปี (อายุเฉลี่ย 32.82 ปี) ผู้ตอบฝ่ายภรรยามีอายุระหว่าง 21 ถึง 49 ปี (อายุเฉลี่ย 35 ปี) และคู่สมรสมีอายุระหว่าง 21 ถึง 50 ปี (อายุเฉลี่ย 37.26 ปี) ผู้ตอบฝ่ายสามีได้รับการศึกษาเฉลี่ย 12.09 ปี และคู่สมรสของเขาได้รับการศึกษาเฉลี่ย 11.08 ปี ส่วนผู้ตอบฝ่ายภรรยาได้รับการศึกษาเฉลี่ย 11.31 ปี และคู่สมรสของเธอได้รับการศึกษาเฉลี่ย 11.39 ปี ผู้ตอบเกือบทั้งหมด 883 คน (ร้อยละ 92) ประกอบอาชีพ มีเพียง 78 คน (ร้อยละ 8) ไม่ได้ประกอบอาชีพ (ระบุว่าเป็นแม่บ้าน) ผู้ตอบส่วนใหญ่ 424 คน (ร้อยละ 44.1) รับราชการหรือทำงานในรัฐวิสาหกิจ มี 275 คน (ร้อยละ 28.4) ทำงานภาคเอกชน และทำงานอื่น ๆ 263 คน (ร้อยละ 27.3) จำนวนปีที่ใช้ชีวิตคู่ร่วมกันอยู่ระหว่าง 2 ถึง 31 ปี (เฉลี่ย 10.27 ปี) ผู้ตอบส่วนใหญ่ (545 คน หรือร้อยละ 56.6) ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับคู่สมรสของตนอยู่ในช่วง 2 ถึง 10 ปี อีก 409 คนหรือร้อยละ 43.4 ใช้ชีวิตอยู่กับคู่สมรส 11 ถึง 31 ปี ผู้ตอบทั้งฝ่ายสามีและภรรยาเกือบทั้งหมดแต่งงานเพียงครั้งเดียว กล่าวคือ มีสามีจำนวน 320 คน (ร้อยละ 82) และฝ่ายภรรยา 532 คน (ร้อยละ 92.5) แต่งงานครั้งแรกและครั้งเดียว ผู้ตอบส่วนใหญ่อยู่ในครอบครัวประเภทเดี่ยว มีผู้ตอบฝ่ายสามี 253 คน (ร้อยละ 69.4) และฝ่ายภรรยา 421 คน (ร้อยละ 71.1) อาศัยอยู่ในครอบครัวเดี่ยว ฝ่ายสามี 106 คน (ร้อยละ 30.6) และฝ่ายภรรยา 177 คน (ร้อยละ 28.9) อาศัยอยู่ในครอบครัวขยาย สำหรับจำนวนบุตรในครอบครัวพบว่า ร้อยละ 81.6 (785 คน) ของผู้ตอบทั้งฝ่ายสามีและฝ่ายภรรยามีบุตรในสมรส 1 คนขึ้นไป มีเพียงร้อยละ 18.4 (177 คน) ที่ไม่มีบุตร (ดูตาราง 1 ภาคผนวก ข.)

อนึ่ง ผู้ตอบในกลุ่มตัวอย่างนี้ มีรายได้โดยเฉลี่ย 26,297.72 บาท มีสมาชิกในครอบครัวอยู่ระหว่าง 2 ถึง 16 คน (เฉลี่ย 4.68 คน) เมื่อทำการจัดระดับเศรษฐกิจของครอบครัวผู้ตอบ โดยพิจารณาเงินรายได้ต่อเดือนร่วมกับจำนวนสมาชิกของครอบครัวที่ใช้เงินรายได้นั้น ๆ (ดูเกณฑ์ในการให้คะแนนระดับเศรษฐกิจของครอบครัวผู้ตอบในตาราง 2) พบว่า ผู้ตอบทั้งฝ่ายสามีและฝ่ายภรรยามีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวในระดับปานกลาง คะแนน 4 ถึง 6 (ค่าเฉลี่ย 4.38) ซึ่งเป็นช่วงที่มีรายได้ 15,000 บาท ถึง 30,000 บาท สำหรับสมาชิก 5 ถึง 6 คนขึ้นไป ในกลุ่มผู้ตอบฝ่ายสามี 154 คน (ร้อยละ 44.7) มีระดับเศรษฐกิจปานกลาง (4 ถึง 6 คะแนน) 141 คน (ร้อยละ 41.2) มีระดับเศรษฐกิจต่ำ (1 ถึง 3 คะแนน) และ 59 คน (ร้อยละ 14.1) มีระดับเศรษฐกิจสูง (7 ถึง 9 คะแนน) ส่วนผู้ตอบฝ่ายภรรยา 257 คน (ร้อยละ 42.8) มีระดับเศรษฐกิจปานกลาง (4 ถึง 6 คะแนน) 235 คน (ร้อยละ 38.9) มีระดับเศรษฐกิจต่ำ (1 ถึง 3 คะแนน) และ 99 คน (ร้อยละ 18.3) มีระดับเศรษฐกิจสูง (7 ถึง 9 คะแนน) (ดูตาราง 1 ภาคผนวก ข.)

ลักษณะสถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัว จากการวิเคราะห์คะแนนของตัวแปรต่าง ๆ ในกลุ่มนี้ด้วยสถิติพื้นฐาน (ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน) และสถิติที ปรากฏผลว่า (1) คะแนนการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมของผู้ถูกศึกษามีพิสัยอยู่ระหว่าง 26 ถึง 90 คะแนน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม 64.18 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 10.91 (2) คะแนนการรับรู้สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวของผู้ถูกศึกษามีพิสัยอยู่ระหว่าง 10 ถึง 60 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 38.36 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 10.85 (3) คะแนนการรับรู้ความแตกต่างของสถานภาพทางเศรษฐกิจระหว่างคู่สมรสมีพิสัยอยู่ระหว่าง -7 ถึง 7 คะแนน คะแนนเฉลี่ย -11 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.61 (4) คะแนนการสื่อสารระหว่างคู่สมรสมีพิสัยอยู่ระหว่าง 10 ถึง 60 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 42.63 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9.02 (5) คะแนนวิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวกมีพิสัยอยู่ระหว่าง 30 ถึง 129 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 80.43 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 15.79 (6) คะแนนวิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบมีพิสัยอยู่ระหว่าง 8 ถึง 44 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 13.36 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.32 เมื่อทำการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรแต่ละตัวระหว่างกลุ่มสามีและกลุ่มภรรยา พบว่า มีเพียงตัวแปรเดียวคือ การรับรู้สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว ซึ่งคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มภรรยาสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสามีอย่างชัดเจน (คะแนนเฉลี่ย 38.99 และ 37.31 ตามลำดับ ค่าทีเท่ากับ –2.33 , $p < .05$) (ดูตาราง 2 ก. ภาคผนวก ข.)

จิตลักษณะทั่วไป จากการวิเคราะห์คะแนนของตัวแปรต่าง ๆ ในกลุ่มนี้ด้วยสถิติพื้นฐาน (ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน) และสถิติที ปรากฏผลว่า (1) คะแนนเอกลักษณ์แห่งตนของผู้ถูกศึกษามีพิสัยอยู่ระหว่าง 36 ถึง 90 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 65.06 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9.36 (2) คะแนนจิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพันมีพิสัยอยู่ระหว่าง 40 ถึง 115 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 84.73 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 12.45 (3) คะแนนสุขภาพจิตของผู้ถูกศึกษามีพิสัยอยู่ระหว่าง 19 ถึง 90 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 60.77 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 11.71 (4) คะแนนค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของผู้ถูกศึกษามีพิสัยอยู่ระหว่าง 28 ถึง 110 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 85.69 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 12.45 (5) คะแนนการรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรสมีพิสัยอยู่ระหว่าง 14 ถึง 110 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 83.23 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 14.10 และ (6) คะแนนความเครียดในการทำงานของผู้ถูกศึกษามีพิสัยอยู่ระหว่าง 44 ถึง 269 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 106.45 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 35.94 เมื่อทำการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรแต่ละตัวระหว่างกลุ่มสามีและกลุ่มภรรยา พบว่า คะแนนเฉลี่ยสุขภาพจิตของกลุ่มสามีสูงกว่ากลุ่มภรรยาอย่างชัดเจน (คะแนนเฉลี่ย 63.15 และ 59.34 ตามลำดับ ค่าทีเท่ากับ 5.13 , $p < .001$) (ดูตาราง 2 ก. ภาคผนวก ข.)

ลักษณะทางศาสนา จากการวิเคราะห์คะแนนของตัวแปรแต่ละตัวในกลุ่มนี้ด้วยสถิติพื้นฐาน (ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน) และสถิติที ปรากฏว่า (1) คะแนนการปฏิบัติทางพุทธของผู้ถูกศึกษามีพิสัยอยู่ระหว่าง 21 ถึง 60 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 47.35 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.55 (2) คะแนนการรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรสมีพิสัยอยู่ระหว่าง 15 ถึง 60 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 45.58 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 7.61 (3) คะแนนวิถีชีวิตแบบพุทธของผู้ถูกศึกษามีพิสัยอยู่ระหว่าง 26 ถึง 60 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 44.43 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6.30 เมื่อทำการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรแต่ละตัวระหว่างกลุ่มสามีและกลุ่มภรรยา พบว่า คะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติทางพุทธของกลุ่มภรรยาสูงกว่ากลุ่มสามีอย่างชัดเจน (คะแนนเฉลี่ย 49.38 และ 43.98 ตามลำดับ ค่าทีเท่ากับ –12.82 , $p < .001$) คะแนนเฉลี่ยการรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรสในกลุ่มสามีสูงกว่ากลุ่มภรรยาอย่างชัดเจน (คะแนนเฉลี่ย 48.68 และ 43.72 ตามลำดับ ค่าทีเท่ากับ 10.88 , $p < .001$) และคะแนนเฉลี่ยวิถีชีวิตแบบพุทธของกลุ่มภรรยาสูงกว่ากลุ่มสามีอย่างชัดเจน (คะแนนเฉลี่ย 44.94 และ 43.59 ตามลำดับ ค่าทีเท่ากับ –3.13 , $p < .01$) (ดูตาราง 2 ก. ภาคผนวก ข.)

จิตลักษณะตามสถานการณ์ จากการวิเคราะห์คะแนนของตัวแปรแต่ละตัวในกลุ่มนี้ด้วยสถิติพื้นฐาน (ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน) และสถิติที ปรากฏว่า (1) คะแนนทัศนคติต่อคู่สมรสของผู้ตอบมีพิสัยอยู่ระหว่าง 13 ถึง 60 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 48.61 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.46 (2) คะแนนความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัยมีพิสัยอยู่ระหว่าง 19 ถึง 60 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 45.13 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 7.73 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรแต่ละตัวระหว่างกลุ่มสามีและกลุ่มภรรยา พบว่า คะแนนเฉลี่ยความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัยของกลุ่มภรรยาสูงกว่ากลุ่มสามีอย่างชัดเจน (คะแนนเฉลี่ย 45.63 และ 44.30 ตามลำดับ ค่าทีเท่ากับ –2.60 , $p < .01$) (ดูตาราง 2 ก. ภาคผนวก ข.)

คุณภาพชีวิตสมรส จากการวิเคราะห์คะแนนของตัวแปรแต่ละตัวในกลุ่มนี้ด้วยสถิติพื้นฐาน (ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน) และสถิติที ปรากฏว่า (1) คะแนนความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสของผู้ตอบมีพิสัยอยู่ระหว่าง 19 ถึง 90 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 68.97 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 13.17 และ (2) คะแนนการปรับตัวระหว่างคู่สมรสมีพิสัยอยู่ระหว่าง 59 ถึง 204 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 149.50 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 23.93 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรแต่ละตัวระหว่างกลุ่มสามีและกลุ่มภรรยา พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่ชัดเจน (ดูตาราง 2 ก. ภาคผนวก ข.)

สำหรับตัวแปรสุขภาพกาย ซึ่งอยู่ในกลุ่มตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของผู้ถูกศึกษา มีพิสัยอยู่ระหว่าง 22 ถึง 60 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 50.81 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.13 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนสุขภาพกายระหว่างกลุ่มสามีและกลุ่มภรรยา พบว่า กลุ่มสามีมีสุขภาพกายดีกว่ากลุ่มภรรยา (คะแนนเฉลี่ย 51.80 และ 50.22 ตามลำดับ ค่าทีเท่ากับ 4.98 , $p < .001$) (ดูตาราง 2 ก. ภาคผนวก ข.)

จากการเปรียบเทียบลักษณะด้านสถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัว จิตลักษณะทั่วไป ลักษณะทางศาสนา จิตลักษณะตามสถานการณ์ และคุณภาพชีวิตสมรสระหว่างกลุ่มสามีกับกลุ่มภรรยา สรุปได้ว่า ผู้ตอบฝ่ายสามีมีสุขภาพกาย สุขภาพจิต ดีกว่าผู้ตอบฝ่ายภรรยา และรับรู้ว่าคู่สมรสมีการปฏิบัติทางพุทธสูงกว่าผู้ตอบฝ่ายภรรยา ขณะที่ผู้ตอบฝ่ายภรรยามีการรับรู้สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว มีวิถีชีวิตแบบพุทธ การปฏิบัติทางพุทธมากกว่าผู้ตอบฝ่ายสามี แต่มีความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัยน้อยกว่าผู้ตอบฝ่ายสามี

การวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยเชิงเหตุที่มีต่อคุณภาพชีวิตสมรส

จุดมุ่งหมายสำคัญของงานวิจัย 1 คือ การบ่งชี้ปัจจัยเชิงเหตุของการมีคุณภาพชีวิต-สมรสที่ดีมากน้อยในหมู่สามีภรรยาชาวไทยที่ครองชีวิตคู่ในปัจจุบัน คุณภาพชีวิตสมรสในการวิจัยนี้ วัดใน 2 ด้านคือ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสและการปรับตัวระหว่างคู่สมรส ตัวแปรทั้งสองเป็นตัวแปรตามเป้าหมายปลายทางในการวิเคราะห์อิทธิพล ส่วนตัวแปรอิสระที่คาดหมายว่าเป็นปัจจัยเชิงเหตุที่สำคัญของคุณภาพชีวิตสมรส 2 ด้านดังกล่าว ประกอบด้วยตัวแปรต่าง ๆ 4 กลุ่ม ดังนี้ (1) กลุ่มตัวแปรสถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัว 7 ตัวแปร ได้แก่ การรับรู้การสนับสนุนทางสังคม ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว การรับรู้ความแตกต่างของสถานภาพทางเศรษฐกิจระหว่างคู่สมรส การรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว การสื่อสารระหว่างคู่สมรส วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวกและแบบลบ (2) กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะทั่วไป 7 ตัวแปร ประกอบด้วย เอกลักษณ์แห่งตน จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน สุขภาพจิต สุขภาพกาย ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของผู้ถูกศึกษา การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส และความเครียดในการทำงาน (3) กลุ่มตัวแปรลักษณะทางศาสนา 3 ตัวแปร ประกอบด้วย การปฏิบัติทางพุทธของผู้ถูกศึกษา วิถีชีวิตแบบพุทธของผู้ถูกศึกษา และการรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส และ (4) กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ 2 ตัวแปร ได้แก่ ทัศนคติต่อคู่สมรสและความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัย รวมตัวแปรที่คาดว่าเป็นปัจจัยเชิงเหตุของคุณภาพชีวิตสมรส 19 ตัวแปร

จากการประมวลแนวคิดเชิงทฤษฎีและผลวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปรวมในรูปของโมเดลต้นแบบสองโมเดลคือ โมเดล 1 : โมเดลความสัมพันธ์เชิงเหตุของคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส (ดูภาพ 7 หน้า 163) และโมเดล 2 : โมเดลความสัมพันธ์เชิงเหตุของคุณภาพชีวิตสมรสด้านการปรับตัวระหว่างคู่สมรส (ดูภาพ 8 หน้า 164) โดยตั้งสมมติฐานว่า เส้นทางความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเชิงเหตุ 19 ตัวแปรกับคุณภาพชีวิตสมรสแต่ละด้านจะเป็นไปในแบบแผนเดียวกัน ดังนี้

1. ตัวแปรแต่ละตัวในกลุ่มตัวแปรสถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัว กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะทั่วไป กลุ่มตัวแปรลักษณะทางศาสนา ซึ่งเป็นกลุ่มตัวแปรภายนอกของโมเดล (Exogeneous Variables) และกลุ่มตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ ซึ่งเป็นกลุ่มตัวแปรภายในของโมเดล (Endogeneous Variables) ต่างส่งผลทางตรงต่อตัวแปรคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ขณะเดียวกัน ตัวแปร 3 ตัวในกลุ่มตัวแปรสถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัว (ได้แก่ การรับรู้สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวกและแบบลบ) และตัวแปร 2 ตัวในกลุ่มตัวแปรจิตลักษณะทั่วไป (ได้แก่ จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพันและสุขภาพจิต) แต่ละตัวแปรต่างส่งผลต่อตัวแปรคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสผ่านทางตัวแปรทัศนคติต่อคู่สมรสและความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัย

2. ตัวแปรแต่ละตัวในกลุ่มตัวแปรสถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัว กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะทั่วไป กลุ่มตัวแปรลักษณะทางศาสนา ซึ่งเป็นกลุ่มตัวแปรภายนอกของโมเดล (Exogeneous Variables) และกลุ่มตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ ซึ่งเป็นกลุ่มตัวแปรภายในของโมเดล (Endogeneous Variables) ต่างส่งผลทางตรงต่อตัวแปรคุณภาพชีวิตสมรสด้านการปรับตัวระหว่างคู่สมรส ขณะเดียวกัน ตัวแปร 3 ตัวในกลุ่มตัวแปรสถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัว (ได้แก่ การรับรู้สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวกและแบบลบ) และตัวแปร 2 ตัวในกลุ่มตัวแปรจิตลักษณะทั่วไป (ได้แก่ จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพันและสุขภาพจิต) แต่ละตัวแปรต่างส่งผลต่อตัวแปรคุณภาพชีวิตสมรสด้านการปรับตัวระหว่างคู่สมรสผ่านทางตัวแปรทัศนคติต่อคู่สมรสและความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัย

จากการประมวลเอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีงานวิจัยหลายเรื่องทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเชิงเหตุด้านต่าง ๆ กับคุณภาพชีวิตสมรสโดยแยกกลุ่มสามีจากกลุ่มภรรยา โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานวิจัยที่ผู้วิจัยต้องการทดสอบโมเดลเชิงเส้นทาง (ตัวอย่างเช่น Kamo, 1993 ; Julian and Markman, 1991 ; Elder, 1991 ; Manen and Whitbourne,

1997) ผลของงานวิจัยเหล่านี้ต่างชี้ว่า ตัวแปรเชิงเหตุบางด้านส่งผลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสามีในลักษณะที่แตกต่างไปจากกลุ่มภรรยา ดังนั้น ในการวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยเชิงเหตุด้านต่าง ๆ ที่มีต่อคุณภาพชีวิตสมรสทั้งสองด้านตามโมเดล 1 (ภาพ 7) และโมเดล 2 (ภาพ 8) คณะผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ข้อมูลของฝ่ายสามีแยกจากฝ่ายภรรยา เพื่อให้ได้ภาพความสัมพันธ์เชิงเหตุของคุณภาพชีวิตสมรสที่ละเอียดชัดเจนยิ่งขึ้น

การวิเคราะห์โมเดลทำโดยลำดับดังนี้คือ ***ขั้นตอนแรก*** ตั้งโมเดลตามสมมติฐานจากการประมวลทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังปรากฏในภาพ 7 และภาพ 8 หลังจากนั้นก็จะกำหนดลักษณะเชิงสถิติของโมเดล ได้แก่ การกำหนดตัวแปรภายใน ตัวแปรภายนอก ในการวิเคราะห์นี้ระบุให้ตัวแปรทุกตัวเป็นตัวแปรสังเกต และระบุความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในรูปของผลทางตรงและผลทางอ้อม แล้วจึงทำการประมวลค่าพารามิเตอร์ ได้แก่ สัมประสิทธิ์อิทธิพล (Path Coefficient) ***ขั้นตอนต่อไป*** คือ การประเมินว่าโมเดลกลมกลืนกับข้อมูลหรือไม่ ก็จะเป็นการเสร็จสิ้นการทดสอบโมเดลตามสมมติฐานเบื้องต้นของคณะผู้วิจัย อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการกำหนดลักษณะเชิงสถิติของโมเดลที่ซับซ้อน จึงทำให้เกิดทางเลือกมากกว่าหนึ่งทางในการระบุความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทดสอบโมเดลทางเลือกอื่น ๆ ด้วย โดยอาศัยกรอบทฤษฎีเดิมเป็นหลัก ประกอบกับการลดจำนวนตัวแปรบางตัวที่อยู่ในด้านเดียวกันให้มีความซ้ำซ้อนน้อยที่สุด โมเดลสุดท้ายจึงแสดงถึงการอธิบายปรากฏการณ์ที่มีความชัดเจนที่สุด

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษา จากการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยใช้วิธีวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 4 และ 5 ภาคผนวก ข. ว่า ตัวแปรเชิงเหตุทั้ง 19 ตัวแปร มีความสัมพันธ์กับตัวแปรคุณภาพชีวิตสมรสแต่ละตัวใน 2 ตัวแปรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในตาราง 4 ภาคผนวก ข. แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษา ***ในกลุ่มสามี*** พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสและการปรับตัวระหว่างคู่สมรสในระดับสูงและปานกลางคือ ตัวแปรในกลุ่มจิตลักษณะทั่วไป ได้แก่ จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน (ค่าอาร์ .81 และ .74 ตามลำดับ) การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส (ค่าอาร์ .51 และ .52 ตามลำดับ) และเอกลักษณ์แห่งตนของผู้ตอบ (ค่าอาร์ .49 และ .48 ตามลำดับ) ตัวแปรในกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ ได้แก่ ทัศนคติต่อคู่สมรส (ค่าอาร์ .79 และ .68 ตามลำดับ) ตัวแปรในกลุ่มตัวแปรสถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัว ได้แก่ การสื่อสารระหว่างคู่สมรส (ค่าอาร์ .74 และ .64 ตามลำดับ) และวิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ (ค่าอาร์ -.55 และ -.42 ตามลำดับ) และตัวแปรในกลุ่มลักษณะทางศาสนา ได้แก่ การรับรู้

การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส (ค่าอาร์ .58 และ .49 ตามลำดับ) นอกจากนี้ ยังพบว่า ตัวแปรในกลุ่มจิตลักษณะทั่วไปคือ ความใกล้ชิดผูกพัน ตัวแปรในกลุ่มตัวแปรสถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัวคือ การสื่อสารระหว่างคู่สมรส และตัวแปรในกลุ่มลักษณะทางศาสนาคือ การรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรสมีความสัมพันธ์กับตัวแปรทัศนคติต่อคู่สมรสในระดับปานกลางถึงสูงด้วย (ค่าอาร์ .74 , .66 และ .60 ตามลำดับ) สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ภายในกลุ่มเดียวกันนั้น พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ไม่เกิน .60 ยกเว้นตัวแปรในกลุ่มคุณภาพชีวิตสมรส ซึ่งพบค่าความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสกับการปรับตัวระหว่างคู่สมรสในระดับสูง (ค่าอาร์ .77)

สำหรับในตาราง 5 ภาคผนวก ข. ซึ่งแสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษา ***ในกลุ่มภรรยา*** พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสและการปรับตัวระหว่างคู่สมรสในระดับสูงและปานกลาง คือ ตัวแปรในกลุ่มจิตลักษณะทั่วไป ได้แก่ จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน (ค่าอาร์ .79 และ .73 ตามลำดับ) การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส (ค่าอาร์ .60 และ .55 ตามลำดับ) เอกลักษณ์แห่งตนของผู้ตอบ (ค่าอาร์ .53 และ .54 ตามลำดับ) ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของผู้ตอบ (ค่าอาร์ .39 และ .42 ตามลำดับ) สุขภาพจิตของผู้ตอบ (ค่าอาร์ .39 และ .39 ตามลำดับ) ตัวแปรในกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ ได้แก่ ทัศนคติต่อคู่สมรส (ค่าอาร์ .77 และ .66 ตามลำดับ) และความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัย (ค่าอาร์ .47 และ .43 ตามลำดับ) ตัวแปรในกลุ่มตัวแปรสถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัว ได้แก่ การสื่อสารระหว่างคู่สมรส (ค่าอาร์ .71 และ .64 ตามลำดับ) วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ (ค่าอาร์ -.45 และ -.45 ตามลำดับ) วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก (ค่าอาร์ .24 และ .40 ตามลำดับ) และตัวแปรในกลุ่มลักษณะทางศาสนา ได้แก่ การรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส (ค่าอาร์ .54 และ .48 ตามลำดับ) และการปฏิบัติทางพุทธของผู้ตอบ (ค่าอาร์ .44 และ .43 ตามลำดับ) นอกจากนั้น ยังพบว่า ตัวแปรในกลุ่มจิตลักษณะทั่วไปคือ ความใกล้ชิดผูกพัน ตัวแปรในกลุ่มตัวแปรสถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัวคือ การสื่อสารระหว่างคู่สมรส และตัวแปรในกลุ่มลักษณะทางศาสนาคือ การรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรสมีความสัมพันธ์กับตัวแปรทัศนคติต่อคู่สมรสในระดับปานกลาง (ค่าอาร์ .69 , .65 และ .53 ตามลำดับ) สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ภายในกลุ่มเดียวกัน พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ไม่เกิน .60 ยกเว้นตัวแปรในกลุ่มคุณภาพชีวิตสมรส ตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวระหว่างคู่สมรสในระดับสูง (ค่าอาร์ .77)

สรุปว่า ตัวแปรต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเป็นปัจจัยเชิงเหตุของคุณภาพชีวิตสมรสทั้ง 2 ด้าน หลายตัวแปรมีความสัมพันธ์กับตัวแปรคุณภาพชีวิตสมรสแต่ละด้านในระดับปานกลางถึงสูง โดยภาพรวมค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเชิงเหตุต่าง ๆ กับความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสมีค่าสูงกว่าระหว่างปัจจัยเชิงเหตุต่าง ๆ กับการปรับตัวระหว่างคู่สมรสเล็กน้อย กลุ่มสามีมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ สูงกว่ากลุ่มภรรยา สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่จัดไว้ในกลุ่มเดียวกัน พบว่า มีค่าไม่เกิน .60

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลในโมเดล 1 และ 2 : กลุ่มตัวอย่างสามี โมเดลความสัมพันธ์เชิงเหตุของของคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส (ภาพ 7) และด้านการปรับตัวระหว่างคู่สมรส (ภาพ 8) ถูกนำมาทดสอบว่ามีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของการวิจัยครั้งนี้หรือไม่ ด้วยวิธีวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น (LISREL 8.10) โดยมีตัวแปรภายนอก 17 ตัวแปร (ประกอบด้วย ตัวแปรในกลุ่มสถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัว 7 ตัวแปร ตัวแปรในกลุ่มจิตลักษณะทั่วไป 7 ตัวแปร และตัวแปรในกลุ่มลักษณะทางศาสนา 3 ตัวแปร) และตัวแปรภายใน 3 ตัวแปร (ประกอบด้วย ตัวแปรในกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ 2 ตัวแปร และคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในโมเดล 1 หรือคุณภาพชีวิตสมรสด้านการปรับตัวระหว่างคู่สมรสในโมเดล 2) โดยให้ตัวแปรทุกตัวเป็นตัวแปรสังเกต การวิเคราะห์ใช้เมทริกซ์ความแปรปรวนเป็นข้อมูลเริ่มต้น การประมาณค่าใช้วิธี Maximum Likelihood ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า โมเดลกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้มาจากกลุ่มตัวอย่างฝ่ายสามี จำนวน 361 คน โดยมีดัชนีความกลมกลืนแสดงในตาราง 3 (ดูชุดคำสั่งของโปรแกรม LISREL ที่ใช้ในการทดสอบโมเดล 1 และ 2 กลุ่มสามีในภาคผนวก ข. หน้า 31-32)

1. **<u>อิทธิพลของตัวแปรเชิงเหตุที่มีต่อคุณภาพชีวิตสมรสแต่ละด้านในกลุ่มสามี</u>**

ภาพ 9 , 10 และตาราง 4 แสดงค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของตัวแปรเชิงเหตุในกลุ่มตัวแปรภายนอกต่าง ๆ ที่ส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส การปรับตัวระหว่างคู่สมรส และส่งผลต่อทัศนคติต่อคู่สมรส ซึ่งเป็นตัวแปรภายในของโมเดล

1.1 อิทธิพลทางตรงต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส จากภาพ 9 โมเดล 1 ตัวแปรในกลุ่มจิตลักษณะทั่วไป 3 ตัวแปร ได้แก่ จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส และค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของผู้ถูกศึกษาส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสอย่างเด่นชัด (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .41 , .25 และ -.14 ตามลำดับ) ผลเช่นนี้แสดงว่า ยิ่งผู้ถูกศึกษา (ฝ่ายสามี) มีความใกล้ชิดผูกพันและรับรู้ว่าภรรยามีค่านิยมด้าน

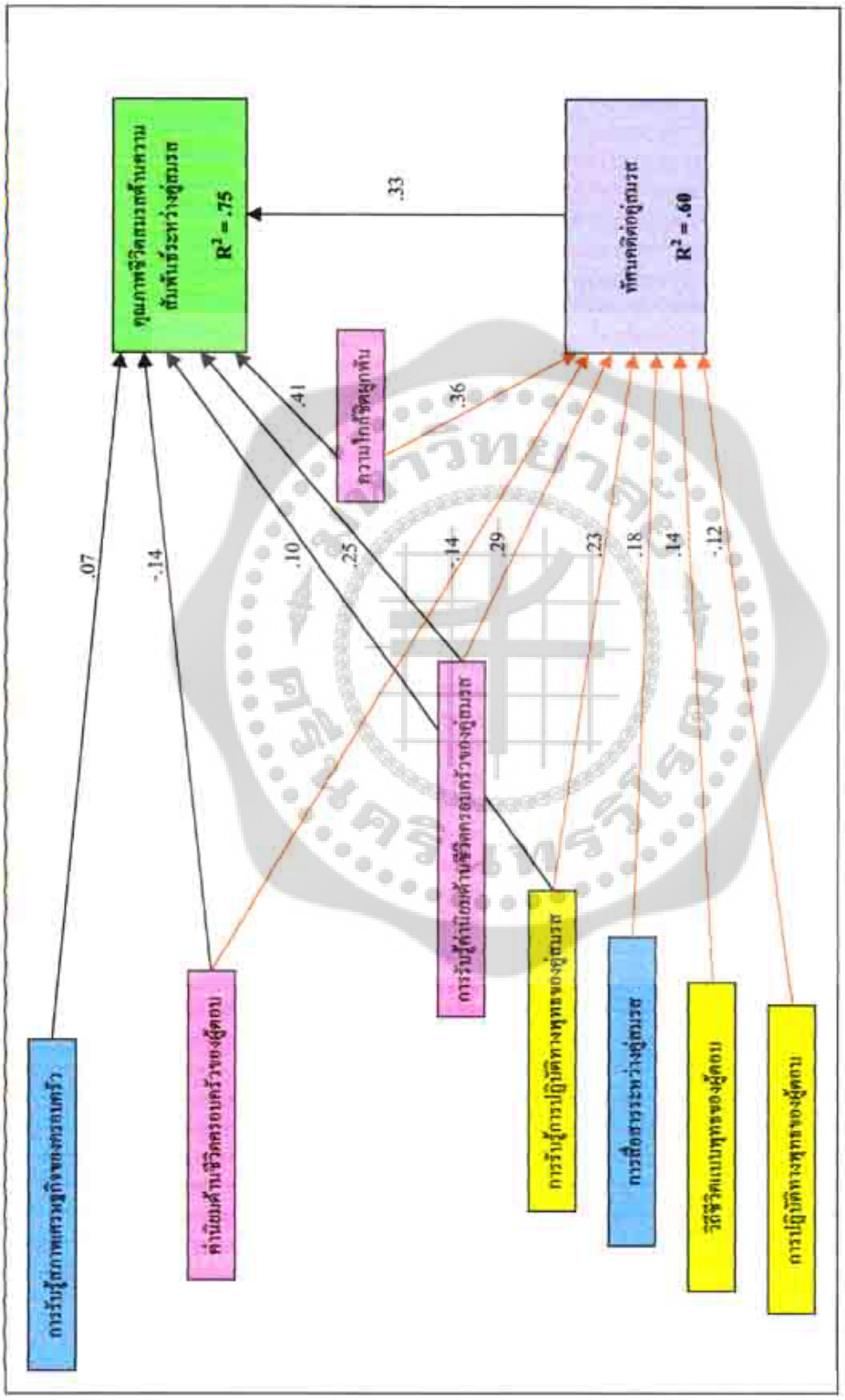
ตาราง 3 แสดงค่าดัชนีความกลมกลืนของโมเดล 1 และโมเดล 2 ในกลุ่มสามี

ดัชนี	เกณฑ์	โมเดล 1	โมเดล 2
NFI	มากกว่า .90	.99	.99
GFI	มากกว่า .90	.99	.99
AGFI	มากกว่า .90	.95	.95
χ^2	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ	χ^2 = 7.22 , p = .12 df = 4	χ^2 = 11.30 , p = .19 df = 8
SRMR	น้อยกว่า .05	.008	.01

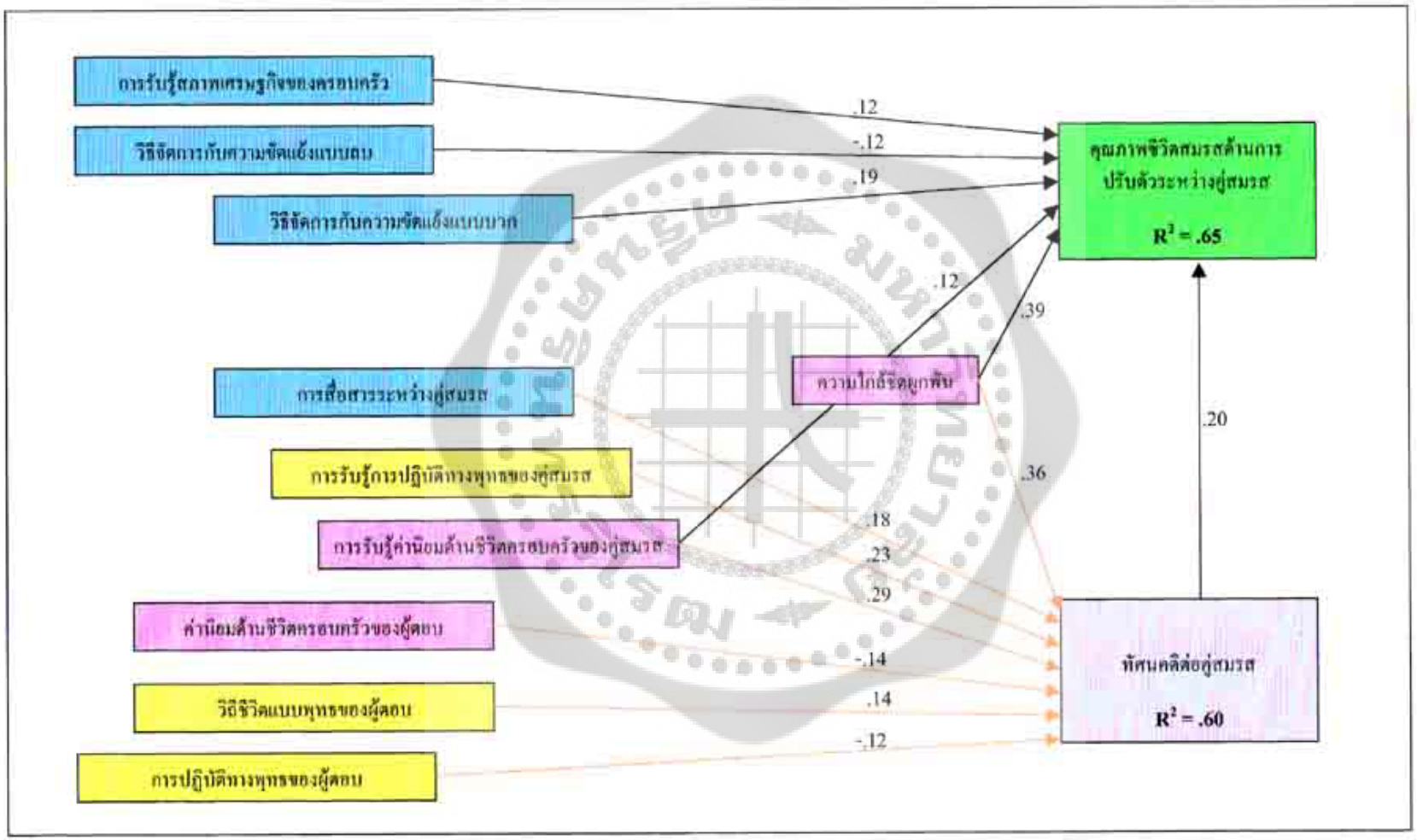
หมายเหตุ : ในตาราง 3 โมเดล 1 และ 2 ฝ่ายสามี พบว่า ดัชนีความกลมกลืนประเภทที่เปรียบเทียบกับโมเดลอิสระ (NFI) ดัชนีความกลมกลืนที่วัดปริมาณของความแปรปรวนที่อธิบายได้ (GFI และ AGFI) ดัชนีตรวจวัดความคลาดเคลื่อนจากการประมาณค่า (SRMR) และการตรวจวัดความกลมกลืนของโมเดล (χ^2) ทุกดัชนีมีค่าอยู่ในเกณฑ์ที่บ่งชี้ว่า โมเดล 1 และโมเดล 2 ใช้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้ดี

ชีวิตครอบครัวมากเท่าใด ก็ยิ่งมีความสัมพันธ์ที่ดีกับภรรยามากเท่านั้น แต่ถ้าสามีมีค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวสูงเท่าใด กลับมีความสัมพันธ์ที่ดีกับภรรยาน้อยลงเท่านั้น มีตัวแปรในกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์เพียงตัวแปรเดียวคือ ทัศนคติต่อคู่สมรส ที่ส่งผลต่อปริมาณความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสอย่างเด่นชัด (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .33) กล่าวได้ว่า ยิ่งสามีมีทัศนคติที่ดีต่อภรรยามากเท่าใด ก็ยิ่งมีความสัมพันธ์ที่ดีกับภรรยามากเท่านั้น มีตัวแปรในกลุ่มสถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัวเพียงตัวแปรเดียวคือ การรับรู้สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวที่ส่งผลต่อปริมาณความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสอย่างชัดเจน (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .07) แสดงว่ายิ่งมีการรับรู้ว่าครอบครัวมีสภาพทางเศรษฐกิจดีเท่าใด สามีก็ยิ่งมีความสัมพันธ์ที่ดีกับภรรยามากเท่านั้น สุดท้าย ยิ่งสามีรับรู้ว่าภรรยามีการปฏิบัติทางพุทธศาสนามากเท่าใด ก็ยิ่งมีความสัมพันธ์ที่ดีกับภรรยามากเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .10)

1.2 อิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรทัศนคติต่อคู่สมรส ในภาพ 9 โมเดล 1 พบว่า ตัวแปร 3 ตัวในกลุ่มจิตลักษณะทั่วไปส่งผลทางตรงต่อทัศนคติต่อคู่สมรสอย่างเด่นชัด กล่าวได้ว่ายิ่งสามีมีจิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพันและรับรู้ว่าภรรยามีค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวมากเท่าใด ก็ยิ่งมีทัศนคติที่ดีต่อภรรยามากเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .36 และ .29 ตามลำดับ)

ภาพ 9 แสดงค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของโมเดล 1 (Path Coefficients) เพื่ออธิบายคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสฝ่ายชาย (N = 361)

ภาพ 10 แสดงค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของโมเดล 2 (Path Coefficients) เพื่ออธิบายคุณภาพชีวิตสมรสด้านการปรับตัวระหว่างคู่สมรสฝ่ายสามี (N = 361)

ตาราง 4 แสดงค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของตัวแปรในกลุ่มสามี

ตัวแปร	ทัศนคติต่อคู่สมรส			ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส			การปรับตัวระหว่างคู่สมรส		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
การรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว	-	-	-	.07*	-	.07*	.12**	-	.12**
วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก	-	-	-	-	-	-	.19**	-	.19**
วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ	-	-	-	-	-	-	-.12**	-	-.12**
การสื่อสารระหว่างคู่สมรส	.18**	-	.18**	-	.06**	.06**	-	.04**	.04**
ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของผู้ตอบ	-.14*	-	-.14*	-.14**	-.05*	-.19**	-	-.03*	-.03*
การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส	.29**	-	.29**	.25**	.09**	.34**	.12**	.06**	.18**
จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน	.36**	-	.36**	.41**	.12**	.53**	.39**	.07**	.46**
การปฏิบัติทางพุทธของผู้ตอบ	-.12**	-	-.12**	-	-.04*	-.04*	-	-.02*	-.02*
วิถีชีวิตแบบพุทธของผู้ตอบ	.14**	-	.14**	-	.05*	.05*	-	.03**	.03**
การรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส	.23**	-	.23**	.10**	.08**	.18**	-	.05**	.05**
ทัศนคติต่อคู่สมรส				.33**	-	.33**	.20**	-	.20**

* P < .05 , ** P < .01

DE = อิทธิพลทางตรง

IE = อิทธิพลทางอ้อม

TE = อิทธิพลรวม

แต่ยิ่งสามีมีค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวสูงเท่าใด กลับยิ่งมีทัศนคติที่ดีต่อภรรยาน้อยลงเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล -.14) พบว่า ตัวแปร 3 ตัวในกลุ่มลักษณะทางศาสนาส่งผลทางตรงต่อทัศนคติต่อคู่สมรสอย่างเด่นชัด กล่าวได้ว่า ยิ่งสามีรับรู้ว่าภรรยามีการปฏิบัติทางพุทธสูงและสามีมีวิถีดำเนินชีวิตแบบพุทธมากเท่าใด ก็ยิ่งมีทัศนคติที่ดีต่อภรรยามากเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .23 และ .14 ตามลำดับ) แต่กลับพบว่า ยิ่งสามีปฏิบัติทางพุทธมากเท่าใด ก็มีทัศนคติ

ที่ดีต่อภรรยาน้อยลงเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล -.12) นอกจากนี้ยังพบว่า มีตัวแปรในกลุ่มตัวแปรสถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัวเพียงตัวแปรเดียวคือ การสื่อสารระหว่างคู่สมรส ที่ส่งผลทางตรงต่อทัศนคติต่อคู่สมรส กล่าวได้ว่า ยิ่งสามีสื่อสารกับภรรยาอย่างเหมาะสมมากเท่าใด ก็มีทัศนคติที่ดีต่อภรรยามากเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .18)

1.3 อิทธิพลทางอ้อมต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ในตาราง 4 พบว่า มีตัวแปรเชิงเหตุบางตัวที่นอกจากจะส่งผลทางตรงต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสแล้ว ยังส่งผลทางอ้อมต่อตัวแปรตามนี้ผ่านตัวแปรทัศนคติต่อคู่สมรสอีกด้วย ได้แก่ จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส การรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส และค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของผู้ตอบ (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางอ้อม .12 , .09 , .08 และ -.05 ตามลำดับ) แต่อิทธิพลทางอ้อมของตัวแปรเหล่านี้ต่อตัวแปรตามมีค่าต่ำกว่าอิทธิพลทางตรงมาก นอกจากนี้ ยังพบว่า การสื่อสารระหว่างคู่สมรสและวิถีชีวิตแบบพุทธซึ่งเป็นตัวแปรที่ไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส แต่มีอิทธิพลทางอ้อม (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางอ้อม .06 และ .05 ตามลำดับ) อาจกล่าวได้ว่า ถ้าสามีสื่อสารกับภรรยามาก และการมีวิถีดำเนินชีวิตแบบพุทธมาก ช่วยส่งเสริมให้สามีมีทัศนคติที่ดีต่อภรรยา จึงก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันในที่สุด

เมื่อนำตัวแปรเชิงเหตุจากกลุ่มตัวแปรต่าง ๆ 4 กลุ่มที่พบว่าส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในกลุ่มสามีอย่างเด่นชัด (ดูภาพ 9 โมเดล 1) จำนวน 6 ตัวแปรร่วมกันเพื่อทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสโดยใช้วิธีวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่า ตัวแปรทั้ง 6 ตัวทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสได้ร้อยละ 75 และเมื่อนำตัวแปรเชิงเหตุจากกลุ่มตัวแปรต่าง ๆ 7 ตัวแปรที่ส่งผลต่อทัศนคติต่อคู่สมรสอย่างเด่นชัด เข้าร่วมกันทำนายทัศนคติต่อคู่สมรสซึ่งเป็นตัวแปรตามภายใน พบว่า ทำนายได้ร้อยละ 60

สรุปว่า เมื่อพิจารณาอิทธิพลรวม ในกลุ่มสามี ตัวแปรเชิงเหตุที่ส่งผลโดยรวมต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสมากที่สุดคือ จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน รองลงมาคือ การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส ทัศนคติต่อคู่สมรส ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของฝ่ายสามีเอง การรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส และการรับรู้สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว สำหรับตัวแปรเชิงเหตุที่ส่งผลโดยรวมต่อทัศนคติต่อคู่สมรส (ตัวแปรตามภายใน) สูงสุดคือ ความใกล้ชิดผูกพัน รองลงมาคือ การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส การรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส การสื่อสารระหว่างคู่สมรส วิถีชีวิตแบบพุทธ ตามลำดับ ในโมเดลนี้ยังพบว่า ตัวแปรเชิงเหตุด้านการรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรสส่งผลทางตรงต่อทัศนคติต่อคู่สมรสในปริมาณสูงกว่าที่ส่งผลทางตรงต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ซึ่งเป็นตัวแปรตาม

ปลายทาง ดังนั้น ทัศนคติต่อคู่สมรสจึงสามารถเป็นตัวแปรคั่นกลาง อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรสกับความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสได้ กล่าวได้ว่าตัวแปรดังกล่าวจะส่งผลต่อกับความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสมากน้อยเพียงใด ขึ้นกับปริมาณทัศนคติต่อคู่สมรส

1.4 อิทธิพลทางตรงต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรส จากภาพ 10 โมเดล 2 ตัวแปรในกลุ่มจิตลักษณะทั่วไป 2 ตัวแปรส่งผลต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรสอย่างชัดเจน กล่าวได้ว่า ยิ่งผู้ถูกศึกษา (ฝ่ายสามี) มีจิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพันมากและรับรู้ว่าภรรยามีค่านิยมในชีวิตครอบครัวสูงเท่าใด ก็ยิ่งปรับตัวเข้ากับภรรยาได้มากเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .39 และ .12 ตามลำดับ) มีตัวแปรในกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์เพียงตัวแปรเดียวที่ส่งผลต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรส กล่าวได้ว่า ยิ่งสามีมีทัศนคติที่ดีต่อภรรยามากเท่าใด ก็ปรับตัวเข้ากับภรรยาได้มากเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .20) และมีตัวแปรในกลุ่มตัวแปรสถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัว 3 ตัวแปรที่ส่งผลต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรส กล่าวคือ ยิ่งสามีใช้วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวกมากและรับรู้ว่าครอบครัวมีสภาพทางเศรษฐกิจดีเท่าใด ก็มีการปรับตัวเข้ากับภรรยาได้มากเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .19 และ .12 ตามลำดับ) แต่ถ้าสามีใช้วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบมากเท่าใด ก็ยิ่งปรับตัวเข้ากับภรรยาได้น้อยลงเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล -.12)

1.5 อิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรทัศนคติต่อคู่สมรส ในภาพ 10 โมเดล 2 พบว่าตัวแปร 3 ตัวในกลุ่มจิตลักษณะทั่วไปส่งผลต่อทัศนคติต่อคู่สมรสอย่างเด่นชัด กล่าวได้ว่า ยิ่งสามีมีจิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพันมาก รับรู้ว่าภรรยามีค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวสูงเท่าใด ก็ยิ่งมีทัศนคติที่ดีต่อภรรยามากเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .36 และ .29 ตามลำดับ) แต่กลับพบว่า ยิ่งสามีมีค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวสูงเท่าใด ก็ยิ่งมีทัศนคติที่ดีต่อภรรยาน้อยลงเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล -.14) พบว่า ตัวแปร 3 ตัวในกลุ่มลักษณะทางศาสนาส่งผลต่อทัศนคติต่อคู่สมรสอย่างเด่นชัด กล่าวคือ ยิ่งสามีรับรู้ว่าภรรยามีการปฏิบัติทางพุทธสูง และสามีเองมีวิถีดำเนินชีวิตแบบพุทธมากเท่าใด ก็ยิ่งมีทัศนคติที่ดีต่อภรรยามากเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .23 และ .14 ตามลำดับ) แต่ถ้าสามีมีการปฏิบัติทางพุทธมากเท่าใด กลับมีทัศนคติที่ดีต่อภรรยาน้อยลงเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล -.12) พบว่า มีตัวแปรในกลุ่มตัวแปรสถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัวเพียงตัวแปรเดียวคือ การสื่อสารระหว่างคู่สมรส ที่ส่งผลต่อทัศนคติต่อคู่สมรสอย่างเด่นชัด (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .18) แสดงว่า ยิ่งสามีสื่อสารอย่างเหมาะสมกับภรรยามากเท่าใด ก็มีทัศนคติที่ดีต่อภรรยามากเท่านั้น

1.6 อิทธิพลทางอ้อมต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรส จากตาราง 4 พบว่า ตัวแปรจิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพันและการรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส นอกจากจะมีอิทธิพลทางตรงต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรสแล้ว ยังมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านตัวแปรทัศนคติต่อคู่สมรสด้วย (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .07 และ .06 ตามลำดับ) แต่อิทธิพลทางอ้อมของตัวแปรทั้งสองนี้มีค่าต่ำกว่าอิทธิพลทางตรงมาก นอกจากนี้ยังพบว่า มีตัวแปรในกลุ่มลักษณะทางศาสนา 3 ตัว เช่น การรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส และตัวแปรในกลุ่มสถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัวคือ การสื่อสารระหว่างคู่สมรส ซึ่งไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรส แต่มีอิทธิพลทางอ้อมในระดับต่ำ (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางอ้อมของการรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส .05 และการสื่อสารระหว่างคู่สมรส .04) อาจกล่าวได้ว่า การที่สามีรับรู้ว่าภรรยามีการปฏิบัติทางพุทธมากและสื่อสารกับภรรยามาก ช่วยส่งเสริมให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อภรรยา ทำให้ปรับตัวเข้ากับภรรยาได้มากขึ้น

เมื่อนำตัวแปรเชิงเหตุจากกลุ่มตัวแปรต่าง ๆ 4 กลุ่ม ซึ่งพบว่าส่งผลต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรสในกลุ่มสามีอย่างเด่นชัด (ดูภาพ 10 โมเดล 2) จำนวน 6 ตัวแปรเข้าร่วมกันเพื่อทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรส พบว่า ตัวแปรทั้ง 6 ด้านทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสได้ร้อยละ 65 และเมื่อนำตัวแปรเชิงเหตุจากกลุ่มตัวแปรต่างๆ 7 ด้านที่ส่งผลต่อทัศนคติต่อคู่สมรสอย่างเด่นชัด เข้าร่วมกันทำนายทัศนคติต่อคู่สมรสซึ่งเป็นตัวแปรตามภายในของโมเดล พบว่าทำนายได้ร้อยละ 60

สรุปว่า เมื่อพิจารณาอิทธิพลรวมในกลุ่มสามี ตัวแปรเชิงเหตุที่ส่งผลโดยรวมต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรสมากที่สุดคือ จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน รองลงมาคือ ทัศนคติต่อคู่สมรส วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส การรับรู้สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว และวิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ ตามลำดับ ส่วนตัวแปรเชิงเหตุที่ส่งผลโดยรวมต่อทัศนคติต่อคู่สมรสมากที่สุดคือ ความใกล้ชิดผูกพัน รองลงมาคือ การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส การรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส การสื่อสารระหว่างคู่สมรส วิถีชีวิตแบบพุทธ ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบตัวแปรเชิงเหตุที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตามในโมเดล 1 (ภาพ 9) กับโมเดล 2 (ภาพ 10) พบว่า จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส ทัศนคติต่อคู่สมรส และการรับรู้สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว เป็นตัวแปรที่ส่งผลทางตรงต่อคุณภาพชีวิตสมรสในกลุ่มสามีทั้ง 2 ด้านคือ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสและการปรับตัวระหว่างคู่สมรส ส่วนตัวแปรเชิงเหตุที่ส่งผลทางตรงต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสอย่างชัดเจน แต่ไม่ส่งผลทางตรงต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรสคือ การรับรู้การ

ปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส ขณะที่ตัวแปรเชิงเหตุที่ส่งผลทางตรงต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรสอย่างชัดเจน แต่ไม่ปรากฏมีผลทางตรงต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสคือ วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวกและแบบลบ

จากการเปรียบเทียบปริมาณการทำนายตัวแปรตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสกับการปรับตัวระหว่างคู่สมรสด้วยตัวแปรเชิงเหตุที่ผ่านการคัดสรรไว้ในโมเดล 1 และ 2 กลุ่มสามี (ภาพ 9 และ 10) พบว่า ตัวแปรเชิงเหตุ 6 ตัวแปรที่ส่งผลทางตรงต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสอย่างเด่นชัดร่วมกันทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสได้ร้อยละ 75 ขณะที่ตัวแปรเชิงเหตุ 6 ตัวแปรที่ส่งผลทางตรงต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรสอย่างเด่นชัด ร่วมกันทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสได้ร้อยละ 65

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลในโมเดล 1 และ 2 : กลุ่มตัวอย่างภรรยา โมเดลความสัมพันธ์เชิงเหตุของของคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส (ภาพ 7) และด้านการปรับตัวระหว่างคู่สมรส (ภาพ 8) ถูกนำมาทดสอบว่ามีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของการวิจัยครั้งนี้หรือไม่ ด้วยวิธีวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น (LISREL 8.10) โดยมีตัวแปรภายนอก 17 ตัวแปร (ประกอบด้วย ตัวแปรในกลุ่มสถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัว 7 ตัวแปร ตัวแปรในกลุ่มจิตลักษณะทั่วไป 7 ตัวแปร และตัวแปรในกลุ่มลักษณะทางศาสนา 3 ตัวแปร) และตัวแปรภายใน 3 ตัวแปร (ประกอบด้วย ตัวแปรในกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ 2 ตัวแปร และคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในโมเดล 1 หรือคุณภาพชีวิตสมรสด้านการปรับตัวระหว่างคู่สมรสในโมเดล 2) โดยให้ตัวแปรทุกตัวเป็นตัวแปรสังเกต การวิเคราะห์ใช้เมทริกซ์ความแปรปรวนเป็นข้อมูลเริ่มต้น การประมาณค่าใช้วิธี Maximum Likelihood ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า โมเดลกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้มาจากกลุ่มตัวอย่างฝ่ายภรรยาจำนวน 601 คน โดยมีดัชนีความกลมกลืนแสดงในตาราง 5 (ดูชุดคำสั่งของโปรแกรม LISREL ที่ใช้ในการทดสอบโมเดล 1 และ 2 กลุ่มภรรยา ในภาคผนวก ข. หน้า 33 -34)

2. **<u>อิทธิพลของตัวแปรเชิงเหตุที่มีต่อคุณภาพชีวิตสมรสแต่ละด้านในกลุ่มภรรยา</u>**

ภาพ 11 , 12 และตาราง 6 แสดงค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของตัวแปรเชิงเหตุในกลุ่มตัวแปรต่าง ๆ ที่ส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส การปรับตัวระหว่างคู่สมรส และส่งผลต่อทัศนคติต่อคู่สมรส ซึ่งเป็นตัวแปรภายในของโมเดล

2.1 อิทธิพลทางตรงต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส จากภาพ 11 โมเดล 1 พบว่าตัวแปรในกลุ่มจิตลักษณะทั่วไป 2 ตัวแปรส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสอย่างเด่นชัด

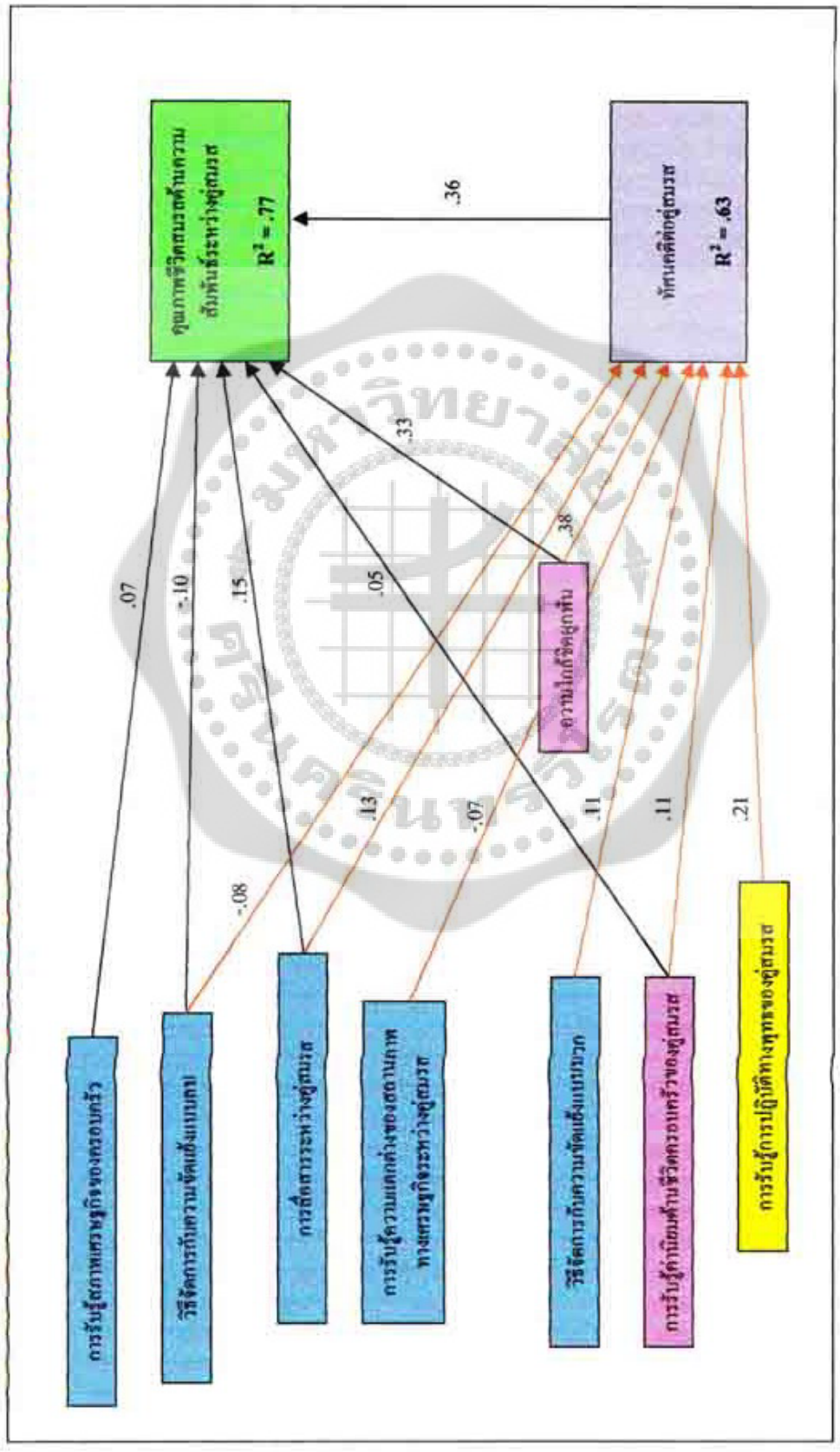
ตาราง 5 แสดงค่าดัชนีความกลมกลืนของโมเดล 1 และโมเดล 2 ในกลุ่มภรรยา

ดัชนี	เกณฑ์	โมเดล 1	โมเดล 2
NFI	มากกว่า .90	.99	.99
GFI	มากกว่า .90	.99	.99
AGFI	มากกว่า .90	.99	.99
χ^2	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ	χ^2 = 2.17 , p = .70 df = 4	χ^2 = 2.76 , p = .60 df = 4
SRMR	น้อยกว่า .05	.004	.005

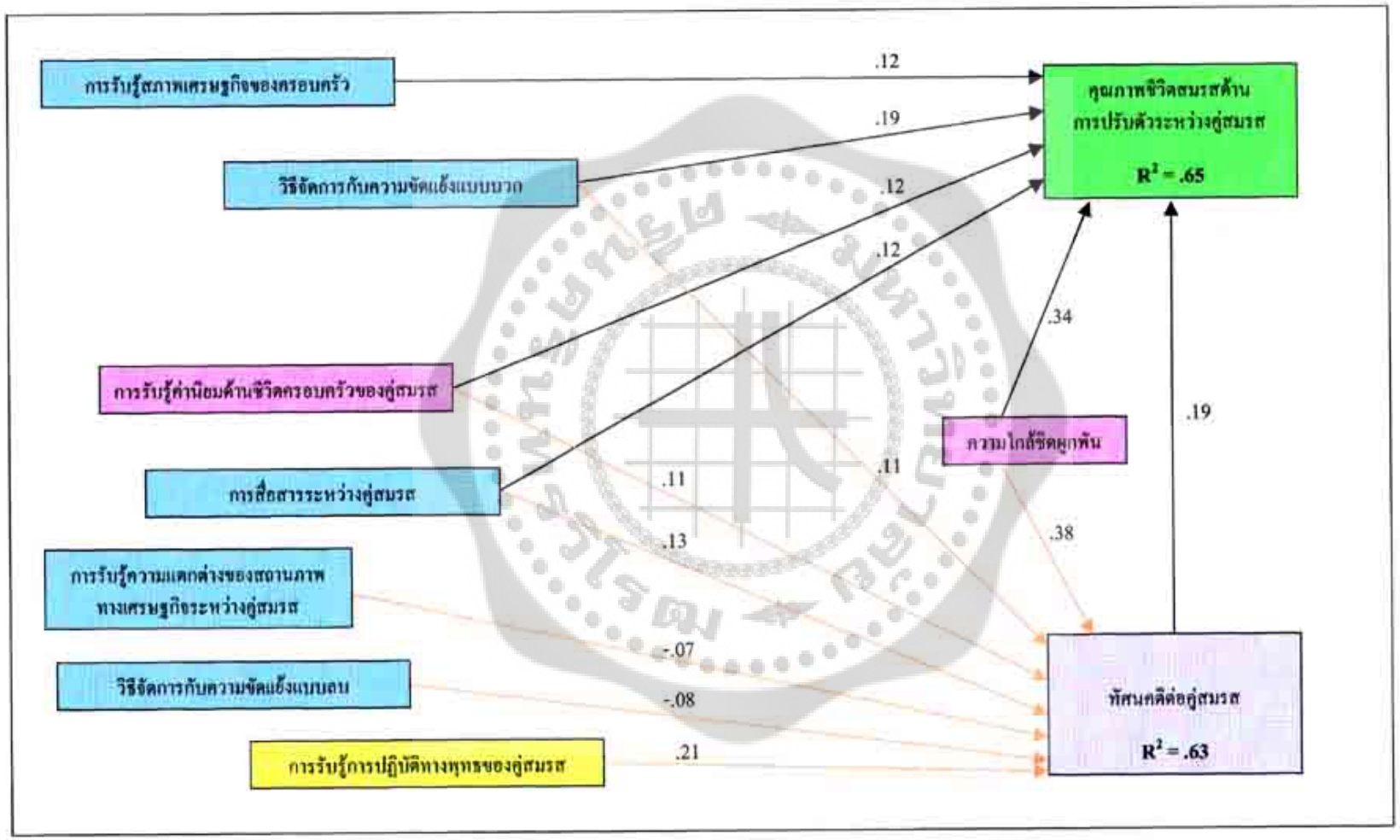
หมายเหตุ : ในตาราง 5 โมเดล 1 และ 2 ฝ่ายภรรยา พบว่า ดัชนีความกลมกลืนประเภทที่เปรียบเทียบกับโมเดลอิสระ (NFI) ดัชนีความกลมกลืนที่วัดปริมาณของความแปรปรวนที่อธิบายได้ (GFI และ AGFI) ดัชนีตรวจวัดความคลาดเคลื่อนจากการประมาณค่า (SRMR) และการตรวจวัดความกลมกลืนของโมเดล (χ^2) ทุกดัชนีมีค่าอยู่ในเกณฑ์ที่บ่งชี้ว่า โมเดล 1 และโมเดล 2 ใช้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้ดี

กล่าวได้ว่า ยิ่งผู้ถูกศึกษา (ฝ่ายภรรยา) มีจิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพันมาก รับรู้ว่าสามีมีค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวสูงเท่าใด ก็ยิ่งมีความสัมพันธ์ที่ดีกับสามีมากเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .33 และ .05 ตามลำดับ) พบว่า ทัศนคติต่อคู่สมรสเป็นตัวแปรในกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์เพียงตัวแปรเดียวที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสอย่างเด่นชัด กล่าวคือ ยิ่งภรรยามีทัศนคติที่ดีต่อสามีมากเท่าใด ก็ยิ่งมีความสัมพันธ์ที่ดีกับสามีมากเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .36) และพบว่า ตัวแปรในกลุ่มสถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัว 3 ตัวแปรส่งผลอย่างเด่นชัดต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส กล่าวได้ว่า ยิ่งภรรยาสื่อสารกับสามีอย่างเหมาะสมและรับรู้ว่าครอบครัวมีสภาพทางเศรษฐกิจดีมากเท่าใด ก็ยิ่งมีความสัมพันธ์ที่ดีกับสามีมากเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .15 และ .07) แต่ยิ่งภรรยาใช้วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบมากเท่าใด ก็ยิ่งมีความสัมพันธ์ที่ดีกับสามีน้อยลงเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล -.10)

2.2 อิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรทัศนคติต่อคู่สมรส ในภาพ 11 โมเดล 1 ตัวแปรในกลุ่มจิตลักษณะทั่วไป 2 ตัวแปรส่งผลต่อทัศนคติต่อคู่สมรสอย่างชัดเจน กล่าวคือ ยิ่งภรรยามีจิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพันมากและรับรู้ว่าสามีมีค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวสูงเท่าใด ก็ยิ่งมีทัศนคติที่ดีต่อสามีมากเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .38 และ .11 ตามลำดับ) พบอีกว่า

ภาพ 11 แสดงค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของโมเดล 1 (Path Coefficients) เพื่ออธิบายคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสฝ่ายกรรยา (N = 601)

ภาพ 12 แสดงค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของโมเดล 2 (Path Coefficients) เพื่ออธิบายคุณภาพชีวิตสมรสด้านการปรับตัวระหว่างคู่สมรสฝ่ายภรรยา (N = 601)

ตาราง 6 แสดงค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของตัวแปรในกลุ่มภรรยา

ตัวแปร	ทัศนคติต่อคู่สมรส			ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส			การปรับตัวระหว่างคู่สมรส		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
การรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว	-	-	-	.07**	-	.07**	.12**	-	.12**
การรับรู้ความแตกต่างของสถานภาพทางเศรษฐกิจระหว่างคู่สมรส	-.07**	-	-.07**	-	-.02*	-.02*	-	-.01*	-.01*
วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก	.11**	-	.11**	-	.04**	.04**	.19**	.02*	.21**
วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ	-.08**	-	-.08**	-.10**	-.03**	-.13**	-	-.02*	-.02*
การสื่อสารระหว่างคู่สมรส	.13**	-	.13**	.15**	.05**	.20**	.12**	.03**	.15**
การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส	.11**	-	.11**	.05**	.04**	.09**	.12**	.02*	.14**
จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน	.38**	-	.38**	.33**	.14**	.47**	.34**	.07**	.41**
การรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส	.21**	-	.21**	-	.08**	.08**	-	.04**	.04**
ทัศนคติต่อคู่สมรส				.36**	-	.36**	.19**	-	.19**

* p < .05 , ** p < .01

DE = อิทธิพลทางตรง

IE = อิทธิพลทางอ้อม

TE = อิทธิพลรวม

ภรรยาที่รับรู้การปฏิบัติทางพุทธของสามีมากเท่าใด ก็มีทัศนคติที่ดีต่อสามีมากเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .21) และสุดท้ายพบว่า มีตัวแปร 4 ตัวในกลุ่มตัวแปรสถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัวส่งผลต่อทัศนคติต่อคู่สมรส กล่าวคือ ยิ่งภรรยาสื่อสารอย่างเหมาะสมกับสามีมากและใช้วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวกมาก ก็ยิ่งมีทัศนคติที่ดีต่อสามีมากเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .13 และ .11 ตามลำดับ) แต่ยิ่งภรรยาใช้วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบมากและรับรู้ความแตกต่างของสถานภาพทางเศรษฐกิจระหว่างคู่สมรสมากเท่าใด ก็ยิ่งมีทัศนคติที่ดีต่อคู่สมรสน้อยลงเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล -.08 และ -.07 ตามลำดับ)

2.3 อิทธิพลทางอ้อมต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส จากตาราง 6 ตัวแปรจิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน การสื่อสารระหว่างคู่สมรส การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส และวิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ เหล่านี้เป็นตัวแปรที่นอกจากจะมีอิทธิพลทางตรงแล้ว ยังมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสผ่านตัวแปรทัศนคติต่อคู่สมรสอีกด้วย (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .14 , .05 , .04 และ -.03 ตามลำดับ) แต่อิทธิพลของตัวแปรเหล่านี้ต่อตัวแปรตามมีค่าน้อยกว่าอิทธิพลทางตรงมาก นอกจากนี้ยังพบว่า ตัวแปรจำนวนหนึ่งที่ไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสแต่มีอิทธิพลทางอ้อมในระดับต่ำ ได้แก่ การรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก และการรับรู้ความแตกต่างของสถานภาพทางเศรษฐกิจระหว่างคู่สมรส (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .08 , .04 และ -.02 ตามลำดับ) อาจกล่าวได้ว่า ภรรยาที่รับรู้ว่าสามีปฏิบัติทางพุทธมาก ใช้วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวกมาก แต่เป็นผู้รับรู้ความแตกต่างของสถานภาพทางเศรษฐกิจระหว่างตนกับสามีน้อย จะมีทัศนคติที่ดีต่อสามี ซึ่งช่วยส่งเสริมให้มีความสัมพันธ์ที่ดีกับสามีในที่สุด

เมื่อนำตัวแปรเชิงเหตุจากกลุ่มตัวแปรต่าง ๆ 4 กลุ่มเฉพาะที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในกลุ่มภรรยาอย่างเด่นชัดจำนวน 6 ตัวแปร (ดูภาพ 11 โมเดล 1) เข้าร่วมกันเพื่อทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสด้วยวิธีวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบพหุคูณ พบว่า ตัวแปรทั้ง 6 ตัวสามารถทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสได้ร้อยละ 77 และเมื่อนำตัวแปรเชิงเหตุในกลุ่มตัวแปรต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อทัศนคติต่อคู่สมรสอย่างมีนัยสำคัญจำนวน 7 ตัวแปรร่วมกันทำนายทัศนคติต่อคู่สมรส พบว่า ทำนายได้ร้อยละ 63

สรุปว่า ในกลุ่มภรรยา เมื่อพิจารณาอิทธิพลรวม ตัวแปรเชิงเหตุที่ส่งผลโดยรวมต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสมากที่สุดคือ จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน รองลงมาคือ ทัศนคติต่อคู่สมรส การสื่อสารระหว่างคู่สมรส วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส และการรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว ตามลำดับ ส่วนตัวแปรเชิงเหตุที่ส่งผลโดยรวมต่อทัศนคติต่อคู่สมรสมากที่สุด ได้แก่ ความใกล้ชิดผูกพัน รองลงมาคือ การรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส การสื่อสารระหว่างคู่สมรส การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวกและแบบลบ และการรับรู้ความแตกต่างของสภาพเศรษฐกิจระหว่างคู่สมรส ตามลำดับ

2.4 อิทธิพลทางตรงต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรส จากภาพ 12 โมเดล 2 ตัวแปรในกลุ่มจิตลักษณะทั่วไป 2 ตัวแปรส่งผลต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรสอย่างเด่นชัด กล่าวได้ว่า ยิ่งผู้ถูกศึกษา (ฝ่ายภรรยา) มีจิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพันมากและรับรู้ว่าสามีมีค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวสูงเท่าใด ก็ยิ่งปรับตัวเข้ากับสามีได้มากเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .34

และ .12 ตามลำดับ) มีตัวแปรในกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์เพียงตัวแปรเดียวที่ส่งผลต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรสอย่างชัดเจน กล่าวได้ว่า ยิ่งภรรยามีทัศนคติที่ดีต่อสามีมากเท่าใด ก็ยิ่งมีการปรับตัวเข้ากับสามีได้มากเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .19) และมีตัวแปรในกลุ่มสถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัว 3 ตัวแปรที่ส่งผลต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรสอย่างเด่นชัด กล่าวคือ ยิ่งภรรยาใช้วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวกมาก มีการสื่อสารกับสามีอย่างเหมาะสม และรับรู้ว่าครอบครัวมีสภาพทางเศรษฐกิจดีเท่าใด ก็ยิ่งมีการปรับตัวเข้ากับสามีได้มากเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .19 , .12 และ .12 ตามลำดับ)

2.5 อิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรทัศนคติต่อคู่สมรส ในภาพ 12 โมเดล 2 พบว่า ตัวแปรในกลุ่มจิตลักษณะทั่วไป 2 ตัวแปรส่งผลต่อทัศนคติต่อคู่สมรสอย่างชัดเจน กล่าวได้ว่า ยิ่งภรรยามีจิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพันมากและรับรู้ว่าสามีมีค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวสูงเท่าใด ก็ยิ่งมีทัศนคติที่ดีต่อสามีมากเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .38 และ .11 ตามลำดับ) พบว่า มีตัวแปรในกลุ่มลักษณะทางศาสนาเพียงตัวแปรเดียวคือ การรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรสที่ส่งผลต่อทัศนคติต่อคู่สมรสอย่างเด่นชัด กล่าวได้ว่า ยิ่งภรรยารับรู้ว่าสามีมีการปฏิบัติทางพุทธมากเท่าใด ก็ยิ่งมีทัศนคติที่ดีต่อสามีมากเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .21) นอกจากนั้นยังพบว่า มีตัวแปรในกลุ่มสถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัว 4 ตัวแปรส่งผลต่อทัศนคติต่อคู่สมรสอย่างเด่นชัด กล่าวได้ว่า ยิ่งภรรยามีการสื่อสารอย่างเหมาะสมกับสามีและใช้วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวกมากเท่าใด ก็ยิ่งมีทัศนคติที่ดีต่อสามีมากเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .13 และ .11 ตามลำดับ) แต่พบว่าภรรยาที่ใช้วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบมากและรับรู้ความแตกต่างของสถานภาพทางเศรษฐกิจระหว่างคู่สมรสมากเท่าใด ก็ยิ่งมีทัศนคติที่ดีต่อสามีน้อยลงเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล -.08 และ -.07 ตามลำดับ)

2.6 อิทธิพลทางอ้อมต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรส จากตาราง 6 พบว่า ตัวแปรจิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน การสื่อสารระหว่างคู่สมรส วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวกและการรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส ตัวแปรเหล่านี้นอกจากจะมีอิทธิพลทางตรงต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรสแล้ว ยังมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านตัวแปรทัศนคติต่อคู่สมรสด้วย (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .07 , .03 , .02 และ .02 ตามลำดับ) แต่อิทธิพลทางอ้อมของตัวแปรทั้ง 4 ตัวนี้ต่ำกว่าอิทธิพลทางตรงมาก นอกจากนี้ยังพบว่า ตัวแปรการรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ และการรับรู้ความแตกต่างของสถานภาพทางเศรษฐกิจระหว่างคู่สมรส ซึ่งไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรส แต่มีอิทธิพลทางอ้อมในระดับต่ำ (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .04 , -.02 และ -.01 ตามลำดับ)

เมื่อนำตัวแปรเชิงเหตุจากกลุ่มตัวแปรต่าง ๆ 4 กลุ่ม ซึ่งพบว่าส่งผลต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรสในกลุ่มภรรยาอย่างชัดเจน (ดูภาพ 12 โมเดล 2) จำนวน 6 ตัวแปรเข้าร่วมกันเพื่อทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรส พบว่า ตัวแปรทั้ง 6 ตัวสามารถทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสได้ร้อยละ 65 และเมื่อนำตัวแปรเชิงเหตุจากกลุ่มตัวแปรต่าง ๆ 7 ตัวแปรร่วมกันทำนายทัศนคติต่อคู่สมรส พบว่า ทำนายได้ร้อยละ 63

สรุปว่า เมื่อพิจารณาอิทธิพลโดยรวม ในกลุ่มภรรยา ตัวแปรเชิงเหตุที่ส่งผลโดยตรงต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรสมากที่สุดคือ จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน รองลงมาคือ วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก ทัศนคติต่อคู่สมรส การสื่อสารระหว่างคู่สมรส การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส การรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว ตามลำดับ ส่วนตัวแปรเชิงเหตุที่ส่งผลต่อทัศนคติต่อคู่สมรสมากที่สุด ได้แก่ ความใกล้ชิดผูกพัน รองลงมาคือ การรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส การสื่อสารระหว่างคู่สมรส การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวกและแบบลบ การรับรู้ความแตกต่างของสถานภาพทางเศรษฐกิจระหว่างคู่สมรส ตามลำดับ

จากการเปรียบเทียบปริมาณการทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสกับการปรับตัวระหว่างคู่สมรสด้วยตัวแปรเชิงเหตุที่ผ่านการคัดสรรไว้ในโมเดล 1 และ 2 ในกลุ่มภรรยา (ภาพ 11 และ 12) พบว่า ตัวแปรเชิงเหตุต่าง ๆ 6 ตัวร่วมกันทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสได้ร้อยละ 77 ขณะที่ตัวแปรเชิงเหตุ 6 ตัวร่วมกันทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสได้ร้อยละ 65

3. **<u>เปรียบเทียบลักษณะของตัวแปรเชิงเหตุที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสและปริมาณการทำนายในกลุ่มสามีกับกลุ่มภรรยา</u>** จากการเปรียบเทียบโมเดล 1 ภาพ 9 ซึ่งเป็นโมเดลอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในกลุ่มสามี กับโมเดล 1 ภาพ 11 ซึ่งเป็นโมเดลอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในกลุ่มภรรยา พบผลสอดคล้องกันว่า จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพันและการรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรสมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อม ส่วนทัศนคติต่อคู่สมรสและการรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัวมีอิทธิพลอย่างเด่นชัดต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสทั้งในโมเดลของสามีและโมเดลของภรรยา

พบว่า การสื่อสารระหว่างคู่สมรสและวิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบเป็นตัวแปรเชิงเหตุ 2 ด้านที่ส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างเด่นชัดต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในโมเดลของภรรยา แต่ไม่ปรากฏผลทางตรงต่อตัวแปรตามตัวเดียวกันนี้ในโมเดลของสามี ขณะที่ตัวแปรเชิงเหตุด้านการรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรสและค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของสามี มีผล

ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในโมเดลของสามี แต่ไม่ปรากฏผลทางตรงต่อตัวแปรตามตัวเดียวกันนี้ในโมเดลของภรรยา

เมื่อเปรียบเทียบปริมาณการทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสด้วยตัวแปรเชิงเหตุในตัวแปรกลุ่มต่าง ๆ 4 กลุ่ม พบว่า ตัวแปรเชิงเหตุ 6 ตัวแปร (ได้แก่ จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส ทัศนคติต่อคู่สมรส ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของฝ่ายสามีเอง การรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส และการรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว) ร่วมกันทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในโมเดลของสามีได้ร้อยละ 75 ขณะที่ตัวแปรเชิงเหตุ 6 ตัวแปร (ได้แก่ ความใกล้ชิดผูกพัน ทัศนคติต่อคู่สมรส การสื่อสารระหว่างคู่สมรส วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส และการรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว) ร่วมกันทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในโมเดลของภรรยาได้ร้อยละ 77

4. **<u>เปรียบเทียบลักษณะของตัวแปรเชิงเหตุที่ส่งผลต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรสและปริมาณการทำนายในกลุ่มสามีกับกลุ่มภรรยา</u>** จากการเปรียบเทียบโมเดล 2 ภาพ 10 ซึ่งเป็นโมเดลอธิบายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสในกลุ่มสามี กับโมเดล 2 ภาพ 12 ซึ่งเป็นโมเดลอธิบายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสในกลุ่มภรรยา พบผลสอดคล้องกันว่า ตัวแปรจิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน ทัศนคติต่อคู่สมรส วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส และการรับรู้สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อโมเดล 2 ทั้งฝ่ายสามีและฝ่ายภรรยา

พบว่า ตัวแปรวิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบส่งผลทางตรงต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรสอย่างเด่นชัดในโมเดลฝ่ายสามี แต่ไม่ปรากฏในโมเดลฝ่ายภรรยา ขณะที่ตัวแปรการสื่อสารระหว่างคู่สมรสส่งผลทางตรงต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรสอย่างเด่นชัดในโมเดลฝ่ายภรรยา แต่ไม่ปรากฏในโมเดลฝ่ายสามี

เมื่อเปรียบเทียบปริมาณการทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสของตัวแปรเชิงเหตุในตัวแปรกลุ่มต่าง ๆ 4 กลุ่ม พบว่า ตัวแปรเชิงเหตุ 6 ด้าน (ได้แก่ จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน ทัศนคติต่อคู่สมรส วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส การรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว และวิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ) ร่วมกันทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสในโมเดลของฝ่ายสามีได้ร้อยละ 65 ขณะที่ตัวแปรเชิงเหตุ 6 ด้าน (ได้แก่ ความใกล้ชิดผูกพัน วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก ทัศนคติต่อคู่สมรส การสื่อสารระหว่างคู่สมรส การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส และการ

รับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว) ร่วมกันทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสในโมเดลของฝ่ายภรรยาได้เท่ากับโมเดลของฝ่ายสามี

ปริมาณการทำนายคุณภาพชีวิตสมรสด้วยตัวแปรประเภทปัจจัยเสริมและปัจจัยเสี่ยง

ในการวิจัยครั้งนี้ มุ่งวัดคุณภาพชีวิตสมรสของสามีภรรยาในกลุ่มตัวอย่าง 2 ด้านคือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส โดยใช้แบบวัดที่ปรับปรุงจากแบบวัดของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2536) ซึ่งเป็นแบบวัดที่สร้างในบริบทของคนไทย และด้านการปรับตัวระหว่างคู่สมรส ซึ่งวัดด้วยแบบวัดที่ปรับปรุงจากแบบวัดที่ใช้กันอย่างกว้างขวางในต่างประเทศ นั่นคือ แบบวัดการปรับตัวระหว่างบุคคล (Dyadic Adjustment Scale , DAS) ของ สแปนเนียร์ (Spanier, 1976) พบว่า ปริมาณความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนอยู่ระหว่าง 19 ถึง 90 คะแนน และปริมาณการปรับตัวระหว่างคู่สมรสมีคะแนนอยู่ระหว่าง 59 ถึง 204 คะแนน คะแนนสูงกว่าแสดงว่า คู่สมรสมีความสัมพันธ์ระหว่างกันมากกว่าและมีการปรับตัวเข้ากันได้มากกว่า

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้แบ่งเป็น 3 ส่วน ***ส่วนแรก*** เป็นการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นระหว่างกลุ่มตัวแปรปัจจัยเสริม 7 ด้านกับความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสและการปรับตัวระหว่างคู่สมรส ***ส่วนที่สอง*** ทำการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นระหว่างกลุ่มตัวแปรปัจจัยเสี่ยง 7 ด้านกับความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสและการปรับตัวระหว่างคู่สมรส และ ***ส่วนที่สาม*** ทำการเปรียบเทียบปริมาณการทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสและการปรับตัวระหว่างคู่สมรสของกลุ่มตัวแปรปัจจัยเสริมกับกลุ่มตัวแปรปัจจัยเสี่ยง อนึ่ง ในการเปรียบเทียบปริมาณการทำนายระหว่างกลุ่มตัวแปรต่างชุดกัน และระหว่างกลุ่มสามีภรรยา 2 กลุ่มที่มีลักษณะตรงข้ามกัน คณะผู้วิจัยถือเอาความแตกต่างที่ร้อยละ 5 ขึ้นไปเป็นเกณฑ์ขั้นต่ำที่ยอมรับได้สำหรับการวิจัยนี้

ปัจจัยเสริมกับคุณภาพชีวิตสมรส ปัจจัยเสริม หมายถึง ปัจจัยเชิงเหตุที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลดี ปัจจัยเสริมในการวิจัยนี้ประกอบด้วย การรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลภายนอกครอบครัว การสื่อสารระหว่างคู่สมรส วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส การรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส และทัศนคติต่อคู่สมรส ปัจจัยทั้ง 7 ด้านนี้ คณะผู้วิจัยพบหลักฐานจากการวิจัย

ในอดีตว่ามีบทบาทเข้าเกณฑ์เป็นปัจจัยเสริมการมีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดี (ดูพิสัยของคะแนนค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรแต่ละด้านในตาราง 2 ภาคผนวก ข.)

เมื่อใช้ตัวแปรทั้ง 7 ด้านร่วมกันเพื่อทำนายความแปรปรวนของความสัมพันธ์ระหว่างคู่-สมรสในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่แบ่งตามประเภทของสามีภรรยา 26 กลุ่ม ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 7 ว่า ในกลุ่มรวม ตัวแปรปัจจัยเสริม 7 ด้านร่วมกันทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสได้ร้อยละ 75 โดยมีตัวทำนายที่สำคัญเป็นลำดับแรกคือ จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน รองลงมาคือ ทัศนคติต่อคู่สมรส การสื่อสารระหว่างคู่สมรส การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรสและการรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส ตามลำดับ (เบต้า = .35 , .35 , .16 , .08 และ .07 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาในกลุ่มผู้ตอบประเภทต่าง ๆ พบว่า ตัวแปรปัจจัยเสริม 7 ด้านร่วมกันสามารถทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในกลุ่มต่าง ๆ ได้ระหว่างร้อยละ 72 ถึงร้อยละ 81 โดยมีปริมาณการทำนายสูงสุดในกลุ่มผู้ตอบที่ไม่มีบุตร ตัวทำนายที่สำคัญเป็นลำดับแรกคือ ทัศนคติต่อคู่สมรส รองลงมาคือ จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน การรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส และการรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส ตามลำดับ (เบต้า = .47 , .35 , .13 และ .09 ตามลำดับ) ส่วนประเภทของสามีภรรยาที่ตัวแปร 7 ด้านร่วมกันทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสได้ต่ำสุดคือ กลุ่มผู้ตอบที่มีสุขภาพจิตดีน้อย ตัวทำนายที่มีความสำคัญตามลำดับคือ จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน ทัศนคติต่อคู่สมรส และการสื่อสารระหว่างคู่สมรส (เบต้า = .35 , .33 และ .16 ตามลำดับ) ยิ่งกว่านั้น ยังพบว่าจิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพันและตัวแปรทัศนคติต่อคู่สมรสมีบทบาทในการทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสเป็นลำดับแรกและลำดับที่สองในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 21 จาก 26 กลุ่ม ส่วนตัวแปรการสื่อสารระหว่างคู่สมรสมีบทบาทในการทำนายเป็นลำดับที่สามในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 19 จาก 26 กลุ่ม นอกจากนั้น เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างย่อย 2 – 3 กลุ่มที่แบ่งโดยตัวแปรอิสระตัวเดียวกัน ซึ่งปัจจัยเสริมทั้ง 7 ด้านร่วมกันทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสได้ในปริมาณที่แตกต่างกันตั้งแต่ร้อยละ 5 ขึ้นไป พบว่า ในกลุ่มที่ไม่มีบุตรกับกลุ่มที่มีบุตร และกลุ่มที่บิดามารดาใช้ชีวิตคู่ร่วมกันในช่วงที่ผู้ตอบเป็นวัยรุ่นกับกลุ่มที่บิดามารดาแยกกันอยู่ ในกลุ่มย่อยดังกล่าว แม้จะมีปริมาณการทำนายแตกต่างกันตั้งแต่ร้อยละ 5 ขึ้นไป แต่ไม่ได้รับการพิจารณาเนื่องจากจำนวนคนในกลุ่มเปรียบเทียบต่างกันมาก

เมื่อนำตัวแปรปัจจัยเสริม 7 ด้านร่วมกันเพื่อทำนายความแปรปรวนของการปรับตัวระหว่างคู่สมรสในกลุ่มสามีภรรยารวมและในกลุ่มย่อย 26 กลุ่ม ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 8 ว่า ในกลุ่มรวม ตัวแปรปัจจัยเสริม 7 ด้านร่วมกันทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสได้ร้อยละ 64

ตาราง 7 ปริมาณการทำนายและลำดับความสำคัญของตัวแปรในการทำนายปริมาณความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส โดยใช้ตัวแปรกลุ่มปัจจัยเสริมรวม 7 ตัวแปรเป็นตัวทำนายในกลุ่มตัวอย่างรวมและกลุ่มย่อย 26 กลุ่ม

กลุ่มประเภท	จำนวนคน	ปัจจัยเสริม 7 ตัวแปร		
		% ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (β)
กลุ่มรวม	951	75	4 , 7 , 2 , 5 , 6	.35*** , .35*** , .16*** , .08*** , .07***
สามี	356	74	4 , 7 , 5 , 6 , 2	.37*** , .32*** , .14*** , .09** , .11*
ภรรยา	595	76	4 , 7 , 2 , 1	.36*** , .39*** , .20*** , .04*
อายุน้อย	500	76	4 , 7 , 2 , 5 , 3 , 6	.41*** , .36*** , .11** , .08** , -.06* , .06*
อายุมาก	434	76	4 , 7 , 2 , 5 , 6	.29*** , .34*** , .22*** , .09** , .08**
ระดับการศึกษาต่ำ	348	76	4 , 7 , 2 , 3 , 5 , 6	.36*** , .39*** , .13** , -.08** , .09** , .08*
ระดับการศึกษาปานกลาง	293	76	4 , 7 , 5 , 2 , 6	.36*** , .30*** , .15*** , .13** , .09*
ระดับการศึกษาสูง	309	76	4 , 7 , 2 , 6	.36*** , .36*** , .20*** , .07*
รับราชการ	419	75	4 , 7 , 2 , 5 , 6	.30*** , .29*** , .24*** , .09** , .08**
ทำงานองค์การเอกชน	269	75	4 , 7 , 2	.40*** , .44*** , .12*
ทำงานอื่น ๆ	184	77	7 , 4 , 3 , 5	.48*** , .43*** , -.11** , .12**
ครอบครัวเดี่ยว	669	75	4 , 7 , 2 , 5	.36*** , .35*** , .20*** , .07**
ครอบครัวขยาย	278	77	7 , 4 , 6 , 5 , 3	.38*** , .40*** , .15*** , .12** , -.06*

ตาราง 7 (ต่อ)

กลุ่มประเภท	จำนวนคน	ปัจจัยเสริม 7 ตัวแปร		
		% ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (β)
อยู่ร่วมกัน 2 –10 ปี	537	77	4 , 7 , 5 , 2 , 6	.35*** , .36*** , .12*** , .12*** , .06*
อยู่ร่วมกัน 11 –31 ปี	406	73	4 , 7 , 2 , 6	.36*** , .34*** , .20*** , .09**
ไม่มีบุตร	173	81	7 , 4 , 6 , 5	.47*** , .35*** , .13** , .09*
มีบุตร	775	74	4 , 7 , 2 , 5 , 6	.36*** , .33*** , .17*** , .08*** , .06**
พ่อแม่ใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน	752	74	4 , 7 , 2 , 5 , 6	.37*** , .33*** , .15*** , .08*** , .06**
พ่อแม่แยกกันอยู่	198	79	7 , 4 , 2 , 6 , 5	.43*** , .26*** , .20*** , .09* , .08*
รับรู้ว่าครอบครัวมีสภาพเศรษฐกิจไม่ดี	466	73	4 , 7 , 2 , 5 , 3	.38*** , .42*** , .11** , .08** , -.05*
รับรู้ว่าครอบครัวมีสภาพเศรษฐกิจดี	482	74	4 , 7 , 2 , 6 , 5	.29*** , .32*** , .23*** , .09** , .08**
สุขภาพกายดีน้อย	391	76	4 , 7 , 2 , 6 , 1	.32*** , .39*** , .19*** , .07* , .06*
สุขภาพกายดีมาก	559	74	4 , 7 , 5 , 2 , 6	.35*** , .34*** , .13*** , .12*** , .06*
สุขภาพจิตดีน้อย	428	72	4 , 7 , 2 , 6 , 5	.35*** , .33*** , .16*** , .11*** , .07*
สุขภาพจิตดีมาก	522	74	7 , 4 , 2 , 5 , 3	.41*** , .35*** , .12*** , .10*** , -.06*
วิถีชีวิตแบบพุทธน้อย	476	73	4 , 7 , 2 , 6 , 5	.40*** , .34*** , .10** , .08** , .08**
วิถีชีวิตแบบพุทธมาก	474	76	4 , 7 , 2 , 5 , 6 , 3	.28*** , .38*** , .22*** , .09** , .07* , -.05*

* ค่านัยสำคัญที่ระดับ .05 , ** ที่ระดับ .01 , *** ที่ระดับ .001

1 = การรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลภายนอกครอบครัว
2 = การสื่อสารระหว่างคู่สมรส
3 = วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก
4 = จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน
5 = การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส
6 = การรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส
7 = ทัศนคติต่อคู่สมรส

โดยตัวทำนายที่มีบทบาทสำคัญเป็นลำดับแรกคือ จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน รองลงมาคือ ทัศนคติต่อคู่สมรส วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส การสื่อสารระหว่างคู่สมรส การรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส และการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลภายนอกครอบครัว ตามลำดับ (เบต้า = .37 , .18 , .17 , .11 , .11 , .07 และ .05 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาในกลุ่มสามีภรรยาประเภทต่าง ๆ พบว่า ตัวแปรปัจจัยเสริม 7 ด้าน ร่วมกันสามารถทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสในกลุ่มย่อยต่าง ๆ ได้ตั้งแต่ร้อยละ 57 ถึงร้อยละ 70 โดยทำนายได้สูงสุดเท่ากันในกลุ่มที่มีระดับการศึกษาสูงและกลุ่มที่ทำงานอื่น ๆ ตัวทำนายที่มีบทบาทสำคัญสำหรับกลุ่มที่มีระดับการศึกษาสูงคือ จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน ทัศนคติต่อคู่สมรส วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก ตามลำดับ (เบต้า = .43 , .27 และ .12 ตามลำดับ) ส่วนตัวทำนายที่มีบทบาทสำคัญสำหรับกลุ่มที่ทำงานอื่น ๆ คือ ทัศนคติต่อคู่สมรส ความใกล้ชิดผูกพัน วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก ตามลำดับ (เบต้า = .28 , .39 และ .25 ตามลำดับ) สำหรับกลุ่มย่อยที่มีปริมาณการทำนายต่ำสุดคือ กลุ่มที่มีสุขภาพกายดีน้อย ตัวทำนายสำคัญคือ ความใกล้ชิดผูกพัน วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก และทัศนคติต่อคู่สมรส ตามลำดับ (เบต้า = .27 , .20 และ .24 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาลำดับความสำคัญของตัวแปรปัจจัยเสริม 7 ด้านในการทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรส พบว่า ความใกล้ชิดผูกพันเป็นตัวทำนายลำดับแรกในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 25 จาก 26 กลุ่ม ตัวแปรทัศนคติต่อคู่สมรสเป็นตัวทำนายลำดับแรกในกลุ่มสามีภรรยาที่ทำงานอื่น ๆ เพียงกลุ่มเดียวและเป็นตัวทำนายลำดับที่สองในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 11 จาก 26 กลุ่ม และตัวแปรวิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวกเป็นตัวทำนายลำดับที่สองในกลุ่มย่อยต่าง ๆ 12 จาก 26 กลุ่ม ยิ่งกว่านั้น เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกลุ่มสามีภรรยาที่แบ่งตามตัวแปรอิสระตัวเดียวกันออกเป็นกลุ่มย่อย 2 – 3 กลุ่ม ซึ่งปัจจัยเสริมทั้ง 7 ด้านร่วมกันทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสได้ในปริมาณที่แตกต่างกันอย่างเด่นชัดตามเกณฑ์ของการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ในกลุ่มสามีภรรยาอายุมากมีปริมาณการทำนายสูงกว่าในกลุ่มอายุน้อย (ทำนายได้ร้อยละ 68 และ 59 ตามลำดับ) ในกลุ่มสามีภรรยาที่มีระดับการศึกษาสูง (จำนวนปีที่ศึกษา 15 – 21 ปี) มีปริมาณการทำนายสูงกว่ากลุ่มที่มีระดับการศึกษาปานกลาง (10 – 14 ปี) และกลุ่มที่มีระดับการศึกษาต่ำ (0 – 9 ปี) (ทำนายได้ร้อยละ 70 , 61

ตาราง 8 ปริมาณการทำนายและลำดับความสำคัญของตัวแปรในการทำนายปริมาณการปรับตัวระหว่างคู่สมรส โดยใช้ตัวแปรกลุ่มปัจจัยเสริมรวม 7 ตัวแปรเป็นตัวทำนายในกลุ่มตัวอย่างรวมและกลุ่มย่อย 26 กลุ่ม

กลุ่มประเภท	จำนวนคน	ปัจจัยเสริม 7 ตัวแปร		
		% ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (β)
กลุ่มรวม	947	64	4 , 7 , 3 , 5 , 2 , 6 , 1	.37*** , .18*** , .17*** , .11*** , .11*** , .07** , .05*
สามี	353	64	4 , 3 , 7 , 5 , 6	.48*** , .18*** , .17*** , .12** , .08*
ภรรยา	594	64	4 , 7 , 3 , 5 , 2 , 1	.35*** , .20*** , .16*** , .12*** , .14*** , .08**
อายุน้อย	499	59	4 , 3 , 5 , 7 , 6	.46*** , .16*** , .16*** , .13** , .07*
อายุมาก	432	68	4 , 7 , 3 , 2 , 5	.38*** , .23*** , .18*** , .14** , .08*
ระดับการศึกษาต่ำ	348	60	4 , 3 , 7 , 2 , 5	.30*** , .23*** , .22*** , .16** , .11**
ระดับการศึกษาปานกลาง	292	61	4 , 5 , 3 , 7	.48*** , .20*** , .14*** , .16**
ระดับการศึกษาสูง	306	70	4 , 7 , 3 , 2 , 1	.43*** , .27*** , .12*** , .11* , .07*
รับราชการ	416	66	4 , 7 , 3 , 5 , 2	.34*** , .18*** , .14*** , .16*** , .18***
ทำงานองค์การเอกชน	269	60	4 , 3 , 5 , 7	.52*** , .14** , .13** , .15*
ทำงานอื่น ๆ	184	70	7 , 4 , 3 , 6 , 1	.28*** , .39*** , .25*** , .15** , .10*
ครอบครัวเดี่ยว	666	65	4 , 3 , 7 , 2 , 5 , 6 , 1	.37*** , .19*** , .14*** , .15*** , .10*** , .07* , .06*
ครอบครัวขยาย	277	62	4 , 7 , 5 , 3	.40*** , .28*** , .16*** , .14***

ตาราง 8 (ต่อ)

กลุ่มประเภท	จำนวนคน	ปัจจัยเสริม 7 ตัวแปร		
		% ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (β)
อยู่ร่วมกัน 2 –10 ปี	537	65	4 , 5 , 3 , 7	.46*** , .19*** , .15*** , .19***
อยู่ร่วมกัน 11 –31 ปี	402	62	4 , 7 , 3 , 2 , 1 , 6	.35*** , .18*** , .19*** , .17*** , .08* , .08*
ไม่มีบุตร	173	62	4 , 7 , 3	.49*** , .29*** , .17***
มีบุตร	771	64	4 , 3 , 7 , 5 , 2 , 6 , 1	.35*** , .17*** , .17*** , .12*** , .13*** , .07* , .06*
พ่อแม่ใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน	747	63	4 , 3 , 7 , 5 , 2 , 6 , 1	.38*** , .16*** , .16*** , .10*** , .12*** , .07* , .06*
พ่อแม่แยกกันอยู่	199	66	4 , 3 , 7 ,5	.40*** , .22*** , .25*** , .15**
รับรู้ว่าครอบครัวมีสภาพเศรษฐกิจไม่ดี	464	60	4 , 3 , 7 , 5 , 2 , 1	.33*** , .22*** , .22*** , .11** , .13** , .07*
รับรู้ว่าครอบครัวมีสภาพเศรษฐกิจดี	480	62	4 , 7 , 3 , 5 , 6	.45*** , .18*** , .15*** , .10** , .10**
สุขภาพกายดีน้อย	389	57	4 , 3 , 7 , 2 , 1	.27*** , .20*** , .24*** , .21*** , .10**
สุขภาพกายดีมาก	557	68	4 , 7 , 3 , 5 , 6	.46*** , .19*** , .17*** , .15*** , .06*
สุขภาพจิตดีน้อย	427	59	4 , 3 , 7 , 5 , 6 , 1 , 2	.28*** , .23*** , .19*** , .15*** , .09* , .08* , .10*
สุขภาพจิตดีมาก	519	62	4 , 7 , 3 , 5 , 2	.44*** , .21*** , .14*** , .09** , .09*
วิถีชีวิตแบบพุทธน้อย	475	62	4 , 3 , 7 , 5 , 2	.44*** , .24*** , .13** , .11** , .09*
วิถีชีวิตแบบพุทธมาก	471	63	4 , 7 , 5 , 3 , 2 , 6	.33*** , .24*** , .13*** , .11*** , .13** , .08*

* ค่านัยสำคัญที่ระดับ .05 , ** ที่ระดับ .01 , *** ที่ระดับ .001

(ดูความหมายของตัวทำนาย 1 – 7 ท้ายตาราง 7)

และ 60 ตามลำดับ) ในกลุ่มสามีภรรยารับราชการมีปริมาณการทำนายสูงกว่าในกลุ่มที่ทำงานองค์การเอกชน (ทำนายได้ร้อยละ 66 และ 60 ตามลำดับ) และในกลุ่มที่ทำงานอื่น ๆ มีปริมาณการทำนายสูงกว่าในกลุ่มที่ทำงานองค์การเอกชน (ทำนายได้ร้อยละ 70 และ 60 ตามลำดับ) และสุดท้ายในกลุ่มที่มีสุขภาพกายดีมากมีปริมาณการทำนายสูงกว่ากลุ่มที่มีสุขภาพกายดีน้อย (ทำนายได้ร้อยละ 68 และ 57 ตามลำดับ)

สรุปได้ว่า กลุ่มปัจจัยเสริม 7 ด้านร่วมกันสามารถทำนายคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสและการปรับตัวระหว่างคู่สมรสได้อย่างเด่นชัดในระดับสูงทั้งในกลุ่มตัวอย่างโดยรวมและในกลุ่มตัวอย่างที่แยกย่อยตามประเภทของบุคคลจำนวน 26 ประเภท ปัจจัยเสริมที่มีบทบาทสำคัญในการทำนายคุณภาพชีวิตสมรสทั้งสองด้านคือ จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพันและทัศนคติต่อคู่สมรส นอกจากนั้น ยังพบว่า ยิ่งสามีภรรยามีปัจจัยเสริมทั้ง 7 ด้านในปริมาณมากเท่าใด ก็ยิ่งปรับตัวระหว่างกันได้มากเท่านั้น พบผลในกลุ่มสามีภรรยาอายุมากเด่นชัดกว่าในกลุ่มอายุน้อย ในกลุ่มที่มีระดับการศึกษาสูงเด่นชัดกว่าในกลุ่มที่มีระดับการศึกษาปานกลางและต่ำ และในกลุ่มที่มีสุขภาพกายดีมากเด่นชัดกว่าในกลุ่มที่มีสุขภาพกายดีน้อย

ปัจจัยเสี่ยงกับคุณภาพชีวิตสมรส ปัจจัยเสี่ยง หมายถึง ปัจจัยเชิงเหตุที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับผลดีหรือมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลเสีย ปัจจัยเสี่ยงในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย การรับรู้ความแตกต่างของสถานภาพทางเศรษฐกิจระหว่างคู่สมรส วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ ความแตกต่างด้านวัยระหว่างคู่สมรส ความแตกต่างด้านการศึกษาระหว่างคู่สมรส ปริมาณการใช้ประโยชน์จากห้องนอน ความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัย และความเครียดในการทำงาน ปัจจัยเสี่ยงทั้ง 7 ด้านนี้ คณะผู้วิจัยพบจากการประมวลเอกสารวิจัยในอดีตว่า เป็นปัจจัยที่มีบทบาทเข้าเกณฑ์เป็นปัจจัยเสี่ยง (อุปสรรคขัดขวาง) ที่บั่นทอนคุณภาพชีวิตสมรสที่ดี (ดูพิสัย ของคะแนน ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรแต่ละตัวในตาราง 2 ภาคผนวก ข.)

เมื่อนำตัวแปรปัจจัยเสี่ยง 7 ด้านร่วมกันเพื่อทำนายความแปรปรวนของความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในกลุ่มสามีภรรยาโดยรวมและกลุ่มย่อย 26 กลุ่ม ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 9 ว่า ในกลุ่มรวม ตัวแปรปัจจัยเสี่ยง 7 ด้านร่วมกันทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสได้ร้อยละ 34 โดยมีตัวทำนายที่สำคัญเป็นลำดับแรกคือ วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ รองลงมาคือ ความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัย ความเครียดในการทำงาน การรับรู้ความแตกต่างของสถานภาพทางเศรษฐกิจระหว่างคู่สมรส ความแตกต่างด้านการศึกษาระหว่างคู่สมรส และความแตกต่างด้านวัยระหว่างคู่สมรส ตามลำดับ (เบต้า = -.43 , .23 , -.11 , -.10 , -.07 และ .06 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาในกลุ่มสามีภรรยาประเภทต่าง ๆ พบว่า ตัวแปรปัจจัยเสี่ยง 7 ด้านร่วมกันสามารถ

ตาราง 9 ปริมาณการทำนายและลำดับความสำคัญของตัวแปรในการทำนายปริมาณความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส โดยใช้ตัวแปรกลุ่มปัจจัยเสี่ยงรวม 7 ตัวแปรเป็นตัวทำนายในกลุ่มตัวอย่างรวมและกลุ่มย่อย 26 กลุ่ม

กลุ่มประเภท	จำนวนคน	ปัจจัยเสี่ยง 7 ตัวแปร		
		% ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (β)
กลุ่มรวม	760	34	9 , 13 , 14 , 8 , 11 , 10	-.43*** , .23*** , -.11*** , -.10** , -.07* , .06*
สามี	309	37	9 , 13 , 14	-.33*** , .34*** , -.17***
ภรรยา	451	34	9 , 13 , 8 , 11	-.49*** , .18*** , -.10* , -.08*
อายุน้อย	418	34	9 , 13 , 14 , 11	-.39*** , .30*** , -.10* , -.10*
อายุมาก	342	39	9 , 8 , 13 , 14 , 10	-.52*** , -.15*** , .15** , -.11* , .10*
ระดับการศึกษาต่ำ	232	37	9 , 13 , 8	-.46*** , .25*** , -.13*
ระดับการศึกษาปานกลาง	258	32	9 , 13 , 14 , 11	-.34*** , .29*** , -.16** , -.11*
ระดับการศึกษาสูง	270	33	9 , 13	-.53*** , .15**
รับราชการ	369	35	9 , 13 , 8 , 14	-.40*** , .27*** , -.13** , -.12**
ทำงานองค์การเอกชน	248	32	9 , 13 , 14	-.43*** , .17** , -.15**
ทำงานอื่น ๆ	133	40	9 , 13 , 11	-.56*** , .20** , -.16*
ครอบครัวเดี่ยว	517	34	9 , 13 , 14 , 8	-.40*** , .24*** , -.12** , -.12**
ครอบครัวขยาย	239	35	9 , 13 , 8	-.49*** , .19*** , -.11*

ตาราง 9 (ต่อ)

กลุ่มประเภท	จำนวนคน	ปัจจัยเสี่ยง 7 ตัวแปร		
		% ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (β)
อยู่ร่วมกัน 2 –10 ปี	458	36	9 , 13 , 8 , 11 , 10	-.41*** , .30*** , -.10** , -.10* , .08*
อยู่ร่วมกัน 11 –31 ปี	296	34	9 , 14 , 13	-.47*** , -.19*** , .13**
ไม่มีบุตร	153	36	9 , 13 , 12	-.38*** , .32*** , -.19**
มีบุตร	604	35	9 , 13 , 14 , 8	-.45*** , .19*** , -.13*** , -.11**
พ่อแม่ใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน	602	34	9 , 13 , 14 , 8 , 11	-.43*** , .20*** , -.14*** , -.10** , -.07*
พ่อแม่แยกกันอยู่	157	33	9 , 13	-.43*** , .26***
รับรู้ว่าครอบครัวมีสภาพเศรษฐกิจไม่ดี	368	28	9 , 14 , 8 , 13 , 10	-.42*** , -.13*** , -.10* , .10* , .09*
รับรู้ว่าครอบครัวมีสภาพเศรษฐกิจดี	391	34	9 , 13 , 8	-.43*** , .29*** , -.12**
สุขภาพกายดีน้อย	303	33	9 , 13 , 14	-.44*** , .18*** , -.16**
สุขภาพกายดีมาก	457	31	9 , 13 , 8	-.43*** , .25*** , -.12**
สุขภาพจิตดีน้อย	326	24	9 , 14 , 13	-.40*** , -.15** , .15**
สุขภาพจิตดีมาก	434	31	9 , 13 , 8	-.42*** , .24*** , -.14***
วิถีชีวิตแบบพุทธน้อย	408	28	9 , 13 , 14 , 8	-.36*** , .22*** , -.14*** , -.13**
วิถีชีวิตแบบพุทธมาก	351	37	9 , 13	-.53*** , .20***

* ค่านัยสำคัญที่ระดับ .05 , ** ที่ระดับ .01 , *** ที่ระดับ .001

8 = การรับรู้ความแตกต่างของสถานภาพทางเศรษฐกิจระหว่างคู่สมรส
9 = วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ
10 = ความแตกต่างด้านวัยระหว่างคู่สมรส
11 = ความแตกต่างด้านการศึกษาระหว่างคู่สมรส
12 = ปริมาณการใช้ประโยชน์จากห้องนอน
13 = ความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัย
14 = ความเครียดในการทำงาน

ทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในกลุ่มย่อยต่าง ๆ ได้ตั้งแต่ร้อยละ 24 ถึงร้อยละ 40 โดยมีปริมาณการทำนายสูงสุดในกลุ่มสามีภรรยาที่ทำงานอื่น ๆ ตัวทำนายที่มีบทบาทสำคัญคือ วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ ความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัย และความแตกต่างด้านการศึกษาระหว่างคู่สมรส ตามลำดับ (เบต้า = -.56 , .20 และ -.16 ตามลำดับ) ส่วนกลุ่มย่อยที่มีปริมาณการทำนายต่ำสุดคือ กลุ่มสามีภรรยาที่มีสุขภาพจิตดีน้อย ตัวทำนายที่มีบทบาทสำคัญคือ วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ ความเครียดในการทำงาน และความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัย (เบต้า = -.40 , -.15 และ .15 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาลำดับความสำคัญของตัวแปรปัจจัยเสี่ยง 7 ด้านในการทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส พบว่า วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบเป็นตัวทำนายลำดับแรกในกลุ่มรวมและในกลุ่มย่อยทุกกลุ่ม และความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัยเป็นตัวทำนายในลำดับที่สองทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 22 จาก 26 กลุ่ม และความเครียดในการทำงานเป็นตัวทำนายลำดับที่สองในกลุ่มสามีภรรยาที่อยู่ร่วมกันนาน 11 – 31 ปี กลุ่มสุขภาพจิตดีน้อยและกลุ่มที่รับรู้ว่าครอบครัวมีสภาพเศรษฐกิจไม่ดี และเป็นตัวทำนายลำดับที่สามในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 9 จาก 26 กลุ่ม ยิ่งกว่านั้น เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างย่อย 2 กลุ่มที่แบ่งตามตัวแปรอิสระเดียวกันซึ่งปัจจัยเสี่ยง 7 ด้านร่วมกันทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสได้ในปริมาณต่างกันอย่างเด่นชัดตามเกณฑ์ของการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ในกลุ่มสามีภรรยาที่อายุมากมีปริมาณการทำนายสูงกว่ากลุ่มสามีภรรยาอายุน้อย (ทำนายได้ร้อยละ 39 และ 34 ตามลำดับ) ในกลุ่มสามีภรรยาที่มีระดับการศึกษาต่ำทำนายได้มากกว่ากลุ่มสามีภรรยาที่มีระดับการศึกษาปานกลาง (ทำนายได้ร้อยละ 37 และ 32 ตามลำดับ) ในกลุ่มสามีภรรยาที่ทำงานอื่น ๆ มีปริมาณการทำนายสูงกว่ากลุ่มรับราชการและกลุ่มทำงานองค์การเอกชน (ทำนายได้ร้อยละ 40 , 35 และ 32 ตามลำดับ) ในกลุ่มสามีภรรยาที่รับรู้ว่าครอบครัวมีสภาพทางเศรษฐกิจดีมีปริมาณการทำนายสูงกว่ากลุ่มที่รับรู้ว่าครอบครัวมีสภาพทางเศรษฐกิจไม่ดี (ทำนายได้ร้อยละ 34 และ 28 ตามลำดับ) ในกลุ่มสามีภรรยาที่มีสุขภาพจิตดีมากมีปริมาณการทำนายสูงกว่ากลุ่มที่มีสุขภาพจิตดีน้อย (ทำนายได้ร้อยละ 31 และ 24 ตามลำดับ) และในกลุ่มสามีภรรยาที่มีวิถีชีวิตแบบพุทธ

มากมีปริมาณการทำนายสูงกว่ากลุ่มที่มีวิถีชีวิตแบบพุทธน้อย (ทำนายได้ร้อยละ 37 และ 28 ตามลำดับ)

เมื่อนำตัวแปรปัจจัยเสี่ยง 7 ด้านร่วมกันเพื่อทำนายความแปรปรวนของการปรับตัวระหว่างคู่สมรสในกลุ่มสามีภรรยาโดยรวมและในกลุ่มย่อยต่าง ๆ 26 กลุ่ม ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 10 ว่า ในกลุ่มรวม ตัวแปรปัจจัยเสี่ยง 7 ด้านร่วมกันทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสได้ร้อยละ 25 โดยตัวทำนายที่มีบทบาทสำคัญเป็นลำดับแรกคือ วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ รองลงมาคือ ความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัย ความเครียดในการทำงาน และการรับรู้ความแตกต่างของสถานภาพทางเศรษฐกิจระหว่างคู่สมรส ตามลำดับ (เบต้า = -.36 , .22 , -.07 และ -.07 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาในกลุ่มสามีภรรยาประเภทต่าง ๆ พบว่า ตัวแปรปัจจัยเสี่ยง 7 ด้านร่วมกันสามารถทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสในกลุ่มย่อยต่าง ๆ ได้ตั้งแต่ร้อยละ 11 ถึงร้อยละ 32 โดยมีปริมาณการทำนายสูงสุดในกลุ่มสามีภรรยาที่อายุมาก ตัวทำนายที่สำคัญคือ วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ ความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัย ความเครียดในการทำงาน และการรับรู้ความแตกต่างของสถานภาพทางเศรษฐกิจระหว่างคู่สมรส ตามลำดับ (เบต้า = -.46 , .17 , -.10 และ -.10 ตามลำดับ) ส่วนกลุ่มย่อยที่มีปริมาณการทำนายต่ำสุดคือ กลุ่มสามีภรรยาที่มีสุขภาพจิตดีน้อย ตัวทำนายที่สำคัญคือ วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบและความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัย (เบต้า = -.29 และ .14 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาลำดับความสำคัญของตัวแปรปัจจัยเสี่ยง 7 ด้านในการทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรส พบว่า วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบเป็นปัจจัยเสี่ยงที่มีบทบาทในการทำนายเป็นลำดับแรกในกลุ่มสามีภรรยาโดยรวมและในกลุ่มสามีภรรยาประเภทต่าง ๆ 25 จาก 26 กลุ่ม ความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัยเป็นตัวทำนายที่มีความสำคัญเป็นลำดับแรกในกลุ่มสามีภรรยาที่ไม่มีบุตรเพียงกลุ่มเดียว แต่มีบทบาทสำคัญเป็นลำดับที่สองในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 24 จาก 26 กลุ่ม และความเครียดในการทำงานเป็นตัวทำนายลำดับที่สามในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 7 จาก 26 กลุ่ม นอกจากนั้น เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างย่อย 2 – 3 กลุ่มที่แบ่งตามตัวแปรอิสระตัวเดียวกัน ซึ่งปัจจัยเสี่ยง 7 ด้านร่วมกันทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสได้ในปริมาณต่างกันอย่างเด่นชัดตามเกณฑ์ของการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ในกลุ่มสามีมีปริมาณการทำนายสูงกว่าในกลุ่มภรรยา (ทำนายได้ร้อยละ 31 และ 22 ตามลำดับ) ในกลุ่มสามีภรรยาอายุมากมีปริมาณการทำนายสูงกว่ากลุ่มอายุน้อย (ทำนายได้ร้อยละ 32 และ 21 ตามลำดับ) ในกลุ่มสามีภรรยาที่มีระดับการศึกษาสูงมีปริมาณการทำนายสูงกว่ากลุ่มการศึกษาปานกลางและการศึกษาต่ำ และในกลุ่มสามีภรรยาที่มีระดับการศึกษาปานกลางมีปริมาณการทำนายสูงกว่ากลุ่มการศึกษาต่ำอีกด้วย (ทำนายได้ร้อยละ 29 , 24 และ 18 ตามลำดับ) ในกลุ่มสามีภรรยาอาชีพรับราชการมีปริมาณการทำนายสูงกว่ากลุ่มที่ทำงานองค์การเอกชนและ

ตาราง 10 ปริมาณการทำนายและลำดับความสำคัญของตัวแปรในการทำนายปริมาณการปรับตัวระหว่างคู่สมรส โดยใช้ตัวแปรกลุ่มปัจจัยเสี่ยงรวม 7 ตัวแปรเป็นตัวทำนายในกลุ่มตัวอย่างรวมและกลุ่มย่อย 26 กลุ่ม

กลุ่มประเภท	จำนวนคน	ปัจจัยเสี่ยง 7 ตัวแปร		
		% ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (β)
กลุ่มรวม	758	25	9 , 13 , 14 , 8	-.36*** , .22*** , -.07* , -.07*
สามี	307	31	9 , 13 , 14	-.33*** , .30*** , -.14**
ภรรยา	451	22	9 , 13 , 8	-.36*** , .19*** , -.12**
อายุน้อย	417	21	9 , 13	-.31*** , .27***
อายุมาก	341	32	9 , 13 , 14 , 8	-.46*** , .17*** , -.10* , -.10*
ระดับการศึกษาต่ำ	232	18	9 , 13 , 8	-.30*** , .18** , -.13*
ระดับการศึกษาปานกลาง	257	24	9 , 13	-.33*** , .29***
ระดับการศึกษาสูง	269	29	9 , 13	-.48*** , .16**
รับราชการ	366	30	9 , 13 , 8 , 14	-.40*** , .24*** , -.10* , -.09*
ทำงานองค์การเอกชน	249	24	9 , 13	-.35*** , .24***
ทำงานอื่น ๆ	133	12	9	-.34***
ครอบครัวเดี่ยว	515	23	9 , 13 , 14	-.33*** , .20*** , -.10*
ครอบครัวขยาย	239	31	9 , 13 , 8	-.40*** , .27*** , -.11*

ตาราง 10 (ต่อ)

กลุ่มประเภท	จำนวนคน	ปัจจัยเสี่ยง 7 ตัวแปร		
		% ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (β)
อยู่ร่วมกัน 2 –10 ปี	458	26	9 , 13	-.39*** , .23***
อยู่ร่วมกัน 11 –31 ปี	294	25	9 , 13 , 14	-.32*** , .21*** , -.21***
ไม่มีบุตร	153	17	13 , 9	.27*** , -.25**
มีบุตร	602	27	9 , 13 , 14 , 8	-.38*** , .21*** , -.09* , -.08*
พ่อแม่ใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน	599	24	9 , 13 , 8 , 14	-.36*** , .20*** , -.09* , -.08*
พ่อแม่แยกกันอยู่	158	26	9 , 13	-.35*** , .27***
รับรู้ว่าครอบครัวมีสภาพเศรษฐกิจไม่ดี	367	15	9 , 13	-.34*** , .13**
รับรู้ว่าครอบครัวมีสภาพเศรษฐกิจดี	390	26	9 , 13	-.41*** , .24***
สุขภาพกายดีน้อย	303	22	9 , 13 , 14	-.34*** , .17** , -.13*
สุขภาพกายดีมาก	455	26	9 , 13 , 8	-.38*** , .25*** , -.08*
สุขภาพจิตดีน้อย	326	11	9 , 13	-.29*** , .14**
สุขภาพจิตดีมาก	432	24	9 , 13	-.38*** , .23***
วิถีชีวิตแบบพุทธน้อย	408	18	9 , 13 , 14	-.30*** , .19*** , -.11*
วิถีชีวิตแบบพุทธมาก	349	30	9 , 13	-.45*** , .23***

* ค่านัยสำคัญที่ระดับ .05 , ** ที่ระดับ .01 , *** ที่ระดับ .001

(ดูความหมายของตัวทำนาย 8 – 14 ท้ายตาราง 9)

ทำงานอื่น ๆ และในกลุ่มที่ทำงานองค์การเอกชนมีปริมาณการทำนายสูงกว่ากลุ่มที่ทำงานอื่น ๆ ด้วย (ทำนายได้ร้อยละ 30 , 24 และ 12 ตามลำดับ) ในกลุ่มครอบครัวขยายมีปริมาณการทำนายสูงกว่าในกลุ่มครอบครัวเดี่ยว (ทำนายได้ร้อยละ 31 และ 23 ตามลำดับ) ในกลุ่มสามีภรรยาที่รับรู้ว่าครอบครัวมีสภาพทางเศรษฐกิจดีมีปริมาณการทำนายสูงกว่ากลุ่มที่รับรู้ว่าครอบครัวมีสภาพทางเศรษฐกิจไม่ดี (ทำนายได้ร้อยละ 26 และ 15 ตามลำดับ) ในกลุ่มสามีภรรยาสุขภาพจิตดีมากมีปริมาณการทำนายสูงกว่ากลุ่มสามีภรรยาสุขภาพจิตดีน้อย (ทำนายได้ร้อยละ 24 และ 11 ตามลำดับ) และในกลุ่มสามีภรรยาที่มีวิถีชีวิตแบบพุทธมากมีปริมาณการทำนายสูงกว่ากลุ่มที่มีวิถีชีวิตแบบพุทธน้อย (ทำนายได้ร้อยละ 30 และ 18 ตามลำดับ)

สรุปได้ว่า กลุ่มตัวแปรปัจจัยเสี่ยง 7 ด้านร่วมกันสามารถทำนายคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสและการปรับตัวระหว่างคู่สมรสได้ในระดับปานกลางถึงสูงในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่แบ่งตามประเภทของบุคคลจำนวน 26 ประเภท ปัจจัยเสี่ยงที่มีบทบาทสำคัญในการทำนายคุณภาพชีวิตสมรสทั้งสองด้านคือ วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ ความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัย และความเครียดในการทำงาน ตามลำดับ นอกจากนี้ ยังพบว่า ยิ่งสามีภรรยามีปัจจัยเสี่ยงทั้ง 7 ด้านในปริมาณน้อยเท่าใด ก็ยิ่งมีคุณภาพชีวิตสมรสทั้งสองด้านดีเท่านั้น (มีความสัมพันธ์และการปรับตัวระหว่างกันได้มาก) พบผลเช่นนี้ในกลุ่มอายุมากเด่นชัดกว่ากลุ่มอายุน้อย ในกลุ่มสามีภรรยาที่รับรู้ว่าครอบครัวมีสภาพทางเศรษฐกิจดีเด่นชัดกว่ากลุ่มที่รับรู้ว่าครอบครัวมีสภาพทางเศรษฐกิจไม่ดี ในกลุ่มสามีภรรยาที่มีสุขภาพจิตดีมากเด่นชัดกว่ากลุ่มที่มีสุขภาพจิตดีน้อย และในกลุ่มสามีภรรยาที่มีวิถีชีวิตแบบพุทธมากเด่นชัดกว่ากลุ่มที่มีวิถีชีวิตแบบพุทธน้อย

ปัจจัยเสริมและปัจจัยเสี่ยงกับคุณภาพชีวิตสมรส เมื่อนำตัวแปรด้านปัจจัยเสริมและปัจจัยเสี่ยงร่วมกันเพื่อทำนายความแปรปรวนของความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในกลุ่มรวมและกลุ่มที่แบ่งตามประเภทของสามีภรรยา 26 กลุ่ม ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 11 ว่า ในกลุ่มรวมปัจจัยเสริมและปัจจัยเสี่ยงรวม 14 ด้านทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสได้ร้อยละ 77 โดยมีตัวทำนายที่สำคัญเป็นลำดับแรกคือ จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน ลำดับรองลงมาคือ ทัศนคติต่อคู่สมรส วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส การสื่อสารระหว่างคู่สมรส ปริมาณการใช้ประโยชน์จากห้องนอน และการรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส ตามลำดับ (เบต้า = .38 , .35 , -.08 , .08 , .10 , -.05 และ .05 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาในกลุ่มที่แยกตามประเภทต่าง ๆ ของผู้ตอบ 26 กลุ่ม พบว่า ปัจจัยเสริมและปัจจัยเสี่ยงทั้ง 14 ด้านร่วมกันทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในกลุ่มผู้ตอบประเภทต่าง ๆ ได้ระหว่างร้อยละ 74 ถึงร้อยละ 83 โดยพบปริมาณการทำนายสูงสุดในกลุ่มผู้ตอบที่ไม่มีบุตร

ตาราง 11 ปริมาณการทำนายและลำดับความสำคัญของตัวแปรในการทำนายปริมาณความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส โดยใช้ตัวแปรกลุ่มปัจจัยเสริมและปัจจัยเสี่ยงรวม 14 ตัวแปร เป็นตัวทำนายในกลุ่มตัวอย่างรวมและกลุ่มย่อย 26 กลุ่ม

กลุ่มประเภท	จำนวนคน	ปัจจัยเสริมและปัจจัยเสี่ยงรวม 14 ตัวแปร		
		% ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (β)
กลุ่มรวม	755	77	4 , 7 , 9 , 5 , 2 , 12 , 6	.38*** , .35*** , -.08*** , .08*** , .10** , -.05** , .05*
สามี	306	76	4 , 7 , 5 , 12 , 6 , 2 , 8	.36*** , .33*** , .11** , -.07* , .09** , .12* , -.06*
ภรรยา	449	79	4 , 7 , 9 , 2 , 11 , 5	.42*** , .33*** , -.10*** , .11** , -.05* , .05*
อายุน้อย	416	76	4 , 7 , 9 , 12 , 13 , 5	.47*** , .35*** , -.09** , -.07** , .06* , .06*
อายุมาก	339	79	4 , 7 , 2 , 5 , 9	.30*** , .37*** , .17*** , .12*** , -.08*
ระดับการศึกษาต่ำ	232	75	4 , 7 , 9 , 12 , 5	.42*** , .36*** , -.17*** , -.08* , .08*
ระดับการศึกษาปานกลาง	255	75	4 , 7 , 5 , 6	.46*** , .30*** , .16*** , .08*
ระดับการศึกษาสูง	268	81	4 , 7 , 2 , 9	.38*** , .42*** , .13** , -.09**
รับราชการ	366	79	4 , 7 , 2 , 5 , 6	.34*** , .30*** , .21*** , .09** , .07*
ทำงานองค์การเอกชน	246	76	4 , 7 , 9 , 12 , 1	.47*** , .41*** , -.11** , -.08* , -.07*
ทำงานอื่น ๆ	133	77	4 , 7 , 9 , 13	.43*** , .38*** , -.18*** , .11*
ครอบครัวเดี่ยว	513	78	4 , 7 , 2 , 9 , 5 , 12	.38*** , .34*** , .14*** , -.08** , .07** , -.06**
ครอบครัวขยาย	238	77	4 , 7 , 6 , 5 , 9	.38*** , .34*** , .13** , .12** , -.09*

ตาราง 11 (ต่อ)

กลุ่มประเภท	จำนวนคน	ปัจจัยเสริมและปัจจัยเสี่ยงรวม 14 ตัวแปร		
		% ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (β)
อยู่ร่วมกัน 2 –10 ปี	455	78	4 , 7 , 5 , 9 , 12	.44*** , .37*** , .12*** , -.08** , -.05*
อยู่ร่วมกัน 11 –31 ปี	294	76	4 , 7 , 9 , 6 , 2	.38*** , .33*** , -.11** , .09* , .12*
ไม่มีบุตร	152	83	7 , 4 , 12 , 6	.44*** , .42*** , -.12*** , .12**
มีบุตร	600	76	4 , 7 , 9 , 5 , 2	.39*** , .34*** , -.11*** , .09*** , .09**
พ่อแม่ใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน	597	77	4 , 7 , 9 , 5 , 12 , 2 , 6 , 8	.41*** , .32*** , -.08** , .09*** , -.05** , .08* , .05* , -.04*
พ่อแม่แยกกันอยู่	157	78	7 , 4 , 2	.47*** , .30*** , .20**
รับรู้ว่าครอบครัวมีสภาพเศรษฐกิจไม่ดี	367	76	4 , 7 , 9 , 5 , 12	.44*** , .39*** , -.09** , .08** , -.05*
รับรู้ว่าครอบครัวมีสภาพเศรษฐกิจดี	387	75	4 , 7 , 2 , 5 , 6	.29*** , .32*** , .24*** , .07* , .07*
สุขภาพกายดีน้อย	303	80	4 , 7 , 9 , 2 , 6	.39*** , .35*** , -.09** , .13** , .07*
สุขภาพกายดีมาก	452	74	4 , 7 , 5 , 2 , 12	.37*** , .39*** , .13*** , .10** , -.06*
สุขภาพจิตดีน้อย	326	75	4 , 7 , 6 , 9 , 5 , 12	.47*** , .28*** , .12*** , -.09** , .09** , -.07**
สุขภาพจิตดีมาก	429	76	7 , 4 , 2 , 5 , 9	.42*** , .30*** , .14*** , .09** , -.07*
วิถีชีวิตแบบพุทธน้อย	405	76	4 , 7 , 5 , 6	.46*** , .36*** , .10*** , .10***
วิถีชีวิตแบบพุทธมาก	349	76	4 , 7 , 9 , 2 , 5	.31*** , .36*** , -.15*** , .14** , .07*

* ค่านัยสำคัญที่ระดับ .05 , ** ที่ระดับ .01 , *** ที่ระดับ .001

(ดูความหมายของตัวทำนาย 1 – 14 ท้ายตาราง 7 และ 9)

ตัวทำนายลำดับแรกคือ ทัศนคติต่อคู่สมรส รองลงมาคือ ความใกล้ชิดผูกพัน ปริมาณการใช้ประโยชน์จากห้องนอน และการรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส ตามลำดับ (เบต้า = .44 , .42 , -.12 และ .12 ตามลำดับ) ส่วนประเภทของสามีภรรยาที่ปัจจัยทั้ง 14 ด้านทำนายได้ต่ำสุดคือ กลุ่มที่มีสุขภาพกายดีมาก ตัวทำนายที่สำคัญตามลำดับคือ ความใกล้ชิดผูกพัน ทัศนคติต่อคู่สมรส และการรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส (เบต้า = .37 , .39 และ .13 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาลำดับความสำคัญของตัวแปรทั้ง 14 ด้านในการทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส พบว่า ความใกล้ชิดผูกพันเป็นตัวทำนายลำดับแรกในกลุ่มสามีภรรยาโดยรวมและในกลุ่มย่อย 23 จาก 26 กลุ่ม ตัวแปรทัศนคติต่อคู่สมรสเป็นตัวทำนายลำดับแรกในกลุ่มย่อย 3 กลุ่มคือ กลุ่มที่ไม่มีบุตร กลุ่มที่บิดามารดาแยกกันอยู่ในช่วงที่ผู้ตอบเป็นวัยรุ่น และกลุ่มที่มีสุขภาพจิตดีมาก และตัวแปรทัศนคติต่อคู่สมรสยังเป็นตัวทำนายลำดับที่สองในกลุ่มรวมและในกลุ่มย่อย 23 จาก 26 กลุ่ม ตัวแปรวิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบและการสื่อสารระหว่างคู่สมรสเป็นตัวทำนายลำดับที่สามในกลุ่มย่อยต่าง ๆ 12 กลุ่ม และ 7 กลุ่มจากกลุ่มย่อย 26 กลุ่ม ยิ่งกว่านั้น เมื่อเปรียบเทียบกลุ่มสามีภรรยาที่ถูกแบ่งประเภทตามตัวแปรอิสระตัวเดียวกันออกเป็น 2 – 3 กลุ่มย่อย ซึ่งปัจจัยเสริมและปัจจัยเสี่ยงร่วมกันทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสได้ในปริมาณแตกต่างกันตั้งแต่ร้อยละ 5 ขึ้นไป พบว่า ในกลุ่มสามีภรรยาที่มีระดับการศึกษาสูงมีปริมาณการทำนายมากกว่ากลุ่มที่มีระดับการศึกษาปานกลางและต่ำ (ทำนายได้ร้อยละ 81 , 75 และ 75 ตามลำดับ) และในกลุ่มสามีภรรยาที่มีสุขภาพกายดีน้อยมีปริมาณการทำนายมากกว่ากลุ่มที่มีสุขภาพกายดีมาก (ทำนายได้ร้อยละ 80 และ 74 ตามลำดับ)

เมื่อนำตัวแปรด้านปัจจัยเสริมและปัจจัยเสี่ยงร่วมกัน 14 ด้าน เพื่อทำนายความแปรปรวนของการปรับตัวระหว่างคู่สมรสในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่แบ่งตามประเภทของสามีภรรยา 26 กลุ่ม ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 12 ว่า ในกลุ่มรวม ปัจจัยเสริมและปัจจัยเสี่ยงร่วมกันทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสได้ร้อยละ 65 โดยมีตัวทำนายที่สำคัญเป็นลำดับแรกคือ จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน รองลงมาคือ วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก ทัศนคติต่อคู่สมรส การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ และการรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส ตามลำดับ (เบต้า = .44 , .18 , .17 , .12 , -.08 และ .05 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาในกลุ่มสามีภรรยาประเภทต่าง ๆ 26 กลุ่ม พบว่า ปัจจัยเสริมและปัจจัยเสี่ยง 14 ด้านร่วมกันทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสในกลุ่มผู้ตอบประเภทต่าง ๆ ได้ระหว่างร้อยละ 57 ถึง ร้อยละ 73 โดยพบปริมาณการทำนายสูงสุดในกลุ่มผู้ตอบที่มีระดับการศึกษาสูง ตัวทำนายลำดับแรกคือ ความใกล้ชิดผูกพัน รองลงมาคือ ทัศนคติต่อคู่สมรส วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ และการรับรู้ค่านิยมด้าน

ตาราง 12 ปริมาณการทำนายและลำดับความสำคัญของตัวแปรในการทำนายปริมาณการปรับตัวระหว่างคู่สมรส โดยใช้ตัวแปรกลุ่มปัจจัยเสริมและปัจจัยเสี่ยงรวม 14 ตัวแปร เป็นตัวทำนายในกลุ่มตัวอย่างรวมและกลุ่มย่อย 26 กลุ่ม

กลุ่มประเภท	จำนวนคน	ปัจจัยเสริมและปัจจัยเสี่ยงรวม 14 ตัวแปร		
		% ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (β)
กลุ่มรวม	754	65	4 , 3 , 7 , 5 , 9 , 6	.44*** , .18*** , .17*** , .12*** , -.08** , .05*
สามี	305	64	4 , 3 , 7 , 9 , 5	.44*** , .20*** , .15** , -.14*** , .14**
ภรรยา	449	65	4 , 7 , 3 , 5	.48*** , .22*** , .17*** , .12***
อายุน้อย	415	60	4 , 3 , 5 , 7	.51*** , .18*** , .16*** , .13**
อายุมาก	339	70	4 , 7 , 3 , 9	.43*** , .30*** , .18*** , -.12**
ระดับการศึกษาต่ำ	232	58	4 , 3 , 7 , 5 , 2	.31*** , .24*** , .21** , .12* , .14*
ระดับการศึกษาปานกลาง	254	62	4 , 3 , 5 , 7	.51*** , .18*** , .18*** , .13*
ระดับการศึกษาสูง	268	73	4 , 7 , 3 , 9 , 5	.45*** , .27*** , .10** , -.12** , .09*
รับราชการ	364	68	4 , 7 , 5 , 3 , 9	.41*** , .22*** , .16*** , .13*** , -.12***
ทำงานองค์การเอกชน	247	61	4 , 3 , 7 , 5	.52*** , .16*** , .15* , .12*
ทำงานอื่น ๆ	133	66	4 , 3 , 7	.48*** , .31*** , .27***
ครอบครัวเดี่ยว	512	66	4 , 3 , 7 , 5 , 9 , 6	.48*** , .18*** , .15*** , .11*** , -.08* , .07*
ครอบครัวขยาย	238	64	4 , 7 , 3 , 5 , 9 , 11	.36*** , .23*** , .17*** , .17*** , -.10* , .08*

ตาราง 12 (ต่อ)

กลุ่มประเภท	จำนวนคน	ปัจจัยเสริมและปัจจัยเสี่ยงรวม 14 ตัวแปร		
		% ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (β)
อยู่ร่วมกัน 2 –10 ปี	455	66	4 , 5 , 3 , 7 , 9	.42*** , .19*** , .18*** , .16*** , -.10**
อยู่ร่วมกัน 11 –31 ปี	293	64	4 , 7 , 3 , 6 , 14	.49*** , .19*** , .18*** , .12** , -.09*
ไม่มีบุตร	152	63	4 , 3 , 6	.60*** , .26*** , .15*
มีบุตร	599	65	4 , 7 , 3 , 5 , 9	.43*** , .20*** , .17*** , .13*** , -.11***
พ่อแม่ใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน	595	64	4 , 7 , 3 , 5 , 9 , 6	.46*** , .16*** , .16*** , .12*** , -.08** , .06*
พ่อแม่แยกกันอยู่	158	66	4 , 3 , 7	.48*** , .28*** , .23***
รับรู้ว่าครอบครัวมีสภาพเศรษฐกิจไม่ดี	366	62	4 , 3 , 7 , 5	.46*** , .21*** , .22*** , .12**
รับรู้ว่าครอบครัวมีสภาพเศรษฐกิจดี	387	64	4 , 7 , 3 , 9 , 5 , 6	.42*** , .16*** , .16*** , -.11** , .11** , .09*
สุขภาพกายดีน้อย	303	57	4 , 3 , 7 , 2	.38*** , .18*** , .20*** , .18**
สุขภาพกายดีมาก	451	68	4 , 7 , 3 , 5 , 6	.47*** , .19*** , .18*** , .13*** , .07*
สุขภาพจิตดีน้อย	326	60	4 , 3 , 5 , 7	.44*** , .21*** , .18*** , .17***
สุขภาพจิตดีมาก	428	63	4 , 7 , 3 , 9 , 5	.43*** , .22*** , .17*** , -.12*** , .08*
วิถีชีวิตแบบพุทธน้อย	405	65	4 , 3 , 7 , 5	.50*** , .21*** , .18*** , .14***
วิถีชีวิตแบบพุทธมาก	348	64	4 , 7 , 3 , 9 , 5	.39*** , .22*** , .16*** , -.17*** , .11**

* ค่านัยสำคัญที่ระดับ .05 , ** ที่ระดับ .01 , *** ที่ระดับ .001

(ดูความหมายของตัวทำนาย 1 – 14 ท้ายตาราง 7 และ 9)

ชีวิตครอบครัวของคู่สมรส ตามลำดับ (เบต้า = .45 , .27 , .10 , -.12 และ .09 ตามลำดับ) ส่วนกลุ่มย่อยที่ตัวแปรทั้ง 14 ด้านทำนายได้ต่ำสุดคือ กลุ่มที่มีสุขภาพกายดีน้อย ตัวทำนายที่สำคัญตามลำดับคือ ความใกล้ชิดผูกพัน วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก ทัศนคติต่อคู่สมรส และการสื่อสารระหว่างคู่สมรส ตามลำดับ (เบต้า = .38 , .18 , .20 และ .18 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาลำดับความสำคัญของตัวแปรทั้ง 14 ด้านในการทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรส พบว่า ความใกล้ชิดผูกพันเป็นตัวทำนายลำดับแรกในกลุ่มสามีภรรยาโดยรวมและกลุ่มประเภทต่าง ๆ ทุกกลุ่ม ตัวแปรวิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวกเป็นตัวทำนายลำดับที่สองในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 13 จาก 26 กลุ่ม และตัวแปรทัศนคติต่อคู่สมรสเป็นตัวทำนายลำดับที่สองในกลุ่มย่อย 12 จาก 26 กลุ่ม ยิ่งกว่านั้น เมื่อเปรียบเทียบกลุ่มสามีภรรยาที่ถูกแบ่งประเภทตามตัวแปรอิสระตัวเดียวกันออกเป็น 2 – 3 กลุ่มย่อย ซึ่งปัจจัยเสริมร่วมกับปัจจัยเสี่ยงทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสได้ในปริมาณแตกต่างกันตั้งแต่ร้อยละ 5 ขึ้นไป พบว่า ในกลุ่มสามีภรรยาที่อายุมากมีปริมาณการทำนายสูงกว่ากลุ่มสามีภรรยาอายุน้อย (ทำนายได้ร้อยละ 70 และ 60 ตามลำดับ) กลุ่มที่มีระดับการศึกษาสูงมีปริมาณการทำนายสูงกว่ากลุ่มที่มีระดับการศึกษาปานกลางและต่ำ (ทำนายได้ร้อยละ 73 , 62 และ 58 ตามลำดับ) กลุ่มที่ทำงานราชการมีปริมาณการทำนายสูงกว่ากลุ่มทำงานองค์การเอกชน (ทำนายได้ร้อยละ 68 และ 61 ตามลำดับ) กลุ่มที่ทำงานอื่น ๆ มีปริมาณการทำนายสูงกว่ากลุ่มทำงานองค์การเอกชน (ทำนายได้ร้อยละ 66 และ 61 ตามลำดับ) และกลุ่มที่มีสุขภาพกายดีมากมีปริมาณการทำนายสูงกว่ากลุ่มที่มีสุขภาพกายดีน้อย (ทำนายได้ร้อยละ 68 และ 57 ตามลำดับ)

สรุปได้ว่า กลุ่มตัวแปรปัจจัยเสริมร่วมกับปัจจัยเสี่ยงทำนายคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสและด้านการปรับตัวระหว่างคู่สมรสได้ในระดับสูง (ปริมาณการทำนายตั้งแต่ร้อยละ 57 ถึงร้อยละ 83) ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มสามีภรรยาประเภทต่าง ๆ 26 ประเภท ***ตัวแปรด้านปัจจัยเสริมมีบทบาทในการเข้าทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสและการปรับตัวระหว่างคู่สมรสมากกว่าตัวแปรปัจจัยเสี่ยง*** โดยพบว่า ปัจจัยเสริมด้านจิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพันเข้าทำนายตัวแปรตามเป็นลำดับแรกในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยเกือบทุกกลุ่ม ปัจจัยเสริมด้านทัศนคติต่อคู่สมรสเข้าทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสเป็นลำดับแรกในกลุ่มย่อย 3 กลุ่ม และเข้าทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสและการปรับตัวระหว่างคู่สมรสเป็นลำดับที่สองในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยส่วนใหญ่ วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวกมีบทบาทสำคัญในการทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสเป็นลำดับที่สองด้วย และปัจจัยเสริมที่สำคัญในลำดับรองลงมาคือ การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส การสื่อสารระหว่างคู่สมรส และการรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส ตามลำดับ ส่วนปัจจัยเสี่ยง

ที่มีบทบาทสำคัญในการทำนายคุณภาพชีวิตสมรสทั้งสองด้านคือ วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ นอกจากนั้นยังพบว่า ยิ่งสามีภรรยามีปัจจัยเสริมในปริมาณมากเท่าใดและมีปัจจัยเสี่ยงในปริมาณน้อยเท่าใด ก็มีคุณภาพชีวิตสมรสทั้งสองด้านสูงเท่านั้น พบผลเช่นนี้ในกลุ่มที่มีระดับการศึกษาสูงเด่นชัดกว่าในกลุ่มที่มีระดับการศึกษาปานกลางและต่ำ พบในกลุ่มที่มีสุขภาพกายดีน้อยเด่นชัดกว่ากลุ่มสุขภาพกายดีมากในกรณีที่ตัวแปรตามคือ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส และพบในกลุ่มที่มีสุขภาพกายดีมากเด่นชัดกว่ากลุ่มสุขภาพกายดีน้อยในกรณีที่ตัวแปรตามคือ การปรับตัวระหว่างคู่สมรส

เปรียบเทียบปริมาณการทำนายคุณภาพชีวิตสมรสเมื่อใช้ตัวแปรต่างชุดกัน ในการวิจัยครั้งนี้ ในส่วนนี้คณะผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ว่า “ ตัวแปรชุดปัจจัยเสริมและตัวแปรชุดปัจจัยเสี่ยงร่วมกันสามารถทำนายตัวแปรคุณภาพชีวิตสมรสแต่ละด้านคือ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสและการปรับตัวระหว่างคู่สมรสได้มากกว่าการใช้ตัวแปรชุดใดชุดหนึ่งเพียงชุดเดียว ” จากการเปรียบเทียบปริมาณการทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสเมื่อใช้ตัวแปรชุดปัจจัยเสริมร่วมกับปัจจัยเสี่ยงรวม 14 ด้านกับชุดปัจจัยเสริม 7 ด้านเพียงชุดเดียว พบผลดังแสดงในตาราง 13 ดังนี้ ในกลุ่มรวม ปัจจัยเสริมร่วมกับปัจจัยเสี่ยง 14 ด้านทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสได้ร้อยละ 77 สามารถเพิ่มปริมาณการทำนายจากเดิมที่ปัจจัยเสริม 7 ด้านชุดเดียวเคยทำนายได้ร้อยละ 75 อีกร้อยละ 2 โดยมีตัวทำนายเข้าสู่สมการทำนายเพิ่มขึ้นจากเดิม 5 เป็น 7 ตัวแปร เมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อยประเภทต่าง ๆ ทั้ง 26 กลุ่ม ก็พบว่า ปัจจัยเสริมร่วมกับปัจจัยเสี่ยงรวม 14 ด้านทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในกลุ่มสามีภรรยาประเภทต่าง ๆ เพิ่มขึ้นจากเดิมที่ปัจจัยเสริมเพียงชุดเดียวเคยทำนายได้ระหว่างร้อยละ 1 ถึงร้อยละ 5 โดยพบเฉพาะในกลุ่มสามีภรรยาที่มีระดับการศึกษาสูงเพียงกลุ่มเดียวเท่านั้นที่ปริมาณการทำนายเพิ่มขึ้นถึงเกณฑ์ที่คณะผู้วิจัยกำหนดไว้

จากการเปรียบเทียบปริมาณการทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสเมื่อใช้ตัวแปรชุดปัจจัยเสริมร่วมกับปัจจัยเสี่ยงรวม 14 ด้านกับชุดปัจจัยเสริม 7 ด้านเพียงชุดเดียว พบผลดังแสดงในตาราง 14 ว่า ในกลุ่มรวม ปัจจัยเสริมร่วมกับปัจจัยเสี่ยงรวม 14 ด้านทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสได้ร้อยละ 65 สามารถเพิ่มปริมาณการทำนายจากเดิมที่ปัจจัยเสริม 7 ด้านชุดเดียวเคยทำนายได้ร้อยละ 64 อีกร้อยละ 1 เมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อยประเภทต่าง ๆ ทั้ง 26 กลุ่ม ก็พบว่า ปัจจัยเสริมร่วมกับปัจจัยเสี่ยงรวม 14 ด้านทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสในกลุ่มสามีภรรยาประเภทต่างๆ เพิ่มขึ้นจากเดิมที่ปัจจัยเสริมชุดเดียวเคยทำนายได้ระหว่างร้อยละ 1 ถึง

ตาราง 13 เปรียบเทียบปริมาณการทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสด้วยตัวแปรต่างชุดกันในกลุ่มตัวอย่างรวมและกลุ่มย่อย 26 กลุ่ม

กลุ่มประเภท	% ทำนาย		% ทำนายเพิ่มขึ้น
	ปัจจัยเสริม 7 ตัวแปร	ปัจจัยเสริมและปัจจัยเสี่ยง 14 ตัวแปร	
กลุ่มรวม	75	77	2
สามี	74	76	2
ภรรยา	76	79	3
อายุน้อย	76	76	-
อายุมาก	76	79	3
ระดับการศึกษาต่ำ	76	75	-1
ระดับการศึกษาปานกลาง	76	75	-1
ระดับการศึกษาสูง	76	81	5*
รับราชการ	75	79	4
ทำงานองค์การเอกชน	75	76	1
ทำงานอื่น ๆ	77	77	-
ครอบครัวเดี่ยว	75	78	3
ครอบครัวขยาย	77	77	-
อยู่ร่วมกัน 2 –10 ปี	77	78	1
อยู่ร่วมกัน 11 –31 ปี	73	76	3
ไม่มีบุตร	81	83	2
มีบุตร	74	76	2
พ่อแม่ใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน	74	77	3
พ่อแม่แยกกันอยู่	79	78	-1
รับรู้ว่าครอบครัวมีสภาพเศรษฐกิจไม่ดี	73	76	3
รับรู้ว่าครอบครัวมีสภาพเศรษฐกิจดี	74	75	1
สุขภาพกายดีน้อย	76	80	4
สุขภาพกายดีมาก	74	74	-
สุขภาพจิตดีน้อย	72	75	3
สุขภาพจิตดีมาก	74	76	2
วิถีชีวิตแบบพุทธน้อย	73	76	3
วิถีชีวิตแบบพุทธมาก	76	76	-

* ปริมาณการทำนายเพิ่มขึ้นตามเกณฑ์ (ร้อยละ 5)

ตาราง 14 เปรียบเทียบปริมาณการทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสด้วยตัวแปรต่างชุดกันในกลุ่มตัวอย่างรวมและกลุ่มย่อย 26 กลุ่ม

กลุ่มประเภท	% ทำนาย		% ทำนายเพิ่มขึ้น
	ปัจจัยเสริม 7 ตัวแปร	ปัจจัยเสริมและปัจจัยเสี่ยง 14 ตัวแปร	
กลุ่มรวม	64	65	1
สามี	64	64	-
ภรรยา	64	65	1
อายุน้อย	59	60	1
อายุมาก	68	70	2
ระดับการศึกษาต่ำ	60	58	-2
ระดับการศึกษาปานกลาง	61	62	1
ระดับการศึกษาสูง	70	73	3
รับราชการ	66	68	2
ทำงานองค์การเอกชน	60	61	1
ทำงานอื่น ๆ	70	66	-4
ครอบครัวเดี่ยว	65	66	1
ครอบครัวขยาย	62	64	2
อยู่ร่วมกัน 2 –10 ปี	65	66	1
อยู่ร่วมกัน 11 –31 ปี	62	64	2
ไม่มีบุตร	62	63	1
มีบุตร	64	65	1
พ่อแม่ใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน	63	64	1
พ่อแม่แยกกันอยู่	66	66	-
รับรู้ว่าครอบครัวมีสภาพเศรษฐกิจไม่ดี	60	62	2
รับรู้ว่าครอบครัวมีสภาพเศรษฐกิจดี	62	64	2
สุขภาพกายดีน้อย	57	57	-
สุขภาพกายดีมาก	68	68	-
สุขภาพจิตดีน้อย	59	60	1
สุขภาพจิตดีมาก	62	63	1
วิถีชีวิตแบบพุทธน้อย	62	65	3
วิถีชีวิตแบบพุทธมาก	63	64	1

ร้อยละ 4 ไม่พบว่าปัจจัยเสริมร่วมกับปัจจัยเสี่ยงสามารถเพิ่มปริมาณการทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสได้ถึงเกณฑ์ที่กำหนดในกลุ่มย่อยใด ๆ

สรุปได้ว่า ตัวแปรชุดปัจจัยเสริมร่วมกับปัจจัยเสี่ยงรวม 14 ด้านสามารถเพิ่มปริมาณการทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสจากเดิมที่ตัวแปรชุดปัจจัยเสริม 7 ด้านเพียงชุดเดียวเคยทำนายได้ตามเกณฑ์ที่คณะผู้วิจัยกำหนดไว้ล่วงหน้าในกลุ่มสามีภรรยาที่มีระดับการศึกษาสูงเพียงกลุ่มเดียวจากกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยรวม 27 กลุ่ม ไม่พบว่าตัวแปรปัจจัยเสริมร่วมกับปัจจัยเสี่ยงรวม 14 ด้านสามารถเพิ่มปริมาณการทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสจากเดิมที่ตัวแปรชุดปัจจัยเสริมเพียงชุดเดียวเคยทำนายได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดในกลุ่มรวมหรือกลุ่มย่อยใด ๆ เนื่องจากปัจจัยเสริม 7 ด้านที่นำมาศึกษาครั้งนี้มีอำนาจในการทำนายตัวแปรคุณภาพชีวิตสมรสแต่ละตัวอยู่ในระดับสูง เมื่อนำปัจจัยเสี่ยงอีก 7 ด้านมาร่วมในการทำนายตัวแปรตาม จึงเพิ่มปริมาณการทำนายได้เพียงเล็กน้อยไม่เข้าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แม้ว่ามีจำนวนตัวทำนายเพิ่มขึ้นในกลุ่มตัวอย่างโดยรวมและในกลุ่มตัวอย่างบางประเภทก็ตาม แต่เมื่อนำปัจจัยเสริมร่วมกับปัจจัยเสี่ยงรวม 14 ด้านเข้าทำนายตัวแปรตามแต่ละด้าน ตัวทำนายหลายตัวในกลุ่มปัจจัยเสริมก็ยังมีบทบาทสำคัญในการทำนายตัวแปรตามแต่ละด้านในลำดับที่หนึ่งถึงที่สามทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยส่วนใหญ่ (ดูตาราง 11 และ 12)

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่เป็นองค์ประกอบของกลุ่มจิตลักษณะทั่วไป สถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัว และลักษณะทางศาสนา

ในส่วนนี้เป็นการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลนอกเหนือสมมติฐาน เพื่อให้ภาพความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระบางคู่ ซึ่งต่างเป็นปัจจัยเชิงเหตุที่สำคัญของตัวแปรกลุ่มคุณภาพชีวิตสมรส คณะผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแบบเพียร์สัน (Pearson 's Product Moment Correlation) ดังต่อไปนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ในกลุ่มจิตลักษณะทั่วไป จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรความมีเอกลักษณ์แห่งตนกับจิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน (ตาราง 3 , 4 , 5 ภาคผนวก ข.) พบว่า ความมีเอกลักษณ์แห่งตนของผู้ถูกศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างเชื่อมั่นได้กับจิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน (ค่าอาร์ .59 ในกลุ่มรวม ; .56 ใน

กลุ่มสามี และ .59 ในกลุ่มภรรยา) แสดงว่า ยิ่งผู้ถูกศึกษาทั้งฝ่ายสามีและภรรยาบรรลุเอกลักษณ์แห่งตนมากเท่าใด ก็มีความใกล้ชิดผูกพันกับคู่สมรสมากเท่านั้น

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพจิตของผู้ถูกศึกษากับความมีเอกลักษณ์แห่งตนและจิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน พบว่า สุขภาพจิตมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างเด่นชัดกับความมีเอกลักษณ์แห่งตน (ค่าอาร์ .58 ในกลุ่มรวม ; .56 ในกลุ่มสามี และ .58 ในกลุ่มภรรยา) และสุขภาพจิตมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างเด่นชัดกับความใกล้ชิดผูกพัน (ค่าอาร์ .44 ในกลุ่มรวม ; .42 ในกลุ่มสามี และ .45 ในกลุ่มภรรยา) แสดงว่า ยิ่งบุคคลมีสุขภาพจิตดีเท่าใด ก็ยิ่งมีเอกลักษณ์แห่งตนสูงและมีความใกล้ชิดผูกพันกับคู่สมรสมากเท่านั้น

ยิ่งกว่านั้น ยังพบว่า ตัวแปรการรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส และค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของผู้ถูกศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน (ค่าอาร์ .53 และ .36 ในกลุ่มรวม ; .53 และ .36 ในกลุ่มสามี และ .54 และ .39 ในกลุ่มภรรยา)

ความสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพันกับตัวแปรต่าง ๆ ในกลุ่มสถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัว จากตาราง 3 , 4 , 5 (ในภาคผนวก ข.) พบว่า ตัวแปรความใกล้ชิดผูกพันมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างเด่นชัดกับตัวแปรการสื่อสารระหว่างคู่สมรส การรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลภายนอกครอบครัว และวิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก (ค่าอาร์ .78 , .34 , .29 ตามลำดับ ในกลุ่มรวม ; .76 , .31 , .28 ตามลำดับ ในกลุ่มสามี และ .78 , .38 , .27 ตามลำดับ ในกลุ่มภรรยา) แต่พบว่า ความใกล้ชิดผูกพันมีความสัมพันธ์ทางลบอย่างเด่นชัดกับวิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ (ค่าอาร์ -.50 ในกลุ่มรวม ; -.48 ในกลุ่มสามี และ -.48 ในกลุ่มภรรยา)

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ในกลุ่มลักษณะทางศาสนา ในตาราง 3 , 4 และ 5 ภาคผนวก ข. พบว่า ตัวแปรการรับรู้การปฏิบัติทางพุทธศาสนาของคู่สมรสมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างเด่นชัดกับตัวแปรการปฏิบัติทางพุทธศาสนาและวิถีชีวิตแบบพุทธ (ค่าอาร์ .34 และ .24 ในกลุ่มรวม ; .49 และ .25 ในกลุ่มสามี และ .58 และ .30 ในกลุ่มภรรยา) และพบว่า ตัวแปรการปฏิบัติทางพุทธศาสนามีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างเด่นชัดกับวิถีชีวิตแบบพุทธ (ค่าอาร์ .42 ในกลุ่มรวม ; .35 ในกลุ่มสามี และ .46 ในกลุ่มภรรยา)

ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การปฏิบัติทางพุทธศาสนาของคู่สมรสกับตัวแปรต่าง ๆ ในกลุ่มจิตลักษณะทั่วไป และสถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัว

พบว่า ตัวแปรการรับรู้การปฏิบัติทางพุทธศาสนาของคู่สมรสมีความสัมพันธ์อย่างเด่นชัดกับตัวแปรในกลุ่มจิตลักษณะทั่วไปแต่ละตัวคือ (1) สัมพันธ์ทางบวกกับจิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน (ค่าอาร์ .53 ในกลุ่มรวม ; .58 ในกลุ่มสามี และ .48 ในกลุ่มภรรยา) (2) สัมพันธ์ทางบวกกับสุขภาพจิต (ค่าอาร์ .35 ในกลุ่มรวม ; .28 ในกลุ่มสามี และ .38 ในกลุ่มภรรยา) (3) สัมพันธ์ทางบวกกับค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของผู้ถูกศึกษา (ค่าอาร์ .26 ในกลุ่มรวม ; .20 ในกลุ่มสามี และ .36 ในกลุ่มภรรยา) (4) สัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส (ค่าอาร์ .40 ในกลุ่มรวม ; .35 ในกลุ่มสามี แ ละ .41 ในกลุ่มภรรยา) และ (5) สัมพันธ์ทางลบกับตัวแปรความเครียดในการทำงานอย่างเด่นชัด (ค่าอาร์ -.14 ในกลุ่มรวม ; -.13 ในกลุ่มสามี และ -.24 ในกลุ่มภรรยา)

พบว่า ตัวแปรการรับรู้การปฏิบัติทางพุทธศาสนาของคู่สมรสมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างเด่นชัดกับตัวแปรในกลุ่มสถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัวแต่ละตัว ดังนี้ (1) สัมพันธ์ทางบวกกับการสื่อสารระหว่างคู่สมรส (ค่าอาร์ .49 ในกลุ่มรวม ; .55 ในกลุ่มสามี และ .47 ในกลุ่มภรรยา) (2) สัมพันธ์ทางบวกกับวิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก (ค่าอาร์ .18 ในกลุ่มรวม ; .15 ในกลุ่มสามี และ .21 ในกลุ่มภรรยา) และ (3) สัมพันธ์ทางลบอย่างเด่นชัดกับวิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ (ค่าอาร์ -.36 ในกลุ่มรวม ; -.41 ในกลุ่มสามี และ -.37 ในกลุ่มภรรยา)

จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในกลุ่มตัวแปรอิสระ สรุปว่า ลักษณะเอกลักษณ์แห่งตนของผู้ถูกศึกษามีความสัมพันธ์อย่างเด่นชัดกับจิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพันในระดับปานกลาง กล่าวได้ว่า สามีภรรยาที่บรรลุเอกลักษณ์แห่งตนมากเท่าใด ก็สามารถสร้างความใกล้ชิดผูกพันกับคู่สมรสได้มากเท่านั้น ผลนี้สนับสนุนทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมของอีริคสัน ยังพบว่า ยิ่งมีสุขภาพดี รับรู้ว่าคู่สมรสมีค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวมาก และตัวผู้ถูกศึกษามีค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวมากเท่าใด ก็ยิ่งมีความใกล้ชิดผูกพันกับคู่สมรสมากเท่านั้น ยิ่งมีการสื่อสารระหว่างคู่สมรสมาก มีการจัดการกับความขัดแย้งด้วยวิธีการทางบวกมากเท่าใด แต่จัดการกับความขัดแย้งด้วยวิธีการทางลบน้อยเท่าใด ก็มีความใกล้ชิดผูกพันกับคู่สมรสมากเท่านั้น นอกจากนี้ พบว่า ยิ่งมีการที่คู่สมรสรับรู้ว่าสามีหรือภรรยาของตนมีการปฏิบัติทางพุทธศาสนาสูงเท่าใด ก็ยิ่งมีความใกล้ชิดผูกพันมาก รับรู้ว่าคู่สมรสของตนมีค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวสูง มีการสื่อสารระหว่างกันมาก แต่ใช้วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ (ก้าวร้าวทางวาจา ทางกาย) น้อย

สรุปและอภิปรายผล

งานวิจัย 1 เป็นการวิจัยประเภทศึกษาความสัมพันธ์เปรียบเทียบ มีจุดมุ่งหมายที่จะดำเนินการวิจัยเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ข้อ 1 ของโครงการวิจัย " การวิเคราะห์ดัชนีเชิงเหตุและผลของคุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัวไทย " นั่นคือ ต้องการค้นหาปัจจัยเชิงเหตุของคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสและด้านการปรับตัวระหว่างคู่สมรส คณะผู้วิจัยใช้แนวการวิเคราะห์สาเหตุการเกิดพฤติกรรมมนุษย์ของ แมกนูสสัน และ เอนเลอร์ (Magnusson and Endler, 1977 : 18 -21) เป็นพื้นฐานในการประมวลเอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้ตัวแปรเชิงเหตุ (ตัวแปรอิสระ) ที่ศึกษา 5 กลุ่มคือ (1) ตัวแปรกลุ่มสถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัว 7 ตัวแปร (2) ตัวแปรกลุ่มจิตลักษณะทั่วไปของผู้ถูกศึกษา 7 ตัวแปร (3) ตัวแปรกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ของผู้ถูกศึกษา 2 ตัวแปร (4) ตัวแปรกลุ่มลักษณะทางศาสนาของผู้ถูกศึกษา 3 ตัวแปร และ (5) ตัวแปรกลุ่มลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของผู้ถูกศึกษา 9 ตัวแปร ตัวแปรกลุ่มสุดท้ายนี้ใช้เป็นตัวแปรแบ่งกลุ่มตัวอย่างย่อยละเอียดลงไป เพื่อช่วยให้ได้ผลวิจัยที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาครั้งนี้คือ สามีภรรยา จำนวน 962 คน หน่วยในการวิเคราะห์คือ บุคคล

บนพื้นฐานของการประมวลแนวคิดทฤษฎีและผลวิจัยที่เกี่ยวข้องในบทที่ 1 (หน้า 30 – 107) คณะผู้วิจัยได้เสนอสมมติฐานในการวิจัย 3 ข้อ สองข้อแรกเป็นสมมติฐานเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงเหตุของคุณภาพชีวิตสมรส 2 ด้าน ตั้งคำทำนายในรูปของโมเดลเริ่มต้นความสัมพันธ์เชิงเหตุของความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส (โมเดล 1 ภาพ 7) และของโมเดลเริ่มต้นความสัมพันธ์เชิงเหตุของการปรับตัวระหว่างคู่สมรส (โมเดล 2 ภาพ 8) และทำการพิสูจน์ความกลมกลืนของโมเดลทั้งสองกับข้อมูลของการวิจัยนี้ ด้วยวิธีวิเคราะห์อิทธิพลโปรแกรมความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น (LISREL) ส่วนสมมติฐานที่ 3 เป็นการพิจารณานำตัวแปรอิสระบางตัวที่มีหลักฐาน (จากการประมวลเอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้อง) ว่าเป็นตัวแปรเชิงเหตุประเภทปัจจัยเสริมหรือปัจจัยเสี่ยงของการมีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดี มาร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตสมรสแต่ละด้าน และเปรียบเทียบปริมาณการทำนายร่วมของกลุ่มตัวแปรอิสระแต่ละประเภทโดยวิธีวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้น หลังจากการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานแล้ว จึงมีการอภิปรายผลเพื่อความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

สรุปและอภิปรายผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐาน

จากการประมวลเอกสารด้านทฤษฎีและผลวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในต่างประเทศและในประเทศ ทำให้คณะผู้วิจัยสามารถคาดหมายถึงผลการวิจัยที่อาจพบจากการศึกษาในกลุ่มสามีภรรยาในกรุงเทพ จำนวน 962 คนนี้ จึงตั้งสมมติฐานไว้ 3 ข้อด้วยกัน ในตอนต่อไปนี้จะได้สรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน เพื่อพิจารณาว่าข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามความคาดหมายเพียงใด

สรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน 1 สมมติฐาน 1 ตั้งความคาดหมายไว้ว่า " ตัวแปรแต่ละตัวในกลุ่มสถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัว กลุ่มจิตลักษณะทั่วไป กลุ่มลักษณะทางศาสนา และกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ ต่างส่งผลทางตรงต่อตัวแปรคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ขณะเดียวกัน ตัวแปรในกลุ่มสถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัว 3 ตัวแปรคือ การรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวกและแบบลบ และตัวแปรในกลุ่มจิตลักษณะทั่วไป 2 ตัวแปรคือ จิตลักษณะด้านความใกล้ชิด-ผูกพันและสุขภาพจิต แต่ละตัวแปรต่างส่งผลทางอ้อมต่อตัวแปรคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสผ่านทางทัศนคติต่อคู่สมรสและความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัย ซึ่งเป็นตัวแปรในกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์อีกทางหนึ่งด้วย ความสัมพันธ์ลักษณะนี้ปรากฏทั้งในกลุ่มสามีและภรรยา "

เมื่อนำโมเดลความสัมพันธ์เชิงเหตุของคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส (โมเดล 1 ภาพ 7) มาทำการทดสอบความกลมกลืนกับข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างสามี (361 คน) และภรรยา (601 คน) โดยทำการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น (LISREL) พบผลว่า โมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีดัชนีความกลมกลืนของกลุ่มสามีแสดงในตาราง 3 และของกลุ่มภรรยาแสดงในตาราง 5

อิทธิพลของตัวแปรเชิงเหตุที่มีต่อคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในกลุ่มสามีและภรรยาแสดงในภาพ 9 และ 11 ตาราง 4 และ 6 ***ในกลุ่มสามี*** (ภาพ 9 และตาราง 4) พบว่า ยิ่งผู้ถูกศึกษา (ฝ่ายสามี) มีจิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพันกับภรรยามาก มีทัศนคติที่ดีต่อภรรยามาก รับรู้ว่าภรรยามีค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวมาก รับรู้ว่าภรรยามีการปฏิบัติทางพุทธศาสนามาก และรับรู้ว่าครอบครัวมีสภาพทางเศรษฐกิจดีเท่าใด ก็ยิ่งมีความสัมพันธ์ที่ดีกับคู่สมรสมากเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .41 , .33 , .25 , .10 และ .07 ตามลำดับ) แต่ถ้าสามีมีค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวน้อยเท่าใด ก็ยิ่งมีความสัมพันธ์ที่ดีกับคู่สมรส

มากเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล -.14) พบอีกว่า ตัวแปรความใกล้ชิดผูกพัน การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของภรรยา การรับรู้การปฏิบัติทางพุทธศาสนาของภรรยา และค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของสามีเอง ตัวแปรเหล่านี้ นอกจากจะมีอิทธิพลทางตรงต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสแล้ว ยังมีอิทธิพลทางอ้อมต่อตัวแปรตามดังกล่าวผ่านตัวแปรทัศนคติต่อคู่สมรสอีกทางหนึ่งด้วย (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางอ้อม .12 , .09 , .08 และ -.05 ตามลำดับ) นอกจากนี้ยังพบว่า การสื่อสารระหว่างคู่สมรสและวิถีชีวิตแบบพุทธของสามี ซึ่งเป็นตัวแปรที่ไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส แต่มีอิทธิพลทางอ้อม (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .06 และ .05 ตามลำดับ)

สรุปได้ว่า ***ในกลุ่มสามี*** จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพันเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวมสูงสุด .53 และการรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของภรรยา ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของสามีเอง และการรับรู้การปฏิบัติทางพุทธศาสนาของภรรยาต่างก็มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสด้วย (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .34 , -.19 และ .18 ตามลำดับ) สำหรับทัศนคติต่อคู่สมรสและการรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัวเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสด้วยค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลสูงเป็นลำดับที่สาม (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .33 และ .07 ตามลำดับ) อนึ่ง เมื่อนำตัวแปรเชิงเหตุจากกลุ่มตัวแปรต่าง ๆ 4 กลุ่ม ซึ่งมีอิทธิพลทางตรงต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสอย่างเด่นชัด จำนวน 6 ตัวแปรมาร่วมกันทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสโดยใช้วิธีวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่า ตัวแปรทั้งหกทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสได้ร้อยละ 75 (ดูตาราง 15)

ในกลุ่มภรรยา (ภาพ 11 และตาราง 6) พบว่า ยิ่งภรรยามีทัศนคติที่ดีต่อสามีมาก มีจิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพันกับสามีมาก มีการสื่อสารอย่างเหมาะสมกับสามีมาก รับรู้ว่าครอบครัวมีสภาพทางเศรษฐกิจดี และรับรู้ว่าสามีมีค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวมากเท่าใด ก็ยิ่งมีความสัมพันธ์ที่ดีกับคู่สมรสมากเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .36 , .33 , .15 , .07 และ .05 ตามลำดับ) แต่ยิ่งภรรยาใช้วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบน้อยเท่าใด ก็ยิ่งมีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสมากขึ้นเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล -.10) พบอีกว่า ตัวแปรความใกล้ชิด-ผูกพัน การสื่อสารระหว่างคู่สมรส การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส และวิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ เหล่านี้ เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงแล้วยังมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสผ่านตัวแปรทัศนคติต่อคู่สมรสอีกทางหนึ่งด้วย (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .14 , .05 , .04 และ -.03 ตามลำดับ) นอกจากนี้ยังพบว่า ตัวแปรการรับรู้การปฏิบัติทางพุทธ-ศาสนาของคู่สมรส วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก และการรับรู้ความแตกต่างของสภาพทาง

เศรษฐกิจระหว่างคู่สมรสเป็นตัวแปรที่ไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส แต่มีอิทธิพลทางอ้อมผ่านตัวแปรทัศนคติต่อคู่สมรส (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .08 , .04 และ -.02 ตามลำดับ)

สรุปได้ว่า ***ในกลุ่มภรรยา*** จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพันเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวมสูงสุด .47 และการสื่อสารระหว่างคู่สมรส วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ และการรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส ต่างก็มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .20 , -.13 และ .09 ตามลำดับ) ส่วนทัศนคติต่อคู่สมรสและการรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัวนั้น พบว่า มีอิทธิพลทางตรงต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .36 และ .07 ตามลำดับ) อนึ่ง เมื่อนำตัวแปรเชิงเหตุจากกลุ่มตัวแปรต่าง ๆ 4 กลุ่มซึ่งมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสอย่างเด่นชัดจำนวน 6 ตัวแปรมาร่วมกันทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสโดยใช้วิธีวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่า ตัวแปรทั้งหกร่วมกันทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสได้ร้อยละ 77 (ดูตาราง 15)

จากการเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์โมเดล 1 ในกลุ่มสามีและกลุ่มภรรยา (ตาราง 15) พบผลสอดคล้องกันว่า จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพันและการรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรสมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อม ส่วนทัศนคติต่อคู่สมรสและการรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัวมีอิทธิพลทางตรงอย่างเด่นชัดต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสทั้งในโมเดลฝ่ายสามีและฝ่ายภรรยา พบผลที่ต่างกันคือ การสื่อสารระหว่างคู่สมรสและวิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างเด่นชัดต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในโมเดลฝ่ายภรรยา แต่ไม่ปรากฏผลทางตรงต่อตัวแปรตามตัวเดียวกันในโมเดลฝ่ายสามี ขณะที่การรับรู้การปฏิบัติทางพุทธศาสนาของคู่สมรสและค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของสามีมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในโมเดลฝ่ายสามี แต่ไม่ปรากฏผลทางตรงต่อตัวแปรตามตัวเดียวกันในโมเดลฝ่ายภรรยา เมื่อเปรียบเทียบปริมาณการทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสด้วยตัวแปรเชิงเหตุต่าง ๆ จากกลุ่มตัวแปร 4 กลุ่ม พบว่า มีตัวแปร 6 ด้าน (ได้แก่ ความใกล้ชิดผูกพัน การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส ทัศนคติต่อคู่สมรส ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของสามีเอง การรับรู้การปฏิบัติทางพุทธศาสนาของคู่สมรสและการรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว) ในโมเดลฝ่ายสามีร่วมกันทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสได้ร้อยละ 75 ขณะที่ตัวแปร 6 ด้าน (ได้แก่ ความใกล้ชิดผูกพัน ทัศนคติต่อคู่สมรส การสื่อสารระหว่างคู่สมรส วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรสและ

ตาราง 15 แสดงลำดับตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส (MAR) (โมเดล 1 ภาพ 9 , 11)

ตัวแปร (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล)	อิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส	ในกลุ่ม
ผลสอดคล้อง		
1. จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน (สามี .53 ; ภรรยา .47)	- ทางตรงและทางอ้อม	- สามีและภรรยา
2. การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส (สามี .34 ; ภรรยา .09)		
3. ทัศนคติต่อคู่สมรส (สามี .33 ; ภรรยา .36)	- ทางตรง	- สามีและภรรยา
4. การรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว (สามี .07 ; ภรรยา .07)		
ผลต่างกัน		
1. ปริมาณการสื่อสารระหว่างกัน (.20)	- ทางตรงและทางอ้อม	- ภรรยา
2. วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ (-.13)		
3. การรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส (.18)	- ทางตรงและทางอ้อม	- สามี
4. ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของผู้ตอบ (-.19)		

การรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว) ในโมเดลฝ่ายภรรยาร่วมกันทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสได้ร้อยละ 77

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐาน 1 พบว่า สมมติฐาน 1 ได้รับการสนับสนุนจากข้อมูลจากการวิจัยครั้งนี้ประมาณครึ่งหนึ่ง ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรเชิงเหตุ (จำนวน 18 ตัวแปร) ที่มีต่อตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสตามโมเดลเริ่มต้น 1 (ภาพ 7) ด้วยข้อมูลจากกลุ่มภรรยา (ภาพ 11) ให้การสนับสนุนสมมติฐานมากกว่าข้อมูลจากกลุ่มสามี (ภาพ 9) กล่าวคือ มีตัวแปรเชิงเหตุ 11 ด้านที่ส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในกลุ่มภรรยา ขณะที่มีตัวแปรเชิงเหตุ 9 ด้านที่ส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในกลุ่มสามี แต่ตัวแปรเชิงเหตุ 11 ด้านร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสได้เพิ่มขึ้นจากที่ตัวแปรเชิงเหตุ 9 ด้านอธิบายได้เพียงร้อยละ 2

<u>จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน</u> หมายถึง การตระหนักรู้ของบุคคลถึงปริมาณความสนิทชิดใกล้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในความสัมพันธ์ระหว่างตนกับคู่สมรส เป็นตัวแปรเชิงเหตุในกลุ่มจิตลักษณะทั่วไปที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ขณะเดียวกันก็มีอิทธิพลทางอ้อมผ่านทัศนคติต่อคู่สมรสไปยังตัวแปรตามอีกทางหนึ่งด้วยในโมเดล 1 ซึ่งเป็นไปตามความคาดหมาย และยังเป็นตัวแปรเชิงเหตุที่มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสสูงสุดเมื่อเปรียบเทียบกับตัวแปรอื่น ๆ ในโมเดล 1 ทั้งในกลุ่มสามีและภรรยา ความใกล้ชิดผูกพันเป็นวิกฤติการณ์ทางสังคมอารมณ์ที่เกิดขึ้นในบุคคลวัยผู้ใหญ่ตอนต้น (อายุ 25 – 35 ปี) ตามทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมของอีริคสัน ในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ยิ่งผู้ตอบ (ฝ่ายสามีหรือภรรยา) มีความใกล้ชิดผูกพันกับคู่สมรสมากเท่าใด ก็ยิ่งมีความสัมพันธ์ที่ดีกับคู่สมรสมากเท่านั้น และพบว่า ความใกล้ชิดผูกพันของฝ่ายสามีมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .53) มากกว่าความใกล้ชิดผูกพันของฝ่ายภรรยา (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .47) ซึ่งแสดงว่าความใกล้ชิดผูกพันจากฝ่ายสามีมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับคู่สมรสมากกว่าความใกล้ชิดผูกพันจากฝ่ายภรรยา ผลดังกล่าวสอดคล้องกับผลวิจัยของ ไวท์ และคณะ (White et al., 1986) ซึ่งทำการศึกษาสามีภรรยาวัยหนุ่มสาว จำนวน 31 คู่ โดยประเมินวุฒิภาวะความใกล้ชิดผูกพันของบุคคลด้วยการสัมภาษณ์ 5 มิติที่พัฒนาขึ้นใช้เอง และวัดการปรับตัวระหว่างคู่สมรสด้วยแบบวัด DAS ของสแปนเนียร์ (ดูรายละเอียดจากการประมวลเอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้องหน้า 66 – 71) พบผลว่า คะแนนวุฒิภาวะความใกล้ชิดผูกพันโดยรวมของฝ่ายสามีเกี่ยวข้องทางบวกกับคะแนนการปรับตัวระหว่างคู่สมรสของฝ่ายสามีและภรรยาอย่างเด่นชัด แต่กลับพบว่าความใกล้ชิดผูกพันของฝ่ายภรรยาเกี่ยวข้องกับการปรับตัวระหว่างคู่สมรส

ของฝ่ายสามีอย่างไม่ชัดเจน คณะผู้วิจัยสรุปว่า การบรรลุวุฒิภาวะด้านความใกล้ชิดผูกพันของฝ่ายสามีมีบทบาทสำคัญต่อการปรับตัวในชีวิตสมรสของทั้งสองฝ่าย

<u>เอกลักษณ์แห่งตน</u> หมายถึง ปริมาณความเข้าใจตนเองว่าเป็นใคร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการแสดงออกในทางหนึ่งทางใดอย่างเหมาะสม ยอมรับความแตกต่าง ความเหมือนของบุคคลในเรื่องต่าง ๆ ทั้งนี้โดยการเปรียบเทียบว่าตนมีลักษณะที่สอดคล้องกับสิ่งที่สังคมและวัฒนธรรมคาดหวังเกี่ยวกับตนเพียงใด เป็นตัวแปรเชิงเหตุในกลุ่มจิตลักษณะทั่วไปตัวแปรหนึ่งที่ได้รับการคาดหมายให้ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส แต่ผลการวิเคราะห์ข้อมูลไม่เป็นไปตามความคาดหมาย ผลการวิเคราะห์ในโมเดล 1 พบว่า ตัวแปรเอกลักษณ์แห่งตนถูกตัดออกไปจากโมเดลหลังทดสอบความกลมกลืน ทั้งโมเดลฝ่ายสามีและฝ่ายภรรยา อีกนัยหนึ่ง การปรากฏอยู่ของตัวแปรดังกล่าว ทำให้โมเดลไม่กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาครั้งนี้ จึงตั้งข้อสันนิษฐานว่า ข้อมูลของตัวแปรเอกลักษณ์แห่งตนยังมีความสำคัญไม่เพียงพอที่จะถูกรวมไว้ในโมเดล 1 เพื่ออธิบายตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส จากการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่เป็นองค์ประกอบในกลุ่มจิตลักษณะทั่วไปเป็นคู่ ๆ พบว่า การมีเอกลักษณ์แห่งตนของผู้ตอบทั้งฝ่ายสามีและภรรยามีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างเด่นชัดกับจิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน (ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในกลุ่มตัวอย่างรวม .59 ในกลุ่มสามี .56 และในกลุ่มภรรยา .59 ดูตาราง 3 , 4 และ 5 ภาคผนวก ข.) การที่เอกลักษณ์แห่งตนมีความสัมพันธ์ทางบวกขนาดปานกลางกับจิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพันในโมเดล เมื่อตัวแปรหลังมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสอย่างมีนัยสำคัญแล้ว จึงทำให้ตัวแปรเอกลักษณ์แห่งตนถูกลดความสำคัญลง อย่างไรก็ตาม ผลวิจัยที่พบในส่วนหลังนี้สนับสนุนทฤษฎีพัฒนาการด้านจิตสังคมของอีริคสัน ที่กล่าวไว้ว่า การปรับตัวทางสังคมอารมณ์ขั้นปัจจุบันเป็นผลของการปรับตัวได้ในขั้นก่อน ๆ ที่ผ่านมาในอดีต และสอดคล้องกับผลวิจัยในต่างประเทศ (Whitbourne et al., 1992) ซึ่งทำการศึกษาแบบติดตามผลระยะยาวในนักศึกษา 3 รุ่น จำนวนประมาณ 1,000 คน คณะผู้วิจัยวัดพัฒนาการด้านจิตสังคมทั้ง 8 ขั้นด้วยแบบวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่า ขั้นละ 10 ข้อ รวม 80 ข้อ พบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนนขั้นใดขั้นหนึ่งกับขั้นอื่น ๆ มีค่าเป็นบวกค่อนข้างสูง ซึ่งแสดงว่าปริมาณการปรับตัวได้ในขั้นปัจจุบันเกี่ยวข้องกับปริมาณการปรับตัวได้ในขั้นก่อน ๆ และเกี่ยวข้องกับปริมาณการปรับตัวได้ในขั้นต่อ ๆ ไปด้วย

<u>การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส</u> หมายถึง การรับรู้ของสามีหรือภรรยาว่าคู่ชีวิตของตนให้ความสำคัญกับความประพฤติปฏิบัติบางประการในการดำเนินชีวิตครอบครัว (เช่น การประหยัดและเก็บออม การดำเนินชีวิตโดยยึดศาสนาเป็นหลัก การคบหา

มิตรสหาย การให้เวลากับสมาชิกในครอบครัว การดูแลญาติผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่าย เป็นต้น) เป็นตัวแปรเชิงเหตุในกลุ่มจิตลักษณะทั่วไปอีกด้านหนึ่งที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส และยังมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านทัศนคติต่อคู่สมรสไปยังตัวแปรตามดังกล่าวอีกทางหนึ่งด้วย ในโมเดล 1 ตัวแปรนี้มีบทบาทสำคัญเกินความคาดหมาย โดยพบว่า ตัวแปรนี้มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในโมเดล 1 กลุ่มสามี (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .34) มากกว่าความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในโมเดล 1 กลุ่มภรรยา (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .09) อย่างเด่นชัด ซึ่งแสดงว่า การรับรู้ของสามีว่าภรรยาของตนมีค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวสูงมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มากกว่าการรับรู้ของภรรยาว่าสามีของตนมีค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวสูง ผลที่พบในการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยในต่างประเทศ (Blair, 1993) ซึ่งศึกษาสามีภรรยาชาวอเมริกัน จำนวน 693 คู่ พบว่า สามีที่เชื่อว่าภรรยาของตนยึดถืออุดมการณ์ด้านการปฏิบัติบทบาทหน้าที่แบบดั้งเดิมมากเท่าใด ก็รายงานถึงการมีความไม่สอดคล้องอย่างเปิดเผยกับภรรยาน้อยลงเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย -.55) และฝ่ายภรรยาที่ยึดถือการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่แบบดั้งเดิมมากเท่าใด ก็รายงานถึงการมีความไม่สอดคล้องอย่างเปิดเผยกับสามีน้อยลงเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย -.43) นอกจากนั้น ในประเทศไทยพบผลจากการวิจัยครอบครัวไทย 2 เรื่อง (ชุมพร ยงกิตติกุล และ นิรมล ชยุตสาหกิจ. 2532 ; สุนทรี โคมิน และ สนิท สมัครการ. 2522) ที่ยืนยันว่าค่านิยมของคนไทยที่เป็นค่านิยมหลักหรือค่านิยมดั้งเดิมไม่เปลี่ยนไปตามความเจริญทางวัตถุหรือการพัฒนาประเทศตามระบบทุนนิยม เช่น ค่านิยมด้านความกตัญญูรู้คุณ ความอ่อนน้อมเชื่อฟัง ความเอื้อเฟื้อ การรักษาน้ำใจกัน เป็นต้น ดังนั้น จึงเป็นเรื่องง่ายที่สามีภรรยาชาวไทยซึ่งยึดถือค่านิยมหลักของสังคมไทยจะปรับตัวเข้ากันได้ดี

<u>ทัศนคติต่อคู่สมรส</u> หมายถึง ปริมาณการยอมรับว่าสามีหรือภรรยาของตนเป็นผู้ที่มีประโยชน์หรือไร้ประโยชน์ มีความรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจ และพร้อมที่จะให้การช่วยเหลือสนับสนุนคู่สมรสของตนมากเพียงใด เป็นตัวแปรเชิงเหตุในกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในโมเดล 1 ในกลุ่มตัวอย่างทั้งฝ่ายสามีและภรรยา ซึ่งเป็นไปตามความคาดหมายในสมมติฐาน พบว่า ทัศนคติต่อคู่สมรสมีอิทธิพลทางตรงต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในกลุ่มภรรยา (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .36) มากกว่าในกลุ่มสามี (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .33) ทัศนคติต่อคู่สมรสเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสเป็นลำดับที่สองในกลุ่มภรรยา แต่เป็นลำดับที่สามในกลุ่มสามี แสดงว่าทัศนคติต่อคู่สมรสเป็นปัจจัยเชิงเหตุของความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสที่สำคัญปัจจัยหนึ่งในหมู่สามีภรรยาไทย แม้ว่าในการประมวลเอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะพบงานวิจัยที่ศึกษาทัศนคติต่อ

คู่สมรสไม่มากนัก แต่ก็มีหลักฐานเพียงพอที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของตัวแปรนี้ มีงานวิจัยในต่างประเทศ 3 เรื่อง (O' Leary et al., 1983 ; Broderick and O' Leary., 1986 ; Hecht et al., 1994) ยืนยันว่า ความรู้สึกทางบวก การได้รับความรักในแนวที่บุคคลต้องการในระดับที่ใกล้เคียงหรือคล้ายคลึงกันมีความสำคัญต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรสและเอื้อให้คู่รักพัฒนาความสัมพันธ์ที่มีคุณภาพสูงได้อย่างชัดเจน

อนึ่ง ผลการวิจัยในโมเดล 1 กลุ่มสามี พบว่า มีตัวแปรภายนอกบางด้าน ได้แก่ การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรสและการรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส ส่งผลทางตรงต่อทัศนคติต่อคู่สมรสอีกด้วย (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .29 และ .23) ซึ่งสูงกว่าที่ส่งผลทางตรงต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .25 และ .10) ดังนั้น ทัศนคติต่อคู่สมรสจึงมีบทบาทเป็นตัวแปรคั่นกลางอธิบายความเกี่ยวข้องระหว่างการรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรสกับความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส และระหว่างการรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรสกับความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสได้ และผลการวิจัยในโมเดล 1 กลุ่มภรรยา ก็พบว่าตัวแปรภายนอก 2 ด้าน ได้แก่ จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพันและการรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส ส่งผลทางตรงต่อทัศนคติต่อคู่สมรส (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .38 และ .11) ในปริมาณมากกว่าที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสซึ่งเป็นตัวแปรผลลัพธ์ปลายทาง (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .33 และ .05) ดังนั้น ทัศนคติต่อคู่สมรสจึงมีบทบาทเป็นตัวแปรคั่นกลางอธิบายความเกี่ยวข้องระหว่างความใกล้ชิดผูกพันกับความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส และระหว่างการรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรสกับความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสได้ กล่าวได้ว่ายิ่งภรรยามีความใกล้ชิดผูกพันกับสามีมาก สามีรับรู้ว่าภรรยามีการปฏิบัติทางพุทธศาสนามาก และทั้งสามีและภรรยารับรู้ว่าคู่สมรสของตนมีค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวมากเท่าใด ก็ยิ่งมีทัศนคติต่อคู่สมรสมากเท่านั้น และการมีทัศนคติที่ดีต่อคู่สมรสมาก ส่งผลให้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อคู่สมรสอีกทอดหนึ่ง สรุปว่า ทัศนคติต่อคู่สมรสเป็นตัวแปรเชิงเหตุโดยตรงต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ขณะเดียวกัน ก็เป็นตัวแปรเชื่อมแทรกหรืออธิบายความเกี่ยวข้องระหว่างตัวแปรเชิงเหตุบางด้านกับความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสด้วย

<u>การสื่อสารระหว่างคู่สมรสและวิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ</u> เป็นตัวแปรเชิงเหตุในกลุ่มสถานการณ์ภายนอก - ภายในครอบครัวที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในโมเดล 1 ฝ่ายภรรยา (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .20 และ -.13 ตามลำดับ) ซึ่งเป็นไปตามความคาดหมายเฉพาะในกลุ่มตัวอย่างฝ่ายภรรยาเท่านั้น ดังนั้น การที่ภรรยามีการสื่อสารกับสามีในคุณภาพและปริมาณที่เหมาะสม จึงมีความสำคัญต่อการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างตนกับสามีได้ ในต่างประเทศ มีงานวิจัยความสัมพันธ์ระหว่าง

ประสิทธิภาพในการสื่อสารกับคุณภาพชีวิตสมรสในมิติต่าง ๆ (Lyn, 1996) โดยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมไว้แล้วจากงานวิจัยแบบติดตามผลเป็นระยะเวลา 8 ปี เกี่ยวกับมิติต่าง ๆ ของคุณภาพชีวิตสมรสมาใช้ และใช้เฉพาะข้อมูลฝ่ายภรรยา พบผลสอดคล้องกันทั้งในสตรีประเภทที่ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีและประเภทที่ไม่ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีว่า แบบแผนการสื่อสารทางบวกเกี่ยวข้องกับผลลัพธ์ทางด้านดีในชีวิตสมรสในระยะเวลาต่อ ๆ มา และในการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณก็พบอีกว่า ประสิทธิภาพในการสื่อสารเป็นตัวทำนายสำคัญตัวหนึ่งของความมั่นคงในชีวิตสมรส ในประเทศไทย มีการวิจัยสตรีที่หย่าร้าง (ระหว่างปี พ.ศ. 2532 – 2534) จำนวน 135 คน พบว่า ร้อยละ 62 ของสตรีที่ถูกศึกษา ระบุว่าหย่าร้างจากสามีเพราะสามีไม่ฟังความคิดเห็น หยาบคาย ก้าวร้าว ไม่ให้เกียรติ ชอบพูดดูหมิ่นเหยียดหยาม พฤติกรรมของสามีที่ภรรยารายงานหลังหย่าร้างแล้วล้วนเป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการสื่อสารทั้งสิ้น ดังนั้น คุณภาพและปริมาณของการสื่อสารระหว่างคู่สมรสจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างสามีกับภรรยา และในการวิจัยครั้งนี้พบความเกี่ยวข้องกันอย่างเด่นชัดในกลุ่มภรรยา สำหรับวิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ ซึ่งหมายถึงการแสดงความก้าวร้าวทางวาจาและการใช้กำลังรุนแรง ก็เป็นตัวแปรเชิงเหตุด้านสถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัวอีกด้านหนึ่งที่มีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ผลวิจัยที่พบครั้งนี้สอดคล้องกับผลวิจัยที่พบในต่างประเทศ โบว์แมน (Bowman, 1990) พบว่า สามีหรือภรรยาที่จัดการกับปัญหาความขัดแย้งด้วยวิธีการแบบลบ (การเพิ่มความขัดแย้ง การคิดกังวลและติเตียนตนเอง การมุ่งแต่ความสนใจเฉพาะตน และการหลบเลี่ยง) มากเท่าใด ก็มีปริมาณความสุขในชีวิตสมรสลดลงเท่านั้น ต่อมา มีนักวิจัยอีกกลุ่มหนึ่ง (Arellano and Markman, 1995) ได้พัฒนาแบบวัด “ The Managing Affect and Differences Scale , MADS ” ซึ่งเป็นแบบประเมินการสื่อสารระหว่างคู่สมรสหลายรูปแบบ ทั้งในแง่บวกและลบ (แบบวัดนี้เป็นแบบวัดที่คณะผู้วิจัยใช้เป็นพื้นฐานในการสร้างแบบวัดวิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวกและแบบลบในงานวิจัยปัจจุบัน) เมื่อนักวิจัยทั้งสองทำการตรวจสอบคุณภาพของแบบวัด MADS ด้านวิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ ด้วยการหาความสัมพันธ์กับแบบวัดการปรับตัวในชีวิตคู่สมรส (The Locke – Wallace Marital Adjustment Test , MAT) พบว่า แบบวัด MADS ในส่วนวิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบมีความสัมพันธ์ทางลบกับแบบวัดการปรับตัวในชีวิตสมรสอย่างเด่นชัด นอกจากนี้ ยังมีหลักฐานจากงานวิจัยไทยซึ่งศึกษาพฤติกรรมของคู่สมรสที่นำไปสู่ความต้องการหย่าร้าง เป็นชายและหญิงที่สมรสแล้วในกรุงเทพฯ จำนวน 570 คน แบ่งเป็นกลุ่มที่เคยเสนอขอหย่าและกลุ่มที่ไม่เคยเสนอขอหย่า จำนวนใกล้เคียงกัน พบผลว่า กลุ่มสามีหรือภรรยาที่เคยเสนอขอหย่า มีพฤติกรรมแสดงความไม่พึงพอใจต่อคู่สมรส มีปากเสียงและทะเลาะเบาะแว้ง ทุบตีกัน

ระหว่างคู่สมรสในอัตราส่วนที่สูงกว่ากลุ่มที่ไม่เคยเสนอขอหย่า (อรุณรุ่ง บุญธนันตพงศ์. 2535) สรุปว่า ยิ่งภรรยาแสดงความขัดแย้งกับสามีด้วยการแสดงความก้าวร้าวทางวาจา และใช้ความรุนแรงทางกายมากเท่าใด ก็ยิ่งทำให้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันน้อยลงเท่านั้น

<u>การรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส</u> เป็นตัวแปรเชิงเหตุในกลุ่มลักษณะทางศาสนาหนึ่งในสามตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสทั้งทางตรงและทางอ้อมในโมเดล 1 ฝ่ายสามี (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .18) แสดงว่า ยิ่งสามีรับรู้ว่าภรรยาของตนมีการปฏิบัติทางพุทธมากเท่าใด ก็ยิ่งมีความสัมพันธ์ที่ดีกับภรรยามากเท่านั้น ซึ่งเป็นไปตามความคาดหมายเฉพาะในกลุ่มตัวอย่างฝ่ายสามีเท่านั้น มีงานวิจัยในต่างประเทศที่ให้ผลสอดคล้องกับผลวิจัยครั้งนี้คือ ผลงานของ ดัดลี่ และ โคซินสกี้ (Dudley and Kosinski, 1990) ซึ่งศึกษาสามีภรรยาที่นับถือศาสนาคริสต์นิกายคาทอลิกที่ถือเอาวันเสาร์เป็นวันประกอบพิธีทางศาสนา จำนวน 228 คน ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาลักษณะที่แสดงถึงความเคร่งครัดต่อศาสนาของบุคคลเป็นตัวทำนายความพึงพอใจในชีวิตสมรส พบว่า ตัวแปรด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนา 3 ตัวแปรคือ ปริมาณความสอดคล้องในการรับรู้เรื่องการเข้าร่วมพิธีในโบสถ์ของสามีภรรยา ปริมาณความสอดคล้องในการรับรู้เรื่องความเคร่งต่อศาสนาของสามีภรรยา และการแสดงสักการะต่อพระเจ้ากับครอบครัว เป็นตัวทำนายที่มีบทบาทสำคัญต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส ผลวิจัยในประเทศไทย (งามตา วนินทานนท์. 2536) ก็ให้การสนับสนุนผลวิจัยครั้งนี้เช่นกัน นั่นคือ พบว่า ยิ่งสามีภรรยา (ผู้เป็นบิดามารดาของวัยรุ่น) มีวิถีชีวิตแบบพุทธสูง การปฏิบัติทางพุทธสูงและมีความเชื่อทางพุทธสูงเท่าใด ก็ยิ่งมีความสัมพันธ์ที่ดีกับคู่สมรสมากเท่านั้น จากการประมวลเอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้องไม่พบผลวิจัยที่แสดงถึงความสำคัญของการรับรู้ของสามีเรื่องความเคร่งศาสนาของภรรยา แต่มีผลวิจัยในเนื้อหาอื่น ตัวอย่างเช่น แบร (Blair, 1993) พบว่า สามีที่เชื่อว่าภรรยาของตนยึดถืออุดมการณ์ด้านการปฏิบัติบทบาทหน้าที่แบบดั้งเดิมมากเท่าใด ก็รายงานความถี่ในการแสดงความไม่สอดคล้องลงรอยกันอย่างเปิดเผยน้อยเท่านั้น อาจกล่าวได้ว่า สามีที่รับรู้ว่าภรรยาของตนยึดมั่นในการปฏิบัติทางหลักศาสนา (เป็นคนดี) มากเท่าใด ก็ยิ่งเสริมสร้างและรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับภรรยามากเท่านั้น

สรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน 2 สมมติฐาน 2 ตั้งความคาดหมายไว้ว่า “ ตัวแปรแต่ละตัวในกลุ่มสถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัว กลุ่มจิตลักษณะทั่วไป กลุ่มลักษณะทางศาสนา และกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ ต่างส่งผลทางตรงต่อตัวแปรคุณภาพชีวิตสมรสด้านการปรับตัวระหว่างคู่สมรส ขณะเดียวกัน ตัวแปรในกลุ่มสถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัว 3 ตัวแปรคือ การรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก

และแบบลบ และตัวแปรในกลุ่มจิตลักษณะทั่วไป 2 ตัวแปรคือ จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพันและสุขภาพจิต แต่ละตัวแปรต่างส่งผลทางอ้อมต่อตัวแปรคุณภาพชีวิตสมรสด้านการปรับตัวระหว่างคู่สมรสผ่านทางทัศนคติต่อคู่สมรสและความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัย ซึ่งเป็นตัวแปรในกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์อีกทางหนึ่งด้วย ความสัมพันธ์ลักษณะนี้ปรากฏทั้งในกลุ่มสามีและภรรยา ”

เนื่องจากโมเดลเริ่มต้นความสัมพันธ์เชิงเหตุของคุณภาพชีวิตสมรสด้านการปรับตัวระหว่างคู่สมรส (โมเดล 2 ภาพ 8) มาทำการทดสอบความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์จากกลุ่มสามี (361 คน) และกลุ่มภรรยา (601 คน) โดยทำการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น (LISREL) พบผลว่า โมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีดัชนีความกลมกลืนของกลุ่มสามีแสดงในตาราง 3 และของกลุ่มภรรยาแสดงในตาราง 5

อิทธิพลของตัวแปรเชิงเหตุที่มีต่อคุณภาพชีวิตสมรสด้านการปรับตัวระหว่างคู่สมรสในกลุ่มสามีและภรรยาแสดงในภาพ 10 และ 12 ตาราง 4 และ 6 ***ในกลุ่มสามี*** (ภาพ 10 ตาราง 4) พบว่า ยิ่งผู้ถูกศึกษา (ฝ่ายสามี) มีจิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพันกับภรรยามาก มีทัศนคติที่ดีต่อภรรยามาก ใช้วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวกมาก รับรู้ว่าครอบครัวมีสภาพทางเศรษฐกิจดี และรับรู้ว่าภรรยามีค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวในปริมาณมากเท่าใด ก็ยิ่งปรับตัวเข้ากับภรรยาได้มากเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .39 , .20 , .19 , .12 และ .12 ตามลำดับ) แต่ถ้าสามีใช้วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบน้อยเท่าใด ก็ยิ่งมีการปรับตัวเข้ากับภรรยาได้มากเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล -.12) พบอีกว่า ตัวแปรความใกล้ชิดผูกพันและการรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส นอกจากจะมีอิทธิพลทางตรงต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรสแล้ว ยังมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านตัวแปรทัศนคติต่อคู่สมรส (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .07 และ .06 ตามลำดับ) นอกจากนี้ ยังพบว่า ตัวแปรการรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส การสื่อสารระหว่างคู่สมรส และวิถีชีวิตแบบพุทธซึ่งเป็นตัวแปรที่ไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรส แต่มีอิทธิพลทางอ้อมผ่านตัวแปรทัศนคติต่อคู่สมรส (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .05 , .04 และ .03 ตามลำดับ)

สรุปว่า ***ในกลุ่มสามี*** จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพันเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรส โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวมสูงสุด .46 และการรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรสก็มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรส (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .18) สำหรับทัศนคติต่อคู่สมรสเป็นตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรงสูงเป็นลำดับที่สอง (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .20) ส่วนวิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก การรับรู้สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว และวิธีจัดการกับความขัดแย้ง

แบบลบ ต่างก็มีอิทธิพลทางตรงต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรสด้วยค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .19 , .12 และ -.12 ตามลำดับ อีกประการหนึ่ง เมื่อนำตัวแปรเชิงเหตุจากกลุ่มตัวแปรต่าง ๆ ใน 4 กลุ่มซึ่งมีอิทธิพลทางตรงต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรสอย่างเด่นชัด จำนวน 6 ด้าน เข้ามาร่วมกันทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรส โดยใช้วิธีวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่า ตัวแปรทั้งหกทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสได้ร้อยละ 65 (ดูตาราง 16)

ในกลุ่มภรรยา (ภาพ 12 ตาราง 6) พบว่า ยิ่งผู้ถูกศึกษา (ฝ่ายภรรยา) มีจิต-ลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพันกับสามีมาก มีทัศนคติที่ดีต่อสามีมาก ใช้วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวกมาก มีการสื่อสารระหว่างคู่สมรสมาก รับรู้ว่าครอบครัวมีสภาพทางเศรษฐกิจดี และรับรู้ว่าสามีมีค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวมากเท่าใด ก็ยิ่งมีการปรับตัวเข้ากับสามีได้มากเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .34 , .19 , .19 , .12 , .12 และ .12 ตามลำดับ) พบอีกว่า ความใกล้ชิดผูกพัน วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก การสื่อสารระหว่างคู่สมรส การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส นอกจากจะมีอิทธิพลทางตรงแล้ว ยังมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านทัศนคติต่อคู่สมรสอีกด้วย (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .07 , .02 , .03 และ .02 ตามลำดับ)

สรุปได้ว่า ***ในกลุ่มภรรยา*** จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพันเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรส โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .41 รองลงมาคือ วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก การสื่อสารระหว่างคู่สมรส และการรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .21 , .15 และ .14 ตามลำดับ) สำหรับทัศนคติต่อคู่สมรส พบว่า มีอิทธิพลทางตรงสูงเป็นลำดับที่สองต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรส (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .19) เมื่อนำตัวแปรเชิงเหตุจากกลุ่มตัวแปรต่าง ๆ ใน 4 กลุ่มซึ่งมีอิทธิพลทางตรงต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรส จำนวน 6 ตัวแปรเข้าร่วมทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสได้ร้อยละ 65 (ดูตาราง 16)

จากการเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์โมเดล 2 ในกลุ่มสามีและกลุ่มภรรยา (ตาราง 16) พบผลสอดคล้องกันว่า จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรสมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อม ส่วนทัศนคติที่ดีต่อคู่สมรสและการรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัวมีอิทธิพลทางตรงต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรสทั้งในโมเดลฝ่ายสามีและภรรยา พบผลที่ต่างกันคือ ตัวแปรวิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบมีอิทธิพลทางตรงต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรสอย่างเด่นชัดในโมเดลสามี แต่ไม่ปรากฏในโมเดลภรรยา ขณะที่ตัวแปรการสื่อสารระหว่างคู่สมรสมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรสอย่างเด่นชัดในโมเดลภรรยา แต่ไม่ปรากฏอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรตามในโมเดลสามี เมื่อเปรียบเทียบปริมาณการทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสด้วยตัวแปรเชิงเหตุ

ตาราง 16 แสดงลำดับตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรส (DAS) (โมเดล 2 ภาพ 10 , 12)

ตัวแปร (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล)	อิทธิพลต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรส	ในกลุ่ม
ผลสอดคล้อง		
1. จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน (สามี .46 ; ภรรยา .41)	- ทางตรงและทางอ้อม	สามีและภรรยา
2. ทัศนคติต่อคู่สมรส (สามี .20 ; ภรรยา .19)	- ทางตรง	
3. วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก (สามี .19 ; ภรรยา .21)	- ทางตรงและทางอ้อม	
4. การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส (สามี .18 ; ภรรยา .14)		
5. การรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว (สามี .12 ; ภรรยา .12)	- ทางตรง	
ผลต่างกัน		
1. วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ (-.12)	- ทางตรง	- สามี
2. การสื่อสารระหว่างคู่สมรส (.15)	- ทางตรงและทางอ้อม	- ภรรยา

ต่าง ๆ จากกลุ่มตัวแปร 4 กลุ่ม พบว่า มีตัวแปร 6 ด้าน (ได้แก่ ความใกล้ชิดผูกพัน ทัศนคติต่อคู่สมรส วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส การรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว และวิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ) ในโมเดล 2 ฝ่ายสามีร่วมกันทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสได้ร้อยละ 65 ขณะที่ตัวแปร 6 ด้าน (ได้แก่ ความใกล้ชิดผูกพัน ทัศนคติต่อคู่สมรส วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก การสื่อสารระหว่างคู่สมรส การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรสและการรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว) ในโมเดล 2 ฝ่ายภรรยา ร่วมกันทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสได้ร้อยละ 65 เท่ากับปริมาณการทำนายฝ่ายสามี

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐาน 2 พบว่า สมมติฐาน 2 ได้รับการสนับสนุนจากข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ประมาณครึ่งหนึ่ง ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรเชิงเหตุ (จำนวน 18 ด้าน) ที่มีต่อตัวแปรการปรับตัวระหว่างคู่สมรสตามโมเดลเริ่มต้น 2 (ภาพ 8) ด้วยข้อมูลจากกลุ่มผู้ตอบฝ่ายสามีและฝ่ายภรรยา พบว่า มีตัวแปรในกลุ่มต่าง ๆ 10 ด้านในโมเดล 2 ฝ่ายสามี และตัวแปร 8 ด้านในโมเดล 2 ฝ่ายภรรยาร่วมกันทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสได้ในปริมาณเท่า ๆ กัน (ดูภาพ 10 และ 12)

<u>จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน</u> เป็นตัวแปรเชิงเหตุด้านจิตลักษณะทั่วไปที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรสในโมเดล 2 ซึ่งเป็นไปตามความคาดหมาย และยังเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรสมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับตัวแปรอื่น ๆ ในโมเดล 2 (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวมในกลุ่มสามี .46 และในกลุ่มภรรยา .41) แสดงว่า ความใกล้ชิดผูกพันจากฝ่ายสามีมีบทบาทต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรสมากกว่าความใกล้ชิดผูกพันจากฝ่ายภรรยา ผลวิจัยนี้สอดคล้องกับผลที่พบในโมเดล 1 และผลวิจัยในต่างประเทศ (White et al., 1986) ที่กล่าวไปแล้วในการอภิปรายผลตามสมมติฐาน 1

<u>ทัศนคติต่อคู่สมรส</u> เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรสมากเป็นลำดับที่สองรองจากจิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน พบว่า ทัศนคติต่อคู่สมรสมีความสำคัญต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรสในปริมาณใกล้เคียงกันในกลุ่มสามีและภรรยา (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวมในกลุ่มสามี .20 ในกลุ่มภรรยา .19) ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยในโมเดล 1 สมมติฐาน 1 ซึ่งพบเช่นเดียวกันว่า ทัศนคติต่อคู่สมรสมีความสำคัญต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรสอย่างเด่นชัดในปริมาณใกล้เคียงกันในกลุ่มสามีและภรรยา

<u>วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก</u> เป็นตัวแปรเชิงเหตุในกลุ่มสถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัวที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรสในกลุ่มผู้ถูกศึกษาฝ่ายภรรยา (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .21) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน และ

เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรสในกลุ่มผู้ถูกศึกษาฝ่ายสามี (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .19) วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวกในที่นี้ หมายถึง ปฏิกิริยาตอบสนองของฝ่ายสามีหรือภรรยาต่อเหตุการณ์ขัดแย้งที่เกิดขึ้นในการครองชีวิตคู่ โดยใช้ทักษะเฉพาะตัวในการสื่อสารและจัดการกับความขัดแย้ง วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวกในการวิจัยนี้ วัดใน 6 ด้านคือ (1) การบอกกล่าวอย่างตรงไปตรงมา (2) การเน้นทีละประเด็น (3) ปรับปรุงแก้ไขและควบคุมปฏิกิริยาตอบสนอง (4) การให้ข้อมูลย้อนกลับ (5) หยุดการกระทำ และ (6) การหลีกหนีจากเหตุการณ์ แบบวัดนี้สร้างขึ้นโดยอาศัยพื้นฐานของแบบวัด " The Managing Affect and Differences Scale " (MADS) เป็นแบบวัดที่มุ่งประเมินการสื่อสารระหว่างคู่สมรสที่มีลักษณะรูปธรรม การสื่อสารเฉพาะทางและทักษะการจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นขณะที่มีการสนทนาและการถกเถียงกันในเรื่องต่าง ๆ (Arellano and Markman, 1995) เมื่อผู้วิจัยทั้งสองนำข้อมูลที่วัดโดยแบบวัด MADS ไปสัมพันธ์กับข้อมูลของแบบวัดการปรับตัวในชีวิตสมรส (The Locke – Wallace Marital Adjustment Test , MAT) พบว่า วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวกของแบบวัด MADS มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแบบวัด MAT อย่างเด่นชัด นอกจากนี้ ยังได้รับการสนับสนุนจากการวิจัยของ โบว์แมน (Bowman, 1990) ซึ่งพบว่า การใช้วิธีการทางบวก (เช่น การแสดงว่ารักใคร่ รู้สึกสนุกสนานขณะอยู่ใกล้ชิด และระลึกถึงสิ่งที่ดีที่เคยให้แก่กันและกัน) มีความสัมพันธ์อย่างเด่นชัดกับปริมาณความสุขในชีวิตสมรสของผู้ตอบ สรุปว่า การใช้วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก เช่น อธิบายหรือขยายความให้อีกฝ่ายหนึ่งเข้าใจได้ชัดเจนยิ่งขึ้น การให้ข้อมูลย้อนกลับ การปรับปรุงแก้ไขและควบคุมปฏิกิริยาตอบสนองของตนเอง เหล่านี้ ช่วยให้สามีและภรรยาปรับตัวเข้ากันได้มากขึ้นในวิถีชีวิตคู่

<u>การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส</u> เป็นตัวแปรในกลุ่มจิตลักษณะทั่วไปที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรสในโมเดล 2 นับเป็นตัวแปรที่มีบทบาทสำคัญต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรสเกินความคาดหมาย (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวมในกลุ่มสามี .18 และ ในกลุ่มภรรยา .14) ซึ่งแสดงว่า การรับรู้ของสามีว่าภรรยาของตนมีค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวสูง มีบทบาทสำคัญต่อการปรับตัวระหว่างกันมากกว่าการรับรู้ของภรรยาว่าสามีของตนมีค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวสูง ผลเช่นนี้สอดคล้องกับผลวิจัยในโมเดล 1 และสอดคล้องกับผลการวิจัยในต่างประเทศ (Blair, 1993) ที่กล่าวไปแล้วในการอภิปรายผลของสมมติฐาน 1

<u>การสื่อสารระหว่างคู่สมรส</u> เป็นตัวแปรเชิงเหตุในกลุ่มสถานการณ์ภายนอก - ภายในครอบครัวที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรสในโมเดล 2 ฝ่ายภรรยา (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .15) แต่ตัวแปรดังกล่าวมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการปรับตัวระหว่าง

คู่สมรสในโมเดล 2 ฝ่ายสามีเพียงเล็กน้อย (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .04) แสดงว่า ภรรยาที่มีการสื่อสารกับสามีในคุณภาพและปริมาณที่เหมาะสม ย่อมช่วยให้ปรับตัวเข้ากับสามีได้มาก ผลเช่นนี้สอดคล้องกับผลวิจัยในโมเดล 1 สมมติฐาน 1 ซึ่งพบว่า การสื่อสารที่เหมาะสมของภรรยามีความสำคัญโดยตรงต่อการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับสามีเช่นกัน

<u>วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ</u> เป็นตัวแปรเชิงเหตุในกลุ่มสถานการณ์ภายนอก–ภายในครอบครัวอีกด้านหนึ่ง ซึ่งพบว่ามีอิทธิพลทางตรงต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรสในโมเดล 2 ฝ่ายสามี (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม -.12) แต่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรสเพียงเล็กน้อยในโมเดล 2 ฝ่ายภรรยา (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม -.02) แสดงว่าการใช้วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบของฝ่ายสามีมีบทบาทสำคัญต่อการปรับตัวระหว่างสามีกับภรรยาอย่างเด่นชัด ผลนี้ปรากฏตรงข้ามกับผลในโมเดล 1 ซึ่งพบว่า การใช้วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบของภรรยาส่งผลให้สามีภรรยามีความสัมพันธ์ที่ดีลดน้อยลงอย่างเด่นชัด (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม -.13) ขณะที่ตัวแปรวิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบมีอิทธิพลต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรสไม่เด่นชัดในกลุ่มสามี

<u>การรับรู้สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว</u> หมายถึง การรับรู้ฐานะการเงินในครอบครัว เช่น ปัญหาด้านการชำระค่าใช้จ่ายประจำเดือน ด้านค่าครองชีพประจำวัน และการตระหนักรู้ถึงความยากลำบาก รู้ฐานะการเงินของครอบครัว เป็นต้น เป็นตัวแปรเชิงเหตุในกลุ่มสถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัว ซึ่งพบว่า มีอิทธิพลทางตรงต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรสในโมเดล 2 ฝ่ายสามี (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .12) และฝ่ายภรรยา (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .12) เท่ากัน เนื่องจากตามสมมติฐาน 2 คาดหมายให้การรับรู้สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางตรงและทางอ้อมกับการปรับตัวระหว่างคู่สมรส ผลวิจัยครั้งนี้จึงสนับสนุนสมมติฐานเพียงในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรการรับรู้สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวเพียงครึ่งเดียว มีงานวิจัยในต่างประเทศให้การสนับสนุนผลในครั้งนี้ นักจิตวิทยากลุ่มหนึ่ง (Clark – Nicolus and Gray – Little., 1991) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแหล่งทางเศรษฐกิจกับคุณภาพชีวิตสมรสของสามีภรรยา จำนวน 75 คู่ (150 คน) ผู้วิจัยทั้งสองทำการวัดสภาพทางเศรษฐกิจของคู่สมรสทั้งในเชิงปรนัยและอัตนัย พบว่า การวัดสภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวในเชิงอัตนัย ได้แก่ การรับรู้ความพอเพียงทางเศรษฐกิจของครอบครัว และการรับรู้สถานภาพของตนในช่วงชั้นทางสังคมของทั้งฝ่ายสามีและภรรยา เป็นตัวทำนายคุณภาพชีวิตสมรสได้ชัดเจนกว่าตัวแปรแหล่งทางเศรษฐกิจประเภทปรนัย เช่น รายได้ ระดับการศึกษา และประเภทอาชีพของผู้ถูกศึกษา นอกจากนี้ ยังมีผลวิจัยที่ศึกษาปัจจัยบ่งชี้ความพึงพอใจในชีวิตสมรสแบบข้ามวัฒนธรรมอเมริกันและญี่ปุ่น พบว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจ (รายได้) ของสามี

ชาวญี่ปุ่นส่งผลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรสของทั้งสามีและภรรยาชาวญี่ปุ่น ไม่พบผลเช่นนี้ในสามีภรรยาชาวอเมริกัน (Kamo, 1993) อาจกล่าวได้ว่า สามีภรรยาชาวเอเชียที่รับรู้ว่าครอบครัวของตนมีสภาพทางเศรษฐกิจดีเท่าใด ก็ปรับตัวเข้ากันได้ดีเท่านั้น

อีกประการหนึ่งที่ควรพิจารณาในที่นี้ คือ จากการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐาน 1 (โมเดล 1) ปัจจัยเชิงเหตุที่อธิบายคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส พบผลว่ามีปัจจัย 6 ด้านจาก 19 ด้าน (ได้แก่ จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส ทัศนคติต่อคู่สมรส ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของผู้ตอบ การรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส และการรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว) ในโมเดล 1 ร่วมกันอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสจากการรายงานของฝ่ายสามีได้ร้อยละ 75 ขณะที่มีปัจจัย 6 ด้านจาก 19 ด้าน (ได้แก่ จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน ทัศนคติต่อคู่สมรส การสื่อสารระหว่างคู่สมรส วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส และการรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว) ในโมเดล 1 ร่วมกันอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสจากการรายงานของฝ่ายภรรยาได้ร้อยละ 77 สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐาน 2 (โมเดล 2) ปัจจัยเชิงเหตุที่อธิบายคุณภาพชีวิตสมรสด้านการปรับตัวระหว่างคู่สมรส พบผลว่ามีปัจจัย 6 ด้านจาก 19 ด้าน (ได้แก่ จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน ทัศนคติต่อคู่สมรส วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส การรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว และวิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ) ในโมเดล 2 ร่วมกันอธิบายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสจากการรายงานของฝ่ายสามีได้ร้อยละ 65 ขณะที่มีปัจจัย 6 ด้านจาก 19 ด้าน (ได้แก่ จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน ทัศนคติต่อคู่สมรส วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก การสื่อสารระหว่างคู่สมรส การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส และการรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว) ในโมเดล 2 ร่วมกันอธิบายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสจากการรายงานของฝ่ายภรรยาได้ร้อยละ 65 เท่ากับฝ่ายสามี จะเห็นได้ว่า ปัจจัยเชิงเหตุด้านต่าง ๆ ที่ศึกษาในครั้งนี้ เข้าร่วมอธิบายคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส (วัดด้วยแบบวัดของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ. 2536) ได้สูงกว่าด้านการปรับตัวระหว่างคู่สมรส [วัดด้วยแบบวัดที่ปรับปรุงจาก สแปนเนียร์ (Spanier, 1976)] ซึ่งเป็นแบบวัดที่ใช้กันในวงวิชาการสากล อนึ่ง จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษาทั้งหมด (ตาราง 3 ภาคผนวก ข.) พบว่า คุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตสมรสด้านการปรับตัวระหว่างคู่สมรสในระดับสูง (ค่าอาร์ .78) แสดงว่า ตัวแปร 2 ด้านนี้วัดลักษณะคาบเกี่ยวกัน และอาจใช้แทนกันได้ จากผลข้างต้นนี้ ตัวแปร

ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส จึงควรเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพชีวิตสมรสของครอบครัวไทยได้อย่างเหมาะสมกว่าตัวแปรการปรับตัวระหว่างคู่สมรส

สรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน 3 สมมติฐาน 3 ตั้งความคาดหมายไว้ว่า " ตัวแปรชุดปัจจัยเสริมและชุดปัจจัยเสี่ยง (ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคขัดขวาง) เข้าร่วมกันอธิบายตัวแปรคุณภาพชีวิตสมรสแต่ละด้านคือ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสและการปรับตัวระหว่างคู่สมรสได้มากกว่าตัวแปรชุดใดชุดหนึ่งเพียงฝ่ายเดียว "

เมื่อนำตัวแปรปัจจัยเสริม 7 ด้าน ได้แก่ การรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลภายนอกครอบครัว การสื่อสารระหว่างคู่สมรส วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส การรับรู้การปฏิบัติทางพุทธศาสนาของคู่สมรส และทัศนคติต่อคู่สมรส เข้าร่วมกันเพื่อทำนายปริมาณความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่แบ่งตามตัวแปรอิสระลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของสามีภรรยารวม 26 กลุ่ม ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 7 ในกลุ่มรวม ตัวแปรปัจจัยเสริม 7 ด้านร่วมกันทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสได้ร้อยละ 75 ตัวแปรที่เข้าทำนายเป็นสำคัญลำดับแรกคือ จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน รองลงมาคือ ทัศนคติต่อคู่สมรส การสื่อสารระหว่างคู่สมรส การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส และการรับรู้การปฏิบัติทางพุทธศาสนาของคู่สมรส ตามลำดับ เมื่อพิจารณาในกลุ่มสามีภรรยาประเภทต่าง ๆ พบว่า ตัวแปรทั้ง 7 ด้านร่วมกันทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในกลุ่มต่าง ๆ ได้ระหว่างร้อยละ 72 ถึง 81 โดยทำนายได้สูงสุดในกลุ่มสามีภรรยาที่ไม่มีบุตร และทำนายได้ต่ำสุดในกลุ่มสามีภรรยาที่มีสุขภาพจิตดีน้อย พบอีกว่า ตัวแปรปัจจัยเสริมด้านความใกล้ชิดผูกพันและทัศนคติต่อคู่สมรสมีบทบาทในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสเป็นลำดับแรกและลำดับที่สองในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 21 จาก 26 กลุ่ม ส่วนการสื่อสารระหว่างคู่สมรสมีบทบาทในการอธิบายเป็นลำดับที่สามในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 19 จาก 26 กลุ่ม

เมื่อนำตัวแปรปัจจัยเสริม 7 ด้านเข้าร่วมกันเพื่อทำนายปริมาณการปรับตัวระหว่างคู่สมรสในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่แบ่งตามตัวแปรอิสระลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของสามีภรรยารวม 26 กลุ่ม ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 8 ในกลุ่มรวม ตัวแปรปัจจัยเสริม 7 ด้านร่วมกันทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสได้ร้อยละ 64 ตัวทำนายสำคัญลำดับแรกคือ จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน รองลงมาคือ ทัศนคติต่อคู่สมรส วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส การสื่อสารระหว่างคู่สมรส การรับรู้การปฏิบัติทางพุทธศาสนาของคู่สมรส และการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลภายนอกครอบครัว

ตามลำดับ เมื่อพิจารณาในกลุ่มสามีภรรยาประเภทต่าง ๆ พบว่า ตัวแปรปัจจัยเสริมทั้ง 7 ด้าน ร่วมกันทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสในกลุ่มย่อยต่าง ๆ ได้ระหว่างร้อยละ 57 ถึง 70 โดยทำนายได้สูงสุดในกลุ่มที่มีระดับการศึกษาสูง และทำนายได้ต่ำสุดในกลุ่มที่มีสุขภาพกายดีน้อย พบด้วยว่า ตัวแปรปัจจัยเสริมด้านความใกล้ชิดผูกพันมีบทบาทเป็นลำดับแรกในการทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 25 จาก 26 กลุ่ม ส่วนทัศนคติต่อคู่สมรสและวิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวกมีบทบาทในการทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสเป็นลำดับที่สอง (12 จาก 26 กลุ่ม)

สรุปได้ว่า กลุ่มตัวแปรปัจจัยเสริม 7 ด้านร่วมกันสามารถอธิบายความแปรปรวนของคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสและด้านการปรับตัวระหว่างคู่สมรสได้อย่างเด่นชัดในระดับสูงทั้งในกลุ่มตัวอย่างโดยรวมและในกลุ่มย่อยทั้ง 26 กลุ่ม โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนของคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสได้สูงกว่าด้านการปรับตัวระหว่างคู่สมรสตั้งแต่ร้อยละ 10 ขึ้นไป ปัจจัยเสริมที่มีบทบาทสำคัญในการอธิบายคุณภาพชีวิตสมรสสองด้านดังกล่าวคือ จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพันและทัศนคติต่อคู่สมรส

เมื่อนำตัวแปรปัจจัยเสี่ยง 7 ด้าน ได้แก่ การรับรู้ความแตกต่างของสภาพเศรษฐกิจระหว่างคู่สมรส วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ ความแตกต่างด้านวัยระหว่างคู่สมรส ความแตกต่างด้านการศึกษาระหว่างคู่สมรส ปริมาณการใช้ประโยชน์จากห้องนอน ความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัย และความเครียดในการทำงาน เข้าร่วมกันเพื่อทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่แบ่งตามตัวแปรอิสระลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของสามีภรรยารวม 26 กลุ่ม ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 9 ในกลุ่มรวม ตัวแปรปัจจัยเสี่ยง 7 ด้านสามารถทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสได้ร้อยละ 34 โดยมีตัวทำนายที่สำคัญเป็นลำดับแรกคือ วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ รองลงมาคือ ความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัย ความเครียดในการทำงาน การรับรู้ความแตกต่างของสภาพเศรษฐกิจระหว่างคู่สมรส ความแตกต่างด้านการศึกษาระหว่างคู่สมรส และความแตกต่างด้านวัยระหว่างคู่สมรส ตามลำดับ เมื่อพิจารณาในกลุ่มสามีภรรยาประเภทต่าง ๆ พบว่า ตัวแปรปัจจัยเสี่ยง 7 ด้านร่วมกันทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในกลุ่มต่าง ๆ ได้ตั้งแต่ร้อยละ 24 ถึง 40 โดยทำนายได้สูงสุดในกลุ่มสามีภรรยาที่ทำงานประเภทอื่น ๆ และทำนายได้ต่ำสุดในกลุ่มสามีภรรยาที่มีสุขภาพจิตดีน้อย พบอีกว่า ตัวทำนายที่มีบทบาทสำคัญในการอธิบายความแปรปรวนของความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสเป็นลำดับแรกทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทุกกลุ่มคือ วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ ความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัยเป็นตัวทำนายลำดับที่สองทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 22 จาก 26กลุ่ม และความเครียดในการทำงานเป็นตัวทำนายลำดับที่สองในกลุ่มสามีภรรยาที่อยู่ร่วมกันมานาน 11 – 31 ปี กลุ่ม

สุขภาพจิตดีน้อย และกลุ่มที่รับรู้ว่าครอบครัวมีสภาพทางเศรษฐกิจไม่ดี และเป็นตัวทำนายลำดับที่สามในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 9 จาก 26 กลุ่ม

เมื่อนำตัวแปรปัจจัยเสี่ยง 7 ด้านเข้าร่วมกันเพื่อทำนายปริมาณการปรับตัวระหว่างคู่สมรสในกลุ่มสามีภรรยาโดยรวมและกลุ่มย่อย 26 กลุ่ม ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 10 ในกลุ่มรวม ตัวแปรปัจจัยเสี่ยง 7 ด้านร่วมกันทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสได้ร้อยละ 25 ตัวทำนายที่มีบทบาทสำคัญเป็นลำดับแรกคือ วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ รองลงมาคือ ความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัย ความเครียดในการทำงาน และการรับรู้ความแตกต่างของสภาพเศรษฐกิจระหว่างคู่สมรส ตามลำดับ เมื่อพิจารณาในกลุ่มสามีภรรยาประเภทต่าง ๆ พบว่า ตัวแปรปัจจัยเสี่ยง 7 ด้านร่วมกันทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสได้ตั้งแต่ร้อยละ 11 ถึง 32 โดยทำนายได้สูงสุดในกลุ่มสามีภรรยาอายุมาก และทำนายได้ต่ำสุดในกลุ่มสามีภรรยาที่มีสุขภาพจิตดีน้อย พบอีกว่า วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบเป็นตัวทำนายที่มีบทบาทสำคัญในการอธิบายความแปรปรวนของการปรับตัวระหว่างคู่สมรสเป็นลำดับแรกในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 25 จาก 26 กลุ่ม ความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัยเป็นตัวทำนายที่มีบทบาทสำคัญเป็นลำดับที่สองในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 24 จาก 26 กลุ่ม และความเครียดในการทำงานเป็นตัวทำนายลำดับที่สามในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 7 จาก 26 กลุ่ม

สรุปว่า ปัจจัยเสี่ยง 7 ด้านร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสและด้านการปรับตัวระหว่างคู่สมรสได้อย่างชัดเจน โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนของคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสได้มากกว่าด้านการปรับตัวระหว่างคู่สมรส ปัจจัยเสี่ยงที่มีบทบาทสำคัญในการอธิบายคุณภาพชีวิตสมรสทั้งสองด้านคือ วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ ความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัย และความเครียดในการทำงาน

เมื่อนำตัวแปรชุดปัจจัยเสริม 7 ด้านและตัวแปรชุดปัจจัยเสี่ยง 7 ด้านรวม 14 ด้านเข้าร่วมกันเพื่อทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส พบว่า สามารถเพิ่มปริมาณการทำนายตัวแปรตามจากเดิมที่ตัวแปรชุดปัจจัยเสริม 7 ด้านเพียงชุดเดียวเคยทำนายได้ตามเกณฑ์ (ปริมาณการทำนายต่างกันตั้งแต่ร้อยละ 5 ซึ่งคณะผู้วิจัยกำหนดไว้ล่วงหน้า) เฉพาะในกลุ่มสามีภรรยาที่มีระดับการศึกษาสูงเพียงกลุ่มเดียวเท่านั้นจากกลุ่มตัวอย่างโดยรวมและกลุ่มย่อย 27 กลุ่ม ไม่พบว่า ตัวแปรปัจจัยเสริมและตัวแปรปัจจัยเสี่ยงรวม 14 ด้าน สามารถเพิ่มปริมาณการทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสจากเดิมที่ตัวแปรชุดปัจจัยเสริมเพียงชุดเดียวเคยทำนายได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยใด ๆ (ดูตาราง 13 – 14) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยเสริม 7 ด้านที่คณะผู้วิจัยนำมาศึกษาครั้งนี้เป็น

ปัจจัยที่สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรคุณภาพชีวิตสมรสทั้งสองด้านในปริมาณมาก สอดคล้องกับผลวิจัยจากการวิเคราะห์ข้อมูลในสมมติฐาน 1 และ 2 เมื่อนำปัจจัยเสี่ยง 7 ด้าน เข้าร่วมทำนายตัวแปรตามดังกล่าว จึงเพิ่มปริมาณการอธิบายตัวแปรตามได้เพียงเล็กน้อยไม่เข้าเกณฑ์ (ปริมาณการทำนายต่างกันตั้งแต่ร้อยละ 5) ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า กล่าวได้ว่า ปัจจัยเสริม 7 ด้านทำนายคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสและการปรับตัวระหว่างคู่สมรสได้ใกล้เคียงกับที่ปัจจัยเสริมและปัจจัยเสี่ยงร่วมกันทำนาย ดังนั้น ปัจจัยเสริม 7 ด้านจึงมีบทบาทอย่างสำคัญในการอธิบายคุณภาพชีวิตสมรสทั้งสองด้าน

บทที่ 3
งานวิจัย 2

การวิเคราะห์ดัชนีเชิงผลของคุณภาพชีวิตสมรส

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

งานวิจัย 2 นี้เป็นการวิจัยประเภทศึกษาความสัมพันธ์เปรียบเทียบเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อ 2 และข้อ 3 ของโครงการวิจัย " การวิเคราะห์ดัชนีเชิงเหตุและผลของคุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัวไทย " (ดูรายละเอียดหน้า 4) จึงมีจุดมุ่งหมายย่อย 3 ประการคือ (1) ตรวจสอบความเกี่ยวข้องในเรื่องการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาจากการรายงานของเยาวชนผู้เป็นบุตรและของบิดาหรือมารดา ในเยาวชนและบิดามารดาประเภทต่าง ๆ และค้นหาปัจจัยสำคัญที่อธิบายความแตกต่างในการรับรู้ของบุตรกับของบิดามารดาในเรื่องคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดา (2) ค้นหาปัจจัยเชิงผลของการที่บิดามารดามีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดีหรือไม่ดีในปริมาณต่าง ๆ กัน ซึ่งจัดเป็นองค์ประกอบปลายทาง (ปัจจัยผลลัพธ์) ของกระบวนการดัชนีคุณภาพชีวิตสมรส โดยมีการพิจารณาทั้งผลทางตรงต่อจิตลักษณะและพฤติกรรมของบุตร และผลทางอ้อมผ่านการรับรู้ของบุตรเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อกันในครอบครัว และ (3) วิเคราะห์เปรียบเทียบช่วงคะแนนของคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาตามเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อค้นหาช่วงคะแนนที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในการบ่งชี้ผลที่มีต่อจิตลักษณะและพฤติกรรมของเยาวชนผู้เป็นบุตร

นิยามปฏิบัติการของตัวแปร

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ศึกษากับกลุ่มตัวอย่างทั้งฝ่ายบิดามารดา (บิดาหรือมารดาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง) และนักเรียนวัยรุ่นผู้เป็นบุตรคนที่บิดามารดาพามาด้วยในวันที่ตอบแบบสอบถามของคณะผู้วิจัย ดังนั้น ตัวแปรที่ใช้จึงมีทั้งที่เกี่ยวกับจิตลักษณะและพฤติกรรมของบิดามารดาและบุตร ประกอบด้วยตัวแปร 7 กลุ่ม คือ จิตลักษณะของบิดามารดา พฤติกรรมของบิดามารดา ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของบิดามารดา จิตลักษณะของเยาวชน พฤติกรรมของ

เยาวชน ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของเยาวชน และความแตกต่างในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดา

1. กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะของบิดามารดา ได้แก่ สุขภาพจิต ความเครียดในการทำงาน การรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว และทัศนคติต่อบุตร

1.1 **<u>สุขภาพจิต</u>** บิดามารดาที่มีสุขภาพจิตดี หมายถึง ผู้ที่รายงานว่ามีอาการทางกายและทางอารมณ์บางประการในปริมาณน้อยหรือไม่มีเลย ได้แก่ อาการวิตกกังวลโดยไม่ทราบสาเหตุ การมีอารมณ์รุนแรง ขาดความอดทน ขาดความกล้า นอนไม่หลับ เป็นต้น วัดโดยแบบวัดสุขภาพจิตประเภทมาตรประเมินรวมค่าของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2528) ประกอบด้วยประโยคคำถาม 15 ประโยค แต่ละประโยคมีมาตร 6 หน่วยประกอบจาก " จริงที่สุด " ถึง " ไม่จริงเลย " พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 15 ถึง 90 คะแนน บิดามารดาที่ได้คะแนนสูงกว่า แสดงว่า มีสุขภาพจิตดีมากกว่า

1.2 **<u>ความเครียดในการทำงาน</u>** หมายถึง ปริมาณความรู้สึกและการรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะงานที่ตนทำ สภาพการทำงาน ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างตนกับหัวหน้างานและกับผู้ร่วมงานที่เบี่ยงเบนไปจากสภาวะปกติ วัดโดยแบบวัด " ความรู้สึกต่อสภาพการทำงาน " ที่ปรับปรุงจากแบบวัด " ความเครียดในการทำงาน " ของ บังอร โสฬส และ อัจฉรา วงศ์วัฒนามงคล (2539) เป็นแบบวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่า แต่ละข้อคำถามมีมาตรวัด 2 ส่วน ส่วนแรกให้ผู้ตอบรายงานถึงปริมาณความหนักใจ (หมายถึง ความรู้สึกว่ามีบางสิ่งเป็นปัญหา เกิดความกังวลใจ หงุดหงิด เครียด หมดกำลังใจ และคิดว่าปัญหาแก้ไขยาก) มีมาตร 5 หน่วยประกอบจาก " หนักใจน้อย " (1) ถึง " หนักใจมาก " (5) ส่วนที่สอง ให้ผู้ตอบรายงานปริมาณความถี่ของการเกิดเหตุการณ์ที่ทำให้หนักใจ มีมาตร 3 หน่วยประกอบจาก " เกิดบ่อย " " บางครั้ง " ถึง " ไม่เคยเกิดเลย " คะแนนที่ได้ในแต่ละข้อคำถามเกิดจากการนำคะแนนส่วนแรกคูณด้วยคะแนนส่วนที่สอง ข้อคำถามมีทั้งหมด 20 ข้อ พิสัยของคะแนนที่เป็นไปได้อยู่ระหว่าง 20 ถึง 300 คะแนน บิดามารดาที่ได้คะแนนสูงกว่า แสดงว่า มีความเครียดในการทำงานมากกว่า

1.3 **<u>การรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว</u>** หมายถึง การรับรู้ของบิดามารดาเกี่ยวกับฐานะทางการเงินของครอบครัว ประเมินโดยให้บิดามารดารายงานปริมาณการรับรู้ปัญหาด้านการชำระค่าใช้จ่ายประจำเดือน ด้านค่าครองชีพประจำวัน การตระหนักรู้ถึงความยากลำบากในฐานะทางการเงินของครอบครัว ซึ่งสะท้อนให้เห็นในรูปของการงดเว้นหรือการเลื่อนเวลาในการใช้จ่ายออกไป ตลอดจนการจัดการเพื่อหาเงินมาจุนเจือครอบครัว วัดด้วยแบบวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่า จำนวน 13 ข้อ แต่ละข้อมีมาตร 6 หน่วยประกอบจาก " จริงที่สุด "

ถึง " ไม่จริงเลย " พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 13 ถึง 78 คะแนน บิดามารดาที่ได้คะแนนสูงกว่าแสดงถึงการรับรู้ว่าครอบครัวของตนมีสภาพเศรษฐกิจอยู่ในระดับดีกว่า

1.4 **ทัศนคติต่อบุตร** หมายถึง ปริมาณความคิดเห็นว่าบุตรเป็นผู้มีคุณค่า - ไร้คุณค่า ความรู้สึกพอใจ - ไม่พอใจ และความพร้อมที่บิดามารดาจะส่งเสริมสนับสนุนหรือยับยั้งขัดขวางบุตรคนที่บิดามารดาเลือกที่จะกล่าวถึงในการตอบแบบสอบถามของการวิจัยนี้ วัดโดยแบบวัด " ทัศนคติต่อบุตร " ของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2528) เป็นแบบวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่า มีข้อคำถาม 10 ประโยค แต่ละประโยคมีมาตร 6 หน่วยจาก " จริงที่สุด " ถึง " ไม่จริงเลย " พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 10 ถึง 60 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่า แสดงว่า มีทัศนคติที่ดีต่อบุตรมากกว่า

2. กลุ่มตัวแปรพฤติกรรมของบิดามารดา ประกอบด้วย ตัวแปรความใกล้ชิดบุตร ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส และการปรับตัวระหว่างคู่สมรส

2.1 **ความใกล้ชิดบุตร** หมายถึง ปริมาณความถี่ที่บิดามารดามีปฏิสัมพันธ์กับบุตรของตนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกครอบครัว เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับการเรียนของบุตร ร่วมเล่นเกมและกีฬาต่าง ๆ ภายในบ้าน ทำงานอดิเรกร่วมกัน พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือข่าวสาร และพาไปทัศนศึกษา เป็นต้น วัดโดยแบบวัด " ความใกล้ชิดบุตร " ของงามตา วนินทานนท์ (2536) มีข้อคำถาม 12 ประโยค แต่ละประโยคมีมาตรวัด 6 หน่วยจาก " ทำประจำ " " ทำมาก " " ทำค่อนข้างมาก " " ทำค่อนข้างน้อย " " ทำน้อย " ถึง " ไม่เคยทำเลย " พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 12 ถึง 72 คะแนน คะแนนสูงกว่า แสดงว่า บิดามารดามีความใกล้ชิดบุตรมากกว่า

2.2 **ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส** หมายถึง การรายงานของฝ่ายบิดาหรือมารดาเกี่ยวกับปริมาณความสัมพันธ์ทางด้านดีหรือด้านไม่ดีระหว่างตนกับคู่สมรส ได้แก่ การเห็นอกเห็นใจ การช่วยเหลือ การสนับสนุนกันทางด้านอารมณ์และด้านวัตถุสิ่งของ และการขัดแย้งกัน ความห่างเหิน ตลอดจนความไม่เข้าใจกันระหว่างสามีกับภรรยา วัดโดยเครื่องมือวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่า จำนวน 15 ประโยค แต่ละประโยคมีมาตร 6 หน่วยประกอบจาก " จริงที่สุด " ถึง " ไม่จริงเลย " พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 15 ถึง 90 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่า แสดงว่า มีความสัมพันธ์ที่ดีกับคู่สมรสในปริมาณมากกว่า

2.3 **การปรับตัวระหว่างคู่สมรส** หมายถึง ความสามารถของบุคคลด้านการปรับตัวในกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสามีกับภรรยาในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา วัดโดยแบบวัดที่ดัดแปลงมาจากแบบวัดการปรับตัวระหว่างบุคคล (Dyadic Adjustment

Scales) ของ สแปนเนียร์ (Spanier, 1976) ที่สร้างขึ้นเพื่อประเมินคุณภาพของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยกำหนดให้ประเมินผลการปรับตัวจากการมองกระบวนการปฏิสัมพันธ์ที่จุดหนึ่งจุดใดโดยเฉพาะบนแนวความต่อเนื่องของกระบวนการนั้น ๆ และวัดผลการปรับตัวใน 4 ด้านคือ (1) ด้านความสอดคล้องระหว่างคู่สมรส หมายถึง ปริมาณความถี่ที่สามีและภรรยาแสดงความคิดเห็นและปฏิบัติต่อกันในทิศทางที่สอดคล้องกันจากมากถึงน้อยในเรื่องต่าง ๆ จากการใช้ชีวิตร่วมกัน เช่น เรื่องอาชีพการงาน การประพฤติปฏิบัติต่อกันและต่อญาติผู้ใหญ่ของทั้งสองฝ่าย การตัดสินใจในเรื่องสำคัญ ๆ ตลอดจนการใช้เวลาว่างและการพักผ่อนหย่อนใจ เป็นต้น (2) ด้านความพึงพอใจระหว่างคู่สมรส หมายถึง การรายงานของสามีหรือภรรยาถึงปริมาณความสุขความพึงพอใจในสัมพันธภาพที่มีต่อกัน วัดโดยการให้ผู้ตอบรายงานถึงปริมาณความถี่ในการแสดงความรัก ความไว้วางใจ ตลอดจนการแสดงความไม่พอใจต่อกัน การพูดเรื่องหย่าร้างและการทะเลาะวิวาทกัน เป็นต้น (3) ด้านการยึดเหนี่ยวซึ่งกันและกัน หมายถึง ปริมาณความสามัคคีกันระหว่างสามีกับภรรยา วัดโดยให้ผู้ตอบรายงานถึงปริมาณโอกาสที่สามีภรรยาจะให้แก่กันและกัน เช่น ปริมาณการร่วมแรงร่วมใจกันทำงานอย่างหนึ่งอย่างใด การปรึกษาปัญหาร่วมกัน และการมีอารมณ์ขัน เป็นต้น และ (4) ด้านการแสดงความรักใคร่ต่อกัน หมายถึง ปริมาณความถี่ที่สามีและภรรยาแสดงออกซึ่งความรักใคร่ที่มีต่อกัน รวมทั้งหมด 34 ข้อ ในที่นี้คณะผู้วิจัยได้ดัดแปลงข้อคำถามบางข้อ และดัดแปลงมาตรประเมินความสามารถในการปรับตัวทั้ง 4 ด้าน ให้เป็นมาตรประเมินความถี่ 6 หน่วยจาก “ เสมอ ๆ ” “ เป็นส่วนใหญ่ “ “ บ่อยครั้ง ” “ บางครั้ง ” “ นาน ๆ ครั้ง ” ถึง “ ไม่เคยเลย ” ทั้งหมด เพื่อให้สามารถรวมคะแนนระดับความสามารถในการปรับตัวระหว่างสามีภรรยาทั้ง 4 ด้านเข้าด้วยกันได้ พิสัยของคะแนนในแบบวัดนี้อยู่ระหว่าง 34 ถึง 204 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่า หมายความว่า เป็นผู้มีความสามารถในการปรับตัวระหว่างกันในระดับสูงกว่า

3. กลุ่มตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของบิดามารดา ประกอบด้วยตัวแปรสถานภาพผู้ตอบ (บิดาหรือมารดา) อายุ ระดับการศึกษา ประเภทของครอบครัว และระดับเศรษฐกิจของครอบครัว รายละเอียดเกี่ยวกับความหมายและการวัดตัวแปรในกลุ่มนี้มีดังต่อไปนี้

3.1 <u>อายุ</u> ให้ผู้ตอบรายงานตามจริง แบ่งช่วงอายุออกเป็นอายุน้อย – มากด้วยค่าเฉลี่ยอายุของกลุ่มตัวอย่างรวม

3.2 <u>ระดับการศึกษา</u> หมายถึง จำนวนปีที่ได้รับการศึกษา แบ่งออกเป็นผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำ - สูงด้วยค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างรวม

3.3 **<u>ประเภทของครอบครัว</u>** หมายถึง ลักษณะโครงสร้างของครอบครัว แบ่งเป็น 2 ประเภท ครอบครัวเดี่ยว เป็นครอบครัวที่มีสมาชิกสองรุ่นอาศัยร่วมกันคือ บิดา มารดาและบุตร และครอบครัวขยาย เป็นครอบครัวที่มีสมาชิกสามรุ่นอาศัยร่วมกัน

3.4 **<u>ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว</u>** พิจารณาจากคำตอบเกี่ยวกับปริมาณรายได้ทั้งหมดของครอบครัวต่อเดือนร่วมกับจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ใช้จ่ายจากเงินรายได้ดังกล่าว ครอบครัวที่มีปริมาณรายได้น้อยแต่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวใช้จ่ายเงินรายได้มาก จัดเป็นครอบครัวที่มีระดับเศรษฐกิจต่ำ ครอบครัวที่มีปริมาณรายได้มากแต่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวใช้จ่ายเงินรายได้น้อย จัดเป็นครอบครัวที่มีระดับเศรษฐกิจสูง พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 1 ถึง 9 คะแนน ระดับเศรษฐกิจต่ำสุดมีคะแนนเป็น 1 และระดับเศรษฐกิจสูงสุดมีคะแนนเป็น 9 ดังรายละเอียดแสดงในตาราง 17

ตาราง 17 แสดงเกณฑ์การให้คะแนนระดับเศรษฐกิจของครอบครัวผู้ตอบ

รายได้รวมต่อเดือน	**จำนวนสมาชิกในครอบครัว**		
	2 - 4 คน	**5 - 6 คน**	**≥ 7 คนขึ้นไป**
1,000 บาท ถึง 7,000 บาท	3	2	1
7,001 บาท ถึง 29,920บาท	6	5	4
29,921 บาทขึ้นไป	9	8	7

4. กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะของเยาวชน ประกอบด้วย ตัวแปรสุขภาพจิต ลักษณะมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจภายในตน พัฒนาการทางจิตสังคม (ช่วง 1 ถึง 4 ตามทฤษฎีอีริคสัน) เอกลักษณ์แห่งตน ทัศนคติต่อมารดา ทัศนคติต่อบิดา การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผล การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา การรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา และการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลภายนอกครอบครัว

4.1 **<u>สุขภาพจิต</u>** บุคคลที่มีสุขภาพจิตดี หมายถึง ผู้ที่ไม่รู้สึกวิตกกังวลจนเกินเหตุ ไม่โกรธง่าย ไม่ตื่นเต้นง่าย มีสมาธิดี และมีความกล้าในสิ่งที่สมควร วัดโดยให้เยาวชนประเมินตนเองตามลักษณะต่าง ๆ ที่กล่าวไว้ในประโยคจำนวน 20 ประโยค แต่ละประโยคมีมาตร 6

หน่วยประกอบจาก “ จริงที่สุด ” ถึง “ ไม่จริงเลย ” พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 20 ถึง 120 คะแนน เยาวชนที่ได้คะแนนสูงกว่า แสดงว่า มีสุขภาพจิตดีมากกว่า

4.2 **ลักษณะมุ่งอนาคต** หมายถึง ปริมาณความสามารถในการคาดการณ์ไกล เล็งเห็นสิ่งที่จะเกิดกับตนในอนาคตและเห็นความสำคัญของสิ่งที่จะเกิดในอนาคต วัดโดยให้เยาวชนรายงานถึงลักษณะนิสัยและการประพฤติปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน ในทำนองผู้ที่สามารถจะคาดการณ์ไกลและรู้จักอดได้รอได้เพื่อผลประโยชน์ที่มากกว่าหรือสำคัญกว่าในอนาคต แบบวัดประกอบด้วยข้อคำถาม 20 ข้อ แต่ละข้อมีมาตร 6 หน่วยประกอบจาก “ จริงที่สุด ” ถึง “ ไม่จริงเลย ” พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 20 ถึง 120 คะแนน เยาวชนที่ได้คะแนนสูงกว่า แสดงว่า มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงกว่า

4.3 **ความเชื่ออำนาจภายในตน** หมายถึง ปริมาณความตระหนักว่าสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดกับตนไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ดี ส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการกระทำของตนเองแทบทั้งสิ้น ตรงกันข้ามกับผู้ที่เชื่ออำนาจภายนอกตน ซึ่งเป็นผู้ที่คิดว่าสิ่งที่เกิดกับตนนั้นขึ้นกับโชคเคราะห์ ความบังเอิญ หรือเกิดจากการกระทำของผู้อื่น มากกว่าที่จะเป็นผลมาจากการกระทำของตนเอง วัดโดยให้เยาวชนตอบรับหรือปฏิเสธข้อความต่าง ๆ จำนวน 20 ประโยค แต่ละประโยคมีมาตร 6 หน่วยประกอบจาก “ จริงที่สุด ” ถึง “ ไม่จริงเลย ” พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 20 ถึง 120 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่า แสดงว่า มีความเชื่ออำนาจภายในตนสูงกว่า

4.4 **พัฒนาการทางจิตสังคม** หมายถึง ปริมาณการแสดงความรู้สึกและการรับรู้ว่าตนมีความสามารถในการปรับตัว และแก้ไขปัญหาหรือวิกฤติการณ์ต่าง ๆ ในพัฒนาการแต่ละช่วงตั้งแต่ช่วง 1 ถึงช่วง 4 ตามทฤษฎีอีริคสัน ได้แก่ ความไว้วางใจ - ความไม่ไว้วางใจ ความเป็นตัวของตัวเอง - ความอับอายและสงสัย ความคิดริเริ่ม - ความละอาย และความขยันขันแข็ง - ความมีปมด้อย เป็นการประเมินความรู้สึกของผู้ตอบ ทั้งในกรณีปรับตัวได้และปรับตัวไม่ได้ วัดโดยใช้แบบวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่า ข้อคำถามจำนวน 16 ข้อ ใช้มาตร 6 หน่วยประกอบจาก “ จริงที่สุด ” ถึง “ ไม่จริงเลย ” พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 16 ถึง 96 คะแนน เยาวชนที่ได้คะแนนสูงกว่า แสดงว่า มีพัฒนาการทางจิตสังคมสูงกว่า

4.5 **เอกลักษณ์แห่งตน** หมายถึง ปริมาณความเข้าใจตนเองของบุคคลว่าเป็นใคร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการแสดงออกในทางหนึ่งทางใดอย่างเหมาะสม ยอมรับความแตกต่างและความเหมือนของบุคคลในเรื่องต่าง ๆ ทั้งนี้โดยการเปรียบเทียบว่าตนเองมีลักษณะที่สอดคล้องกับลักษณะที่สังคมและวัฒนธรรมคาดหวังเกี่ยวกับตนเพียงใด วัดโดยใช้แบบวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่าที่มีประโยคประกอบมาตร 6 หน่วยจาก “ จริงที่สุด ” ถึง “ ไม่จริงเลย ” จำนวน 15 ข้อ พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 15 ถึง 90 คะแนน คะแนนสูงแสดงว่า เยาวชนได้บรรลุเอกลักษณ์

แห่งตน หมายความว่า โครงสร้างแห่งตนมีพัฒนาการที่เหมาะสม ทำให้บุคคลปรับตัวได้ ส่วนผู้ที่ได้คะแนนต่ำแสดงว่า ผู้ตอบมีความสับสนในเอกลักษณ์แห่งตน หมายความว่า โครงสร้างแห่งตนมีพัฒนาการไม่เหมาะสม ทำให้บุคคลปรับตัวไม่ได้

4.6 **ทัศนคติต่อมารดา** หมายถึง ปริมาณความคิดเห็นของเยาวชนเกี่ยวกับมารดาของตนว่าเป็นผู้มีคุณค่าหรือไร้คุณค่า รู้สึกพอใจหรือไม่พอใจในมารดา และมีความพร้อมที่จะให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือหรือขัดขวางการกระทำของมารดามากน้อยเพียงใด วัดด้วยแบบวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่า จำนวน 15 ข้อ มีมาตร 6 หน่วยประกอบจาก " จริงที่สุด " ถึง " ไม่จริงเลย " พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 15 ถึง 90 คะแนน เยาวชนที่ได้คะแนนสูงกว่า แสดงว่ามีทัศนคติที่ดีต่อมารดามากกว่า

4.7 **ทัศนคติต่อบิดา** หมายถึง ปริมาณความคิดเห็นของเยาวชนเกี่ยวกับบิดาของตนว่าเป็นผู้มีประโยชน์ - โทษ มีคุณค่า - ไร้คุณค่า รู้สึกชอบ พอใจหรือไม่ชอบ ไม่พอใจ และมีความพร้อมที่จะให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือหรือขัดขวางการกระทำต่าง ๆ ของบิดามากน้อยเพียงใด วัดด้วยแบบวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่าที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้น มีข้อคำถาม 15 ข้อ แต่ละข้อมีมาตร 6 หน่วยประกอบจาก " จริงที่สุด " ถึง " ไม่จริงเลย " พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 15 ถึง 90 คะแนน เยาวชนที่ได้คะแนนสูงกว่า แสดงว่า มีทัศนคติที่ดีต่อบิดามากกว่า

4.8 **การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน** หมายถึง การรายงานจากการรับรู้ของเยาวชนว่า บิดามารดารักและยอมรับตนมากน้อยเพียงใด ได้ให้ความใกล้ชิดสนิทสนมและช่วยเหลือสนับสนุนตนมากน้อยเพียงใด วัดได้โดยให้เยาวชนตอบแบบวัดที่มี 15 ประโยค มีมาตร 6 หน่วยประกอบแต่ละประโยคจาก " จริงที่สุด " ถึง " ไม่จริงเลย " พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 15 ถึง 90 คะแนน คะแนนสูงกว่า แสดงว่า เยาวชนรับรู้ว่าตนถูกเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากกว่า

4.9 **การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล** หมายถึง การรายงานจากการรับรู้ของเยาวชนว่าบิดามารดาของตนได้มีการให้รางวัลเมื่อตนทำความดีและลงโทษเมื่อตนทำผิดและได้อธิบายเหตุผลในการส่งเสริมหรือขัดขวางการกระทำของตนมากน้อยเพียงใด และทำได้อย่างสม่ำเสมอเพียงใด วัดได้โดยให้เยาวชนตอบแบบวัดที่มี 15 ประโยค มีมาตร 6 หน่วยประกอบแต่ละประโยคจาก " จริงที่สุด " ถึง " ไม่จริงเลย " พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 15 ถึง 90 คะแนน คะแนนสูงกว่า แสดงว่า เยาวชนรับรู้ว่าตนถูกเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากกว่า

4.10 **การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา** หมายถึง ปริมาณการรับรู้ของเยาวชนเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางด้านดีหรือด้านไม่ดีระหว่างบิดากับมารดาหรือผู้ปกครองสองฝ่ายในด้านการเห็นอกเห็นใจ การช่วยเหลือ การสนับสนุนกันทางด้านอารมณ์และด้านวัตถุสิ่งของ และการขัดแย้งกัน ความห่างเหิน ตลอดจนความไม่เข้าใจกันระหว่างบิดากับมารดา

วัดโดยแบบวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่า จำนวน 10 ประโยค แต่ละประโยคมีมาตร 6 หน่วย ประกอบจาก " จริงที่สุด " ถึง " ไม่จริงเลย " พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 10 ถึง 60 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่า แสดงว่า รับรู้ว่าบิดากับมารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากกว่า

4.11 **<u>การรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา</u>** ถูกกำหนดความหมายเชิงการวัดเป็น 2 ส่วน <u>ส่วนแรก</u> คือ การประเมินปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา หมายถึง การรับรู้ถึงปริมาณความขัดแย้งหรือความไม่ลงรอยกันระหว่างบิดากับมารดาของเยาวชน วัดโดยให้เยาวชนรายงานลักษณะของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นใน 3 ด้านคือ (1) ปริมาณความถี่ของการเกิดเหตุการณ์ขัดแย้ง (2) ปริมาณความรุนแรงของเหตุการณ์ และ (3) ปริมาณการรับรู้ว่าเหตุการณ์ขัดแย้งคลี่คลายได้ แบบวัดที่นำมาใช้เป็นแบบวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่า มีข้อคำถาม 10 ข้อ แต่ละข้อมีมาตร 6 หน่วย พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 10 ถึง 60 คะแนน คะแนนสูงกว่า หมายความว่า เยาวชนรับรู้ว่าเกิดความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาในปริมาณมากกว่า <u>ส่วนที่สอง</u> เป็นการรายงานเกี่ยวกับความสามารถจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา หมายถึง ปฏิกิริยาตอบสนองของเยาวชนต่อเหตุการณ์ขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาใน 3 ลักษณะ ได้แก่ (1) การรับรู้ว่าตนถูกคุกคาม (2) การกล่าวโทษตนเอง และ (3) การแสดงความสามารถในการจัดการเหตุการณ์ขัดแย้งที่เกิดขึ้น วัดด้วยแบบวัดประเภทเดียวกับแบบวัดในส่วนแรก มีข้อคำถาม 16 ข้อ แต่ละข้อมีมาตร 6 หน่วย พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 16 ถึง 96 คะแนน คะแนนสูงกว่า หมายความว่า เยาวชนสามารถจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างบิดากับมารดาได้มากกว่า

4.12 **<u>การรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลภายนอกครอบครัว</u>** หมายถึง ปริมาณและคุณภาพของการสนับสนุนที่เยาวชนได้รับจากผู้อื่นภายนอกครอบครัว เช่น จากญาติ ได้แก่ ปู่ย่าตายาย ลุงป้า น้าอา และลูกพี่ลูกน้อง ครูอาจารย์ เพื่อน คนที่รู้จัก เพื่อนของบิดามารดา และบิดามารดาของเพื่อน เป็นต้น แบบวัดนี้สอบถามถึงคุณภาพและปริมาณความช่วยเหลือที่คาดว่าจะได้รับหรือกำลังได้รับจากบุคคลเหล่านี้แทนบิดามารดาและพี่น้องของตน วัดโดยใช้แบบวัดที่มี 15 ประโยค มีมาตร 6 หน่วยประกอบ พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 15 ถึง 90 คะแนน คะแนนสูงกว่า แสดงว่า ผู้ตอบรับรู้ว่าได้รับการสนับสนุนทางสังคมมากกว่า

5. กลุ่มตัวแปรพฤติกรรมของเยาวชน ประกอบด้วย ตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับพี่น้อง พฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม และพฤติกรรมก้าวร้าว

5.1 **<u>ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา</u>** หมายถึง ปริมาณการรายงานของเยาวชนเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตนกับบิดามารดาในด้านการติดต่อกัน ความเข้าใจกัน การช่วยเหลือสนับสนุนกัน รวมทั้งความขัดแย้ง และการที่เยาวชนรู้สึกว่าบิดามารดาไม่เข้าใจตน วัดด้วยแบบวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่า มีข้อคำถาม 10 ประโยค แต่ละประโยคมีมาตร 6 หน่วยประกอบ พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 10 ถึง 60 คะแนน เยาวชนที่ได้คะแนนสูงกว่า แสดงว่า มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดาหรือผู้ปกครองมากกว่า

5.2 **<u>ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับพี่น้อง</u>** หมายถึง ปริมาณการรายงานของเยาวชนเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตนกับพี่น้องหรือเด็กในบ้านที่อยู่ในรุ่นหรือฐานะเท่าเทียมกัน ในด้านความสนิทสนมกลมเกลียวกัน หรือการทะเลาะเบาะแว้ง ความไม่เข้าใจกัน การแก่งแย่งสิ่งต่าง ๆ ที่ต้องการ รวมทั้งการแก่งแย่งความรักความเอาใจใส่จากบิดามารดาด้วย วัดด้วยแบบวัดที่มีข้อคำถาม 10 ประโยค มีมาตร 6 หน่วยประกอบ พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 10 ถึง 60 คะแนน คะแนนสูงกว่า แสดงว่า มีความสัมพันธ์ที่ดีกับพี่น้องมากกว่า

5.3 **<u>พฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม</u>** หมายถึง การเลือกคบเพื่อนที่มีคุณสมบัติเหมาะสม เช่น มีความประพฤติดี และร่วมกิจกรรมกับเพื่อนเฉพาะที่มีประโยชน์ หลีกเลี่ยงกิจกรรมที่เป็นโทษ เช่น เล่นการพนัน เสพสิ่งเสพติด และหนีเรียน วัดโดยให้เยาวชนรายงานพฤติกรรมของตนเองที่เกี่ยวกับเพื่อน มีทั้งหมด 15 ประโยค แต่ละประโยคมีมาตร 6 หน่วย พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 15 ถึง 90 คะแนน คะแนนสูงกว่า แสดงว่า ผู้ตอบมีพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากกว่า

5.4 **<u>พฤติกรรมก้าวร้าว</u>** หมายถึง การขาดความสามารถที่จะระงับอารมณ์โกรธและมีการโต้ตอบทางกายและทางวาจาอย่างไม่สมควร ซึ่งเป็นการทำลายสิ่งของและทำร้ายบุคคลอื่น วัดโดยให้เยาวชนรายงานเกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเองในสถานการณ์ที่เกิดความโกรธและความไม่สบอารมณ์ต่าง ๆ เป็นประโยคประกอบมาตรประเมิน 6 หน่วย จำนวน 15 ประโยค พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 15 ถึง 90 คะแนน คะแนนสูงกว่า แสดงว่า ผู้ตอบมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่า

6. กลุ่มตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของเยาวชน ประกอบด้วยตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา ผลการเรียน เป็นต้น

7. ความแตกต่างในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดา หมายถึง ความไม่สอดคล้องระหว่างบิดามารดากับบุตรวัยรุ่นในการรายงานเกี่ยวกับการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่าง

บิดากับมารดา เป็นตัวแปรที่สร้างขึ้นจากผลต่างของคะแนนจากแบบวัดการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาที่บุตรรายงานกับคะแนนจากแบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสที่บิดาหรือมารดารายงาน แบบวัดสองฉบับนี้มีข้อคำถามเหมือนกันจำนวนแบบวัดละ 10 ข้อ พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 10 – 60 คะแนน (ดูรายละเอียดเกี่ยวกับแบบวัดทั้งสองในหัวข้อเครื่องมือวัดตัวแปร) เมื่อนำคะแนนการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาที่บุตรรายงานเป็นตัวหลักลบด้วยคะแนนความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสซึ่งบิดาหรือมารดารายงาน พิสัยของคะแนนที่เป็นไปได้อยู่ระหว่าง 0 ถึง 50 ถ้าผลลบมีค่าเท่ากับ 0 แสดงว่า บุตรรายงานการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาสอดคล้องตรงกับการรายงานของบิดาหรือมารดา ถ้าผลลบไม่เท่ากับ 0 แสดงว่า มีความแตกต่าง (ไม่สอดคล้อง) เกิดขึ้นในการรายงานของบุคคลสองฝ่าย ซึ่งมีความเป็นไปได้ในสองกรณี (1) ฝ่ายบิดาหรือมารดารายงานคะแนนความสัมพันธ์ระหว่างกันสูงกว่าที่บุตรรายงาน หรือ (2) ฝ่ายบุตรรายงานคะแนนการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาสูงกว่าที่บิดาหรือมารดารายงาน ผลต่างของคะแนนมีค่าใกล้ 0 มากเท่าใด แสดงว่า มีความแตกต่างในการรายงานของบุคคลสองฝ่ายน้อยลงเท่านั้น

ขอบเขตการวิจัย

จากผลการประมวลเอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานในการกำหนดตัวแปร นิยามปฏิบัติการของตัวแปรและสมมติฐานของงานวิจัย 2 คณะผู้วิจัยได้วางขอบเขตการวิจัยไว้ 2 ขอบเขต

ขอบเขตการวิจัยที่หนึ่ง

จากหลักฐานการวิจัยทั้งในต่างประเทศและประเทศไทยที่ประมวลไว้ในหน้า 108 ถึงหน้า 117 สรุปได้ว่า จิตลักษณะของเยาวชนและบิดามารดา (เช่น สุขภาพจิตของแต่ละฝ่าย ทัศนคติที่ดีต่อกันและกัน เป็นต้น) พฤติกรรมของเยาวชนและบิดามารดา (เช่น ปริมาณความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา ความใกล้ชิดบุตร การสื่อสารระหว่างกัน เป็นต้น) และลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของเยาวชนและบิดามารดา (เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว ประเภทของครอบครัว เป็นต้น) คณะผู้วิจัยคาดว่าตัวแปรต่าง ๆ ดังกล่าวมีส่วนเอื้อต่อการรับรู้ของเยาวชนและบิดามารดาเรื่องคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาแตกต่างกันได้ ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงกำหนดขอบเขตของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความแตกต่างระหว่างเยาวชนกับบิดามารดาในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาไว้ดังนี้ (ดูภาพ 13)

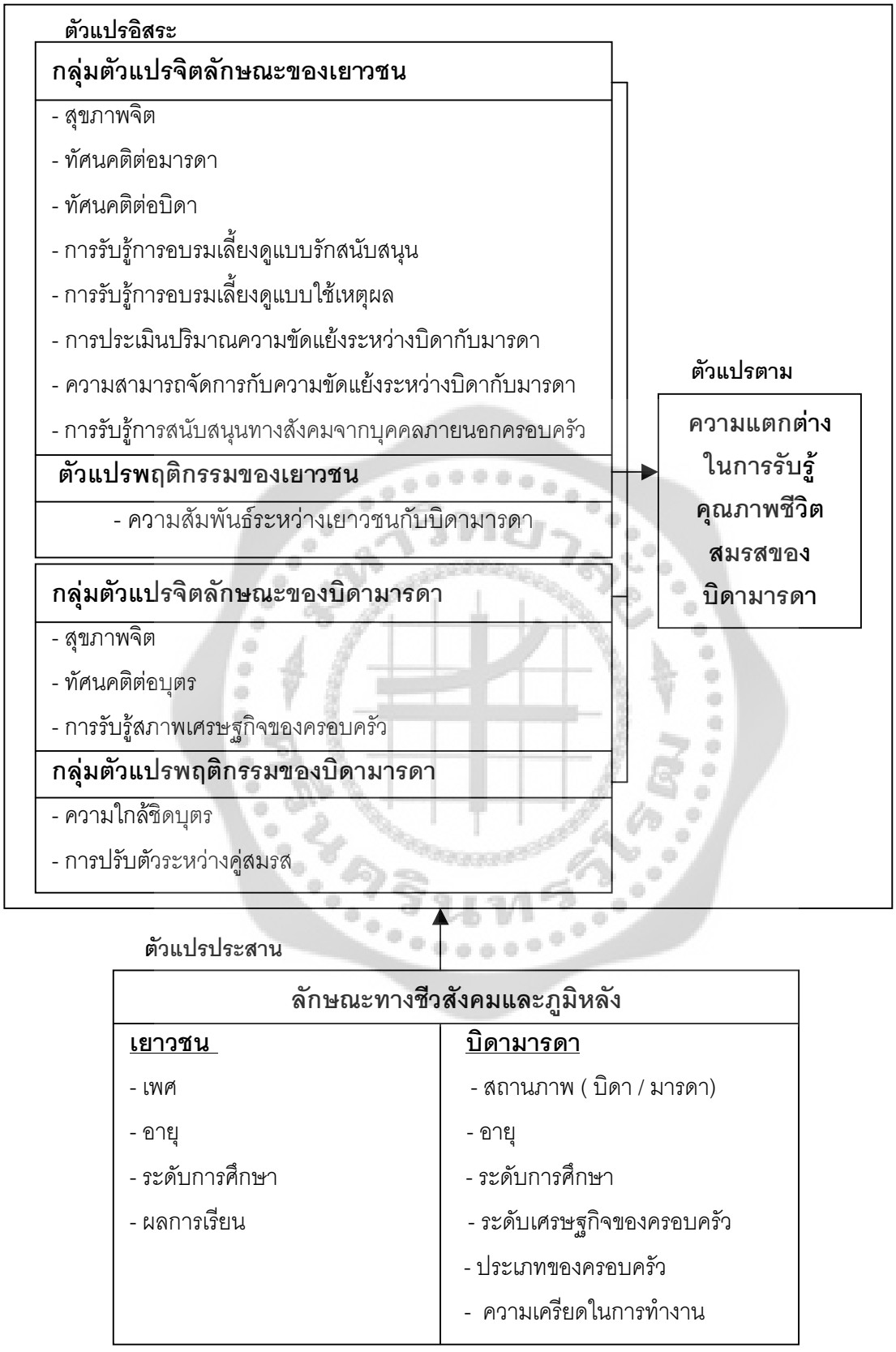
ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย (1) กลุ่มจิตลักษณะของเยาวชน 8 ตัวแปร (ได้แก่ สุขภาพจิต ทัศนคติต่อบิดาและต่อมารดา การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผล การประเมินปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา ความสามารถจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา และการรับรู้การสนับสนุนทางสังคม) (2) พฤติกรรมของเยาวชน 1 ตัวแปร (ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา) (3) กลุ่มจิตลักษณะของบิดามารดา 3 ตัวแปร (ได้แก่ สุขภาพจิต ทัศนคติต่อบุตร การรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว) และ (4) กลุ่มพฤติกรรมของบิดามารดา 2 ตัวแปร (ได้แก่ ความใกล้ชิดบุตร และการปรับตัวระหว่างคู่สมรส)

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความแตกต่างในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดา

ตัวแปรประสาน (Moderator Variables) หมายถึง ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของผู้ตอบและลักษณะของครอบครัว ซึ่งเมื่อนำมาใช้ประกอบกับตัวแปรอิสระ หรือนำมาใช้ในการแบ่งกลุ่มตัวอย่างให้ละเอียดลงไป จะช่วยให้ได้ผลการวิจัยที่ละเอียดลึกซึ้งยิ่งขึ้น และอาจทำให้ได้พบผลสำคัญในกลุ่มตัวอย่างบางประเภทที่แยกย่อยตามระดับของตัวแปรประสานบางตัว ในขณะที่ไม่พบผลเช่นนี้ในกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งหมด ตัวแปรประสานที่ใช้ในงานวิจัย 2 คือ ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของเยาวชน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ผลการเรียน และลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของบิดามารดา ได้แก่ สถานภาพของผู้ตอบ (บิดาหรือมารดา) อายุ ระดับการศึกษา ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว ประเภทของครอบครัว และความเครียดในการทำงาน

ขอบเขตการวิจัยที่สอง

มีผลการวิจัยในต่างประเทศจำนวนมาก ยืนยันว่า คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาเกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมกับจิตลักษณะและพฤติกรรมของบุตร ผลการวิจัยในช่วงต้นชี้ว่าคุณภาพชีวิตสมรสจากการรายงานของบิดามารดาส่งผลทางตรงต่อจิตลักษณะและพฤติกรรมของบุตร แต่พบค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองฝ่ายอยู่ในระดับต่ำ ในช่วงเวลาต่อมา ได้มีการวิจัยความเกี่ยวข้องระหว่างลักษณะของครอบครัว คุณภาพความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว และการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว (ปัจจัยเชิงเหตุ) กับจิต-ลักษณะและพฤติกรรมของเยาวชน (ปัจจัยเชิงผล) ในครอบครัวชาวจีนฮ่องกง (Shek, 1997)

ภาพ 13 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ตัวแปรตาม และตัวแปรประสานในขอบเขตการวิจัยที่หนึ่ง

โดยข้อมูลปัจจัยเชิงเหตุได้จากการรายงานของทั้งฝ่ายบิดามารดาและบุตร พบว่า ปัจจัยเชิงเหตุจากการรายงานของบุตรมีความสัมพันธ์กับจิตลักษณะและพฤติกรรมของบุตรชัดเจนกว่าปัจจัยเชิงเหตุเดียวกันซึ่งรายงานโดยบิดามารดา ผลวิจัยนี้สอดคล้องกับผลวิจัยในประเทศไทยของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2536) ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา โดยให้นักเรียนวัยรุ่นเป็นผู้รายงาน พบว่า มีนักเรียนร้อยละ 13 (401 คน) จากนักเรียนในครอบครัวปกติ 3,080 คน เป็นผู้ที่ตกอยู่ในครอบครัวบรรยากาศเครียดมาก โดยรายงานว่าบิดากับมารดามีความสัมพันธ์ไม่ดีต่อกัน ทะเลาะวิวาทกันอยู่เสมอ และพบว่า นักเรียนที่รายงานว่าบิดามารดามีความสัมพันธ์ไม่ดีต่อกันมาก เป็นนักเรียนที่มีจิตลักษณะและพฤติกรรมทั้ง 7 ด้านที่ศึกษาต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนจากครอบครัวแตกและนักเรียนจากครอบครัวปกติซึ่งรายงานว่าบิดามารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน แสดงว่าการรับรู้ของบุตรว่าบิดามารดาของตนมีความสัมพันธ์ไม่ดีต่อกัน ส่งผลกระทบต่อจิตลักษณะและพฤติกรรมของบุตรอย่างชัดเจน ข้อค้นพบดังกล่าวกระตุ้นให้นักวิจัยไทยเกิดความสนใจที่จะพัฒนาแบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาเป็นดัชนีใช้ตรวจสอบคุณภาพความสัมพันธ์ในครอบครัวปกติซึ่งมีบิดามารดาอยู่ร่วมกัน เพราะเป็นสภาพที่ซ่อนเร้นจากการรับรู้ของบุคคลภายนอก

ปัจจุบัน นักจิตวิทยาครอบครัวมุ่งความสนใจในการค้นหาปัจจัยที่สามารถอธิบายว่าเพราะเหตุใด คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดา โดยเฉพาะในแง่ความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา จึงส่งผลเสียต่อจิตลักษณะและพฤติกรรมของบุตรแตกต่างกัน แทนการศึกษาเพียงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสองฝ่ายนี้ จากการประมวลผลวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศหลายเรื่องและผลวิจัยของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2536) ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญในการศึกษาด้านนี้ ทำให้ได้ข้อสรุปว่า คุณภาพและปริมาณของความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดาเป็นปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งผลโดยตรงต่อจิตลักษณะและพฤติกรรมของเยาวชน ในขณะเดียวกัน ก็เป็นปัจจัยอธิบายความเกี่ยวข้องระหว่างคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดากับจิตลักษณะและพฤติกรรมของเยาวชนได้ดีด้วย คุณภาพและปริมาณของการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรัก-สนับสนุนและแบบใช้เหตุผลเป็นปัจจัยอธิบายความเกี่ยวข้องระหว่างคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดากับจิตลักษณะและพฤติกรรมของเยาวชนได้ดี การรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลภายนอกครอบครัว ทัศนคติต่อบิดาและต่อมารดา การประเมินปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา และความสามารถจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา เหล่านี้ก็พบจากการประมวลผลวิจัยที่เกี่ยวข้องว่าเป็นปัจจัยอธิบายความเกี่ยวข้องระหว่างคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดากับจิตลักษณะและพฤติกรรมของเยาวชนได้อย่างชัดเจนเช่นกัน

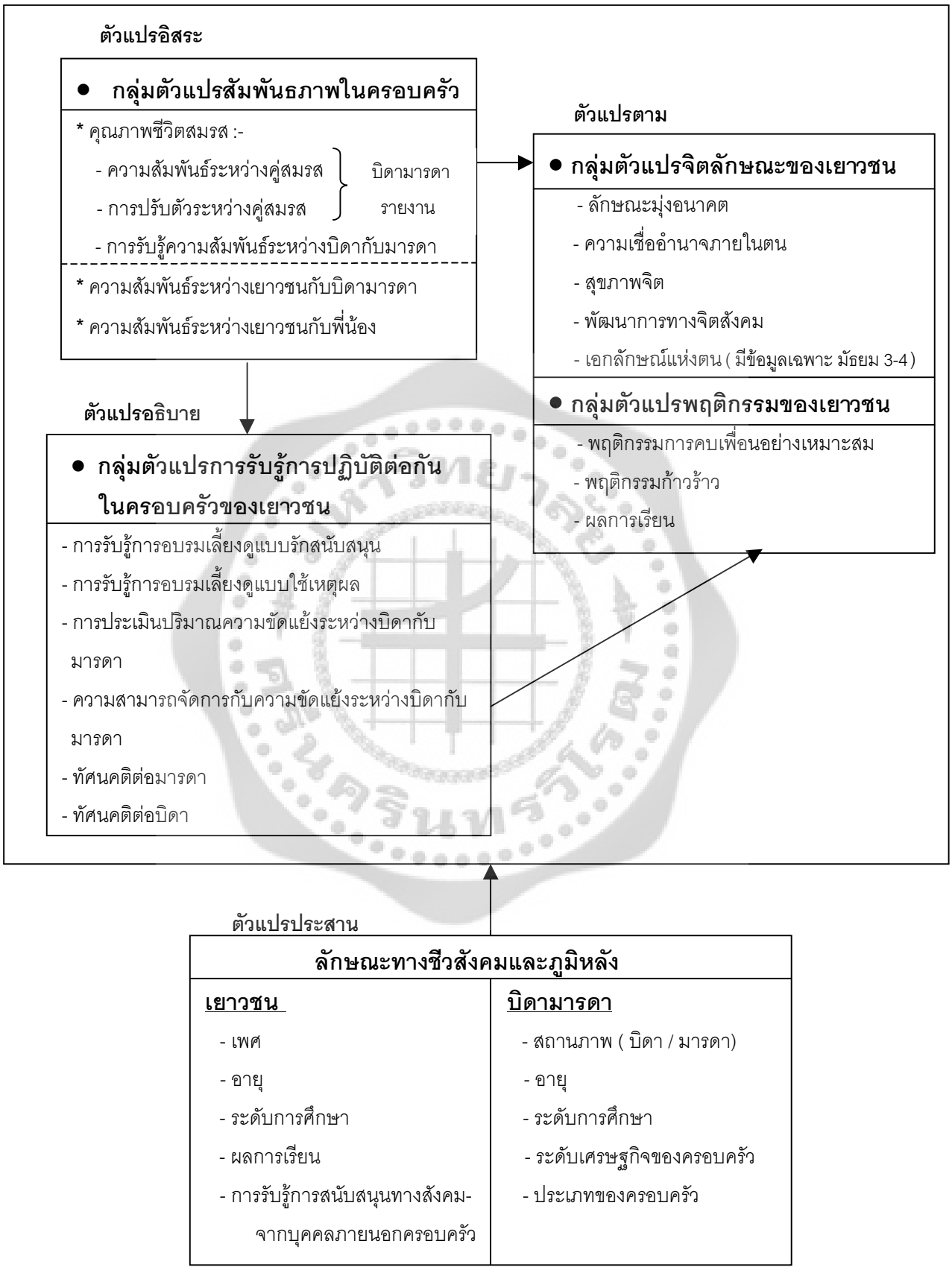
บนพื้นฐานของผลวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งประมวลไว้ในหน้า 118 ถึง 159 คณะผู้วิจัยสรุปขอบเขตของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยเชิงผลของคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาไว้ดังแสดงในภาพ 14

ตัวแปรอิสระ คือ ตัวแปรจากกลุ่มตัวแปรพฤติกรรมของบิดามารดา 2 ตัวแปร จากกลุ่มพฤติกรรมของเยาวชน 2 ตัวแปร และจากกลุ่มจิตลักษณะของเยาวชน 1 ตัวแปร รวม 5 ตัวแปร ให้ชื่อกลุ่มตัวแปรใหม่ว่า " กลุ่มสัมพันธภาพในครอบครัว " ประกอบด้วย ตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสและการปรับตัวระหว่างคู่สมรส ซึ่งบิดาหรือมารดาเป็นผู้รายงาน ตัวแปรการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา และความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับพี่น้องซึ่งเยาวชนเป็นผู้รายงาน

ตัวแปรตาม ประกอบด้วย จิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจภายในตน สุขภาพจิต พัฒนาการทางจิตสังคมและเอกลักษณ์แห่งตน และพฤติกรรมของเยาวชน 3 ด้าน ได้แก่ พฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม พฤติกรรมก้าวร้าว และผลการเรียน

ตัวแปรอธิบาย (Mediator Variables) หรือตัวแปรเชื่อมแทรกคือ ตัวแปรที่คั่นกลางระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ช่วยอธิบายว่าทำไมสาเหตุหนึ่งจึงทำให้เกิดผลหนึ่งได้ ในการวิจัยครั้งนี้ ตัวแปรที่คาดว่าจะเป็นตัวแปรอธิบายความเกี่ยวข้องระหว่างตัวแปรในกลุ่มสัมพันธ-ภาพในครอบครัวกับกลุ่มจิตลักษณะและพฤติกรรมของเยาวชนคือ ตัวแปรจากกลุ่มจิตลักษณะของเยาวชน 6 ด้าน เรียกชื่อใหม่ว่า กลุ่มตัวแปร "กลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวของเยาวชน " ประกอบด้วย การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล การประเมินปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา ความสามารถจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา ทัศนคติต่อมารดา และทัศนคติต่อบิดา รวม 6 ด้าน

ตัวแปรประสาน (Moderator Variables) หมายถึง ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของผู้ตอบและลักษณะของครอบครัว ซึ่งในการวิเคราะห์ข้อมูลอาจนำมาใช้ประกอบกับตัวแปรอิสระหรือนำมาใช้ในการแบ่งกลุ่มตัวอย่างให้ละเอียดลงไป จะช่วยให้ได้ผลวิจัยที่ละเอียดลึกซึ้งยิ่งขึ้น และอาจทำให้ได้พบผลสำคัญในกลุ่มตัวอย่างบางประเภทที่แยกย่อยตามลักษณะของตัวแปรประสานบางตัว ในขณะที่ไม่พบผลเช่นนี้ในกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งหมด ตัวแปรประสานในการวิจัยส่วนนี้คือ ลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน ได้แก่ การรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลภายนอกครอบครัว เพศ อายุ ระดับการศึกษา และผลการเรียน และลักษณะของ

ภาพ 14 แสดงความสัมพันธ์ของกลุ่มตัวแปร 4 กลุ่มในขอบเขตการวิจัยที่สอง

บิดามารดา 5 ด้าน ได้แก่ สถานภาพบิดาหรือมารดา อายุ ระดับการศึกษา ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว และประเภทของครอบครัว

ขั้นตอนการกำหนดตัวแปรในโมเดลเริ่มต้น : ความสัมพันธ์เชิงเหตุของจิตลักษณะและพฤติกรรมของเยาวชน

จากภาพ 14 คณะผู้วิจัยต้องการตรวจสอบว่า ตัวแปรกลุ่มสัมพันธภาพในครอบครัว โดยเฉพาะตัวแปรที่วัดในขอบข่ายความหมายของคุณภาพชีวิตสมรส (ได้แก่ การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส และการปรับตัวระหว่างคู่สมรส) เป็นตัวชี้วัดสภาวะทางจิตใจและพฤติกรรม 8 ด้านของเยาวชนในกลุ่มตัวอย่างทางตรง และ/หรือเป็นตัวชี้วัดทางอ้อมผ่านกลุ่มตัวแปรการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวหรือไม่ มากน้อยเพียงใด ทั้งนี้จะมีการทดสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ใน 3 กลุ่มด้วยวิธีวิเคราะห์อิทธิพล (Path Analysis) แต่เนื่องจากแต่ละกลุ่มตัวแปรมีตัวแปรหลายตัว จึงดำเนินการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในกลุ่มสัมพันธภาพในครอบครัว (5 ตัวแปร) ร่วมกับตัวแปรในกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว (6 ตัวแปร) และการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลภายนอกครอบครัว รวมเป็น 12 ตัวแปร กับตัวแปรในกลุ่มจิตลักษณะและพฤติ-กรรมของเยาวชน (8 ตัวแปร) ด้วยวิธีวิเคราะห์ความสัมพันธ์แคนอนิเคิล (Canonical Correlation Analysis) เพื่อตัดทอนตัวแปรที่มีน้ำหนักน้อยในการทำนายตัวแปรแคนอนิเคิลออกไปบ้าง แล้วนำตัวแปรสำคัญที่เหลืออยู่มาเป็นองค์ประกอบในโมเดลเริ่มต้นที่จะสร้างขึ้น ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์แคนอนิเคิลแสดงในตาราง 11 ภาคผนวก ข.

จากการวิเคราะห์ในกลุ่มรวม พบว่า ตัวแปรแคนอนิเคิลด้านตัวแปรอิสระอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรแคนอนิเคิลด้านตัวแปรตามได้ร้อยละ 50 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้างของชุดตัวแปรอิสระ 12 ตัวแปร พบว่า แต่ละตัวแปรมีค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้างอยู่ในระดับสูง ยกเว้นค่าของตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส การปรับตัวระหว่างคู่สมรส และการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลภายนอกครอบครัว เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้างของชุดตัวแปรตาม 7 ตัวแปร พบว่า มีเพียงตัวแปรผลการเรียนเท่านั้นที่มีค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้างอยู่ในระดับต่ำ

จากการวิเคราะห์ในกลุ่มเยาวชนชาย พบว่า ตัวแปรแคนอนิเคิลด้านตัวแปรอิสระสามารถทำนายตัวแปรแคนอนิเคิลด้านตัวแปรตามได้ร้อยละ 51 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์เชิง

โครงสร้างของชุดตัวแปรอิสระ 12 ตัวแปร พบว่า แต่ละตัวแปรมีค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้างอยู่ในระดับสูง ยกเว้นค่าของตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส การปรับตัวระหว่างคู่สมรส และการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลภายนอกครอบครัว และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้างของชุดตัวแปรตาม 7 ตัวแปร พบว่า ผลการเรียนเป็นตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้างอยู่ในระดับต่ำ

จากการวิเคราะห์ในกลุ่มเยาวชนหญิง พบว่า ตัวแปรแคนอนิเคิลด้านตัวแปรอิสระสามารถทำนายตัวแปรแคนอนิเคิลด้านตัวแปรตามได้ร้อยละ 53 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้างของชุดตัวแปรอิสระ 12 ตัวแปร พบว่า แต่ละตัวแปรมีค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้างอยู่ในระดับสูง ยกเว้นค่าของตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส การปรับตัวระหว่างคู่สมรส ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับพี่น้อง และการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลภายนอกครอบครัว และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้างของชุดตัวแปรตาม 7 ตัวแปร พบว่า ผลการเรียนเป็นตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้างอยู่ในระดับต่ำ

จากการวิเคราะห์ในกลุ่มเยาวชนที่เรียนอยู่ประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ตัวแปรแคนอนิเคิลด้านตัวแปรอิสระสามารถทำนายตัวแปรแคนอนิเคิลด้านตัวแปรตามได้ร้อยละ 53 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้างของชุดตัวแปรอิสระ 12 ตัวแปร พบว่า แต่ละตัวแปรมีค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้างอยู่ในระดับสูง ยกเว้นค่าของตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส การปรับตัวระหว่างคู่สมรส และการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลภายนอกครอบครัว และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้างของชุดตัวแปรตาม 7 ตัวแปร พบว่า ตัวแปรผลการเรียนเป็นเพียงตัวแปรเดียวที่มีค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้างอยู่ในระดับต่ำ

จากการวิเคราะห์ในกลุ่มเยาวชนที่เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4 พบว่า ตัวแปรแคนอนิเคิลด้านตัวแปรอิสระสามารถทำนายตัวแปรแคนอนิเคิลด้านตัวแปรตามได้ร้อยละ 50 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้างของชุดตัวแปรอิสระ 12 ตัวแปร พบว่า แต่ละตัวแปรมีค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้างอยู่ในระดับสูง ยกเว้นค่าของตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส การปรับตัวระหว่างคู่สมรส และการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลภายนอกครอบครัว และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้างของชุดตัวแปรตาม 8 ตัวแปร พบว่า ตัวแปรผลการเรียนเป็นเพียงตัวแปรเดียวที่มีค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้างอยู่ในระดับต่ำ

จากการวิเคราะห์ในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบิดาและมารดาแยกจากกัน พบว่า ตัวแปรแคนอนิเคิลด้านตัวแปรอิสระสามารถทำนายตัวแปรแคนอนิเคิลด้านตัวแปรตามได้ร้อยละ 62 และ 46 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้างของชุดตัวแปรอิสระ 12 ตัวแปร พบว่า

แต่ละตัวแปรมีค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้างอยู่ในระดับสูง ยกเว้นค่าของตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส การปรับตัวระหว่างคู่สมรส และการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลภายนอกครอบครัว และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้างของชุดตัวแปรตาม 7 ตัวแปร พบว่า ตัวแปรผลการเรียนเป็นเพียงตัวแปรเดียวที่มีค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้างอยู่ในระดับต่ำ พบผลดังกล่าวคล้ายคลึงกันทั้งในกลุ่มบิดาและมารดา

จากการวิเคราะห์ในกลุ่มตัวอย่างที่บิดามารดามีการศึกษาระดับต่ำและระดับสูงแยกจากกัน และในกลุ่มตัวอย่างที่ครอบครัวมีระดับเศรษฐกิจต่ำและสูงแยกจากกัน พบว่า ตัวแปรแคนอนิเคิลด้านตัวแปรอิสระของแต่ละกลุ่มย่อยสามารถทำนายตัวแปรแคนอนิเคิลด้านตัวแปรตามของแต่ละกลุ่มย่อยได้ร้อยละ 44 , 57 , 51 และ 51 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้างของชุดตัวแปรอิสระ 12 ตัวแปร พบว่า แต่ละตัวแปรมีค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้างอยู่ในระดับสูง ยกเว้นค่าของตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส การปรับตัวระหว่างคู่สมรส และการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลภายนอกครอบครัว และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้างของชุดตัวแปรตาม 7 ตัวแปร พบว่า ตัวแปรผลการเรียนเป็นเพียงตัวแปรเดียวที่มีค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้างอยู่ในระดับต่ำ พบผลดังกล่าวคล้ายคลึงกันทั้งในกลุ่มตัวอย่างที่บิดามารดามีการศึกษาระดับต่ำและสูง และกลุ่มที่ครอบครัวมีระดับเศรษฐกิจต่ำและสูง

จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์แคนอนิเคิลระหว่างกลุ่มตัวแปรสัมพันธภาพในครอบครัวร่วมกับกลุ่มตัวแปรการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวรวมเป็น 12 ตัวแปร กับกลุ่มตัวแปรจิตลักษณะและพฤติกรรมของเยาวชนรวม 8 ตัวแปร สรุปได้ว่า ตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส การปรับตัวระหว่างคู่สมรส และการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลภายนอกครอบครัวเป็นสามตัวแปรในบรรดาตัวแปรอิสระที่มีน้ำหนักน้อยในการทำนายตัวแปรแคนอนิเคิลทางด้านตัวแปรอิสระ พบผลคล้ายคลึงกันทั้งในกลุ่มรวม กลุ่มเยาวชนและบิดามารดาที่แยกวิเคราะห์ย่อยตามลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง 10 กลุ่ม ส่วนตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับพี่น้องเป็นตัวแปรอิสระอีกตัวแปรหนึ่งที่มีน้ำหนักในการทำนายด้อยกว่าตัวแปรอื่น ๆ ในชุดเดียวกัน อีกประการหนึ่ง เยาวชนในกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับพี่น้องมีจำนวน 967 คน การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนที่นำตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับพี่น้องเข้าร่วมพิจารณาด้วย จะมีกลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์ลดลงเท่ากับจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่มีข้อมูลด้านนี้ ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงพิจารณาตัดตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส การปรับตัวระหว่างคู่สมรส การรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลภายนอกครอบครัว และความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับพี่น้องออกจากกลุ่มตัวแปรด้านตัวแปรอิสระ ส่วนในกลุ่มตัวแปรด้านตัวแปรตามได้พิจารณาตัดตัวแปรผลการเรียนออกไป สำหรับ

ตัวแปรเอกลักษณ์แห่งตนจะนำมาพิจารณาเฉพาะเมื่อมีการวิเคราะห์ข้อมูลในกลุ่มเยาวชนที่เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4 เท่านั้น

จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์แคนอนิเคิลดังกล่าวในรายละเอียดข้างต้นนี้ (ตาราง 11 ภาคผนวก ข.) ชี้ให้เห็นว่า ตัวแปรกลุ่มสัมพันธภาพในครอบครัวที่ได้จากการรายงานของบิดาหรือมารดาโดยตรง (ในที่นี้คือ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสและการปรับตัวระหว่างคู่สมรส) เป็นตัวแปรที่มีน้ำหนักน้อยมากในการเข้าร่วมกับตัวแปรอิสระอื่น ๆ เพื่อทำนายความแปรปรวนของจิตลักษณะและพฤติกรรมของเยาวชน ผลเช่นนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยในอดีต (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ. 2536 : 285 อ้างอิงจาก Serot and Teevan, 1963) ซึ่งศึกษาความเกี่ยวข้องระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบต่าง ๆ กับจิตลักษณะและพฤติกรรมของเด็ก พบว่า การอบรมเลี้ยงดูที่วัดจากการรับรู้ของเด็กมีความสัมพันธ์กับจิตลักษณะและพฤติกรรมของเด็กมากที่สุด และยังได้รับการสนับสนุนจากผลการวิจัยเมื่อไม่นานมานี้ เช็ค (Shek, 1997) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวจากบุคคลหลายฝ่ายกับความรู้สึกสุขใจ การปรับตัวในโรงเรียนและพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของวัยรุ่นชาวจีน (ฮ่องกง) อายุระหว่าง 12 – 16 ปี จาก 429 ครอบครัว จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์แคนอนิเคิลระหว่างกลุ่มตัวแปรอิสระด้านการรับรู้การปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวจากฝ่ายบิดามารดาและบุตรรวม 3 ตัวแปร กับตัวแปรตาม ด้านสุขภาพจิต ความพึงพอใจในชีวิต ความภาคภูมิใจในตนเอง ความสามารถในการปรับตัวในโรงเรียน (ที่เกี่ยวกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน ความพึงพอใจในผลการเรียน เป็นต้น) และพฤติกรรมที่เป็นปัญหา (ประสบการณ์ในการสูบบุหรี่และใช้ยาเสพติด) พบว่า กลุ่มตัวแปรอิสระ 3 ตัวแปรสามารถทำนายกลุ่มตัวแปรตามด้านความรู้สึกเป็นสุขและพฤติกรรมของวัยรุ่นได้ร้อยละ 71 โดยตัวแปรการรับรู้ของวัยรุ่นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวเป็นตัวแปรอิสระที่มีน้ำหนักในการอธิบายตัวแปรอิสระแคนอนิเคิลมากที่สุด (ค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้างเท่ากับ .99) เมื่อเปรียบเทียบกับตัวแปรการรับรู้การปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวจากการรายงานของฝ่ายบิดาและมารดา (ค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้างเท่ากับ .38 และ .34 ตามลำดับ) ผลดังกล่าวแสดงว่า ข้อมูลการปฏิสัมพันธ์ในครอบครัวจากการรับรู้ของวัยรุ่นมีบทบาทในการอธิบายลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมของวัยรุ่นได้ดีกว่าข้อมูลลักษณะเดียวกันจากการรับรู้ของฝ่ายบิดาและมารดา

บนพื้นฐานของความรู้ที่ได้จากการประมวลเอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้องในบทที่ 1 (หน้า 118 ถึงหน้า 159) และผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์แคนอนิเคิลระหว่างตัวแปร 3 กลุ่มในตาราง 11 ภาคผนวก ข. คณะผู้วิจัยได้เสนอโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรจากกลุ่มคุณภาพชีวิตครอบครัว 2 ตัวแปร กลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 6 ตัวแปร กลุ่มจิตลักษณะของ

เยาวชน 5 ตัวแปร และกลุ่มพฤติกรรมของเยาวชน 2 ตัวแปร รวมทั้งสิ้น 15 ตัวแปร ในรูปของโมเดลเริ่มต้นความสัมพันธ์เชิงเหตุ (Causal Relation Model) 3 โมเดล ดังต่อไปนี้

โมเดล 3 : โมเดลเริ่มต้นความสัมพันธ์เชิงเหตุของจิตลักษณะ 4 ด้านของเยาวชน (ภาพ 15) คาดว่าตัวแปรภายนอก 2 ตัวแปร (คือ การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา และความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา) จะมีอิทธิพลต่อตัวแปรภายใน 10 ตัวแปร ได้แก่ การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล การประเมินปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา ความสามารถจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา ทัศนคติต่อบิดา ทัศนคติต่อมารดา ลักษณะมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจภายในตน สุขภาพจิต และพัฒนาการทางจิตสังคม

โมเดล 4 : โมเดลเริ่มต้นความสัมพันธ์เชิงเหตุของจิตลักษณะ 5 ด้านของเยาวชน (ภาพ 16) คาดว่าตัวแปรภายนอก 2 ตัวแปร (คือ การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา และความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา) จะมีอิทธิพลต่อตัวแปรภายใน 11 ตัวแปร ได้แก่ การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล การประเมินปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา ความสามารถจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา ทัศนคติต่อบิดา ทัศนคติต่อมารดา ลักษณะมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจภายในตน สุขภาพจิต พัฒนาการทางจิตสังคม และเอกลักษณ์แห่งตน ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรภายนอก 2 ตัวแปรกับตัวแปรภายในด้านเอกลักษณ์แห่งตนนั้น คาดว่าจะปรากฏเฉพาะในนักเรียนอายุมาก ในที่นี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4 (สุรพงษ์ ชูเดช. 2534 และ อุษา ศรีจินดารัตน์. 2533)

โมเดล 5 : โมเดลเริ่มต้นความสัมพันธ์เชิงเหตุของพฤติกรรม 2 ด้านของเยาวชน (ภาพ 17) คาดว่าตัวแปรภายนอก 2 ตัวแปร (คือ การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา และความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา) จะมีอิทธิพลต่อตัวแปรภายใน 8 ตัวแปร ได้แก่ การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล การประเมินปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา ความสามารถจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา ทัศนคติต่อบิดา ทัศนคติต่อมารดา พฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมและพฤติกรรมก้าวร้าว

โมเดลการวัด (Measurement Model) ของโมเดลเริ่มต้นความสัมพันธ์เชิงเหตุแต่ละโมเดล ประกอบด้วยตัวแปรสังเกต (ตัวแปรที่ผู้วิจัยทำการวัดจากผู้ถูกศึกษาในกลุ่มตัวอย่างโดยตรง) และตัวแปรแฝง (ตัวแปรที่ผู้วิจัยไม่ได้ทำการวัดจากผู้ถูกศึกษาในกลุ่มตัวอย่างโดยตรง) ตัวแปรแฝงในโมเดล 3 , 4 และ 5 เป็นตัวแปรชุดเดียวกันมี 3 ตัวแปรคือ

at = การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา (จากการรายงานของเยาวชน)

bt = ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา (จากการรายงานของเยาวชน)

dt = การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผล

ef = การรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา

kj = ทัศนคติต่อบิดามารดา

gtt = ลักษณะมุ่งอนาคตของเยาวชน

ht = ความเชื่ออำนาจภายในตนของเยาวชน

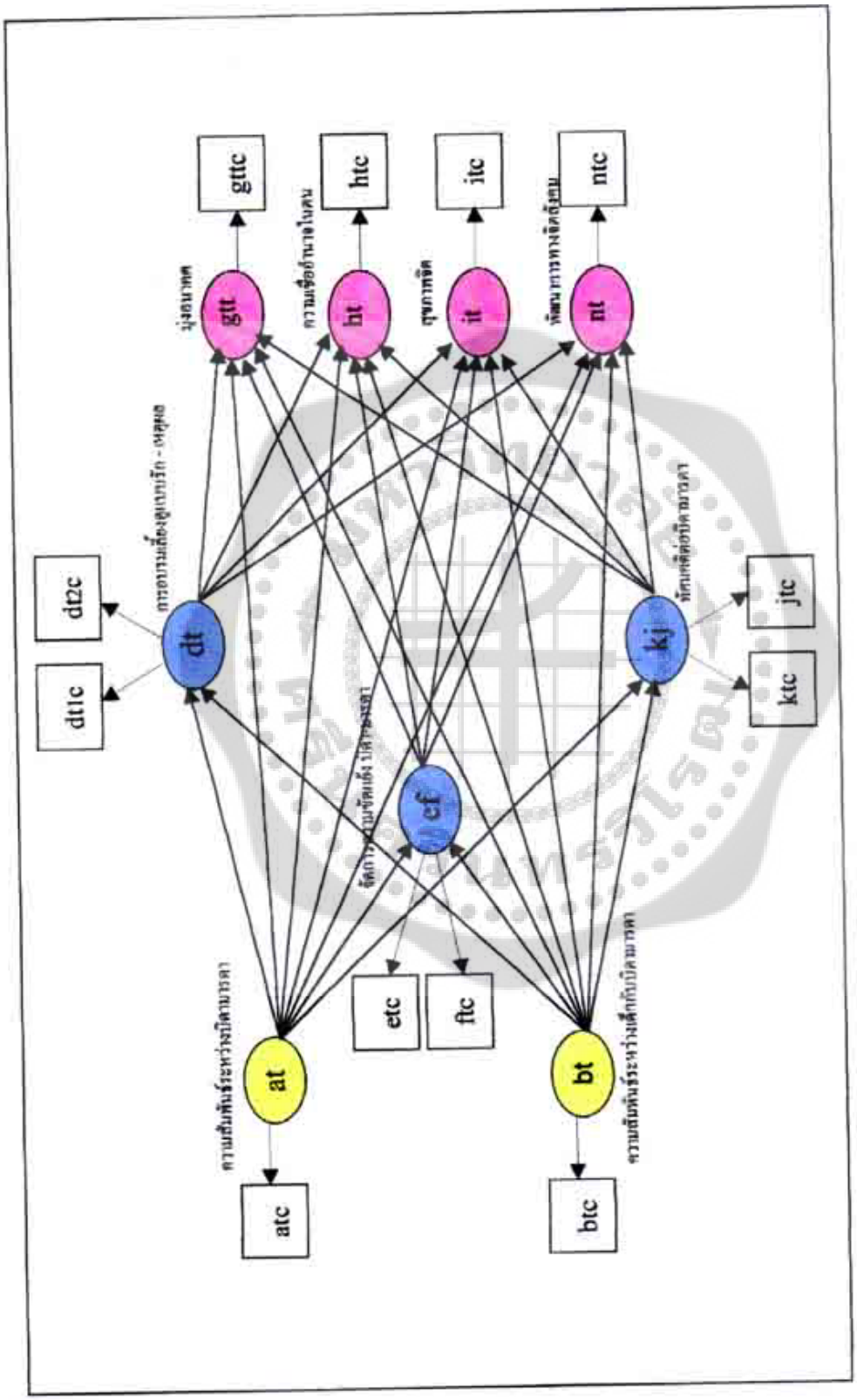
it = สุขภาพจิตของเยาวชน

nt = พัฒนาการทางจิตสังคมของเยาวชน

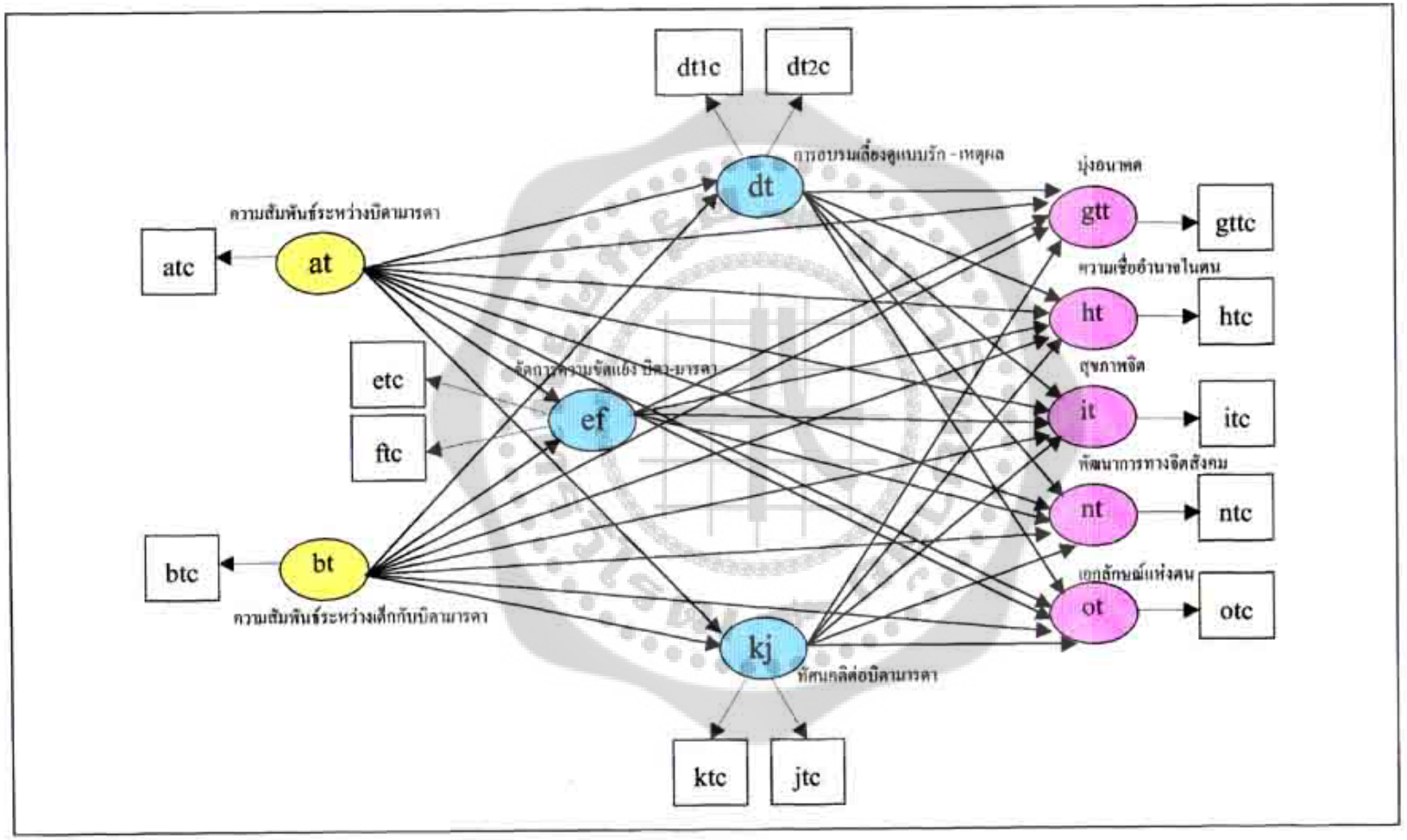
ot = เอกลักษณ์แห่งตนของเยาวชน

ltt = พฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมของเยาวชน

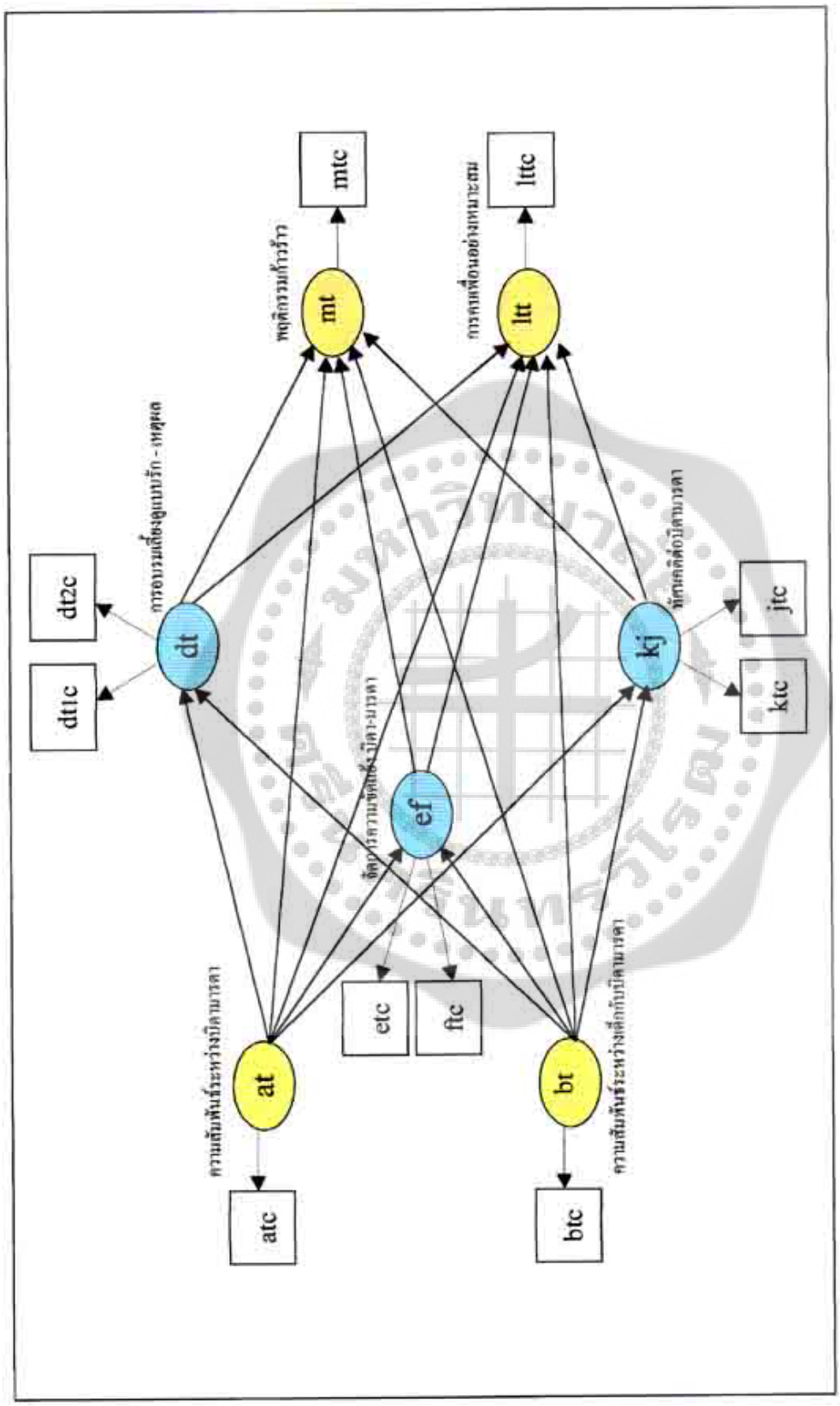
mt = พฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชน

ภาพ 15 โมเดล 3 : โมเดลรีเฟ้นความสัมพันธ์เชิงเหตุของจิตลักษณะ 4 ด้าน ของเยาวชนในกลุ่มตัวอย่างรวม

ภาพ 16 โมเดล 4 : โมเดลเริ่มต้นความสัมพันธ์เชิงเหตุของจิตลักษณะ 5 ด้าน ของเยาวชนในกลุ่มที่เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4

ภาพ 17 โมเดล 5 : โมเดลเริ่มต้นความสัมพันธ์เชิงเหตุของพฤติกรรม 2 ด้าน ของเยาวชนในกลุ่มตัวอย่างรวม

(1) ***ตัวแปรการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผล*** ประกอบด้วยตัวแปรสังเกต 2 ตัวแปรคือ การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล วิธีการอบรมเลี้ยงดูสองแบบนี้ เป็นวิธีการขั้นพื้นฐานสำคัญในการเสริมสร้างจิตลักษณะและพฤติกรรมที่น่าปรารถนาแก่เด็กและเยาวชน (งามตา วนินทานนท์. 2541 : 18 – 20)
(2) ***ตัวแปรการรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา*** ประกอบด้วย ตัวแปรสังเกต 2 ตัวแปรคือ การประเมินปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา และความสามารถจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา ตัวแปรสองตัวนี้วัดด้วยแบบวัดซึ่งพัฒนามาจากแบบวัด “ การรับรู้ของเด็กเกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา ” ของ กรีทช และคณะ (Grych et al., 1992) ซึ่งแบ่งขอบเขตการวัดออกเป็น 3 มิติ คณะผู้วิจัยได้นำมาปรับใช้วัด “ การรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา ” ใน 2 มิติคือ การประเมินปริมาณความขัดแย้ง ฯ และความสามารถจัดการกับความขัดแย้ง ฯ ดังนั้น ตัวแปรทั้งสองจึงเป็นองค์-ประกอบของเรื่องเดียวกัน และ (3) ***ตัวแปรทัศนคติต่อบิดามารดา*** ประกอบด้วย ตัวแปรทัศนคติต่อบิดาและตัวแปรทัศนคติต่อมารดา ตัวแปรทั้งสองวัดด้วยแบบวัดชุดเดียวกัน การนำตัวแปรทัศนคติต่อบิดาและต่อมารดามารวมกันเป็นตัวแปรแฝงจึงกระทำได้ อย่างไรก็ตาม เมื่อทำการตรวจสอบโมเดลเริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุโดยใช้โปรแกรมความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น (LISREL 8.10) และ โปรแกรม DOS – PRELIS 1.20 (Jöreskog and Sörbom., 1993 , 1986) ตัวแปรแฝงทั้ง 3 ตัวจะได้รับการทดสอบว่าเป็นตัวแปรแฝงที่เหมาะสมหรือไม่ โดยดูจากค่าน้ำหนักของตัวแปรประกอบแต่ละตัว

การวิเคราะห์โมเดลโดยลำดับดังนี้คือ ***ขั้นตอนแรก*** ตั้งโมเดลตามสมมติฐานจากการประมวลทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังปรากฏในภาพ 15 ,16 และ 17 หลังจากนั้นก็จะกำหนดลักษณะเชิงสถิติของโมเดล ได้แก่ การกำหนดตัวแปรภายใน ตัวแปรภายนอก ในการวิเคราะห์ คณะผู้วิจัยกำหนดโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างและโมเดลการวัดตามที่ได้กล่าวถึงข้างต้น โดยมีการตรวจสอบก่อนว่าโมเดลการวัดกลมกลืนกับข้อมูลหรือไม่ แล้วจึงทำการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์และระบุความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในรูปของผลทางตรงและผลทางอ้อม แล้วจึงทำการประมวลค่าพารามิเตอร์ ได้แก่ สัมประสิทธิ์อิทธิพล (Path Coefficient) ***ขั้นตอนต่อไป*** คือ การประเมินว่าโมเดลกลมกลืนกับข้อมูลหรือไม่ ก็จะเป็นการเสร็จสิ้นการทดสอบโมเดลตามสมมติฐานเบื้องต้นของผู้วิจัย อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการกำหนดลักษณะเชิงสถิติของโมเดลที่ซับซ้อน จึงทำให้เกิดทางเลือกมากกว่าหนึ่งทางในการระบุความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทดสอบโมเดลทางเลือกอื่น ๆ ด้วย โดยอาศัยกรอบทฤษฎีเดิมเป็นหลัก

ประกอบกับการลดจำนวนตัวแปรบางตัวที่อยู่ในด้านเดียวกันให้มีความซ้ำซ้อนน้อยที่สุด โมเดลสุดท้ายจึงแสดงถึงการอธิบายปรากฏการณ์ที่มีความชัดเจนที่สุด

สมมติฐาน

จากข้อสรุปในขอบเขตการวิจัยที่หนึ่ง (ภาพ 13) จึงคาดว่า

1. ยิ่งเยาวชนมีจิตลักษณะต่อไปนี้ในปริมาณมากเท่าใด (สุขภาพจิตดีมาก มีทัศนคติที่ดีต่อบิดาและมารดา รับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลมาก สามารถจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาได้มาก แต่ประเมินว่าปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดามีน้อย และรับรู้การสนับสนุนทางสังคมมาก) มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดามากเท่าใด และยิ่งบิดามารดามีจิตลักษณะต่อไปนี้มากเท่าใด (สุขภาพจิตดีมาก มีทัศนคติที่ดีต่อบุตร และรับรู้ว่าครอบครัวมีสภาพเศรษฐกิจดี) และมีพฤติกรรมต่อไปนี้มากเท่าใด (มีความใกล้ชิดบุตรมาก และปรับตัวเข้ากับคู่สมรสได้มาก) เยาวชนและบิดามารดาก็ยิ่งรับรู้เรื่องคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาแตกต่างกันน้อยลงเท่านั้น เมื่อนำตัวแปร 2 ชุด คือ ชุดบุตร 9 ด้านและชุดบิดามารดา 5 ด้าน รวม 14 ด้าน ร่วมกันทำนายปริมาณความแตกต่างในการรับรู้เรื่องคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดา ตัวแปรชุดบุตรสามารถเพิ่มปริมาณการทำนายตัวแปรตามได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากข้อสรุปในขอบเขตการวิจัยที่สอง (ภาพ 14) และผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์แคนอนิเคิล (ตาราง 11 ภาคผนวก ข.) ทำให้คาดได้ว่า

2. ตัวแปรการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา และความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา ซึ่งเป็นตัวแปรภายนอกของโมเดล 3 แต่ละตัวแปรต่างส่งผลทางตรงต่อตัวแปรภายในคือ จิตลักษณะของเยาวชน 4 ด้าน (สุขภาพจิต ลักษณะมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจภายในตน และพัฒนาการทางจิตสังคม) ขณะเดียวกันตัวแปรภายนอกทั้งสองตัวต่างส่งผลทางอ้อมต่อตัวแปรจิตลักษณะของเยาวชน 4 ด้านผ่านตัวแปรภายในกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน (การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผล ทัศนคติต่อบิดามารดา และการรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา) ด้วย ความสัมพันธ์ลักษณะนี้ปรากฏในกลุ่มเยาวชนโดยรวม

3. ตัวแปรการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา และความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา ซึ่งเป็นตัวแปรภายนอกของโมเดล 4 แต่ละตัวแปรต่างส่งผลทางตรงต่อตัวแปรภายในคือ จิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน (สุขภาพจิต ลักษณะมุ่งอนาคต ความเชื่อ

อำนาจภายในตน พัฒนาการทางจิตสังคม และเอกลักษณ์แห่งตน) ขณะเดียวกันตัวแปรภายนอกทั้งสองตัวต่างส่งผลทางอ้อมต่อตัวแปรจิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้านผ่านตัวแปรภายในกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน (การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผล ทัศนคติต่อบิดามารดา และการรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา) ด้วย ความสัมพันธ์ลักษณะนี้ปรากฏในกลุ่มเยาวชนที่เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4

4. ตัวแปรการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา และความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา ซึ่งเป็นตัวแปรภายนอกของโมเดล 5 แต่ละตัวแปรต่างส่งผลทางตรงต่อตัวแปรภายในคือ พฤติกรรมของเยาวชน 2 ด้าน (พฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมและพฤติกรรมก้าวร้าว) ขณะเดียวกันตัวแปรภายนอกทั้งสองตัวต่างส่งผลทางอ้อมต่อตัวแปรพฤติ-กรรมของเยาวชน 2 ด้านผ่านตัวแปรภายในกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน (การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผล ทัศนคติต่อบิดามารดา และการรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา) ด้วย ความสัมพันธ์ลักษณะนี้ปรากฏในกลุ่มเยาวชนโดยรวม

วิธีการวิจัย

งานวิจัย 2 เป็นการศึกษาปัจจัยเชิงผลของคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาที่เกี่ยวข้องกับจิตลักษณะและพฤติกรรมที่สำคัญของเยาวชนหลายด้าน คณะผู้วิจัยได้แบ่งดำเนินการวิจัยเป็น 2 ส่วน ***ส่วนที่หนึ่ง*** : ศึกษาปัจจัยด้านจิตลักษณะและพฤติกรรมของเยาวชนและบิดามารดาที่สามารถร่วมกันอธิบายความแตกต่างในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาได้ โดยมีการกำหนดตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่ศึกษาในส่วนนี้รวม 25 ตัวแปร (ดูภาพ 13) ***ส่วนที่สอง*** : ศึกษาปัจจัยเชิงผลของตัวแปรคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดา โดยคณะผู้วิจัยได้เสนอโมเดลเริ่มต้นความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลระหว่างตัวแปร 3 กลุ่มคือ (1) กลุ่มสัมพันธภาพในครอบครัว ประกอบด้วย การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาและความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา ทั้งสองตัวแปรเป็นข้อมูลจากการรายงานของเยาวชน (2) กลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว (ประกอบด้วย การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผล การประเมินปริมาณความขัดแย้งและความสามารถจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา ทัศนคติต่อบิดาและต่อมารดา) และ (3) กลุ่มจิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้านและพฤติกรรม 2 ด้าน (ดูภาพ 14) กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 1 , 3 และ 4 พร้อมบิดาหรือมารดาของนักเรียนทุกคน คณะผู้วิจัยทำ

การสร้างและหาคุณภาพของแบบวัดทุกฉบับ ดำเนินการเก็บข้อมูลทั้งจากฝ่ายนักเรียนและบิดาหรือมารดาของนักเรียนทุกคนจากโรงเรียนเป้าหมาย และทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานเชิงความสัมพันธ์เปรียบเทียบที่กำหนดไว้จำนวน 4 ข้อด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ รายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัยมีดังต่อไปนี้

กลุ่มตัวอย่างและวิธีสุ่มตัวอย่าง

กลุ่มเยาวชนและบิดามารดา ที่ใช้ในงานวิจัย 2 ประกอบด้วยเยาวชนชายและหญิงจำนวน 1,089 คน และบิดาหรือมารดาหรือผู้ปกครองของเยาวชนเหล่านี้อีกจำนวน 1,152 คน รวมเป็นผู้ถูกศึกษาทั้งสิ้นจำนวน 2,241 คน ทั้งหมดอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร คณะผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติเฉพาะในการสุ่มเลือกตัวอย่างกลุ่มนี้ ดังนี้ (1) เป็นเยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาตอนปลาย (ป.5 – ป.6) ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร และระดับมัธยมศึกษา (ม.1 , ม.3 และม.4) ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา (2) เยาวชนต้องอาศัยอยู่ร่วมกับบิดามารดาของตนในครอบครัวปกติ (มีบิดาและมารดาหรือผู้ปกครองทั้งสองฝ่ายอาศัยอยู่ด้วยกันเป็นครอบครัว) (3) กรณีเยาวชนอาศัยอยู่กับผู้ปกครอง ผู้ซึ่งมิใช่บิดามารดาที่แท้จริงต้องอาศัยอยู่ร่วมกับผู้ปกครองมานานไม่น้อยกว่า 3 ปี ลักษณะเบื้องต้นของเยาวชนในกลุ่มตัวอย่างเป็นชายจำนวน 602 คน หญิงจำนวน 487 คน มีอายุอยู่ระหว่าง 9 ถึง 18 ปี (อายุเฉลี่ย 13.14 ปี) เรียนอยู่ระดับประถมศึกษาตอนปลาย (ป.5 – ป.6) จำนวน 382 คน เรียนอยู่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 338 คน มัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4 จำนวน 369 คน ผู้ปกครองของเยาวชน เป็นชายจำนวน 390 คน หญิงจำนวน 762 คน มีอายุระหว่าง 22 ถึง 66 ปี (อายุเฉลี่ย 39.90 ปี) มีความเกี่ยวข้องเป็นมารดาและบิดาของนักเรียนเกือบทั้งหมด กล่าวคือ เป็นมารดาจำนวน 718 คน บิดาจำนวน 359 คน และเป็นญาติผู้ใหญ่เพียง 74 คน

วิธีสุ่มตัวอย่างในกลุ่มเยาวชนและบิดามารดา ตัวแปรที่ใช้ในการสุ่มตัวอย่างมี 3 ตัวแปรคือ เขต โรงเรียน ชั้นเรียน ใช้วิธีสุ่มแบบเป็นขั้น เริ่มด้วยการเลือกเขตในกรุงเทพมหานครจาก 36 เขต[1] สุ่มมา 9 เขต ในแต่ละเขตสุ่มโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร 11 โรงเรียน และโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาอีก 8 โรงเรียน ซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยม-

[1] ข้อมูลจาก สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร (2533) คู่มือการเดินทางติดต่อโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กองวิชาการ

ศึกษาที่อยู่ในละแวกเดียวกันกับโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อให้ได้นักเรียนที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมระดับใกล้เคียงกัน (ดูรายชื่อโรงเรียนประถมและมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นแหล่งที่มาของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนและผู้ปกครองในภาคผนวก ก.) ในโรงเรียนประถมศึกษาเลือกเฉพาะนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 เป็นนักเรียนที่มีคุณสมบัติดังนี้ อาศัยอยู่กับบิดามารดาหรือผู้ปกครองในครอบครัวปกติเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 3 ปี และเป็นนักเรียนที่ผู้ปกครองได้ตอบแบบสอบถามของคณะผู้วิจัยอย่างสมบูรณ์แล้วในวันที่นำนักเรียนมามอบตัวเข้าเรียนในปีการศึกษา 2539 ส่วนโรงเรียนมัธยมศึกษา เลือกเฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 , 3 และ 4 เป็นนักเรียนที่มีคุณสมบัติด้านครอบครัวแบบเดียวกับนักเรียนประถม และเป็นนักเรียนที่ผู้ปกครองได้ตอบแบบสอบถามของคณะผู้วิจัยไว้แล้วอย่างสมบูรณ์ในวันประชุมมอบตัวเข้าเรียน

เครื่องมือวัดตัวแปร

แบบวัดที่ใช้วัดตัวแปรต่าง ๆ ตามความหมายที่กล่าวไปแล้วในส่วนของนิยามปฏิบัติการข้างต้น เป็นแบบวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่า (Summated Ratings Scale) ในที่นี้จะกล่าวถึงลักษณะของแบบวัดตัวแปรสำคัญ ๆ ในแต่ละกลุ่ม พร้อมให้รายละเอียดเกี่ยวกับที่มาของแบบวัด ความหมายของคะแนนและคุณภาพของแบบวัด ดังต่อไปนี้ (ดูรายละเอียดของแบบวัดแต่ละฉบับในภาคผนวก ก.)

1. กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะของบิดามารดา ประกอบด้วย แบบวัดสุขภาพจิต แบบวัดความเครียดในการทำงาน แบบวัดการรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว และแบบวัดทัศนคติต่อบุตร

1.1 **<u>แบบวัดสุขภาพจิต</u>** เป็นแบบวัดฉบับเดียวกับแบบวัด " สุขภาพจิต " ที่ใช้กับบิดามารดา ในงานวิจัยเรื่อง " ปัจจัยทางจิตวิทยานิเวศที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของมารดาไทย " ของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2528) มีข้อคำถามทั้งหมด 15 ข้อ แต่ละข้อมีมาตรวัด 6 หน่วยประกอบจาก " จริงที่สุด " ถึง " ไม่จริงเลย " พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 15 ถึง 90 คะแนน ในการวิจัยของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2528) ได้ค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .94 (N = 51 คน) แบบวัดนี้ถูกนำไปใช้ในงานวิจัยทางพฤติ-กรรมศาสตร์อีกหลายเรื่อง เช่น ในงานวิจัยเรื่อง " ลักษณะทางพุทธศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ของบิดามารดาที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูบุตร " ของ งามตา วนินทานนท์ (2536) ได้ค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .87 (N = 545 คน) เมื่อนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้

พบว่า บิดามารดาในกลุ่มตัวอย่างได้คะแนนสุขภาพจิตอยู่ระหว่าง 19 ถึง 90 คะแนน ค่าเฉลี่ย 59.03 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 13.63 และค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .87 (N = 1,145 คน)

1.2 **<u>แบบวัดความเครียดในการทำงาน</u>** วัดปริมาณการแสดงความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะงาน สภาพการทำงาน ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างตนกับหัวหน้างานและผู้ร่วมงานที่เบี่ยงเบนไปจากสภาวะปกติ โดยใช้แบบวัด " ความเครียดในการทำงาน " ของ บังอร โสฬส และ อัจฉรา วงศ์วัฒนามงคล (2539) เดิมมีข้อคำถาม 20 ข้อ แต่ละข้อแบ่งถามเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกถามปริมาณความหนักใจ มีมาตร 5 หน่วยประกอบจาก " หนักใจน้อย " (1) ถึง " หนักใจมาก " (5) ส่วนที่สองถามถึงปริมาณความถี่ของการเกิดเหตุการณ์ที่ทำให้หนักใจ มีมาตร 3 หน่วยประกอบจาก " เกิดบ่อย " (3) ถึง " ไม่เกิดเลย " (1) คะแนนของแต่ละข้อคำถามได้จากการนำคะแนนส่วนแรกคูณด้วยคะแนนในส่วนที่สอง คะแนนรวมที่เป็นไปได้อยู่ระหว่าง 20 ถึง 300 คะแนน เมื่อนำไปวัดความเครียดในการทำงานของผู้บริหารในวงราชการไทย ได้ค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .78 (N = 174 คน) คณะผู้วิจัยได้ทำการสร้างข้อคำถามเพิ่มขึ้นอีก 10 ข้อ รวมเป็น 30 ข้อ นำไปทดลองใช้กับกลุ่มบิดามารดาของเยาวชน จำนวน 66 คน คัดเลือกข้อคำถามที่เข้าเกณฑ์ไว้ใช้ จำนวน 20 ข้อ ข้อคำถามเหล่านี้มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายข้ออยู่ระหว่าง .30 ถึง .91 และค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .75 เมื่อนำมาใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ พบว่า ผู้ตอบมีคะแนนอยู่ระหว่าง 23 ถึง 268 คะแนน ค่าเฉลี่ย 101.23 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 37.89 และค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .86 (N = 654 คน)

1.3 **<u>แบบวัดการรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว</u>** เป็นแบบวัดที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้นใหม่สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ด้วยเล็งเห็นว่าการวัดโดยให้ผู้ตอบรายงานในหลายประเด็นเกี่ยวกับฐานะทางการเงินของครอบครัว ปัญหาด้านค่าครองชีพ ตลอดจนการตระหนักรู้ถึงความยากลำบากหรือความสะดวกสบายในการจัดการกับฐานะทางการเงินของครอบครัว เป็นการวัดตัวแปรสภาพเศรษฐกิจของครอบครัวที่มีประสิทธิภาพมากกว่าการให้ผู้ตอบรายงานเพียงจำนวนเงินรายได้ประจำเดือนของครอบครัว แบบวัดประกอบด้วยข้อคำถาม 13 ข้อ แต่ละข้อมีมาตร 6 หน่วย พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 13 ถึง 78 คะแนน ข้อคำถามเหล่านี้คัดเลือกจากข้อคำถามจำนวน 18 ข้อ ที่นำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 93 คน แต่ละประโยคคำถามได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายข้ออยู่ระหว่าง .70 ถึง .87 ค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .92 เมื่อนำมาใช้กับกลุ่มตัวอย่างบิดามารดาในการวิจัยนี้ พบว่า มีคะแนนอยู่ระหว่าง

13 ถึง 78 คะแนน ค่าเฉลี่ย 49.11 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 14.87 และค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .92 (N = 1,149 คน)

1.4 **<u>แบบวัดทัศนคติต่อบุตร</u>** เป็นแบบวัดที่สร้างขึ้นโดย ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2528) เพื่อสอบถามความคิดเห็นของบิดามารดาเกี่ยวกับปริมาณการเห็นคุณค่า ความรู้สึก และความพร้อมที่จะให้การสนับสนุนช่วยเหลือบุตรว่ามากน้อยเพียงใด ในงานวิจัย " ปัจจัยทางจิตวิทยานิเวศที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของมารดาไทย " มีข้อคำถาม 10 ประโยค แต่ละประโยคมีมาตร 6 หน่วย พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 10 ถึง 60 คะแนน ได้ค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .67 (N = 51 คน) เมื่อนำมาใช้วัดกับบิดามารดาในงานวิจัยเรื่อง " ลักษณะทางพุทธศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ของบิดามารดาที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูบุตร " ของ งามตา วนินทานนท์ (2536) ได้ค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .82 (N = 545 คน) และในงานวิจัยครั้งนี้ พบว่า บิดามารดาของเยาวชนได้คะแนนอยู่ระหว่าง 29 ถึง 60 คะแนน ค่าเฉลี่ย 50.50 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.26 และค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .76 (N = 1,150 คน)

2. กลุ่มตัวแปรพฤติกรรมของบิดามารดา มีแบบวัดความใกล้ชิดบุตร แบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส และแบบวัดการปรับตัวระหว่างคู่สมรส

2.1 **<u>แบบวัดความใกล้ชิดบุตร</u>** เป็นแบบวัดที่สร้างโดย งามตา วนินทานนท์ (2536) เพื่อใช้ในงานวิจัยเรื่อง " ลักษณะทางพุทธศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ของบิดามารดาที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูบุตร " มีข้อคำถาม 10 ข้อ แต่ละข้อมีมาตร 6 หน่วย พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 10 ถึง 60 คะแนน ได้ค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .83 เมื่อนำมาใช้กับงานวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้เพิ่มข้อคำถามเป็น 12 ข้อ แต่ละข้อมีมาตร 6 หน่วย ช่วงคะแนนที่เป็นไปได้อยู่ระหว่าง 12 ถึง 72 คะแนน พบว่า กลุ่มตัวอย่างบิดามารดาของเยาวชนได้คะแนนอยู่ระหว่าง 12 ถึง 72 คะแนน ค่าเฉลี่ย 48.44 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9.57 และค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .79 (N = 1,127 คน)

2.2 **<u>แบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส</u>** เป็นแบบวัดที่ปรับมาจากแบบวัด " ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา " ซึ่งสร้างโดย ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2536) แบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาเป็นหนึ่งในสามของแบบวัดที่ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ สร้างขึ้นเพื่อใช้ประเมินสภาวะเครียดในครอบครัวปกติ โดยให้นักเรียนวัยรุ่นเป็นผู้รายงานเกี่ยวกับปริมาณความขัดแย้ง ความห่างเหิน ความไม่เข้าใจกัน ตลอดจนความเห็นอกเห็นใจ ช่วยเหลือกันระหว่างบิดากับมารดาของตน แบบวัดดังกล่าวเดิมมีข้อคำถาม 10 ข้อ ช่วง

คะแนนที่เป็นไปได้อยู่ระหว่าง 10 ถึง 60 คะแนน ในการวิจัยครั้งนั้นพบว่า นักเรียนจำนวนเกือบ 5,000 คน ได้คะแนนอยู่ระหว่าง 10 ถึง 60 คะแนน ค่าเฉลี่ย 44.88 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9.63 เมื่อผู้วิจัยแบ่งคะแนนออกเป็น 3 ช่วง โดยใช้ค่าเฉลี่ยบวกและลบค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานครึ่งหน่วยเป็นเกณฑ์แบ่ง ปรากฏผลว่า นักเรียนที่ได้คะแนนต่ำกว่าเกณฑ์แบ่ง ซึ่งจัดเป็นกลุ่มที่มาจากครอบครัวสภาวะเครียดมาก มีลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมรวม 7 ด้านในปริมาณต่ำอย่างชัดเจนกว่านักเรียนที่ได้คะแนนสูงกว่าเกณฑ์แบ่งและจัดเป็นกลุ่มที่อยู่ในครอบครัวสภาวะเครียดน้อย ดังนั้นคะแนนที่ได้จากแบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา จึงสะท้อนผลของสภาวะเครียดในครอบครัวได้ดีกว่าแบบวัดอีก 2 ฉบับ (คือ แบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา และแบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับพี่น้อง) ผลการวิจัยดังกล่าวกระตุ้นให้คณะผู้วิจัยนี้เกิดความสนใจที่จะนำแบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดามาพัฒนาเป็นดัชนีชี้วัดสภาวะเครียดในครอบครัว โดยทำการวัดความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสจากคำรายงานของผู้เป็นบิดาและมารดาควบคู่ไปกับคำรายงานของเยาวชนผู้เป็นบุตร เพื่อให้สะท้อนสภาวะเครียดในครอบครัวตามความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น โดยพิจารณาข้อมูลจากทั้งฝ่ายบิดามารดาและฝ่ายบุตร พร้อมกันนี้ คณะผู้วิจัยได้จัดสร้างข้อคำถามเพิ่มขึ้นอีก 10 ข้อ รวมกับของเดิม 10 ข้อเป็น 20 ข้อ นำไปทดลองใช้กับกลุ่มบิดามารดาจำนวน 104 คน และคัดเลือกไว้ใช้ 15 ข้อ ประกอบด้วยข้อคำถามเดิม 10 ข้อและข้อคำถามที่สร้างเพิ่มเติมใหม่อีก 5 ข้อ พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 15 ถึง 90 คะแนน คำถามแต่ละข้อมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายข้ออยู่ระหว่าง .54 ถึง .83 ค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .94 เมื่อนำแบบวัดมาใช้กับบิดามารดาในกลุ่มตัวอย่างนี้ พบว่า ผู้ตอบได้คะแนนอยู่ระหว่าง 19 ถึง 90 คะแนน ค่าเฉลี่ย 73.13 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 12.34 และค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .91 (N = 1,149 คน) สำหรับคุณภาพของแบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส 10 ข้อแรก พบว่า มีพิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 10 ถึง 60 คะแนน คำถามแต่ละข้อมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายข้ออยู่ระหว่าง .39 ถึง .70 ค่าเฉลี่ย 48.89 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.32 และค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .89 (N = 1,150 คน)

2.3 **<u>แบบวัดการปรับตัวระหว่างคู่สมรส</u>** เป็นแบบวัดที่ดัดแปลงมาจากแบบวัด " การปรับตัวระหว่างบุคคล " (Dyadic Adjustment Scales , DAS) ของสแปนเนียร์ (Spanier, 1976) เพื่อใช้ประเมินคุณภาพของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความสอดคล้องระหว่างกัน ด้านความพึงพอใจระหว่างกัน ด้านการยึดเหนี่ยวซึ่งกันและกัน และด้านการแสดงความรักใคร่ต่อกัน นับเป็นแบบวัดที่มีขอบเขตความหมายเชิงการวัดที่ครอบคลุมเนื้อหาหลายด้านของสังกัป " คุณภาพชีวิตสมรส " ที่กำหนดขึ้นโดยนักวิชาการด้านการแต่งงานและชีวิต

ครอบครัว (ดูหน้า 24 - 26) แบบวัด DAS ประกอบด้วยข้อคำถาม 32 ข้อ ซึ่งผ่านการวิจัยเพื่อคัดเลือกจากแหล่งคำถาม 300 ข้อ แต่ละข้อมีมาตร 5 ถึง 6 หน่วยประกอบ พิสัยของคะแนนทั้งฉบับอยู่ระหว่าง 0 ถึง 151 คะแนน การนำไปใช้จะใช้ทั้งฉบับ หรือใช้วัดด้านต่าง ๆ ใน 4 ด้านแยกกันก็ได้ ในต่างประเทศ แบบวัดนี้เป็นที่ยอมรับในหมู่นักวิจัยด้านการแต่งงานและชีวิตครอบครัว ถูกนำไปใช้วัดตัวแปรที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องกว่า 400 เรื่อง และยังมีการตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดอีกด้วย ตัวอย่างเช่น มีการนำแบบวัด DAS ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างชายหญิงวัยกลางคนจำนวน 158 คน (Carey et al., 1993) ได้ค่าความเชื่อมั่นแบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .95 สำหรับค่าความเชื่อมั่นได้ของแบบวัดด้านย่อยแต่ละด้านนั้น พบว่า ด้านความสอดคล้องระหว่างกัน มีค่าแอลฟ่าเท่ากับ .91 ด้านความพึงพอใจระหว่างกัน มีค่าแอลฟ่าเท่ากับ .87 ด้านการยึดเหนี่ยวซึ่งกันและกัน มีค่าแอลฟ่าเท่ากับ .83 และด้านการแสดงความรักใคร่ต่อกัน มีค่าแอลฟ่าเท่ากับ .70 จัดว่าแบบวัด DAS มีค่าความเชื่อมั่นได้อยู่ในเกณฑ์เข้ามาตรฐานและบางด้านอยู่ในเกณฑ์สูง คณะผู้วิจัยจึงเห็นประโยชน์ในการนำแบบวัด DAS มาดัดแปลงใช้วัดการปรับตัวระหว่างคู่สมรสในสังคมไทย เพื่อให้ได้ข้อมูลในมิติที่เป็นสากลมาวิเคราะห์คู่ขนานไปกับข้อมูลจากแบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสที่คณะผู้วิจัยกำลังจะพัฒนาให้เป็นดัชนีที่สามารถใช้กับคนไทยทั่วไปได้ จึงนำแบบวัด DAS มาแปลและดัดแปลงข้อคำถามบางข้อตลอดจนมาตรประกอบประโยคคำถามให้ทุกข้อมีมาตรเท่ากันคือ 6 หน่วยจาก “ เสมอ ๆ ” “ เป็นส่วนใหญ่ ” “ บ่อยครั้ง ” “ บางครั้ง ” “ นาน ๆ ครั้ง ” และ “ ไม่เคยเลย ” ได้ข้อคำถามทั้งหมด 34 ข้อ พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 34 ถึง 204 คะแนน คะแนนสูงกว่าแสดงว่า ผู้ตอบสามารถปรับตัวเข้ากับคู่สมรสของตนได้ดีกว่า เมื่อนำข้อคำถามทั้งหมดไปทดลองใช้กับกลุ่มบิดามารดาจำนวน 101 คน พบว่า แต่ละข้อมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .31 ถึง .81 ได้ค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .92 เมื่อนำแบบวัดมาใช้กับกลุ่มตัวอย่างบิดามารดาของการวิจัยครั้งนี้ พบว่า มีข้อคำถามที่อยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้ 33 ข้อ (ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายข้ออยู่ระหว่าง .27 ถึง .63) ช่วงคะแนนที่เป็นไปได้คือ 33 ถึง 198 คะแนน บิดามารดาในกลุ่มตัวอย่างได้คะแนนอยู่ระหว่าง 60 ถึง 198 คะแนน ค่าเฉลี่ย 153.91 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 21.92 และค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .90 (N = 1,143 คน) สำหรับด้านย่อย 4 ด้าน พบว่า ด้านความสอดคล้องระหว่างกัน (13 ข้อ) มีค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .80 ด้านความพึงพอใจระหว่างกัน (11 ข้อ) มีค่าความเชื่อมั่นได้เท่ากับ .83 ด้านการยึดเหนี่ยวซึ่งกันและกัน (5 ข้อ) มีค่าความเชื่อมั่นได้เท่ากับ .71 และด้านการแสดงความรักใคร่ต่อกัน (4 ข้อ) มีค่าความเชื่อมั่นได้เท่ากับ .61

3. **กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะของเยาวชน** มีแบบวัดสุขภาพจิต แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต แบบวัดความเชื่ออำนาจภายในตน แบบวัดพัฒนาการทางจิตสังคม (ขั้น 1 ถึง ขั้น 4) แบบวัดเอกลักษณ์แห่งตน (ขั้น 5) ตามทฤษฎีของอีริคสัน แบบวัดทัศนคติต่อมารดาและบิดา แบบวัดการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผล แบบวัดการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา แบบวัดการรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา และแบบวัดการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลภายนอกครอบครัว

3.1 **<u>แบบวัดสุขภาพจิต</u>** เป็นแบบวัดที่สร้างโดยสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ (2520) ประกอบด้วยประโยคบอกเล่า 20 ประโยคเกี่ยวกับปริมาณความวิตกกังวล อารมณ์แปรปรวน ขาดสมาธิ เคร่งเครียด เป็นต้น มีมาตรวัด 6 หน่วยในแต่ละประโยคจาก " จริงที่สุด " ถึง " ไม่จริงเลย " พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 20 ถึง 120 คะแนน แบบวัดนี้ถูกนำไปใช้ในการวิจัยหลายเรื่อง เช่น ในการวิจัย " ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับสุขภาพจิตและจริยธรรมของวัยรุ่น " (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจนปัจจนึก. 2524) ซึ่งศึกษานักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นทั้งในกรุงเทพฯ และในจังหวัดสงขลา ได้ค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .78 และในการวิจัย " ลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในสภาวะเสี่ยงในครอบครัวและแนวทางป้องกัน " (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ. 2536) ทำการศึกษานักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มาจากครอบครัวประเภทแตกแยกและปกติ ได้ค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .78 เช่นกัน เมื่อนำแบบวัดเดียวกันนี้มาใช้กับกลุ่มตัวอย่างปัจจุบันซึ่งเป็นนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย ถึง มัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพฯ พบว่า มีข้อคำถามอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ 19 ข้อจาก 20 ข้อ (ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายข้ออยู่ระหว่าง .14 ถึง .54) ช่วงคะแนนที่เป็นไปได้อยู่ระหว่าง 19 ถึง 114 คะแนน เยาวชนได้คะแนนอยู่ระหว่าง 23 ถึง 108 คะแนน ค่าเฉลี่ย 68.27 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 13.33 และค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .81 (N = 1,061 คน)

3.2 **<u>แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต</u>** แบบวัดนี้ประกอบด้วยประโยคบอกเล่าเกี่ยวกับความสามารถในการคาดการณ์ไกล การเห็นความสำคัญของสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และการอดได้รอได้ของนักเรียนในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น ด้านการเรียน สุขภาพ และการใช้จ่ายเงิน มีทั้งหมด 20 ประโยค แต่ละประโยคมีมาตร 6 หน่วยประกอบจาก " จริงที่สุด " ถึง " ไม่จริงเลย " แบบวัดนี้ถูกใช้ในงานวิจัยเรื่อง " จริยธรรมของเยาวชนไทย " (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจนปัจจนึก. 2520) ซึ่งศึกษากับเยาวชนอายุ 10 ถึง 25 ปีในกรุงเทพฯ ได้ค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าอยู่ในเกณฑ์สูง (แอลฟ่า = .90) และในการวิจัยเรื่อง " ลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในสภาวะเสี่ยงในครอบครัว และแนวทางป้องกัน" (ดวงเดือน

พันธุมนาวิน และคณะ. 2536) ศึกษากับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ถึง มัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพฯ ได้ค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .64 และเมื่อนำมาใช้กับกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยในปัจจุบัน ซึ่งเป็นเยาวชนระดับชั้นใกล้เคียงกัน อยู่ในโรงเรียนลักษณะเดียวกัน ในกรุงเทพฯ เช่นกัน พบว่า มีข้อคำถามอยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้ 18 ข้อ จาก 20 ข้อ (ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายข้ออยู่ระหว่าง .20 ถึง .53) ช่วงคะแนนที่เป็นไปได้อยู่ระหว่าง 18 ถึง 108 คะแนน เยาวชนในกลุ่มตัวอย่างได้คะแนนอยู่ระหว่าง 45 ถึง 108 คะแนน ค่าเฉลี่ย 80.19 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 11.22 และค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .77 (N = 1,087 คน) ซึ่งสูงกว่าที่เคยปรากฏในงานวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างคล้ายคลึงกันโดย ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2536)

3.3 **<u>แบบวัดความเชื่ออำนาจภายในตน</u>** ประกอบด้วยประโยคบอกเล่า 20 ประโยค เกี่ยวกับความเชื่อว่าผลดีหรือผลเสียที่เกิดขึ้นกับบุคคลนั้นเป็นเพราะการกระทำของตนเองเป็นส่วนใหญ่ มีมาตร 6 หน่วย ในแต่ละประโยคจาก " จริงที่สุด " ถึง " ไม่จริงเลย " แบบวัดนี้ประกอบด้วยข้อคำถามที่คัดเลือกมาจากแบบวัดความเชื่ออำนาจภายในตนของงานวิจัย 2 เรื่องร่วมกัน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ. 2529 และ ดวงเดือน แซ่ตัง. 2531) โดยข้อคำถามแต่ละข้อก็มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (ค่า t-ratio) สูงเข้ามาตรฐานอยู่แต่เดิมแล้วทุกข้อ แบบวัดฉบับนี้ได้เคยใช้ในการวิจัยเรื่อง " ลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในสภาวะเสี่ยงในครอบครัวและแนวทางป้องกัน " (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ. 2536) ซึ่งศึกษากับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ถึง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพฯ ได้ค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .65 เมื่อนำมาใช้ในการวิจัยนี้กับกลุ่มตัวอย่างลักษณะใกล้เคียงกัน พบว่า มีข้อคำถามอยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้ 18 ข้อ จาก 20 ข้อ (ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายข้ออยู่ระหว่าง .10 ถึง .47) พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 18 ถึง 108 คะแนน เยาวชนในกลุ่มนี้ได้คะแนนอยู่ระหว่าง 44 ถึง 100 คะแนน ค่าเฉลี่ย 72.98 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9.43 และค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .66 (N = 1,084 คน) ซึ่งใกล้เคียงกับที่พบก่อนหน้านี้

3.4 **<u>แบบวัดพัฒนาการทางจิตสังคม</u>** เป็นแบบวัดที่คณะผู้วิจัยนำมาจากแบบวัด " พัฒนาการทางบุคลิกภาพ " ตามทฤษฎีของอีริคสัน สร้างขึ้นโดย ออสช์ และ พลัก (Oches and Plug, 1986) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าตั้งแต่พัฒนาการช่วง 1 ถึงช่วง 4 เท่ากับ .70 และยังได้นำแบบวัดลักษณะพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงถึงการมีพัฒนาการในช่วง 1 ถึง ช่วง 4 ตามทฤษฎีของอีริคสัน ของ ฮามาเช็ค (Hamachek, 1988) มาใช้ประกอบกันด้วย เพื่อวัดการยอมรับของผู้ตอบว่าตนมีความรู้สึกหรือต้องการเปิดเผยถึงความรู้สึกด้วยการ

แสดงออกที่เกี่ยวข้องกับความไว้วางใจ - ความไม่ไว้วางใจ ความเป็นตัวของตัวเอง - ความอับอายและสับสน ความคิดริเริ่ม - ความละอาย และความขยันขันแข็ง - ความมีปมด้อย จึงมีการประเมินผู้ตอบทั้งทางบวกและทางลบ คณะผู้วิจัยได้เรียบเรียงข้อคำถามมาใช้ 30 ข้อ แต่ละข้อมีมาตรประเมิน 6 หน่วยจาก " จริงที่สุด " ถึง " ไม่จริงเลย " นำไปทดลองใช้กับกลุ่มนักเรียน 337 คน คัดเลือกไว้ใช้ 16 ข้อ ช่วงคะแนนที่เป็นไปได้อยู่ระหว่าง 16 ถึง 96 คะแนน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายข้ออยู่ระหว่าง .17 ถึง .49 ค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .70 เมื่อนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า เยาวชนในกลุ่มตัวอย่างได้คะแนนอยู่ระหว่าง 30 ถึง 90 คะแนน ค่าเฉลี่ย 60.93 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.79 และค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .78 (N = 1,087 คน)

3.5 <u>แบบวัดเอกลักษณ์แห่งตน</u> เป็นแบบวัดที่คณะผู้วิจัยพัฒนามาจากแบบวัด " พัฒนาการทางบุคลิกภาพตามทฤษฎีของอีริคสันช่วงที่ 5 : ความรู้สึกมีเอกลักษณ์หรือความสับสนในเอกลักษณ์ " ซึ่งสร้างขึ้นโดย ออสซ์ และ พลัก (Oches and Plug, 1986) แบบวัดช่วงนี้มีค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .81 นอกจากนี้ยังได้ปรับแบบวัดเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกในช่วงพัฒนาการเอกลักษณ์แห่งตน (ช่วง 5) ของ ฮามาเช็ค (Hamachek, 1988) มาใช้ร่วมกัน เพื่อวัดการยอมรับของผู้ตอบว่าตนมีความรู้สึกอย่างไรต่อตนเอง ถ้าประเมินค่าตนทางบวก แสดงว่า ในช่วงนี้สามารถปรับตัวได้ คณะผู้วิจัยทำการเรียบเรียงข้อคำถามต่าง ๆ มาใช้ 25 ข้อ แต่ละข้อมีมาตรประเมิน 6 หน่วยจาก " จริงที่สุด " ถึง " ไม่จริงเลย " นำไปทดลองใช้กับกลุ่มนักเรียน 84 คน คัดเลือกไว้ใช้ 15 ข้อ ช่วงคะแนนที่เป็นไปได้อยู่ระหว่าง 15 ถึง 90 คะแนน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายข้ออยู่ระหว่าง .13 ถึง .46 ค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .76 เมื่อนำมาใช้กับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4 ของการวิจัยครั้งนี้ พบว่า มีคะแนนอยู่ระหว่าง 15 ถึง 87 คะแนน ค่าเฉลี่ย 57.25 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.78 และค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .79 (N = 367 คน)

3.6 <u>แบบวัดทัศนคติต่อมารดาและบิดา</u> เป็นแบบวัดที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง เพื่อวัดการเห็นความสำคัญ การมีความรู้สึก และความพร้อมที่จะเชื่อฟังและให้ความร่วมมือแก่มารดาและบิดาของตนมากน้อยเพียงใด โดยใช้แบบวัดชุดเดียวกัน แต่แยกถามเกี่ยวกับมารดา 1 ฉบับ และเกี่ยวกับบิดาอีก 1 ฉบับ แต่ละฉบับมีข้อคำถาม 15 ข้อ แต่ละข้อมีมาตร 6 หน่วย พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 15 ถึง 90 คะแนน ข้อคำถามคัดเลือกจากการนำคำถาม จำนวน 25 ข้อไปทดลองใช้กับกลุ่มนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา 342 คน แบบวัดทัศนคติต่อมารดามีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายข้ออยู่ระหว่าง .48 ถึง .69 ค่าความเชื่อมั่นได้แบบ

สัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .91 ส่วนแบบวัดทัศนคติต่อบิดามีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายข้ออยู่ระหว่าง .36 ถึง .80 ค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .94 เมื่อนำมาใช้กับกลุ่มตัวอย่างเยาวชนของการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ผู้ตอบได้คะแนนทัศนคติต่อมารดาอยู่ระหว่าง 30 ถึง 90 คะแนน ค่าเฉลี่ย 75.24 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 10.35 และค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .88 (N = 1,087 คน) ส่วนในแบบวัดทัศนคติต่อบิดา ผู้ตอบได้คะแนนอยู่ระหว่าง 20 ถึง 90 คะแนน ค่าเฉลี่ย 73.68 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 12.52 และค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .93 (N = 1,087 คน)

3.7 **<u>แบบวัดการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน</u>** เดิมมีประโยคบอกเล่า 10 ประโยคสร้างโดย ดวงเดือน พันธุมนาวิน ในงานวิจัยเรื่อง " จริยธรรมของเยาวชนไทย " (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจนปัจจนึก. 2520) และถูกนำไปใช้ในงานวิจัยอีกหลายเรื่อง ภายหลังได้รับการปรับปรุงโดยเพิ่มจำนวนข้อเป็น 15 ข้อ ให้นักเรียนวัยรุ่นรายงานเกี่ยวกับผู้เลี้ยงดูที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมมากที่สุดในปัจจุบัน ว่าได้ปฏิบัติต่อตนด้านให้ความรัก การยอมรับ ให้ความใกล้ชิดสนิทสนม และการเอาใจใส่ดูแลมากน้อยเพียงใด แบบวัดนี้มีมาตร 6 หน่วยประกอบในแต่ละประโยค พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 15 ถึง 90 คะแนน จากการนำแบบวัดไปใช้กับนักเรียนวัยรุ่นในกรุงเทพฯ ในการวิจัย "ลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในสภาวะเสี่ยงในครอบครัวและแนวทางป้องกัน " (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ. 2536) ได้ค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .89 นำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาตอนต้นในภาคใต้ (วรรณะ บรรจง. 2537) ได้ค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .87 และเมื่อนำมาใช้กับเยาวชนวัยรุ่นในกรุงเทพฯ ในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ผู้ตอบมีคะแนนอยู่ระหว่าง 22 ถึง 90 คะแนน ค่าเฉลี่ย 76.08 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 11.07 และค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .91 (N = 1,086 คน)

3.8 **<u>แบบวัดการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล</u>** แบบวัดนี้ประกอบด้วยประโยคบอกเล่า 15 ประโยค เกี่ยวกับการรับรู้ของเยาวชนว่า ผู้เลี้ยงดูที่ใกล้ชิดในปัจจุบันปฏิบัติต่อตนในการให้รางวัลและลงโทษอย่างสมเหตุสมผล มีความสม่ำเสมอ ไม่กระทำไปตามอารมณ์มากน้อยเพียงใด มีมาตร 6 หน่วยประกอบในแต่ละประโยค พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 15 ถึง 90 คะแนน แบบวัดนี้เดิมมี 10 ข้อ สร้างโดย ดวงเดือน พันธุมนาวิน เพื่อใช้ในการวิจัย " จริยธรรมของเยาวชนไทย " (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจนปัจจนึก. 2520) และถูกนำไปใช้ในงานวิจัยอีกหลายเรื่อง ต่อมาได้รับการปรับปรุงเพิ่มเติมเป็น 15 ข้อ นำไปใช้กับงานวิจัยเรื่อง " ลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในสภาวะเสี่ยงในครอบครัวและแนวทางป้องกัน " (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ. 2536) ได้ค่าความเชื่อมั่นได้แบบ

สัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .88 เมื่อนำมาใช้กับกลุ่มตัวอย่างเยาวชนวัยรุ่นในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ผู้ตอบได้คะแนนอยู่ระหว่าง 17 ถึง 90 คะแนน ค่าเฉลี่ย 68.27 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 11.89 และค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .87 (N = 1,084 คน)

3.9 **<u>แบบวัดการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา</u>** เป็นแบบวัด 1 ใน 3 ด้านของความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวที่ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2536) สร้างขึ้นเพื่อใช้ประเมินสภาวะเครียดในครอบครัวในงานวิจัยเรื่อง " ลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในสภาวะเสี่ยงในครอบครัวและแนวทางป้องกัน " โดยให้นักเรียนเป็นผู้รายงานเกี่ยวกับปริมาณความสัมพันธ์ทั้งทางด้านดีและด้านไม่ดีระหว่างบิดากับมารดา เช่น ปริมาณการแสดงความเห็นอกเห็นใจกัน การช่วยเหลือกัน หรือความขัดแย้ง ห่างเหิน ไม่เข้าใจกัน ประกอบด้วยข้อคำถาม 10 ประโยค แต่ละประโยคมีมาตร 6 หน่วยประกอบ พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 10 ถึง 60 คะแนน เมื่อนำไปใช้ในการวิจัยครั้งนั้น มีค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .89 ค่าเฉลี่ย 44.48 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9.63 นักเรียนที่ได้คะแนนอยู่ระหว่าง 10 ถึง 39 คะแนน (คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยลบค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานครึ่งหน่วย) จัดเป็นกลุ่มนักเรียนจากครอบครัวสภาวะเครียดมาก นักเรียนที่ได้คะแนนอยู่ระหว่าง 49 ถึง 60 คะแนน (คะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ยบวกค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานครึ่งหน่วย) จัดเป็นกลุ่มนักเรียนที่มาจากครอบครัวสภาวะเครียดน้อย (ปกติ) ส่วนผู้ที่ได้คะแนนอยู่ระหว่าง 40 ถึง 48 คะแนน จัดเป็นกลุ่มที่มาจากครอบครัวเครียดปานกลาง ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเปรียบเทียบพบว่า นักเรียนที่ได้คะแนนอยู่ในช่วงคะแนนต่ำ มีลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมที่น่าปรารถนาทุกด้านด้อยกว่านักเรียนที่ได้คะแนนอยู่ในช่วงคะแนนสูงอย่างเชื่อมั่นได้ ผลวิจัยดังกล่าวนี้ให้ข้อมูลเบื้องต้น ซึ่งนำมาสู่การวิจัยปัจจุบันที่ต้องการพัฒนาระดับหรือช่วงคะแนนต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นของแบบวัดนี้ให้เป็นคะแนนมาตรฐาน สามารถใช้กับครอบครัวทั่วไปได้ โดยทำการพิสูจน์ว่า ช่วงคะแนนแต่ละช่วงมีความหมายทำนองเดียวกับที่พบในกลุ่มตัวอย่างอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน และทดลองแบ่งพิสัยของคะแนนที่ได้ใหม่ด้วยเกณฑ์อื่น ๆ เช่น ใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยแบ่งคะแนนเป็น 2 กลุ่ม ใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยบวกหรือลบค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1/3 หน่วย เป็นต้น เพื่อแสวงหาเกณฑ์แบ่งที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งเมื่อนำไปหาความสัมพันธ์กับลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมประเภทเดียวกันในเยาวชนกลุ่มใหม่ จะให้ผลการวิจัยที่เด่นชัดขึ้นกว่าเดิม

คณะผู้วิจัยได้นำแบบวัดฉบับเดียวกับที่เคยใช้ในการวิจัยนักเรียนจากครอบครัวเสี่ยงเปรียบเทียบกับครอบครัวปกติของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2536) มาใช้วัดเยาวชนในกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยปัจจุบัน พบว่า เยาวชนกลุ่มนี้ได้คะแนนอยู่ระหว่าง 16 ถึง 60 คะแนน

ค่าเฉลี่ย 47.93 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.47 และค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .86 (N = 1,087 คน)

3.10 **<u>แบบวัดการรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา</u>** เป็นแบบวัดที่คณะผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยอาศัยแนวของเครื่องมือวัด " การรับรู้ของเด็กเกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา " ของ กรีทช และคณะ (Grych et al., 1992) แบ่งวัดเป็น 2 ส่วน <u>ส่วนแรก</u> มี 10 ประโยคใช้ประเมินความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาใน 3 ด้าน คือ ปริมาณความถี่ของเหตุการณ์ขัดแย้ง ปริมาณความรุนแรง และปริมาณการรับรู้ว่าเหตุการณ์ขัดแย้งสามารถคลี่คลายได้ คำถามแต่ละประโยคมีมาตรวัด 6 หน่วยจาก " จริงที่สุด " ถึง " ไม่จริงเลย " พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 10 ถึง 60 คะแนน ข้อคำถามทั้ง 10 ประโยคถูกคัดเลือกจากข้อคำถาม 17 ประโยค แต่ละประโยคมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายข้ออยู่ระหว่าง .41 ถึง .76 และค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .83 (N = 334 คน) เมื่อนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ผู้ตอบได้คะแนนอยู่ระหว่าง 10 ถึง 57 คะแนน ค่าเฉลี่ย 26.62 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 10.14 และค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .88 (N = 1,083 คน) <u>ส่วนที่สอง</u> มี 16 ประโยคใช้วัดความสามารถในการตอบสนองของเยาวชนต่อเหตุการณ์ขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาใน 3 ลักษณะคือ ปริมาณการรับรู้ว่าตนถูกคุกคาม ปริมาณการกล่าวโทษตนเอง และปริมาณการแสดงความสามารถในการจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างบิดากับมารดา ข้อคำถามแต่ละประโยคมีมาตรวัด 6 หน่วยจาก " จริงที่สุด " ถึง " ไม่จริงเลย " พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 16 ถึง 96 คะแนน ข้อคำถามทั้ง 16 ข้อคัดเลือกจากข้อคำถาม 29 ข้อที่นำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างเยาวชน 337 คน แต่ละข้อคำถามมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายข้ออยู่ระหว่าง .20 ถึง .51 และค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .71 เมื่อนำแบบวัดนี้มาใช้กับกลุ่มตัวอย่างปัจจุบัน พบว่า ผู้ตอบได้คะแนนอยู่ระหว่าง 21 ถึง 96 คะแนน ค่าเฉลี่ย 60.07 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 11.38 และค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .78 (N = 1,079 คน)

3.11 **<u>แบบวัดการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลภายนอกครอบครัว</u>** เป็นแบบวัดที่ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2536) สร้างขึ้นโดยอาศัยหลักจากเครื่องมือวัดการสนับสนุนทางสังคมในต่างประเทศ ประกอบด้วยประโยคบอกเล่า 15 ประโยคเกี่ยวกับการรับรู้ของผู้ตอบว่า ตนได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากบุคคลภายนอกครอบครัวของผู้ตอบ (เช่น ญาติ ครู เพื่อน เพื่อนบ้าน เพื่อนของบิดามารดา เป็นต้น) ในลักษณะและปริมาณมากน้อยเพียงใด แต่ละประโยคมีมาตร 6 หน่วยประกอบจาก " จริงที่สุด " ถึง " ไม่จริงเลย " พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 15 ถึง 90 คะแนน แบบวัดนี้ได้ค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่า

เท่ากับ .82 เมื่อใช้กับนักเรียนวัยรุ่นในการวิจัยของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ เมื่อนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ผู้ตอบได้คะแนนอยู่ระหว่าง 26 ถึง 87 คะแนน ค่าเฉลี่ย 61.82 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 10.00 และค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .86 (N = 1,085 คน)

4. กลุ่มตัวแปรพฤติกรรมของเยาวชน ประกอบด้วย แบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา แบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับพี่น้อง แบบวัดพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม และแบบวัดพฤติกรรมก้าวร้าว

4.1 **แบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา** เป็นแบบวัดที่นำมาจาก ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2536) มี 10 ข้อคำถาม แต่ละข้อคำถามมีมาตร 6 หน่วย ประกอบ ให้นักเรียนรายงานเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตนกับบิดามารดาหรือผู้ปกครองในด้านการพบปะสนทนากัน การเข้าใจกัน และการมีเรื่องขัดแย้งกัน คะแนนที่เป็นไปได้ของแบบวัดฉบับนี้อยู่ระหว่าง 10 ถึง 60 คะแนน ในงานวิจัยของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ แบบวัดนี้มีค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .85 เมื่อนำมาใช้กับกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยปัจจุบัน พบว่า ผู้ตอบได้คะแนนอยู่ระหว่าง 11 ถึง 60 คะแนน ค่าเฉลี่ย 49.38 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.54 และค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .86 (N = 1,087 คน)

4.2 **แบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับพี่น้อง** เป็นแบบวัดที่นำมาจาก ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2536) มี 10 ประโยค แต่ละประโยคมีมาตรวัด 6 หน่วย ให้นักเรียนรายงานเกี่ยวกับปริมาณความสัมพันธ์ทั้งด้านที่ดี เช่น รักใคร่ ช่วยเหลือกัน และทางด้านไม่ดี เช่น ทะเลาะเบาะแว้ง รังแกกันระหว่างนักเรียนกับพี่น้อง พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 10 ถึง 60 คะแนน ในงานวิจัยของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ แบบวัดนี้มีค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .86 เมื่อนำมาใช้กับกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยนี้ พบว่า ผู้ตอบได้คะแนนอยู่ระหว่าง 10 ถึง 60 คะแนน ค่าเฉลี่ย 43.95 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.79 และค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .83 (N = 967 คน เฉพาะผู้ตอบที่มีพี่น้องในครอบครัว)

4.3 **แบบวัดพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม** นำมาจากงานวิจัยเยาวชนในครอบครัวเสี่ยงเปรียบเทียบกับในครอบครัวปกติของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2536) ประกอบด้วยประโยคบอกเล่า 15 ประโยค เกี่ยวกับปริมาณการเลือกคบเพื่อนที่มีคุณสมบัติเหมาะสม ร่วมกิจกรรมกับเพื่อนเฉพาะที่มีประโยชน์ และหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่เป็นโทษ แต่ละประโยคมีมาตรวัด 6 หน่วยจาก “ จริงที่สุด ” ถึง “ ไม่จริงเลย ” พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 15 ถึง 90 คะแนน ใช้กับนักเรียนวัยรุ่นในกรุงเทพฯ ในงานวิจัยของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ

ได้ค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .83 นำไปใช้ในงานวิจัยเรื่อง " ลักษณะทางศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ของเยาวชนไทยจากชุมชนแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองในภาคใต้ " ของ วรรณะ บรรจง (2537) ได้ค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .75 และเมื่อนำมาใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ ซึ่งเป็นเยาวชนวัยรุ่นในกรุงเทพฯ เช่นกัน พบว่า ผู้ตอบมีคะแนนอยู่ระหว่าง 35 ถึง 90 คะแนน ค่าเฉลี่ย 70.03 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9.36 และค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .81 (N = 1,087 คน)

4.4 **<u>แบบวัดพฤติกรรมก้าวร้าว</u>** คณะผู้วิจัยนำมาจากงานวิจัยเยาวชนในครอบครัวเสี่ยงเปรียบเทียบกับเยาวชนในครอบครัวปกติของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2536) ประกอบด้วยประโยคบอกเล่า 15 ประโยค เกี่ยวกับการกระทำของเยาวชนเมื่อถูกขัดใจหรือมีสิ่งไม่สบอารมณ์ นักเรียนจะเลือกใช้วิธีการระงับอารมณ์ หักเหความรู้สึกและความสนใจของตน หรือจะใช้วิธีการทำลายสิ่งของ หรือทำร้ายผู้อื่นทางกายหรือวาจา ทั้งทางตรงและทางอ้อมในปริมาณมากน้อยเพียงใด มีมาตรวัด 6 หน่วยจาก " จริงที่สุด " ถึง " ไม่จริงเลย " พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 15 ถึง 90 คะแนน ในงานวิจัยกับนักเรียนวัยรุ่นในกรุงเทพฯ ของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ ได้ค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .80 นำมาใช้กับนักเรียนมัธยมศึกษาในต่างจังหวัดโดย สุริยะ พันธ์ดี (2536) ได้ค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .79 และเมื่อนำมาใช้กับกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยครั้งนี้ พบว่า ผู้ตอบได้คะแนนอยู่ระหว่าง 19 ถึง 89 คะแนน ค่าเฉลี่ย 60.08 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 10.53 และค่าความเชื่อมั่นได้แบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ .83 (N = 1,086 คน)

วิธีดำเนินการเก็บข้อมูล

หลังจากการสร้างหรือปรับปรุงแบบวัดตัวแปรต่าง ๆ จนได้คุณภาพเข้ามาตรฐานครบถ้วนทุกแบบวัดแล้ว คณะผู้วิจัยได้จัดพิมพ์แบบวัดรวมเล่ม ให้ชื่อว่า " แบบสอบถามความเป็นอยู่ในครอบครัวไทย " มี 2 เล่ม ***เล่มแรก*** เป็นแบบสอบถามบิดามารดาเกี่ยวกับตนเองและบุตรคนที่นำมามอบตัวกับทางโรงเรียน เพื่อเข้าเรียนต่อในปีการศึกษาใหม่ และ ***เล่มที่สอง*** เป็นแบบสอบถามเยาวชนเกี่ยวกับตนเองและบิดาหรือมารดาผู้ที่พามาลงทะเบียนเรียนในวันนั้น คณะผู้วิจัยได้จัดลำดับแบบวัดต่าง ๆ ในแบบสอบถามทั้ง 2 เล่มเป็น 2 ลำดับสลับกัน ใช้สีปกต่างกันเป็นที่สังเกต การจัดลำดับแบบวัดสลับกันมากกว่าหนึ่งรูปแบบเป็นเทคนิคหนึ่งที่ช่วยเฉลี่ยความไม่ตั้งใจตอบแบบวัดต่าง ๆ ของผู้ตอบให้กระจายออกไป ไม่ตกอยู่กับแบบวัดในช่วงท้าย ๆ เล่มเท่านั้น

สำหรับกลุ่มเยาวชนและบิดามารดานั้น เมื่อคณะผู้วิจัยได้ทำการสุ่มเขต โรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาแล้ว ก็ดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้ ***ขั้นแรก*** ติดต่อกรมสามัญศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนเป้าหมาย เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล 2 ครั้ง ครั้งแรก เก็บข้อมูลจากบิดามารดาของเยาวชนในวันประชุมมอบตัวนักเรียนสำหรับปีการศึกษาใหม่ ครั้งที่สอง เก็บข้อมูลจากตัวเยาวชน (ที่บิดามารดาให้ข้อมูลไว้ส่วนหนึ่งแล้ว) ในห้องเรียน เหตุผลที่ต้องดำเนินการเก็บข้อมูลจากบิดามารดาของเยาวชนก่อน เพราะโดยทั่วไปในวันมอบตัวนักเรียนเข้าเรียนในปีการศึกษาใหม่นั้น บิดามารดาของเยาวชนจะต้องมาประชุมพร้อมกับเยาวชนทุกคน วันประชุมมอบตัวเยาวชนจึงถือเป็นวันที่จะมีบิดามารดามาประชุมมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับการประชุมในโอกาสอื่น ๆ ในระหว่างปีการศึกษา ***ขั้นที่สอง*** ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากฝ่ายบิดามารดาของเยาวชนกลุ่มเป้าหมายตามวันเวลาที่โรงเรียนแต่ละแห่งแจ้งมา ในการเก็บข้อมูลจากบิดามารดาของเยาวชน คณะผู้วิจัยต้องใช้วิธีให้นิสิตนักศึกษาผู้ช่วยวิจัยอ่านคำถามให้บิดาหรือมารดาฟังทีละคน เพราะมีบิดามารดาจำนวนมากไม่สะดวกที่จะอ่านคำถามด้วยตนเอง ประกอบกับบิดามารดามีเวลาจำกัดในการให้ข้อมูล วิธีการดังกล่าวใช้ได้ผลในการเก็บข้อมูลจากบิดามารดากลุ่มนี้ ใช้เวลาในการสัมภาษณ์บิดามารดารายละประมาณ 45 นาที ถึง 1 ชั่วโมง บิดามารดาทุกคนที่ให้ข้อมูลอย่างครบถ้วนได้รับของขวัญมูลค่า 100 บาท ***ขั้นที่สาม*** ติดต่อโรงเรียนและอาจารย์ผู้สอน เพื่อขอเก็บข้อมูลจากเยาวชนกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งบิดาหรือมารดาได้ให้ข้อมูลที่สมบูรณ์ไว้แล้วในช่วงเวลาที่ใกล้เคียงกัน เยาวชนใช้เวลาในการตอบแบบวัดระหว่าง 1 ถึง 1½ คาบเรียน เยาวชนทุกคนที่ตอบคำถามครบถ้วนได้รับของขวัญมูลค่า 30 บาท ได้ข้อมูลจากเยาวชนจำนวน 1,089 คน จากบิดามารดาจำนวน 1,152 คน มีเยาวชน 63 คนที่บิดามารดาให้ข้อมูลไว้ทั้งสองฝ่าย

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2539 ทำการลงรหัสและจัดระเบียบข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS Version 4.00 และ 7.52 โปรแกรม LISREL 8.10 และ DOS – PRELIS 1.20

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัย 2 เรื่อง “ การวิเคราะห์ดัชนีเชิงผลของคุณภาพชีวิตสมรส ” เป็นการศึกษาข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากสมาชิกในครอบครัวเดียวกันคือ บิดาหรือมารดาและบุตรตามสภาพธรรมชาติ คณะผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ตอน

ตอนแรก ทำการตรวจสอบความเกี่ยวข้องในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาจากรายงานของบุตรและบิดาหรือมารดาด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) และค้นหาตัวแปรสำคัญที่สามารถทำนายปริมาณความแตกต่างระหว่างบุตรกับบิดามารดาในการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา ตัวแปรอิสระหลักที่ใช้ศึกษา ประกอบด้วย จิตลักษณะของเยาวชน 8 ตัวแปร พฤติกรรมของเยาวชน 1 ตัวแปร จิตลักษณะของบิดามารดา 3 ตัวแปร และพฤติกรรมของบิดามารดา 2 ตัวแปร ตัวแปรอิสระประเภทตัวแปรประสานได้แก่ ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของเยาวชน 4 ตัวแปร และลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของบิดามารดา 6 ตัวแปร ส่วนตัวแปรตามคือ ความแตกต่างในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดา รวมตัวแปรที่ศึกษา 25 ตัวแปร ทำการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระหลักกับตัวแปรตามและอำนาจในการทำนายตัวแปรตามด้วยตัวแปรอิสระต่างชุดตามสมมติฐาน 1 ด้วยวิธีถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้น (Stepwise Multiple Regression) วิธีถดถอยพหุคูณแบบมาตรฐาน (Standard Multiple Regression) (Tabachnick and Fidell, 1996) และวิธีถดถอยพหุคูณแบบมีลำดับ (Hierarchical Multiple Regression)

ตอนที่สอง ทำการตรวจสอบปัจจัยเชิงผลของคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดา ในรูปของโมเดลเริ่มต้นความสัมพันธ์เชิงเหตุ (Causal Relation Model) จำนวน 3 โมเดล ตามสมมติฐานที่ 2 , 3 และ 4 ด้วยวิธีวิเคราะห์อิทธิพล (Path Analysis) ในโปรแกรม LISREL 8.10 และโปรแกรม DOS – PRELIS 1.20 (Jöreskog and Sörbom, 1993 , 1986) ตัวแปรเชิงเหตุภายนอกของทุกโมเดลคือ การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาและความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา ตัวแปรเชิงเหตุภายในของโมเดลคือ การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผล การประเมินปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาและความสามารถจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา ทัศนคติต่อบิดาและต่อมารดา ส่วนตัวแปรเชิงผล (ตัวแปรตาม) คือ จิตลักษณะของเยาวชน 4 ด้าน (ได้แก่ สุขภาพจิต ลักษณะมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจภายในตน และพัฒนาการทางจิตสังคม) ในโมเดล 3 จิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน (ได้แก่ จิตลักษณะของเยาวชนในโมเดล 3 รวมกับเอกลักษณ์แห่งตน) ในโมเดล 4 และพฤติกรรมของเยาวชน 2 ด้าน (พฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมและพฤติกรรมก้าวร้าว) ในโมเดล 5 มีตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่ศึกษาในโมเดลทั้งสามรวมทั้งสิ้น 15 ตัวแปร

ตอนที่สาม วิเคราะห์เปรียบเทียบช่วงคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสด้านการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา และช่วงคะแนนความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดาด้วยเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อหาว่าช่วงคะแนนลักษณะใดที่ส่งผลต่อความแปรปรวนของจิตลักษณะและ

พฤติกรรมของเยาวชนอย่างชัดเจนมากที่สุด ในส่วนนี้ใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (one – way ANOVA)

ก่อนเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานในการวิจัย มีการนำเสนอผลการวิเคราะห์ลักษณะเบื้องต้นของบิดามารดาและบุตรในกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้เข้าใจลักษณะภูมิหลังที่สำคัญของกลุ่มตัวอย่าง และเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการแบ่งกลุ่มย่อยได้อย่างเหมาะสมต่อไป

ลักษณะเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของผู้ตอบ ครอบครัวที่ใช้ในงานวิจัย 2 มีทั้งสิ้น 1,089 ครอบครัว ประกอบด้วยเยาวชนจำนวน 1,089 คน และบิดามารดาของเยาวชนเหล่านี้จำนวน 1,152 คน มีจำนวน 63 ครอบครัวที่เก็บข้อมูลได้ทั้งฝ่ายบิดาและมารดา

1. **<u>ลักษณะของเยาวชน</u>** เยาวชนในกลุ่มตัวอย่างเป็นชาย จำนวน 602 คน (คิดเป็นร้อยละ 55.3) เป็นหญิง จำนวน 487 คน (ร้อยละ 44.7) มีอายุระหว่าง 9 ถึง 18 ปี (อายุเฉลี่ย 13.14 ปี) เป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย (ป.5 – ป.6) จำนวน 382 คน (ร้อยละ 35.1) นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 338 คน (ร้อยละ 31) และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4 จำนวน 369 คน (ร้อยละ 33.9) เยาวชนมีถิ่นที่อยู่ในกรุงเทพฯ จำนวน 889 คน (ร้อยละ 82.1) ในต่างจังหวัด จำนวน 194 คน (ร้อยละ 17.9) เยาวชนเกือบทั้งหมด 1,057 คน (ร้อยละ 97.6) รายงานว่านับถือศาสนาพุทธ มีเพียง 26 คน (ร้อยละ 2.4) นับถือศาสนาอื่น ๆ เยาวชนอาศัยอยู่กับบิดามารดาที่แท้จริง จำนวน 942 คน (ร้อยละ 87) อาศัยอยู่กับมารดาและบิดาเลี้ยง จำนวน 35 คน (ร้อยละ 3.2) อาศัยอยู่กับบิดาและมารดาเลี้ยง จำนวน 26 คน (ร้อยละ 2.4) และอาศัยอยู่กับญาติ จำนวน 80 คน (ร้อยละ 7.4) เยาวชนกลุ่มนี้มีผลการเรียนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 0.38 ถึง 4.00 (ผลการเรียนเฉลี่ยของเยาวชนกลุ่มนี้เท่ากับ 2.44)

2. **<u>ลักษณะของบิดามารดา</u>** ในกลุ่มบิดามารดาของเยาวชน มีบิดา จำนวน 390 คน (ร้อยละ 33.9) มารดา จำนวน 762 คน (ร้อยละ 66.1) บิดามีอายุระหว่าง 26 – 66 ปี (อายุเฉลี่ย 42.07 ปี) มารดามีอายุระหว่าง 22 – 64 ปี (อายุเฉลี่ย 38.86 ปี) อายุเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างรวม 39.90 ปี บิดาได้รับการศึกษาระหว่าง 0 – 21 ปี (จำนวนปีที่ศึกษาเฉลี่ย 9.93 ปี) มารดาได้รับการศึกษาระหว่าง 0 – 18 ปี (จำนวนปีที่ศึกษาเฉลี่ย 7.09 ปี) กลุ่มตัวอย่างรวมได้รับการศึกษาเฉลี่ย 8.02 ปี บิดาและมารดาของเยาวชนรายงานว่ามีถิ่นที่อยู่ในกรุงเทพฯ จำนวน 490 คน (ร้อยละ 42.6) มีถิ่นที่อยู่ในต่างจังหวัด จำนวน 660 คน (ร้อยละ 57.4) รายงานว่า

นับถือศาสนาพุทธเกือบทั้งหมด จำนวน 1,117 คน (ร้อยละ 97) นับถือศาสนาอื่น ๆ จำนวน 34 คน (ร้อยละ 3) มีอาชีพรับราชการหรือทำงานในรัฐวิสาหกิจ จำนวน 213 คน (ร้อยละ 19.9) องค์การธุรกิจเอกชน จำนวน 146 คน (ร้อยละ 13.6) ธุรกิจส่วนตัวจำนวน 244 คน (ร้อยละ 22.7) เกษตรกร จำนวน 7 คน (ร้อยละ 0.7) รับจ้างทั่วไปจำนวน 231 คน (ร้อยละ 21.5) และอื่น ๆ จำนวน 232 คน (ร้อยละ 21.6) ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว (พิจารณาจากรายได้ของครอบครัวและจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ใช้รายได้จำนวนนั้นประกอบกัน) อยู่ในระดับ 1 – 9 หน่วย (ระดับเศรษฐกิจเฉลี่ย 5.31 หน่วย) ประเภทของครอบครัว เป็นครอบครัวประเภทเดี่ยว จำนวน 958 ครอบครัว (ร้อยละ 83.2) ครอบครัวประเภทขยาย จำนวน 193 ครอบครัว (ร้อยละ 16.8) บิดาและมารดาเกือบทั้งหมดรายงานว่าอยู่ร่วมกันกับคู่สมรส จำนวน 1,136 คน (ร้อยละ 99.3) มีเพียง 8 ราย (ร้อยละ 0.7) ที่รายงานว่าแยกกันอยู่กับคู่สมรสด้วยสาเหตุจำเป็น จำนวนปีที่อยู่ร่วมกับคู่สมรสอยู่ระหว่าง 2 ถึง 48 ปี (จำนวนปีเฉลี่ย 16.15 ปี)

ตอนที่หนึ่ง : เปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ของบิดามารดากับของบุตรในเรื่องคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดา และวิเคราะห์ตัวทำนายความแตกต่างในการรับรู้ ฯ

ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส หมายถึง การรายงานของบิดาหรือมารดาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางด้านดีหรือไม่ดีระหว่างตนกับคู่สมรส วัดด้วยข้อคำถามประเภทมาตรประเมินรวมค่า จำนวน 10 ข้อ บิดามารดากลุ่มที่ศึกษานี้ได้คะแนนอยู่ระหว่าง 10 ถึง 60 คะแนน ค่าเฉลี่ย 48.89 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.32 ส่วนการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา หมายถึง การรายงานของเยาวชนผู้เป็นบุตรเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางด้านดีหรือไม่ดีระหว่างบิดากับมารดาหรือผู้ปกครองสองฝ่าย วัดด้วยข้อคำถามจำนวน 10 ข้อ ลักษณะเดียวกับข้อคำถามที่ใช้วัดความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส เยาวชนกลุ่มที่ศึกษานี้ได้คะแนนอยู่ระหว่าง 16 ถึง 60 คะแนน ค่าเฉลี่ย 47.94 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.49 การวิเคราะห์ในตอนแรกนี้แบ่งเป็นสองส่วนย่อย

ส่วนแรก วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสกับคะแนนการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา ในกลุ่มบิดามารดาและบุตรประเภทต่าง ๆ

ส่วนที่สอง ค้นหาตัวทำนายด้านจิตลักษณะและพฤติกรรมของบุตรและบิดามารดา ที่สามารถอธิบายความแตกต่างในการรับรู้ของบิดามารดากับของบุตรในเรื่องคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาได้อย่างเชื่อมั่น ด้วยวิธีถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้น

ผลการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ของบิดามารดากับของบุตรในเรื่องคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดา พิจารณาตามลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของบิดามารดาและบุตร การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนนี้ เป็นการตรวจสอบเบื้องต้นว่า คะแนนความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสจากการรายงานของบิดาหรือมารดามีความเกี่ยวข้องกับคะแนนการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาจากการรายงานของบุตรมากน้อยเพียงใด โดยทำการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองดังกล่าว แยกตามลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของบิดามารดาและบุตร ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังแสดงในตาราง 18 , 19 , 20 และ 21

จากการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสจาก***การรายงานของบิดา***กับการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาจากการรายงานของบุตรใน***กลุ่มบิดาประเภทต่าง ๆ*** (ตาราง 18) ปรากฏผลว่า ในกลุ่มบิดาโดยรวม การรายงานความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสของบิดามีความเกี่ยวข้องทางบวกอย่างเด่นชัดกับการรายงานการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาของบุตรอย่างมีนัยสำคัญในระดับต่ำ (ค่าอาร์ .14) สำหรับในกลุ่มบิดาประเภทต่าง ๆ ที่แบ่งตามลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของ***บิดา*** จำนวน 6 ตัวแปร ตัวแปรละ 2 – 3 กลุ่ม รวม 16 กลุ่มย่อย พบว่า การรายงานความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสของบิดามีความเกี่ยวข้องทางบวกอย่างเด่นชัดกับการรายงานการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาของบุตรอย่างมีนัยสำคัญในระดับปานกลางถึงต่ำ เรียงลำดับจากค่ามากไปน้อยดังนี้ ในกลุ่มบิดาอายุมาก (ค่าอาร์ .35) กลุ่มบิดาที่มีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวสูง (ค่าอาร์ .28) กลุ่มบิดาที่ประกอบอาชีพประเภทอื่น ๆ (ค่าอาร์ .19) และกลุ่มบิดาที่มีการศึกษาระดับอุดมศึกษา (ค่าอาร์ .18)

เมื่อทำการตรวจสอบความแตกต่างของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส (บิดามารดารายงาน) กับการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา (บุตรรายงาน) (ตาราง 18) ในบิดาประเภทต่าง ๆ พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ระหว่างค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในกลุ่มบิดาที่อายุมากกับอายุน้อย (ค่าอาร์ .35 และ -.18 ค่า Z คำนวณ = 3.79) และพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ระหว่างค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในกลุ่มบิดาอายุมากกับอายุปานกลาง (ค่าอาร์ .35 และ .09 ค่า Z คำนวณ = 2.41) (ใช้วิธีการทดสอบนัยสำคัญของความต่างระหว่างสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สองค่าใน ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2522 : 227 –228)

จากการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสจาก***การรายงานของมารดา*** กับการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาจากการรายงานของ

ตาราง 18 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสจากการรายงานของ***บิดา***กับคะแนนการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาจากการรายงานของบุตร แบ่งตามลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของ***บิดา***

กลุ่ม	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	จำนวนคน
บิดาโดยรวม	.14**	388
อายุ : น้อย (22 – 36 ปี)	-.18	74
ปานกลาง (37 – 43 ปี)	.09	166
มาก (44 – 66 ปี)	.35***	147
การศึกษา : ระดับประถมศึกษา (0 - 6 ปี)	.16	100
ระดับมัธยมศึกษา (7 – 12 ปี)	.08	192
ระดับอุดมศึกษา (13 – 21 ปี)	.18*	94
ประเภทอาชีพ : รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	.12	136
องค์การเอกชน	-.01	64
อาชีพอื่น ๆ	.19**	183
การประกอบอาชีพ : ประกอบอาชีพ	.14**	383
ไม่ประกอบอาชีพ	-.14	5
ประเภทครอบครัว : ครอบครัวเดี่ยว	.14**	333
ครอบครัวขยาย	.09	55
ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว : ต่ำ	-.13	32
ปานกลาง	.13**	295
สูง	.28*	54

ค่านัยสำคัญ * .05 , ** .01 , *** .001

บุตรใน***กลุ่มมารดาประเภทต่าง ๆ*** (ตาราง 19) ปรากฏผลว่า ในกลุ่มมารดาโดยรวม การรายงานความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสของมารดามีความเกี่ยวข้องทางบวกอย่างเด่นชัดกับการรายงานการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาของบุตรอย่างมีนัยสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าอาร์ .38) สำหรับในกลุ่มมารดาประเภทต่าง ๆ ที่แบ่งตามลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของ***มารดา*** จำนวน 6 ตัวแปร ตัวแปรละ 2 – 3 กลุ่ม รวม 16 กลุ่มย่อย พบว่า การ

ตาราง 19 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสจากการรายงานของ***มารดา***กับคะแนนการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาจากการรายงานของบุตร แบ่งตามลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของ***มารดา***

กลุ่ม	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	จำนวนคน
มารดาโดยรวม	.38***	756
อายุ : น้อย (22 – 36 ปี)	.38***	293
ปานกลาง (37 – 43 ปี)	.38***	307
มาก (44 – 66 ปี)	.35***	156
การศึกษา : ระดับประถมศึกษา (0 - 6 ปี)	.40***	444
ระดับมัธยมศึกษา (7 – 12 ปี)	.31***	213
ระดับอุดมศึกษา (13 – 21 ปี)	.36***	97
ประเภทอาชีพ : รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	.48***	77
องค์การเอกชน	.38***	80
อาชีพอื่น ๆ	.37***	526
การประกอบอาชีพ : ประกอบอาชีพ	.40***	495
ไม่ประกอบอาชีพ	.33***	261
ประเภทครอบครัว : ครอบครัวเดี่ยว	.40***	617
ครอบครัวขยาย	.28***	138
ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว : ต่ำ	.38***	151
ปานกลาง	.35***	505
สูง	.32***	88

ค่านัยสำคัญ * .05 , ** .01 , *** .001

รายงานความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสของมารดามีความเกี่ยวข้องทางบวกอย่างเด่นชัดกับการรายงานการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาของบุตรอย่างมีนัยสำคัญอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน เรียงลำดับจากค่ามากไปน้อยดังนี้ ในกลุ่มมารดาประกอบอาชีพรับราชการหรือทำงานรัฐวิสาหกิจ (ค่าอาร์ .48) ในกลุ่มมารดาที่ประกอบอาชีพ กลุ่มมารดาที่อยู่ในครอบครัวประเภทเดี่ยว และกลุ่มมารดาที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา (ค่าอาร์ .40 เท่ากันทั้ง 3 กลุ่ม)

ในกลุ่มมารดาอายุน้อยและปานกลาง กลุ่มมารดาที่ประกอบอาชีพในองค์การเอกชน และกลุ่มมารดาที่มีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวต่ำ (ค่าอาร์ .38 เท่ากันทั้ง 4 กลุ่ม)

เมื่อทำการตรวจสอบความแตกต่างของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสกับการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา (ตาราง 19) ในมารดาประเภทต่าง ๆ พบว่า ไม่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มย่อยคู่ใดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2522 : 227 –228)

อย่างไรก็ตาม เมื่อนำค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการรายงานของบิดากับบุตรในกลุ่มรวม (ค่าอาร์ .14) มาเปรียบเทียบกับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการรายงานของมารดากับบุตรในกลุ่มรวม (ค่าอาร์ .38) พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ค่า Z คำนวณ 4.33) แสดงว่า มารดากับบุตรรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสได้สอดคล้องกันมากกว่าบิดากับบุตร (ดูตาราง 18 และ 19)

จากการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสจาก***การรายงานของบิดา***กับการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาจากการรายงานของบุตรใน***กลุ่มเยาวชนประเภทต่าง ๆ*** (ตาราง 20) ปรากฏว่า ในกลุ่มเยาวชนโดยรวม การรายงานความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสของบิดามีความเกี่ยวข้องทางบวกอย่างเด่นชัดกับการรายงานการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาของบุตรอย่างมีนัยสำคัญในระดับต่ำ (ค่าอาร์ .14) สำหรับในกลุ่มเยาวชนประเภทต่าง ๆ ที่แบ่งตามลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง 5 ตัวแปร ตัวแปรละ 2 – 3 กลุ่ม รวม 14 กลุ่มย่อย พบว่า การรายงานความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสของบิดามีความเกี่ยวข้องทางบวกอย่างเด่นชัดกับการรายงานการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาของบุตรอย่างมีนัยสำคัญในระดับปานกลางถึงต่ำ เรียงลำดับจากค่ามากไปน้อยดังนี้ ในกลุ่มเยาวชนอายุมาก (ค่าอาร์ .34) กลุ่มเยาวชนที่มีผลการเรียนต่ำ (ค่าอาร์ .26) กลุ่มเยาวชนที่เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4 (ค่าอาร์ .23) กลุ่มเยาวชนอายุปานกลาง (ค่าอาร์ .20) กลุ่มเยาวชนหญิง (ค่าอาร์ .18)

เมื่อทำการตรวจสอบความแตกต่างของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสกับการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา (ตาราง 20) ในกลุ่มเยาวชนประเภทต่าง ๆ พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ระหว่างค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในกลุ่มบุตรอายุมากกับอายุน้อย (ค่าอาร์ .34 และ -.002 ค่า Z คำนวณ = 2.48) (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2522 : 227 –228)

จากการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสจาก***การรายงานของมารดา***กับการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาจากการรายงานของบุตร

ตาราง 20 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสจากการรายงานของ***บิดา***กับคะแนนการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาจากการรายงานของบุตร พิจารณาตามลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของ***บุตร***

กลุ่ม	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	จำนวนคน
บุตรโดยรวม	.14**	388
เพศ : ชาย	.11	216
หญิง	.18*	172
อายุ : น้อย (9 - 12 ปี)	-.002	184
ปานกลาง (13 - 14 ปี)	.20*	113
มาก (15 - 18 ปี)	.34***	91
การศึกษา : ระดับประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6	-.01	99
ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1	.13	138
ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4	.23**	151
ผลการเรียน : ระดับต่ำ	.26**	137
ระดับปานกลาง	.13	123
ระดับสูง	.04	128
การรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคล-ภายนอกครอบครัว :		
ระดับต่ำ	.15	108
ระดับปานกลาง	.16*	151
ระดับสูง	.12	127

ค่านัยสำคัญ * .05 , ** .01 , *** .001

ใน***กลุ่มเยาวชนประเภทต่าง ๆ*** (ตาราง 21) ปรากฏว่า ในกลุ่มเยาวชนโดยรวม การรายงานความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสของมารดามีความเกี่ยวข้องทางบวกกับการรายงานการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาของบุตรอย่างมีนัยสำคัญในระดับปานกลาง (ค่าอาร์ .38) สำหรับในกลุ่มเยาวชนประเภทต่าง ๆ ที่แบ่งตามลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง 5 ตัวแปร ตัวแปรละ 2 – 3 กลุ่ม รวม 14 กลุ่มย่อย ก็พบว่า การรายงานความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสของมารดามี

ตาราง 21 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสจากการรายงานของ***มารดา***กับคะแนนการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาจากการรายงานของบุตร พิจารณาตามลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของ***บุตร***

กลุ่ม	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	จำนวนคน
บุตรโดยรวม	.38***	756
เพศ : ชาย	.34***	412
หญิง	.42***	344
อายุ : น้อย (9 - 12 ปี)	.33***	436
ปานกลาง (13 - 14 ปี)	.38***	98
มาก (15 - 18 ปี)	.48***	222
การศึกษา : ระดับประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6	.32***	306
ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1	.36***	219
ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4	.47***	231
ผลการเรียน : ระดับต่ำ	.35***	257
ระดับปานกลาง	.39***	251
ระดับสูง	.39***	248
การรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคล-ภายนอกครอบครัว :		
ระดับต่ำ	.47***	178
ระดับปานกลาง	.32***	319
ระดับสูง	.38***	257

ค่านัยสำคัญ * .05 , ** .01 , *** .001

ความเกี่ยวข้องทางบวกอย่างเด่นชัดกับการรายงานการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาของบุตรอย่างมีนัยสำคัญในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากค่ามากไปน้อยดังนี้ ในกลุ่มเยาวชนอายุมาก (15 ถึง 18 ปี) (ค่าอาร์ .48) กลุ่มเยาวชนที่เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4 และกลุ่มเยาวชนที่รับรู้ว่าได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลภายนอกครอบครัวต่ำ (ค่าอาร์ .47 เท่ากัน) กลุ่มเยาวชนหญิง (ค่าอาร์ .42) กลุ่มที่มีผลการเรียนระดับสูงและปานกลาง (ค่าอาร์

.39 เท่ากัน) กลุ่มเยาวชนที่รับรู้ว่าได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลภายนอกครอบครัวสูง และกลุ่มเยาวชนอายุปานกลาง (13 ถึง 14 ปี) (ค่าอาร์ .38 เท่ากัน) กลุ่มเยาวชนที่เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ค่าอาร์ .36) และกลุ่มที่มีผลการเรียนระดับต่ำ (ค่าอาร์ .35)

เมื่อทำการตรวจสอบความแตกต่างของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสกับการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา (ตาราง 21) ในกลุ่มเยาวชนประเภทต่าง ๆ พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระหว่างค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในกลุ่มเยาวชนอายุมากกับอายุน้อย (ค่าอาร์ .48 และ .33 , ค่า Z คำนวณ = 2.17) กลุ่มเยาวชนที่เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4 กับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ค่าอาร์ .47 และ .32 , ค่า Z คำนวณ = 2.03)

สรุปว่า (1) กลุ่มมารดากับบุตรรับรู้เรื่องคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสสอดคล้องกันมากกว่ากลุ่มบิดากับบุตรอย่างเด่นชัด (2) บิดาที่รายงานความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสสอดคล้องกับการรับรู้ของบุตรเรื่องคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดา เป็นบิดาอายุมาก มากกว่าอายุน้อยและอายุปานกลาง (3) บุตรที่รับรู้เรื่องคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาสอดคล้องกับการรับรู้ของบิดาเป็นบุตรอายุมาก มากกว่าอายุน้อย และ (4) บุตรที่รับรู้เรื่องคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาสอดคล้องกับการรับรู้ของมารดาเป็นบุตรที่อายุมาก มากกว่ากลุ่มที่อายุน้อย และเป็นกลุ่มบุตรที่เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4 มากกว่ากลุ่มที่เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาตอนปลายอย่างเชื่อมั่นได้

วิเคราะห์ตัวทำนายความแตกต่างในการรับรู้ของบิดามารดาและของบุตรเรื่องคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดา ความแตกต่างในการรับรู้เรื่องคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาเป็นตัวแปรที่สร้างขึ้นจาก***ผลต่าง***ของคะแนนจากแบบวัดการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาที่บุตรรายงานกับคะแนนความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสที่บิดาหรือมารดารายงาน แบบวัดสองแบบวัดดังกล่าวมีข้อคำถามคล้ายคลึงกัน จำนวนแบบวัดละ 10 ข้อ พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 10 ถึง 60 คะแนน ผลต่างระหว่างคะแนนสองชุดมีพิสัยอยู่ระหว่าง 0 ถึง 50 ถ้าผลต่างมีค่าเป็น 0 แสดงว่า บุตรรายงานการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาสอดคล้องตรงกันกับการรายงานของบิดาหรือมารดาเอง ในการวิจัยนี้พบว่ามีจำนวน 46 ครอบครัว (ในการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนนี้ ไม่ได้นำกลุ่ม 216 ครอบครัวมาพิจารณา เนื่องจากค่าของคะแนนการรับรู้ของบิดามารดาและบุตรในเรื่องคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาไม่มีความแตกต่างกัน) ถ้าผลต่างมีค่าไม่เท่ากับ 0 แสดงว่า มีความแตกต่างกันน้อยถึงมากเกิดขึ้นในการรายงานของบุคคลสองฝ่าย ซึ่งเป็นไปได้ในสองกรณีคือ (1) กรณีฝ่ายบิดาหรือมารดารายงานความสัมพันธ์ระหว่างกัน

สูงกว่าที่บุตรรายงาน พบจำนวน 521 ครอบครัว พิสัยของผลต่างระหว่างคะแนนสองชุดอยู่ในช่วง 1 ถึง 43 คะแนน ค่าเฉลี่ย 8.36 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6.38 หรือ (2) กรณีฝ่ายบุตรรายงานการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาสูงกว่าบิดาหรือมารดารายงานเอง มีจำนวน 473 ครอบครัว พิสัยของผลต่างระหว่างคะแนนสองชุดอยู่ในช่วง 1 ถึง 37 คะแนน ค่าเฉลี่ย 7.42 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6.32 ผลต่างของคะแนนสองชุดนี้มีค่าใกล้ 0 มากเท่าใด แสดงว่าบุตรกับบิดามารดามีความแตกต่างกันในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาน้อยลงเท่านั้น

ตัวทำนายความแตกต่างในการรับรู้ของบิดามารดาและของบุตรเรื่องคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดา การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนนี้ มุ่งค้นหาตัวแปรสำคัญที่สามารถทำนายปริมาณความแตกต่างระหว่างบิดามารดากับบุตรในการรับรู้เรื่องคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดา ตัวแปรที่ใช้ในการทำนายประกอบด้วย จิตลักษณะและพฤติกรรมของเยาวชนรวม 9 ด้าน จิตลักษณะและพฤติกรรมของบิดามารดารวม 5 ด้าน ตัวแปรอิสระประเภทตัวแปรประสาน ซึ่งได้แก่ ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของเยาวชนและบิดามารดารวม 9 ด้านเป็นตัวแปรแบ่งกลุ่มตัวอย่างย่อย เพื่อการวิเคราะห์นี้ให้ผลละเอียดยิ่งขึ้น อนึ่ง มีความเป็นไปได้มากที่ความแตกต่างในการรับรู้ของบิดามารดาและบุตรเรื่องคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดา ในกรณีที่หนึ่งคือ บิดาหรือมารดารายงานคะแนนสูงกว่าบุตร และในกรณีที่สองคือ บุตรรายงานคะแนนสูงกว่าบิดาหรือมารดา อาจจะได้รับการอธิบายด้วยตัวแปรเชิงเหตุด้านจิตลักษณะและพฤติกรรมของเยาวชนและของบิดามารดาที่แตกต่างกัน จึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละกรณีดังกล่าวแยกจากกันด้วยวิธีถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้น (Stepwise Multiple Regression) และมีการเปรียบเทียบปริมาณการทำนายระหว่างกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่แยกย่อยตามตัวแปรอิสระ (ประเภทตัวแปรประสาน) เดียวกันด้วย โดยกำหนดความแตกต่างของปริมาณการทำนายที่ร้อยละ 5 เป็นเกณฑ์ขั้นต่ำที่ยอมรับได้สำหรับการวิจัยนี้

ลำดับต่อมา เป็นการนำตัวแปรจิตลักษณะและพฤติกรรมของเยาวชน 9 ด้าน (ชุดตัวแปรบุตร) และจิตลักษณะและพฤติกรรมของบิดามารดา 5 ด้าน (ชุดตัวแปรบิดามารดา) แต่ละชุดมาทำการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบมาตรฐาน (Standard Multiple Regression) เพื่อให้ทราบว่าตัวแปรแต่ละชุดสามารถทำนายความแตกต่างในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาได้มากน้อยเพียงใด จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบมีลำดับ (Hierarchical Multiple Regression) โดยให้ชุดตัวแปรบิดามารดาเข้าก่อนชุดตัวแปรบุตร เพื่อทดสอบว่าชุดตัวแปรบุตรจะสามารถเพิ่มปริมาณการทำนายตัวแปรตามได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ เพียงใด

เมื่อใช้จิตลักษณะของเยาวชน 8 ตัวแปร (ได้แก่ สุขภาพจิต ทัศนคติต่อมารดา ทัศนคติต่อบิดา การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล การประเมินปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา ความสามารถจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา และการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลภายนอกครอบครัว) และพฤติกรรมของเยาวชน 1 ตัวแปร ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา ร่วมกับจิตลักษณะของบิดาหรือมารดา 3 ตัวแปร (ได้แก่ สุขภาพจิต ทัศนคติต่อบุตร และการรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว) และพฤติกรรมของบิดาหรือมารดา 2 ตัวแปร (ได้แก่ ความใกล้ชิดบุตร และการปรับตัวระหว่างคู่สมรส) รวมทั้งสิ้น 14 ตัวแปร (ดูค่าสถิติพื้นฐานในตาราง 8 ภาคผนวก ข.) เพื่ออธิบายความแปรปรวนของคะแนนความแตกต่างในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาระหว่างฝ่ายเยาวชนกับบิดาหรือมารดาของตนใน***กรณีบิดาหรือมารดารายงานคะแนนความสัมพันธ์ระหว่างกันสูงกว่าที่บุตรรายงาน*** โดยทำการวิเคราะห์ในกลุ่มตัวอย่างรวม 521 ครอบครัว และในกลุ่มที่แยกย่อยตามลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง 9 ตัวแปร ตัวแปรละ 2 กลุ่มได้ 18 กลุ่มย่อย (ตาราง 22)

ในกลุ่มตัวอย่างโดยรวม พบว่า จิตลักษณะและพฤติกรรมของบิดาหรือมารดาและของบุตรรวม 14 ตัวแปรร่วมกันสามารถทำนายความแตกต่างในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาได้ร้อยละ 28.70 มีตัวแปรที่เข้าสู่สมการการทำนายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 6 ตัวแปร ตัวแปรที่มีน้ำหนักในการทำนายตัวแปรตามมากที่สุด (เมื่อมีตัวแปรทั้ง 6 ตัวแปรเข้าสู่สมการพร้อมกัน) คือ ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา (เบต้า = .32) รองลงมาได้แก่ การประเมินปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา การปรับตัวระหว่างคู่สมรส ทัศนคติต่อบุตร ความใกล้ชิดบุตร และสุขภาพจิตของเยาวชน (เบต้า = -.28 , -.22, -.16 , .10 , .09 ตามลำดับ)

เมื่อพิจารณาผลในกลุ่มย่อยต่าง ๆ 18 กลุ่ม พบว่า จิตลักษณะและพฤติกรรมของบิดาหรือมารดาและฝ่ายบุตรรวม 14 ตัวแปรร่วมกันสามารถทำนายความแตกต่างในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาได้ตั้งแต่ร้อยละ 19.70 ถึงร้อยละ 38.40 โดยทำนายได้สูงสุดในกลุ่มบิดามารดาอายุมาก มีตัวทำนายเข้าสู่สมการทำนายอย่างเด่นชัด 3 ตัวแปร ตัวแปรที่มีน้ำหนักในการทำนายตัวแปรตามมากที่สุดคือ ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา (เบต้า = .44) รองลงมาคือ การประเมินปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาและการปรับตัวระหว่างคู่สมรส (เบต้า = -.32 และ -.20 ตามลำดับ) ส่วนกลุ่มย่อยที่ตัวทำนายทั้ง 14 ตัวแปรร่วมกันทำนายได้น้อยที่สุดคือ กลุ่มครอบครัวขยาย มีตัวแปรเข้าสู่สมการอย่างเด่นชัด 1 ตัวแปรคือ ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา (เบต้า = .44)

ในกลุ่มเยาวชนที่มีผลการเรียนสูงได้มากกว่ากลุ่มที่มีผลการเรียนต่ำ (ปริมาณการทำนายร้อยละ 39 และ 23.40 ตามลำดับ) ทำนายในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวมีระดับเศรษฐกิจต่ำได้มากกว่ากลุ่มเยาวชนจากครอบครัวมีระดับเศรษฐกิจสูง (ปริมาณการทำนายร้อยละ 38.50 และ 29.40 ตามลำดับ) ทำนายในกลุ่มบิดามารดามีความเครียดในการทำงานมากได้มากกว่ากลุ่มบิดามารดามีความเครียดในการทำงานน้อย (ปริมาณการทำนายร้อยละ 41.50 และ 34.30 ตาม-ลำดับ) ทำนายในกลุ่มบิดามารดามีการศึกษาสูงได้มากกว่ากลุ่มบิดามารดามีการศึกษาต่ำ (ปริมาณการทำนายร้อยละ 34.90 และ 27.90 ตามลำดับ) ทำนายในกลุ่มเยาวชนหญิงได้มากกว่ากลุ่มเยาวชนชาย (ปริมาณการทำนายร้อยละ 39.30 และ 32.80 ตามลำดับ) และทำนายในกลุ่มบิดามารดาอายุน้อยได้มากกว่ากลุ่มบิดามารดาอายุมาก (ปริมาณการทำนายร้อยละ 34.50 และ 28.80 ตามลำดับ)

สรุปว่า ตัวแปรจิตลักษณะและพฤติกรรมของบิดาหรือมารดาและบุตร 14 ตัวแปรร่วมกันอธิบายปริมาณความแตกต่างในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาระหว่างเยาวชนกับบิดาหรือมารดาในกลุ่มตัวอย่างโดยรวม (473 ครอบครัว) และในกลุ่มย่อย (ครอบครัวประเภทต่าง ๆ 18 ประเภท) ได้อย่างชัดเจน โดยพบว่า ตัวแปรการปรับตัวระหว่างคู่สมรสเป็นตัวทำนายที่มีน้ำหนักในการทำนายตัวแปรตามมากเป็นลำดับแรก ปรากฏในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทุกกลุ่ม ตัวแปรการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลเป็นตัวทำนายที่มีน้ำหนักในการทำนายเป็นลำดับที่สอง ปรากฏในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 9 กลุ่มจาก 18 กลุ่ม ตัวแปรทัศนคติต่อบิดาเป็นตัวแปรที่มีน้ำหนักในการทำนายเป็นลำดับที่สองเช่นกัน ปรากฏในกลุ่มย่อย 5 กลุ่มจาก 18 กลุ่ม และตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดากับมารดาก็เป็นตัวแปรที่มีน้ำหนักในการทำนายตัวแปรตามเป็นลำดับที่สองเช่นกัน ปรากฏในกลุ่มย่อย 3 กลุ่มจาก 18 กลุ่ม กล่าวได้ว่า ยิ่งบิดาหรือมารดารายงานว่ามีการปรับตัวเข้ากับคู่สมรสได้มากเท่าใด ปริมาณความแตกต่างในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาระหว่างฝ่ายเยาวชนกับฝ่ายบิดาหรือมารดาก็ยิ่งมีน้อยลงเท่านั้น อย่างไรก็ตาม พบอีกว่า ยิ่งเยาวชนรายงานว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากมีทัศนคติที่ดีต่อบิดามากและเยาวชนมีความสัมพันธ์กับบิดามารดามากเท่าใด ความแตกต่างในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาระหว่างฝ่ายเยาวชนกับฝ่ายบิดาหรือมารดาก็ยิ่งมากขึ้นเท่านั้น

เมื่อนำจิตลักษณะและพฤติกรรมของบิดามารดา 5 ด้าน (ชุดตัวแปรบิดามารดา) และจิตลักษณะและพฤติกรรมของเยาวชน 9 ด้าน (ชุดตัวแปรบุตร) แต่ละชุดเข้าทำนายความแตกต่างในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดา ลำดับแรก จัดให้ตัวทำนายแต่ละชุดเข้าสู่สมการทำนายพร้อมกัน ลำดับต่อมา จัดให้ตัวทำนายทั้งสองชุดร่วมกันทำนายตัวแปรตาม

โดยให้ชุดตัวแปรบิดามารดาเข้าสู่สมการทำนายก่อนชุดตัวแปรบุตร มีการวิเคราะห์ด้วยวิธีการดังกล่าวทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 18 กลุ่ม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงในตาราง 25

เมื่อใช้ชุดตัวแปรบิดามารดา 5 ตัวแปร (ได้แก่ สุขภาพจิต ทัศนคติต่อบุตร การรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว ความใกล้ชิดบุตรและการปรับตัวระหว่างคู่สมรส) เข้าร่วมทำนายความแตกต่างในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาพร้อมกัน พบผล (ตาราง 25) ในกลุ่มรวมว่า ตัวแปรจิตลักษณะและพฤติกรรมของบิดามารดา 5 ด้านร่วมกันทำนายตัวแปรความแตกต่างในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาได้อย่างเด่นชัด (ปริมาณการทำนายร้อยละ 26.70) เมื่อพิจารณาผลในกลุ่มย่อยต่าง ๆ 18 กลุ่ม พบว่า ชุดตัวแปรบิดามารดาเข้าร่วมทำนายตัวแปรตามได้ระหว่างร้อยละ 15.80 ถึงร้อยละ 41.60 โดยทำนายตัวแปรตามได้สูงสุดในกลุ่มครอบครัวขยาย รองลงมาคือ กลุ่มเยาวชนหญิง กลุ่มบิดามารดามีความเครียดในการทำงานมาก กลุ่มเยาวชนมีผลการเรียนสูง กลุ่มมารดา กลุ่มที่มีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวต่ำและกลุ่มเยาวชนที่เรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ปริมาณการทำนายร้อยละ 41.60 , 34.10 , 33.60 , 32.10 , 30.90 , 30.80 และ 30.60 ตามลำดับ) และทำนายได้ต่ำสุดในกลุ่มเยาวชนที่เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4 รองลงมาคือ กลุ่มบิดาและกลุ่มเยาวชนมีผลการเรียนต่ำ (ปริมาณการทำนายร้อยละ 15.80 , 18.80 และ 20.90 ตามลำดับ)

เมื่อใช้ชุดตัวแปรบุตร 9 ตัวแปร (ได้แก่ สุขภาพจิต ทัศนคติต่อบิดา ทัศนคติต่อมารดา การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล การรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลภายนอกครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา การประเมินปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาและความสามารถจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา) เข้าทำนายความแตกต่างในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาพร้อมกัน พบผล (ตาราง 25) ในกลุ่มรวมว่า ตัวแปรจิตลักษณะและพฤติกรรมของเยาวชน 9 ด้านร่วมกันทำนายตัวแปรตามได้อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ปริมาณการทำนายร้อยละ 3.20) เมื่อพิจารณาผลในกลุ่มย่อยต่าง ๆ 18 กลุ่ม พบว่า ชุดตัวแปรบุตรเข้าร่วมทำนายตัวแปรตามได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเพียง 2 กลุ่มย่อย ได้แก่ กลุ่มบิดาและกลุ่มเยาวชนชาย (ปริมาณการทำนายร้อยละ 17.50 และ 8.20 ตามลำดับ)

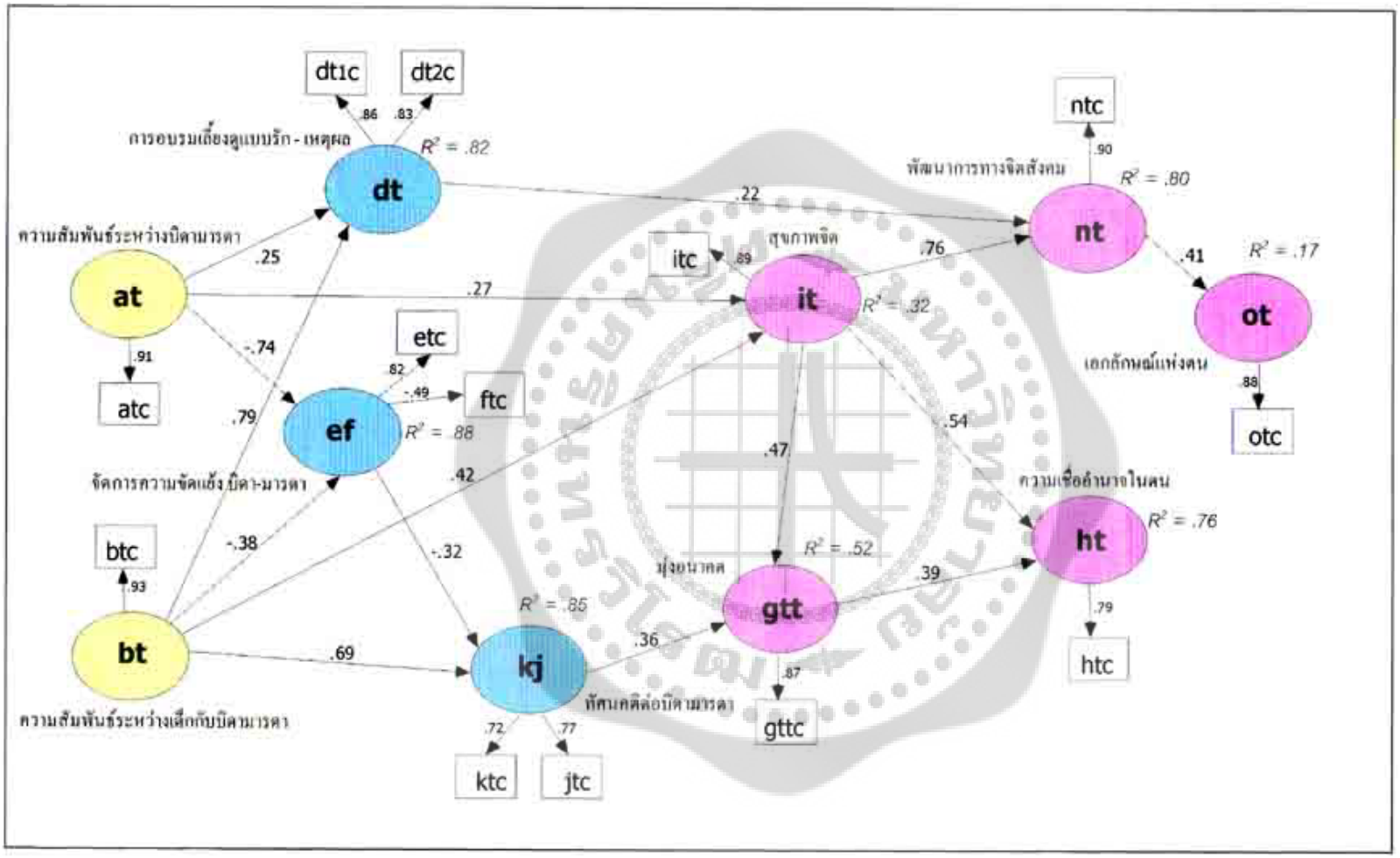
สรุปได้ว่า ชุดตัวแปรบิดามารดาสามารถร่วมกันทำนายความแตกต่างในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาได้มากกว่าชุดตัวแปรบุตรอย่างเด่นชัด

จากการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างปริมาณการทำนายของชุดตัวแปรบิดา-มารดากับชุดตัวแปรบุตร พบว่า ชุดตัวแปรบิดามารดาสามารถทำนายความแตกต่างในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาได้ต่างจากชุดตัวแปรบุตรมากที่สุดในกลุ่มเยาวชนหญิง

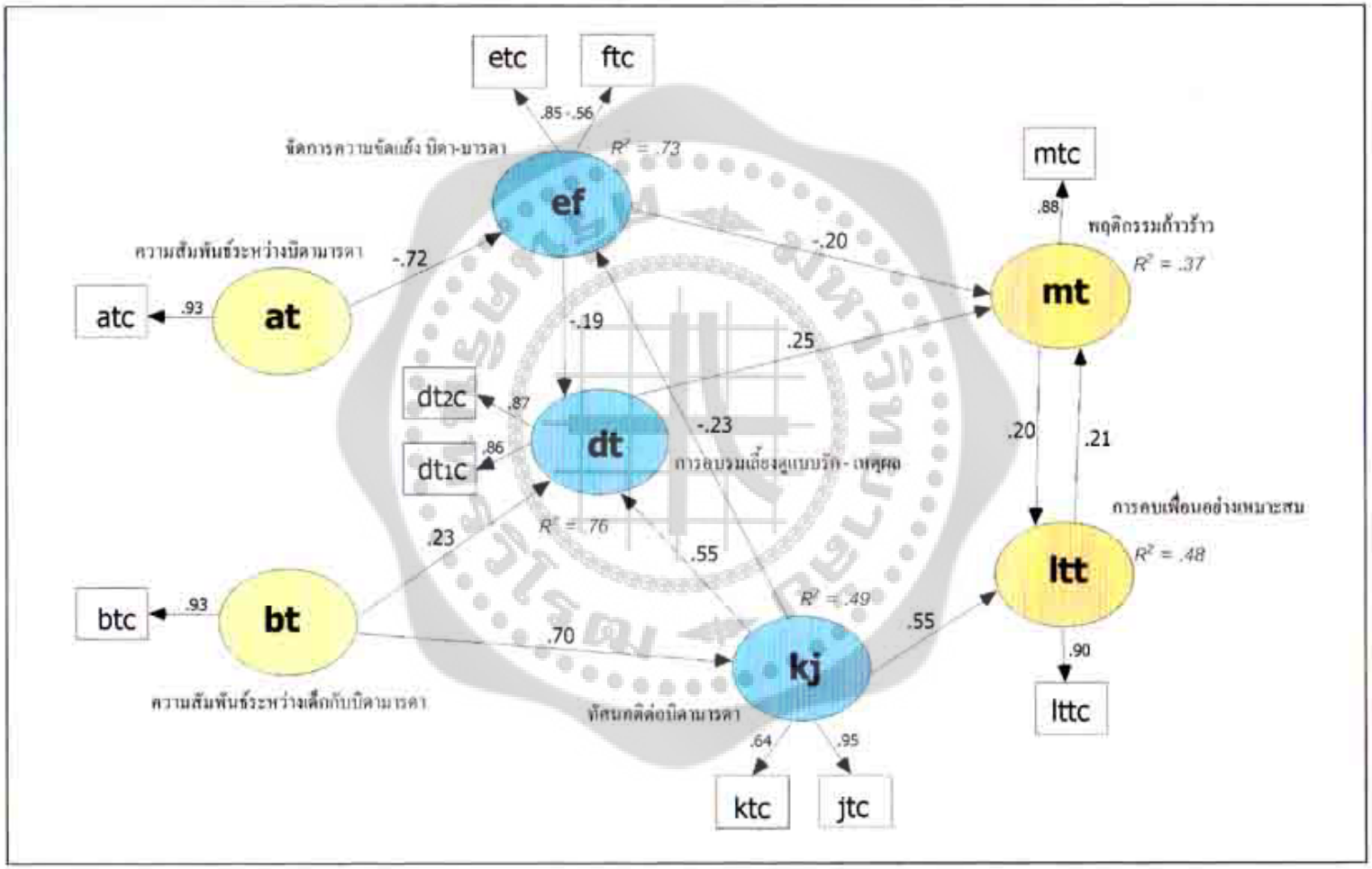
.83 ตามลำดับ) และตัวแปรแฝงทัศนคติต่อบิดามารดามีตัวแปรประกอบ 2 ด้านที่มีน้ำหนักใกล้เคียงกันเช่นกัน (น้ำหนักของตัวแปรทัศนคติต่อบิดาและทัศนคติต่อมารดาเท่ากับ .72 และ .77 ตามลำดับ) แต่ตัวแปรแฝงการรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดามีตัวแปรประกอบ 2 ด้านที่มีน้ำหนักในการทำนายต่างกัน โดยพบว่า ตัวแปรการประเมินปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดามีน้ำหนักในการทำนาย .82 ขณะที่ตัวแปรความสามารถจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดามีน้ำหนัก -.49 หมายความว่า น้ำหนักในการทำนายของตัวแปรแฝงด้านหลังสุดนี้อยู่ที่ตัวแปรประกอบด้านการประเมินปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาเป็นหลัก

1. **<u>อิทธิพลของตัวแปรกลุ่มสัมพันธภาพในครอบครัวต่อตัวแปรกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน</u>** ภาพ 19 และตาราง 29 แสดงค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของตัวแปรกลุ่มสัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านที่ส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อตัวแปรกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน ดังนี้ การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาส่งผลทางตรงต่อการรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาและการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผล (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล -.74 และ .25 ตามลำดับ) และยังส่งผลทางอ้อมต่อทัศนคติต่อบิดามารดาด้วย (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .24) ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดาส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อทัศนคติต่อบิดามารดา (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .81) และยังส่งผลทางตรงต่อการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผล และการรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .79 และ -.38 ตามลำดับ)

2. **<u>อิทธิพลของตัวแปรกลุ่มสัมพันธภาพในครอบครัวต่อตัวแปรจิตลักษณะ 5 ด้าน</u>** พบว่า ตัวแปรกลุ่มสัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านส่งผลทางตรงต่อตัวแปรจิตลักษณะของเยาวชน และส่งผลทางอ้อมต่อตัวแปรจิตลักษณะของเยาวชนผ่านตัวแปรกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน ดังนี้ การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาส่งผลทางตรงอย่างเด่นชัดต่อตัวแปรจิตลักษณะของเยาวชนด้านสุขภาพจิตเพียงด้านเดียว (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .27) และตัวแปรเดียวกันนี้ก็ส่งผลทางอ้อมอย่างเด่นชัดผ่านตัวแปรกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 2 ด้าน คือ การรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาและการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผล และผ่านตัวแปรจิตลักษณะของเยาวชนด้านสุขภาพจิตไปยังตัวแปรจิตลักษณะของเยาวชนอีก 4 ด้าน คือ พัฒนาการทางจิตสังคม ความเชื่ออำนาจภายในตน ลักษณะมุ่งอนาคต และเอกลักษณ์แห่งตน (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .26 ,

ภาพ 19 แสดงค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของโมเดล 4 (Path Coefficients) เพื่ออธิบายจิตลักษณะ 5 ด้าน ของเยาวชนในกลุ่มที่เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4 (N = 368)

ภาพ 20 แสดงค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของโมเดล 5 (Path Coefficients) เพื่ออธิบายพฤติกรรม 2 ด้าน ของเยาวชนในกลุ่มตัวอย่างรวม (N = 1,068)

ตาราง 31 แสดงค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของตัวแปรต่าง ๆ ในโมเดล 5

ตัวแปร	การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา			ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา			การรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา			ทัศนคติต่อบิดามารดา			การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผล			พฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม			พฤติกรรมก้าวร้าว		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
การรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา	-.72	-	-.72	-	-.16	-.16	-	-	-	-.23	-	-.23	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ทัศนคติต่อบิดามารดา	-	-	-	.70	-	.70	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผล	-	.14	.14	.23	.42	.65	-.19	-	-.19	.55	.04	.59	-	-	-	-	-	-	-	-	-
พฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม	-	.04	.04	-	.44	.44	-	-.05	-.05	.55	.06	.61	-	.05	.05	-	.04	.04	.20	.01	.21
พฤติกรรมก้าวร้าว	-	.19	.19	-	.29	.29	-.20	-.06	-.26	-	.33	.33	.25	.01	.26	.21	.01	.22	-	.04	.04

หมายเหตุ ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทุกค่าในตารางมีนัยสำคัญทางสถิติ ตั้งแต่ระดับ .05 ขึ้นไป

DE = อิทธิพลทางตรง

IE = อิทธิพลทางอ้อม

TE = อิทธิพลรวม

ส่งผลทางอ้อมต่อตัวแปรพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมและพฤติกรรมก้าวร้าวผ่านทางตัวแปรทัศนคติต่อบิดามารดาและการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผล (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .44 และ .29 ตามลำดับ)

3. **<u>อิทธิพลของตัวแปรกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวต่อตัวแปรพฤติกรรม 2 ด้าน</u>** การรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาเป็นตัวแปรกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวที่ส่งผลทางตรงต่อพฤติกรรมก้าวร้าว และยังส่งผลทางอ้อมผ่านไปทางตัวแปรการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผล (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม -.26) นอกจากนั้น การรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดายังส่งผลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมผ่านทางพฤติกรรมก้าวร้าวอีกด้วย (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล -.05) ทัศนคติต่อบิดามารดาเป็นตัวแปรกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวที่ส่งผลทางตรงต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม และยังส่งผลทางอ้อมผ่านไปทางการรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาด้วย (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .61) นอกจากนี้ ทัศนคติต่อบิดามารดายังส่งผลทางอ้อมต่อพฤติกรรมก้าวร้าวผ่านไปทางพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมอีกด้วย (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .33) และการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลเป็นตัวแปรกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวอีกด้านหนึ่งที่ส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมก้าวร้าว (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .26) นอกจากนี้ ยังส่งผลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมผ่านไปทางพฤติกรรมก้าวร้าวด้วย (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .05)

4. **<u>อิทธิพลที่มีต่อกันระหว่างตัวแปรพฤติกรรม 2 ด้าน</u>** พฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมเป็นตัวแปรที่ส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมก้าวร้าว (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .22) และพฤติกรรมก้าวร้าวก็เป็นตัวแปรอีกด้านหนึ่งที่ส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .21)

5. **<u>ปริมาณการทำนายและตัวทำนายตัวแปรพฤติกรรม 2 ด้าน</u>** พบว่า ตัวแปรกลุ่มสัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านคือ การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาและความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา ร่วมกันกับตัวแปรกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน (การรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผล และทัศนคติต่อบิดามารดา) และตัวแปรพฤติกรรมการคบเพื่อน

อย่างเหมาะสม รวม 6 ด้าน อธิบายพฤติกรรมก้าวร้าวได้ร้อยละ 37 ตัวแปรกลุ่มสัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้าน ร่วมกับตัวแปรกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้านดังกล่าวข้างต้น และตัวแปรพฤติกรรมก้าวร้าว รวม 6 ด้าน อธิบายพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมได้ร้อยละ 48

สรุปว่า โมเดลเริ่มต้นความสัมพันธ์เชิงเหตุของพฤติกรรม 2 ด้าน เป็นโมเดลที่มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของกลุ่มเยาวชนในกลุ่มตัวอย่างโดยรวม จำนวน 1,068 คน สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ในโมเดล พบว่า ตัวแปรกลุ่มสัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้าน (การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาและความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา) ส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อตัวแปรกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน นั่นคือ ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดาส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผล ส่งผลทางตรงต่อทัศนคติต่อบิดามารดา และส่งผลทางอ้อมต่อการรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา ส่วนการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาส่งผลทางตรงต่อการรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาและส่งผลทางอ้อมต่อการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผล และตัวแปรกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้านดังกล่าวต่างส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมของเยาวชน 2 ด้าน อีกทอดหนึ่ง นั่นคือ ทัศนคติต่อบิดามารดาส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมและส่งผลทางอ้อมต่อพฤติกรรมก้าวร้าว สำหรับการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมก้าวร้าว และส่งผลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม ส่วนการรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาส่งผลทางตรงต่อพฤติกรรมก้าวร้าวและส่งผลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม กล่าวได้ว่า ยิ่งเยาวชนรับรู้ว่าบิดากับมารดาของตนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากและตนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดามากเท่าใด ก็ยิ่งมีทัศนคติที่ดีต่อบิดามารดา รับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลมาก แต่มีการรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาในปริมาณน้อยเท่านั้น และยิ่งเยาวชนมีทัศนคติที่ดีต่อบิดามารดามาก รับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลมาก แต่มีการรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาน้อย ก็ยิ่งมีพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากและมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อย จากข้อสรุปดังกล่าว ตัวแปร 3 ด้านในกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวรับอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมจากตัวแปรการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา และความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา และส่งอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมไปยังพฤติกรรม 2 ด้าน ดังนั้น ตัวแปร 3 ด้านในกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว จึงมีบทบาทเป็นตัวแปรเชื่อมแทรก

หรือตัวแปรอธิบายความเกี่ยวข้องระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านกับพฤติกรรม 2 ด้านอย่างชัดเจนในโมเดล 5

เป็นที่ชัดเจนจากการวิเคราะห์อิทธิพลในโมเดล 3 และ 4 (ภาพ 18 และ 19) ว่ากลุ่มตัวแปรสัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้าน (การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาและความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา) ส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อจิตลักษณะ 4 ด้านในกลุ่มเยาวชนโดยรวม และจิตลักษณะ 5 ด้านในกลุ่มเยาวชนที่เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4 ยิ่งกว่านั้น ตัวแปรสัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านดังกล่าวยังส่งผลทางอ้อมต่อพฤติกรรมของเยาวชน 2 ด้านด้วย (โมเดล 5 ภาพ 20) คำถามที่ตามมาคือ จิตลักษณะ 4 ด้านในกลุ่มเยาวชนโดยรวมและจิตลักษณะ 5 ด้านในกลุ่มเยาวชนที่เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4 มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรม 2 ด้านของเยาวชนหรือไม่ มากน้อยเพียงใด

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะของเยาวชน 4 – 5 ด้านกับพฤติกรรม 2 ด้าน จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์แคนอนิเคิลระหว่างกลุ่มตัวแปรจิตลักษณะของเยาวชน 4 – 5 ด้าน (ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจภายในตน สุขภาพจิต พัฒนาการทางจิตสังคม และเอกลักษณ์แห่งตน) กับกลุ่มตัวแปรพฤติกรรม 2 ด้าน (ได้แก่ พฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม และพฤติกรรมก้าวร้าว) พบผลดังแสดงในตาราง 32

จากการวิเคราะห์ในกลุ่มรวม จำนวน 1,077 คน พบว่า ตัวแปรแคนอนิเคิลด้านตัวแปรอิสระอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรแคนอนิเคิลด้านตัวแปรตามได้ร้อยละ 44 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้างของชุดตัวแปรอิสระ 4 ด้าน (คือ ลักษณะมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจภายในตน สุขภาพจิต และพัฒนาการทางจิตสังคม) พบว่า มีค่าอยู่ในระดับสูง (ค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้างเท่ากับ -.91 , -.54 , -.60 และ -.78 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้างของชุดตัวแปรตาม 2 ด้าน (คือ พฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมและพฤติกรรมก้าวร้าว) พบว่า มีค่าอยู่ในระดับสูง (ค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้างเท่ากับ -.86 และ -.84 ตามลำดับ)

จากการวิเคราะห์ในกลุ่มเยาวชนที่กำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4 จำนวน 364 คน ซึ่งเป็นเยาวชนกลุ่มเดียวที่ทำการเก็บข้อมูลจิตลักษณะด้านเอกลักษณ์แห่งตนไว้ พบว่าตัวแปรแคนอนิเคิลด้านตัวแปรอิสระอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรแคนอนิเคิลด้านตัวแปรตามได้ร้อยละ 44 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้างของชุดตัวแปรอิสระ 5 ด้าน (คือ ลักษณะมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจภายในตน สุขภาพจิต พัฒนาการทางจิตสังคม และเอกลักษณ์แห่งตน) พบว่า มีค่าอยู่ในระดับสูง (ค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้างเท่ากับ -.86 , -.66 , -.62 , -.82

ตาราง 32 แสดงปริมาณการทำนายพฤติกรรมของเยาวชน 2 ด้านด้วยจิตลักษณะ 4 – 5 ด้าน และค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้างในกลุ่มเยาวชนโดยรวมและในกลุ่มเยาวชนที่เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4

กลุ่ม	จำนวนคน	ปริมาณการทำนาย (ร้อยละ)	ค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้างของกลุ่มตัวแปรจิตลักษณะ 5 ด้าน (ชุดตัวแปรอิสระ)					ค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้างของกลุ่มตัวแปรพฤติกรรมเยาวชน 2 ด้าน (ชุดตัวแปรตาม)	
			1	2	3	4	5	6	7
รวม	1077	44	-.91	-.54	-.60	-.78	-	-.86	-.84
เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4	364	44	-.86	-.66	-.62	-.82	-.81	-.94	-.80

1 = ลักษณะมุ่งอนาคต 2 = ความเชื่ออำนาจภายในตน

3 = สุขภาพจิต 4 = พัฒนาการทางจิตสังคม

5 = เอกลักษณ์แห่งตน 6 = พฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม

7 = พฤติกรรมก้าวร้าว

และ -.81 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้างของชุดตัวแปรตาม 2 ด้าน (พฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมและพฤติกรรมก้าวร้าว) พบว่า มีค่าอยู่ในระดับสูง (ค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้างเท่ากับ -.94 และ -.80 ตามลำดับ)

สรุปว่า ตัวแปรจิตลักษณะจำนวน 4 ด้าน และ 5 ด้าน สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรพฤติกรรม 2 ด้านได้เท่ากันคือ ร้อยละ 44 ตัวแปรอิสระที่มีบทบาทสำคัญในการอธิบายตัวแปรตามคือ ลักษณะมุ่งอนาคต พัฒนาการทางจิตสังคม เอกลักษณ์แห่งตน สุขภาพจิต และความเชื่ออำนาจภายในตน ตามลำดับ และพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมเป็นตัวแปรตามที่เกี่ยวข้องกับจิตลักษณะ 5 ด้านมากกว่าพฤติกรรมก้าวร้าว กล่าวได้ว่า ยิ่งเยาวชนมีลักษณะมุ่งอนาคตมาก มีพัฒนาการทางจิตสังคมขั้น 1 – 4 ตามทฤษฎีของอีริคสัน มีเอกลักษณ์แห่งตน (พัฒนาการทางจิตสังคมขั้น 5 ศึกษาเฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4) มีสุขภาพจิตดีมากและมีความเชื่ออำนาจภายในตนสูงเท่าใด ก็ยิ่งเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากและมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยเท่านั้น

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลในโมเดล 6 (นอกเหนือสมมติฐาน) แม้สรุปผลจากการประมวลเอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้อง (หน้า 118 – 159) และผลการวิเคราะห์ข้อมูล (ตาราง 11 ภาคผนวก ข.) จะแสดงว่า ตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสจากการรายงานของบิดาหรือมารดาส่งผลต่อจิตใจและพฤติกรรมของบุตรน้อย แต่ในประเด็นที่เกี่ยวกับการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับบุตรนั้น คณะผู้วิจัยคาดหวังว่าความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสจากการรายงานของบิดาหรือมารดา จะส่งผลต่อการรับรู้ของบุตรเกี่ยวกับการปฏิบัติของบิดามารดาตลอดจนทัศนคติที่มีต่อบิดามารดาได้ จึงได้กำหนดโมเดล 6 ขึ้น โดยมุ่งที่จะศึกษาอิทธิพลของตัวแปรภายนอก ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส (บิดาหรือมารดารายงาน) ที่มีต่อตัวแปรภายใน ได้แก่ ตัวแปรในกลุ่มสัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้าน (คือ การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาและความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา) และตัวแปรในกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 6 ด้าน ซึ่งถูกจัดเป็นองค์ประกอบของตัวแปรแฝง 3 ด้านคือ การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผล การรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา และทัศนคติต่อบิดามารดา (ตัวแปรภายในทั้ง 5 ด้านเป็นข้อมูลจากการรายงานของบุตร)

โมเดลเริ่มต้นความสัมพันธ์เชิงเหตุระหว่างตัวแปรภายนอก 1 ด้านคือ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสกับตัวแปรภายใน 5 ด้าน ได้แก่ การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผล การรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา และทัศนคติต่อบิดามารดา (ภาพ 21) ถูกนำไปทดสอบว่ามีความกลมกลืนกับข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ ด้วยวิธีวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น (LISREL 8.10) การวิเคราะห์ใช้เมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมเป็นข้อมูลเริ่มต้นการประมาณค่าใช้วิธี Maximum Likelihood ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า โมเดลกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้รับจากบิดามารดาและเยาวชน 1,057 คน โดยมีดัชนีความกลมกลืนแสดงในตาราง 33

เมื่อพิจารณาโมเดลการวัด พบว่า ตัวแปรสังเกตทุกตัวสามารถใช้แทนตัวแปรแฝงได้อย่างดี เมื่อพิจารณาโมเดลโดยละเอียด พบว่า โมเดลการวัดถูกกำหนดให้มีความสัมพันธ์ระหว่างความคลาดเคลื่อนของตัวแปรบางคู่ ดังปรากฏในชุดคำสั่งของโปรแกรม LISREL ที่ใช้ในการทดสอบโมเดล 6 ในภาคผนวก ข. หน้า 41 – 42 มีความสัมพันธ์กัน 10 คู่ (ค่าน้ำหนักองค์-ประกอบปรากฏในตาราง 15 ภาคผนวก ข.)

จากโมเดลการวัด พบว่า น้ำหนักองค์ประกอบทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีรายละเอียดสำคัญคือ ตัวแปรแฝงการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลมีตัวแปรประกอบ 2 ด้านที่มีน้ำหนักในการทำนายใกล้เคียงกัน (น้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรการรับรู้

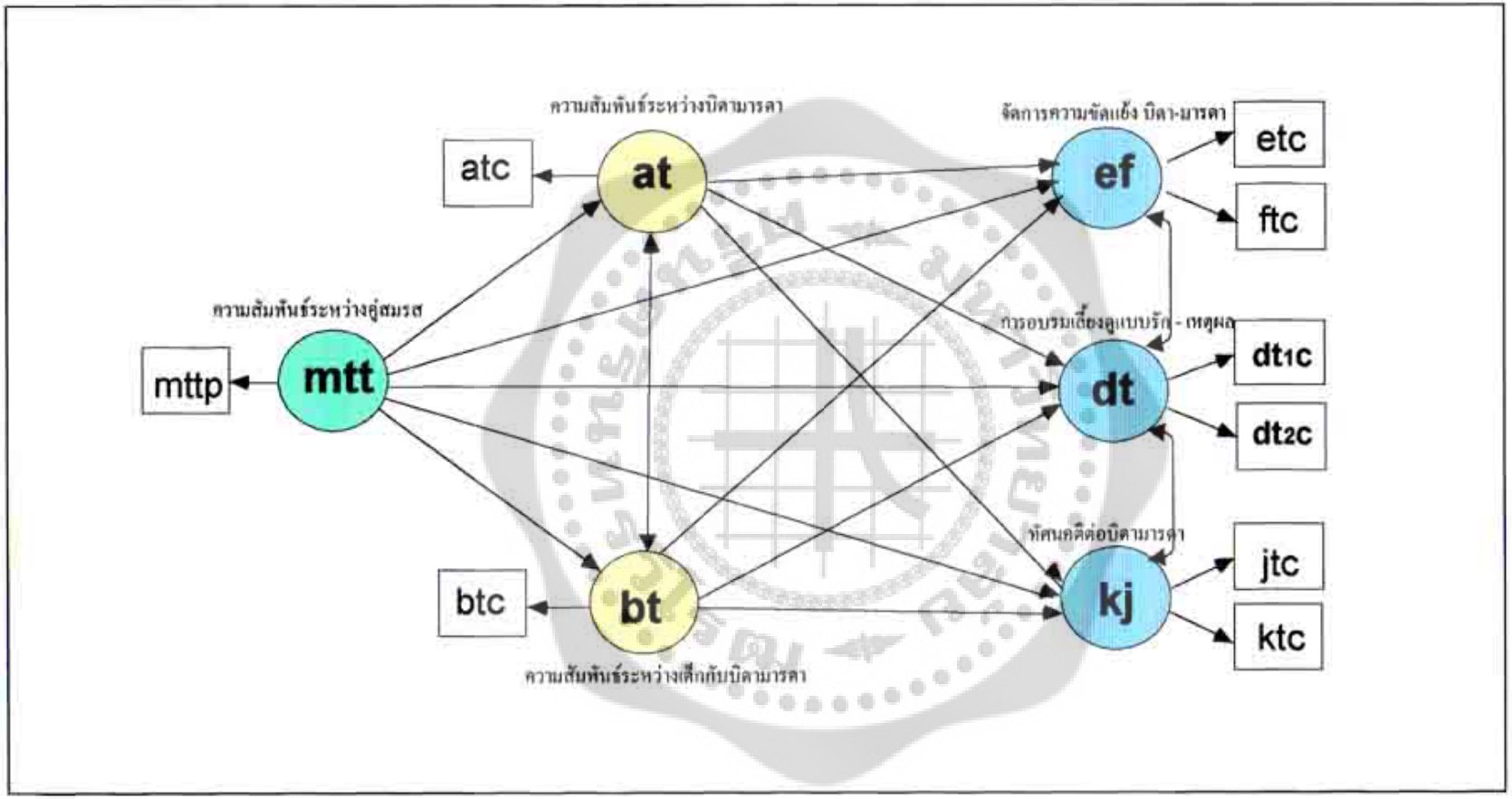
ตาราง 33 แสดงดัชนีความกลมกลืนของโมเดล 6

	เกณฑ์ที่ใช้พิจารณา	ค่าสถิติในโมเดล
NFI	มากกว่า .90	1.00
GFI	มากกว่า .90	0.99
AGFI	มากกว่า .90	0.98
χ^2	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ	χ^2 = 17.65 ; p-Value = .06 ; df = 10
SRMR	น้อยกว่า .05	0.01

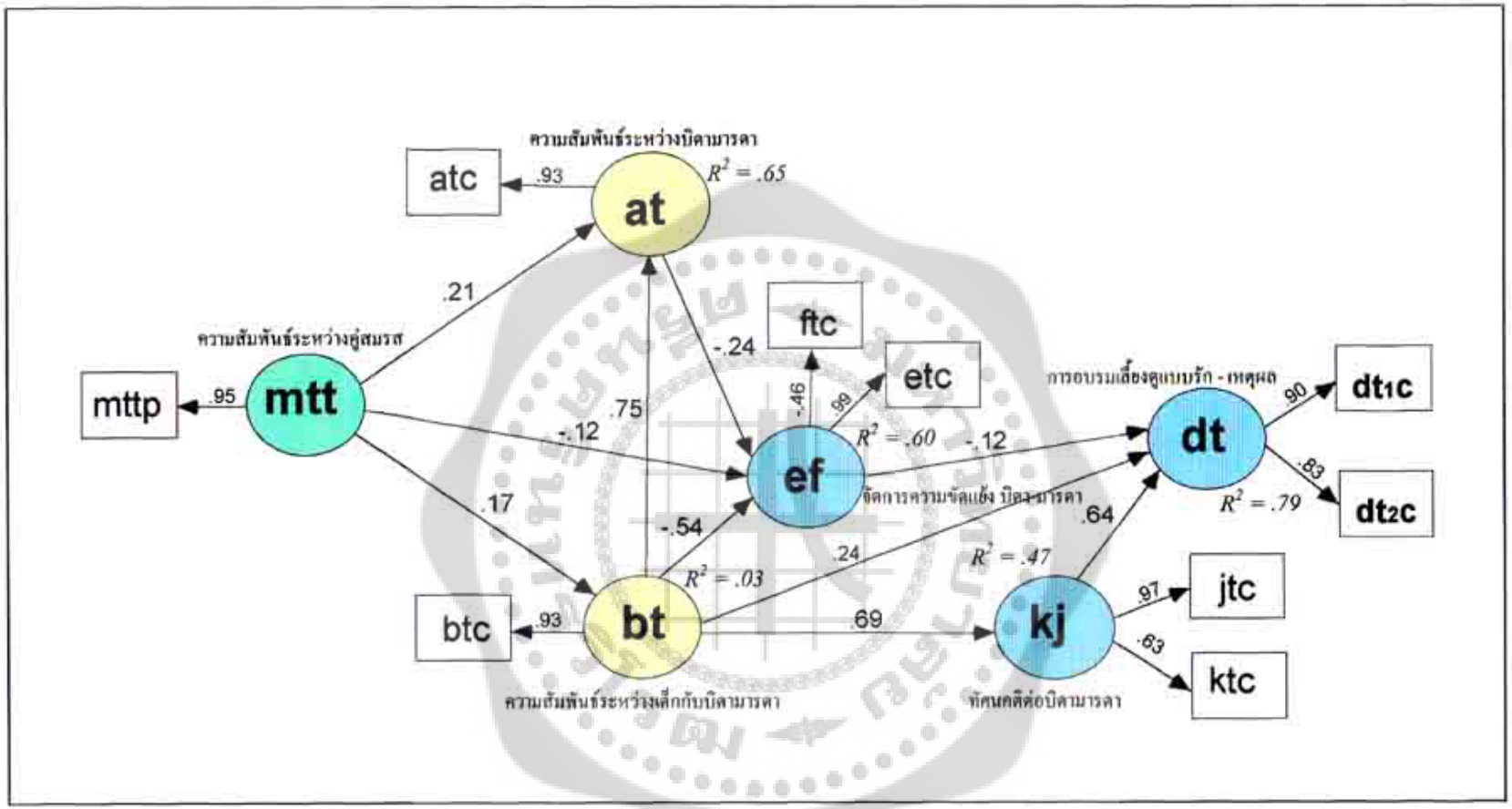
หมายเหตุ : ในตาราง 33 ค่าของดัชนีความกลมกลืนประเภทที่เปรียบเทียบกับโมเดลอิสระ (NFI) ดัชนีความกลมกลืนที่วัดปริมาณความแปรปรวนที่อธิบายได้ (GFI และ AGFI) ดัชนีตรวจวัดความคลาดเคลื่อนจากการประมาณค่า (SRMR) และการตรวจวัดความกลมกลืนของโมเดล (χ^2) ทุกดัชนีมีค่าอยู่ในเกณฑ์ที่ชี้ว่า โมเดล 6 ใช้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้ดี

การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผลเท่ากับ .90 และ .83 ตามลำดับ) ตัวแปรแฝงการรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดามีตัวแปรประกอบ 2 ด้านที่มีน้ำหนักในการทำนายต่างกัน โดยพบว่า ตัวแปรการประเมินปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดามีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .99 ในขณะที่ตัวแปรความสามารถจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดามีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ -.46 และตัวแปรแฝงทัศนคติต่อบิดามารดาก็มีตัวแปรประกอบ 2 ด้าน ที่มีน้ำหนักในการทำนายต่างกัน พบว่า ตัวแปรทัศนคติต่อมารดามีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .97 ขณะที่ตัวแปรทัศนคติต่อบิดามีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .63 หมายความว่า น้ำหนักในการทำนายของตัวแปรแฝงสองด้านหลังอยู่ที่ตัวแปรสังเกตการประเมินปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาและทัศนคติต่อมารดา

1. **<u>อิทธิพลของตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสที่มีต่อตัวแปรการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน</u>** ภาพ 22 และตาราง 34 แสดงค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสที่ส่งผลทางตรงต่อตัวแปรการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน ขณะเดียวกัน ก็ส่งผลทางอ้อมต่อตัวแปร 3 ด้านดังกล่าวผ่านตัวแปรในกลุ่มสัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้าน คือ การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาและความ

ภาพ 21 โมเดล 6 : โมเดลเริ่มต้นความสัมพันธ์เชิงเหตุระหว่างตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสกับตัวแปรในกลุ่มสัมพันธภาพในครอบครัวและในกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว ในกลุ่มตัวอย่างรวม

ภาพ 22 แสดงค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของโมเดล 6 (Path Coefficients) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์เชิงเหตุระหว่างตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสกับตัวแปรในกลุ่มสัมพันธภาพในครอบครัวและในกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว ในกลุ่มตัวอย่างรวม (N = 1,057)

ผลการเปรียบเทียบจิตลักษณะ พฤติกรรม และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวของเยาวชนที่รายงานการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาต่างกัน ในส่วนนี้ เป็นการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของตัวแปรกลุ่มจิตลักษณะ 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน พิจารณาตามตัวแปรการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา

ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาเป็นตัวแปรอิสระในการวิเคราะห์ครั้งนี้ มีพิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 16 ถึง 60 คะแนน ค่าเฉลี่ย 47.93 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.47 เมื่อคณะผู้วิจัยพิจารณาลักษณะการแจกแจงของคะแนนชุดนี้ (ภาพ 23 และตาราง 35 ก. และ 35 ข.)

ตาราง 35 ก. แสดงค่าสถิติของดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา

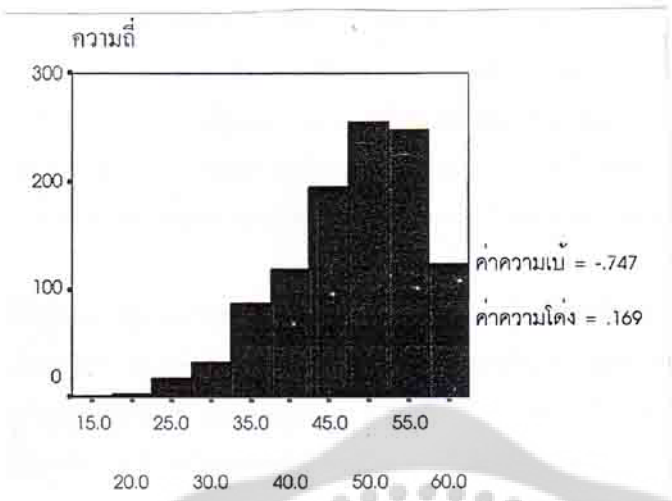
ดัชนี	ค่าสถิติ			
	จำนวน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ยที่ไม่รวมคะแนนสุดขั้วที่ปลายโค้งด้านละ 5 %
การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา	1086	8.47	47.93	48.40

ตาราง 35 ข. แสดงช่วงคะแนนต่ำ ปานกลางและสูงของดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา

กลุ่ม	* ช่วงคะแนน
ต่ำ	16.00 – 39.93
ปานกลาง	39.94 – 56.86
สูง	56.87 – 60.00

* ใช้ค่าเฉลี่ยบวกลบครึ่งหนึ่งของค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นเกณฑ์ในการแบ่งช่วงคะแนน

พบว่า การแจกแจงของคะแนนมีลักษณะเบ้ทางซ้าย จึงทำการคำนวณค่าเฉลี่ยแบบไม่รวมคะแนนสุดขั้วที่ปลายโค้งสองด้าน ๆ ละร้อยละ 5 ได้ค่าเฉลี่ยใหม่เท่ากับ 48.40 จากนั้นจึงแบ่งคะแนนการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาออกเป็น 3 ระดับ ด้วยเกณฑ์ค่าเฉลี่ยบวกลบครึ่งหนึ่งของค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ได้ช่วงคะแนนต่ำอยู่ระหว่าง 16 ถึง 39.93 คะแนน ช่วง

ภาพ 23 แสดงลักษณะการแจกแจงของคะแนนการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา

คะแนนปานกลางอยู่ระหว่าง 39.94 ถึง 56.86 คะแนน และช่วงคะแนนสูงอยู่ระหว่าง 56.87 ถึง 60 คะแนน

1. **<u>การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาและจิตลักษณะของเยาวชน</u>**

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวของคะแนนจิตลักษณะ 5 ด้าน ได้แก่ สุขภาพจิต (ค่าเฉลี่ย 68.27 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 13.33) ลักษณะมุ่งอนาคต (ค่าเฉลี่ย 80.19 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 11.22) ความเชื่ออำนาจในตน (ค่าเฉลี่ย 72.98 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9.43) พัฒนาการทางจิตสังคม (ค่าเฉลี่ย 60.93 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.79) และเอกลักษณ์แห่งตน (ค่าเฉลี่ย 57.25 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.78) พิจารณาตามการรายงานการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาระดับสูง ปานกลาง และต่ำ การวิเคราะห์ดังกล่าวนี้ กระทำในกลุ่มตัวอย่างรวมและกลุ่มย่อยที่แบ่งตามลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของผู้ตอบ 11 ตัวแปร ตัวแปรละ 2 กลุ่มคือ ตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของเยาวชน 5 ด้าน (ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ผลการเรียน และการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลภายนอกครอบครัว) และตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของบิดากับมารดา 6 ด้าน (ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว ประเภทของครอบครัว และความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส) รวมเป็น 22 กลุ่มย่อย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังนี้ (ดูตาราง 36 และตาราง 17 ก. ข. ถึง 39 ก. ข. ภาคผนวก ข.)

เมื่อนำคะแนนเฉลี่ยเอกลักษณ์แห่งตนระหว่างกลุ่มเยาวชนที่รายงานว่าตนมีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับสูง ปานกลางและต่ำ มาเปรียบเทียบกันเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ พบว่า กลุ่มเยาวชนที่รายงานว่าตนมีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับสูง มีเอกลักษณ์แห่งตนสูงกว่ากลุ่มเยาวชนที่รายงานว่าตนมีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับต่ำอย่างเด่นชัด พบผลในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 17 จาก 22 กลุ่ม ที่สำคัญคือ กลุ่มเยาวชนอายุมาก กลุ่มที่มีผลการเรียนต่ำ กลุ่มบิดามารดามีการศึกษาระดับสูง กลุ่มจากครอบครัวระดับเศรษฐกิจสูง กลุ่มจากครอบครัวเดี่ยว และกลุ่มที่บิดามารดามีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสสูง (ตาราง 40 ก.ข. , 41 ก.ข. ถึง 42 ก.ข. , 44 ก.ข. , 45 ก.ข. ถึง 47 ก.ข. , 49 ก.ข. ถึง 54 ก.ข. , 56 ก.ข. , 58 ก.ข. ถึง 59 ก.ข. และ 61 ก.ข. ถึง 62 ก.ข. ภาคผนวก ข.) พบอีกว่า กลุ่มเยาวชนที่รายงานว่าตนและบิดามารดามีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง มีเอกลักษณ์แห่งตนสูงกว่ากลุ่มเยาวชนที่รายงานว่าตนและบิดามารดามีความสัมพันธ์ต่ำ พบผลเด่นชัดในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 18 จาก 22 กลุ่ม ที่สำคัญคือ กลุ่มเยาวชนอายุมาก กลุ่มที่มีผลการเรียนต่ำ กลุ่มบิดามารดามีการศึกษาระดับสูง กลุ่มครอบครัวเดี่ยว (ตาราง 40 ก.ข. , 41 ก.ข. ถึง 42 ก.ข. , 44 ก.ข. ถึง 47 ก.ข. , 49 ก.ข. ถึง 54 ก.ข. , 56 ก.ข. ถึง 59 ก.ข. และ 61 ก.ข. ถึง 62 ก.ข. ภาคผนวก ข.) พบต่อไปอีกว่า กลุ่มเยาวชนที่รายงานว่าตนและบิดามารดามีความสัมพันธ์ระดับสูง มีเอกลักษณ์แห่งตนสูงกว่ากลุ่มเยาวชนที่รายงานว่าตนและบิดามารดามีความสัมพันธ์ปานกลาง พบผลเด่นชัดใน 2 จาก 22 กลุ่มคือ กลุ่มเยาวชนมีผลการเรียนสูงและมาจากครอบครัวที่บิดามารดามีความสัมพันธ์กับคู่สมรสระดับสูง (ตาราง 48 ก.ข. และ 62 ก.ข. ภาคผนวก ข.)

สรุปว่า คะแนนจิตลักษณะ ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจในตน และพัฒนาการทางจิตสังคม แปรปรวนไปตามความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 22 กลุ่ม ส่วนคะแนนเอกลักษณ์แห่งตนแปรปรวนไปตามความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดาในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 19 จาก 22 กลุ่ม โดยพบว่า กลุ่มเยาวชนที่มีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับสูง มีลักษณะมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจในตนและพัฒนาการทางจิตสังคมสูงกว่ากลุ่มที่มีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับปานกลางและต่ำ และพบอีกว่า กลุ่มเยาวชนที่มีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับปานกลาง มีลักษณะมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจในตนและพัฒนาการทางจิตสังคมสูงกว่ากลุ่มที่มีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับต่ำ พบผลสอดคล้องกันในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทุกกลุ่ม สำหรับจิตลักษณะด้านสุขภาพจิตนั้น พบว่า กลุ่มเยาวชนที่มีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับสูงและปานกลาง มีสุขภาพจิตสูงกว่ากลุ่มที่มีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับต่ำ พบผลสอดคล้องกันในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทุกกลุ่ม และพบอีกว่า กลุ่มเยาวชนที่มีความสัมพันธ์กับบิดามารดา

ระดับสูง มีสุขภาพจิตสูงกว่ากลุ่มที่มีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับปานกลางอย่างเด่นชัดในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยส่วนใหญ่ (17 จาก 22 กลุ่ม) ส่วนจิตลักษณะด้านเอกลักษณ์แห่งตน พบว่า กลุ่มเยาวชนที่มีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับสูงและปานกลาง มีเอกลักษณ์แห่งตนสูงกว่ากลุ่มที่รายงานว่ามีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับต่ำ พบผลสอดคล้องกันในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยส่วนใหญ่ (17 จาก 22 กลุ่ม)

2. **<u>ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดาและพฤติกรรมของเยาวชน</u>** ในการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวของคะแนนพฤติกรรม 2 ด้าน ได้แก่ พฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมและพฤติกรรมก้าวร้าว (ดูค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในตาราง 8 ภาคผนวก ข.) พิจารณาตามการรายงานความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดาระดับสูง ปานกลางและต่ำ การวิเคราะห์นี้กระทำในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่แบ่งตามตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของผู้ตอบ 11 ตัวแปร ตัวแปรละ 2 กลุ่ม คือ ตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของเยาวชน 5 ด้าน (ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ผลการเรียน และการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลภายนอกครอบครัว) และตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของบิดามารดา 6 ด้าน (ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว ประเภทของครอบครัว และความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส) รวมเป็น 22 กลุ่มย่อย ปรากฏผลการวิเคราะห์ดังนี้

คะแนนพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม แปรปรวนไปตามความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 22 กลุ่ม (ตาราง 38) เมื่อนำคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมระหว่างกลุ่มเยาวชนที่รายงานว่าตนมีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับสูง ปานกลางและต่ำ มาเปรียบเทียบกันเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ พบว่า กลุ่มเยาวชนที่รายงานว่าตนมีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับสูงและปานกลาง มีพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมสูงกว่ากลุ่มที่รายงานว่าตนมีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับต่ำอย่างเด่นชัด พบผลนี้ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทั้ง 22 กลุ่ม (ตาราง 40 ก.ข. ถึง 62 ก.ข. ภาคผนวก ข.) และพบอีกว่า กลุ่มเยาวชนที่รายงานว่าตนมีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับสูง มีพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมสูงกว่ากลุ่มที่รายงานว่าตนมีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับปานกลางอย่างเด่นชัดในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 18 จาก 22 กลุ่ม ที่สำคัญคือ กลุ่มเยาวชนอายุน้อยและกลุ่มมารดา (ตาราง 40 ก.ข. ถึง 43 ก.ข. , 47 ก.ข. ถึง 50 ก.ข. และ 52 ก.ข. ถึง 62 ก.ข. ภาคผนวก ข.)

คะแนนพฤติกรรมก้าวร้าว แปรปรวนไปตามความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 22 กลุ่ม (ตาราง 38) เมื่อนำคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมก้าวร้าวระหว่างกลุ่มเยาวชนที่รายงานว่าตนมีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับสูง ปานกลางและต่ำ มาเปรียบเทียบกันเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ พบว่า กลุ่มเยาวชนที่รายงานว่าตนมีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับสูง มีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่ากลุ่มที่รายงานว่าตนมีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับปานกลางและต่ำอย่างเด่นชัด และพบอีกว่ากลุ่มเยาวชนที่รายงานว่าตนมีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับปานกลาง มีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่ากลุ่มที่รายงานว่าตนมีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับต่ำ ผลเช่นนี้พบสอดคล้องกันทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 22 กลุ่ม (ตาราง 40 ก.ข. ถึง 62 ก.ข. ภาคผนวก ข.)

สรุปว่า พฤติกรรม 2 ด้านคือ การคบเพื่อนอย่างเหมาะสมและพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชน แปรปรวนไปตามความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดาอย่างเด่นชัด โดยพบว่ากลุ่มเยาวชนที่รายงานว่าตนมีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับสูงและปานกลาง เป็นผู้ที่มีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากและมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่ากลุ่มที่รายงานว่าตนมีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับต่ำ และกลุ่มเยาวชนที่รายงานว่าตนมีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับสูงมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่ากลุ่มที่รายงานว่าตนมีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับปานกลาง พบผลเด่นชัดในทุกกลุ่มที่ศึกษา นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มที่รายงานว่าตนมีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับสูง มีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากกว่ากลุ่มที่รายงานว่าตนมีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับปานกลาง ผลลักษณะนี้พบในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยส่วนใหญ่ (18 จาก 22 กลุ่ม)

3. **<u>ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดาและการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวของเยาวชน</u>** กลุ่มตัวแปรการรับรู้ของเยาวชนเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อกันในครอบครัวประกอบด้วยตัวแปร 3 ด้าน ได้แก่ การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผล (ค่าเฉลี่ย 94.38 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 17.64) การรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา (ค่าเฉลี่ย 2.60 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 15.91) และทัศนคติต่อบิดามารดา (ค่าเฉลี่ย 95.15 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 16.96) ทั้งหมดเป็นตัวแปรแฝง (ดูรายละเอียดเกี่ยวกับองค์ประกอบของตัวแปรแฝงแต่ละด้านและน้ำหนักองค์ประกอบได้ในหน้า 367 - 368)

ในการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวของการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผล การรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา และทัศนคติต่อบิดามารดาพิจารณาตามความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดาระดับสูง ปานกลางและต่ำ การวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวกระทำในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่แบ่งตามตัวแปรลักษณะทางชีวสังคม

และภูมิหลังของเยาวชนและของบิดามารดารวม 11 ตัวแปร ตัวแปรละ 2 กลุ่ม รวมเป็น 22 กลุ่ม ปรากฏผลดังต่อไปนี้

คะแนนการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผล แปรปรวนไปตามความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 22 กลุ่ม (ตาราง 38) เมื่อนำคะแนนเฉลี่ยการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลระหว่างกลุ่มเยาวชนที่รายงานว่าตนมีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับสูง ปานกลางและต่ำ มาเปรียบเทียบกันเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ พบว่า กลุ่มเยาวชนที่รายงานว่าตนมีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับสูง มีการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลมากกว่ากลุ่มที่รายงานว่าตนมีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับปานกลางและต่ำอย่างเด่นชัด และพบอีกว่า กลุ่มเยาวชนที่รายงานว่าตนมีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับปานกลาง มีการรับรู้การอบรม-เลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลมากกว่ากลุ่มที่รายงานว่าตนมีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับต่ำ พบผลเช่นนี้ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทั้ง 22 กลุ่ม (ตาราง 40 ก.ข. ถึง 62 ก.ข. ภาคผนวก ข.)

คะแนนการรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา แปรปรวนไปตามความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 22 กลุ่ม (ตาราง 38) เมื่อนำคะแนนเฉลี่ยการรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาระหว่างกลุ่มเยาวชนที่รายงานว่าตนมีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับสูง ปานกลางและต่ำ มาเปรียบเทียบกันเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ พบว่า กลุ่มเยาวชนที่รายงานว่าตนมีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับต่ำ มีการรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาสูงกว่ากลุ่มที่รายงานว่าตนมีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับปานกลางและสูงอย่างชัดเจน และพบอีกว่า กลุ่มเยาวชนที่รายงานว่าตนมีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับปานกลาง มีการรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาสูงกว่ากลุ่มที่รายงานว่าตนมีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับสูงอย่างเด่นชัดเช่นกัน พบผลในทำนองเดียวกันทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 22 กลุ่ม (ตาราง 40 ก.ข. ถึง 62 ก.ข. ภาคผนวก ข.)

คะแนนทัศนคติต่อบิดามารดา แปรปรวนไปตามความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 22 กลุ่ม (ตาราง 38) เมื่อนำคะแนนเฉลี่ยทัศนคติต่อบิดามารดาระหว่างกลุ่มเยาวชนที่รายงานว่ามีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับสูง ปานกลางและต่ำ มาเปรียบเทียบกันเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ พบว่า กลุ่มเยาวชนที่รายงานว่าตนมีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับสูง มีทัศนคติที่ดีต่อบิดามารดาสูงกว่ากลุ่มที่รายงานว่าตนมีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับปานกลางและต่ำอย่างเด่นชัด และพบอีกว่า กลุ่มเยาวชนที่รายงานว่าตนมีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับปานกลาง

มีทัศนคติที่ดีต่อบิดามารดาสูงกว่ากลุ่มที่รายงานว่าตนมีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับต่ำอย่างชัดเจน ผลลักษณะนี้พบทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 22 กลุ่ม (ตาราง 40 ก.ข. ถึง 62 ก.ข. ภาคผนวก ข.)

สรุปว่า การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผล การรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาและทัศนคติต่อบิดามารดาแปรปรวนไปตามระดับความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดาอย่างเชื่อมั่นได้ โดยกลุ่มเยาวชนที่มีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับสูง รับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผล และมีทัศนคติที่ดีต่อบิดามารดามากกว่ากลุ่มที่มีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับปานกลางและต่ำอย่างชัดเจน และพบอีกว่า กลุ่มเยาวชนที่มีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับปานกลาง รับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลและมีทัศนคติที่ดีต่อบิดามารดามากกว่ากลุ่มที่มีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับต่ำอย่างเด่นชัด สำหรับผลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา ก็พบว่า กลุ่มเยาวชนที่มีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับต่ำ มีการรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาสูงกว่ากลุ่มที่มีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับปานกลางและสูง และกลุ่มเยาวชนที่มีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับปานกลาง มีการรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาสูงกว่ากลุ่มที่มีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับสูงอย่างชัดเจน ผลดังกล่าวพบทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 22 กลุ่ม

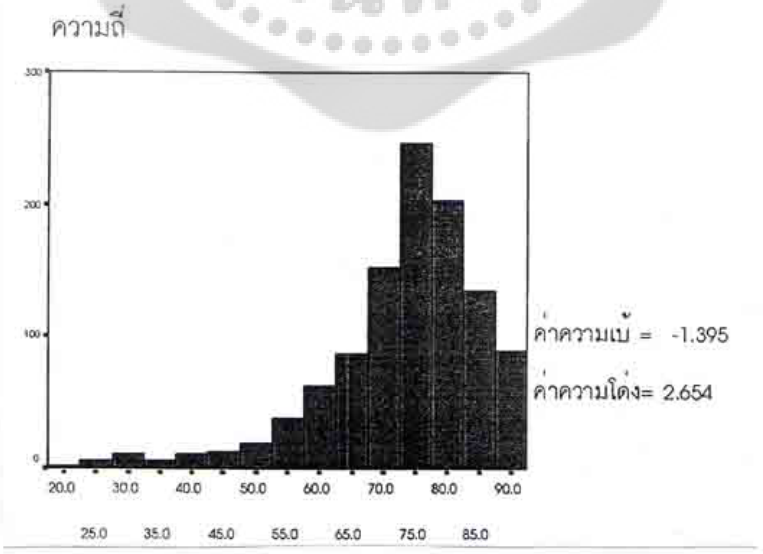
กล่าวได้ว่า เยาวชนที่รายงานว่าตนมีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับสูง เป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตดีมาก มีลักษณะมุ่งอนาคตสูง มีความเชื่ออำนาจในตนสูง มีพัฒนาการทางจิตสังคมสูง มีพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมาก มีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อย รับรู้ว่าบิดามารดาให้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลมาก และมีทัศนคติที่ดีต่อบิดามารดามากกว่ากลุ่มเยาวชนที่รายงานว่าตนมีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับปานกลางและต่ำ พบผลเด่นชัดในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทุกกลุ่ม ส่วนผลที่เกี่ยวข้องกับจิตลักษณะด้านเอกลักษณ์แห่งตน พบว่า กลุ่มเยาวชนที่รายงานว่าตนมีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับสูงและปานกลาง มีเอกลักษณ์แห่งตนสูงกว่ากลุ่มเยาวชนที่รายงานว่าตนมีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับต่ำ พบผลในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยส่วนใหญ่ และกลุ่มเยาวชนที่รายงานว่าตนมีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับสูงมีเอกลักษณ์แห่งตนสูงกว่ากลุ่มที่รายงานว่าตนมีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับปานกลาง พบเฉพาะในกลุ่มที่บิดามารดารายงานว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสสูงและกลุ่มเยาวชนที่มีผลการเรียนสูงเท่านั้น สำหรับการรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา พบผลสอดคล้องกันทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 22 กลุ่มว่า กลุ่มเยาวชนที่รายงานว่าตนมีความสัมพันธ์

กับบิดามารดาระดับต่ำ มีการรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดามากกว่ากลุ่มที่รายงานว่าตนมีความสัมพันธ์กับบิดามารดาระดับสูงและปานกลาง

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาและความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา ซึ่งถูกแบ่งโดยเกณฑ์ค่าเฉลี่ยบวกและลบครึ่งหนึ่งของค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ออกเป็นกลุ่มคะแนนสูง ปานกลางและต่ำ ปรากฏว่า ช่วงคะแนนสูงเปรียบเทียบกับช่วงคะแนนต่ำ สามารถจำแนกตัวแปรตามจิตลักษณะ 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้านของเยาวชนจากครอบครัวทุกประเภทที่ศึกษาได้อย่างชัดเจน ส่วนช่วงคะแนนปานกลางกับต่ำและสูงกับปานกลางนั้น ก็สามารถจำแนกตัวแปรตามทั้ง 10 ด้านดังกล่าวได้ชัดเจนในครอบครัวหลายประเภท

ผลการเปรียบเทียบสัมพันธภาพในครอบครัวและการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวของเยาวชนที่บิดามารดารายงานความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสต่างกัน (นอกเหนือสมมติฐาน) ในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวของตัวแปรกลุ่มสัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้าน และตัวแปรกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวของเยาวชน 3 ด้าน พิจารณาตามตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส

ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสเป็นตัวแปรอิสระในการวิเคราะห์ครั้งนี้ มีพิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 19 ถึง 90 คะแนน ค่าเฉลี่ย 73.13 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 12.34 เมื่อคณะผู้วิจัยพิจารณาลักษณะการแจกแจงของคะแนนชุดนี้ (ภาพ 25 และตาราง 39 ก. และ 39 ข.) พบว่า

ภาพ 25 แสดงลักษณะการแจกแจงของคะแนนความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส

ตาราง 39 ก. แสดงค่าสถิติของดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส

ดัชนี	ค่าสถิติ			
	จำนวน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ยที่ไม่รวมคะแนนสุดขั้วที่ปลายโค้งด้านละ 5 %
ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส	1084	12.34	73.13	74.20

ตาราง 39 ข. แสดงช่วงคะแนนต่ำ ปานกลางและสูงของดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส

กลุ่ม	* ช่วงคะแนน
ต่ำ	19.00 – 70.00
ปานกลาง	70.01 – 78.30
สูง	78.31 – 90.00

* ใช้ค่าเฉลี่ยบวกลบครึ่งหนึ่งของค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นเกณฑ์ในการแบ่งช่วงคะแนน

การแจกแจงของคะแนนมีลักษณะเบ้ทางซ้าย จึงทำการคำนวณค่าเฉลี่ยโดยไม่รวมคะแนนสุดขั้วที่ปลายโค้งสองด้าน ๆ ละร้อยละ 5 ได้ค่าเฉลี่ยใหม่เท่ากับ 74.20 จากนั้นจึงแบ่งคะแนนความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสออกเป็น 3 ระดับ ด้วยเกณฑ์ค่าเฉลี่ยบวกลบครึ่งหนึ่งของค่าเบี่ยงเบน-มาตรฐาน ได้ช่วงคะแนนต่ำอยู่ระหว่าง 19 ถึง 70 คะแนน ช่วงคะแนนปานกลางอยู่ระหว่าง 70.01 ถึง 78.30 คะแนน และช่วงคะแนนสูงอยู่ระหว่าง 78.31 ถึง 90 คะแนน

1. <u>**ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสกับสัมพันธภาพในครอบครัว**</u> จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวของคะแนนในกลุ่มตัวแปรสัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้าน ได้แก่ การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา (ค่าเฉลี่ย 47.93 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.49) และความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา (ค่าเฉลี่ย 49.39 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.54) พิจารณาตามการรายงานความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสระดับสูงปานกลางและต่ำ การวิเคราะห์ดังกล่าว กระทำในกลุ่มตัวอย่างรวมและกลุ่มย่อยที่แบ่งตามลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของผู้ตอบ 10 ตัวแปร ตัวแปรละ 2 กลุ่มคือ ตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของเยาวชน 5 ด้าน (ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ผลการเรียน และการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจาก

บุคคลภายนอกครอบครัว) และตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของบิดามารดา 5 ด้าน (ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว และประเภทของครอบครัว) รวมเป็น 20 กลุ่มย่อย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังนี้ (ตาราง 40 และ ตาราง 63 ก.ข. ถึง 83 ก.ข. ภาคผนวก ข.)

คะแนนการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา แปรปรวนไปตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 18 จาก 20 กลุ่ม และแปรปรวนไปตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในกลุ่มบิดา (ตาราง 40) เมื่อนำคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาของเยาวชนในครอบครัวที่บิดามารดารายงานความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสระดับสูง ปานกลางและต่ำ มาเปรียบเทียบกันเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ พบว่า กลุ่มบิดามารดาที่รายงานความสัมพันธ์กับคู่สมรสระดับสูง มีบุตรที่รายงานว่ารับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาสูงกว่ากลุ่มบิดามารดาที่รายงานความสัมพันธ์กับคู่สมรสระดับต่ำอย่างเด่นชัด พบผลเช่นนี้ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 19 จาก 20 กลุ่ม ที่สำคัญคือ กลุ่มที่มาจากครอบครัวเดี่ยว (ตาราง 63 ก.ข. ถึง 82 ก.ข. ภาคผนวก ข.) พบอีกว่า กลุ่มบิดามารดาที่รายงานความสัมพันธ์กับคู่สมรสระดับปานกลาง มีบุตรที่รายงานว่ารับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาสูงกว่ากลุ่มบิดามารดาที่รายงานความสัมพันธ์กับคู่สมรสระดับต่ำอย่างเด่นชัด พบผลเช่นนี้ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 17 จาก 20 กลุ่ม ที่สำคัญคือ กลุ่มมารดา กลุ่มที่ครอบครัวมีระดับเศรษฐกิจสูง และกลุ่มที่มาจากครอบครัวเดี่ยว (ตาราง 63 ก.ข. ถึง 73 ก.ข. , 75 ก.ข. ถึง 78 ก.ข. และ 80 ก.ข. ถึง 82 ก.ข. ภาคผนวก ข.) พบต่อไปอีกว่า กลุ่มบิดามารดาที่รายงานความสัมพันธ์กับคู่สมรสระดับสูง มีบุตรที่รายงานความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาสูงกว่ากลุ่มบิดามารดาที่รายงานความสัมพันธ์กับคู่สมรสระดับปานกลาง พบผลเช่นนี้ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 6 จาก 20 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเยาวชนอายุมาก กลุ่มที่เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4 กลุ่มมารดา กลุ่มบิดามารดาอายุมาก กลุ่มบิดามารดามีการศึกษาระดับสูง และกลุ่มจากครอบครัวประเภทเดี่ยว (ตาราง 63 ก.ข. , 67 ก.ข. , 69 ก.ข. , 75 ก.ข. , 77 ก.ข. , 79 ก.ข. และ 82 ก.ข. ภาคผนวก ข.)

คะแนนความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา แปรปรวนไปตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 18 จาก 20 กลุ่ม (ตาราง 40) เมื่อนำคะแนนเฉลี่ยความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดาในครอบครัวที่บิดามารดารายงานความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสระดับสูง ปานกลางและต่ำ มาเปรียบเทียบกันเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ พบว่า กลุ่มบิดามารดาที่รายงานความสัมพันธ์กับคู่สมรสระดับสูง มีบุตรที่รายงานความสัมพันธ์กับบิดามารดาสูงกว่ากลุ่มบิดามารดาที่รายงานความสัมพันธ์

ตาราง 40 (ต่อ)

ประเภทเยาวชน	atc	btc	dt	ef	kj
ระดับเศรษฐกิจของครอบครัวต่ำ	11.38***	4.28*	2.63	4.77**	2.79
	(N=274)	(N=274)	(N=273)	(N=268)	(N=270)
ระดับเศรษฐกิจของครอบครัวสูง	17.68***	5.31**	1.03	8.52***	7.63***
	(N=529)	(N=530)	(N=529)	(N=528)	(N=527)
ครอบครัวเดี่ยว	38.77***	14.52***	5.21**	19.33***	15.56***
	(N=898)	(N=899)	(N=896)	(N=894)	(N=895)
ครอบครัวขยาย	3.02	0.56	0.15	2.06	1.70
	(N=183)	(N=182)	(N=181)	(N=178)	(N=180)

* ค่านัยสำคัญที่ระดับ .05 , ** ที่ระดับ .01 , *** ที่ระดับ .001

atc = ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา

btc = ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา

dt = การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผล

ef = การรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา

kj = ทัศนคติต่อบิดามารดา

กับคู่สมรสระดับต่ำอย่างชัดเจน พบผลในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 18 จาก 20 กลุ่ม ที่สำคัญคือ กลุ่มมารดาและกลุ่มครอบครัวเดี่ยว (ตาราง 63 ก.ข. ถึง 73 ก.ข. และ 75 ก.ข. ถึง 82 ก.ข. ภาคผนวก ข.) พบอีกว่า กลุ่มบิดามารดาที่รายงานความสัมพันธ์กับคู่สมรสระดับปานกลาง มีบุตรที่รายงานความสัมพันธ์กับบิดามารดาสูงกว่ากลุ่มบิดามารดาที่รายงานความสัมพันธ์กับคู่สมรสระดับต่ำอย่างเด่นชัด พบผลเช่นนี้ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 6 จาก 20 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเยาวชนหญิง กลุ่มเยาวชนอายุน้อย กลุ่มเยาวชนมีผลการเรียนสูง กลุ่มเยาวชนที่รับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลภายนอกครอบครัวมาก กลุ่มบิดามารดามีการศึกษาต่ำและกลุ่มครอบครัวเดี่ยว (ตาราง 63 ก.ข. , 65 ก.ข. , 66 ก.ข. , 71 ก.ข. , 73 ก.ข. และ 78 ก.ข. ภาคผนวก ข.) พบต่อไปอีกว่า กลุ่มบิดามารดาที่รายงานความสัมพันธ์กับคู่สมรสระดับสูง มีบุตรที่รายงานความสัมพันธ์กับบิดามารดาสูงกว่ากลุ่มบิดามารดาที่รายงานความสัมพันธ์กับคู่สมรสระดับปานกลางอย่างเด่นชัด พบผลในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 4 จาก 20 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเยาวชนชาย กลุ่มเยาวชนที่มีผลการเรียนต่ำ กลุ่มบิดามารดามีการศึกษาระดับสูง และกลุ่มจากครอบครัวประเภทเดี่ยว (ตาราง 63 ก.ข. , 64 ก.ข. , 70 ก.ข. , 79 ก.ข. และ 82 ก.ข. ภาคผนวก ข.)

2. **<u>ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสกับการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวของเยาวชน</u>** กลุ่มตัวแปรการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวของเยาวชน ประกอบด้วย ตัวแปร 3 ด้าน ได้แก่ การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผล (ค่าเฉลี่ย 94.38 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 17.64) การรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา (ค่าเฉลี่ย 2.60 ค่าเบี่ยงเบน-มาตรฐาน 15.91) และทัศนคติต่อบิดามารดา (ค่าเฉลี่ย 95.15 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 16.96) ทั้ง 3 ด้านเป็นตัวแปรแฝง (ดูรายละเอียดเกี่ยวกับองค์ประกอบของตัวแปรแฝงแต่ละด้านและน้ำหนักองค์ประกอบได้ในหน้า 367 - 368)

ในการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวของการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผล การรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา และทัศนคติต่อบิดามารดา พิจารณาตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสระดับสูง ปานกลางและต่ำ การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ กระทำในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่แบ่งตามลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของเยาวชนและบิดามารดา 10 ตัวแปร ตัวแปรละ 2 กลุ่ม รวม 20 กลุ่มย่อย ปรากฏผลดังต่อไปนี้ (ตาราง 40 และ ตาราง 63 ก.ข. ถึง 83 ก.ข. ภาคผนวก ข.)

คะแนนการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผล แปรปรวนไปตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 9 จาก 20 กลุ่ม (ตาราง 40) เมื่อนำคะแนนเฉลี่ยการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลของเยาวชน

ในครอบครัวที่บิดามารดารายงานความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสระดับสูง ปานกลางและต่ำ มาเปรียบเทียบกันเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ พบว่า กลุ่มบิดามารดาที่รายงานความสัมพันธ์กับคู่สมรสระดับสูง มีบุตรที่รับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลมากกว่ากลุ่มบิดามารดาที่รายงานความสัมพันธ์กับคู่สมรสระดับต่ำอย่างเด่นชัด พบผลเช่นนี้ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 9 จาก 20 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเยาวชนหญิง กลุ่มเยาวชนอายุน้อย กลุ่มที่เรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มที่มีผลการเรียนต่ำ กลุ่มที่รับรู้ว่าได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลภายนอกครอบครัวมาก กลุ่มมารดา กลุ่มบิดามารดาอายุน้อย กลุ่มบิดามารดามีระดับการศึกษาต่ำ และกลุ่มที่มาจากครอบครัวประเภทเดี่ยว (ตาราง 63 ก.ข. , 65 ก.ข. , 66 ก.ข. , 68 ก.ข. , 70 ก.ข. , 73 ก.ข. , 75 ก.ข. , 76 ก.ข. , 78 ก.ข. และ 82 ก.ข. ภาคผนวก ข.) พบอีกว่า กลุ่มบิดามารดาที่รายงานความสัมพันธ์กับคู่สมรสระดับสูง มีบุตรที่รับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลมากกว่ากลุ่มบิดามารดาที่รายงานความสัมพันธ์กับคู่สมรสระดับปานกลาง พบผลนี้เฉพาะกลุ่มเยาวชนที่มีผลการเรียนต่ำ (ตาราง 70 ก.ข. ภาคผนวก ข.) และพบต่อไปอีกว่า กลุ่มบิดามารดาที่รายงานความสัมพันธ์กับคู่สมรสระดับปานกลาง มีบุตรที่รับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลมากกว่ากลุ่มบิดามารดาที่รายงานความสัมพันธ์กับคู่สมรสระดับต่ำ พบผลนี้เฉพาะในกลุ่มเยาวชนอายุน้อย (ตาราง 66 ก.ข. ภาคผนวก ข.)

คะแนนการรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา แปรปรวนไปตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 18 จาก 20 กลุ่ม และแปรปรวนไปตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในกลุ่มที่ครอบครัวมีระดับเศรษฐกิจต่ำ (ตาราง 40) เมื่อนำคะแนนเฉลี่ยการรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาของเยาวชนในครอบครัวที่บิดามารดารายงานความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสระดับสูง ปานกลางและต่ำ มาเปรียบเทียบกันเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ พบว่า กลุ่มบิดามารดาที่รายงานความสัมพันธ์กับคู่สมรสระดับต่ำ มีบุตรที่รับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดามากกว่ากลุ่มบิดามารดาที่รายงานความสัมพันธ์กับคู่สมรสระดับสูง พบในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 19 จาก 20 กลุ่ม ที่สำคัญคือ กลุ่มที่มาจากครอบครัวประเภทเดี่ยว (ตาราง 63 ก.ข. ถึง 82 ก.ข. ภาคผนวก ข.) พบอีกว่า กลุ่มบิดามารดาที่รายงานความสัมพันธ์กับคู่สมรสระดับต่ำ มีบุตรที่รับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดามากกว่ากลุ่มบิดามารดาที่รายงานความสัมพันธ์กับคู่สมรสระดับปานกลาง พบผลเช่นนี้ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 9 จาก 20 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเยาวชนหญิง กลุ่มเยาวชนอายุน้อย กลุ่มที่เรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มที่มีผลการเรียนสูง กลุ่มที่รับรู้ว่าได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลภายนอกครอบครัวน้อย กลุ่มมารดา กลุ่มบิดามารดาอายุ

น้อย กลุ่มบิดามารดามีระดับการศึกษาต่ำและกลุ่มที่มาจากครอบครัวประเภทเดี่ยว (ตาราง 63 ก.ข. , 65 ก.ข. , 66 ก.ข. , 68 ก.ข., 71 ก.ข. , 72 ก.ข. , 75 ก.ข. , 76 ก.ข. , 78 ก.ข. และ 82 ก.ข. ภาคผนวก ข.) และพบต่อไปอีกว่า กลุ่มบิดามารดาที่รายงานความสัมพันธ์กับคู่สมรสระดับปานกลาง มีบุตรที่รับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดามากกว่ากลุ่มบิดามารดาที่รายงานความสัมพันธ์กับคู่สมรสระดับสูงด้วย พบผลชัดเจนในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 8 จาก 20 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเยาวชนอายุมาก กลุ่มที่เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4 กลุ่มที่มีผลการเรียนต่ำ กลุ่มที่รับรู้ว่าได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลภายนอกครอบครัวมาก กลุ่มบิดา กลุ่มบิดามารดาอายุมาก กลุ่มบิดามารดามีระดับการศึกษาสูง และกลุ่มที่มาจากครอบครัวประเภทเดี่ยว (ตาราง 63 ก.ข. , 67 ก.ข. , 69 ก.ข. , 70 ก.ข. , 73 ก.ข. , 74 ก.ข. , 77 ก.ข. , 79 ก.ข. และ 82 ก.ข. ภาคผนวก ข.)

คะแนนทัศนคติต่อบิดามารดา แปรปรวนไปตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 18 จาก 20 กลุ่ม (ตาราง 40) เมื่อนำคะแนนเฉลี่ยทัศนคติต่อบิดามารดาของเยาวชนในครอบครัวที่บิดามารดารายงานความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสระดับสูง ปานกลางและต่ำ มาเปรียบเทียบกันเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ พบว่า กลุ่มบิดามารดาที่รายงานความสัมพันธ์กับคู่สมรสระดับสูง มีบุตรที่มีทัศนคติที่ดีต่อบิดามารดาสูงกว่ากลุ่มบิดามารดาที่รายงานความสัมพันธ์กับคู่สมรสระดับต่ำ พบผลเด่นชัดในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 17 จาก 20 กลุ่ม ที่สำคัญคือ กลุ่มมารดา กลุ่มจากครอบครัวระดับเศรษฐกิจสูง และกลุ่มที่มาจากครอบครัวประเภทเดี่ยว (ตาราง 63 ก.ข. , 75 ก.ข. , 81 ก.ข. และ 82 ก.ข. ภาคผนวก ข.) พบอีกว่า กลุ่มบิดามารดาที่รายงานความสัมพันธ์กับคู่สมรสระดับปานกลางมีบุตรที่มีทัศนคติที่ดีต่อบิดามารดาสูงกว่ากลุ่มบิดามารดาที่รายงานความสัมพันธ์กับคู่สมรสระดับต่ำ พบผลเด่นชัดในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 7 จาก 20 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเยาวชนหญิง กลุ่มเยาวชนอายุน้อย กลุ่มเยาวชนอายุมาก กลุ่มที่เรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มมารดา กลุ่มบิดามารดามีระดับการศึกษาต่ำ และกลุ่มที่มาจากครอบครัวประเภทเดี่ยว (ตาราง 63 ก.ข. , 65 ก.ข. ถึง 68 ก.ข. , 75 ก.ข. , 78 ก.ข. และ 82 ก.ข. ภาคผนวก ข.) พบต่อไปอีกว่า กลุ่มบิดามารดาที่รายงานความสัมพันธ์กับคู่สมรสระดับสูง มีบุตรที่มีทัศนคติที่ดีต่อบิดามารดาสูงกว่ากลุ่มบิดามารดาที่รายงานความสัมพันธ์กับคู่สมรสระดับปานกลางอย่างเด่นชัด พบผลในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 5 จาก 20 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเยาวชนชาย กลุ่มเยาวชนอายุมาก กลุ่มที่มีผลการเรียนต่ำ กลุ่มบิดามารดามีระดับการศึกษาสูง และกลุ่มที่มาจากครอบครัวประเภทเดี่ยว (ตาราง 63 ก.ข. , 64 ก.ข. , 67 ก.ข. , 70 ก.ข. , 79 ก.ข. และ 82 ก.ข. ภาคผนวก ข.)

สรุปว่า การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผล การรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาและทัศนคติต่อบิดามารดาจากการรายงานของเยาวชน แปรปรวนไปตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสจากการรายงานของบิดามารดาอย่างเชื่อมั่นได้ โดยกลุ่มบิดามารดาที่รายงานว่ามีความสัมพันธ์กับคู่สมรสระดับสูง มีบุตรที่รายงานว่าบิดากับมารดามีความสัมพันธ์กันสูง มีบุตรที่มีความสัมพันธ์กับบิดามารดาสูง รับรู้ว่าบิดามารดาให้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลมาก และมีทัศนคติที่ดีต่อบิดามารดามากกว่ากลุ่มบิดามารดาที่รายงานว่ามีความสัมพันธ์กับคู่สมรสระดับต่ำ ผลดังกล่าวพบเด่นชัดในกลุ่มตัวอย่างโดยรวมและในกลุ่มย่อยส่วนใหญ่ ยกเว้นด้านการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลที่พบเด่นชัดในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 9 จาก 20 กลุ่ม และพบอีกว่า กลุ่มบิดามารดาที่รายงานว่ามีความสัมพันธ์กับคู่สมรสระดับปานกลาง มีบุตรที่รายงานว่าบิดากับมารดามีความสัมพันธ์กันสูง มีบุตรที่มีความสัมพันธ์กับบิดามารดาสูง รับรู้ว่าบิดามารดาให้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลมาก และมีทัศนคติที่ดีต่อบิดามารดามากกว่ากลุ่มบิดามารดาที่รายงานว่ามีความสัมพันธ์กับคู่สมรสระดับต่ำ ผลเช่นนี้พบเด่นชัดในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยเพียงบางกลุ่ม นอกจากนั้น ยังพบว่า กลุ่มบิดามารดาที่รายงานว่ามีความสัมพันธ์กับคู่สมรสระดับสูง มีบุตรที่รายงานว่าบิดากับมารดามีความสัมพันธ์กันสูง มีบุตรที่มีความสัมพันธ์กับบิดามารดาสูง รับรู้ว่าบิดามารดาให้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลมาก และมีทัศนคติที่ดีต่อบิดามารดามากกว่ากลุ่มบิดามารดาที่รายงานว่ามีความสัมพันธ์กับคู่สมรสระดับปานกลาง ผลเช่นนี้พบเด่นชัดในกลุ่มย่อยเพียงบางกลุ่ม สำหรับการรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดานั้น พบว่า กลุ่มบิดามารดาที่รายงานว่ามีความสัมพันธ์กับคู่สมรสระดับต่ำ มีบุตรที่รับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดามากกว่ากลุ่มบิดามารดาที่รายงานว่ามีความสัมพันธ์กับคู่สมรสระดับสูง พบผลชัดเจนในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยเกือบทุกกลุ่ม พบอีกว่า กลุ่มบิดามารดาที่รายงานว่ามีความสัมพันธ์กับคู่สมรสระดับต่ำ มีบุตรที่รับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดามากกว่ากลุ่มบิดามารดาที่รายงานว่ามีความสัมพันธ์กับคู่สมรสระดับปานกลาง และกลุ่มบิดามารดาที่รายงานว่ามีความสัมพันธ์กับคู่สมรสระดับปานกลาง มีบุตรที่รับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดามากกว่ากลุ่มบิดามารดาที่รายงานว่ามีความสัมพันธ์กับคู่สมรสระดับสูง ผลทั้ง 2 ส่วนนี้พบในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยเพียงบางกลุ่ม

กล่าวได้ว่า เยาวชนซึ่งมีบิดามารดารายงานความสัมพันธ์กับคู่สมรสระดับสูง เป็นผู้ที่รายงานว่าบิดากับมารดาของตนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมาก ตนเองมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดามาก รับรู้ว่าบิดามารดาให้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลมาก มีทัศนคติที่ดีต่อ

บิดามารดามากกว่าเยาวชนซึ่งมีบิดามารดารายงานความสัมพันธ์กับคู่สมรสระดับต่ำอย่างเด่นชัดในเยาวชนโดยรวมและเยาวชนและบิดามารดาประเภทต่าง ๆ ที่ศึกษาเกือบทุกประเภท สำหรับการเปรียบเทียบเยาวชนที่บิดามารดารายงานว่ามีความสัมพันธ์กับคู่สมรสระดับปานกลางกับต่ำและสูงกับปานกลางนั้น พบผลเด่นชัดในเยาวชนและบิดามารดาบางประเภทเท่านั้น ส่วนการรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา พบผลสอดคล้องกันในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยเกือบทุกกลุ่มว่าเยาวชนที่บิดามารดารายงานความสัมพันธ์กับคู่สมรสระดับต่ำ เป็นผู้ที่รับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดามากกว่าผู้ที่บิดามารดารายงานความสัมพันธ์กับคู่สมรสระดับสูง

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ แสดงให้เห็นว่า การแบ่งคะแนนความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสจากการรายงานของบิดามารดา โดยใช้***เกณฑ์ค่าเฉลี่ยบวกและลบครึ่งหนึ่งของค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน*** ออกเป็นกลุ่มคะแนนสูง ปานกลางและต่ำ ปรากฏว่า ช่วงคะแนนสูงเปรียบเทียบกับช่วงคะแนนต่ำสามารถจำแนกตัวแปรตามสัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้าน (การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาและความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา) และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน (การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผล การรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา และทัศนคติต่อบิดามารดา) ของเยาวชนจากครอบครัวทุกประเภทที่ศึกษาได้อย่างชัดเจน ส่วนช่วงคะแนนปานกลางกับต่ำและสูงกับปานกลางก็สามารถจำแนกตัวแปรตามดังกล่าวได้ชัดเจนในครอบครัวหลายประเภท

สรุปและอภิปรายผล

งานวิจัย 2 นี้ เป็นงานวิจัยประเภทศึกษาความสัมพันธ์เปรียบเทียบ มีจุดมุ่งหมาย 3 ประการคือ (1) ตรวจสอบความเกี่ยวข้องในการรับรู้เรื่องคุณภาพชีวิตสมรสด้านการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาจากการรายงานของบุตรและบิดาหรือมารดาในครอบครัวประเภทต่าง ๆ และค้นหาปัจจัยสำคัญที่สามารถอธิบายความแตกต่างในการรับรู้ของบิดามารดาและของบุตรเรื่องคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดา (2) ค้นหาปัจจัยเชิงผลของคุณภาพชีวิตสมรสด้านการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา โดยพิจารณาทั้งผลทางตรงต่อจิตลักษณะและพฤติกรรมของบุตร และผลทางอ้อมผ่านการรับรู้ของบุตรเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อกันในครอบครัว และ (3) วิเคราะห์เปรียบเทียบช่วงคะแนนของคุณภาพชีวิตสมรสด้านการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาตามเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อหาช่วงคะแนนที่มีประสิทธิภาพสูงในการบ่งชี้ผลที่มีต่อจิตลักษณะและพฤติกรรมของเยาวชนผู้เป็นบุตร

เพื่อตอบสนองจุดมุ่งหมายประการแรกดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยไว้ดังปรากฏใน ***ขอบเขตการวิจัยที่หนึ่ง*** (ภาพ 13) ประกอบด้วย ***ตัวแปรอิสระ*** ได้แก่ จิตลักษณะและพฤติกรรมของเยาวชน 9 ด้าน จิตลักษณะและพฤติกรรมของบิดาหรือมารดา 5 ด้าน ***ตัวแปรตาม*** ได้แก่ ความแตกต่างในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดา และ***ตัวแปรประสาน*** ได้แก่ ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของเยาวชน 4 ด้าน และของบิดามารดา 6 ด้าน รวมตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาทั้งหมด 25 ตัวแปร มีสมมติฐานในการวิจัย 1 ข้อ เพื่อดำเนินการตามจุดมุ่งหมายประการที่สองและสาม มีการกำหนดขอบเขตในการวิจัยดังปรากฏในหัวข้อ ***ขอบเขตการวิจัยที่สอง*** (ภาพ 14) ประกอบด้วย ***ตัวแปรอิสระ*** ได้แก่ ตัวแปรกลุ่มสัมพันธภาพในครอบครัวจากการรายงานของบิดามารดาและบุตร 5 ด้าน ***ตัวแปรตาม*** ได้แก่ จิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน และพฤติกรรม 3 ด้าน ***ตัวแปรอธิบาย*** ได้แก่ กลุ่มตัวแปรการรับรู้ของเยาวชนเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 6 ด้าน และ***ตัวแปรประสาน*** ได้แก่ ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของเยาวชนและบิดามารดาฝ่ายละ 5 ด้าน รวมตัวแปรที่เกี่ยวข้อง 29 ตัวแปร มีสมมติฐานในการวิจัย 3 ข้อ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย เยาวชนวัยรุ่นที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 , 3 และ 4 และบิดาหรือมารดาของเยาวชนเหล่านี้ รวม 2,178 คน จาก 1,089 ครอบครัว หน่วยในการวิเคราะห์คือ ครอบครัว การวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวกระทำทั้งในกลุ่มตัวอย่างโดยรวมและในกลุ่มย่อยตามประเภทของผู้ถูกศึกษาหลายด้าน เพื่อให้ได้ผลวิจัยที่กว้างและลึกซึ้งเกี่ยวกับผลกระทบของคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาที่มีต่อจิตลักษณะและพฤติกรรมของเยาวชนไทย

สรุปและอภิปรายผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐาน

จากการประมวลเอกสารด้านทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแต่งงานและชีวิตครอบครัว ทั้งในและต่างประเทศ ทำให้คณะผู้วิจัยสามารถคาดถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่นำมาศึกษาในเชิงเหตุและผล จึงตั้งสมมติฐานไว้ 4 ข้อด้วยกัน ในส่วนต่อไปนี้จะได้ประมวลสรุปและอภิปรายผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานแต่ละข้อ เพื่อพิจารณาว่า ข้อมูลที่ได้เป็นไปตามความคาดหมายเพียงใด

สรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน 1 สมมติฐานในการวิจัยข้อนี้มีเนื้อความว่า “ ยิ่งเยาวชนมีลักษณะต่อไปนี้ในปริมาณมากเท่าใด (สุขภาพจิตดีมาก มีทัศนคติที่ดีต่อบิดาและ

มารดา รับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลมาก สามารถจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาได้มาก แต่ประเมินว่าปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดามีน้อย และรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลภายนอกครอบครัวมาก) และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดามากเท่าใด และยิ่งบิดามารดามีลักษณะต่อไปนี้มากเท่าใด (สุขภาพจิตดีมาก มีทัศนคติที่ดีต่อบุตร และรับรู้ว่าครอบครัวมีสภาพเศรษฐกิจดี) และมีพฤติกรรมด้านต่อไปนี้มากเท่าใด (มีความใกล้ชิดบุตรมากและปรับตัวเข้ากับคู่สมรสได้มาก) บุตรและบิดามารดาก็ยิ่งรับรู้เรื่องคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาแตกต่างกันน้อยลงเท่านั้น เมื่อนำตัวแปร 2 ชุด คือ ชุดบุตร 9 ด้าน และชุดบิดามารดา 5 ด้าน รวม 14 ด้าน เข้าร่วมทำนายปริมาณความแตกต่างในการรับรู้เรื่องคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดา ตัวแปรชุดบุตรสามารถเพิ่มปริมาณการทำนายตัวแปรตามได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ”

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ มุ่งค้นหาตัวทำนายปริมาณความแตกต่างในการรับรู้ของบิดามารดาและของบุตรเรื่องคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดา ปริมาณความแตกต่างในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสได้จากผลต่างระหว่างคะแนนความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสจากการรายงานของบิดามารดา และคะแนนการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาจากการรายงานของบุตร ปริมาณความแตกต่างในที่นี้จึงเกิดขึ้นในสองกรณี (1) คะแนนฝ่ายบิดามารดามากกว่าฝ่ายบุตร และ(2) คะแนนฝ่ายบุตรมากกว่าฝ่ายบิดามารดา มีการวิเคราะห์ข้อมูลแยกในแต่ละกรณีดังกล่าวเป็นสามส่วน ***ส่วนแรก*** ทำการวิเคราะห์ด้วยวิธีถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้น เพื่อได้ทราบปริมาณการทำนายและตัวทำนายสำคัญ ***ส่วนที่สอง*** ใช้วิธีถดถอยพหุคูณแบบมาตรฐาน เพื่อได้ทราบปริมาณการทำนายของแต่ละชุดตัวแปร และ***ส่วนที่สาม*** ใช้วิธีถดถอยพหุคูณแบบมีลำดับ เพื่อให้ทราบว่าชุดตัวแปรบุตรสามารถเพิ่มปริมาณการทำนายตัวแปรตามได้อย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ เพียงใด โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 18 กลุ่ม

1. **<u>กรณีบิดามารดารายงานคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสสูงกว่าที่บุตรรายงาน</u>**

พบว่า ตัวแปรจิตลักษณะและพฤติกรรมของบุตร 9 ด้านและของบิดามารดา 5 ด้าน รวม 14 ด้านร่วมกันทำนายความแตกต่างในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาในครอบครัวโดยรวม (521 ครอบครัว) และในครอบครัวประเภทต่าง ๆ 18 ประเภทได้อย่างเด่นชัด ปริมาณการทำนายอยู่ระหว่างร้อยละ 19.70 ถึงร้อยละ 38.40 โดยมี***ตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา*** เป็นตัวทำนายที่มีน้ำหนักมากเป็นลำดับแรก ปรากฏในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 13 จาก 18 กลุ่ม ***การประเมินปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา*** เป็นตัวทำนายที่มีน้ำหนักมากเป็นลำดับแรกเช่นกัน ปรากฏในกลุ่มย่อย 4 จาก 18 กลุ่ม (ที่สำคัญคือ กลุ่มเยาวชน

หญิงและกลุ่มบิดามารดามีความเครียดในการทำงานน้อย) และยังเป็นตัวทำนายที่มีน้ำหนักมากเป็นลำดับที่สองในกลุ่มย่อย 6 กลุ่ม (ที่สำคัญคือ กลุ่มครอบครัวเดี่ยว กลุ่มเยาวชนที่เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4 กลุ่มบิดา และกลุ่มบิดามารดาอายุมาก) ***การปรับตัวระหว่างคู่สมรส*** เป็นตัวทำนายที่มีน้ำหนักมากเป็นลำดับที่สองในกลุ่มย่อย 5 กลุ่ม (ที่สำคัญคือ กลุ่มเยาวชนชาย กลุ่มที่ครอบครัวมีระดับเศรษฐกิจต่ำ และกลุ่มบิดามารดามีความเครียดในการทำงานมาก) ***ทัศนคติต่อบุตร*** เป็นตัวทำนายที่มีน้ำหนักมากเป็นลำดับที่สองในกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม (ได้แก่ กลุ่มเยาวชนหญิง กลุ่มเยาวชนที่เรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มบิดามารดาอายุน้อย และกลุ่มที่ครอบครัวมีระดับเศรษฐกิจสูง) และ ***ทัศนคติต่อบิดา*** เป็นตัวทำนายที่มีน้ำหนักมากเป็นลำดับแรกในกลุ่มเยาวชนที่เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4 และมีน้ำหนักมากเป็นลำดับที่สองในกลุ่มบิดามารดามีความเครียดในการทำงานน้อยด้วย จากผลข้างต้น กล่าวได้ว่าเยาวชนที่รายงานว่ามีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดามากและมีทัศนคติที่ดีต่อบิดามากเท่าใด ทั้งบุตรและบิดามารดาก็ยิ่งรับรู้เรื่องคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาแตกต่างกันมากเท่านั้น (อีกนัยหนึ่ง ทั้งสองฝ่ายรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสสอดคล้องกันน้อยเท่านั้น) และยิ่งเยาวชนประเมินปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาน้อยเท่าใด บุตรและบิดามารดาก็ยิ่งรับรู้เรื่องคุณภาพชีวิตสมรสแตกต่างกันมากเท่านั้น ซึ่งไม่เป็นไปตามความคาดหมาย อย่างไรก็ตาม พบว่า ยิ่งบิดามารดารายงานว่าปรับตัวเข้ากันได้ดีและมีทัศนคติที่ดีต่อบุตรมากเท่าใด บุตรและบิดามารดาก็ยิ่งรับรู้เรื่องคุณภาพชีวิตสมรสแตกต่างกันน้อยลงเท่านั้น ซึ่งตรงกับความคาดหมาย

พบว่า ชุดตัวแปรบุตร 9 ด้านร่วมกันทำนายความแตกต่างในการรับรู้เรื่องคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาได้อย่างเด่นชัดในครอบครัวทุกประเภทที่ศึกษา ปริมาณการทำนายอยู่ระหว่างร้อยละ 17.80 ถึงร้อยละ 39.80 กลุ่มที่ทำนายได้มากคือ กลุ่มครอบครัวขยาย กลุ่มครอบครัวที่บิดามารดาอายุมาก กลุ่มบิดามารดามีความเครียดในการทำงานน้อย และกลุ่มบิดาเป็นต้น ส่วนชุดตัวแปรบิดามารดา 5 ด้านร่วมกันทำนายตัวแปรตามเดียวกันนี้ได้อย่างเด่นชัดในกลุ่มบิดามารดามีความเครียดในการทำงานน้อยเพียงกลุ่มเดียว (ปริมาณการทำนายร้อยละ 9.20) กล่าวได้ว่า ชุดตัวแปรบุตรทำนายความแตกต่างในการรับรู้เรื่องคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาได้มากกว่าชุดตัวแปรบิดามารดา ปริมาณการทำนายของตัวแปร 2 ชุดนี้ต่างกันมากในกลุ่มบิดามารดาอายุมาก รองลงมาคือ กลุ่มครอบครัวขยายและกลุ่มเยาวชนชาย เป็นต้น

พบว่า เมื่อควบคุมความแปรปรวนของชุดตัวแปรบิดามารดา ชุดตัวแปรบุตรร่วมกันทำนายความแตกต่างในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาเพิ่มขึ้นโดยอิสระอย่างเด่นชัดในครอบครัวทุกประเภท ปริมาณการทำนายอยู่ระหว่างร้อยละ 25.10 ถึงร้อยละ 39.80 โดย

ทำนายได้สูงสุดในกลุ่มบิดามารดาอายุมาก รองลงมาคือ กลุ่มครอบครัวขยายและกลุ่มเยาวชนชาย เป็นต้น

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างที่บิดามารดารายงานคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสสูงกว่าที่บุตรรายงาน ได้ว่า ชุดตัวแปรจิตลักษณะและพฤติกรรมของบุตร 9 ด้านมีอำนาจในการทำนายความแตกต่างในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดามากกว่าชุดตัวแปรบิดา-มารดา เมื่อนำตัวแปรทั้งสองชุดเข้าร่วมทำนายตัวแปรตามดังกล่าว พบว่า ตัวแปรฝ่ายบุตร ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา การประเมินปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาและทัศนคติต่อบิดา เป็นตัวทำนายในลำดับแรกและลำดับที่สองในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยหลายกลุ่ม แต่มีทิศทางการทำนายที่กลับกับความคาดหมาย ส่วนตัวแปรชุดบิดามารดา ได้แก่ การปรับตัวระหว่างคู่สมรสและทัศนคติต่อบุตร เป็นตัวทำนายลำดับที่สองในบางกลุ่มย่อยและมีทิศทางเป็นไปตามความคาดหมาย พบด้วยว่า ชุดตัวแปรบุตรสามารถเพิ่มปริมาณการทำนายตัวแปรตามได้อย่างชัดเจนในครอบครัวทุกประเภทที่ศึกษา เมื่อทำการควบคุมความแปรปรวนของชุดตัวแปรบิดามารดา ซึ่งเป็นไปตามความคาดหมาย

2. <u>**กรณีบุตรรายงานคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสสูงกว่าที่บิดามารดารายงาน**</u>

พบว่า ตัวแปรจิตลักษณะและพฤติกรรมของบุตร 9 ด้าน และของบิดามารดา 5 ด้าน รวม 14 ตัวแปร ร่วมกันทำนายความแตกต่างในการรับรู้ของบิดามารดาและของบุตรเรื่องคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาในครอบครัวโดยรวม (473 ครอบครัว) และในครอบครัวประเภทต่าง ๆ 18 ประเภทได้อย่างชัดเจน ปริมาณการทำนายอยู่ระหว่างร้อยละ 18.20 ถึง 50.20 โดยมี***ตัวแปรการปรับตัวระหว่างคู่สมรส*** เป็นตัวทำนายที่มีน้ำหนักมากเป็นลำดับแรก ปรากฏในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทุกกลุ่ม ***ตัวแปรการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล*** เป็นตัวทำนายที่มีน้ำหนักมากเป็นลำดับที่สอง ปรากฏในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 9 จาก 18 กลุ่ม (ได้แก่ กลุ่มเยาวชนชาย กลุ่มเยาวชนที่เรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มเยาวชนมีผลการเรียนต่ำ กลุ่มบิดา กลุ่มบิดามารดาอายุน้อย กลุ่มบิดามารดามีการศึกษาต่ำ กลุ่มมีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวต่ำ กลุ่มครอบครัวเดี่ยว และกลุ่มที่บิดามารดามีความเครียดในการทำงานน้อย) ***ตัวแปรทัศนคติต่อบิดา*** เป็นตัวแปรที่มีน้ำหนักในการทำนายเป็นลำดับที่สองเช่นกัน ปรากฏในกลุ่มย่อย 5 กลุ่ม (ได้แก่ กลุ่มเยาวชนหญิง กลุ่มเยาวชนมีผลการเรียนสูง กลุ่มมีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวสูง กลุ่มครอบครัวขยาย และกลุ่มที่บิดามารดามีความเครียดในการทำงานมาก) และ***ตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา*** เป็นตัวแปรที่มีน้ำหนักในการทำนายเป็นลำดับที่สองเช่นเดียวกับตัวแปรการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล

และทัศนคติต่อบิดา ปรากฏในกลุ่มย่อย 3 กลุ่ม (ได้แก่ กลุ่มเยาวชนที่เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4 กลุ่มมารดา และกลุ่มบิดามารดามีการศึกษาสูง) กล่าวได้ว่า ยิ่งบิดามารดารายงานว่ามีการปรับตัวเข้ากันได้ดีมากเท่าใด บุตรและบิดามารดาก็ยิ่งรายงานความแตกต่างในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาน้อยลงเท่านั้น ซึ่งเป็นไปตามความคาดหมาย อย่างไรก็ตาม พบด้วยว่า ยิ่งบุตรรายงานว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก มีทัศนคติที่ดีต่อบิดา และบุตรมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดามากเท่าใด บุตรและบิดามารดาก็รายงานความแตกต่างในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดามากเท่านั้น ซึ่งตรงข้ามกับความคาดหมาย

พบว่าชุดตัวแปรบิดามารดา 5 ด้านร่วมกันทำนายความแตกต่างในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาได้อย่างเด่นชัดในครอบครัวทุกประเภทที่ศึกษา ปริมาณการทำนายอยู่ระหว่างร้อยละ 15.80 ถึงร้อยละ 41.60 โดยทำนายได้สูงสุดในกลุ่มครอบครัวขยาย รองลงมาคือ กลุ่มเยาวชนหญิง กลุ่มบิดามารดามีความเครียดในการทำงานมาก กลุ่มเยาวชนมีผลการเรียนสูง กลุ่มมารดา กลุ่มที่มีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวต่ำ และกลุ่มเยาวชนที่เรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นต้น ส่วนตัวแปรชุดบุตร 9 ด้านร่วมกันทำนายตัวแปรตามเดียวกันนี้ได้อย่างเด่นชัดในกลุ่มบิดาและกลุ่มเยาวชนชาย (ปริมาณการทำนายร้อยละ 17.50 และ 8.20 ตามลำดับ) กล่าวได้ว่า ชุดตัวแปรบิดามารดาทำนายความแตกต่างในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาได้มากกว่าชุดตัวแปรบุตร ปริมาณการทำนายของตัวแปร 2 ชุดนี้ต่างกันมากในกลุ่มเยาวชนหญิง กลุ่มครอบครัวขยาย กลุ่มมารดา และกลุ่มเยาวชนที่เรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นต้น

พบว่า เมื่อควบคุมความแปรปรวนของชุดตัวแปรบิดามารดา ชุดตัวแปรบุตรร่วมกันทำนายความแตกต่างในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาเพิ่มขึ้นโดยอิสระอย่างเด่นชัดในครอบครัว 14 จาก 18 ประเภท ปริมาณการทำนายอยู่ระหว่างร้อยละ 3.10 ถึงร้อยละ 16.50 โดยทำนายได้สูงสุดในกลุ่มบิดามารดามีความเครียดในการทำงานน้อย รองลงมาคือ กลุ่มบิดาและกลุ่มครอบครัวขยาย

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างที่บุตรรายงานคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสสูงกว่าที่บิดามารดารายงานได้ว่า ชุดตัวแปรจิตลักษณะและพฤติกรรม 5 ด้านของบิดามารดามีอำนาจในการทำนายความแตกต่างในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดามากกว่าชุดตัวแปรบุตร เมื่อนำตัวแปรทั้ง 2 ชุดร่วมกันทำนายตัวแปรตามดังกล่าว พบว่า ตัวแปรชุดบิดามารดา ได้แก่ การปรับตัวระหว่างคู่สมรสเป็นตัวทำนายลำดับแรกในครอบครัวทุกประเภท และมีทิศทางการทำนายเป็นไปตามความคาดหมาย ส่วนตัวแปรชุดบุตร ได้แก่ การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ทัศนคติต่อบิดา และความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา เป็นตัว

ทำนายลำดับที่สองและสามในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยบางกลุ่ม แต่มีทิศทางการทำนายกลับกับความคาดหมาย พบด้วยว่า ชุดตัวแปรบุตรสามารถเพิ่มปริมาณการทำนายตัวแปรตามได้อย่างชัดเจนในครอบครัวโดยรวมและครอบครัว 14 จาก 18 ประเภท เมื่อทำการควบคุมความแปรปรวนของชุดตัวแปรบิดามารดา ซึ่งเป็นไปตามความคาดหมาย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างครอบครัวทั้งสองกรณีให้การสนับสนุนสมมติ-ฐาน 1 บางส่วน กล่าวคือ ในกรณีบิดามารดารายงานคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสสูงกว่าบุตร ชุดตัวแปรบุตรมีอำนาจในการทำนายความแตกต่างในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดามากกว่าชุดตัวแปรบิดามารดา และตัวแปรในชุดบุตรที่มีบทบาทอย่างสำคัญในการอธิบายตัวแปรตามใน 3 ลำดับแรกคือ ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา การประเมินปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา และทัศนคติต่อบิดา ส่วนในกรณีบุตรรายงานคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสสูงกว่าบิดามารดา ชุดตัวแปรบิดามารดากลับมีอำนาจในการทำนายความแตกต่างในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดามากกว่าชุดตัวแปรบุตร และตัวแปรในชุดบิดามารดาที่มีบทบาทอย่างสำคัญในการอธิบายตัวแปรตามเป็นลำดับแรกในครอบครัวทุกประเภทที่ศึกษาคือ การปรับตัวระหว่างคู่สมรส อย่างไรก็ตาม ในทั้งสองกรณี ชุดตัวแปรบุตร 9 ด้าน มีอำนาจในการร่วมทำนายตัวแปรตามเพิ่มขึ้นโดยอิสระอย่างเด่นชัด เมื่อทำการควบคุมความแปรปรวนของชุดตัวแปรบิดามารดาแล้ว

ในการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างครอบครัวทั้งสองกรณี พบว่า ตัวแปรฝ่ายบิดามารดาคือ การปรับตัวระหว่างคู่สมรส เป็นตัวแปรที่มีน้ำหนักในการทำนายตัวแปรตามมากอยู่ในลำดับแรกในครอบครัวทุกประเภท และมีทิศทางการทำนายที่เป็นไปตามสมมติฐาน กล่าวคือ ยิ่งบิดามารดาปรับตัวเข้ากันได้ดีมากเท่าใด บิดามารดาและบุตรก็รายงานเรื่องคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาแตกต่างกันน้อยลงเท่านั้น ผลวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลวิจัยในต่างประเทศ โดย แคลเลน และ นอลเลอร์ (Callan and Noller, 1986) ซึ่งศึกษาการรับรู้ของบิดามารดาและบุตรวัยรุ่นเกี่ยวกับการปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว จำนวน 54 ครอบครัว และมีการวัดคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาด้วยแบบวัดการปรับตัวระหว่างบุคคลของ สแปนเนียร์ ซึ่งเป็นแบบวัดฉบับที่คณะผู้วิจัยนำมาปรับปรุงใช้วัดการปรับตัวระหว่างคู่สมรสในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ในครอบครัวที่มีบุตรหญิงและชีวิตสมรสของบิดามารดามีคุณภาพสูง บุตรหญิงประเมินสมาชิกในครอบครัวว่ามีลักษณะเป็นมิตรสูงกว่าบุตรหญิงที่ชีวิตสมรสของบิดามารดามีคุณภาพต่ำ และในครอบครัวที่มีบุตรชายและชีวิตสมรสของบิดามารดามีคุณภาพสูง บุตรชายประเมินว่าบิดามารดาแสดงอำนาจเหนือน้อยกว่าบุตรชายที่ชีวิตสมรสของบิดามารดามีคุณภาพต่ำ แสดงว่า การที่บิดา

มารดามีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดี ทำให้บุตรประเมินลักษณะของสมาชิกในครอบครัวในทางบวกมากขึ้น จึงคาดว่าจะเกิดการรับรู้เรื่องต่าง ๆ ที่แตกต่างกันน้อยลง

ในการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างกรณีบิดามารดารายงานคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสสูงกว่าบุตร พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดาจากการรายงานของบุตรเป็นตัวแปรที่มีน้ำหนักในการทำนายตัวแปรตามมากอยู่ในลำดับแรกในกลุ่มครอบครัวโดยรวมและครอบครัวหลายประเภท แต่มีทิศทางการทำนายไม่เป็นไปตามสมมติฐาน กล่าวคือ ยิ่งเยาวชนและบิดามารดามีความสัมพันธ์กันดีมากเท่าใด ความแตกต่างในการรับรู้เรื่องคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาก็ยิ่งมีมากเท่านั้น ผลวิจัยส่วนนี้ขัดแย้งกับผลวิจัยในต่างประเทศและในประเทศไทย ในต่างประเทศ ฮันส์เบอร์เจอร์ (Hunsberger, 1983) ศึกษาครอบครัวที่มีบุตรวัยรุ่นในออสเตรเลีย พบว่า การปฏิสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดาอย่างใกล้ชิด ทำให้เยาวชนและบิดามารดามีความคิดเห็นและความเชื่อสอดคล้องกัน เช่น ความเชื่อทางศาสนา และเมื่อไม่นานมานี้ นักจิตวิทยาครอบครัวกลุ่มหนึ่ง (Jaccard et al., 1998) ได้ทำการวิจัยความสอดคล้องระหว่างมารดากับบุตรในการรายงานพฤติกรรมทางเพศของบุตรและปริมาณการสื่อสารระหว่างกันเรื่องเพศสัมพันธ์ของบุตร พบว่า การที่มารดามักประเมินการเข้าไปเกี่ยวข้องกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานของบุตรต่ำกว่าความเป็นจริง และบุตรวัยรุ่นมักประเมินระดับการยอมรับการกระทำของตนในเรื่องนี้จากมารดาต่ำกว่าความเป็นจริง เพราะขาดการสื่อสารกันในเรื่องเพศสัมพันธ์ ส่วนผลวิจัยในประเทศไทยของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2536) พบว่า ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเยาวชนกับบิดามารดาจะมีมากในกลุ่มนักเรียนจากครอบครัวปกติและครอบครัวแตกแยกด้วย แต่มีน้อยในนักเรียนจากครอบครัวเครียด (ครอบครัวที่มีความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดามาก) ผลวิจัยครั้งนี้ที่ไม่เป็นไปตามผลวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้อง คณะผู้วิจัยมีความเห็นว่าอาจเป็นไปได้ว่าในความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของตัวแปรเชิงเหตุ (ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา) กับตัวแปรเชิงผล (ความแตกต่างในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดา) มีตัวแปรอื่นเข้ามาส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองในรูปของตัวแปรเชื่อมแทรกหรือตัวแปรประสาน จึงทำให้เครื่องหมายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองเป็นบวกไปก็เป็นไปได้ ลักษณะที่เบี่ยงเบนของความเกี่ยวข้องระหว่างตัวแปรชุดบุตร (ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา การประเมินปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา ทัศนคติต่อบิดา และการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล) กับความแตกต่างในการรับรู้เรื่องคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาที่ปรากฏในการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นทั้งสองกรณีกลุ่มตัวอย่าง เป็นประเด็นที่ต้องนำไปศึกษาค้นคว้าโดยละเอียดต่อไป

สรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน 2 สมมติฐานในการวิจัยข้อนี้มีเนื้อความว่า " ตัวแปรการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาและความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา ซึ่งเป็นตัวแปรภายนอกในโมเดล 3 แต่ละตัวแปรส่งผลทางตรงต่อตัวแปรภายในกลุ่มจิตลักษณะของเยาวชน 4 ด้าน (สุขภาพจิต ลักษณะมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจภายในตนและพัฒนาการทางจิตสังคมขั้น 1 – 4 ตามทฤษฎีอีริคสัน) ขณะเดียวกันตัวแปรภายนอกแต่ละตัวแปรต่างก็ส่งผลทางอ้อมต่อตัวแปรจิตลักษณะของเยาวชน 4 ด้านผ่านตัวแปรภายในกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน (การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผล ทัศนคติต่อบิดามารดา และการรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา) ด้วย ความสัมพันธ์ลักษณะนี้ปรากฏในกลุ่มเยาวชนโดยรวม "

โมเดลเริ่มต้นความสัมพันธ์เชิงเหตุของจิตลักษณะ 4 ด้านของเยาวชน (ภาพ 15) ถูกนำมาทดสอบว่ามีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของการวิจัยนี้หรือไม่ ด้วยวิธีวิเคราะห์อิทธิพลในโปรแกรมความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น (LISREL 8.10) โดยมีตัวแปรภายนอกจากกลุ่มสัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านคือ การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาและความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา และตัวแปรภายใน 7 ด้าน เป็นตัวแปรจิตลักษณะ 4 ด้าน ได้แก่ สุขภาพจิต ลักษณะมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจภายในตน และพัฒนาการทางจิตสังคม และตัวแปรกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน ได้แก่ การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผล ทัศนคติต่อบิดามารดา และการรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา การวิเคราะห์ใช้เมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมเป็นข้อมูลเริ่มต้น การประมาณค่าใช้วิธี Maximum Likelihood ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า โมเดล 3 กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากเยาวชน 1,063 คน โดยมีดัชนีความกลมกลืนแสดงในตาราง 26

ภาพ 18 และตาราง 27 แสดงค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของตัวแปรกลุ่มสัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านที่ส่งผลทางตรงต่อตัวแปรจิตลักษณะบางด้านและยังส่งผลทางอ้อมต่อตัวแปรจิตลักษณะผ่านตัวแปรกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้านด้วย สรุปผลในแง่ของความสัมพันธ์เชิงเหตุระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ได้เป็น 2 ส่วนดังนี้ ***ส่วนแรก*** ยิ่งเยาวชนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดาและรับรู้ว่าบิดากับมารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากเท่าใด ก็ยิ่งมีสุขภาพจิตดีเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .40 และ .23 ตามลำดับ) และยิ่งเยาวชนมีสุขภาพจิตดีมากเท่าใด ก็ยิ่งมีพัฒนาการทางจิตสังคม ความเชื่ออำนาจภายในตน และลักษณะมุ่งอนาคตสูงเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .67 , .57 และ .33 ตามลำดับ) ***ส่วนที่สอง*** ยิ่งเยาวชนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดามากเท่าใด ก็ยิ่งมีทัศนคติที่ดีต่อบิดามารดามาก รับรู้ว่าบิดามารดาให้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลมาก แต่รับรู้การจัดการกับความ

ขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาน้อยลงเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .76 , .75 และ -.32 ตามลำดับ) ยิ่งเยาวชนรับรู้ว่าบิดากับมารดามีความสัมพันธ์กันดีมากเท่าใด ก็ยิ่งรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งน้อยลงเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม -.65) แต่รับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลมากและมีทัศนคติที่ดีต่อบิดามารดามาก (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .19 และ .12 ตามลำดับ) เมื่อเยาวชนมีทัศนคติที่ดีต่อบิดามารดามากเท่าใด ก็ยิ่งมีลักษณะมุ่งอนาคตและความเชื่ออำนาจภายในตนสูงเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .47 และ .11 ตามลำดับ) เยาวชนรับรู้ว่าบิดามารดาให้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลมากเท่าใด ก็ยิ่งมีพัฒนาการทางจิตสังคมสูงเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .23) และยิ่งเยาวชนรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาน้อยเท่าใด ก็ยิ่งมีความเชื่ออำนาจภายในตนและลักษณะมุ่งอนาคตสูงเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม -.20 และ -.08 ตามลำดับ)

สรุปผลในแง่ปริมาณการทำนายและตัวทำนายจิตลักษณะของเยาวชน 4 ด้านได้ดังนี้ (1) ตัวแปรกลุ่มสัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านคือ การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาและความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา ร่วมกันอธิบายตัวแปรด้านสุขภาพจิตได้ร้อยละ 31 (2) ตัวแปรกลุ่มสัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านร่วมกับตัวแปรกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 2 ด้าน (คือ ทัศนคติต่อบิดามารดาและการรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา) และตัวแปรจิตลักษณะด้านสุขภาพจิต อธิบายลักษณะมุ่งอนาคตได้ร้อยละ 47 (3) ตัวแปรกลุ่มสัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านร่วมกับตัวแปรกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวด้านการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลและตัวแปรจิตลักษณะด้านสุขภาพ-จิต อธิบายพัฒนาการทางจิตสังคมของเยาวชนได้ร้อยละ 64 และ (4) ตัวแปรกลุ่มสัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้าน ตัวแปรกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 2 ด้าน (การรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาและทัศนคติต่อบิดามารดา) และตัวแปรจิตลักษณะด้านสุขภาพจิตและลักษณะมุ่งอนาคต รวม 6 ด้าน ร่วมกันทำนายความเชื่ออำนาจภายในตนได้ร้อยละ 76

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้น สนับสนุนสมมติฐาน 2 บางส่วน (ประมาณ 2 ใน 3 ของสมมติฐานทั้งหมด) กล่าวคือ ตัวแปรกลุ่มสัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้าน ได้แก่ การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาและความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา ต่างส่งผลทางตรงต่อจิตลักษณะของเยาวชนเพียง 1 ใน 4 ด้าน และตัวแปรทั้งสองต่างส่งผลทางอ้อมต่อจิต-ลักษณะ 3 ใน 4 ด้านผ่านตัวแปรกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน ตัวแปรกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้านจึงเป็นปัจจัยอธิบายความเกี่ยวข้องระหว่างตัวแปรสัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านกับจิตลักษณะ 3 ด้าน ซึ่งเป็นไปตามที่คาดหมายไว้

สรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน 3 สมมติฐานในการวิจัยข้อนี้มีเนื้อความว่า " ตัวแปรการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาและความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา ซึ่งเป็นตัวแปรภายนอกในโมเดล 4 แต่ละตัวแปรส่งผลทางตรงต่อตัวแปรภายในกลุ่มจิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน (สุขภาพจิต ลักษณะมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจภายในตน พัฒนาการทางจิตสังคมขั้น 1 – 4 ตามทฤษฎีอีริคสัน และเอกลักษณ์แห่งตน ขั้น 5 ตามทฤษฎีอีริคสัน) ขณะเดียวกันตัวแปรภายนอกแต่ละตัวแปรต่างก็ส่งผลทางอ้อมต่อตัวแปรจิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้านผ่านตัวแปรภายในกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน (การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผล ทัศนคติต่อบิดามารดา และการรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา) ด้วย ความสัมพันธ์ลักษณะนี้ปรากฏในกลุ่มเยาวชนที่เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4 "

โมเดลเริ่มต้นความสัมพันธ์เชิงเหตุของจิตลักษณะ 5 ด้านของเยาวชน (ภาพ 16) ถูกนำมาทดสอบว่ามีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของการวิจัยนี้หรือไม่ ด้วยวิธีวิเคราะห์อิทธิพลในโปรแกรมความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น (LISREL 8.10) โดยมีตัวแปรภายนอกจากกลุ่มสัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านคือ การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาและความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา และตัวแปรภายใน 8 ด้าน เป็นตัวแปรจิตลักษณะ 5 ด้าน ได้แก่ สุขภาพจิต ลักษณะมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจภายในตน พัฒนาการทางจิตสังคม และเอกลักษณ์แห่งตน และตัวแปรกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน ได้แก่ การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผล ทัศนคติต่อบิดามารดา และการรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา การวิเคราะห์ใช้เมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมเป็นข้อมูลเริ่มต้น การประมาณค่าใช้วิธี Maximum Likelihood ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า โมเดล 4 กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากเยาวชนซึ่งกำลังเรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4 จำนวน 368 คน โดยมีดัชนีความกลมกลืนแสดงในตาราง 28

ภาพ 19 และตาราง 29 แสดงค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของตัวแปรกลุ่มสัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านที่ส่งผลทางตรงต่อตัวแปรจิตลักษณะบางด้านของเยาวชน และยังส่งผลทางอ้อมต่อตัวแปรจิตลักษณะผ่านตัวแปรกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้านด้วย สรุปผลในแง่ของความสัมพันธ์เชิงเหตุระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ได้เป็น 2 ส่วนดังนี้ ***ส่วนแรก*** ยิ่งเยาวชนรับรู้ว่าตนกับบิดามารดาและบิดากับมารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากเท่าใด ก็ยิ่งมีสุขภาพจิตดีมากเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .42 และ .27 ตามลำดับ) และยิ่งมีสุขภาพจิตดีมากเท่าใด ก็ยิ่งมีพัฒนาการทางจิตสังคม ความเชื่ออำนาจภายในตน ลักษณะมุ่งอนาคต และเอกลักษณ์แห่งตนสูงเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .76 , .72 , .47 และ .31 ตามลำดับ)

ส่วนที่สอง ยิ่งเยาวชนรับรู้ว่าตนกับบิดามารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากเท่าใด ก็ยิ่งมีทัศนคติที่ดีต่อบิดามารดามาก รับรู้ว่าบิดามารดาให้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลมาก แต่รับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาน้อยลงเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .81, .79 และ -.38 ตามลำดับ) ยิ่งเยาวชนรับรู้ว่าบิดากับมารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากเท่าใด ก็ยิ่งรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งน้อยลง รับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลมาก และมีทัศนคติที่ดีต่อบิดามารดามากเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม -.74 , .25 และ .24 ตามลำดับ) เมื่อเยาวชนมีทัศนคติที่ดีต่อบิดามารดามากเท่าใด ก็ยิ่งมีลักษณะมุ่งอนาคตและความเชื่ออำนาจภายในตนสูงเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .36 และ .14 ตามลำดับ) เยาวชนรับรู้ว่าบิดามารดาให้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลมากเท่าใด ก็ยิ่งมีพัฒนาการทางจิตสังคมและเอกลักษณ์แห่งตนสูงเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .22 และ .09 ตามลำดับ) และยิ่งเยาวชนรับรู้ว่าจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาน้อยเท่าใด ก็ยิ่งมีลักษณะมุ่งอนาคตและความเชื่ออำนาจภายในตนสูงเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม -.12 และ -.04 ตามลำดับ)

สรุปผลในแง่ปริมาณการทำนายและตัวทำนายจิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้านได้ดังนี้ (1) ตัวแปรกลุ่มสัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านคือ การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาและความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา ร่วมกันอธิบายตัวแปรจิตลักษณะด้านสุขภาพจิตได้ร้อยละ 32 (2) ตัวแปรกลุ่มสัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านร่วมกับตัวแปรกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวด้านการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผล และตัวแปรจิตลักษณะด้านสุขภาพจิตอธิบายพัฒนาการทางจิตสังคมได้ร้อยละ 80 (3) ตัวแปรกลุ่มสัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านร่วมกับตัวแปรกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวด้านการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลและตัวแปรจิตลักษณะ 2 ด้าน (สุขภาพจิตและพัฒนาการทางจิตสังคม) รวม 5 ด้าน อธิบายเอกลักษณ์แห่งตนของเยาวชนได้ร้อยละ 17 (4) ตัวแปรกลุ่มสัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้าน ตัวแปรกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 2 ด้าน (ทัศนคติต่อบิดามารดาและการรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา) และตัวแปรจิตลักษณะด้านสุขภาพจิต รวม 5 ด้าน อธิบายลักษณะมุ่งอนาคตได้ร้อยละ 52 และ (5) ตัวแปรกลุ่มสัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้าน ร่วมกับตัวแปรกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 2 ด้าน (ทัศนคติต่อบิดามารดาและการรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา) และตัวแปรจิตลักษณะ 2 ด้าน (สุขภาพจิตและลักษณะมุ่งอนาคต) รวม 6 ด้าน อธิบายความเชื่ออำนาจภายในตนได้ร้อยละ 76

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้น สนับสนุนสมมติฐาน 3 บางส่วน (ประมาณครึ่งหนึ่งของสมมติฐานทั้งหมด) กล่าวคือ ตัวแปรกลุ่มสัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้าน ได้แก่ การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาและความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา ต่างส่งผลทางตรงต่อจิตลักษณะของเยาวชนเพียง 1 ใน 4 ด้าน และตัวแปรทั้งสองต่างส่งผลทางอ้อมต่อจิต-ลักษณะ 4 ใน 5 ด้านผ่านตัวแปรกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน ตัวแปรกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้านจึงเป็นปัจจัยอธิบายความเกี่ยวข้องระหว่างตัวแปรสัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านกับจิตลักษณะ 4 ด้าน ซึ่งเป็นไปตามความคาดหมาย

ในการวิเคราะห์ข้อมูลในโมเดล 3 ตามสมมติฐาน 2 และโมเดล 4 ตามสมมติฐาน 3 พบผลคล้ายคลึงกันว่า สัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านคือ สภาวะความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาและความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดาจากการรายงานของเยาวชน ต่างส่งผลทางตรงต่อสุขภาพจิตของเยาวชนอย่างเด่นชัด และสภาวะสุขภาพจิตของเยาวชนส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อจิตลักษณะที่เหลืออีก 3 ด้านในกลุ่มเยาวชน 1,063 คน และต่อจิตลักษณะ 4 ด้านในกลุ่มเยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4 จำนวน 368 คน ข้อค้นพบส่วนนี้สอดคล้องกับผลวิจัยในอดีตของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2536 : 134 – 136 , 387) ซึ่งศึกษาจิตลักษณะและพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในสภาวะเสี่ยงในครอบครัว เป็นนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 4,590 คน จากผลในส่วนของการวิเคราะห์เปรียบเทียบสุขภาพจิตของนักเรียนจากครอบครัวสมบูรณ์ที่ปกติและแตก ซึ่งมีความเครียดในครอบครัวต่างกัน พบว่า สุขภาพจิตของนักเรียนแปรปรวนไปตามปริมาณความเครียดในครอบครัวแต่ละด้านอย่างเด่นชัด (วัดจากความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับบิดามารดาและความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา) กล่าวคือ เด็กที่ครอบครัวมีความเครียดน้อย (เด็กมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดาและบิดากับมารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน) เป็นเด็กที่มีสุขภาพจิตดีมากกว่าเด็กจากครอบครัวเครียดมาก พบผลเช่นเดียวกันนี้ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย เช่น กลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนหญิง นักเรียนจากครอบครัวขยายและนักเรียนที่ครอบครัวมีฐานะไม่ดี เมื่อทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพจิตกับจิตลักษณะอื่น ๆ ที่ศึกษาคือ ความเชื่ออำนาจภายในตนและลักษณะมุ่งอนาคต ก็พบว่า ยิ่งมีสุขภาพจิตดีมากเท่าใด ก็มีความเชื่ออำนาจภายในตนและลักษณะมุ่งอนาคตสูงเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ .36 และ .30) แต่ผลวิจัยในครั้งนี้ให้ข้อค้นพบที่ก้าวหน้ามากขึ้นจากข้อค้นพบในอดีตในแง่เส้นทางความสัมพันธ์ กล่าวคือ ผลวิจัยชี้ว่าสุขภาพจิตของเยาวชนเป็นจิต-ลักษณะที่รับผลกระทบจากสภาวะของสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัวโดยตรง ขณะเดียวกัน การมีสุขภาพจิตที่แข็งแรงของเยาวชนจะเป็นพื้นฐานสำคัญที่ช่วยปกป้องและเสริมสร้าง

จิตลักษณะด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้มาก นั่นคือ พัฒนาการทางจิตสังคม (ขั้น 1 – 4) ความเชื่ออำนาจภายในตน ลักษณะมุ่งอนาคต และยังช่วยเสริมสร้างเอกลักษณ์แห่งตน (ขั้น 5) ผ่านทางพัฒนาการทางจิตสังคมขั้น 1 – 4 ด้วย ผลวิจัยส่วนนี้ สนับสนุนทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2538) ซึ่งเสนอว่ามีองค์ประกอบทางจิต 8 ด้านที่สำคัญต่อพฤติกรรมคนดีคนเก่งในบุคคล (ส่วนดอกผล) องค์ประกอบ 3 ด้านอยู่ที่บริเวณรากของต้นไม้คือ สติปัญญา สุขภาพจิต และประสบการณ์ทางสังคม เป็นลักษณะพื้นฐานทางจิตใจของบุคคล ถ้าได้รับการพัฒนาในปริมาณที่เหมาะสมกับอายุ บุคคลก็จะเป็นผู้ที่มีความพร้อมในการพัฒนาจิตลักษณะอีก 5 ด้านที่บริเวณลำต้นของต้นไม้ได้ คือ (1) เหตุผลเชิงจริยธรรม (2) ลักษณะมุ่งอนาคต – ควบคุมตน (3) ความเชื่ออำนาจภายในตน (4) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และ (5) ทัศนคติคุณธรรมและค่านิยม

ผลวิจัยที่น่าสนใจอีกจุดหนึ่งคือ ผลที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งตน ซึ่งจัดเป็นจิตลักษณะที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับบุคคลวัยรุ่น พบผลว่า เอกลักษณ์แห่งตนของเยาวชน (วัดเฉพาะที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4) เป็นจิตลักษณะที่รับอิทธิพลทางอ้อมจากตัวแปรหลายด้านคือ ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผล และสุขภาพจิต ผ่านมาทางพัฒนาการทางจิตสังคมขั้น 1 – 4 (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .11 , .20 , .09 และ .31 ตามลำดับ) และได้รับอิทธิพลทางตรงจากพัฒนาการทางจิตสังคมขั้น 1 – 4 (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .41) ผลวิจัยส่วนนี้สนับสนุนทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมของอีริคสันที่กล่าวว่า พัฒนาการทางจิตสังคมขั้น 1 – 4 เป็นขั้นของการสะสมประสบการณ์ในการแก้ปัญหาและการปรับตัวเพื่อการเกิดเอกลักษณ์แห่งตนในขั้นที่ 5 (ดูภาพ 5) ยิ่งกว่านั้น ในงานวิจัยของ อุษา ศรีจินดารัตน์ (2533 : 103 – 105) ได้พบว่า พัฒนาการทางจิตสังคมของนักเรียนวัยรุ่นตอนกลางและตอนปลาย (อายุ 15 – 21 ปี) เป็นตัวแปรที่มีบทบาทในการทำนายเอกลักษณ์แห่งตนเป็นลำดับแรกทั้งในกลุ่มนักเรียนโดยรวมและนักเรียนทุกประเภทที่ศึกษา

ผลวิจัยในครั้งนี้อีกส่วนหนึ่ง พบว่า ทัศนคติต่อบิดามารดา การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลและการรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาเป็นตัวแปรเชื่อมแทรกหรือตัวแปรอธิบายความเกี่ยวข้องระหว่างตัวแปรสัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านกับจิตลักษณะ 4 ด้าน ผลดังกล่าวสนับสนุนข้อสรุปของนักจิตวิทยาครอบครัวสองท่าน (Belsky, 1984 ; Fauber et al., 1990) ที่ว่า ความไม่ลงรอยกันในชีวิตสมรสของบิดามารดาทำลายประสิทธิภาพในการอบรมเลี้ยงดูบุตร และความไม่เหมาะสมในการอบรมเลี้ยงดูบุตรส่งผลเสียต่อจิตใจและพฤติกรรมของเด็ก และสอดคล้องกับผลวิจัยในประเทศไทยของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน

และคณะ (2536 : 179 – 200 , 263 - 266) ซึ่งพบว่า ปริมาณการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผลจากบิดามารดาเป็นตัวทำนายสำคัญของจิตลักษณะด้านลักษณะมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจภายในตนและเหตุผลเชิงจริยธรรมในเยาวชนจากครอบครัวแตกแยกและครอบครัวเครียดมากเด่นชัดกว่าครอบครัวปกติ ซึ่ง ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ ได้เคยคาดหมายไว้ว่า การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูสองแบบอย่างเหมาะสมอาจเป็นปัจจัยอธิบายว่า ทำไมครอบครัวแตกแยกประเภทต่าง ๆ และครอบครัวเครียดจึงมีผลเสียต่อเยาวชน ในขณะเดียวกันก็อาจใช้ปัจจัยปกป้องผลเสียที่อาจเกิดแก่ครอบครัวที่มีปัญหาแตกแยกและเครียดได้อีกด้วย จากผลการวิจัยในครั้งนี้ สามารถให้ภาพที่ชัดเจนและช่วยยืนยันความคาดหมายดังกล่าวของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2536) นั่นคือ การที่เยาวชนรับรู้ว่าตนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดาและบิดากับมารดามีชีวิตสมรสที่ราบรื่น (ครอบครัวปกติ เครียดน้อย) ส่งผลให้เยาวชนรับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลจากบิดามารดามาก มีทัศนคติที่ดีต่อบิดามารดา แต่มีการรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาน้อยลง และการรับรู้แต่ละด้านดังกล่าวต่างส่งผลดีต่อจิตลักษณะของเยาวชนอีกทอดหนึ่ง ข้อค้นพบส่วนท้ายนี้สอดคล้องกับผลวิจัยในอดีตหลายเรื่อง ซึ่งสามารถนำมาอภิปรายได้ดังต่อไปนี้ ***ประเด็นแรก*** การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลส่งผลดีทางตรงต่อพัฒนาการทางจิตสังคมและทางอ้อมต่อเอกลักษณ์แห่งตน ผลวิจัยส่วนนี้สอดคล้องกับผลวิจัยในอดีตโดย อุษา ศรีจินดารัตน์ (2533 : 103 – 105) พบว่า นักเรียนวัยรุ่นตอนกลางและตอนปลายที่รับรู้ว่าตนได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก มีเอกลักษณ์แห่งอีโก้สูงกว่านักเรียนที่รับรู้ว่าตนได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย พบผลในนักเรียนกลุ่มรวมและนักเรียนหลายประเภท และพบอีกว่าการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนเป็นตัวทำนายที่มีบทบาทในการอธิบายเอกลักษณ์แห่งอีโก้เป็นลำดับแรกในกลุ่มนักเรียนอายุมาก (18 – 21 ปี) และกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา (ปริมาณการทำนายร้อยละ 18 และ 23 ตามลำดับ) และยังสอดคล้องกับผลวิจัยของ ดุจเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2537) ซึ่งศึกษานิสิตชั้นปีที่หนึ่งของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ พบว่า คะแนนเอกลักษณ์แห่งอีโก้แปรปรวนไปตามการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผลแต่ละด้านแยกกัน กล่าวคือ นิสิตที่รับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผลมาก เป็นผู้มีคะแนนเอกลักษณ์แห่งตนสูงกว่านิสิตที่รับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบในปริมาณน้อย ไม่พบว่าการอบรมเลี้ยงดู 2 แบบส่งผลต่อคะแนนเอกลักษณ์แห่งอีโก้ร่วมกันแต่อย่างใด ***ประเด็นที่สอง*** การที่เยาวชนมีทัศนคติที่ดีต่อบิดามารดาส่งผลดีทางตรงต่อลักษณะมุ่งอนาคตและทางอ้อมต่อความเชื่ออำนาจภายในตน ผลวิจัยที่สอดคล้องกับข้อค้นพบดังกล่าวที่ใกล้เคียงที่สุดเท่าที่จะค้นคว้าได้คือ งานวิจัยของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ

เพ็ญแข ประจนปัจจนึก (2524) ที่พบว่า นักเรียนที่มีทัศนคติที่ดีต่อบิดาและมารดามาก เป็นผู้ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมขัดแย้งกับบิดามารดาน้อย และทัศนคติที่ดีต่อบิดาและมารดาเป็นตัวทำนายสุขภาพจิตของนักเรียนวัยรุ่นกลุ่มนี้ที่สำคัญที่สุดในบรรดาตัวแปรกลุ่มสัมพันธภาพในครอบครัวที่นำมาศึกษา และเมื่อไม่นานมานี้ มีผลวิจัยในต่างประเทศของ เดวีส และ คัมมิ่งส์ (Davies and Cummings, 1998) พบว่า ความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยเป็นปัจจัยคั่นกลางอธิบายความเกี่ยวข้องระหว่างความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาและการปรับตัวด้านอารมณ์ความรู้สึกของเด็กก่อนวัยรุ่น ***ประเด็นที่สาม*** เยาวชนที่รับรู้ว่ามีการจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาน้อย (รับรู้ว่าบิดามารดามีความถี่ในการเกิดเหตุการณ์ขัดแย้งน้อย และสามารถจัดการกับความขัดแย้งได้มาก) ส่งผลดีทางตรงต่อความเชื่ออำนาจภายในตนและทางอ้อมต่อลักษณะมุ่งอนาคตด้วย ข้อค้นพบในประเด็นนี้สอดคล้องกับผลวิจัยในต่างประเทศ ซึ่งพบว่าความเชื่อของเยาวชนว่าตนสามารถจัดการกับปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างบิดากับมารดาได้มากถึงน้อยเป็นจิตลักษณะด้านหนึ่งของเยาวชนที่ช่วยอธิบายผลกระทบของความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาที่อาจเกิดกับจิตใจและพฤติกรรมของผู้เป็นบุตรได้ (Cummings et al., 1994 citing Covell and Miles, 1992) ต่อมา คัมมิ่งส์ และคณะ (Cummings et al., 1994) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถของบุตรในการจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดากับการปรับตัวของบุตรชายหญิงอายุระหว่าง 6 ถึง 12 ปี จำนวน 51 คน พบผลเด่นชัดเฉพาะในกลุ่มเด็กชายว่า เด็กที่จัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาโดยวิธีแสดงออกทางอารมณ์เพื่อตอบสนองต่อเหตุการณ์ดังกล่าวมากเท่าใด ก็มีอาการทางจิตใจ (เช่น อาการเศร้าซึม หลีกหนี) น้อยลงเท่านั้น (ค่าอาร์ -.48) ส่วนเด็กชายที่จัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาโดยวิธีเข้าไปแทรกแซงหรือจัดการกับเหตุการณ์ขัดแย้งโดยตรงมากเท่าใด ก็มีอาการทางจิตใจดังกล่าวน้อยลงเท่านั้น (ค่าอาร์ -.41) อาจกล่าวได้ว่า การรับรู้ว่าตนมีความสามารถในการจัดการกับเหตุการณ์ขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา ไม่ว่าจะเป็นการเข้าแทรกแซงโดยตรงหรือการจัดการกับอารมณ์ตัวเองเพื่อมิให้เกิดความเครียดมากเกินไปเมื่อเผชิญกับเหตุการณ์ขัดแย้งฯ ช่วยลดปัญหาทางจิตใจที่อาจเกิดกับเด็กได้

สรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน 4 สมมติฐานในการวิจัยข้อนี้มีเนื้อความว่า " ตัวแปรการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาและความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา ซึ่งเป็นตัวแปรภายนอกในโมเดล 5 แต่ละตัวแปรส่งผลทางตรงต่อตัวแปรภายในพฤติ-กรรมของเยาวชน 2 ด้าน (พฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมและพฤติกรรมก้าวร้าว) ขณะเดียวกันตัวแปรภายนอกแต่ละตัวแปรก็ส่งผลทางอ้อมต่อตัวแปรพฤติกรรมของเยาวชน 2

ด้านผ่านตัวแปรภายในกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน (การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผล ทัศนคติต่อบิดามารดา และการรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา) ด้วย ความสัมพันธ์ลักษณะนี้ปรากฏในกลุ่มเยาวชนโดยรวม ”

โมเดลเริ่มต้นความสัมพันธ์เชิงเหตุของพฤติกรรม 2 ด้านของเยาวชน (ภาพ 17) ถูกนำไปทดสอบว่ามีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของการวิจัยนี้หรือไม่ ด้วยวิธีวิเคราะห์อิทธิพลในโปรแกรมความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น (LISREL 8.10) โดยมีตัวแปรภายนอกจากกลุ่มสัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านคือ การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาและความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา และตัวแปรภายใน 5 ด้าน เป็นตัวแปรพฤติกรรมของเยาวชน 2 ด้านคือ พฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมและพฤติกรรมก้าวร้าว และตัวแปรกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน ได้แก่ การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผล ทัศนคติต่อบิดามารดา และการรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา การวิเคราะห์ใช้เมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมเป็นข้อมูลเริ่มต้น การประมาณค่าใช้วิธี Maximum Likelihood ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า โมเดล 5 กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากเยาวชนในกลุ่มตัวอย่างโดยรวม จำนวน 1,068 คน โดยมีดัชนีความกลมกลืนแสดงในตาราง 30

ภาพ 20 และตาราง 31 แสดงค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของตัวแปรกลุ่มสัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านที่ส่งผลทางอ้อมต่อตัวแปรพฤติกรรม 2 ด้านผ่านตัวแปรกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน สรุปผลในแง่ของความสัมพันธ์เชิงเหตุระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ได้ดังนี้ (1) ยิ่งเยาวชนรับรู้ว่าตนกับบิดามารดาและบิดากับมารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากเท่าใด ก็ยิ่งมีทัศนคติที่ดีต่อบิดามารดามาก รับรู้ว่าบิดามารดาให้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลมาก แต่รับรู้ว่ามีการจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาในปริมาณน้อยลงเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .70 , .65 และ -.16 ตามลำดับ) และยิ่งเยาวชนรับรู้ว่าบิดากับมารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากเท่าใด ก็ยิ่งรับรู้มีการจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาน้อยลง แต่รับรู้ว่าบิดามารดาให้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลมากเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม -.72 และ .14 ตามลำดับ) (2) สำหรับเยาวชนที่มีทัศนคติที่ดีต่อบิดามารดามากเท่าใด ก็ยิ่งมีพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากและก้าวร้าวน้อยเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .61 และ .33 ตามลำดับ) (3) ยิ่งเยาวชนรับรู้ว่าบิดามารดาให้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลมากเท่าใด ก็ยิ่งมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยและคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .26 และ .05 ตามลำดับ) และ(4) ยิ่งเยาวชนรับรู้ว่าจัดการกับความขัดแย้งน้อยเท่าใด ก็ยิ่งมีพฤติกรรมก้าวร้าวมากแต่คบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากเท่านั้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม -.26 และ -.05 ตามลำดับ)

สรุปผลในแง่ปริมาณการทำนายและตัวทำนายพฤติกรรมของเยาวชน 2 ด้านได้ดังนี้ (1) ตัวแปรกลุ่มสัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านคือ การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาและความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา ร่วมกับตัวแปรกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน (การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผล ทัศนคติต่อบิดามารดา และการรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา) และตัวแปรพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม รวม 6 ด้าน อธิบายพฤติกรรมก้าวร้าวได้ร้อยละ 37 (2) ตัวแปรกลุ่มสัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านร่วมกับตัวแปรกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้านดังกล่าวข้างต้นและตัวแปรพฤติกรรมก้าวร้าว รวม 6 ด้าน อธิบายพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมได้ร้อยละ 48

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวข้างต้น สนับสนุนสมมติฐาน 4 บางส่วน (ประมาณครึ่งหนึ่งของสมมติฐานทั้งหมด) กล่าวคือ ตัวแปรกลุ่มสัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านคือ การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาและความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา ต่างส่งผลทางอ้อมต่อพฤติกรรม 2 ด้านอย่างเด่นชัดผ่านตัวแปรกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้านคือ การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผล ทัศนคติต่อบิดามารดา และการรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา ตัวแปรกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้านจึงเป็นปัจจัยอธิบายความเกี่ยวข้องระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านกับพฤติกรรม 2 ด้าน ซึ่งเป็นไปตามความคาดหมาย

ข้อค้นพบจากโมเดล 5 สมมติฐาน 4 สอดคล้องกับผลวิจัยในอดีตซึ่งสามารถนำมาอภิปรายได้ดังต่อไปนี้ ***ประเด็นแรก*** การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลรับผลทางตรงและทางอ้อมจากความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .65) และการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลรับผลทางอ้อมจากการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .14) ต่อจากนั้น การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลก็ส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมก้าวร้าว (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .26) และส่งผลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .05) ผลวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลวิจัยของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2536 : 144 – 149) ในส่วนของการวิเคราะห์ความแปรปรวนของการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผล พิจารณาตามความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดาและการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาทีละด้าน พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผลต่างแปรปรวนไปตามความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดาในนักเรียนกลุ่มรวมและนักเรียนทุกประเภทที่ศึกษา แต่การอบรมเลี้ยงดูทั้ง 2 แบบดังกล่าวแปรปรวนไปตามการ

รับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาในนักเรียนกลุ่มรวมและนักเรียนบางประเภท ที่เด่นชัดคือ กลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และนักเรียนจากครอบครัวประเภทเดี่ยว เมื่อใช้ความสัมพันธ์ในครอบครัว 3 ด้านและการอบรมเลี้ยงดู 2 แบบร่วมกันทำนายพฤติกรรมก้าวร้าวและพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ. 2536 : 192 – 193) ก็พบว่า พฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนในกลุ่มรวม ถูกทำนายได้ร้อยละ 14.35 โดยมีตัวทำนายสำคัญคือ ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้อง ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา และการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล (เบต้า = -.21 , -.14 และ -.09 ตามลำดับ) กล่าวคือ ยิ่งนักเรียนรายงานว่ามีความสัมพันธ์ที่ดีกับพี่น้องมาก มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดามากและรับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลจากบิดามารดามากเท่าใด ก็เป็นนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยเท่านั้น และเมื่อใช้ตัวทำนาย 5 ด้าน (ชุดเดียวกับที่ใช้ทำนายพฤติกรรมก้าวร้าว) ร่วมกันทำนายพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม พบว่า ทำนายได้ร้อยละ 16.49 ในกลุ่มรวม โดยมีตัวทำนายสำคัญคือ ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้อง (เบต้า = .24 , .09 และ .09 ตามลำดับ) กล่าวได้ว่า ยิ่งนักเรียนรายงานว่ามีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดา รับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนจากบิดามารดามากและมีความสัมพันธ์ที่ดีกับพี่น้องมากเท่าใด ก็ยิ่งมีพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากเท่านั้น ผลลักษณะนี้สอดคล้องกับผลวิจัยครั้งนี้

นอกจากนั้น ประเด็นความเกี่ยวข้องระหว่างการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผลกับพฤติกรรมก้าวร้าวและการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม ยังได้รับการสนับสนุนจากผลวิจัยอีกสองเรื่องในอดีต ***เรื่องแรก***คือ ผลวิจัยของ วรรณะ บรรจง (2537 : 123 – 128) ซึ่งศึกษาลักษณะทางศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ของเยาวชนไทยในภาคใต้ พบว่า เมื่อนำตัวแปรปริมาณการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนเข้าร่วมกับตัวแปรการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว 2 ด้านคือ การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะ รวม 3 ตัวทำนาย ร่วมกันทำนายพฤติกรรมก้าวร้าวและพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม ปรากฏว่า การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนของเยาวชนเป็นตัวแปรที่เข้าทำนายพฤติกรรมก้าวร้าวและพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมเป็นลำดับแรกในกลุ่มรวมและในกลุ่มนักเรียนประเภทต่าง ๆ ที่ศึกษาเกือบทุกประเภท ***เรื่องที่สอง*** คือ ผลวิจัยของ วรรณี วรรณชาติ (2541 : 80 – 82) ซึ่งศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการคบเพื่อนแบบเสี่ยงเอดส์ของนักศึกษาชายในมหาวิทยาลัย พบว่า การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลและแบบรักสนับสนุนเป็นตัวแปร 2 จาก 4 ตัวแปรในกลุ่มตัวแปรลักษณะทางครอบครัว ที่เข้าร่วมกันทำนายพฤติกรรมการคบเพื่อนแบบเสี่ยงเอดส์ได้เป็นลำดับแรก ๆ โดยตัวแปรการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้

เหตุผลเข้าทำนายพฤติกรรมการคบเพื่อนแบบเสี่ยงเอดส์เป็นลำดับแรกในกลุ่มรวม (เบต้า = -.35) และยังเข้าทำนายเป็นลำดับแรกในกลุ่มนักศึกษาประเภทต่าง ๆ อีก 4 กลุ่ม ที่สำคัญคือ นักศึกษาที่ไม่ย้ายถิ่นและมีอายุน้อย ขณะที่การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนเข้าทำนายพฤติกรรมการคบเพื่อนแบบเสี่ยงเอดส์เป็นลำดับแรกในกลุ่มนักศึกษาประเภทต่าง ๆ 3 กลุ่ม ที่สำคัญคือ นักศึกษาที่ย้ายถิ่นและไม่อยู่กับครอบครัว (เบต้า = -.31 และ -.32 ตามลำดับ) กล่าวได้ว่า นักศึกษาที่รับรู้ว่าตนได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากและรักสนับสนุนมาก เป็นนักศึกษาที่มีพฤติกรรมการคบเพื่อนแบบเสี่ยงเอดส์น้อย

สรุปได้ว่าผลวิจัยในโมเดล 5 ในส่วนของความสัมพันธ์เชิงเหตุระหว่างตัวแปรกลุ่มสัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้าน การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลและพฤติกรรม 2 ด้าน ให้ภาพที่ชัดเจนขึ้นมากกว่าผลวิจัยในอดีต เกี่ยวกับโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุของตัวแปรทั้ง 3 กลุ่ม

ประเด็นที่สอง ผลวิจัยในส่วนของความสัมพันธ์เชิงเหตุระหว่างตัวแปรกลุ่มสัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้าน ทัศนคติต่อบิดามารดา และพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนนั้น มีความสอดคล้องกับผลวิจัยในต่างประเทศของนักจิตวิทยาครอบครัวกลุ่มหนึ่ง (Davies and Cummings, 1998) ซึ่งทำการวิจัยความเกี่ยวข้องระหว่างบทบาทหน้าที่ในชีวิตสมรสของสามีภรรยา ความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยของบุตร (พัฒนาจากการมีความผูกพันใกล้ชิดกับบิดามารดา) กับอาการทางจิตและการแสดงออกของเด็กอายุ 6 ถึง 9 ปี จาก 56 ครอบครัว ซึ่งเป็นครอบครัวประเภทปกติ พบว่า ความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยของเด็ก 2 จาก 3 ด้านที่ศึกษาคือ ด้านการตอบสนองด้วยการแสดงอารมณ์ด้านลบและด้านแสดงความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์ต่อเหตุการณ์ขัดแย้งในชีวิตสมรสของบิดากับมารดาเป็นปัจจัยคั่นกลางอธิบายผลของความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาที่กระทบต่อการปรับตัวด้านจิตใจ (อาการวิตกกังวล หลบเลี่ยง เศร้าซึม) และด้านการแสดงออก (ก้าวร้าว เบี่ยงเบน เรียกร้องความสนใจ) ได้อย่างเด่นชัด อาจกล่าวได้ว่า อารมณ์ความรู้สึกที่ดีที่เด็กมีต่อบิดามารดาของตน (ความรักใคร่ ความรู้สึกผูกพัน) อาจเป็นปัจจัยปกป้องผลกระทบที่เกิดกับจิตใจและพฤติกรรมของเด็กจากการรับรู้ความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาได้

ประเด็นที่สาม ผลวิจัยที่พบว่า การรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาเป็นตัวแปรรับอิทธิพลทางตรงจากการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม -.72) และรับอิทธิพลทางอ้อมจากความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม -.16) และส่งอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมไปยังพฤติกรรมก้าวร้าว (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม -.26) และส่งอิทธิพลทางอ้อมไปยังพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม -.05) มีความสอดคล้องกับผลวิจัยในต่างประเทศ

บางเรื่องคือ คัมมิ่งส์ และคณะ (Cummings et al., 1994) ซึ่งทำการศึกษาเด็กชายหญิงอายุ 9 ถึง 12 ปี พร้อมมารดาของเด็ก พบว่า การรายงานเกี่ยวกับความขัดแย้งในชีวิตสมรสโดยมารดามีความสอดคล้องกับการรายงานความขัดแย้งในชีวิตสมรสโดยบุตรชายมากกว่าการรายงานโดยบุตรหญิงอย่างเด่นชัด การที่เด็กชายประเมินเหตุการณ์ขัดแย้งในชีวิตสมรสของบิดามารดาว่าเป็นเรื่องที่คุกคามตน ส่งผลเสียต่อการปรับตัวของเด็กชายทั้งพฤติกรรมภายใน (เช่น เศร้าซึม) ภายนอก (เช่น ก้าวร้าว) และพฤติกรรมที่เป็นปัญหาโดยรวม แต่การที่เด็กหญิงประเมินความขัดแย้งในชีวิตสมรสของบิดามารดาว่าเป็นเรื่องที่มีความรุนแรงและเป็นเรื่องที่ตนควรได้รับการตำหนิ ส่งผลเสียต่อการปรับตัวของเด็กหญิงเฉพาะพฤติกรรมภายในเท่านั้น ยิ่งกว่านั้น ยังพบว่าเด็กชายที่รับรู้ว่าตนมีความสามารถในการจัดการกับความขัดแย้งในชีวิตสมรสของบิดามารดาทั้งในแง่เน้นอารมณ์ และเน้นปัญหามากเท่าใด ก็เป็นเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมภายใน ภายนอก และพฤติกรรมโดยรวมน้อยเท่านั้น สำหรับกลุ่มเด็กหญิงไม่พบความสัมพันธ์ดังกล่าว นอกจากนั้น ผู้วิจัยกลุ่มนี้ยังได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินเหตุการณ์ในชีวิตสมรสระหว่างบิดากับมารดาของบุตรกับการรับรู้ความขัดแย้งในชีวิตสมรสของบิดามารดาเองด้วย พบในกลุ่มเด็กชายว่า การประเมินความขัดแย้งในชีวิตสมรสระหว่างบิดากับมารดาโดยรวม และเฉพาะด้านการตระหนักถึงความรุนแรงของความขัดแย้ง มีความสัมพันธ์ทางลบกับการปรับตัวในชีวิตสมรส แต่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับกลวิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบก้าวร้าวและปริมาณการแสดงความขัดแย้งอย่างเปิดเผยต่อหน้าบุตร กล่าวได้ว่า บุตรที่ประเมินว่าบิดามารดาของตนมีความขัดแย้งโดยรวมมาก และตระหนักว่าความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมีความรุนแรงมากเท่าใด มีบิดามารดาที่รายงานว่าปรับตัวในชีวิตสมรสได้น้อย ใช้กลวิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบก้าวร้าวมาก และมีปริมาณการแสดงความขัดแย้งอย่างเปิดเผยต่อหน้าบุตรมากเท่านั้น

ผลวิจัยกับครอบครัวไทยครั้งนี้และผลวิจัยในต่างประเทศของ คัมมิ่งส์ และคณะ ได้ให้ภาพที่สอดคล้องกันเกี่ยวกับความเชื่อมโยงระหว่างความสัมพันธ์ที่ดี – ขัดแย้งระหว่างคู่สมรส การประเมินของบุตรเกี่ยวกับเหตุการณ์ขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา รวมทั้งการรับรู้ถึงความสามารถในการจัดการกับความขัดแย้งและการปรับตัวของบุตร คาดว่า การวิจัยแบบพิสูจน์ความเป็นเหตุและผลหรือการวิจัยระยะยาว จะให้คำตอบเกี่ยวกับทิศทางความเป็นเหตุและผลของตัวแปรเหล่านี้ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยเพศของเยาวชนเป็นตัวแปรประสานที่น่าสนใจในการแบ่งกลุ่มย่อยเพื่อการวิเคราะห์ผลที่ละเอียดลึกซึ้งมากขึ้น

บทที่ 4
สรุปและอภิปรายผลทั่วไป

คุณภาพชีวิตสมรส เป็นลักษณะทั้งด้านคุณภาพและปริมาณของการปฏิสัมพันธ์และการทำหน้าที่ของคู่สามีภรรยาในหลายด้าน การวิจัยครั้งนี้เน้นการศึกษาคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส และมุ่งพัฒนาแบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส (บิดามารดาของบุตรวัยรุ่น) ให้เป็นดัชนีที่สามารถใช้วัดในครอบครัวทั่วไปได้ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ 3 ประการ ดังนี้ ***ประการแรก*** อะไรคือปัจจัยเชิงเหตุสำคัญของการมีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดีมากถึงน้อยในกลุ่มสามีภรรยาประเภทต่าง ๆ ปัจจัยเชิงเหตุของคุณภาพชีวิตสมรสที่ศึกษามี 2 ประเภทคือ ปัจจัยเสริมและปัจจัยเสี่ยง และในปัจจัยเชิงเหตุแต่ละประเภทมีการศึกษาตัวแปรด้านสถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัว และจิตลักษณะของบุคคลเป็นหลัก ***ประการที่สอง*** ต้องการสร้างและพัฒนาดัชนีคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส (บิดามารดา) ให้สามารถใช้กับครอบครัวทั่วไป โดยทำการตรวจสอบความแตกต่างในการรับรู้เรื่องคุณภาพชีวิตสมรสจากการรายงานของเยาวชนผู้เป็นบุตรและจากการรายงานของผู้เป็นบิดาหรือมารดาในครอบครัวประเภทต่าง ๆ และค้นหาว่าอะไรเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถอธิบายปริมาณความแตกต่างในการรับรู้เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตสมรสระหว่างบุคคลสองฝ่ายได้มาก เพื่อสร้างความมั่นใจในเกณฑ์ที่จะนำไปใช้เป็นดัชนีแยกครอบครัวที่อยู่ในสภาวะเครียดมากออกจากครอบครัวที่อยู่ในสภาวะเครียดน้อยได้อย่างถูกต้องตรงตามความเป็นจริง ***ประการที่สาม*** อะไรเป็นปัจจัยเชิงผลสำคัญจากการที่บุตรรับรู้ว่าบิดากับมารดามีคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากถึงน้อย มีการศึกษาปัจจัยเชิงผล 2 ประเภท ได้แก่ ผลทางตรงที่เกิดกับลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมบางด้านของผู้เป็นบุตร และผลทางอ้อมผ่านการรับรู้ของบุตร เช่น การรับรู้ถึงวิธีการอบรมเลี้ยงดู การรับรู้สภาวะความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว การรับรู้ความสามารถในการจัดการกับปัญหาความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา เป็นต้น

ขอบเขตการวิจัย

เพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ 3 ประการ ซึ่งมีประเด็นสำคัญในการศึกษาทั้งปัจจัยเชิงเหตุและผลของคุณภาพชีวิตสมรส มิอาจดำเนินการในงานวิจัยเดียวกันได้ คณะผู้วิจัยจึงแบ่งโครงการวิจัยออกเป็น 2 งานย่อย ทั้งสองงานเป็นการวิจัยประเภทศึกษาความสัมพันธ์

เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มตัวแปรที่เป็นปัจจัยเชิงเหตุและผลอย่างต่อเนื่องกัน เพื่อให้ได้คำตอบที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์

งานวิจัย 1

งานวิจัย 1 มุ่งตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ประการแรกของโครงการวิจัย คือทำการค้นหาปัจจัยเชิงเหตุสำคัญที่สามารถบ่งชี้การมีคุณภาพชีวิตสมรส (ด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสและด้านการปรับตัวระหว่างคู่สมรส) ที่ดีในปริมาณต่าง ๆ ในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสามีหรือภรรยาซึ่งอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพฯ จำนวน 962 คน คุณสมบัติเฉพาะในการคัดเลือกตัวอย่างนี้คือเป็นผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป มีสถานภาพสมรสและอยู่ร่วมกับคู่สมรสตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป และยังคงอาศัยอยู่กับคู่สมรสมาตลอดจนถึงช่วงที่ให้ข้อมูลแก่โครงการวิจัยนี้ หน่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัย 1 คือ บุคคล ลักษณะเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างมีดังนี้ เป็นสามี 361 คน ภรรยา 601 คน ผู้ตอบฝ่ายสามีมีอายุเฉลี่ย 35.17 ปี ได้รับการศึกษาเฉลี่ย 12.09 ปี ผู้ตอบฝ่ายภรรยามีอายุเฉลี่ย 35 ปี ได้รับการศึกษาเฉลี่ย 11.31 ปี ผู้ตอบใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับคู่สมรสโดยเฉลี่ย 10.27 ปี ร้อยละ 81.6 ของผู้ตอบมีบุตรตั้งแต่ 1 คนขึ้นไป มีเพียงร้อยละ 18.4 ไม่มีบุตร ร้อยละ 44.1 ของผู้ตอบมีอาชีพรับราชการหรือทำงานรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 28.4 ทำงานภาคเอกชน และร้อยละ 27.3 ทำงานอาชีพอื่น ๆ ครอบครัวผู้ตอบมีรายได้เฉลี่ย 26, 297.75 บาทต่อเดือน และมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 4.68 คน

งานวิจัย 2

งานวิจัย 2 มุ่งตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ประการที่สองและสามของโครงการวิจัยโดยรวม ในการดำเนินงานส่วนนี้ จึงกำหนดเป็นวัตถุประสงค์ย่อยไว้ 3 ประการคือ (1) ตรวจสอบความเกี่ยวข้องในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสด้านการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาจากการรายงานของบุตรและของบิดาหรือมารดา ในเยาวชนและบิดามารดาประเภทต่าง ๆ และค้นหาปัจจัยสำคัญที่อธิบายความแตกต่างระหว่างบุตรกับบิดามารดาในการรับรู้เรื่องคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดา (2) ค้นหาปัจจัยเชิงผลที่เกิดกับบุตรจากการที่บิดามารดามีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดีหรือไม่ดีในปริมาณต่าง ๆ กัน ซึ่งจัดเป็นองค์ประกอบปลายทาง (ปัจจัยผลลัพธ์) ของกระบวนการดัชนีคุณภาพชีวิตสมรส โดยมีการพิจารณาทั้งผลทางตรงต่อจิตลักษณะและพฤติ-กรรมของบุตร และผลทางอ้อมผ่านการรับรู้ของบุตรเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อกันในครอบครัว และ

(3) วิเคราะห์เปรียบเทียบช่วงคะแนนของคุณภาพชีวิตสมรสด้านการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาตามเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อค้นหาช่วงคะแนนที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในการบ่งชี้ผลที่มีต่อจิตลักษณะและพฤติกรรมของเยาวชนผู้เป็นบุตร กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นบิดาหรือมารดาและบุตรวัยรุ่นคนใดคนหนึ่งในครอบครัวเดียวกัน จำนวนครอบครัวที่ใช้ศึกษา 1,089 ครอบครัว คุณสมบัติเฉพาะในการคัดเลือกครอบครัวสำหรับการวิจัยส่วนนี้คือ (1) เป็นครอบครัวที่มีเยาวชนกำลังเรียนอยู่ในระดับประถมศึกษาตอนปลาย (ป.5 – ป.6) ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครและระดับมัธยมศึกษา (ม.1 , ม.3 และ ม.4) ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา (2) เยาวชนต้องอาศัยอยู่ร่วมกับบิดามารดาของตนในครอบครัวปกติ (มีบิดาและมารดา หรือผู้ปกครองทั้งสองฝ่ายอยู่ร่วมกัน) (3) กรณีเยาวชนอาศัยอยู่กับผู้ปกครองซึ่งไม่ใช่บิดามารดาที่แท้จริง ต้องอาศัยอยู่ร่วมกับผู้ปกครองมานานไม่น้อยกว่า 3 ปี หน่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัย 2 คือ ครอบครัว ลักษณะเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างมีดังนี้ ***ฝ่ายเยาวชน*** เป็นเยาวชนชายจำนวน 602 คน หญิงจำนวน 487 คน มีอายุระหว่าง 9 ถึง 18 ปี (อายุเฉลี่ย 13.14 ปี) เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย 382 คน มัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 338 คน และมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4 จำนวน 369 คน ***ฝ่ายผู้ปกครอง*** เป็นชาย 390 คน หญิง 762 คน มีอายุระหว่าง 22 ถึง 66 ปี (อายุเฉลี่ย 39.90 ปี) มีความเกี่ยวข้องเป็นบิดาหรือมารดาของนักเรียนเกือบทั้งหมด มีเพียง 74 คน (ร้อยละ 6.4) ที่เกี่ยวข้องเป็นญาติผู้ใหญ่ บิดามารดาหรือผู้ปกครองของเยาวชนได้รับการศึกษาโดยเฉลี่ย 8.02 ปี ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับคู่สมรสมานานเฉลี่ย 16.15 ปี ร้อยละ 19.9 มีอาชีพรับราชการหรือทำงานรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 22.7 มีธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 21.5 รับจ้างทั่วไป และร้อยละ 0.7 เป็นเกษตรกร ครอบครัวมีรายได้โดยเฉลี่ย 20,283.35 บาทต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 5.02 คน

เมื่อเปรียบเทียบลักษณะภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่างสามีภรรยาในงานวิจัย 1 กับ 2 พบว่ากลุ่มสามีภรรยาในงานวิจัย 1 มีอายุเฉลี่ยน้อยกว่ากลุ่มสามีภรรยาในงานวิจัย 2 ประมาณ 4 ปี แต่กลุ่มสามีภรรยาในงานวิจัย 1 มีจำนวนปีที่ได้รับการศึกษาเฉลี่ยและระดับรายได้ของครอบครัวเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มสามีภรรยาในงานวิจัย 2 อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรหลักบางด้านที่ทำการรวบรวมข้อมูลไว้ทั้งสองกลุ่ม พบว่า กลุ่มสามีภรรยาในงานวิจัย 1 มีคะแนนเฉลี่ยความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสเท่ากับ 68.97 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 13.17 ขณะที่สามีภรรยาในงานวิจัย 2 ได้คะแนนเฉลี่ยในปริมาณสูงกว่าเล็กน้อยคือ 73.13 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 12.34 นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มสามีภรรยาสองกลุ่มนี้มีคะแนนสุขภาพจิตทั่วไปใกล้เคียงกัน (กลุ่มสามีภรรยาในงานวิจัย 1 มีคะแนนเฉลี่ย 60.77 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 11.71 และกลุ่มสามีภรรยาในงานวิจัย 2 มีคะแนนเฉลี่ย 59.03 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 13.63) และมีคะแนนความเครียด

(สุขภาพจิต) ในการทำงานใกล้เคียงกันด้วย (กลุ่มสามีภรรยาในงานวิจัย 1 มีคะแนนเฉลี่ย 106.45 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 35.94 และกลุ่มสามีภรรยาในงานวิจัย 2 มีคะแนนเฉลี่ย 101.23 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 37.89) อาจกล่าวได้ว่า สามีภรรยาในกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัย 1 และ 2 มีลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมบางด้านคล้ายคลึงกัน

งานวิจัย 1 มีสมมติฐานในการวิจัย 3 ข้อ ส่วนงานวิจัย 2 มี 4 ข้อ วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยทั้งสองส่วนนี้คือ การวิเคราะห์อิทธิพลด้วยโปรแกรมความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น (LISREL 8.10) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบมาตรฐานและแบบเป็นขั้น (Standard and Stepwise Multiple Regression)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานของงานวิจัย 1 และ 2 ได้สรุปและอภิปรายผลไว้แล้วในส่วนท้ายของบทที่ 2 และ 3 ตามลำดับ สาระที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้ มุ่งเน้นการบูรณาการผลวิจัยสองส่วนเข้าด้วยกัน เพื่อให้ได้ภาพต่อเนื่องของระบบดัชนีคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส (บิดากับมารดา) และมีการอภิปรายถึงข้อจำกัดของงานวิจัยนี้ตลอดจนข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติและเพื่อการวิจัยต่อไปด้วย

สามีภรรยาที่ชีวิตสมรสมีคุณภาพสูง

ส่วนแรกของโครงการวิจัยนี้ มุ่งศึกษาปัจจัยเชิงเหตุของการดำเนินชีวิตสมรสอย่างมีคุณภาพ 2 ด้านคือ การมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคู่สมรสและการปรับตัวเข้ากันได้ดีระหว่างคู่สมรสมากถึงน้อย ปัจจัยเชิงเหตุที่นำมาใช้ศึกษามี 4 กลุ่มตัวแปร ได้แก่ กลุ่มสถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัว 7 ด้าน กลุ่มจิตลักษณะทั่วไป 7 ด้าน กลุ่มลักษณะทางพุทธศาสนา 3 ด้าน และกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ 2 ด้าน รวมตัวแปรที่คาดว่าเป็นดัชนีเชิงเหตุของคุณภาพชีวิตสมรสที่ศึกษาครั้งนี้ 19 ด้าน มีการจัดตัวแปรเชิงเหตุทั้งหมดในรูปโมเดลเริ่มต้นความสัมพันธ์เชิงเหตุของคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส (โมเดล 1 ภาพ 7) และด้านการปรับตัวระหว่างคู่สมรส (โมเดล 2 ภาพ 8) และทำการตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างสามีและภรรยา จำนวน 962 คน ด้วยวิธีวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น (LISREL 8.10)

สามีภรรยาผู้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมาก

ผลการวิเคราะห์โมเดล 1 ในกลุ่มสามี 361 คน (ภาพ 9 และตาราง 4) สรุปได้ว่า จิต-

ลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพันเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวมสูงสุด .53 และการรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของภรรยา ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของสามีเอง และการรับรู้ของสามีเกี่ยวกับการปฏิบัติทางพุทธศาสนาของภรรยาต่างก็มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสด้วย (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .34 , -.19 และ .18 ตามลำดับ) สำหรับทัศนคติต่อคู่สมรสและการรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัวเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .33 และ .07 ตามลำดับ) อนึ่ง เมื่อนำตัวแปรเชิงเหตุจากกลุ่มตัวแปรต่าง ๆ 4 กลุ่ม ซึ่งมีอิทธิพลทางตรงต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสอย่างเด่นชัด จำนวน 6 ตัวแปรร่วมกันทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสโดยใช้วิธีวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่า ตัวแปรทั้งหกทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสได้ร้อยละ 75 จึงกล่าวได้ว่า สามีผู้มีความสัมพันธ์ที่ดีกับภรรยาคือ ผู้ที่มีจิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพันสูง มีทัศนคติที่ดีต่อภรรยามาก เป็นผู้ที่มีค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวน้อย แต่รับรู้ว่าภรรยามีค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวมาก รับรู้ว่าภรรยามีการปฏิบัติทางพุทธศาสนามาก และรับรู้ว่าครอบครัวมีสภาพทางเศรษฐกิจดีมาก ส่วนปริมาณการสื่อสารกับภรรยาและการที่สามียึดถือวิถีดำเนินชีวิตแบบพุทธมากนั้น ช่วยเอื้อให้สามีมีทัศนคติที่ดีต่อภรรยาของตน จึงเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสามีกับภรรยาอีกทางหนึ่งด้วย

ผลการวิเคราะห์โมเดล 1 ในกลุ่มภรรยา 601 คน (ภาพ 11 และตาราง 6) สรุปได้ว่า จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพันเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวมสูงสุด .47 และการสื่อสารระหว่างคู่สมรส วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบและการรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรสต่างก็มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .20 , -.13 และ .09 ตามลำดับ) ส่วนทัศนคติต่อคู่สมรสและการรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัวนั้น พบว่า มีอิทธิพลทางตรงต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .36 และ .07 ตามลำดับ) อนึ่ง เมื่อนำตัวแปรเชิงเหตุจากกลุ่มตัวแปรต่าง ๆ 4 กลุ่ม ซึ่งมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสอย่างเด่นชัด จำนวน 6 ตัวแปรร่วมกันทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสโดยใช้วิธีวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่า ตัวแปรทั้งหกร่วมกันทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสได้ร้อยละ 77 จึงกล่าวได้ว่า ภรรยาผู้มีความสัมพันธ์ที่ดีกับสามีคือ ผู้ที่มีจิต-ลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพันสูง มีทัศนคติที่ดีต่อสามีมาก มีการสื่อสารระหว่างกันมาก ใช้วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบน้อย รับรู้ว่าสามีมีค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวมาก และรับรู้ว่าครอบครัวมีสภาพทางเศรษฐกิจที่ดีมาก ส่วนการรับรู้ว่าสามีมีการปฏิบัติทางพุทธศาสนามาก

และตัวภรรยาเองก็พยายามใช้วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวกมากนั้น ช่วยเอื้อให้ภรรยามีทัศนคติที่ดีต่อสามี จึงเสริมให้มีความสัมพันธ์ที่ดีกับสามีอีกทางหนึ่งด้วย

สามีภรรยาผู้ที่ปรับตัวเข้ากันได้มาก

ผลการวิเคราะห์โมเดล 2 ในกลุ่มสามี 361 คน (ภาพ 10 และตาราง 4) สรุปว่า จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพันเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรส โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวมสูงสุด .46 และการรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรสก็มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรส (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .18) สำหรับทัศนคติต่อคู่สมรสเป็นตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรงสูงเป็นลำดับที่สอง (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .20) ส่วนวิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก การรับรู้สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว และวิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ ต่างก็มีอิทธิพลทางตรงต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรสด้วย (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .19 , .12 และ -.12 ตามลำดับ) อีกประการหนึ่ง เมื่อนำตัวแปรเชิงเหตุจากกลุ่มตัวแปรต่าง ๆ ใน 4 กลุ่มซึ่งมีอิทธิพลทางตรงต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรสอย่างเด่นชัด จำนวน 6 ด้าน ร่วมกันทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสโดยใช้วิธีวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่า ตัวแปรทั้งหกทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสได้ร้อยละ 65 จึงกล่าวได้ว่า สามีที่สามารถปรับตัวเข้ากับภรรยาได้มากคือ ผู้ที่มีจิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพันสูง รับรู้ว่าภรรยามีค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวมาก มีทัศนคติที่ดีต่อภรรยามาก ใช้วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวกมากแต่ใช้วิธีแบบลบน้อย และรับรู้ว่าครอบครัวมีสภาพทางเศรษฐกิจดีมาก ส่วนการรับรู้ว่าภรรยาของตนมีการปฏิบัติทางพุทธศาสนามาก ตนเองมีการสื่อสารกับภรรยามากและมีวิถีดำเนินชีวิตแบบพุทธมาก ช่วยเอื้อให้สามีมีทัศนคติที่ดีต่อภรรยา จึงเสริมให้ปรับตัวเข้ากับภรรยาได้ดีอีกทางหนึ่งด้วย

ผลการวิเคราะห์โมเดล 2 ในกลุ่มภรรยา 601 คน (ภาพ 12 และตาราง 6) สรุปได้ว่า จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพันเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรส โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .41 รองลงมาคือ วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก การสื่อสารระหว่างคู่สมรส และการรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .21 , .15 และ .14 ตามลำดับ) สำหรับทัศนคติต่อคู่สมรส พบว่า มีอิทธิพลทางตรงสูงเป็นลำดับที่สองต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรส (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .19) เมื่อนำตัวแปรเชิงเหตุจากกลุ่มตัวแปรต่าง ๆ ใน 4 กลุ่มซึ่งมีอิทธิพลทางตรงต่อการปรับตัวระหว่างคู่สมรส จำนวน 6 ด้านเข้าร่วมทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสโดยใช้วิธีวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

พบว่า ตัวแปรทั้งหกทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสได้ร้อยละ 65 จึงกล่าวได้ว่า ภรรยาที่ปรับตัวเข้ากับสามีได้มากคือ ผู้ที่มีจิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพันสูง ใช้วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวกมาก มีทัศนคติที่ดีต่อสามีมาก มีการสื่อสารกับสามีมาก รับรู้ว่าสามีมีค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวมาก และรับรู้ว่าครอบครัวมีสภาพทางเศรษฐกิจดีมาก ส่วนการรับรู้ว่าสามีมีการปฏิบัติทางพุทธศาสนามากและตนเองใช้วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบน้อยนั้น ช่วยเอื้อให้ภรรยามีทัศนคติที่ดีต่อสามี จึงเสริมให้ปรับตัวเข้ากับสามีได้ดีอีกทางหนึ่ง

สามีภรรยาที่ชีวิตสมรสมีความเสี่ยง

ต่อไปนี้ เป็นการสรุปผลเกี่ยวกับลักษณะของสามีภรรยาที่เป็นอุปสรรคต่อการมีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดี ส่วนแรกเป็นข้อสรุปความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเสี่ยง 7 ด้านกับคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสและการปรับตัวระหว่างคู่สมรส ซึ่งได้รายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรายละเอียดไว้แล้วในบทที่ 2 และส่วนที่สองเป็นข้อสรุปจากการวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อเปรียบเทียบลักษณะของสามีภรรยาที่มีคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสและการปรับตัวระหว่างคู่สมรสต่ำ

ปัจจัยเสี่ยงในชีวิตสมรส หมายถึง ปัจจัยที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการสร้างหรือดำรงความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างสามีกับภรรยา ส่วนหนึ่งในงานวิจัย 1 ได้มีการศึกษาปัจจัยเสี่ยงในชีวิตสมรสไว้ 7 ด้าน ได้แก่ การรับรู้ความแตกต่างของสถานภาพทางเศรษฐกิจระหว่างคู่สมรส วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ ความแตกต่างด้านวัยของคู่สมรส ความแตกต่างด้านการศึกษา ปริมาณการใช้ประโยชน์จากห้องนอน ความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัย และความเครียดในการทำงาน

สามีภรรยาผู้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันน้อย

จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้น โดยใช้ปัจจัยเสี่ยง 7 ด้านเป็นตัวทำนายและตัวแปรคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสเป็นตัวแปรถูกทำนาย พบผลว่า (ตาราง 9) ในกลุ่มรวม ปัจจัยเสี่ยงทั้ง 7 ด้านร่วมกันทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสได้ร้อยละ 34 มีตัวทำนายสำคัญสี่ลำดับแรก ดังนี้ วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ ความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัย ความเครียดในการทำงาน การรับรู้ความแตกต่างของสถานภาพทางเศรษฐกิจระหว่างคู่สมรส (ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน -.43 , .23 , -.11 , -.10 ตามลำดับ)

เมื่อพิจารณาผลในกลุ่มตัวอย่างบางประเภท พบว่า ปัจจัยเสี่ยง 7 ด้าน ร่วมกันทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสได้ระหว่างร้อยละ 24 ถึง 40 เช่น ในกลุ่มสามีและกลุ่มภรรยาแยกจากกัน พบว่า ปัจจัยเสี่ยงทั้ง 7 ด้านร่วมกันทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสได้ร้อยละ 37 ในกลุ่มสามี และร้อยละ 34 ในกลุ่มภรรยา มีตัวทำนายสำคัญสองลำดับแรกเหมือนกันคือ วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ (ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน สามี -.33 ภรรยา -.49) และความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัย (ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน สามี .34 ภรรยา .18) เมื่อพิจารณาในกลุ่มสามีภรรยาที่มีบุตร พบว่า ปัจจัยเสี่ยงทั้ง 7 ด้านร่วมกันทำนายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสได้ร้อยละ 35 ตัวทำนายสำคัญตามลำดับคือ วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ ความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัย ความเครียดในการทำงาน และการรับรู้ความแตกต่างของสถานภาพทางเศรษฐกิจระหว่างคู่สมรส (ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน -.45 , .19 , -.13 , -.11 ตามลำดับ)

ยิ่งกว่านั้น ได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติมเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสตามลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของครอบครัวที่แตกต่างกัน 8 ด้าน ลักษณะสถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัว 2 ด้าน และจิตลักษณะ 1 ด้าน ซึ่งตัวแปรทั้งหมดดังกล่าวถูกแบ่งออกเป็นสองค่า ดังรายละเอียดต่อไปนี้ สถานภาพผู้ตอบ (สามีหรือภรรยา) อายุ (ค่าเฉลี่ย 35.05 ปี ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6.16) กลุ่มอายุน้อยคือ ผู้มีอายุระหว่าง 21 – 33 ปี กลุ่มอายุมากคือ ผู้มีอายุระหว่าง 37 – 49 ปี ระดับการศึกษา (ค่าเฉลี่ย 11.60 ปี ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.45) กลุ่มต่ำคือ ผู้ที่มีจำนวนปีที่ได้รับการศึกษาระหว่าง 0 – 10 ปี กลุ่มสูงคือ ผู้ที่มีจำนวนปีที่ศึกษาระหว่าง 14 – 21 ปี ความแตกต่างด้านอายุ (ค่าเฉลี่ย 3.47 ปี ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.35) กลุ่มที่จัดว่ามีความแตกต่างน้อยคือ ผู้ที่มีอายุต่างจากคู่สมรสไม่เกิน 3 ปี กลุ่มที่มีความแตกต่างมากคือ ผู้ที่มีอายุต่างจากคู่สมรสตั้งแต่ 4 ปีขึ้นไป ความแตกต่างด้านการศึกษา (ค่าเฉลี่ย 2.08 ปี ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.45) กลุ่มที่มีความแตกต่างน้อยคือ ผู้ที่มีการศึกษาต่างจากคู่สมรสไม่เกิน 2 ปี กลุ่มที่มีความแตกต่างมากคือ ผู้ที่มีจำนวนปีที่ศึกษาต่างกันตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป การรับรู้ความแตกต่างของสถานภาพทางเศรษฐกิจระหว่างคู่สมรสก่อนแต่งงาน (ค่าเฉลี่ย 0.94 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.31) แบ่งเป็นกลุ่มที่รับรู้ว่าไม่มีความแตกต่างคือ ผู้ที่ได้คะแนนของตัวแปรนี้เป็นศูนย์ ส่วนผู้ที่รับรู้ว่ามีความแตกต่างกันคือ ผู้ที่มีคะแนนในตัวแปรนี้ตั้งแต่ 1 – 7 คะแนน ระยะเวลาที่อยู่ร่วมกัน (ค่าเฉลี่ย 10.28 ปี ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.66) กลุ่มต่ำคือ กลุ่มที่มีระยะเวลาอยู่ร่วมกันตั้งแต่ 2 – 8 ปี กลุ่มสูงคือ กลุ่มที่มีระยะเวลาอยู่ร่วมกันตั้งแต่ 12 – 31 ปี จำนวนบุตร (ค่าเฉลี่ย 1.43 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.01) แบ่งเป็นไม่มีบุตร และมีบุตรตั้งแต่ 1 คนขึ้นไป ประเภทครอบครัว (ครอบครัวเดี่ยวหรือครอบครัวขยาย) การรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว (ค่าเฉลี่ย 38.36 คะแนน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 10.85) กลุ่มต่ำคือ

กลุ่มที่มีคะแนนระหว่าง 10 – 35 คะแนน กลุ่มสูงคือกลุ่มที่มีคะแนนระหว่าง 41 – 60 คะแนน ทัศนคติต่อคู่สมรส (ค่าเฉลี่ย 48.61 คะแนน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.46) กลุ่มต่ำคือ กลุ่มที่มีคะแนนระหว่าง 13 – 47 คะแนน กลุ่มสูงคือกลุ่มที่มีคะแนนระหว่าง 51 – 60 คะแนน การแบ่งคะแนนของตัวแปรประเภทที่มีค่าต่อเนื่อง ใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยบวกและลบเศษหนึ่งส่วนสี่ของค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แบ่งคะแนนออกเป็นสามกลุ่ม ใช้เฉพาะคะแนนกลุ่มสูงและต่ำ ส่วนคะแนนกลุ่มปานกลางถูกตัดออกไป

เมื่อทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสของผู้ถูกศึกษา พิจารณาตามตัวแปรอิสระด้านชีวสังคมและภูมิหลังของครอบครัวต่อไปนี้ทีละสามตัวแปร (สถานภาพผู้ตอบ อายุ ระดับการศึกษา ความแตกต่างด้านอายุ ความแตกต่างด้านการศึกษา การรับรู้ความแตกต่างของสถานภาพทางเศรษฐกิจระหว่างคู่สมรสก่อนแต่งงาน ระยะเวลาที่อยู่ร่วมกัน จำนวนบุตร ประเภทของครอบครัว การรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว และทัศนคติต่อคู่สมรส) ***ในกลุ่มตัวอย่างโดยรวม*** ปรากฏว่า คะแนนความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสไม่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทีละสามตัวหรือสองตัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่แปรปรวนไปตามตัวแปรอิสระทีละตัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพบว่า กลุ่มผู้ถูกศึกษาฝ่ายสามีรายงานความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสสูงกว่าผู้ตอบฝ่ายภรรยา (ค่าเฉลี่ยกลุ่มสามี 69.96 ; ภรรยา 68.07) ผู้ถูกศึกษาที่รับรู้ว่าครอบครัวมีสภาพทางเศรษฐกิจสูง มีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสมากกว่าผู้ตอบที่รับรู้ว่าครอบครัวมีสภาพทางเศรษฐกิจต่ำ (ค่าเฉลี่ยกลุ่มสูง 73.69 ; กลุ่มต่ำ 64.40) และผู้ตอบที่มีทัศนคติที่ดีต่อคู่สมรสมาก มีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสสูงกว่าผู้ตอบที่มีทัศนคติที่ดีต่อคู่สมรสน้อย (ค่าเฉลี่ยกลุ่มสูง 77.43 ; กลุ่มต่ำ 56.97)

จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเสี่ยง 7 ด้านกับคุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส และผลการเปรียบเทียบลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังทางครอบครัวของผู้ถูกศึกษาที่รายงานปริมาณความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสแตกต่างกัน สรุปได้ว่า ***ลักษณะสามีภรรยามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันน้อย***นั้น พบในกลุ่มผู้ตอบที่เป็นภรรยามากกว่าที่เป็นสามี ผู้ตอบเช่นนี้เป็นผู้ที่รับรู้ว่าครอบครัวปัจจุบันมีสภาพเศรษฐกิจระดับต่ำ มีทัศนคติที่ดีต่อคู่สมรสน้อย เป็นผู้รายงานว่าเคยรับรู้ว่าคู่สมรสมีสถานภาพทางเศรษฐกิจแตกต่างจากตนมากก่อนแต่งงาน เป็นผู้ใช้วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบมาก มีความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัยมาก และมีความเครียดในการทำงานสูง

สามีภรรยาผู้ที่ปรับตัวเข้ากันได้น้อย

จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้น โดยใช้ปัจจัยเสี่ยง 7 ด้านเข้าร่วมทำนายคุณภาพชีวิตสมรสด้านการปรับตัวระหว่างคู่สมรส พบผลว่า (ตาราง 10) ในกลุ่มรวม ปัจจัยเสี่ยงทั้ง 7 ด้านร่วมกันทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสได้ร้อยละ 25 มีตัวทำนายสำคัญสองลำดับแรกคือ วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบและความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัย (ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน -.36 และ.22 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาผลในกลุ่มตัวอย่างบางประเภท พบว่า ปัจจัยเสี่ยง 7 ด้าน ทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสได้ร้อยละ 11 ถึง 32 เช่น ในกลุ่มสามีและกลุ่มภรรยาแยกจากกัน พบว่า ปัจจัยเสี่ยงทั้ง 7 ด้านร่วมกันทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสได้ร้อยละ 31 ในกลุ่มสามี และร้อยละ 22 ในกลุ่มภรรยา มีตัวทำนายสำคัญสองลำดับแรกเหมือนกันคือ วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ (ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน สามี -.33 ภรรยา -.36) และความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัย (ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน สามี .30 ภรรยา .19) เมื่อพิจารณาในกลุ่มสามีภรรยาที่มีบุตร พบว่า ปัจจัยเสี่ยง 7 ด้านร่วมกันทำนายการปรับตัวระหว่างคู่สมรสได้ร้อยละ 27 ตัวทำนายสำคัญเป็นตัวทำนายชุดเดียวกันกับตัวทำนายที่พบในกลุ่มรวม

ยิ่งกว่านั้น เมื่อทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการปรับตัวระหว่างคู่สมรสของผู้ถูกศึกษา พิจารณาตามตัวแปรอิสระด้านชีวสังคมและภูมิหลังของครอบครัวต่อไปนี้ทีละสามตัวแปร (ได้แก่ สถานภาพผู้ตอบ อายุ ระดับการศึกษา ความแตกต่างด้านอายุ ความแตกต่างด้านการศึกษา การรับรู้ความแตกต่างของสถานภาพทางเศรษฐกิจระหว่างคู่สมรสก่อนแต่งงาน ระยะเวลาที่อยู่ร่วมกัน จำนวนบุตร ประเภทของครอบครัว การรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัวปัจจุบัน และทัศนคติต่อคู่สมรส) (ดูค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานในกลุ่มสูงกลุ่มต่ำ ในหน้า 420 - 421) ***ในกลุ่มตัวอย่างโดยรวม*** ปรากฏผลว่า คะแนนการปรับตัวระหว่างคู่สมรสไม่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทีละสามตัว แต่แปรปรวนไปตามปฏิ-สัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทีละสองตัวคือ การรับรู้ความแตกต่างของสถานภาพทางเศรษฐกิจระหว่างคู่สมรสก่อนแต่งงานกับการรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัวปัจจุบันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ตาราง 84 ภาคผนวก ข.) เมื่อทำการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการปรับตัวระหว่างคู่สมรสเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (ตาราง 85 ภาพ 1 ภาคผนวก ข.) ปรากฏผลดังนี้ ไม่ว่าในกลุ่มผู้ถูกศึกษาที่เคยรับรู้ว่าคู่สมรสของตนมีความแตกต่างของสถานภาพทางเศรษฐกิจก่อนแต่งงานในปริมาณมากหรือน้อยก็ตาม ถ้ารับรู้ว่าครอบครัวปัจจุบันมีสภาพเศรษฐกิจสูงต่างก็มีการปรับตัวเข้ากับคู่สมรสได้ดีกว่ากลุ่มที่รับรู้ว่าครอบครัวปัจจุบันมีสภาพเศรษฐกิจต่ำ ผู้ที่

รับรู้ว่าคู่สมรสของตนมีความแตกต่างของสถานภาพทางเศรษฐกิจก่อนแต่งงานน้อย มีการปรับตัวระหว่างคู่สมรสได้ดีกว่ากลุ่มที่รับรู้ว่าคู่สมรสของตนมีความแตกต่างของสถานภาพทางเศรษฐกิจก่อนแต่งงานมาก

นอกจากนั้น ยังพบว่าคะแนนการปรับตัวระหว่างคู่สมรสแปรปรวนไปตามตัวแปรอิสระทีละตัวแปรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย พบว่า กลุ่มผู้ถูกศึกษาที่มีระดับการศึกษาสูง มีการปรับตัวระหว่างคู่สมรสดีกว่ากลุ่มที่มีระดับการศึกษาต่ำ (ค่าเฉลี่ยกลุ่มสูง 154.99 ; กลุ่มต่ำ 144.02) ผู้ที่รับรู้ว่าครอบครัวมีสภาพทางเศรษฐกิจสูง มีการปรับตัวระหว่างคู่สมรสได้ดีกว่าผู้ที่รับรู้ว่าครอบครัวมีสภาพทางเศรษฐกิจต่ำ (ค่าเฉลี่ยกลุ่มสภาพเศรษฐกิจสูง 157.84 ; กลุ่มสภาพเศรษฐกิจต่ำ 140.71) และกลุ่มผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อคู่สมรสมากมีการปรับตัวระหว่างคู่สมรสดีกว่ากลุ่มที่มีทัศนคติที่ดีต่อคู่สมรสน้อย (ค่าเฉลี่ยกลุ่มทัศนคติสูง 162.62 ; กลุ่มทัศนคติต่ำ 132.12)

จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเสี่ยง 7 ด้านกับคุณภาพชีวิตด้านการปรับตัวระหว่างคู่สมรส และผลการเปรียบเทียบลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังทางครอบครัวของผู้ถูกศึกษาที่รายงานปริมาณการปรับตัวระหว่างคู่สมรสแตกต่างกัน สรุปได้ว่า ***ลักษณะสามีภรรยาที่ปรับตัวเข้ากันได้น้อย*** พบในกลุ่มผู้ตอบที่มีระดับการศึกษาต่ำ กลุ่มผู้ที่รับรู้ว่าครอบครัวปัจจุบันมีสภาพทางเศรษฐกิจต่ำ กลุ่มผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อคู่สมรสน้อย และในกรณีเป็นกลุ่มผู้ที่รับรู้ว่าครอบครัวปัจจุบันมีสภาพทางเศรษฐกิจต่ำ ผู้ที่รับรู้ว่าคู่สมรสของตนมีความแตกต่างของสถานภาพทางเศรษฐกิจก่อนแต่งงานมาก มีการปรับตัวเข้ากับคู่สมรสได้น้อยกว่าผู้ที่รับรู้ว่าคู่สมรสของตนมีความแตกต่างของสถานภาพทางเศรษฐกิจก่อนแต่งงานน้อย ยิ่งกว่านี้ยังพบผลที่สอดคล้องกับผลที่พบในการศึกษาคุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส นั่นคือ ผู้ที่ปรับตัวเข้ากับคู่สมรสได้น้อย เป็นผู้ที่ใช้วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบมาก เป็นผู้ที่มีความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัยมาก และมีความเครียดในการทำงานสูงด้วย

เยาวชนที่มีจิตลักษณะและพฤติกรรมเหมาะสม

ส่วนที่สองของโครงการวิจัยนี้ มุ่งศึกษาปัจจัยเชิงผลที่เกิดกับเยาวชนจากการรับรู้สัมพันธภาพในครอบครัว (การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาและความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา) ปัจจัยเชิงผลที่ศึกษาครั้งนี้ มีทั้งปัจจัยเชิงผลทางตรงต่อจิตลักษณะและพฤติกรรม 8 ด้านของเยาวชนผู้เป็นบุตร และปัจจัยเชิงผลทางอ้อมต่อจิตลักษณะและพฤติกรรมผ่านทางกลุ่มตัวแปรการรับรู้ของเยาวชนเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 6

ด้านคือ การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ ทัศนคติต่อบิดาและมารดา การประเมินปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา และความสามารถในการจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา ตัวแปรทั้ง 6 ด้านดังกล่าว คือตัวแปรสังเกต (ตัวแปรที่ผู้วิจัยทำการวัดจากผู้ถูกศึกษาโดยตรง) ถูกจัดอยู่ในรูปของตัวแปรแฝง (ตัวแปรที่ผู้วิจัยไม่ได้วัดจากผู้ถูกศึกษาโดยตรง) 3 ตัวแปร คือ ตัวแปรการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผล ตัวแปรทัศนคติต่อบิดามารดา และตัวแปรการรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา (ดูรายละเอียดในหน้า 280 - 285) ตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมดถูกจัดเข้าในรูปของโมเดลเริ่มต้นความสัมพันธ์เชิงเหตุของจิตลักษณะ 4 ด้าน (โมเดล 3 ภาพ 15) โมเดลเริ่มต้นความสัมพันธ์เชิงเหตุของจิตลักษณะ 5 ด้าน (โมเดล 4 ภาพ 16) และโมเดลเริ่มต้นความสัมพันธ์เชิงเหตุของพฤติกรรม 2 ด้าน (โมเดล 5 ภาพ 17) และทำการตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเยาวชน จำนวน 1,089 คน ด้วยวิธีวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น (LISREL 8.10)

เยาวชนที่มีจิตลักษณะเหมาะสม

จากผลการวิเคราะห์ในโมเดล 3 (ภาพ 18 และตาราง 27) ซึ่งเป็นการศึกษาความสัมพันธ์เชิงเหตุของจิตลักษณะของเยาวชน 4 ด้านคือ สุขภาพจิต พัฒนาการทางจิตสังคม ลักษณะมุ่งอนาคต และความเชื่ออำนาจภายในตนของกลุ่มเยาวชน จำนวน 1,089 คน สรุปได้ว่า (1) เยาวชนที่มีสุขภาพจิตดีคือ ผู้ที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดามาก และรับรู้ว่าบิดากับมารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมาก (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรง .40 และ .23 ตามลำดับ) ตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดาและตัวแปรการรับรู้ของเยาวชนเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรสุขภาพจิตได้ร้อยละ 31 (2) เยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงคือ ผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อบิดามารดามาก (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรง .47) มีสุขภาพจิตดีมาก (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรง .33) เยาวชนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดามาก (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางอ้อม .49) เยาวชนรับรู้ว่าบิดามารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมาก (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางอ้อม .13) แต่รับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาน้อย (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางอ้อม -.08) ตัวแปรทั้ง 5 ตัวแปรร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของลักษณะมุ่งอนาคตได้ร้อยละ 47 (3) เยาวชนที่มีพัฒนาการทางจิตสังคมสูงคือ ผู้ที่มีสุขภาพจิตดีมาก (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรง .67) รับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลมาก (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรง .23) เยาวชนมีความ

สัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดามาก (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางอ้อม .44) และเยาวชนรับรู้ว่าบิดากับมารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมาก (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางอ้อม .20) ตัวแปรทั้ง 4 ตัวแปรร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของพัฒนาการทางจิตสังคมได้ร้อยละ 64 และ (4) เยาวชนที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนสูงคือ ผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูง (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรง .24) มีสุขภาพจิตดีมาก (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .57) รับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาน้อย (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม -.20) มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดา (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางอ้อม .37) และรับรู้ว่าบิดากับมารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางอ้อม .26) ตัวแปรทั้ง 4 ตัวแปรร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความเชื่ออำนาจภายในตนได้ร้อยละ 76

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลในโมเดล 3 ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์เชิงเหตุของจิตลักษณะ 4 ด้าน ในกลุ่มเยาวชนโดยรวมได้ว่า เยาวชนที่มีจิตลักษณะทั้ง 4 ด้านอย่างเหมาะสมมาก คือ ผู้ที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดามากและรับรู้ว่าบิดากับมารดาของตนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมาก สำหรับเยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงและมีความเชื่ออำนาจภายในตนสูงนั้น นอกจากจะมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดาและรับรู้ว่าบิดากับมารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันแล้ว ยังเป็นผู้ที่รับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาในปริมาณน้อยอีกด้วย

จากผลการวิจัยเอกลักษณ์แห่งตนในเยาวชนไทย อุษา ศรีจินดารัตน์ (2533) และสุรพงษ์ ชูเดช (2533) พบว่า เยาวชนไทยเกิดวิกฤติการณ์ทางบุคลิกภาพและการปรับตัวเพื่อแสวงหาเอกลักษณ์แห่งตนอย่างชัดเจนในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย ในการวิจัยครั้งนี้ จึงได้ทำการเก็บข้อมูลปริมาณการบรรลุเอกลักษณ์แห่งตนเฉพาะในกลุ่มเยาวชนที่เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4 ดังนั้น จึงได้มีการกำหนดโมเดลความสัมพันธ์เชิงเหตุของจิตลักษณะ 5 ด้าน (เอกลักษณ์แห่งตน พัฒนาการทางจิตสังคม สุขภาพจิต ลักษณะมุ่งอนาคตและความเชื่ออำนาจภายในตน) สำหรับกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4 โดยเฉพาะอีกโมเดลหนึ่ง ผลการวิเคราะห์ในโมเดล 4 (ภาพ 19 และตาราง 29) ซึ่งเป็นการศึกษาความสัมพันธ์เชิงเหตุของจิตลักษณะ 5 ด้าน คือ สุขภาพจิต พัฒนาการทางจิตสังคม เอกลักษณ์แห่งตน ลักษณะมุ่งอนาคต และความเชื่ออำนาจภายในตนของกลุ่มเยาวชนเฉพาะที่ศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4 จำนวน 368 คน ได้ข้อสรุปว่า (1) เยาวชนที่มีสุขภาพจิตดีคือ ผู้ที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดามากและรับรู้ว่าบิดากับมารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมาก (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรง .42 และ .27 ตามลำดับ) ตัวแปร 2 ตัวแปรดังกล่าวร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของสุขภาพจิตได้ร้อยละ 32 (2) เยาวชนที่มีพัฒนาการทางจิตสังคมสูงคือ ผู้ที่มีสุขภาพจิตดีมาก (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรง .76) รับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลมาก (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรง

.22) มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดามากและ รับรู้ว่าบิดากับมารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมาก (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางอ้อม .49 และ .26 ตามลำดับ) ตัวแปร 4 ตัวแปรร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของพัฒนาการทางจิตสังคมของเยาวชนได้ร้อยละ 80 (3) เยาวชนที่มีเอกลักษณ์แห่งตนสูงคือ ผู้ที่มีพัฒนาการทางจิตสังคมสูง (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรง .41) มีสุขภาพจิตดีมาก เยาวชนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดามาก เยาวชนรับรู้ว่าบิดากับมารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมาก และรับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลมาก (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางอ้อม .31 , .20 , .11 และ .09 ตามลำดับ) ตัวแปรทั้ง 5 ตัวแปรร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของเอกลักษณ์แห่งตนได้ร้อยละ 17 (4) เยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงคือ ผู้ที่มีสุขภาพจิตดีมากและมีทัศนคติที่ดีต่อบิดามารดามาก (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรง .47 และ .36 ตามลำดับ) เป็นผู้มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดามาก รับรู้ว่าบิดากับมารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมาก แต่รับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาน้อย (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางอ้อม .49 , .21 และ -.12 ตามลำดับ) ตัวแปรทั้ง 5 ตัวแปรร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของลักษณะมุ่งอนาคตได้ร้อยละ 52 และ (5) เยาวชนที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนสูงคือ ผู้ที่มีสุขภาพจิตดีมาก (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .72) มีลักษณะมุ่งอนาคตสูง (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรง .39) รายงานว่าตนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดามาก รับรู้ว่าบิดากับมารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมาก มีทัศนคติที่ดีต่อบิดาและมารดามาก แต่รับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาน้อย (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางอ้อม .41 , .23 , .14 และ -.04 ตามลำดับ) ตัวแปรทั้ง 6 ตัวแปรร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความเชื่ออำนาจภายในตนได้ร้อยละ 76

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลในโมเดล 4 ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์เชิงเหตุของจิตลักษณะ 5 ด้าน ในกลุ่มเยาวชนเฉพาะที่ศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4 ได้ว่า เยาวชนที่มีจิตลักษณะทั้ง 5 ด้านอย่างเหมาะสมมาก เป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดามากและรับรู้ว่าบิดากับมารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมาก ส่วนเยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตและมีความเชื่ออำนาจภายในตนสูง นอกจากจะมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดามากและรับรู้ว่าบิดากับมารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากแล้ว ยังต้องเป็นผู้มีทัศนคติที่ดีต่อบิดาและมารดาและรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาในปริมาณน้อยด้วย สำหรับเยาวชนที่มีพัฒนาการทางจิตสังคมสูงและมีเอกลักษณ์แห่งตนสูงก็เช่นเดียวกัน นอกจากจะเป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดาและรับรู้ว่าบิดากับมารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันแล้ว ยังเป็นผู้ที่รับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผลมากอีกด้วย

ตัวแปรเชิงเหตุของจิตลักษณะ 5 ด้านมีความสัมพันธ์ในทิศทางดังนี้ การที่เยาวชนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดามากและรับรู้ว่าบิดากับมารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมาก เป็นปัจจัยที่ส่งผลดีต่อลักษณะทางจิตใจของเยาวชนทั้ง 5 ด้าน โดยปัจจัย 2 ด้านดังกล่าวส่งผลดีโดยตรงต่อสุขภาพจิตของเยาวชน ขณะเดียวกัน ก็ส่งผลดีทางอ้อมต่อพัฒนาการด้านจิตสังคมและเอกลักษณ์แห่งตนผ่านทางการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผลมาก นอกจากนี้ การที่เยาวชนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดาและรับรู้ว่าบิดากับมารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมาก ยังเป็นปัจจัยที่ส่งผลดีทางอ้อมต่อลักษณะมุ่งอนาคตและความเชื่ออำนาจภายในตนผ่านทางทัศนคติที่ดีต่อบิดามารดามาก และการรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาน้อยอีกด้วย

เยาวชนที่มีพฤติกรรมเหมาะสม

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในโมเดล 5 (ภาพ 20 และตาราง 31) ซึ่งเป็นการศึกษาความสัมพันธ์เชิงเหตุของพฤติกรรม 2 ด้านคือ พฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมและพฤติกรรมก้าวร้าวของกลุ่มเยาวชนโดยรวม จำนวน 1,089 คน ได้ข้อสรุปดังนี้ (1) เยาวชนที่มีพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม คือผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อบิดาและมารดามาก (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .60) มีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อย (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .21) มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดามาก รับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลมาก รับรู้ว่าบิดากับมารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมาก แต่รับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาน้อย (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .44 , .05 , .04 และ -.05 ตามลำดับ) ตัวแปรทั้ง 6 ตัวแปรดังกล่าวข้างต้นร่วมกันทำนายพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมได้ร้อยละ 48 และ (2) เยาวชนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยคือ ผู้ที่รับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลมาก รับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาน้อย และมีพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมาก (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม .26 , -.26 และ .22 ตามลำดับ) เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อบิดาและมารดามาก มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดา และรับรู้ว่าบิดากับมารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางอ้อม .33 , .29 และ .19 ตามลำดับ) ตัวแปรทั้ง 6 ด้านดังกล่าวร่วมกันทำนายพฤติกรรมก้าวร้าวได้ร้อยละ 37

สรุปว่า เยาวชนที่มีพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากและก้าวร้าวน้อย คือ ผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อบิดาและมารดามาก รับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลมาก รับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาในปริมาณน้อย มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดา

มารดามากและรับรู้ว่าบิดากับมารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมาก โดยปัจจัยด้านความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดาและมารดามากและการรับรู้ว่าบิดากับมารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ส่งผลดีทางอ้อมต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมผ่านทางการมีทัศนคติที่ดีต่อบิดามารดามาก การรับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลมาก และรับรู้ว่าจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาในปริมาณน้อย ขณะเดียวกัน ก็ส่งผลดีทางอ้อมต่อพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยผ่านทางการรับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลมาก การรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาในปริมาณน้อย และการมีทัศนคติที่ดีต่อบิดามารดามาก

ประเภทของเยาวชนและครอบครัวที่มีลักษณะเสี่ยง

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในโมเดล 3 , 4 และ 5 (ภาพ 18 , 19 และ 20) ดังกล่าวข้างต้น พบว่า เยาวชนที่มีจิตลักษณะ 5 ด้าน และพฤติกรรม 2 ด้านอย่างเหมาะสม เนื่องจาก (1) เป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดามาก (2) รับรู้ว่าบิดากับมารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมาก (3) รับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลมาก (4) มีทัศนคติที่ดีต่อบิดาและมารดามาก และ (5) รับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาน้อย ดังนั้น ถ้าเยาวชนมีปัจจัยเชิงเหตุ 4 ด้านแรกดังกล่าวข้างต้นนี้ในปริมาณน้อย แต่มีการรับรู้ว่าต้องจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาในปริมาณมาก ก็อาจจะอยู่ในสภาวะเสี่ยงต่อการมีลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมไม่เหมาะสมได้ ในงานวิจัยนี้จึงมีการวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อเปรียบเทียบปริมาณความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผล ทัศนคติต่อบิดาและมารดา การประเมินปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา และความสามารถในการจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาของกลุ่มเยาวชนที่มีลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของครอบครัว 6 ด้านแตกต่างกันคือ เพศของเยาวชน (ชายหรือหญิง) สถานภาพบิดาหรือมารดา อายุเยาวชนเฉลี่ย 13.14 ปี ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.77 เยาวชนอายุน้อยคือ ผู้ที่มีอายุระหว่าง 9 – 12 ปี เยาวชนอายุมากคือ ผู้ที่มีอายุระหว่าง 14 – 18 ปี ผลการเรียนของเยาวชนเฉลี่ย 2.38 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .80 ผู้มีผลการเรียนต่ำคือ ผู้ได้เกรดระหว่าง .38 – 2.18 ผู้มีผลการเรียนสูงคือ ผู้ได้เกรดระหว่าง 2.55 – 4 ระดับการศึกษาของบิดามารดา จำนวนปีที่ศึกษาโดยเฉลี่ย 8.00 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.58 บิดามารดาที่มีการศึกษาต่ำคือ ผู้ที่มีจำนวนปีที่ได้รับการศึกษาระหว่าง 0 – 7 ปี บิดามารดาที่มีการศึกษาสูงคือ ผู้ที่มีจำนวนปีที่ศึกษาระหว่าง 9 – 21 ปี ระดับเศรษฐกิจของครอบครัวเฉลี่ย 5.25 หน่วย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.77 ครอบครัวที่มีระดับ

เศรษฐกิจต่ำคือ 1 – 4 หน่วย ครอบครัวที่มีระดับเศรษฐกิจสูงคือ 6 – 9 หน่วย การแบ่งคะแนนของตัวแปรประเภทที่มีค่าต่อเนื่อง ใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยบวกและลบเศษหนึ่งส่วนสี่ของค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แบ่งคะแนนออกเป็นสามกลุ่ม ใช้เฉพาะช่วงคะแนนกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำในการวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับคะแนนกลุ่มปานกลางถูกตัดออกไป

การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดาในเยาวชนประเภทต่าง ๆ

เมื่อทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนของปริมาณความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา พิจารณาตามลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของครอบครัวต่อไปนี้ทีละสามตัวแปร (เพศของเยาวชน อายุ ผลการเรียน สถานภาพบิดาหรือมารดา ระดับการศึกษาของบิดามารดา และระดับเศรษฐกิจของครอบครัว) ในกลุ่มตัวอย่างโดยรวม ปรากฏผลว่า ปริมาณความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดาไม่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทีละสามตัวแปร แต่แปรปรวนไปตามตัวแปรอิสระทีละสองตัวคือ สถานภาพบิดาหรือมารดากับเพศของเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ตาราง 95 ภาคผนวก ข.) เมื่อทำการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดาเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (ตาราง 96 ภาพ 4 ภาคผนวก ข.) พบว่า ในกลุ่มเยาวชนที่บิดาเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว ฝ่ายหญิงมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดามากกว่าฝ่ายชาย และพบอีกว่าในกลุ่มเยาวชนชายที่มีมารดาเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดามากกว่าเยาวชนที่บิดาเป็นผู้ให้ข้อมูล นอกจากนี้ ยังพบว่า ปริมาณความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดาแปรปรวนไปตามตัวแปรอิสระทีละตัวแปรอย่างเด่นชัดคือ ผลการเรียน (ตาราง 88 ภาคผนวก ข.) เมื่อทำการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย พบว่า เยาวชนที่มีผลการเรียนสูงมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดามากกว่าเยาวชนที่มีผลการเรียนต่ำ (คะแนนเฉลี่ย 50.39 และ 48.74 ตามลำดับ)

สรุปว่า (1) ในกลุ่มเยาวชนโดยรวม ผู้ที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดาคือ ผู้ที่มีผลการเรียนสูง (2) ในกลุ่มเยาวชนที่บิดาเป็นผู้ให้ข้อมูล ผู้ที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดาคือ ฝ่ายหญิง และ (3) ในกลุ่มชาย ผู้ที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดาคือ เยาวชนที่มารดาเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว

การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาในเยาวชนประเภทต่าง ๆ

เมื่อทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนของปริมาณการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา พิจารณาตามลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของครอบครัวต่อไปนี้ทีละสามตัวแปร (เพศของเยาวชน อายุ ผลการเรียน สถานภาพบิดาหรือมารดา ระดับการศึกษาของบิดามารดา และระดับเศรษฐกิจของครอบครัว) ในกลุ่มตัวอย่างโดยรวม ปรากฏว่า ปริมาณการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาแปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทีละสามตัวแปรอย่างเด่นชัดคือ เพศของเยาวชน ผลการเรียน และระดับเศรษฐกิจของครอบครัว (ตาราง 86 ภาคผนวก ข.) เมื่อทำการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (ตาราง 87 ภาพ 2 ภาคผนวก ข.) พบว่า ในกลุ่มเยาวชนชายที่มีผลการเรียนสูงหรือต่ำ ถ้ามาจากครอบครัวระดับเศรษฐกิจสูง รับรู้ว่าบิดากับมารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากกว่าผู้มาจากครอบครัวระดับเศรษฐกิจต่ำ พบอีกว่า เยาวชนชายจากครอบครัวระดับเศรษฐกิจต่ำ ถ้ามีผลการเรียนต่ำ รับรู้ว่าบิดากับมารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากกว่าผู้ที่มีผลการเรียนสูง พบด้วยว่า เยาวชนหญิงที่มีผลการเรียนต่ำ ถ้ามาจากครอบครัวระดับเศรษฐกิจสูง รับรู้ว่าบิดากับมารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากกว่าผู้มาจากครอบครัวระดับเศรษฐกิจต่ำ สำหรับเยาวชนที่มีผลการเรียนสูงและมาจากครอบครัวระดับเศรษฐกิจสูง ฝ่ายชายรับรู้ว่าบิดากับมารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากกว่าฝ่ายหญิง ส่วนเยาวชนที่มีผลการเรียนสูงและมาจากครอบครัวระดับเศรษฐกิจต่ำ ฝ่ายหญิงรับรู้ว่าบิดากับมารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากกว่าฝ่ายชาย พบต่อไปว่า ปริมาณการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาแปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทีละสองตัวคือ สถานภาพบิดาหรือมารดากับเพศของเยาวชนอย่างเด่นชัด (ตาราง 93 ภาคผนวก ข.) เมื่อทำการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (ตาราง 94 ภาคผนวก ข.) พบว่า ในเยาวชนหญิง ถ้าบิดาเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว รับรู้ว่าบิดากับมารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากกว่ามารดาเป็นผู้ให้ข้อมูล ในกลุ่มที่บิดาเป็นผู้ให้ข้อมูล เยาวชนหญิงรับรู้ว่าบิดากับมารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากกว่าเยาวชนชาย นอกจากนี้ ยังพบว่า การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาแปรปรวนไปตามตัวแปรอิสระทีละตัวแปรคือ ระดับเศรษฐกิจของครอบครัวและอายุของเยาวชนอย่างเด่นชัด (ตาราง 86 , 93 และ 105 ภาคผนวก ข.) เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย พบว่า เยาวชนจากครอบครัวระดับเศรษฐกิจสูง รับรู้ว่าบิดากับมารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากกว่าเยาวชนจากครอบครัวระดับเศรษฐกิจต่ำ (คะแนนเฉลี่ย 49.09 และ 46.21 ตามลำดับ) และ

เยาวชนอายุมากรับรู้ว่าบิดากับมารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากกว่าเยาวชนอายุน้อย (คะแนนเฉลี่ย 48.90 และ 47.33 ตามลำดับ)

สรุปได้ว่า (1) ในกลุ่มเยาวชนโดยรวม กลุ่มเยาวชนชาย (ทั้งที่มีผลการเรียนสูงและต่ำ) และกลุ่มเยาวชนหญิง (เฉพาะที่มีผลการเรียนต่ำ) ผู้ที่รับรู้ว่าบิดากับมารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากคือ ผู้ที่มาจากครอบครัวระดับเศรษฐกิจสูง (2) ในกลุ่มเยาวชนโดยรวม ผู้ที่รับรู้ว่าบิดากับมารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากคือ เยาวชนอายุมาก และ (3) ในกลุ่มเยาวชนหญิง (เฉพาะที่มีผลการเรียนต่ำ) ผู้ที่รับรู้ว่าบิดากับมารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากคือ เยาวชนที่มีบิดาเป็นผู้ให้ข้อมูล

การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนในเยาวชนประเภทต่าง ๆ

เมื่อทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนของปริมาณการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน พิจารณาตามลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของครอบครัวต่อไปนี้ทีละสามตัวแปร (เพศของเยาวชน อายุ ผลการเรียน สถานภาพบิดาหรือมารดา ระดับการศึกษาของบิดามารดา และระดับเศรษฐกิจของครอบครัว) ในกลุ่มตัวอย่างโดยรวม ปรากฏผลว่า ปริมาณการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนไม่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทีละสามตัวแปร แต่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทีละสองตัวแปรคือ อายุของเยาวชนกับเพศของเยาวชน และสถานภาพบิดาหรือมารดากับเพศของเยาวชนอย่างเด่นชัด (ตาราง 97 ภาคผนวก ข.) เมื่อทำการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (ตาราง 98 ภาพ 5 ภาคผนวก ข.) พบว่า ในกลุ่มเยาวชนหญิงอายุน้อยรายงานว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากกว่าเยาวชนในกลุ่มเปรียบเทียบอีก 3 กลุ่มอย่างเด่นชัด กลุ่มที่สำคัญคือ ในกลุ่มเยาวชนหญิงที่อายุน้อย รับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากกว่าผู้ที่อายุมาก และในกลุ่มผู้ที่อายุน้อย เยาวชนหญิงรับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากกว่าเยาวชนชาย เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (ตาราง 99 ภาพ 6 ภาคผนวก ข.) พบว่า เยาวชนชายที่บิดาเป็นผู้ให้ข้อมูลรายงานว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อยกว่าเยาวชนในกลุ่มเปรียบเทียบทุกกลุ่มอย่างเด่นชัด กลุ่มที่สำคัญคือ ในกลุ่มเยาวชนชายที่มารดาเป็นผู้ให้ข้อมูล รับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากกว่าที่บิดาเป็นผู้ให้ข้อมูล และในกลุ่มเยาวชนที่บิดาเป็นผู้ให้ข้อมูล ฝ่ายหญิงรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากกว่าฝ่ายชาย

นอกจากนี้ ยังพบว่า การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนแปรปรวนไปตามตัวแปรอิสระทีละตัวแปรคือ ผลการเรียนของเยาวชนและสถานภาพบิดาหรือมารดา (ตาราง 89 และ 97 ภาคผนวก ข.) เมื่อทำการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย พบว่า เยาวชนที่มีผลการเรียนสูง รับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากกว่าเยาวชนที่มีผลการเรียนต่ำ (คะแนนเฉลี่ย 78.15 และ 74.20 ตามลำดับ) และพบด้วยว่า เยาวชนที่มารดาเป็นผู้ให้ข้อมูล รับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากกว่าเยาวชนที่บิดาเป็นผู้ให้ข้อมูล (คะแนนเฉลี่ย 76.86 และ 74.79 ตามลำดับ)

สรุปว่า (1) ในกลุ่มรวม เยาวชนที่รับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากคือผู้ที่มีผลการเรียนสูง และมีมารดาเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว (2) ในกลุ่มเยาวชนอายุน้อยและกลุ่มที่บิดาเป็นผู้ให้ข้อมูล ผู้ที่รับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากคือ เยาวชนหญิง (3) ในกลุ่มเยาวชนหญิง ผู้ที่รับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากคือ ผู้ที่อายุน้อย และ (4) ในกลุ่มเยาวชนชาย ผู้ที่รับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากคือผู้ที่มีมารดาเป็นผู้ให้ข้อมูล

การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลในเยาวชนประเภทต่าง ๆ

เมื่อทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนของปริมาณการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลพิจารณาตามลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของครอบครัวต่อไปนี้ทีละสามตัวแปร (เพศของเยาวชน อายุ ผลการเรียน สถานภาพบิดาหรือมารดา ระดับการศึกษาของบิดามารดา และระดับเศรษฐกิจของครอบครัว) ในกลุ่มตัวอย่างโดยรวม ปรากฏผลว่า ปริมาณการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลไม่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทีละสามตัวแปร แต่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทีละสองตัวแปรคือ อายุของเยาวชนกับเพศของเยาวชน และสถานภาพบิดาหรือมารดากับเพศของเยาวชน (ตาราง 100 ภาคผนวก ข.) เมื่อทำการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (ตาราง 101 ภาพ 7 ภาคผนวก ข.) พบว่า ในกลุ่มเยาวชนหญิงอายุน้อยรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากที่สุด และเยาวชนหญิงอายุมากรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อยที่สุด พบกลุ่มที่สำคัญคือ ในกลุ่มเยาวชนหญิงที่อายุน้อย รับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากกว่าผู้ที่อายุมาก ในกลุ่มอายุน้อย ฝ่ายหญิงรับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากกว่าฝ่ายชาย และในกลุ่มอายุมาก ฝ่ายชายรับรู้ว่าได้รับการอบรม

เลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากกว่าฝ่ายหญิง เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (ตาราง 102 ภาพ 8 ภาคผนวก ข.) พบว่า เยาวชนชายกลุ่มที่มารดาเป็นผู้ให้ข้อมูล รับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากกว่ากลุ่มที่บิดาเป็นผู้ให้ข้อมูลอย่างเด่นชัด นอกจากนี้ ยังพบว่า ปริมาณการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลแปรปรวนไปตามตัวแปรอิสระทีละตัวแปรด้วย คือ ผลการเรียนและอายุของเยาวชน (ตาราง 90 และ 100 ภาคผนวก ข.) เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย พบว่า เยาวชนที่มีผลการเรียนสูง รับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากกว่าเยาวชนที่มีผลการเรียนต่ำ (คะแนนเฉลี่ย 69.69 และ 66.94 ตามลำดับ) และเยาวชนอายุน้อย รับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากกว่าเยาวชนอายุมาก (คะแนนเฉลี่ย 69.57 และ 67.16 ตามลำดับ)

สรุปว่า (1) ในกลุ่มโดยรวม เยาวชนที่รับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก คือ ผู้ที่มีผลการเรียนสูงและอายุน้อย (2) ในกลุ่มเยาวชนอายุน้อย ผู้ที่รับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากคือ ฝ่ายหญิง (3) ในกลุ่มเยาวชนอายุมาก ผู้ที่รับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากคือ ฝ่ายชาย (4) ในกลุ่มเยาวชนหญิง ผู้ที่รับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากคือ ผู้ที่อายุน้อย และ (5) ในกลุ่มเยาวชนชาย ผู้ที่รับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากคือ ผู้ที่มีมารดาเป็นผู้ให้ข้อมูล

ทัศนคติต่อบิดาของเยาวชนประเภทต่าง ๆ

เมื่อทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนของปริมาณทัศนคติต่อบิดา พิจารณาตามลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของครอบครัวต่อไปนี้ทีละสามตัวแปร (เพศของเยาวชน อายุ ผลการเรียน สถานภาพบิดาหรือมารดา ระดับการศึกษาของบิดามารดา และระดับเศรษฐกิจของครอบครัว) ในกลุ่มตัวอย่างโดยรวม ปรากฏผลว่า ปริมาณทัศนคติต่อบิดาไม่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทีละสามตัวแปร แต่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทีละสองตัวแปรคือ ระดับการศึกษาของบิดามารดาและระดับเศรษฐกิจของครอบครัว (ตาราง 109 ภาคผนวก ข.) เมื่อทำการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยทัศนคติต่อบิดาเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (ตาราง 110 ภาพ 9 ภาคผนวก ข.) พบว่า เยาวชนที่บิดามารดามีการศึกษาระดับสูงและมาจากครอบครัวที่มีระดับเศรษฐกิจสูง มีทัศนคติต่อบิดาต่ำกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอีก 3 กลุ่ม และพบอีกว่า ในกลุ่มเยาวชนที่บิดามารดามีระดับการศึกษาสูง เยาวชนจากครอบครัวที่มีระดับเศรษฐกิจต่ำกว่า มีทัศนคติที่ดีต่อบิดามากกว่าเยาวชนจากครอบครัวที่มีระดับเศรษฐกิจสูงกว่า และในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวระดับเศรษฐกิจสูง ถ้าบิดามารดามีการศึกษาต่ำ มี

ทัศนคติที่ดีต่อบิดามากกว่าผู้ที่บิดามารดามีการศึกษาสูง นอกจากนี้ ยังพบว่า ปริมาณทัศนคติต่อบิดาแปรปรวนไปตามตัวแปรอิสระทีละตัวแปรคือ ผลการเรียนและอายุของเยาวชน (ตาราง 91 และ 103 ภาคผนวก ข.) เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย พบว่า เยาวชนที่มีผลการเรียนสูงมีทัศนคติที่ดีต่อบิดามากกว่าเยาวชนที่มีผลการเรียนต่ำ (คะแนนเฉลี่ย 75.70 และ 72.73 ตามลำดับ) และเยาวชนที่อายุน้อยมีทัศนคติที่ดีต่อบิดามากกว่าเยาวชนอายุมาก (คะแนนเฉลี่ย 76.57 และ 70.61 ตามลำดับ)

สรุปว่า (1) ในกลุ่มรวม เยาวชนที่มีทัศนคติที่ดีต่อบิดามากคือ เยาวชนอายุน้อย และมีผลการเรียนสูง (2) ในกลุ่มเยาวชนที่บิดามารดามีการศึกษาสูง ผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อบิดามากคือ ผู้ที่มาจากครอบครัวระดับเศรษฐกิจต่ำ และ (3) ในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวระดับเศรษฐกิจสูง ผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อบิดามากคือ ผู้ที่บิดามารดามีการศึกษาสูง

ทัศนคติต่อมารดาของเยาวชนประเภทต่าง ๆ

เมื่อทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนทัศนคติต่อมารดา พิจารณาตามลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของครอบครัวต่อไปนี้ทีละสามตัวแปร (เพศของเยาวชน อายุ ผลการเรียน สถานภาพบิดาหรือมารดา ระดับการศึกษาของบิดามารดา และระดับเศรษฐกิจของครอบครัว) ในกลุ่มตัวอย่างโดยรวม ปรากฏผลว่า ปริมาณทัศนคติต่อมารดาไม่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทีละสามตัวแปรหรือทีละสองตัวแปร แต่แปรปรวนไปตามตัวแปรอิสระทีละตัวแปรอย่างเด่นชัด คือ ผลการเรียนและอายุของเยาวชน (ตาราง 92 และ 104 ภาคผนวก ข.) เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย พบว่า เยาวชนที่มีผลการเรียนสูง มีทัศนคติที่ดีต่อมารดามากกว่าเยาวชนที่มีผลการเรียนต่ำ (คะแนนเฉลี่ย 77.62 และ 73.36 ตามลำดับ) และเยาวชนอายุน้อย มีทัศนคติที่ดีต่อมารดามากกว่าเยาวชนอายุมาก (คะแนนเฉลี่ย 78.05 และ 72.19 ตามลำดับ)

การประเมินปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาของเยาวชนประเภทต่าง ๆ

เมื่อทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการประเมินปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา พิจารณาตามลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของครอบครัวต่อไปนี้ทีละสามตัวแปร (เพศของเยาวชน อายุ ผลการเรียน สถานภาพบิดาหรือมารดา ระดับการศึกษา

ของบิดามารดา และระดับเศรษฐกิจของครอบครัว) ในกลุ่มตัวอย่างโดยรวม ปรากฏผลว่า คะแนนการประเมินปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาไม่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทีละสามตัวแปร แต่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทีละสองตัวแปรอย่างเด่นชัดคือ สถานภาพบิดาหรือมารดากับเพศของเยาวชน (ตาราง 112 ภาคผนวก ข.) เมื่อทำการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการประเมินปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (ตาราง 113 ภาพ 10 ภาคผนวก ข.) พบว่า ในหมู่เยาวชนหญิงซึ่งมีมารดาเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว ประเมินปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดามากกว่าเมื่อมีบิดาเป็นผู้ให้ข้อมูล และในกรณีที่มารดาเป็นผู้ให้ข้อมูล เยาวชนหญิงก็ประเมินปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดามากกว่าเยาวชนชายอย่างเด่นชัด

จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผล ทัศนคติต่อบิดาและมารดา และการประเมินปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา แต่ละด้าน พิจารณาตามลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของเยาวชนและครอบครัวทีละสามตัวแปร (ได้แก่ เพศของเยาวชน อายุ ผลการเรียน สถานภาพบิดาหรือมารดา ระดับการศึกษาของบิดามารดา และระดับเศรษฐกิจของครอบครัว) สรุปได้ว่า เยาวชนที่เสี่ยงต่อการมีจิตลักษณะและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมคือ เยาวชนลักษณะต่อไปนี้

1. เยาวชนที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดาน้อยและรับรู้ว่าบิดากับมารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันน้อย คือ เยาวชน ก) ในกลุ่มที่มีบิดาเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัวโดยเฉพาะฝ่ายชาย และ ข) ในกลุ่มเยาวชนชายผู้มีผลการเรียนทั้งสูงและต่ำ แต่มาจากครอบครัวระดับเศรษฐกิจต่ำ

2. เยาวชนที่รับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อยและใช้เหตุผลน้อย คือ เยาวชน ก) ในกลุ่มทั่วไป โดยเฉพาะที่มีผลการเรียนต่ำ ข) ในกลุ่มอายุน้อย โดยเฉพาะฝ่ายชาย ค) ในกลุ่มเยาวชนชายที่บิดาเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว และ ง) ในกลุ่มเยาวชนหญิงซึ่งอายุมาก

3. เยาวชนที่มีทัศนคติที่ดีต่อบิดาและมารดาน้อยคือ เยาวชนในกลุ่มทั่วไป โดยเฉพาะผู้ที่อายุมากและผู้ที่มีผลการเรียนต่ำ

4. เยาวชนที่ประเมินว่าบิดากับมารดามีปริมาณความขัดแย้งกันมาก คือ เยาวชนในกลุ่มที่มีมารดาเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัวโดยเฉพาะฝ่ายชาย และในกลุ่มเยาวชนหญิงที่มีบิดาเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว

จากสรุปผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบดังกล่าวข้างต้น พบว่า เยาวชนหญิงอายุน้อยเป็นกลุ่มที่รับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากกว่าเยาวชนชายอายุน้อย พบอีกว่า เยาวชนหญิงอายุน้อยเป็นกลุ่มที่รับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากที่สุด ขณะที่กลุ่มเยาวชนหญิงอายุมากรับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อยที่สุด ผลวิจัยนี้สอดคล้องกับผลที่พบในงานวิจัยของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2536 : 76) ว่า นักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และมัธยมศึกษาปีที่ 1 รายงานว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผลมากกว่านักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และผลที่พบในการวิจัยนี้ ก็สอดคล้องกับข้อสรุปจากการวิจัยลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในสภาวะเสี่ยงในครอบครัว (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ. 2536) ซึ่งพบว่าปริมาณการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ เป็นตัวทำนายที่สำคัญของลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมของนักเรียน และนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวสภาวะเครียด (มีบิดาและมารดาอยู่ร่วมกันแต่มีความสัมพันธ์ไม่ดีต่อกันมาก) รายงานว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผลน้อยกว่านักเรียนที่อยู่ในครอบครัวปกติอย่างชัดเจน ผลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูสองแบบเป็นปัจจัยอธิบายได้ว่า ทำไมสภาวะเสี่ยงในครอบครัวอันเนื่องจากบิดากับมารดาขาดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันจึงมีผลเสียต่อเด็ก พบอีกว่า เยาวชนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อยและแบบใช้เหตุผลน้อย มีทัศนคติที่ดีต่อบิดาและมารดาน้อย เป็นเยาวชนที่มีผลการเรียนต่ำ ผลส่วนนี้ได้รับการสนับสนุนโดยผลวิจัยของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2536 : 141) ที่พบว่า เยาวชนที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดาน้อย เป็นผู้ที่มีผลการเรียนต่ำอย่างเด่นชัด

เยาวชนชายจากครอบครัวระดับเศรษฐกิจต่ำ เป็นกลุ่มที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดาน้อยและรับรู้ว่าบิดากับมารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันน้อย ผลการวิจัยส่วนนี้สอดคล้องกับผลที่พบในอดีตว่า กลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจากครอบครัวระดับเศรษฐกิจสังคมต่ำ มีความขัดแย้งในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมระหว่างเด็กกับผู้ปกครองมากที่สุด (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจนปัจจนึก. 2524 : 104) อย่างไรก็ตาม การวิจัยครั้งนี้ พบด้วยว่า เยาวชนที่มาจากครอบครัวระดับเศรษฐกิจสูงและบิดามารดามีการศึกษาระดับสูงก็เป็นกลุ่มเสี่ยงอีกกลุ่มหนึ่ง เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีทัศนคติที่ดีต่อบิดาน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่น ๆ ที่ศึกษา

เป็นที่น่าสังเกตจากผลการวิจัยในส่วนของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว ซึ่งพบว่า ในกรณีบุตรชายและฝ่ายบิดาเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว บุตรชายรายงานว่าบิดากับมารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันน้อยกว่า และตนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดาน้อยด้วย ผลวิจัย

ดังกล่าวสะท้อนปัญหาความแตกต่างในการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบุตรชายกับบิดาในครอบครัวไทย ซึ่งงานวิจัยกับวัยรุ่นไทยที่ผ่านมาในอดีตยังแสดงผลไม่ชัดเจน เช่น ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2536 : 170 – 174) พบว่า การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับบิดามารดา การรับรู้ปริมาณการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ไม่ขึ้นกับเพศของเด็กโดยตรง แต่ปริมาณการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูสองแบบดังกล่าวขึ้นกับเพศของเด็กและประเภทของครอบครัว (ปกติ – เครียด – แตกแยก) อย่างไรก็ตาม มีผลวิจัยในต่างประเทศบางเรื่องที่ให้ผลสอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ นักจิตวิทยากลุ่มหนึ่ง (Larson and Richards, 1994) พบว่า อารมณ์ของบุตรหญิงมีอิทธิพลต่อบิดามากกว่าของบุตรชาย เนื่องจากบุตรหญิงมีการสื่อสารอย่างใกล้ชิดกับบิดา ยิ่งกว่านั้น นักวิจัยในต่างประเทศอีกกลุ่มหนึ่งได้มีการศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัยรุ่นกับบิดามารดา พบว่า วัยรุ่นรับรู้ว่าการปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนกับมารดาแตกต่างจากการปฏิสัมพันธ์กับบิดาอย่างมาก วัยรุ่นรับรู้ว่าตนมีโอกาสปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับมารดามากกว่าบิดา กับบิดา วัยรุ่นมองว่าตนจะสงวนท่าที ปกป้องตนเองและพูดเปิดเผยน้อยกว่าเมื่อปฏิสัมพันธ์กับมารดา (Whalen et al., 1996) จากข้อสนับสนุนดังกล่าวนี้ ความสัมพันธ์ที่ห่างเหินหรือขัดแย้งกันโดยเฉพาะระหว่างบิดากับบุตรชายน่าจะเป็นเรื่องที่พึงระมัดระวัง เพราะอาจส่งผลกระทบต่อการรับรู้สัมพันธภาพในครอบครัวทางด้านไม่ดีได้

อีกประการหนึ่ง พบว่า เยาวชนหญิงที่บิดาเป็นผู้ให้ข้อมูลและเยาวชนชายที่มารดาเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว มักรายงานว่าบิดากับมารดามีความขัดแย้งกันมาก ผลส่วนนี้ไม่สอดคล้องกับผลวิจัยในต่างประเทศ (Cummings et al., 1994) ซึ่งพบว่า ความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาทำให้เด็กชายรับรู้ว่าตนถูกขู่เข็ญ (perception of threat) ปริมาณการรับรู้ดังกล่าวของเด็กชายมีความสัมพันธ์ในระดับสูงกับปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาที่เกิดขึ้นจริงจากการรายงานของมารดา และอธิบายผลการปรับตัวของเด็กชายได้ดี สำหรับเด็กหญิง พบว่า ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างบิดากับมารดาทำให้เด็กรับรู้ว่าตนควรเป็นผู้ถูกตำหนิ (perception of self – blame) แต่ปริมาณการรับรู้ดังกล่าวของเด็กหญิงมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำกับการรายงานปริมาณความขัดแย้งจริงของบิดามารดา และไม่สัมพันธ์อย่างชัดเจนกับผลการปรับตัวของเด็กหญิง กล่าวได้ว่า การรับรู้ความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาของเด็กชายเป็นตัวทำนายผลการปรับตัวของเด็กชายได้ แต่ไม่ปรากฏผลนี้ในเด็กหญิง คณะผู้วิจัยกลุ่มนี้ได้อภิปรายผลที่พบว่า เนื่องจากเด็กชายมีโอกาสเผชิญกับความเป็นจริงเกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดามากกว่าเด็กหญิง ประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างเพศของเยาวชนกับการรับรู้ปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา การตอบสนองต่อความขัดแย้ง ความสามารถในการจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา และผลที่เกิดกับจิตใจและพฤติกรรมของ

เยาวชน ไม่สามารถได้คำตอบที่ชัดเจนจากการวิจัยครั้งนี้ ประเด็นดังกล่าวเป็นปรากฏการณ์ในครอบครัวที่ต้องมีการวิจัยต่อเนื่องระยะยาว

สรุปว่า เยาวชนที่มีจิตลักษณะ 5 ด้านและพฤติกรรม 2 ด้าน ไม่เหมาะสมคือ 1) เยาวชนที่รับรู้ว่าตนมีความสัมพันธ์ไม่ดีกับบิดามารดา รับรู้ว่าบิดาและมารดาของตนมีความสัมพันธ์ที่ไม่ราบรื่น ซึ่งพบชัดเจน ในเยาวชนชายจากครอบครัวระดับทางเศรษฐกิจต่ำ และเยาวชนชายที่มีบิดาเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว (ในการวิจัยครั้งนี้) 2) เยาวชนที่รับรู้ว่าตนได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผลน้อย ซึ่งพบชัดเจนในกลุ่มเยาวชนทั่วไปที่มีผลการเรียนต่ำ ในเยาวชนชายอายุน้อยและเยาวชนชายที่มีบิดาเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว และยังพบในเยาวชนหญิงอายุมากอีกด้วย 3) เยาวชนที่มีทัศนคติที่ดีต่อบิดาและมารดาน้อย ซึ่งพบในกลุ่มทั่วไปที่อายุมากและมีผลการเรียนต่ำ และ 4) เยาวชนที่ประเมินว่าบิดากับมารดาของตนมีความขัดแย้งกันมาก ซึ่งปรากฏในกลุ่มเยาวชนชายที่มีมารดาเป็นผู้ให้ข้อมูลและเยาวชนหญิงที่บิดาเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว

*ระบบดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา

ดัชนีทางสังคม หมายถึง เครื่องมือวัดเชิงปริมาณที่เป็นตัวแทนของสังกัปทางสังคมหนึ่ง ดัชนีทางสังคมมี 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ ดัชนีเชิงพรรณนา เป็นดัชนีที่ให้ข้อความจริงแต่ละเฉพาะเรื่อง (Individual Indicators) และดัชนีวิเคราะห์ (Analytic Indicators) หรือดัชนีวินิจฉัยอาการ (Diagnostic Indicators) ดัชนีประเภทหลังนี้เป็นผลจากความพยายามที่จะพัฒนาดัชนีจากระดับที่ให้ข้อมูลเชิงพรรณนาไปสู่ระบบดัชนีที่สามารถให้ข้อมูลที่เป็นภาพรวมเกี่ยวกับตัวบ่งชี้ที่อาจเป็นสาเหตุและผลของปรากฏการณ์ทางสังคมหนึ่ง โดยการใช้ดัชนีทางสังคมหลายตัวแปรรวมกันเพื่ออธิบายกิจกรรมสำคัญ ๆ ของมนุษย์ได้อย่างครอบคลุม กล่าวได้ว่า ระบบดัชนีทางสังคมให้ข้อสรุปในรูปของความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Carley, 1981 ; 11 ; 24 – 25)

ดัชนีแกนกลาง

โครงการวิจัยนี้เน้นการพัฒนาตัวแปร***การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา***

---

* ระบบ หมายถึง แนวคิดที่แสดงความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยเชิงเหตุ (ปัจจัยป้อน) กระบวนการและปัจจัยเชิงผล (ผลิตผล) ของปรากฏการณ์ทางสังคมหนึ่ง ๆ

จากการรายงานของบุตร เป็นดัชนีซึ่งบ่งชี้ผลที่เกิดกับลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมของบุตร ตัวแปรนี้มุ่งวัดปริมาณความสัมพันธ์ทางดีและไม่ดีระหว่างบิดากับมารดาจากการรับรู้ของบุตรในด้านการแสดงความเห็นใจซึ่งกันและกัน การช่วยเหลือกัน ตลอดจนปริมาณความขัดแย้งห่างเหิน ไม่เข้าใจกัน ด้วยแบบวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่า จำนวน 10 ประโยค มีมาตร 6 หน่วย พิสัยคะแนนอยู่ระหว่าง 10 ถึง 60 คะแนน เมื่อนำแบบวัดนี้ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,089 คน ในงานวิจัย 2 ได้พิสัยคะแนนอยู่ระหว่าง 16 ถึง 60 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 47.53 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.47 ขณะเดียวกันก็ต้องการพัฒนาตัวแปร***คุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส*** จากการรายงานโดยบิดามารดา เป็นดัชนีที่เชื่องโยงกับตัวแปรเชิงเหตุทั้งด้านสถานการณ์แวดล้อมภายนอกและภายในครอบครัว และลักษณะทางจิตใจของผู้เป็นบิดามารดา ตัวแปรนี้วัดปริมาณความสัมพันธ์ทางดีและไม่ดีระหว่างสามีกับภรรยาจากการรับรู้ของแต่ละฝ่ายในขอบเขตเนื้อหาที่เหมือนกันกับเนื้อหาในแบบวัดการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา มีประโยคคำถาม 10 ประโยคที่มีเนื้อหาคู่ขนานกัน แต่มีการสร้างประโยคคำถามเพิ่มเติมในแบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสอีก 5 ประโยค รวมเป็น 15 ประโยค ดังนั้นแบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส จึงมีพิสัยอยู่ระหว่าง 15 ถึง 90 คะแนน เมื่อนำแบบวัดนี้ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างสามีหรือภรรยา มีพิสัยคะแนนอยู่ระหว่าง 19 ถึง 90 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 73.13 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 12.34

ดัชนีเชิงเหตุของความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส (บิดาหรือมารดารายงาน)

เพื่อการเชื่อมโยงผลวิจัยของงานวิจัย 1 และ 2 เข้าด้วยกันอย่างเหมาะสม ในส่วนนี้จึงทำการพิจารณาผลการวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัย 1 เฉพาะใน ***กลุ่มตัวอย่างสามีภรรยาที่มีบุตร*** เท่านั้น ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จำนวน 775 คน (ร้อยละ 81.6 ของกลุ่มตัวอย่างสามีภรรยาทั้งหมด)

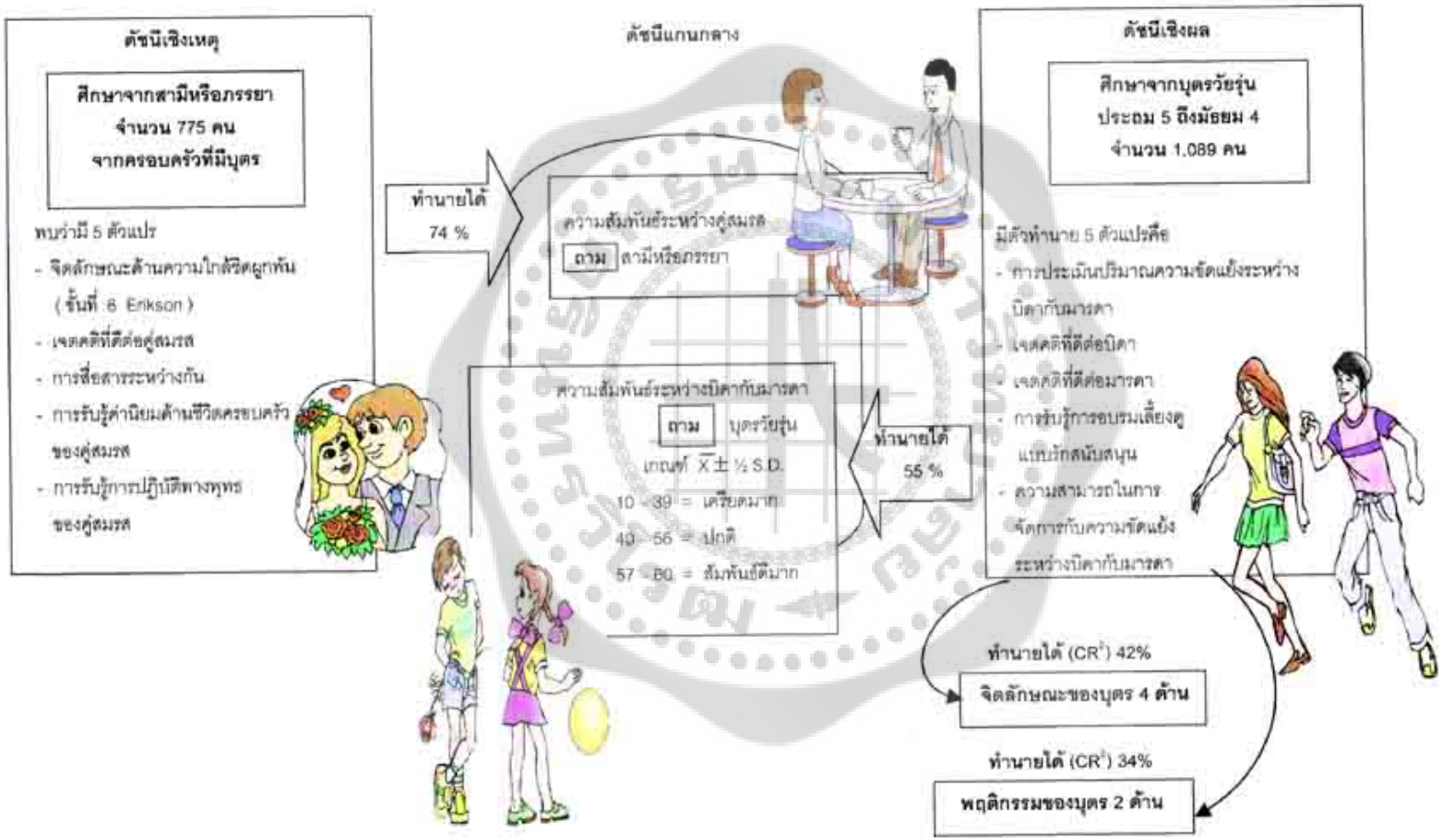
จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นระหว่างกลุ่มตัวทำนายประเภทปัจจัยเสริม 7 ด้าน (ได้แก่ การรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลภายนอกครอบครัว การสื่อสารระหว่างคู่สมรส วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส การรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส และทัศนคติต่อคู่สมรส) กับตัวแปรด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 7 ว่า ในกลุ่มสามีภรรยาที่มีบุตร (775 คน) ตัวทำนายด้านปัจจัยเสริม 7 ด้านร่วมกันทำนายความสัมพันธ์

ระหว่างคู่สมรสได้ร้อยละ 74 โดยมีตัวทำนายสำคัญเป็นลำดับแรกคือ จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน ทัศนคติต่อคู่สมรส การสื่อสารระหว่างคู่สมรส การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส การรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส ผลส่วนนี้ใกล้เคียงและสอดคล้องกับผลที่พบในกลุ่มตัวอย่างสามีภรรยาโดยรวม (962 คน) ด้วย จึงกล่าวได้ว่า จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน ทัศนคติต่อคู่สมรส การสื่อสารระหว่างคู่สมรส การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส และการรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส เป็นดัชนีเชิงเหตุของความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส (บิดากับมารดา) (ดูภาพ 26)

ดัชนีเชิงผลของความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา (บุตรรายงาน)

ในงานวิจัย 2 มีการศึกษาความสัมพันธ์เชิงผลของการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา ตัวแปรเชิงผลที่ศึกษามี 2 กลุ่มคือ กลุ่มตัวแปรการรับรู้ของเยาวชนเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 6 ด้าน และกลุ่มตัวแปรด้านจิตลักษณะและพฤติกรรมของบุตร 7 ด้าน (ภาพ 14) จากผลการวิเคราะห์อิทธิพล ปรากฏผลว่า การรับรู้ว่าบิดากับมารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในปริมาณมากถึงน้อยส่งผลบวกทางตรงต่อสุขภาพจิตของบุตร ขณะเดียวกัน การรับรู้ดังกล่าวก็ส่งผลบวกทางอ้อมต่อลักษณะทางจิตใจอีก 4 ด้าน [ลักษณะมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจภายในตน พัฒนาการทางจิตสังคม และการบรรลุเอกลักษณ์แห่งตน (ลักษณะทางจิตใจด้านสุดท้ายวัดเฉพาะกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4)] ผ่านทางตัวแปรกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 6 ด้าน ซึ่งเป็นองค์ประกอบของตัวแปรแฝง 3 ตัวแปรคือ ปริมาณการรับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผล ปริมาณการรับรู้ว่าบุคคลจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา และปริมาณทัศนคติที่ดีต่อบิดาและมารดา (ภาพ 18 , ตาราง 27 และภาพ 19 , ตาราง 29) นอกจากนี้ การรับรู้ว่าบิดากับมารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันปริมาณมากถึงน้อยยังส่งผลบวกทางอ้อมต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมและพฤติกรรมก้าวร้าวในเยาวชน ผ่านทางตัวแปรแฝงการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผล ทัศนคติต่อบิดาและมารดา และการรับรู้การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา (ภาพ 20 และตาราง 31)

มีการวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติมในทางกลับกัน เพื่อให้ภาพรวมความเกี่ยวข้องกันระหว่างตัวแปรในกลุ่มการรับรู้ของเยาวชนเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 6 ด้านกับตัวแปรการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาด้วยวิธีถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้น และวิเคราะห์ความ

ภาพ 26 แสดงระบบดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา

สัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในกลุ่มการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 6 ด้าน กับตัวแปรในกลุ่มลักษณะทางจิตของเยาวชน 4 ด้านและพฤติกรรม 2 ด้าน ด้วยวิธีวิเคราะห์สหสัมพันธ์แคนอนิเคิล พบผลดังนี้

เมื่อนำตัวแปรในกลุ่มการรับรู้ของเยาวชนเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 6 ด้าน (ได้แก่ การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ทัศนคติต่อบิดา ทัศนคติต่อมารดา การประเมินปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาและความสามารถจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา) เข้าร่วมกันทำนายปริมาณการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาจากการรายงานของผู้เป็นบุตร ปรากฏผลว่า (ตาราง 114 ภาคผนวก ข.) ตัวทำนายทั้ง 6 ด้านดังกล่าวข้างต้นร่วมกันสามารถทำนายปริมาณความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาได้ร้อยละ 55.40 ในกลุ่มรวม โดยมีตัวทำนายสำคัญตามลำดับ ดังนี้ การประเมินปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา ทัศนคติต่อบิดา การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน ทัศนคติต่อมารดา และความสามารถจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา เมื่อพิจารณาปริมาณการทำนายในกลุ่มตัวอย่างที่แบ่งตามลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของบุตรและบิดามารดา 22 กลุ่มย่อย พบว่า ตัวทำนายทั้ง 6 ด้านสามารถทำนายปริมาณความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาได้ระหว่างร้อยละ 49.60 ถึง 62.70 โดยทำนายได้สูงสุดในบุตรที่มีผลการเรียนระดับสูง โดยมีตัวทำนายสำคัญตามลำดับดังนี้ การประเมินปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา ทัศนคติต่อบิดา การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน ทัศนคติต่อมารดา และการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ตัวแปร 4 จาก 5 ตัวแปรดังกล่าวเป็นตัวทำนายสำคัญในการวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มรวมด้วย

เมื่อนำตัวแปรในกลุ่มการรับรู้ของเยาวชนเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 6 ด้านร่วมกันทำนายลักษณะทางจิตของเยาวชน 4 ด้าน (สุขภาพจิต ลักษณะมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจภายในตน และพัฒนาการทางจิตสังคม) พร้อมกันด้วยวิธีวิเคราะห์สหสัมพันธ์แคนอนิเคิล พบผลว่า ในกลุ่มตัวอย่างรวม ตัวแปรแคนอนิเคิลชุดตัวแปรอิสระ 6 ตัวแปรอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรแคนอนิเคิลชุดตัวแปรตามได้ร้อยละ 42.33 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้างของชุดตัวแปรอิสระ 6 ตัวแปร พบตัวแปรอิสระที่มีบทบาทสำคัญต่อตัวแปรแคนอนิเคิลด้านตัวแปรอิสระคือ ความสามารถจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา ทัศนคติต่อมารดา ทัศนคติต่อบิดา การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และการประเมินปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา ตามลำดับ (ค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้างของตัวแปรอิสระแต่ละตัวแปรคือ .45 , .34 , .24 , .21 และ -.12 ตามลำดับ) ส่วนค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้างของชุดตัวแปรตาม 4 ตัวแปรที่มีความสำคัญต่อตัวแปรแคนอนิเคิลด้านตัวแปรตามคือ พัฒนาการ

ทางจิตสังคม ลักษณะมุ่งอนาคต สุขภาพจิต และความเชื่ออำนาจภายในตน ตามลำดับ (ค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้างของตัวแปรตามแต่ละตัวแปรคือ .43 , .36 , .28 และ .19 ตามลำดับ)

เมื่อนำตัวแปรในกลุ่มการรับรู้ของเยาวชนเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 6 ด้าน ร่วมกันทำนายพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมและพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนพร้อมกันด้วยวิธีวิเคราะห์สหสัมพันธ์แคนอนิเคิล พบผลว่า ในกลุ่มตัวอย่างรวม ตัวแปรแคนอนิเคิลชุดตัวแปรอิสระ 6 ด้านสามารถทำนายตัวแปรแคนอนิเคิลชุดตัวแปรตามได้ร้อยละ 34 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้างของชุดตัวแปรอิสระ 6 ด้าน พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีบทบาทสำคัญต่อตัวแปรแคนอนิเคิลด้านตัวแปรอิสระคือ ทัศนคติต่อมารดา ทัศนคติต่อบิดา และความสามารถจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา ตามลำดับ (ค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้างของตัวแปรอิสระแต่ละตัวแปรคือ .64 , .43 และ .12 ตามลำดับ) ส่วนค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้างของชุดตัวแปรตาม 2 ด้านที่มีความสำคัญต่อตัวแปรแคนอนิเคิลด้านตัวแปรตามคือ พฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมและพฤติกรรมก้าวร้าว (ค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้าง .76 และ .37 ตามลำดับ)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนดัชนีเชิงผลของความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ตัวแปรในกลุ่มการรับรู้ของเยาวชนเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อกันในครอบครัวเป็นดัชนีเชิงผลทางตรงของความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา และตัวแปรลักษณะทางจิต 4 ด้านและพฤติกรรม 2 ด้านของเยาวชนเป็นดัชนีเชิงผลทางอ้อมของความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาที่เกิดจากการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวด้านต่าง ๆ อีกทอดหนึ่ง (ดูภาพ 26)

จากภาพ 26 ระบบดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาประกอบด้วย ดัชนีแกน-กลางคือ เครื่องชี้วัดปริมาณความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบช่วงคะแนนของแบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาตามเกณฑ์ต่าง ๆ พบว่าช่วงคะแนน 3 ช่วงที่ถูกแบ่งโดยใช้เกณฑ์คะแนนเฉลี่ยบวกและลบครึ่งหนึ่งของค่าเบี่ยงเบนมาตร-ฐาน ($\overline{X} \pm \frac{1}{2}$ S.D.) เป็นช่วงคะแนนที่สามารถจำแนกตัวแปรเชิงผลด้านการรับรู้ของเยาวชนเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 6 ด้าน ลักษณะทางจิต 5 ด้าน และพฤติกรรม 2 ด้านของเยาวชนได้อย่างเด่นชัด (ดูผลการวิเคราะห์ข้อมูลหน้า 358 – 370) ดังนั้น ถ้าเยาวชนคนหนึ่งคนใดได้คะแนนจากการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาในช่วง 10 – 39 คะแนน เป็นเยาวชนซึ่งคาดได้ว่า กำลังตกอยู่ในครอบครัวที่มีสภาวะเครียดเนื่องจากบิดากับมารดามีความสัมพันธ์ไม่ดีต่อกันมาก ผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นคือ เยาวชนมักรับรู้ว่าบิดามารดาขัดแย้งกันมาก มีทัศนคติที่ดีต่อบิดาและมารดาน้อย รับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย เป็นต้น

ซึ่งการรับรู้ต่าง ๆ ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อจิตใจและพฤติกรรมของเยาวชนหลายด้าน ส่วนปัจจัยที่พบว่าอาจเป็นสาเหตุสำคัญของการมีความสัมพันธ์ไม่ดีระหว่างสามีกับภรรยา (บิดากับมารดา) ก็คือ การมีจิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพันกับคู่สมรสน้อย มีทัศนคติที่ดีต่อคู่สมรสน้อย มีการสื่อสารระหว่างกันน้อย รับรู้ว่าคู่สมรสของตนให้ความสำคัญกับชีวิตครอบครัวน้อย และยังรับรู้ว่าเขาหรือเธอปฏิบัติตามหลักศาสนาน้อยด้วย

กล่าวได้ว่า (ภาพ 26) ดัชนีแกนกลาง ซึ่งชี้วัดความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส (บิดากับมารดา) กลุ่มดัชนีเชิงเหตุของความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสและกลุ่มดัชนีเชิงผลของความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา ส่วนใดส่วนหนึ่งในสามส่วนสามารถใช้เป็นตัวทำนายหรืออธิบายเหตุและผลที่เกิดขึ้นในส่วนอื่นได้ ตัวอย่างเช่น ในครอบครัวใดก็ตาม ถ้าพบว่าปริมาณคะแนนดัชนีเชิงเหตุของความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสบางตัวหรือหลายตัวอยู่ในระดับต่ำ เช่น มีคะแนนจิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพันต่ำ มีคะแนนทัศนคติที่ดีต่อคู่สมรสต่ำ มีคะแนนการสื่อสารระหว่างคู่สมรสต่ำ เป็นต้น จากปริมาณคะแนนเหล่านี้ สามารถคาดได้ว่าสามีภรรยาในครอบครัวนั้นจะขาดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และการขาดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันอาจส่งผลกระทบต่อจิตใจและพฤติกรรมของบุตรด้วย ในทางตรงข้าม ถ้าพบว่าในครอบครัวใด บุตรมีคะแนนจิตลักษณะและพฤติกรรมในระดับต่ำ เช่น มีคะแนนสุขภาพจิตต่ำ มีคะแนนลักษณะมุ่งอนาคตต่ำ มีคะแนนพัฒนาการทางจิตสังคมต่ำหรือมีพฤติกรรมการคบเพื่อนไม่เหมาะสม เป็นต้น ก็คาดได้ว่า มีเหตุมาจากบิดากับมารดาขาดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ครอบครัวตกอยู่ในสภาวะตึงเครียด ควรได้รับการช่วยเหลือจากบุคคลภายนอกครอบครัวหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อบรรเทาปัญหาที่อาจเกิดขึ้นกับผู้เป็นบุตร

ข้อดีและข้อจำกัดของการวิจัย

โครงการวิจัยนี้ ประกอบด้วยงานวิจัย 2 เรื่องที่ต่อเนื่องกัน งานวิจัย 1 มุ่งศึกษาปัจจัยเชิงเหตุด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมภายในและภายนอกครอบครัว ลักษณะทางจิตใจ การปฏิสัมพันธ์กันตามบทบาทหน้าที่ ตลอดจนการนับถือพุทธศาสนาของสามีหรือภรรยาที่ส่งผลต่อคุณภาพความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ในงานวิจัย 2 มุ่งศึกษาปัจจัยเชิงผลด้านจิตใจและพฤติกรรมของเยาวชนอันเกิดจากการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาและความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา หลังจากนั้น ได้มีการวิเคราะห์เพื่อเลือกสรรเกณฑ์ที่มีประสิทธิภาพสูงในการแบ่งคะแนนของตัวแปรการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาและความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดาออกเป็น 3 ช่วงคะแนนคือ ช่วงคะแนนสูง ปานกลางและ

ต่ำ แต่ละช่วงคะแนนมีความหมายเฉพาะ ตัวอย่างเช่น เยาวชนที่มีคะแนนการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาอยู่ในช่วงต่ำ หมายความว่า เยาวชนนั้นกำลังตกอยู่ในสภาวะตึงเครียดมากภายในครอบครัว (เนื่องจากบิดากับมารดาไม่ปรองดองกัน) เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มที่มีคะแนนอยู่ในช่วงปานกลางและสูง ซึ่งอยู่ในครอบครัวสภาวะตึงเครียดน้อยหรือครอบครัวปกติ อย่างไรก็ตาม เช่นเดียวกับงานวิจัยเรื่องอื่น ๆ สิ่งที่ผู้วิจัยตัดสินใจดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ ตลอดการวิจัยย่อมมีข้อดีอยู่มาก แต่ก็มีข้อจำกัดด้วย ซึ่งเป็นเรื่องที่ผู้สนใจศึกษางานด้านนี้ควรได้รับทราบไว้ด้วย เพื่อเป็นแนวทางในการค้นคว้าวิจัยต่อไป และช่วยให้สามารถนำผลวิจัยไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น

ข้อดีของการวิจัย

ข้อดีของการวิจัยครั้งนี้ ที่สำคัญมีอยู่ 4 ประการ ดังนี้

ประการแรก มีการศึกษาปัจจัยเชิงเหตุและปัจจัยเชิงผลอย่างครบถ้วน สืบเนื่องจากผลการวิจัยในอดีต ที่ชี้ชัดว่านักเรียนวัยรุ่นซึ่งรายงานว่าบิดากับมารดามีความสัมพันธ์ขัดแย้งกันมาก ขาดความปรองดองกัน เป็นผู้ที่มีลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมเหมาะสมน้อยกว่านักเรียนที่รายงานว่าบิดากับมารดามีความสัมพันธ์ขัดแย้งกันน้อยและมีความปรองดองกันดี การวิจัยครั้งนี้จึงเป็นความพยายามอย่างต่อเนื่องอีกระดับหนึ่ง ในการศึกษาค้นคว้าอย่างครบกระบวนการ นั่นคือ ศึกษาปัจจัยเชิงเหตุที่เกี่ยวข้องกับการมีความสัมพันธ์ที่ดีหรือไม่ดีระหว่างคู่สมรส (ซึ่งมาจากครอบครัวที่มีบุตร ร้อยละ 81.6 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง) และศึกษาปัจจัยเชิงผลที่เกิดขึ้นกับจิตใจและพฤติกรรมของบุตรอันเนื่องมาจากการรับรู้ความสัมพันธ์ที่ดีหรือไม่ดีของบิดากับมารดา

ในการศึกษาปัจจัยเชิงเหตุของความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส มีการศึกษาตัวแปรเชิงเหตุหลายด้าน โดยอาศัยแนวการวิเคราะห์สาเหตุของพฤติกรรมตามรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยมเป็นหลักในการประมวลทฤษฎีและผลวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดตัวแปรเชิงเหตุได้อย่างครอบคลุมทั้งปัจจัยภายนอกตัวบุคคล ซึ่งได้แก่ ตัวแปรในสถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัว และปัจจัยภายในตัวบุคคล อันได้แก่ ตัวแปรในกลุ่มจิตลักษณะทั่วไป ลักษณะทางพุทธศาสนา และจิตลักษณะตามสถานการณ์ รวมตัวแปรเชิงเหตุที่ศึกษา 19 ตัวแปร ผู้ถูกศึกษาในงานวิจัยส่วนนี้เป็นสามีหรือภรรยา

ในการศึกษาปัจจัยเชิงผลของความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา มีการศึกษาผลหลายด้านในสองทิศทาง กล่าวคือ ศึกษาผลทางตรงที่กระทบต่อจิตใจและพฤติกรรมของบุตร

และผลทางอ้อมที่กระทบต่อจิตใจและพฤติกรรมของบุตรผ่านทางการรับรู้ของบุตรด้านการอบรมเลี้ยงดูที่ได้รับ ด้านการจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา และด้านทัศนคติต่อบิดาและมารดา ผู้ถูกศึกษาในส่วนที่สองนี้คือ ครอบครัวที่ประกอบด้วยบิดามารดาและบุตรวัยรุ่น

ประการที่สอง ใช้สถิติขั้นสูงในการวิเคราะห์ข้อมูล ทำให้ได้ข้อค้นพบหลายมิติ ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติขั้นสูง ได้แก่ วิธีวิเคราะห์อิทธิพล (Path Analysis) เป็นหลัก โดยมีการกำหนดโมเดลเริ่มต้นความสัมพันธ์เชิงเหตุของคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส และโมเดลเริ่มต้นความสัมพันธ์เชิงเหตุของจิตลักษณะ 5 ด้านและพฤติกรรมของเยาวชน 2 ด้าน อีก 3 โมเดล มีการตรวจสอบทุกโมเดลด้วยดัชนีความกลมกลืน (ดูรายละเอียดประเภทของดัชนีความกลมกลืนที่ใช้ในการวิจัยในตาราง 3 , 5 , 26 , 28 และ 30) ซึ่งพบว่า โมเดลทั้งหมดสามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้ในเกณฑ์สูง ผลการวิเคราะห์ดังกล่าว ทำให้ทราบอิทธิพลของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อตัวแปรตามทั้งทางตรงและทางอ้อม ยิ่งกว่านั้น ยังใช้วิธีวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเพื่อหาปริมาณที่ตัวแปรอิสระต่าง ๆ ร่วมกันทำนายตัวแปรตามได้ นับเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเชิงเหตุกับตัวแปรเชิงผลที่ให้ข้อค้นพบในหลายมิติ

ประการที่สาม ได้ระบบดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา จากการวิจัยครั้งนี้ ทำให้สามารถสรุปผลในรูปของระบบดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา นั่นคือ การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเชิงเหตุของดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาและปัจจัยเชิงผลของดัชนีดังกล่าว ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาคือ เครื่องชี้วัดปริมาณความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา ซึ่งคะแนนถูกแบ่งออกเป็น 3 ช่วง ตามเกณฑ์ที่ได้รับการพิสูจน์ด้วยวิธีวิเคราะห์เปรียบเทียบแล้วว่า สามารถจำแนกปัจจัยเชิงผลได้เด่นชัดที่สุด (ดูภาพ 26) ตัวอย่างเช่น ถ้าพบว่า วัยรุ่นคนใดได้คะแนนการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาอยู่ระหว่าง 10 ถึง 39 คะแนน คาดได้ว่า วัยรุ่นคนนี้กำลังอยู่ในครอบครัวที่มีสภาวะตึงเครียดสูง เนื่องจากบิดากับมารดามีความไม่ปรองดองกัน ผลที่อาจเกิดกับวัยรุ่นโดยตรงคือ มีสุขภาพจิตไม่ดี รับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผลน้อย มีทัศนคติไม่ดีต่อบิดาและมารดา เป็นต้น และการรับรู้ดังกล่าวส่งผลเสียต่อจิตใจและพฤติกรรมทั้ง 6 ด้าน (ที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้) อีกทอดหนึ่ง สำหรับปัจจัยที่คาดว่าสาเหตุสำคัญของความสัมพันธ์ที่ไม่ดีระหว่างสามีกับภรรยา (บิดากับมารดา) คือ สามีและภรรยามีจิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพันน้อย มีทัศนคติที่ดีต่อกันน้อย มีการสื่อสารที่เหมาะสมน้อย รับรู้ว่าคู่สมรสของตนมีการปฏิบัติทางพุทธน้อย และรับรู้ว่าคู่สมรสให้ความสำคัญด้านชีวิตครอบครัวน้อย เป็นต้น กล่าวโดยสรุปว่า ดัชนีแกนกลาง (ปริมาณความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา) กลุ่มดัชนีเชิงเหตุของความสัมพันธ์ระหว่างบิดา

กับมารดา และกลุ่มดัชนีเชิงผลของความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา ส่วนใดส่วนหนึ่งใน 3 ส่วนนี้ สามารถใช้เป็นตัวอธิบายสาเหตุและผลที่อาจเกิดขึ้นในอีก 2 ส่วนได้

ประการที่สี่ ได้ดัชนี 2 ด้านที่สามารถนำไปใช้ระบุตัวเยาวชนและครอบครัวที่มีปัญหาเพื่อการช่วยเหลือแก้ไข ผลผลิตสำคัญของงานวิจัยนี้คือ ดัชนีคุณภาพชีวิตในครอบครัวไทย 2 ด้าน ได้แก่ ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาและดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา เมื่อนำไปใช้กับเยาวชนกลุ่มหนึ่งกลุ่มใด จะช่วยระบุตัวเยาวชนที่กำลังตกอยู่ในครอบครัวซึ่งมีสภาวะเครียดเนื่องจากบิดากับมารดาขาดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และเยาวชนที่มีความสัมพันธ์ไม่ดีกับบิดามารดาของตนได้อย่างเชื่อมั่น เพื่อให้ความช่วยเหลือได้ทันท่วงทีก่อนที่จะเกิดปัญหารุนแรงต่อจิตใจและหรือเกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบน ขณะเดียวกัน ก็สามารถให้การส่งเสริมและอนุรักษ์ความสัมพันธ์ที่มีคุณภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัวไว้ได้อย่างถูกทิศทาง นอกจากนั้น ยังได้แบบวัดตัวแปรทางจิตใจและพฤติกรรมด้านความสัมพันธ์ในครอบครัวซึ่งสร้างขึ้นใหม่ในการวิจัยครั้งนี้ และเป็นแบบวัดที่ผ่านการทดสอบแล้วว่ามีคุณภาพอยู่ในระดับสูง

ข้อจำกัดของการวิจัย

ข้อจำกัดของการวิจัยนี้ ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับวิธีการวิจัย มีอยู่ 4 ประการ ดังต่อไปนี้

ประการแรก คือ ข้อจำกัดในประเด็นการกำหนดตัวแปรในโมเดล การกำหนดตัวแปรและทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ในโมเดล 1 ถึงโมเดล 5 (ภาพ 7 , 8 , 15 , 16 และ17) ส่วนหนึ่งเกิดจากการประมวลข้อสรุปเชิงทฤษฎี เช่น ทฤษฎีคุณภาพและความมั่นคงในชีวิตสมรสของ ลูวอิส และ สแปนเนียร์ ทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมของอีริคสัน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ข้อสรุปส่วนใหญ่ได้มาจากการประมวลผลวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นปัจจุบันมากที่สุดเท่าที่จะค้นหาได้ ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยอาจเลือกที่จะยืนยันข้อค้นพบจากงานวิจัยครั้งนี้ หรืออาจเลือกใช้ทฤษฎีอื่นมาร่วมอธิบายปรากฏการณ์เดียวกันนี้ก็เป็นไปได้

ประการที่สอง การทดสอบโมเดลต่าง ๆ เป็นการแสวงหาโมเดลที่ดีที่สุดมากกว่าเป็นการยืนยันทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่ง ในงานวิจัยครั้งนี้ มิใช่การทดสอบเพื่อยืนยันทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งที่รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ มีความชัดเจน แต่เป็นความพยายามที่จะยืนยันความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ซึ่งสรุปมาจากการประมวลงานวิจัยหลายเรื่อง เพื่อทำการประเมินว่าโมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลหรือไม่ จึงเกิดทางเลือกมากกว่าหนึ่งทางในการระบุความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทดสอบโมเดลทางเลือกอื่น ๆ ด้วย โดยอาศัย

กรอบทฤษฎีเดิมเป็นหลัก ประกอบกับการลดจำนวนตัวแปรบางตัวที่อยู่ในระดับเดียวกันให้มีความซ้ำซ้อนน้อยที่สุด โมเดลสุดท้ายจึงแสดงถึงการอธิบายปรากฏการณ์ที่ชัดเจนที่สุดตามข้อมูลเชิงประจักษ์ของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในปัจจุบัน กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า เทคนิคในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ เป็นการแสวงหาโมเดลที่ดีที่สุดมากกว่าจะเป็นการยืนยันทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่ง โดยใช้เทคนิคการปรับโมเดลตามแนวคิดของการปรับแต่งทฤษฎี (theory trimming) ผลการค้นพบครั้งนี้ จึงต้องการการวิจัยซ้ำ เพื่อให้เกิดการยืนยันข้อค้นพบนี้ในกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ ต่อไป

ประการที่สาม คือข้อจำกัดในประเด็นกลุ่มตัวอย่าง ในงานวิจัย 1 " การวิเคราะห์ดัชนีเชิงเหตุของคุณภาพชีวิตสมรส " ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นสามีหรือภรรยาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น การวิจัยครั้งนี้จึงขาดข้อมูลของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง ทำให้การเปรียบเทียบโมเดลของสามีและภรรยาในงานวิจัยครั้งนี้ จึงเป็นเพียงความแตกต่างระหว่างกลุ่มสามีและกลุ่มภรรยาเท่านั้น ถ้าผู้วิจัยต้องการตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลเชิงเหตุในครอบครัวเดียวกันอาจต้องเก็บข้อมูลจากทั้งสามีและภรรยา

ประการที่สี่ ข้อจำกัดในประเด็นลักษณะการแจกแจงของคะแนนจากแบบวัด ในงานวิจัย 2 กลุ่มตัวอย่างบิดาหรือมารดาและบุตรส่วนใหญ่ได้คะแนนสูงจากการตอบแบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส แบบวัดการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา และแบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา จากการวิเคราะห์ลักษณะการแจกแจงของคะแนนในแบบวัดแต่ละฉบับดังกล่าว พบว่า มีความเบ้อยู่ในเกณฑ์สูง กล่าวคือ คะแนนในแบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสมีค่าความเบ้ – 1.39 (หน้า 382) คะแนนในแบบวัดการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดามีค่าความเบ้ – .75 (หน้า 360) และคะแนนในแบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดามีค่าความเบ้ – 1.20 (หน้า 371) การที่ผู้ถูกศึกษาตอบแบบวัดทั้ง 3 ฉบับได้คะแนนสูงน่าจะเป็นธรรมชาติของผู้ถูกศึกษาที่อยู่ในครอบครัวประเภทปกติ สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ดี การนำผลวิจัยไปใช้อธิบายปรากฏการณ์ของครอบครัวลักษณะอื่น ๆ อาจต้องอาศัยการวิจัยที่ตรวจสอบปรากฏการณ์นี้ในกลุ่มที่มีลักษณะแตกต่างกัน นอกจากนี้ ถ้าการแจกแจงของข้อมูลมีลักษณะเบี่ยงเบนไปจากการแจกแจงแบบปกติมาก ผู้วิจัยอาจเลือกใช้ Weighted Least Square ในการประมาณค่าพารามิเตอร์ แต่มีข้อจำกัดคือ กลุ่มตัวอย่างต้องมีขนาดใหญ่มาก ไม่ควรมีข้อมูลขาดหายในบางตัวแปร (missing data) และไม่ควรมีจำนวนตัวแปรมากเกินไป (Jöreskog and Sörbom, 1989 : 21)

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

จากผลการวิจัยที่พบ และขอบเขตการวิจัยที่ยังไม่ครอบคลุม ทำให้ไม่สามารถตอบคำถามได้อย่างครบถ้วน คณะผู้วิจัยจึงขอเสนอประเด็นที่อาจมีการปรับปรุงและต่อยอดงานวิจัยปัจจุบัน เพื่อตอบคำถามที่ก้าวหน้ามากยิ่งขึ้นดังต่อไปนี้

ประการแรก สร้างต้นแบบจิตลักษณะและทักษะที่จำเป็น และประเมินผลการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว ควรมีการสร้างต้นแบบเพื่อพัฒนาจิต-ลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน ทัศนคติต่อคู่สมรส ทักษะการสื่อสารอย่างเหมาะสมระหว่างคู่สมรสและวิธีจัดการกับความขัดแย้งที่เหมาะสม และวิจัยประเมินผลต้นแบบดังกล่าว เพื่อใช้เป็นชุดฝึกอบรมแก่สามีภรรยาที่ต้องการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน และแก่บุคคลวัยหนุ่มสาว เพื่อเตรียมความพร้อมด้านการใช้ชีวิตคู่ สำหรับในครอบครัวที่มีบุตรวัยรุ่น ผลวิจัยชี้ว่าควรพัฒนาทักษะการสื่อสารในครอบครัว โดยเฉพาะระหว่างบิดากับบุตรชาย เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและความเข้าใจซึ่งกันและกันอย่างถูกต้องตามความเป็นจริง นอกจากนี้ยังชี้ว่า ความรู้และทักษะในการอบรมเลี้ยงดูบุตรด้วยการให้ความรักและใช้เหตุผลมาก เป็นสิ่งจำเป็นที่บิดามารดาซึ่งมีบุตรวัยรุ่นควรได้รับการอบรมเพื่อจะสามารถสื่อสารและปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะกับบุตรชายหญิงวัยรุ่นตอนกลางถึงตอนปลาย ซึ่งต้องการการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์อย่างมาก จึงเสนอให้มีการสร้างต้นแบบการฝึกอบรมพัฒนาทักษะดังกล่าวแก่บิดามารดา และทำการวิจัยประเมินผลประสิทธิภาพของต้นแบบด้วย เพื่อสามารถนำต้นแบบนี้ไปใช้อย่างมั่นใจ

ประการที่สอง เสนอให้มีการวิจัยปัจจัยเสริม 7 ด้าน ที่พบในการวิจัยนี้ ในฐานะปัจจัยปกป้องหรือบรรเทาผลเสียที่อาจเกิดขึ้นในครอบครัวที่มีปัจจัยเสี่ยงสูง ส่วนหนึ่งของงานวิจัย 1 ได้มีการแบ่งตัวแปรเชิงเหตุที่ใช้ศึกษาครั้งนี้ ออกเป็น 2 ประเภท (ตามหลักฐานจากการประมวลเอกสารที่เกี่ยวข้อง) คือ ปัจจัยเสริม 7 ด้าน (ได้แก่ จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน ทัศนคติต่อคู่สมรส การสื่อสารระหว่างคู่สมรส การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส การรับรู้การปฏิบัติทางพุทธศาสนาของคู่สมรส วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก และการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลภายนอกครอบครัว) และปัจจัยเสี่ยง 7 ด้าน (ได้แก่ การรับรู้ความแตกต่างของสภาพทางเศรษฐกิจระหว่างคู่สมรส วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ ความแตกต่างด้านวัยของคู่สมรส ความแตกต่างด้านการศึกษาของคู่สมรส ปริมาณการใช้ประโยชน์จากห้องนอน ความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัย และความเครียดในการทำงาน) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ในกลุ่มตัวอย่างรวม ปัจจัยเสริม 7 ด้านร่วมกัน สามารถ

ทำนายคุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสได้ร้อยละ 75 (ดูตาราง 7) และด้านการปรับตัวระหว่างคู่สมรสได้ร้อยละ 64 (ดูตาราง 8) เมื่อนำปัจจัยเสี่ยง 7 ด้านเข้าร่วมกับปัจจัยเสริม รวมเป็นปัจจัย 14 ตัวทำนาย พบว่า สามารถทำนายคุณภาพชีวิตสมรสแต่ละด้านได้เพิ่มขึ้น (จากปริมาณที่ปัจจัยเสริม 7 ด้านเคยทำนายได้) เพียงร้อยละ 1 – 2 เท่านั้น ผลดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยเสริมทั้ง 7 ด้านมีบทบาทอย่างสำคัญในการทำนายคุณภาพชีวิตสมรสทั้ง 2 ด้าน ประกอบกับมีหลักฐานจากงานวิจัยในต่างประเทศ (Voydanoff and Donnelly, 1998) ชี้ว่า ปัจจัยเสริมด้านความสุขในชีวิตสมรสของผู้เป็นบิดามารดา และการรับรู้ของบิดามารดาว่าบุตรของตนอยู่ในโรงเรียนซึ่งมีสภาพแวดล้อมที่ดี ช่วยเพิ่มความรู้สึกสุขใจของผู้เป็นบิดามารดา (Parental Well – Beings) และส่งเสริมพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นแบบรักสนับสนุน จึงเสนอให้มีการศึกษาปัจจัยเสริม 7 ด้านที่ค้นพบในงานวิจัย 1 ในฐานะปัจจัยที่กันหรือบรรเทา (Buffering Factors) ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในครอบครัวที่มีปัจจัยเสี่ยงมาก (ตัวอย่างเช่น ครอบครัวที่ต้องเผชิญกับความกดดันทางเศรษฐกิจ บิดามารดามีความเครียดในการทำงานสูง มีชั่วโมงการทำงานยาวนานมาก มีภาระในครอบครัวมาก เป็นต้น) ซึ่งอาจส่งผลเสียต่อจิตใจและพฤติกรรมของบิดามารดา โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการปลูกฝังอบรมเลี้ยงดูบุตรอย่างเหมาะสมในครอบครัวประเภทต่าง ๆ

ประการที่สาม วิจัยสามีและภรรยาจากครอบครัวเดียวกัน สืบเนื่องจากข้อจำกัดของการวิจัยนี้ในประการที่สาม (หน้า 448) ในที่นี้จึงเสนอให้มีการศึกษาโมเดลเชิงเหตุของความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นสามีภรรยาในครอบครัวเดียวกัน เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบด้านจิตลักษณะ บทบาทและการปฏิบัติต่อกันได้ทั้งในเชิงความสอดคล้องและความขัดแย้ง ซึ่งจะเป็นข้อมูลที่สมบูรณ์มากกว่าการศึกษาสามีหรือภรรยาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเพียงฝ่ายเดียว

ประการที่สี่ ศึกษาพัฒนาการทางจิตสังคมของมารดาและบุตรจากครอบครัวเดียวกัน สืบเนื่องจากข้อค้นพบในงานวิจัย 1 ว่าสามีและภรรยาที่มีความสัมพันธ์ดีต่อกันมาก เนื่องจากเป็นผู้ที่มีจิตลักษณะด้านความใกล้ชิกผูกพัน (ขั้น 6 ตามทฤษฎีของอีริคสัน) จิตลักษณะด้านนี้ของสามีและภรรยาเป็นจิตลักษณะที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสด้วยค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลสูงสุด (.53) ขณะเดียวกัน ก็ได้ข้อค้นพบจากงานวิจัย 2 ในโมเดล 4 (ภาพ 19 และตาราง 29) ว่า เยาวชนที่มีเอกลักษณ์แห่งตน (ขั้น 5 ตามทฤษฎีของอีริคสัน) สูง เนื่องจากเป็นผู้ที่มีพัฒนาการทางจิตสังคม (ขั้น 1 – 4 ตามทฤษฎีของอีริคสัน) สูง (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรง .41) เป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตดีมาก รายงานว่าตนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดา รับรู้ว่าบิดากับมารดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และรับรู้ว่าได้รับ

การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผลมาก (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางอ้อม .31 , .20 , .11 และ .09 ตามลำดับ) จากข้อค้นพบในงานวิจัย 1 และ 2 ดังกล่าว ทำให้เกิดคำถามซึ่งน่าจะเป็นประเด็นปัญหาในการวิจัยต่อไปว่า มารดาไทยที่มีพัฒนาการทางจิตสังคมด้านความใกล้ชิด-ผูกพันที่สมบูรณ์ จะสามารถปลูกฝังอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นให้เป็นผู้ที่มีพัฒนาการทางจิตสังคมขั้น 1 – 4 และขั้น 5 ได้อย่างเหมาะสมเพียงใด การวิจัยในลักษณะนี้จะให้ข้อมูลที่เป็นการพิสูจน์ทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมของอีริคสันอีกระดับหนึ่ง ทั้งนี้ควรมีการศึกษาปัจจัยเชิงเหตุด้านอื่น ๆ เช่น ด้านสถานการณ์ทางสังคมภายในและภายนอกครอบครัว ตลอดจนศึกษาลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมของมารดาที่เกี่ยวข้องควบคู่ไปด้วย หน่วยในการวิเคราะห์ในประเด็นการวิจัยนี้คือ ครอบครัว

ประการที่ห้า เสนอให้ตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของปัจจัยเชิงเหตุ (ตัวแปรฝ่ายบุตรหลายด้าน) กับปัจจัยเชิงผล (ความสอดคล้องระหว่างบิดามารดากับบุตรในการรับรู้เรื่องคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดา) จุดมุ่งหมายประการหนึ่งในงานวิจัย 2 คือ ต้องการค้นหาปัจจัยสำคัญที่อธิบายความแตกต่างในการรับรู้ของบุตรจากของบิดามารดาในเรื่องคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดา จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบความแตกต่างเป็น 2 กรณี ***กรณีแรก*** ฝ่ายบิดามารดารายงานความสัมพันธ์ระหว่างกันสูงกว่าที่บุตรรายงาน และ ***กรณีที่สอง*** ฝ่ายบุตรรายงานความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาสูงกว่าที่บิดามารดารายงานเอง ทั้งสองกรณี พบว่า ตัวแปรฝ่ายบุตร 9 ด้านมีอำนาจในการร่วมทำนายความแตกต่างในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาเพิ่มขึ้นได้อย่างเด่นชัดเมื่อทำการควบคุมความแปรปรวนของตัวแปรฝ่ายบิดามารดาแล้ว อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่า ตัวแปรฝ่ายบุตรที่สำคัญ (คือ ตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา การประเมินปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา ทัศนคติต่อบิดา และการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์) มีทิศทางการทำนายตัวแปรตามกลับกับทิศทางที่ระบุในสมมติฐาน จึงเสนอว่า ควรมีการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของตัวแปรเชิงเหตุ (ตัวแปรฝ่ายบุตร เช่น สี่ตัวแปรดังกล่าวข้างต้น) กับปัจจัยเชิงผล (ด้านความแตกต่างระหว่างบิดามารดากับบุตรในการรับรู้เรื่องคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดา) เพื่อตรวจสอบว่ามีตัวแปรอื่นเข้ามาส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเชิงเหตุและผลในรูปของตัวแปรเชื่อมแทรก (Mediating Variables) หรือตัวแปรประสาน (Moderating Variables) หรือไม่ อย่างไร

ข้อเสนอแนะเชิงการปฏิบัติ

ประการแรก ได้เครื่องมือในการแสวงหาเยาวชนกลุ่มเป้าหมายเพื่อการช่วยเหลือ ในงานวิจัย 2 ได้ทำการพิสูจน์ความสำคัญและบทบาทของแบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาและแบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา ทำให้ยอมรับได้อย่างมั่นใจว่า แบบวัด 2 ฉบับนี้ เป็นดัชนีคุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัวไทยที่สำคัญมากในปัจจุบัน ดัชนี 2 ด้าน คือ ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาและดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา เป็นเครื่องมือที่เมื่อนำไปใช้กับเยาวชนจะช่วยให้ครู อาจารย์ และนักพัฒนาเด็กและเยาวชน สามารถค้นหาหรือระบุเด็กและเยาวชนกลุ่มเป้าหมายเร่งด่วน เพื่อหาทางช่วยเหลือแก้ไขปัญหา ตัวอย่างเช่น ถ้าพบว่าเยาวชนกลุ่มใดได้คะแนนในระดับต่ำ (10 – 39 คะแนน) แสดงว่าครอบครัวกำลังตกอยู่ในสภาวะเครียด เนื่องจากบิดามารดามีความขัดแย้งไม่ปรองดองกัน และเยาวชนก็อาจจะมีความสัมพันธ์ไม่ดีกับบิดามารดาของตน ถือเป็นครอบครัวกลุ่มเสี่ยงที่ควรได้รับการช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน เพื่อป้องกันผลเสียที่อาจเกิดกับจิตใจและพฤติกรรมของบุตร ในกรณีพบกลุ่มเยาวชนได้คะแนนระดับปานกลาง (40 – 56 คะแนน) ครอบครัวของเยาวชนกลุ่มนี้ ควรได้รับการส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างกันให้ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา เป็นการป้องกันผลเสียบางประการที่อาจเกิดกับบุตรไว้ก่อน ส่วนเยาวชนกลุ่มที่ได้รับคะแนนสูง (57 – 60 คะแนน) นั้น ความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวของเยาวชนกลุ่มนี้ ก็ควรได้รับการส่งเสริมและอนุรักษ์ด้วยวิธีการ เช่น บอกกล่าวให้ครอบครัวทราบและประกาศยกย่องเป็นครอบครัวตัวอย่าง เพื่อให้สมาชิกในครอบครัวตระหนักถึงคุณค่าของการมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และร่วมมือกันถนอมรักษาความสัมพันธ์ที่ดีนี้ไว้อย่างยั่งยืนต่อไป

ประการที่สอง ได้ทราบกลุ่มบุคคลเป้าหมายที่ควรได้รับการพัฒนาเป็นลำดับแรก ๆ สืบเนื่องจากข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในประการแรก ซึ่งเสนอให้มีการสร้างและประเมินต้นแบบพัฒนาลักษณะทางจิตใจและทักษะที่จำเป็น เพื่อช่วยเสริมสร้างให้สามีและภรรยามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและมีการปรับตัวเข้ากันได้ดี คำถามที่ตามมาคือ สามีภรรยาประเภทใดที่ควรได้รับการพัฒนา จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตสมรส 2 ด้านคือ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสและการปรับตัวระหว่างคู่สมรส พบว่า สามีภรรยาที่อยู่ในสภาวะเสี่ยง ควรจะได้รับการพัฒนาเป็นลำดับแรก ๆ ได้แก่ ฝ่ายภรรยา กลุ่มสามีภรรยาที่มีการศึกษาน้อย กลุ่มสามีภรรยาที่รับรู้ว่าครอบครัวมีสภาพทางเศรษฐกิจไม่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มผู้ที่รับรู้ว่าคู่สมรสมีความแตกต่างทางเศรษฐกิจจากตนมากก่อนแต่งงาน กลุ่มผู้ที่มีทัศนคติไม่ดีต่อคู่สมรส และกลุ่ม

ที่ใช้วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบมาก สำหรับกลุ่มเยาวชนประเภทที่เสี่ยงซึ่งต้องการการเอาใจใส่ ช่วยเหลือ สนับสนุนจากผู้ใหญ่รอบข้าง เช่น ครูอาจารย์และนักพัฒนาเด็ก (ในกรณีที่บิดามารดาอยู่ในสภาวะอ่อนแอ) เป็นพิเศษ ได้แก่ เยาวชนชายจากครอบครัวระดับเศรษฐกิจต่ำ โดยเฉพาะผู้ที่รายงานว่าบิดากับมารดามีความสัมพันธ์ไม่ดีต่อกัน ตนมีความสัมพันธ์ไม่ดีกับบิดามารดา เยาวชนหญิงอายุมาก และเยาวชนชายอายุน้อย เนื่องจากมักเป็นกลุ่มที่รับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผลน้อย ตลอดจนเยาวชนทั่วไปที่มีอายุมาก (นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 – 4) และมีผลการเรียนต่ำ

ประการที่สาม เสนอการพัฒนาบุตรผ่านทางมารดา จากผลการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ของบิดามารดากับบุตรในเรื่องคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดา พบว่า กลุ่มมารดากับบุตรรับรู้เรื่องคุณภาพชีวิตสมรส (ด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส) สอดคล้องกันมากกว่ากลุ่มบิดากับบุตรอย่างเด่นชัด และยังพบว่าบุตรที่รับรู้เรื่องคุณภาพชีวิตสมรสสอดคล้องกับมารดาเป็นผู้ที่มีอายุมาก เป็นผู้ที่เรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4 มากกว่าผู้ที่เรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาตอนปลาย จากผลการวิจัยดังกล่าว จึงเสนอว่า ถ้าจะมีการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุตรผ่านทางผู้ปกครอง ผู้ที่ควรเป็นผู้เข้ารับการอบรมคือมารดามากกว่าบิดา เนื่องจากเป็นฝ่ายที่มีความคิดเห็นหรือมุมมองสอดคล้องกับบุตรมากกว่าฝ่ายบิดา โดยเฉพาะบุตรอายุมากหรือเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 - 4 จึงน่าจะทำหน้าที่ถ่ายทอดได้ดีกว่าบิดา อย่างไรก็ตาม ในกรณีจำเป็นที่จะต้องให้บิดาเป็นผู้ถ่ายทอด ควรเลือกบิดาที่อายุมาก (ประมาณ 45 ปีขึ้นไป) และควรทำการถ่ายทอดกับบุตรอายุมาก (ประมาณ 15 ปี ขึ้นไป)

ประการที่สี่ รณรงค์ ส่งเสริม ฝึกอบรมทักษะการใช้ชีวิตคู่ ทักษะการเป็นบิดามารดาที่ดีเพื่อความเข้มแข็งของครอบครัว หน่วยงานภาครัฐควรมีนโยบายให้การสนับสนุนแก่หน่วยงานที่ทำหน้าที่ส่งเสริมคุณภาพครอบครัว ซึ่งมีหน่วยงานอยู่หลายแห่งด้วยกัน เช่น ศูนย์สุขวิทยาจิต ศูนย์ให้คำปรึกษาและส่งเสริมคุณภาพชีวิต ซึ่งจัดเป็นงานให้บริการแก่ชุมชนของมหาวิทยาลัยบางแห่ง สมาคมวางแผนครอบครัว ตลอดจนมูลนิธิและหน่วยงานภาคเอกชนที่ทำหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จัดโครงการให้การศึกษาแก่คู่สมรสและคู่หนุ่มสาวที่คาดหมายจะแต่งงาน เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและมีทักษะด้านการสร้างเสริมและดำรงรักษาความสัมพันธ์อันดีระหว่างคู่สมรส ซึ่งพบจากผลวิจัยว่า มีเหตุปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องหลายประการ เช่น จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน ทัศนคติที่ดีต่อกัน การสื่อสารระหว่างกัน การรับรู้การปฏิบัติทางศาสนาของคู่สมรส และวิธีการจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้น (จากการมีความคิดและการกระทำที่ไม่ตรงกัน) แบบบวกและแบบลบ ควรมีการจัดโครงการฝึกอบรมทักษะการใช้ชีวิตคู่ เช่น วิธีการสื่อความหมายระหว่างคู่สมรสอย่างเหมาะสม และวิธีการจัดการกับความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้น

ระหว่างกันทั้งด้านความคิดและการกระทำอย่างสร้างสรรค์ เป็นต้น การให้ความรู้ความเข้าใจและสร้างทักษะดังกล่าวข้างต้นแก่คู่สมรสสามารถสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างคู่สมรสได้มากและยังช่วยป้องกันปัญหาขัดแย้งต่าง ๆ ที่อาจนำไปสู่การแตกแยกและการหย่าร้างได้ ตัวอย่างโครงการการป้องกันและเสริมสร้างความสัมพันธ์ (The Prevention and Relationship Enhancement Program , PREP) เป็นโครงการหนึ่งที่ดำเนินกิจกรรมด้านการให้คำปรึกษาและสร้างเสริมทักษะการสื่อสารและการควบคุมมิให้เกิดความขัดแย้งระหว่างคู่สมรสที่เข้าร่วมโครงการเพื่อการป้องกันปัญหาไว้ก่อนแต่ต้นมือ โครงการนี้ได้ดำเนินการมาตั้งแต่ ค.ศ. 1980 ในประเทศสหรัฐอเมริกาและมีผลการประเมินโครงการยืนยันถึงประสิทธิผลของโครงการในการสร้างเสริมความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสและลดจำนวนการหย่าร้างของคู่สมรสที่เข้ารับการฝึกอบรมในโครงการลงได้ในระดับที่น่าพอใจ (Renick et al., 1992) และสอดคล้องกับแนวคิดของกลุ่มนักจิตวิทยาที่สนับสนุนการป้องกันปัญหาจากทวีปยุโรป อเมริกาเหนือและออสเตรเลียที่มีการประชุมร่วมกันและต่างลงความเห็นว่า “ โดยภาพรวม เราประสบความสำเร็จในการช่วยให้คู่สมรสใช้ชีวิตคู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มากกว่าการช่วยให้คู่สมรสที่ไม่มีความสุขกลับมามีความสุข ” (Van Widenfelt et al., 1997 : 654)

หน่วยงานที่ทำหน้าที่จัดการศึกษาควรสนับสนุนให้มีโครงการประเภท เช่น โครงการส่งเสริมเด็ก เยาวชนและครอบครัว และโครงการโรงเรียนสำหรับบิดามารดาให้มากขึ้น รณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองเข้าร่วมโครงการเพื่อรับความรู้ความเข้าใจวิธีการปฏิบัติต่อบุตรวัยต่าง ๆ อย่างถูกต้องเหมาะสม เช่น วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ ซึ่งมีผลวิจัยในประเทศไทยยืนยันผลดีที่เกิดกับจิตใจและพฤติ-กรรมของเด็กและเยาวชนอย่างต่อเนื่องมากว่า 30 ปี (งามตา วนินทานนท์. 2541)

สำหรับเด็กและเยาวชน หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการให้การศึกษาแก่เด็กและเยาวชนควรจัดหลักสูตรเสริมด้านครอบครัวศึกษาที่สอดแทรกความรู้ความเข้าใจและเสริมทักษะแก่นักเรียนวัยรุ่นด้านการสื่อสารและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับสมาชิกในครอบครัว การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ควรมีโครงการฝึกทักษะด้านการสังเกตพฤติกรรมของบุคคลรอบข้าง และมีความไวต่อการรับรู้ปัญหาหรือความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นได้ระหว่างบิดากับมารดา ตลอดจนสอนทักษะในการควบคุมพฤติกรรมของตนเพื่อไม่สร้างความเครียดในครอบครัวเพิ่มขึ้นอีก ขณะเดียวกัน ก็ควรฝึกเยาวชนให้รู้วิธีจัดการกับความเครียดที่อาจเกิดขึ้นกับตนเองขณะอยู่ในครอบครัวที่สมาชิกขาดความสามัคคีกันโดยเฉพาะบิดากับมารดา เพื่อลดผลกระทบที่อาจเกิดกับจิตใจและพฤติกรรมของเยาวชนลงบ้าง

ตอน 1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยละเอียด งานวิจัย 1

ตาราง 1 ค่าสถิติพื้นฐานของลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพ

ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง	สถานภาพ			
	สามี		ภรรยา	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
อายุผู้ตอบ				
21 – 35 ปี	189	54.6	315	51.1
36 - 49 ปี	172	45.4	286	48.9
รวม	361	100	601	100
	X = 35.17 , S.D. = 6.00		X = 35.00 , S.D. = 6.27	
อายุคู่สมรส				
19 – 35 ปี	183	65.1	305	42.1
36 – 50 ปี	178	34.9	296	57.9
รวม	361	100	601	100
	X = 32.82 , S.D. = 6.52		X = 37.26 , S.D. = 6.63	
จำนวนปีที่ได้รับการศึกษาของผู้ตอบ				
0 – 9 ปี	131	29.1	218	40.6
10 – 14 ปี	112	40.2	187	25.6
15 – 21 ปี	118	30.7	196	33.8
รวม	361	100	601	100
	X = 12.09 , S.D. = 3.94		X = 11.31 , S.D. = 4.71	
จำนวนปีที่ได้รับการศึกษาของคู่สมรส				
0 – 6 ปี	80	23.5	133	21.3
7 – 12 ปี	132	40.2	220	34.5
13 – 21 ปี	149	36.3	247	44.2
รวม	361	100	600	100
	X = 11.08 , S.D. = 4.34		X = 11.39 , S.D. = 4.53	

ตาราง 1 (ต่อ)

ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง	สถานภาพ			
	สามี		ภรรยา	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
<u>การประกอบอาชีพของผู้ตอบ</u>				
ประกอบอาชีพ	331	98.1	552	88.2
ไม่ประกอบอาชีพ	29	1.9	49	11.8
รวม	360	100	601	100
<u>การประกอบอาชีพของคู่สมรส</u>				
ประกอบอาชีพ	331	85.2	555	97.0
ไม่ประกอบอาชีพ	27	14.8	44	3.0
รวม	358	100	599	100
<u>ประเภทอาชีพของผู้ตอบ</u>				
รับราชการ	159	42.9	265	44.8
ทำงานองค์การเอกชน	103	39.1	172	22.3
อื่น ๆ	99	18.0	164	32.9
รวม	361	100	601	100
<u>ประเภทอาชีพของคู่สมรส</u>				
รับราชการ	112	27.2	186	33.3
ทำงานองค์การเอกชน	119	33.5	198	32.4
อื่น ๆ	130	39.3	217	34.3
รวม	361	100	601	100
<u>รายได้ของครอบครัว</u>				
ระดับต่ำ (1 – 3)	141	41.2	235	38.9
ระดับกลาง (4 – 6)	154	44.7	257	42.8
ระดับสูง (7 – 9)	59	14.1	99	18.3
รวม	354	100	591	100
	X = 4.22 , S.D. = 2.18		X = 4.47 , S.D. = 2.26	

ตาราง 1 (ต่อ)

ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง	สถานภาพ			
	สามี		ภรรยา	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
<u>จำนวนปีที่แต่งงาน</u>				
2 – 10 ปี	204	62.2	341	54.1
11 – 31 ปี	153	37.8	256	45.9
รวม	357	100	597	100
	X = 9.47 , S.D. = 5.87		X = 10.77 , S.D. = 5.48	
<u>จำนวนครั้งที่แต่งงานใหม่</u>				
ไม่เคยแต่งงานใหม่ (0 ครั้ง)	320	82.0	532	92.5
เคยแต่งงานใหม่ (1 – 6 ครั้ง)	41	18.0	69	7.5
รวม	361	100	601	100
	X = .28 , S.D. = .78		X = .08 , S.D. = .29	
<u>ประเภทของครอบครัว</u>				
ครอบครัวเดี่ยว	253	69.4	421	71.1
ครอบครัวขยาย	106	30.6	177	28.9
รวม	359	100	598	100
<u>สถานภาพสมรสของพ่อแม่ผู้ตอบ</u>				
อยู่ด้วยกัน	286	79.5	475	78.9
แยกกันอยู่	41	13.6	69	10.1
อื่น ๆ	34	6.9	57	11.0
รวม	361	100	601	100
<u>จำนวนบุตร</u>				
ไม่มีบุตร	66	19.7	111	17.7
มีบุตร (1 คนขึ้นไป)	294	80.3	488	82.3
รวม	360	100	599	100
	X = 1.39 , S.D. = 1.04		X = 1.46 , S.D. = .99	

ตาราง 2 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานลักษณะของสถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัว จิตลักษณะทั่วไป ลักษณะทางศาสนา จิตลักษณะตามสถานการณ์ และคุณภาพชีวิตสมรสของผู้ถูกศึกษาในงานวิจัย 1

ตัวแปร	พิสัยของคะแนน	คะแนนเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
การรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลภายนอกครอบครัว	26 - 90	64.18	10.91
การรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว	10 - 60	38.36	10.85
การสื่อสารระหว่างคู่สมรส	10 - 60	42.63	9.02
วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก	30 - 129	80.43	15.79
วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ	8 - 44	13.36	5.32
เอกลักษณ์แห่งตน	36 - 90	65.06	9.36
ความใกล้ชิดผูกพัน	40 - 115	84.73	12.45
สุขภาพจิต	19 - 90	60.77	11.71
สุขภาพกาย	22 - 60	50.81	5.13
ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของผู้ตอบ	28 - 110	85.69	12.45
การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส	14 - 110	83.23	14.10
ความเครียดในการทำงาน	44 - 269	106.45	35.94
การปฏิบัติทางพุทธของผู้ตอบ	21 - 60	47.35	4.55
การรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส	15 - 60	45.58	7.61
วิถีชีวิตแบบพุทธของผู้ตอบ	26 - 60	44.43	6.30
ทัศนคติต่อคู่สมรส	13 - 60	48.61	8.46
ความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัย	19 - 60	45.13	7.73
คุณภาพชีวิตสมรสด้านการปรับตัวระหว่างคู่สมรส	59 - 204	149.50	23.93
คุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส	19 - 90	68.97	13.17

ตาราง 2 ก. แสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยลักษณะของสถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัว จิตลักษณะทั่วไป ลักษณะทางศาสนา จิตลักษณะตามสถานการณ์ และคุณภาพชีวิตสมรสระหว่างผู้ถูกศึกษาฝ่ายสามีและฝ่ายภรรยา

ตัวแปร	ผู้ถูกศึกษา	จำนวนคน	คะแนนเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าที
การรับรู้การสนับสนุนทางสังคม	สามี	360	63.50	10.84	-1.50
	ภรรยา	601	64.59	10.93	
การรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว	สามี	360	37.31	10.33	-2.33*
	ภรรยา	599	38.99	11.10	
การสื่อสารระหว่างคู่สมรส	สามี	361	42.05	9.00	-1.54
	ภรรยา	598	42.98	9.09	
วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก	สามี	360	80.70	16.12	.47
	ภรรยา	598	80.21	15.61	
วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ	สามี	361	13.14	5.14	-.93
	ภรรยา	600	13.47	5.42	
สุขภาพกาย	สามี	361	51.80	4.21	4.98***
	ภรรยา	598	50.22	5.53	
สุขภาพจิต	สามี	361	63.15	10.51	5.13***
	ภรรยา	600	59.34	12.17	
ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของผู้ตอบ	สามี	361	85.35	12.47	-.64
	ภรรยา	600	85.89	12.43	
การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส	สามี	360	83.92	13.78	1.19
	ภรรยา	600	82.80	14.29	
เอกลักษณ์แห่งตน	สามี	361	65.57	9.50	1.28
	ภรรยา	599	64.77	9.29	
ความใกล้ชิดผูกพัน	สามี	361	84.62	12.12	-.21
	ภรรยา	599	84.80	12.66	
ความเครียดในการทำงาน	สามี	338	108.64	37.42	1.45
	ภรรยา	500	104.97	34.86	

ตาราง 2 ก. (ต่อ)

ตัวแปร	ผู้ถูกศึกษา	จำนวนคน	คะแนนเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าที
การปฏิบัติทางพุทธของผู้ตอบ	สามี	361	43.98	6.79	-12.82***
	ภรรยา	600	49.38	5.48	
วิถีชีวิตแบบพุทธของผู้ตอบ	สามี	361	43.59	6.74	-3.13**
	ภรรยา	599	44.94	5.97	
การรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส	สามี	359	48.68	6.21	10.88***
	ภรรยา	601	43.72	7.77	
ทัศนคติต่อคู่สมรส	สามี	361	49.21	7.47	1.79
	ภรรยา	600	48.25	8.98	
ความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัย	สามี	359	44.30	7.57	-2.60**
	ภรรยา	596	45.63	7.79	
คุณภาพชีวิตสมรสด้านการปรับตัวระหว่างคู่สมรส	สามี	357	151.37	22.63	1.87
	ภรรยา	598	148.39	24.62	
คุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส	สามี	361	69.93	12.24	1.80
	ภรรยา	599	68.39	13.68	

* , ** , *** มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 , .01 และ .001 ตามลำดับ

ตาราง 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษา (กลุ่มตัวอย่างรวม 726 คน)

ตัวแปร	TT	RT	SC	INCF	NOR	USE-	FT	GTT	HT1	HT2	BT	CT	DT	ET	NT	OT1	OT2	PT	AGE C	EDC H	QQT1	AT	UT	TOTAL	MT
การรับรู้การ - สนับสนุนทางสังคม	1	.35***	.03	.27***	.18***	-.12**	.27***	.34***	.18***	-.17***	.09*	.24***	.25***	.22***	.33***	.16***	.15***	.11**	-.08*	.02	-.11	.19***	.36***	.29***	.25***
การรับรู้เศรษฐกิจของค.ค.	1	-.01	.46***	.27***	-.28***	.32***	.35***	.04	-.27***	.17***	.36***	.22***	.23***	.41***	.30***	.07***	.29	-.12**	-.02	-.20***	.26***	.38***	.34***	.35***	
การรับรู้ความต่างของเศรษฐกิจคู่สมรส	1	.02	-.02	.00	-.11	-.11	-.05	.10	-.01	.02	-.02	-.09	.01	.01	.02	-.06	.03	.16***	.02	-.15***	.05	-.10	-.16***		
ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว	1	.29***	-.24***	.11	.14***	.05	-.15***	.13**	.31***	.16***	.09*	.26***	.21***	.01	.10	.08	-.01	-.08	.08*	.30***	.16***	.14***			
จำนวนห้องในบ้าน	1	-.30***	.07*	.08	.02	-.08	.05	.17***	.06	.06	.13**	.09	-.04	.06	-.13**	-.03	-.05	.07	.12**	.17***	.13***				
ปริมาณการใช้ประโยชน์จากห้องนอน	1	-.07***	-.05	.00	.10	-.09	-.20***	-.07	-.05	-.14***	-.06	.03	-.05	.08*	-.02	.10	-.03	-.15***	-.05	-.09					
การสื่อสารระหว่างคู่สมรส	1	.78***	.22***	-.58***	.28***	.45***	.30***	.44***	.52***	.37***	.19***	.49***	.01	-.04	-.21***	.65***	.36***	.64***	.73***						
ความใกล้ชิดผูกพัน	1	.29***	-.50***	.25***	.44***	.36***	.53***	.59***	.39***	.27***	.53***	.03	-.04	-.26***	.72***	.37***	.75***	.81***							
วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก	1	-.06	-.01	.07*	-.28***	.28***	.18***	.15***	.15***	.18***	.05	.02	.05	.30***	.17***	.41***	.27***								
วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ	1	-.31***	-.41***	-.21***	-.27***	-.41***	-.30***	-.14***	-.36***	-.01	-.01	.22	-.43***	-.25***	-.44***	-.52***									
สุขภาพกาย	1	.44***	.15***	.12**	.32***	.14***	.09	.26***	.07	.06	-.19***	.18***	.15***	.19***	.23***										
สุขภาพจิต	1	.27***	.26***	.58***	.25***	.14***	.35***	.04	.07	-.23	.29***	.34***	.37***	.36***											
ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของผู้ตอบ	1	.77***	.35***	.32***	.34***	.26***	.01	.01	-.01***	.34***	.34***	.39***	.33***												
การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส	1	.36***	.23***	.26***	.40***	.03	-.05	-.06	.54***	.29***	.55***	.56***													
เอกลักษณ์แห่งตน	1	.42***	.34***	.40***	.01	.11	-.28***	.47***	.42***	.52***	.52***														
การปฏิบัติทางพุทธของผู้ตอบ	1	.42***	.34***	-.16	-.04	-.21***	.28***	.31***	.32***	.31***															
วิถีชีวิตแบบพุทธของผู้ตอบ	1	.24***	-.01	.04	-.09**	.23***	.17***	.21***	.19***																
การรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส	1	.17***	-.01	-.14***	.58***	.20***	.50***	.57***																	
ความแตกต่างด้านวัยระหว่างคู่สมรส	1	.13***	.04	.06	-.05	.03	.04																		
ความแตกต่างด้านการศึกษาระหว่างคู่สมรส	1	.04	-.05	.05	-.08	-.07*																			
ความเครียดในการทำงาน	1	-.16***	-.15***	-.18***	-.22***																				
ทัศนคติต่อคู่สมรส	1	.29***	.68***	.79***																					
ความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัย	1	.33***	.34***																						
คุณภาพชีวิตสมรสด้านการปรับตัวระหว่างคู่สมรส	1	.78***																							
คุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส	1																								

* ค่านัยสำคัญที่ระดับ .05 , ** ที่ระดับ .01 , *** ที่ระดับ .001

ตาราง 4 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ศึกษาในกลุ่มสามี (กลุ่มตัวอย่าง 295 คน)

ตัวแปร	RT	INCF	SC	TT	BT	CT	DT	ET	NT	AT	UT	QQT1	OT1	OT2	PT	HT1	HT2	FT	GTT	TOTAL	MT	X	SD
การรับรู้เศรษฐกิจของครอบครัว	1	.50**	.04	.40**	.19**	.42**	.24**	.25**	.43**	.32**	.42**	-.23**	.25**	.09*	.34**	.03	-.30**	.35**	.39**	.39**	.41**	37.31	10.33
ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว		1	.06	.33**	.21**	.38**	.21**	.10**	.29**	.11**	.34**	-.13**	.18**	-.004	.15**	.01	-.18**	.12**	.16**	.18**	.13**	4.22	2.18
การรับรู้ความแตกต่างสถานภาพเศรษฐกิจระหว่างคู่สมรส	1	.05	.02	.01	-.05	-.12**	.02	-.18**	.04	.02	-.08	-.03	-.09*	-.05	.16**	-.14**	-.10*	-.15**	-.17**	-.12	1.55		
การรับรู้การสนับสนุนทางสังคม			1	.15**	.33**	.28**	.20**	.36**	.20**	.37**	-.12**	.12**	.12**	.15**	.16**	-.21**	.20**	.31**	.30**	.27**	63.50	10.84	
สุขภาพกาย				1	.48**	.18**	.12**	.33**	.11*	.21**	-.24**	.13**	.05	.16**	-.06	-.26**	.25**	.21**	.16**	.17**	51.80	4.21	
สุขภาพจิต					1	.27**	.22**	.56**	.23**	.41**	-.24**	.29**	.09*	.28**	.05	-.37**	.41**	.42**	.36**	.32**	63.15	10.51	
ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของผู้ตอบ						1	.78**	.30**	.31**	.34**	-.02	.26**	.26**	.20	.23**	-.21**	.28**	.36**	.37**	.30**	85.35	12.47	
การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส							1	.31**	.50**	.26**	-.04	.23**	.23**	.35**	.24**	-.27**	.42**	.53**	.52**	.51**	83.92	13.78	
เอกลักษณ์แห่งตน								1	.44**	.40**	.28**	.41**	.31**	.39**	.15**	-.38**	.46**	.56**	.48**	.49**	65.57	9.50	
ทัศนคติต่อคู่สมรส									1	.27**	-.15**	.33**	.21**	.60**	.31**	-.47**	.66**	.74**	.68**	.79**	49.21	7.47	
ความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัย										1	-.14**	.40**	.12**	.22**	.15**	-.24**	.32**	.35**	.32**	.33**	44.30	7.57	
ความเครียดในการทำงาน											1	.10*	-.03	-.13**	.10*	.22**	-.16	-.20**	-.13**	.20**	108.64	37.42	
การปฏิบัติทางพุทธของผู้ตอบ												1	.35**	.49**	.15**	-.25**	.28**	.36**	.32**	.28**	43.98	6.79	
วิถีชีวิตแบบพุทธของผู้ตอบ													1	.25**	.18**	-.06	.13**	.19**	.20**	.15**	43.59	6.74	
การรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส														1	.15**	-.41**	.55**	.58**	.49**	.58**	48.68	6.21	
วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก															1	-.04	.22**	.28**	.40**	.26**	80.70	16.12	
วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ																1	-.59**	-.48**	-.42**	-.55**	13.14	5.14	
การสื่อสารระหว่างคู่สมรส																	1	.76**	.64**	.74**	42.05	8.99	
ความใกล้ชิดผูกพัน																		1	.74**	.81**	84.62	12.12	
การปรับตัวระหว่างคู่สมรส																			1	.77**	151.37	22.63	
ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส																				1	69.93	12.24	

* ค่านัยสำคัญที่ระดับ .05 , ** ที่ระดับ .01

ตาราง 4 (ก.) แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษาในกลุ่มสามี (โมเดล1)

ตัวแปร	RT	FT	DT	ET	GTT	OT1	OT2	PT	AT	MT
การรับรู้เศรษฐกิจของครอบครัว (RT)	1.000	.292	.188	.224	.324	.336	.077	.267	.192	.325
การสื่อสารระหว่างคู่สมรส (FT)		1.000	.330	.495	.776	.460	.271	.470	.646	.710
ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของผู้ตอบ (DT)			1.000	.780	.388	.407	.449	.364	.380	.391
การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส (ET)				1.000	.539	.340	.356	.405	.563	.604
ความใกล้ชิดผูกพัน (GTT)					1.000	.480	.288	.482	.693	.789
การปฏิบัติทางพุทธของผู้ตอบ (OT1)						1.000	.460	.576	.371	.436
วิถีชีวิตแบบพุทธของผู้ตอบ (OT2)							1.000	.299	.345	.286
การรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส (PT)								1.000	.528	.542
ทัศนคติต่อคู่สมรส (AT)									1.000	.767
ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส (MT)										1.000

ตาราง 4 (ข.) แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษาในกลุ่มสามี (โมเดล2)

ตัวแปร	RT	HT1	HT2	FT	DT	ET	GTT	OT1	OT2	PT	AT	TOTAL
การรับรู้เศรษฐกิจของครอบครัว (RT)	1.000	.038	-.298	.292	.188	.224	.324	.336	.077	.267	.192	.353
วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก (HT1)		1.000	-.056	.198	.310	.313	.265	.191	.142	.206	.306	.403
วิธีจัดการกบความขัดแย้งแบบลบ (HT2)			1.000	-.543	-.156	-.219	-.480	-.418	-.235	-.374	-.357	-.445
การสื่อสารระหว่างคู่สมรส (FT)				1.000	.330	.495	.776	.460	.271	.470	.646	.636
ค่านิยามด้านชีวิตครอบครัวของผู้ตอบ (DT)					1.000	.780	.388	.407	.449	.364	.380	.420
การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส (ET)						1.000	.539	.340	.356	.405	.563	.551
ความใกล้ชิดผูกพัน (GTT)							1.000	.480	.288	.482	.693	.734
การปฏิบัติทางพุทธของผู้ตอบ (OT1)								1.000	.460	.576	.371	.432
วิถีชีวิตแบบพุทธของผู้ตอบ (OT2)									1.000	.299	.345	.290
การรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส (PT)										1.000	.528	.483
ทัศนคติต่อคู่สมรส (AT)											1.000	.655
การปรับตัวระหว่างคู่สมรส (TOTAL)												1.000

ตาราง 5 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ศึกษาในกลุ่มภรรยา (กลุ่มตัวอย่าง 431 คน)

ตัวแปร	RT	INCF	SC	TT	BT	CT	DT	ET	NT	AT	UT	QQT1	OT1	OT2	PT	HT1	HT2	FT	GTT	TOTAL	MT	X	SD
การรับรู้เศรษฐกิจของครอบครัว	1	.39**	.01	.28**	.26**	.38**	.19**	.22**	.38**	.19**	.36**	-.21**	.34**	.08	.27**	.04	-.30**	.29**	.32**	.35**	.33**	38.99	11.11
ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว		1	-.07	.19**	.12*	.24**	.15**	.14**	.23**	.08	.27**	-.02	.21**	-.03	.19**	.05	-.14**	.12*	.14*	.17**	.17**	4.47	2.26
การรับรู้ความแตกต่างสถานภาพเศรษฐกิจระหว่างคู่สมรส		1		.20	.02	.05	.06	.03	.07	.02	-.02	.00	.10	.05	.05	-.001	.01	.05	.03	.04	-.02	-.10	1.64
การรับรู้การสนับสนุนทางสังคม				1	.08	.23**	.27**	.26**	.31**	.23**	.36**	-.14	.14**	.17**	.14**	.18**	-.16**	.33**	.38**	.29**	.27**	64.59	10.93
สุขภาพกาย					1	.49**	.22**	.23**	.35**	.24**	.18**	-.20**	.37**	.19**	.38**	.07	-.37**	.36**	.31**	.29**	.32**	50.22	5.53
สุขภาพจิต						1	.29**	.31**	.58**	.32**	.32**	-.29**	.43**	.24**	.38**	.09	-.46**	.50**	.45**	.39**	.39**	59.34	12.17
ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของผู้ตอบ							1	.78**	.43**	.38**	.35**	-.02	.41**	.45**	.36**	.31**	-.16**	.33**	.39**	.42**	.39**	85.89	12.44
การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส								1	.41**	.56**	.39**	-.15**	.34**	.36**	.41**	.31**	-.22**	.50**	.54**	.55**	.60**	82.81	14.29
เอกลักษณ์แห่งตน									1	.48**	.48**	-.32**	.54**	.38**	.42**	.18**	-.43**	.56**	.59**	.54**	.53**	64.77	9.29
ทัศนคติต่อคู่สมรส										1	.44**	-.24**	.37**	.35**	.53**	.31**	-.36**	.65**	.69**	.66**	.77**	48.25	8.98
ความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัย											1	-.19**	.31**	.28**	.36**	.16**	-.31	.48**	.46**	.43**	.47**	45.63	7.79
ความเครียดในการทำงาน												1	-.32**	-.19**	-.24**	.02	.23	-.32**	-.37**	-.27**	-.30**	104.97	34.86
การปฏิบัติทางพุทธของผู้ตอบ													1	.46**	.58**	.19**	-.42**	.46**	.48**	.43**	.44**	49.39	5.48
วิถีชีวิตแบบพุทธของผู้ตอบ														1	.30**	.14**	-.24**	.27**	.29**	.29**	.29**	44.93	5.97
การรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส															1	.21**	-.37**	.47**	.48**	.48**	.54**	43.72	7.77
วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก																1	-.06	.20**	.27**	.40**	.24**	80.21	15.61
วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ																	1	-.54**	-.48**	-.45**	-.45**	13.47	5.42
การสื่อสารระหว่างคู่สมรส																		1	.78**	.64**	.71**	42.98	9.09
ความใกล้ชิดผูกพัน																			1	.73**	.79**	84.80	12.67
การปรับตัวระหว่างคู่สมรส																				1	.77**	148.39	24.62
ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส																					1	68.39	13.68

* ค่านัยสำคัญที่ระดับ .05 , ** ที่ระดับ .01

ตาราง 5 (ก.) แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษาในกลุ่มภรรยา (โมเดล1)

ตัวแปร	RT	SC	HT1	HT2	FT	ET	GTT	PT	AT	MT
การรับรู้เศรษฐกิจของครอบครัว (RT)	1.000	-.041	.033	-.296	.345	.252	.385	.339	.320	.405
การรับรู้ความแตกต่างสถานภาพเศรษฐกิจระหว่างคู่สมรส (SC)		1.000	-.050	.161	-.142	-.120	-.104	-.092	-.175	-.170
วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก (HT1)			1.000	-.035	.217	.236	.280	.152	.311	.258
วิธีจัดการกบความขัดแย้งแบบลบ (HT2)				1.000	-.588	-.268	-.483	-.409	-.470	-.548
การสื่อสารระหว่างคู่สมรส (FT)					1.000	.424	.759	.549	.661	.739
การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส (ET)						1.000	.533	.352	.500	.511
ความใกล้ชิดผูกพัน (GTT)							1.000	.581	.735	.807
การรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส (PT)								1.000	.596	.574
ทัศนคติต่อคู่สมรส (AT)									1.000	.794
ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส (MT)										1.000

ตาราง 5 (ข.) แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษาในกลุ่มภรรยา (โมเดล2)

ตัวแปร	RT	SC	HT1	HT2	FT	ET	GTT	PT	AT	TOTAL
การรับรู้เศรษฐกิจของครอบครัว (RT)	1.000	-.041	.033	-.296	.345	.252	.385	.339	.320	.391
การรับรู้ความแตกต่างสถานภาพเศรษฐกิจระหว่างคู่สมรส (SC)		1.000	-.050	.161	-.142	-.120	-.104	-.092	-.175	-.147
วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก (HT1)			1.000	-.035	.217	.236	.280	.152	.311	.403
วิธีจัดการกบความขัดแย้งแบบลบ (HT2)				1.000	-.588	-.268	-.483	-.409	-.470	-.420
การสื่อสารระหว่างคู่สมรส (FT)					1.000	.424	.759	.549	.661	.639
การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส (ET)						1.000	.533	.352	.500	.521
ความใกล้ชิดผูกพัน (GTT)							1.000	.581	.735	.736
การรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส (PT)								1.000	.596	.494
ทัศนคติต่อคู่สมรส (AT)									1.000	.678
การปรับตัวระหว่างคู่สมรส (TOTAL)										1.000

ตอน 2 : ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยละเอียด งานวิจัย 2

ตาราง 6 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษาระหว่างปริมาณความแตกต่างในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดา กรณีบิดาหรือมารดามีคะแนนสูงกว่าบุตร ตัวแปรจิตลักษณะและพฤติกรรมของบุตรและบิดาหรือมารดาในกลุ่มตัวอย่างรวม (N = 521)

ตัวแปร	AM2	CT	ITC	VT	JTC	KTC	WT	BTC	DT1C	DT2C	ETC	FTC	PTC	RT	TOTAL
ความแตกต่างในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรส-															
ของบิดามารดา (AM2)	1	-.04	.26***	-.06	.23***	.30***	.04	.43***	.29***	.30***	-.38***	.26***	.07	.05	-.03
สุขภาพจิตของบิดามารดา (CT)		1	.05	.27***	.04	.04	.22***	.11**	.11**	.13***	-.21***	.18***	.05	.51***	.32***
สุขภาพจิตของเยาวชน (ITC)			1	.12**	.28***	.25***	.06	.36***	.26***	.33***	-.32***	.43***	-.002	.15***	.10*
ทัศนคติต่อบุตร (VT)				1	.20***	.14***	.33***	.19***	.26***	.24***	-.18***	.11**	-.05	.19***	.28***
ทัศนคติต่อมารดา (JTC)					1	.53***	.17***	.59***	.74***	.66***	-.35***	.14***	.06	.01	.17***
ทัศนคติต่อบิดา (KTC)						1	.12**	.52***	.39***	.40***	-.43***	.25***	.16***	.07	.24***
ความใกล้ชิดบุตร (WT)							1	.15***	.21***	.19***	-.17***	.15***	-.04	.26***	.48***
ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา (เยาวชนรายงาน) (BTC)								1	.64***	.57***	-.51***	.30***	.01	.11**	.24***
การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน (เยาวชนรายงาน) (DT1C)									1	.74***	-.35***	.17***	.05	.10**	.20***
การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล (เยาวชนรายงาน) (DT2C)										1	-.37***	.25***	.17***	.14***	.18***
ปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา (เยาวชนรายงาน) (ETC)											1	-.50***	-.10**	-.24***	-.36***
ความสามารถจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา (เยาวชนรายงาน) (FTC)												1	.10*	.21***	.22***
การรับรู้การสนับสนุนทางสังคม (เยาวชนรายงาน) (PTC)													1	-.04	.003
การรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว (บิดามารดารายงาน) (RT)														1	.30***
การปรับตัวระหว่างคู่สมรส (บิดามารดารายงาน) (TOTAL)															1

* ค่านัยสำคัญที่ระดับ .05 , ** ที่ระดับ .01 , *** ที่ระดับ .001

ตาราง 7 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษาระหว่างปริมาณความแตกต่างในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดา กรณีบุตรมีคะแนนสูงกว่าบิดาหรือมารดา ตัวแปรจิตลักษณะและพฤติกรรมของบุตรและบิดาหรือมารดาในกลุ่มตัวอย่างรวม (N = 473)

ตัวแปร	AM2	CT	ITC	VT	JTC	KTC	WT	BTC	DT1C	DT2C	ETC	FTC	PTC	RT	TOTAL
ความแตกต่างในการรับรู้คุณภาพชีวิตสมรส-															
ของบิดามารดา (AM2)	1	-.18***	-.01	-.15***	.07	.02	-.08*	.02	.04	.14**	.02	-.01	.02	-.20***	-.51***
สุขภาพจิตของบิดามารดา (CT)		1	.10*	.25***	.04	.04	.16***	.14**	.10*	.06	-.19***	.21***	.02	.50***	.30***
สุขภาพจิตของเยาวชน (ITC)			1	.18***	.31***	.27***	-.002	.32***	.34***	.35***	-.30***	.45***	.13**	.17***	.14***
ทัศนคติต่อบุตร (VT)				1	.24***	.21***	.13**	.19***	.23***	.12**	-.17***	.14***	-.01	.13**	.22***
ทัศนคติต่อมารดา (JTC)					1	.61***	.12**	.58***	.73***	.65***	-.44***	.19***	.04	.05	.15***
ทัศนคติต่อบิดา (KTC)						1	.07	.55***	.46***	.40***	-.38***	.19***	.06	.05	.30***
ความใกล้ชิดบุตร (WT)							1	.16***	.13**	.10*	-.11**	.03	-.01	.18***	.28***
ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา (เยาวชนรายงาน) (BTC)								1	.70***	.58***	-.44***	.25***	.08*	.08*	.31***
การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน (เยาวชนรายงาน) (DT1C)									1	.72***	-.41***	.25***	.11*	.11**	.18***
การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล (เยาวชนรายงาน) (DT2C)										1	-.48***	.29***	.16***	.11**	.14***
ปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา (เยาวชนรายงาน) (ETC)											1	-.45***	-.07	-.25***	-.34***
ความสามารถจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา (เยาวชนรายงาน) (FTC)												1	.11**	.29***	.22***
การรับรู้การสนับสนุนทางสังคม (เยาวชนรายงาน) (PTC)													1	.06	.05
การรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว (บิดามารดารายงาน) (RT)														1	.32***
การปรับตัวระหว่างคู่สมรส (บิดามารดารายงาน) (TOTAL)															1

* ค่านัยสำคัญที่ระดับ .05 , ** ที่ระดับ .01 , *** ที่ระดับ .001

ตาราง 8 แสดงค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรในงานวิจัย 2

ตัวแปร	พิสัยคะแนน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
สุขภาพจิตของบิดามารดา	19 - 90	59.03	13.63
การรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว	13 - 78	49.11	14.87
ทัศนคติต่อบุตร	29 - 60	50.50	5.26
ความใกล้ชิดบุตร	13 - 72	48.44	9.57
ความเครียดในการทำงาน	23 - 268	101.23	37.89
ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส (10 ข้อ)	10 - 60	48.89	8.32
ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส (15 ข้อ)	19 - 90	73.13	12.34
การปรับตัวระหว่างคู่สมรส	60 - 198	153.91	21.92
ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา	16 - 60	47.93	8.47
ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา	11 - 60	49.39	8.54
ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับพี่น้อง	10 - 60	43.95	8.79
การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน	22 - 90	76.08	11.07
การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล	17 - 90	68.27	11.89
การประเมินปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา	10 - 57	26.62	10.14
ความสามารถจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา	21 - 96	60.07	11.38
ทัศนคติต่อมารดา	30 - 90	75.24	10.35
ทัศนคติต่อบิดา	20 - 90	73.68	12.52
เยาวชนรับรู้การสนับสนุนทางสังคม	26 - 87	61.82	10.00
ลักษณะมุ่งอนาคต	45 - 108	80.19	11.22
ความเชื่ออำนาจภายในตน	44 - 100	72.98	9.43
สุขภาพจิตของเยาวชน	23 - 108	68.27	13.33
พัฒนาการทางจิตสังคม	30 - 90	60.93	8.79
เอกลักษณ์แห่งตน	15 - 87	57.25	8.78
พฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม	35 - 90	70.03	9.36
พฤติกรรมก้าวร้าว	19 - 89	60.08	10.53

ตาราง 9 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันระหว่างตัวแปรที่ศึกษาในโมเดล 3 และ 5 (กลุ่มตัวอย่างรวม)

CT	TOTAL	MT	QQT1	RT	VT	WT	ATC	BTC	DT1C	DT2C	ETC	FTC	GTTC	HTC	ITC	JTC	KTC	LTTC	MTC	NTC	OTC	PTC
สุขภาพจิตของบิดามารดา (CT) 1	.35**	.32**	-.30**	.51**	.28**	.21**	.11**	.07*	.07*	.07*	-.14**	.15**	.01	.13**	.03	.01	-.01	-.03	.02	.03	.05	.02
การปรับตัวระหว่างคู่สมรส (TOTAL)	1	.73**	-.12**	.33**	.28**	.38**	.30**	.18**	.13**	.10**	-.25**	.15**	.06	.12**	.08**	.11**	.19**	.04	.06	.11**	.10	.09
ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส (MT)		1	-.12**	.28**	.33**	.20**	.31**	.17**	.10**	.05	-.24**	.13**	.10**	.09**	.06*	.09**	.20**	.09**	.06*	.13**	.05	.09
ความเครียดในการทำงาน (QQT1)			1	-.26**	-.10*	-.10*	-.10*	-.05	-.03	-.03	.08*	-.02	.03	-.04	.03	-.03	-.02	.02	.02	-.07	-.04	.07
การรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว (RT)				1	.17**	.23**	.15**	.07*	.08**	.10**	-.20**	.23**	.05	.20**	.14**	.01	.03	-.06*	.05	.09**	.08	-.01
ทัศนคติต่อบุตร (VT)					1	.25**	.12**	.12**	.18**	.14**	-.12**	.09**	.14**	.14**	.11**	.17**	.12**	.12**	.09**	.11**	.08	-.05
ความใกล้ชิดบุตร (WT)						1	.11**	.12**	.15**	.13**	-.12**	.07*	.07*	.09**	.02	.12**	.07*	.07*	.01	.07*	.10	-.03
ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา (ATC)							1	.67**	.48**	.47**	-.66**	.43**	.36**	.35**	.34**	.41**	.55**	.28**	.29**	.37**	.30**	.10**
ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา (BTC)								1	.70**	.62**	-.55**	.35**	.40**	.40**	.39**	.63**	.57**	.41**	.36**	.47**	.50**	.07*
การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน (DT1C)									1	.75**	-.44**	.27**	.42**	.41**	.33**	.75**	.46**	.40**	.30**	.42**	.47**	.09**
การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล (DT2C)										1	-.49**	.33**	.46**	.44**	.38**	.69**	.45**	.42**	.40**	.46**	.49**	.18**
การประเมินปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา (ETC)											1	-.52**	-.35**	-.36**	-.36**	-.45**	-.46**	-.24**	-.35**	-.37**	-.37**	-.09**
ความสามารถจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา (FTC)												1	.28**	.42**	.47**	.22**	.27**	.11**	.32**	.39**	.41**	.11**
ลักษณะมุ่งอนาคต (GTTC)													1	.45**	.45**	.45**	.40**	.53**	.51**	.47**	.45**	.09**
ความเชื่ออำนาจในตน (HTC)														1	.51**	.36**	.28**	.26**	.35**	.51**	.49**	.11**
สุขภาพจิตของเยาวชน (ITC)															1	.33**	.30**	.25**	.44**	.54**	.61**	.08*
ทัศนคติต่อมารดา (JTC)																1	.60**	.53**	.39**	.46**	.49**	.07*
ทัศนคติต่อบิดา (KTC)																	1	.47**	.37**	.42**	.41**	.12**
พฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม (LTTC)																		1	.45**	.46**	.49**	.06*
พฤติกรรมก้าวร้าว (MTC)																			1	.43**	.45**	.16**
พัฒนาการทางจิตสังคม (NTC)																				1	.73**	.12**
เอกลักษณ์แห่งตน (OTC)																					1	.21**
เยาวชนรับรู้การสนับสนุนทางสังคม (PTC)																						1

* ค่านัยสำคัญที่ระดับ .05 , ** ที่ระดับ .01 , *** ที่ระดับ .001

ตาราง 10 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันระหว่างตัวแปรที่ศึกษาในโมเดล 4 (กลุ่มตัวอย่างที่เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4)

	ATC	BTC	DT1C	DT2C	ETC	FTC	GTTC	HTC	ITC	JTC	KTC	NTC	OTC
ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา (ATC)	1	.60***	.40***	.39***	-.66***	.38***	.28***	.31***	.24***	.40***	.54***	.33***	.31***
ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา (BTC)		1	.74***	.62***	-.52***	.37***	.38***	.42***	.38***	.71***	.61***	.48***	.50***
การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน (DT1C)			1	.75***	-.42***	.27***	.36***	.40***	.34***	.83***	.44***	.46***	.48***
การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล (DT2C)				1	-.48***	.32***	.36***	.47***	.37***	.75***	.44***	.45***	.49***
การประเมินปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา (ETC)					1	-.46***	-.30***	-.35***	-.32***	-.49***	-.46***	-.39***	-.37***
ความสามารถจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา (FTC)						1	.29***	.42***	.46***	.28***	.31***	.43***	.41***
ลักษณะมุ่งอนาคต (GTTC)							1	.49***	.47***	.38***	.33***	.53***	.45***
ความเชื่ออำนาจภายในตน (HTC)								1	.55***	.43***	.33***	.59***	.49***
สุขภาพจิตของเยาวชน (ITC)									1	.34***	.30***	.60***	.61***
ทัศนคติต่อมารดา (JTC)										1	.52***	.48***	.49***
ทัศนคติต่อบิดา (KTC)											1	.47***	.41***
พัฒนาการทางจิตสังคม (NTC)												1	.73***
เอกลักษณ์แห่งตน (OTC)													1

* ค่านัยสำคัญที่ระดับ .05 , ** ที่ระดับ .01 , *** ที่ระดับ .001

ตาราง 11 แสดงปริมาณการทำนายจิตลักษณะและพฤติกรรมของเยาวชน 8 ตัวแปรด้วยกลุ่มตัวแปรสัมพันธภาพในครอบครัวและการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 12 ตัวแปร และค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้าง ในกลุ่มบุตรและบิดามารดาโดยรวม และในกลุ่มที่แยกย่อยตามลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของบุตรและบิดามารดา

กลุ่ม	จำนวนคน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	ปริมาณการทำนาย (ร้อยละ)	ค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้างของกลุ่มตัวแปรสัมพันธภาพในครอบครัวและการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว (ชุดตัวแปรอิสระ)												ค่าสัมประสิทธิ์เชิงโครงสร้างของกลุ่มตัวแปรจิตลักษณะและพฤติกรรมของเยาวชน (ชุดตัวแปรตาม)							
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
รวม	1088	.71	50	.63	.77	.40	.70	.82	-.56	.62	.80	.74	.21	.15	.12	.17	.76	.63	.71	.81	-	.72	.69
เยาวชนชาย	601	.72	51	.59	.74	.40	.73	.83	-.45	.56	.84	.78	.24	.11	.12	.27	.80	.63	.70	.74	-	.80	.65
เยาวชนหญิง	487	.73	53	.66	.78	.39	.61	.81	-.67	.71	.70	.64	.22	.20	.13	.04	.68	.63	.73	.87	-	.56	.72
เรียนประถมปลายและมัธยมปีที่1	720	.73	53	.73	.78	.46	.69	.81	-.63	.66	.81	.71	.10	.17	.14	.19	.76	.61	.73	.75	-	.72	.71
เรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4	368	.71	50	-.48	-.74	-.28	-.69	-.81	.46	-.64	-.77	-.77	-.41	-.14	-.13	-.08	-.70	-.73	-.69	-.91	-.34	-.76	-.65
บิดา	325	.79	62	.57	.71	.30	.64	.85	-.52	.64	.85	.80	.32	-.01	.08	.23	.79	.70	.69	.81	-	.77	.74
มารดา	762	.68	46	.66	.79	.46	.72	.80	-.58	.65	.74	.69	.15	.24	.16	.11	.74	.61	.74	.80	-	.67	.65
บิดามารดาการศึกษาต่ำ	593	.67	44	.68	.79	.39	.68	.80	-.61	.60	.81	.73	.16	.23	.17	.10	.70	.63	.67	.82	-	.68	.65
บิดามารดาการศึกษาสูง	494	.75	57	.59	.75	.41	.70	.83	-.53	.66	.79	.74	.26	.07	.10	.22	.80	.64	.76	.81	-	.75	.74
ระดับเศรษฐกิจของครอบครัวต่ำ	535	.71	51	.62	.72	.49	.62	.79	-.47	.66	.83	.73	.31	.19	.13	.17	.75	.73	.72	.85	-	.71	.69
ระดับเศรษฐกิจของครอบครัวสูง	534	.72	51	.61	.79	.32	.77	.84	-.65	.57	.75	.72	.10	.08	.12	.19	.74	.56	.70	.78	-	.73	.67

1 = ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา
2 = ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา
3 = ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับพี่น้อง
4 = การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน
5 = การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล
6 = ปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา
7 = กลวิธีจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา
8 = ทัศนคติต่อมารดา
9 = ทัศนคติต่อบิดา
10 = การรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลภายนอกครอบครัว

เยาวชนรายงาน

11 = ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส
12 = การปรับตัวระหว่างคู่สมรส

บิดามารดารายงาน

13 = ผลการเรียน
14 = ลักษณะมุ่งอนาคต
15 = ความเชื่ออำนาจภายในตน
16 = สุขภาพจิต
17 = พัฒนาการทางจิตสังคม
18 = เอกลักษณ์แห่งตน
19 = พฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม
20 = พฤติกรรมก้าวร้าว

เยาวชนรายงาน

ตาราง 12 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบในโมเดลการวัด 3

ตัวแปรแฝง	ตัวแปรสังเกต	น้ำหนักองค์ประกอบ
ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา (at)	ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา (atc)	.93*
ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับ-บิดามารดา (bt)	ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับ-บิดามารดา (btc)	.93*
การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและ-ใช้เหตุผล (dt)	การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรัก-สนับสนุน (dt1c)	.85*
	การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้-เหตุผล (dt2c)	.87*
การจัดการกับความขัดแย้งระหว่าง-บิดากับมารดา (ef)	การประเมินปริมาณความขัดแย้ง-ระหว่างบิดากับมารดา (etc)	.85*
	ความสามารถจัดการกับความ-ขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา(ftc)	-.55*
ทัศนคติต่อบิดามารดา (kj)	ทัศนคติต่อบิดา (ktc)	.74*
	ทัศนคติต่อมารดา (jtc)	.80*
สุขภาพจิต (it)	สุขภาพจิต (itc)	.90*
ลักษณะมุ่งอนาคต (gtt)	ลักษณะมุ่งอนาคต (gttc)	.90*
พัฒนาการทางจิตสังคม (nt)	พัฒนาการทางจิตสังคม (ntc)	.91*
ความเชื่ออำนาจภายในตน (ht)	ความเชื่ออำนาจภายในตน (htc)	.81*

* มีนัยสำคัญที่ .05

ตาราง 13 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบในโมเดลการวัด 4

ตัวแปรแฝง	ตัวแปรสังเกต	น้ำหนักองค์ประกอบ
ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา (at)	ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา (atc)	.91*
ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับ-บิดามารดา (bt)	ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับ-บิดามารดา (btc)	.93*
การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและ-ใช้เหตุผล (dt)	การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรัก-สนับสนุน (dt1c)	.86*
	การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้-เหตุผล (dt2c)	.83*
การจัดการกับความขัดแย้งระหว่าง-บิดากับมารดา (ef)	การประเมินปริมาณความขัดแย้ง-ระหว่างบิดากับมารดา (etc)	.82*
	ความสามารถจัดการกับความ-ขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา (ftc)	-.49*
ทัศนคติต่อบิดามารดา (kj)	ทัศนคติต่อบิดา (ktc)	.72*
	ทัศนคติต่อมารดา (jtc)	.77*
สุขภาพจิต (it)	สุขภาพจิต (itc)	.89*
พัฒนาการทางจิตสังคม (nt)	พัฒนาการทางจิตสังคม (ntc)	.90*
ลักษณะมุ่งอนาคต (gtt)	ลักษณะมุ่งอนาคต (gttc)	.87*
ความเชื่ออำนาจภายในตน (ht)	ความเชื่ออำนาจภายในตน (htc)	.79*
เอกลักษณ์แห่งตน (ot)	เอกลักษณ์แห่งตน (otc)	.88*

* มีนัยสำคัญที่ .05

ตาราง 14 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบในโมเดลการวัด 5

ตัวแปรแฝง	ตัวแปรสังเกต	น้ำหนักองค์ประกอบ
ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา (at)	ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา (atc)	.93*
ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับ-บิดามารดา (bt)	ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับ-บิดามารดา (btc)	.93*
การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและ-ใช้เหตุผล (dt)	การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรัก-สนับสนุน (dt1c)	.86*
	การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้-เหตุผล (dt2c)	.87*
การจัดการกับความขัดแย้งระหว่าง-บิดากับมารดา (ef)	การประเมินปริมาณความขัดแย้ง-ระหว่างบิดากับมารดา (etc)	.85*
	ความสามารถจัดการกับความ-ขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา (ftc)	-.56*
ทัศนคติต่อบิดามารดา (kj)	ทัศนคติต่อบิดา (ktc)	.64*
	ทัศนคติต่อมารดา (jtc)	.95*
พฤติกรรมก้าวร้าว (mt)	พฤติกรรมก้าวร้าว (mtc)	.88*
พฤติกรรมการคบเพื่อนอย่าง-เหมาะสม (ltt)	พฤติกรรมการคบเพื่อนอย่าง-เหมาะสม (lttc)	.90*

* มีนัยสำคัญที่ .05

ตาราง 15 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบในโมเดลการวัด 6

ตัวแปรแฝง	ตัวแปรสังเกต	น้ำหนักองค์ประกอบ
ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส (mtt)	ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส (mttp)	.95*
ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา (at)	ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา (atc)	.93*
ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา (bt)	ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา (btc)	.93*
การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและใช้เหตุผล (dt)	การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน (dt1c)	.90*
	การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล (dt2c)	.83*
การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา (ef)	การประเมินปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา (etc)	.99*
	ความสามารถจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา (ftc)	-.46*
ทัศนคติต่อบิดามารดา (kj)	ทัศนคติต่อบิดา (ktc)	.63*
	ทัศนคติต่อมารดา (jtc)	.97*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การคำนวณคะแนนของตัวแปรแฝงโดยใช้คะแนนองค์ประกอบ (Factor Score)

สูตรที่ใช้ในการคำนวณ

$$DT = 0.9540*t_{DT1C} + 0.9327*t_{DT2C}$$

$$EF = 0.9389*t_{ETC} + (-0.8867)*t_{FTC}$$

$$KJ = 0.9648*t_{KTC} + 0.9367*t_{JTC}$$

ตาราง 16 ตัวอย่างวิธีการคำนวณคะแนนของตัวแปรแฝง (แสดงใน 1 case)

ตัวแปรแฝง	ตัวแปรองค์ประกอบ	น้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading)	คะแนนมาตรฐาน (t-score)	คะแนนองค์ประกอบ (Factor score) (น้ำหนักองค์ประกอบ * คะแนนมาตรฐาน)	คะแนนของตัวแปรแฝง (ผลรวมของคะแนนองค์ประกอบ)
DT	DT_1C	0.9540	47	45	88
	DT_2C	0.9327	46	43	
EF	ETC	0.9389	45	43	-8
	FTC	-0.8867	57	-51	
KJ	KTC	0.9648	50	48	92
	JTC	0.9367	47	44	

ชุดคำสั่งของโปรแกรม LISREL ที่ใช้ในการทดสอบโมเดล 1 กลุ่มสามี

```
project1 male-mt
observed variables: rt ht1 ht2 ft dt et gtt ot2 pt at mt
correlation matrix:
1.000
 .038  1.000
-.298  -.056   1.000
 .292   .198   -.543   1.000
 .188   .310   -.156   .330   1.000
 .224   .313   -.219   .495   .780   1.000
 .324   .265   -.480   .776   .388   .539   1.000
 .077   .142   -.235   .271   .449   .356   .288   1.000
 .267   .206   -.374   .470   .364   .405   .482   .299   1.000
 .192   .306   -.357   .646   .380   .563   .693   .345   .528   1.000
 .325   .239   -.449   .710   .391   .604   .789   .286   .542   .767   1.000
sample size: 361
paths:
!rt -> mt at
ht1 -> at
!ht2 -> mt
ft -> at mt
et -> at mt
gtt -> at mt
pt -> at mt
at -> mt
options: me=gls ad=off
path diagram
lisrel output: se rs tv sc ef mi nd=4
end of problem
```

ชุดคำสั่งของโปรแกรม LISREL ที่ใช้ในการทดสอบโมเดล 2 กลุ่มสามี

```
project1 male-total
observed variables: rt ht1 ht2 ft dt et gtt ot2 pt at total
correlation matrix:
1.000
 .038  1.000
-.298  -.056   1.000
 .292   .198   -.543   1.000
 .188   .310   -.156   .330   1.000
 .224   .313   -.219   .495   .780   1.000
 .324   .265   -.480   .776   .388   .539   1.000
 .077   .142   -.235   .271   .449   .356   .288   1.000
 .267   .206   -.374   .470   .364   .405   .482   .299   1.000
 .192   .306   -.357   .646   .380   .563   .693   .345   .528   1.000
 .353   .403   -.445   .636   .420   .551   .734   .290   .483   .655   1.000
sample size: 361
paths:
rt -> total
ht1 -> at total
ht2 -> total
ft -> at
et -> at total
gtt -> at total
ot2 -> at
pt -> at
at -> total
options: me=gls ad=off
path diagram
lisrel output: se rs tv sc ef mi nd=4
end of problem
```

ชุดคำสั่งของโปรแกรม LISREL ที่ใช้ในการทดสอบโมเดล 1 กลุ่มภรรยา

```
project1 Female-MT
observed variables: rt sc ht1 ht2 ft et gtt pt at mt
correlation matrix:
1.000
-.041  1.000
 .033  -.050  1.000
-.296  .161   -.035  1.000
 .345  -.142  .217   -.588  1.000
 .252  -.120  .236   -.268  .424  1.000
 .385  -.104  .280   -.483  .759  .533  1.000
 .339  -.092  .152   -.409  .549  .352  .581  1.000
 .320  -.175  .311   -.470  .661  .500  .735  .596  1.000
 .405  -.170  .258   -.548  .739  .511  .807  .574  .794  1.000
sample size: 601
paths:
rt -> mt
sc -> at
ht1 -> at
ht2 -> at mt
ft -> at mt
et -> at mt
gtt -> at mt
pt -> at
at -> mt
options: me=gls ad=off
path diagram
lisrel output: se rs tv sc mi ef nd=4
end of problem
```

ชุดคำสั่งของโปรแกรม LISREL ที่ใช้ในการทดสอบโมเดล 2 กลุ่มภรรยา

project1 Female-Total

observed variables: rt sc ht1 ht2 ft et gtt pt at total

correlation matrix:

1.000

-.041 1.000

.033 -.050 1.000

-.296 .161 -.035 1.000

.345 -.142 .217 -.588 1.000

.252 -.120 .236 -.268 .424 1.000

.385 -.104 .280 -.483 .759 .533 1.000

.339 -.092 .152 -.409 .549 .352 .581 1.000

.320 -.175 .311 -.470 .661 .500 .735 .596 1.000

.391 -.147 .403 -.420 .639 .521 .736 .494 .678 1.000

sample size: 601

paths:

rt -> total

sc -> at

ht1 -> at total

ht2 -> at

ft -> at total

et -> at total

gtt -> at total

pt -> at

at -> total

options: me=gls ad=off

path diagram

lisrel output: se rs tv sc ef mi nd=4

end of problem

ชุดคำสั่งของโปรแกรม LISREL ที่ใช้ในการทดสอบโมเดล 3 กลุ่มเยาวชนกลุ่มตัวอย่างรวม

```
project3 model3
observed variables: atc btc dt1c dt2c etc ftc ktc jtc gttc htc itc ntc
covariance matrix:
72.345
49.406  74.487
45.832  65.247  126.143
47.036  61.282  100.047 144.271
-58.042 -47.591 -56.540 -63.581 112.914
40.435  33.458  33.387  43.111  -57.663  131.010
58.655  61.248  64.550  67.650  -61.123  39.911 157.950
35.502  54.812  85.142  83.221  -47.771  28.580 77.321 108.213
34.749  38.677  55.597  63.478  -44.369  37.343 56.959  53.710  129.371
28.578  31.968  45.419  50.232  -38.641  46.438 33.565  36.790  49.906  91.613
40.564  44.478  50.981  62.148  -52.558  70.963 50.198  44.931  67.135  65.077 178.666
27.653  33.818  41.259  48.406  -35.564  35.679 45.492  39.137  45.073  41.034 63.508 81.094
sample size: 1063
latent variables:
at bt dt ef kj gt ht it nt
paths:
at -> atc it ef dt
bt -> btc dt ef kj it
dt -> dt1c dt2c nt
ef -> etc ftc ht kj
kj -> ktc jtc gt
gt -> gttc ht
ht -> htc
it -> itc gt ht nt
nt -> ntc
options: me=gls ad=off
```

let the errors of atc to 10.1283

let the errors of btc to 10.4282

let the errors of gttc to 23.7550

let the errors of htc to 31.1484

let the errors of itc to 33.99465

let the errors of ntc to 13.7860

set covariance of itc and ntc free

set covariance of jtc and dt1c free

set covariance of jtc and dt2c free

set covariance of atc and btc free

set covariance of ktc and atc free

set covariance of etc and htc free

set covariance of btc and dt2c free

set covariance of itc and ftc free

set covariance of ht and ef free

set covariance of ftc and ntc free

set covariance of et and ht free

set covariance of etc and ktc free

set covariance of gttc and ftc free

set covariance of kj and nt free

set covariance of dt and gt free

set covariance of btc and gttc free

set covariance of ktc and htc free

set covariance of dt and ht free

set covariance of itc and btc free

path diagram

lisrel output: se rs tv sc ef nd=4

end of problem

ชุดคำสั่งของโปรแกรม LISREL ที่ใช้ในการทดสอบโมเดล 4 ในกลุ่มเยาวชนที่เรียนชั้นมัธยม 3 และ 4

```
project3 model3
observed variables: atc btc dt1c dt2c etc ftc ktc jtc gttc htc itc ntc otc
covariance matrix:
63.383
41.594  76.124
37.297  70.790 129.416
37.199  60.827 101.274  153.879
-56.575 -44.085 -59.929 -66.054 121.738
33.452  36.210 34.986  40.551  -51.064 122.985
56.403  70.104 72.458  78.153  -70.553  49.192 190.294
35.350  69.210 105.716 103.027 -55.862  39.095 86.162 135.932
25.459  33.936 46.596  44.559  -38.372  34.059 47.058  45.179  99.099
23.091  32.377 45.766  52.878  -41.930  43.755 41.502  48.486  49.478 86.976
27.234  40.745 55.336  63.907  -50.479  67.142 52.144  48.915  62.055 66.709 172.586
22.617  33.410 44.790  46.642  -39.484  38.298 55.712  46.901  45.851 43.849 67.939 75.116
13.322  20.112 26.446  27.840  -19.309  23.311 25.921  26.922  16.269 17.704 37.632 27.350 86.911
sample size: 368
latent variables:
at bt dt ef kj gt ht it nt ot
paths:
at -> atc it ef dt
bt -> btc dt ef kj it
dt -> dt1c dt2c nt
ef -> etc ftc kj
kj -> ktc jtc gt
gt -> gttc ht
ht -> htc
it -> itc gt ht nt
nt -> ntc ot
```

ot -> otc

options: me=gls ad=off

let the errors of atc to 10.1283

let the errors of btc to 10.4282

let the errors of gttc to 23.7550

let the errors of htc to 31.1484

let the errors of itc to 33.99465

let the errors of ntc to 13.7860

let the errors of otc to 18.2513

set covariance of itc and ntc free

set covariance of jtc and dt1c free

set covariance of jtc and dt2c free

set covariance of atc and btc free

set covariance of ktc and atc free

set covariance of etc and htc free

set covariance of btc and dt2c free

set covariance of itc and ftc free

set covariance of ht and ef free

set covariance of ftc and ntc free

set covariance of et and ht free

set covariance of gttc and ftc free

set covariance of kj and nt free

set covariance of btc and gttc free

set covariance of ktc and htc free

set covariance of dt and ht free

set covariance of ftc and btc free

path diagram

lisrel output: se rs tv sc ef nd=4

end of problem

ชุดคำสั่งของโปรแกรม LISREL ที่ใช้ในการทดสอบโมเดล 5 ในกลุ่มเยาวชนโดยรวม

```
project3  model4
observed variables: atc btc dt1c dt2c etc ftc ktc jtc lttc mtc
covariance matrix:
72.559
49.345  73.754
45.972  65.166  126.609
46.818  61.353  100.476  144.716
-58.270 -47.453 -56.234 -63.331  112.266
41.364  34.522  33.487   42.801  -57.691 130.146
59.642  61.791  66.774   69.325  -63.362 40.176 158.520
36.527  55.048  88.214   85.881  -50.718 26.461 79.964 109.502
23.411  32.042  43.629   49.088  -28.657 11.687 56.913  53.430  89.956
27.192  31.046  34.236   50.448  -39.334 36.701 48.602  41.702  45.181  114.056
sample size: 1167
latent variables:
at bt dt ef kj ltt mt
paths:
at -> atc ef
bt -> btc kj dt
dt -> dt1c dt2c mt
ef -> etc ftc dt mt
kj -> ktc jtc ltt dt ef
ltt -> lttc mt
mt -> mtc ltt
options:me=gls ad=off
let the errors of atc to 10.1583
let the errors of btc to 10.3255
let the errors of lttc to 17.0916
let the errors of mtc to 25.0923
```

set covariance of mtc and ktc free

set covariance of atc and ktc free

set covariance of btc and ktc free

set covariance of ktc and etc free

set covariance of ktc and ftc free

set covariance of ktc and lttc free

set covariance of dt1c and mtc free

set covariance of ftc and mtc free

set covariance of dt1c and btc free

set covariance of dt1c and jtc free

set covariance of ftc and dt1c free

set covariance of lttc and ftc free

set covariance of ftc and jtc free

set covariance of atc and btc free

path diagram

lisrel output: se rs tv sc ef nd=4

end of problem

ชุดคำสั่งของโปรแกรม LISREL ที่ใช้ในการทดสอบโมเดล 6 ในกลุ่มเยาวชนโดยรวม

```
EXTRA PROJECT MTT
observed variables: atc btc dt1c dt2c etc ftc  jtc ktc mttp
covariance matrix:
72.901
49.692  74.486
45.688  65.429  126.408
46.881  61.467  99.969  144.143
-58.321 -47.251 -56.448 -64.128 114.407
40.494  33.841  30.803  40.409 -56.089 134.877
36.232  55.183  86.973  83.191 -49.891 26.206 105.863
59.665  62.057  67.356  69.273 -64.975 37.573  78.358 159.754
31.978  16.686  16.093  10.937 -36.155 12.293  11.241  10.857 164.585
sample size: 1057
latent variables:
at bt mtt dt ef kj
paths:
at -> atc ef
bt -> btc
mtt -> mttp
dt -> dt1c dt2c
ef -> etc ftc dt
kj -> ktc jtc dt
mtt -> at bt ef
bt -> at kj dt ef
options: me=gls ad=off
let the errors of atc to 10.1283
let the errors of btc to 10.4282
let the errors of mttp to 14.8125
set covariance of etc and dt1c free
```

set covariance of atc and jtc free

set covariance of dt1c and btc free

set covariance of atc and ftc free

set covariance of btc and etc free

set covariance of etc and ktc free

set covariance of atc and ktc free

set covariance of btc and ktc free

set covariance of ftc and ktc free

set covariance of ftc and dt2c free

path diagram

lisrel output: se tv sc ef nd=4

end of problem

ตาราง 17 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของจิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา** ในกลุ่มตัวอย่างโดยรวม

กลุ่มตัวแปรอิสระ จำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	61.35	74.05	68.52	55.61	58.80	65.72	55.70	83.10	15.04	83.98
	(N = 195)	(N = 195)	(N = 195)	(N = 195)	(N = 46)	(N = 194)	(N = 194)	(N = 337)	(N = 334)	(N = 333)
กลุ่มปานกลาง	68.54	80.22	72.67	61.20	57.14	70.08	60.26	94.47	2.57	95.26
	(N = 708)	(N = 709)	(N = 707)	(N = 709)	(N = 253)	(N = 710)	(N = 709)	(N = 371)	(N = 371)	(N = 373)
กลุ่มสูง	74.69	86.83	78.97	65.66	60.14	74.66	64.32	104.46	-8.55	104.93
	(N = 180)	(N = 180)	(N = 179)	(N = 180)	(N = 69)	(N = 180)	(N = 180)	(N = 376)	(N = 371)	(N = 373)
รวม	68.27	80.21	72.97	60.93	57.29	70.06	60.12	94.37	2.60	95.12
	(N = 1083)	(N = 1084)	(N = 1081)	(N = 1084)	(N = 368)	(N = 1084)	(N = 1083)	(N = 1081)	(N = 1076)	(N = 1079)

ตาราง 17 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรจิตลักษณะ 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา** ในกลุ่มตัวอย่างโดยรวม

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนกโดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-7.18***	-6.17***	-4.15***	-5.59***	-3.33	-4.36***	-4.56***	-11.36***	12.47***	-11.28***
กลุ่มต่ำกับสูง	-13.34***	-12.78***	-10.44***	-10.05***	-6.34***	-8.94***	-8.62***	-21.35***	23.59***	-20.95***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-6.16***	-6.61***	-6.29***	-4.46***	-3.01*	-4.58***	-4.06***	-9.99***	11.12***	-9.67***

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 18 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของจิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา** ในกลุ่มเยาวชนชาย

กลุ่มตัวแปรอิสระ จำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	62.59	70.57	67.70	56.24	53.31	63.78	56.41	83.37	13.02	84.07
	(N = 107)	(N = 107)	(N = 107)	(N = 107)	(N = 26)	(N = 106)	(N = 106)	(N = 189)	(N = 186)	(N = 186)
กลุ่มปานกลาง	70.18	78.72	72.91	61.20	57.98	69.56	60.18	93.90	2.63	94.13
	(N = 393)	(N = 393)	(N = 392)	(N = 393)	(N = 149)	(N = 394)	(N = 393)	(N = 197)	(N = 197)	(N = 198)
กลุ่มสูง	75.23	84.02	77.60	64.26	60.93	73.53	64.00	104.44	-9.03	103.83
	(N = 97)	(N = 97)	(N = 96)	(N = 97)	(N = 41)	(N = 97)	(N = 97)	(N = 210)	(N = 208)	(N = 210)
รวม	69.64	78.12	72.73	60.81	57.98	69.18	60.13	94.27	1.80	94.41
	(N = 597)	(N = 597)	(N = 595)	(N = 597)	(N = 216)	(N = 597)	(N = 596)	(N = 596)	(N = 591)	(N = 594)

ตาราง 18 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรจิตลักษณะ 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม**ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา** ในกลุ่มเยาวชนชาย

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนกโดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-7.57***	-8.15***	-5.21***	-4.96***	-4.67	-5.78***	-3.78***	-10.53***	10.39***	-10.05***
กลุ่มต่ำกับสูง	-12.64***	-13.45***	-9.90***	-8.01***	-7.62**	-9.74***	-7.59***	-21.07***	22.05***	-19.76***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-5.05**	-5.30***	-4.69***	-3.06**	-2.95	-3.96***	-3.82***	-10.54***	11.66***	-9.70***

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 19 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของจิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา** ในกลุ่มเยาวชนหญิง

กลุ่มตัวแปรอิสระ จำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	59.85	78.28	69.52	54.84	54.45	68.06	54.85	82.77	17.57	83.86
	(N = 88)	(N = 88)	(N = 88)	(N = 88)	(N = 20)	(N = 88)	(N = 88)	(N = 148)	(N = 148)	(N = 147)
กลุ่มปานกลาง	66.50	82.08	72.37	61.20	55.93	70.73	60.35	95.11	2.50	96.55
	(N = 315)	(N = 316)	(N = 315)	(N = 316)	(N = 104)	(N = 316)	(N = 316)	(N = 174)	(N = 174)	(N = 175)
กลุ่มสูง	74.07	90.11	80.54	67.30	59.00	75.99	64.69	104.48	-7.94	106.35
	(N = 83)	(N = 83)	(N = 83)	(N = 83)	(N = 28)	(N = 83)	(N = 83)	(N = 163)	(N = 163)	(N = 163)
รวม	66.59	82.76	73.25	61.09	56.30	71.14	60.10	94.49	3.59	96.00
	(N = 486)	(N = 487)	(N = 486)	(N = 487)	(N = 152)	(N = 487)	(N = 487)	(N = 485)	(N = 485)	(N = 485)

ตาราง 19 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรจิตลักษณะ 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม**ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา** ในกลุ่มเยาวชนหญิง

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนกโดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-6.64***	-3.79**	-2.85*	-6.36***	-1.48	-2.67*	-5.50***	-12.35***	15.07***	-12.68***
กลุ่มต่ำกับสูง	-14.22***	-11.82***	-11.02***	-12.46***	-4.55	-7.93***	-9.83***	-21.71***	25.51***	-22.48***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-7.58***	-8.03***	-8.17***	-6.10***	-3.07	-5.26***	-4.33**	-9.36***	10.44***	-9.80***

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 20 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของจิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา** ในกลุ่มเยาวชนอายุน้อย

กลุ่มตัวแปรอิสระ จำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	60.08	74.45	67.75	55.93	51.67	67.91	54.98	84.46	17.09	89.41
	(N = 134)	(N = 134)	(N = 134)	(N = 134)	(N = 3)	(N = 134)	(N = 134)	(N = 155)	(N = 156)	(N = 155)
กลุ่มปานกลาง	68.70	81.18	71.10	61.58	59.70	72.53	60.56	97.65	2.91	100.92
	(N = 438)	(N = 440)	(N = 438)	(N = 439)	(N = 23)	(N = 440)	(N = 439)	(N = 141)	(N = 142)	(N = 142)
กลุ่มสูง	74.23	88.93	77.71	65.72	56.38	78.28	65.20	106.90	-6.81	109.80
	(N = 113)	(N = 113)	(N = 113)	(N = 113)	(N = 8)	(N = 113)	(N = 113)	(N = 150)	(N = 149)	(N = 150)
รวม	67.93	81.14	71.53	61.16	58.21	72.57	60.23	96.18	4.62	99.91
	(N = 685)	(N = 687)	(N = 685)	(N = 686)	(N = 34)	(N = 687)	(N = 686)	(N = 446)	(N = 447)	(N = 447)

ตาราง 20 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรจิตลักษณะ 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม**ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา** ในกลุ่มเยาวชนอายุน้อย

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนกโดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-8.62***	-6.73***	-3.35***	-5.65***	-8.03	-4.61***	-5.58***	-13.18***	14.17***	-11.52***
กลุ่มต่ำกับสูง	-14.15***	-14.48***	-9.96***	-9.78***	-4.71	-10.37***	-10.23***	-22.44***	23.90***	-20.39***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-5.53***	-7.75***	-6.61***	-4.14***	3.32	-5.76***	-4.64***	-9.26***	9.72***	-8.88***

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 21 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของจิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา** ในกลุ่มเยาวชนอายุมาก

กลุ่มตัวแปรอิสระ จำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	64.15	73.18	70.23	54.90	53.95	60.83	57.32	81.42	12.74	75.97
	(N = 61)	(N = 61)	(N = 61)	(N = 61)	(N = 43)	(N = 60)	(N = 60)	(N = 103)	(N = 101)	(N = 99)
กลุ่มปานกลาง	68.27	78.64	75.23	60.58	56.88	66.10	59.77	92.23	0.97	89.05
	(N = 270)	(N = 269)	(N = 269)	(N = 270)	(N = 230)	(N = 270)	(N = 270)	(N = 142)	(N = 141)	(N = 143)
กลุ่มสูง	75.48	83.28	81.12	65.57	60.64	68.55	62.82	101.39	-10.86	99.84
	(N = 67)	(N = 67)	(N = 66)	(N = 67)	(N = 61)	(N = 67)	(N = 67)	(N = 154)	(N = 153)	(N = 154)
รวม	68.85	78.58	75.44	60.55	57.19	65.72	59.91	92.98	-0.60	89.97
	(N = 398)	(N = 397)	(N = 396)	(N = 398)	(N = 334)	(N = 397)	(N = 397)	(N = 399)	(N = 395)	(N = 396)

ตาราง 21 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรจิตลักษณะ 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม**ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา** ในกลุ่มเยาวชนอายุมาก

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนกโดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-4.13	-5.46***	-5.00***	-5.68***	-2.93	-5.27***	-2.45	-10.82***	11.77***	-13.07***
กลุ่มต่ำกับสูง	-11.33***	-10.10***	-10.89***	-10.67***	-6.69***	-7.72***	-5.50**	-19.98***	23.60***	-23.86***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-7.20***	-4.64**	-5.89***	-4.99***	-3.76*	-2.45	-3.05	-9.16***	11.83***	-10.79***

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 22 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของจิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา** ในกลุ่มที่เรียนชั้นประถมปลายและมัธยมศึกษาปีที่ 1

กลุ่มตัวแปรอิสระ จำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	64.15	73.18	70.23	54.90	53.95	60.83	57.32	83.17	16.21	86.70
	(N = 61)	(N = 61)	(N = 61)	(N = 61)	(N = 43)	(N = 60)	(N = 60)	(N = 250)	(N = 249)	(N = 250)
กลุ่มปานกลาง	68.27	78.64	75.23	60.58	56.88	66.10	59.77	95.81	3.71	98.89
	(N = 270)	(N = 269)	(N = 269)	(N = 270)	(N = 230)	(N = 270)	(N = 270)	(N = 243)	(N = 244)	(N = 244)
กลุ่มสูง	75.48	83.28	81.12	65.57	60.64	68.55	62.82	106.38	-6.75	108.41
	(N = 67)	(N = 67)	(N = 66)	(N = 67)	(N = 61)	(N = 67)	(N = 67)	(N = 223)	(N = 222)	(N = 223)
รวม	68.85	78.58	75.44	60.55	57.19	65.72	59.91	94.69	4.82	97.60
	(N = 398)	(N = 397)	(N = 396)	(N = 398)	(N = 334)	(N = 397)	(N = 397)	(N = 716)	(N = 715)	(N = 717)

ตาราง 22 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรจิตลักษณะ 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม**ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา** ในกลุ่มที่เรียนชั้นประถมปลายและมัธยมศึกษาปีที่ 1

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนกโดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-4.13	-5.46***	-5.00***	-5.68***	-2.93	-5.27***	-2.45	-12.64***	12.50***	-12.19***
กลุ่มต่ำกับสูง	-11.33***	-10.10***	-10.89***	-10.67***	-6.69***	-7.72***	-5.50**	-23.21***	22.95***	-21.71***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-7.20***	-4.64**	-5.89***	-4.99***	-3.76*	-2.45	-3.05	-10.57***	10.45***	-9.52***

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 23 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของจิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา** ในกลุ่มที่เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4

กลุ่มตัวแปรอิสระ จำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	64.15	73.18	70.23	54.90	53.95	60.83	57.32	82.91	11.60	75.78
	(N = 61)	(N = 61)	(N = 61)	(N = 61)	(N = 43)	(N = 60)	(N = 60)	(N = 87)	(N = 85)	(N = 83)
กลุ่มปานกลาง	68.27	78.64	75.23	60.58	56.88	66.10	59.77	91.92	0.37	88.41
	(N = 270)	(N = 269)	(N = 269)	(N = 270)	(N = 230)	(N = 270)	(N = 270)	(N = 128)	(N = 127)	(N = 129)
กลุ่มสูง	75.48	83.28	81.12	65.57	60.64	68.55	62.82	101.60	-11.24	99.76
	(N = 67)	(N = 67)	(N = 66)	(N = 67)	(N = 61)	(N = 67)	(N = 67)	(N = 150)	(N = 149)	(N = 150)
รวม	68.85	78.58	75.44	60.55	57.19	65.72	59.91	93.75	-1.78	90.22
	(N = 398)	(N = 397)	(N = 396)	(N = 398)	(N = 334)	(N = 397)	(N = 397)	(N = 365)	(N = 361)	(N = 362)

ตาราง 23 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรจิตลักษณะ 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม**ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา** ในกลุ่มที่เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนกโดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-4.13	-5.46***	-5.00***	-5.68***	-2.93	-5.27***	-2.45	-9.02***	11.22***	-12.62***
กลุ่มต่ำกับสูง	-11.33***	-10.10***	-10.89***	-10.67***	-6.69***	-7.72***	-5.50**	-18.69***	22.84***	-23.98***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-7.20***	-4.64**	-5.89***	-4.99***	-3.76*	-2.45	-3.05	-9.67***	11.61***	-11.35***

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 24 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของจิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา** ในกลุ่มที่มีผลการเรียนต่ำ

กลุ่มตัวแปรอิสระ จำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	60.84	70.69	66.49	54.67	53.58	63.83	56.30	79.89	13.23	82.22
	(N = 102)	(N = 102)	(N = 102)	(N = 102)	(N = 33)	(N = 102)	(N = 102)	(N = 144)	(N = 143)	(N = 141)
กลุ่มปานกลาง	67.44	78.39	72.04	59.77	57.46	67.80	59.22	91.71	2.64	91.03
	(N = 389)	(N = 389)	(N = 388)	(N = 389)	(N = 190)	(N = 390)	(N = 389)	(N = 153)	(N = 153)	(N = 154)
กลุ่มสูง	73.68	84.49	76.74	63.58	60.90	72.14	62.59	101.28	-7.84	100.56
	(N = 81)	(N = 81)	(N = 80)	(N = 81)	(N = 42)	(N = 81)	(N = 81)	(N = 146)	(N = 145)	(N = 146)
รวม	67.15	77.88	71.71	59.40	57.52	67.71	59.17	91.02	2.63	91.37
	(N = 572)	(N = 572)	(N = 570)	(N = 572)	(N = 265)	(N = 573)	(N = 572)	(N = 443)	(N = 441)	(N = 441)

ตาราง 24 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรจิตลักษณะ 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม**ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา** ในกลุ่มที่มีผลการเรียนต่ำ

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนกโดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-6.59***	-7.71***	-5.55***	-5.10***	-3.89	-3.97***	-2.91*	-11.82***	10.59***	-8.81***
กลุ่มต่ำกับสูง	-12.84***	-13.81***	-10.25***	-8.91***	-7.33**	-8.30***	-6.29***	-21.39***	21.07***	-18.35***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-6.24***	-6.10***	-4.70***	-3.81***	-3.44	-4.33***	-3.38*	-9.57***	10.48***	-9.54***

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 25 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของจิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา** ในกลุ่มที่มีผลการเรียนสูง

กลุ่มตัวแปรอิสระ จำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	61.91	77.74	70.75	56.65	54.38	67.82	55.03	85.95	16.77	86.70
	(N = 93)	(N = 93)	(N = 93)	(N = 93)	(N = 13)	(N = 92)	(N = 92)	(N = 145)	(N = 143)	(N = 145)
กลุ่มปานกลาง	69.88	82.43	73.45	62.94	56.16	72.86	61.53	96.65	2.50	99.38
	(N = 319)	(N = 320)	(N = 319)	(N = 320)	(N = 63)	(N = 320)	(N = 320)	(N = 144)	(N = 144)	(N = 145)
กลุ่มสูง	75.53	88.74	80.77	67.36	58.96	76.73	65.73	106.94	-8.94	108.32
	(N = 99)	(N = 99)	(N = 99)	(N = 99)	(N = 27)	(N = 99)	(N = 99)	(N = 175)	(N = 174)	(N = 175)
รวม	69.52	82.80	74.37	62.65	56.67	72.70	61.17	97.18	2.61	98.79
	(N = 511)	(N = 512)	(N = 511)	(N = 512)	(N = 103)	(N = 511)	(N = 511)	(N = 464)	(N = 461)	(N = 465)

ตาราง 25 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรจิตลักษณะ 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม**ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา** ในกลุ่มที่มีผลการเรียนสูง

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนกโดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-7.97***	-4.69***	-2.69*	-6.29***	-1.77	-5.04***	-6.49***	-10.70***	14.27***	-12.69***
กลุ่มต่ำกับสูง	-13.61***	-11.00***	-10.02***	-10.72***	-4.58	-8.91***	-10.69***	-20.99***	25.71***	-21.62***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-5.64***	-6.30***	-7.32***	-4.43***	-2.80	-3.87***	-4.20**	-10.29***	11.44***	-8.94***

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 26 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของจิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา** ในกลุ่มที่รับรู้การสนับสนุนจากบุคคลภายนอกครอบครัวน้อย

กลุ่มตัวแปรอิสระ จำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	60.43	72.84	67.14	55.16	54.00	64.58	54.72	79.86	15.81	80.84
	(N = 87)	(N = 87)	(N = 87)	(N = 87)	(N = 26)	(N = 86)	(N = 86)	(N = 135)	(N = 130)	(N = 133)
กลุ่มปานกลาง	67.92	79.07	71.85	60.57	56.98	69.64	59.64	93.47	2.20	94.85
	(N = 330)	(N = 331)	(N = 330)	(N = 332)	(N = 113)	(N = 332)	(N = 332)	(N = 132)	(N = 131)	(N = 133)
กลุ่มสูง	73.11	87.04	77.49	64.57	58.92	74.93	62.19	101.15	-5.79	102.07
	(N = 74)	(N = 74)	(N = 74)	(N = 74)	(N = 26)	(N = 74)	(N = 74)	(N = 129)	(N = 128)	(N = 129)
รวม	67.37	79.17	71.86	60.21	56.82	69.55	59.16	91.33	4.12	92.49
	(N = 491)	(N = 492)	(N = 491)	(N = 493)	(N = 165)	(N = 492)	(N = 492)	(N = 396)	(N = 389)	(N = 395)

ตาราง 26 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรจิตลักษณะ 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม**ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา** ในกลุ่มที่รับรู้การสนับสนุนจากบุคคลภายนอกครอบครัวน้อย

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนกโดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-7.50***	-6.23***	-4.71***	-5.41***	-2.98	-5.06***	-4.92***	-13.61***	13.61***	-14.01***
กลุ่มต่ำกับสูง	-12.68***	-14.20***	-10.35***	-9.41***	-4.92	-10.35***	-7.46***	-21.29***	21.60***	-21.23***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-5.19**	-7.97***	-5.64***	-4.00***	-1.94	-5.29***	-2.55	-7.68***	7.99***	-7.22***

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 27 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของจิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา** ในกลุ่มที่รับรู้การสนับสนุนจากบุคคลภายนอกครอบครัวมาก

กลุ่มตัวแปรอิสระ จำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	62.01	74.99	69.62	55.94	53.55	66.52	56.40	86.75	14.49	86.64
	(N = 107)	(N = 107)	(N = 107)	(N = 107)	(N = 20)	(N = 107)	(N = 107)	(N = 133)	(N = 134)	(N = 133)
กลุ่มปานกลาง	69.05	81.14	73.42	61.71	57.26	70.38	60.67	93.65	3.05	94.41
	(N = 376)	(N = 376)	(N = 375)	(N = 375)	(N = 140)	(N = 376)	(N = 375)	(N = 142)	(N = 143)	(N = 143)
กลุ่มสูง	75.80	86.68	80.01	66.42	60.88	74.47	65.80	106.57	-10.55	105.88
	(N = 106)	(N = 106)	(N = 105)	(N = 106)	(N = 43)	(N = 106)	(N = 106)	(N = 170)	(N = 170)	(N = 170)
รวม	68.98	81.02	73.91	61.51	57.67	70.41	60.82	96.52	1.31	96.46
	(N = 589)	(N = 589)	(N = 587)	(N = 588)	(N = 203)	(N = 589)	(N = 588)	(N = 445)	(N = 447)	(N = 446)

ตาราง 27 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรจิตลักษณะ 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม**ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา** ในกลุ่มที่รับรู้การสนับสนุนจากบุคคลภายนอกครอบครัวมาก

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนกโดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-7.04***	-6.15***	-3.80***	-5.77***	-3.71	-3.85***	-4.27***	-6.91***	11.44***	-7.77***
กลุ่มต่ำกับสูง	-13.79***	-11.69***	-10.39***	-10.48***	-7.33*	-7.95***	-9.40***	-19.83***	25.05***	-19.24***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-6.75***	-5.54***	-6.59***	-4.72***	-3.62	-4.10***	-5.13***	-12.92***	13.60***	-11.46***

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 28 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของจิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา** ในกลุ่มบิดา

กลุ่มตัวแปรอิสระ จำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	59.69	71.41	66.39	53.97	52.00	64.19	55.80	80.43	14.59	81.20
	(N = 59)	(N = 59)	(N = 59)	(N = 59)	(N = 15)	(N = 59)	(N = 59)	(N = 101)	(N = 101)	(N = 101)
กลุ่มปานกลาง	68.28	78.68	72.66	60.45	56.21	68.84	59.44	92.55	3.03	93.20
	(N = 206)	(N = 207)	(N = 207)	(N = 207)	(N = 95)	(N = 207)	(N = 206)	(N = 102)	(N = 102)	(N = 102)
กลุ่มสูง	76.10	86.97	79.07	66.05	61.40	74.07	66.41	102.08	-10.53	104.95
	(N = 58)	(N = 58)	(N = 57)	(N = 58)	(N = 30)	(N = 58)	(N = 58)	(N = 121)	(N = 120)	(N = 121)
รวม	68.12	78.84	72.64	60.27	56.87	68.93	60.03	92.33	1.60	93.85
	(N = 323)	(N = 324)	(N = 323)	(N = 324)	(N = 140)	(N = 324)	(N = 323)	(N = 324)	(N = 323)	(N = 324)

ตาราง 28 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรจิตลักษณะ 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม**ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา** ในกลุ่มบิดา

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนกโดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-8.59***	-7.27***	-6.27***	-6.49***	-4.21	-4.65**	-3.65	-12.12***	11.56***	-12.00***
กลุ่มต่ำกับสูง	-16.41***	-15.56***	12.68***	12.09***	-9.40**	-9.88***	-10.62***	-21.65***	25.12***	-23.74***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-7.82***	-8.28***	-6.41***	-5.60***	-5.19*	-5.23**	-6.97***	-9.53***	13.56***	-11.75***

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 29 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของจิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา** ในกลุ่มมารดา

กลุ่มตัวแปรอิสระ จำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	62.07	75.20	69.45	56.32	54.68	66.39	55.66	84.25	15.23	85.19
	(N = 136)	(N = 136)	(N = 136)	(N = 136)	(N = 31)	(N = 135)	(N = 135)	(N = 236)	(N = 233)	(N = 232)
กลุ่มปานกลาง	68.64	80.85	72.68	61.51	57.70	70.59	60.59	95.19	2.39	96.04
	(N = 502)	(N = 502)	(N = 500)	(N = 502)	(N = 158)	(N = 503)	(N = 503)	(N = 269)	(N = 269)	(N = 271)
กลุ่มสูง	74.00	86.90	78.95	65.53	59.18	75.02	63.31	105.59	-7.58	104.93
	(N = 121)	(N = 121)	(N = 121)	(N = 121)	(N = 39)	(N = 121)	(N = 121)	(N = 251)	(N = 250)	(N = 251)
รวม	68.32	80.80	73.10	66.22	57.54	70.55	60.15	95.23	3.05	95.66
	(N = 759)	(N = 759)	(N = 759)	(N = 759)	(N = 228)	(N = 759)	(N = 759)	(N = 756)	(N = 752)	(N = 754)

ตาราง 29 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรจิตลักษณะ 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม**ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา** ในกลุ่มมารดา

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนกโดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-6.57***	-5.65***	-3.23***	-5.18***	-3.02	-4.20***	-4.93***	-10.95***	12.84***	-10.85***
กลุ่มต่ำกับสูง	-11.93***	-11.70***	-9.50***	-9.21***	-4.50	-8.63***	-7.65***	-21.34***	22.82***	-19.74***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-5.36***	-6.05***	-6.27***	-4.02***	-1.48	-4.43***	-2.72*	-10.40***	9.98***	-8.89***

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 30 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของจิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา** ในกลุ่มบิดามารดาอายุน้อย

กลุ่มตัวแปรอิสระ จำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	61.16	75.30	69.09	56.41	53.79	66.70	56.25	81.39	16.11	85.13
	(N = 110)	(N = 110)	(N = 110)	(N = 110)	(N = 24)	(N = 109)	(N = 109)	(N = 160)	(N = 158)	(N = 158)
กลุ่มปานกลาง	68.55	80.83	71.47	61.52	56.77	71.29	60.52	94.27	5.43	96.66
	(N = 368)	(N = 368)	(N = 367)	(N = 369)	(N = 90)	(N = 369)	(N = 368)	(N = 165)	(N = 166)	(N = 167)
กลุ่มสูง	74.73	88.88	78.04	65.26	57.94	76.59	64.38	106.96	-6.54	107.08
	(N = 73)	(N = 73)	(N = 73)	(N = 73)	(N = 17)	(N = 73)	(N = 73)	(N = 143)	(N = 142)	(N = 143)
รวม	67.89	80.79	71.86	60.99	56.37	71.08	60.19	93.74	5.40	95.95
	(N = 551)	(N = 551)	(N = 550)	(N = 552)	(N = 131)	(N = 551)	(N = 550)	(N = 468)	(N = 466)	(N = 468)

ตาราง 30 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรจิตลักษณะ 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม**ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา** ในกลุ่มบิดามารดาอายุน้อย

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนกโดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-7.39***	-5.53***	-2.38*	-5.11***	-2.98	-4.59***	-4.27***	-12.87***	10.68***	-11.53***
กลุ่มต่ำกับสูง	-13.56***	-13.58***	-8.95***	-8.85***	-4.15	-9.89***	-8.14***	-25.56***	22.65***	-21.95***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-6.18***	-8.05***	-6.58***	-3.74**	-1.17	-5.30***	-3.86*	-12.69***	11.97***	-10.42***

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 31 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของจิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา** ในกลุ่มบิดามารดาอายุมาก

กลุ่มตัวแปรอิสระ จำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	61.60	72.44	67.79	54.58	53.82	64.47	55.00	85.31	13.62	83.33
	(N = 85)	(N = 85)	(N = 85)	(N = 85)	(N = 22)	(N = 85)	(N = 85)	(N = 103)	(N = 102)	(N = 102)
กลุ่มปานกลาง	68.53	79.56	73.98	60.86	57.34	68.77	59.97	92.60	-0.61	92.51
	(N = 340)	(N = 341)	(N = 340)	(N = 340)	(N = 163)	(N = 341)	(N = 341)	(N = 138)	(N = 137)	(N = 138)
กลุ่มสูง	74.65	85.58	79.65	66.00	60.87	73.42	64.27	102.92	-10.54	103.27
	(N = 106)	(N = 106)	(N = 105)	(N = 106)	(N = 52)	(N = 106)	(N = 106)	(N = 147)	(N = 146)	(N = 147)
รวม	68.64	79.62	74.11	60.88	57.79	69.01	60.04	94.57	-0.60	94.17
	(N = 531)	(N = 532)	(N = 530)	(N = 531)	(N = 237)	(N = 532)	(N = 532)	(N = 388)	(N = 385)	(N = 387)

ตาราง 31 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรจิตลักษณะ 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม**ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา** ในกลุ่มบิดามารดาอายุมาก

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนกโดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-6.93***	-7.12***	-6.19***	-6.28***	-3.53	-4.30***	-4.97***	-7.29***	14.23***	-9.18***
กลุ่มต่ำกับสูง	-13.05***	-13.14***	-11.86***	-11.42***	-7.05**	-8.95***	-9.27***	-17.61***	24.16***	-19.94***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-6.12***	-6.02***	-5.67***	-5.14***	-3.52*	-4.65***	-4.30***	-10.32***	9.93***	-10.76***

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 32 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของจิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา** ในกลุ่มบิดามารดามีการศึกษาต่ำ

กลุ่มตัวแปรอิสระ จำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	60.95	76.20	68.38	55.61	57.56	67.33	56.01	83.68	15.59	86.05
	(N = 109)	(N = 109)	(N = 109)	(N = 109)	(N = 16)	(N = 108)	(N = 108)	(N = 182)	(N = 180)	(N = 180)
กลุ่มปานกลาง	68.01	79.89	71.86	61.13	57.45	70.59	59.76	93.67	3.19	96.09
	(N = 396)	(N = 397)	(N = 396)	(N = 397)	(N = 108)	(N = 398)	(N = 398)	(N = 181)	(N = 179)	(N = 181)
กลุ่มสูง	73.37	87.73	77.90	65.87	60.73	75.55	63.72	105.93	-5.63	106.79
	(N = 86)	(N = 86)	(N = 86)	(N = 86)	(N = 22)	(N = 86)	(N = 86)	(N = 160)	(N = 158)	(N = 160)
รวม	67.49	80.35	72.10	60.80	57.96	70.71	59.65	93.94	4.81	95.91
	(N = 59)	(N = 592)	(N = 591)	(N = 592)	(N = 146)	(N = 592)	(N = 592)	(N = 523)	(N = 517)	(N = 521)

ตาราง 32 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรจิตลักษณะ 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม**ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา** ในกลุ่มบิดามารดามีการศึกษาต่ำ

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนกโดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-7.07***	-369**	-3.49***	-5.53***	0.11	-3.25**	-3.75**	-9.99***	12.40***	-10.04***
กลุ่มต่ำกับสูง	-12.43***	-11.53***	-9.52***	-10.27***	-3.16	-8.21***	-7.71***	-22.25***	21.22***	-20.74***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-5.36***	-7.84***	-6.03***	-4.74***	-3.27	-4.96***	-3.96**	-12.26***	8.82***	-10.69***

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 33 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของจิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา** ในกลุ่มบิดามารดามีการศึกษาสูง

กลุ่มตัวแปรอิสระ จำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	61.87	71.33	68.71	55.62	51.80	63.70	55.31	81.25	13.99	80.12
	(N = 86)	(N = 86)	(N = 86)	(N = 86)	(N = 30)	(N = 86)	(N = 86)	(N = 114)	(N = 114)	(N = 112)
กลุ่มปานกลาง	69.21	80.63	73.70	61.29	56.90	69.44	60.89	95.27	0.93	93.69
	(N = 312)	(N = 312)	(N = 311)	(N = 312)	(N = 145)	(N = 312)	(N = 311)	(N = 129)	(N = 131)	(N = 131)
กลุ่มสูง	75.89	86.17	80.01	65.54	59.87	73.95	64.87	103.49	-11.42	103.68
	(N = 93)	(N = 93)	(N = 92)	(N = 93)	(N = 47)	(N = 93)	(N = 93)	(N = 171)	(N = 171)	(N = 171)
รวม	69.19	80.05	74.01	61.10	56.84	69.29	60.67	94.81	-0.56	94.15
	(N = 491)	(N = 491)	(N = 489)	(N = 491)	(N = 222)	(N =491)	(N = 490)	(N = 414)	(N = 416)	(N = 414)

ตาราง 33 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรจิตลักษณะ 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม**ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา** ในกลุ่มบิดามารดามีการศึกษาสูง

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนกโดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-7.34***	-9.31***	-4.99***	-5.67***	-5.10*	-5.74***	-5.58***	-14.02***	13.06***	-13.58***
กลุ่มต่ำกับสูง	-14.02***	-14.85***	-11.30***	-9.92***	-8.07***	-10.25***	-9.56***	-22.24***	25.41***	-23.56***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-6.68***	-5.54***	-6.31***	-4.25***	-2.97	-4.51***	-3.98**	-8.22***	12.35***	-9.99***

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 34 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของจิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา** ในกลุ่มที่มีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวต่ำ

กลุ่มตัวแปรอิสระ จำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	60.30	74.32	67.27	55.95	56.95	66.57	56.54	83.60	16.31	89.22
	(N = 109)	(N = 109)	(N = 109)	(N = 109)	(N = 20)	(N = 108)	(N = 108)	(N = 107)	(N = 104)	(N = 104)
กลุ่มปานกลาง	68.14	79.83	72.21	61.19	57.23	70.57	59.60	94.14	5.49	97.36
	(N = 353)	(N = 354)	(N = 353)	(N = 354)	(N = 100)	(N = 354)	(N = 354)	(N = 82)	(N = 81)	(N = 82)
กลุ่มสูง	75.59	90.34	79.18	66.92	61.68	76.65	65.79	105.06	-4.59	106.41
	(N = 71)	(N = 71)	(N = 71)	(N = 71)	(N = 19)	(N = 71)	(N = 71)	(N = 84)	(N = 83)	(N = 84)
รวม	67.53	80.10	72.13	60.88	57.80	70.57	59.80	93.37	6.57	97.04
	(N = 533)	(N = 534)	(N = 533)	(N = 534)	(N = 139)	(N = 533)	(N = 533)	(N = 273)	(N = 268)	(N = 270)

ตาราง 34 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรจิตลักษณะ 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม**ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา** ในกลุ่มที่มีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวต่ำ

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนกโดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-7.84***	-5.51***	-4.95***	-5.23***	-0.28	-4.00***	-3.06*	-10.54***	10.83***	-8.14***
กลุ่มต่ำกับสูง	-15.29***	-16.02***	-11.92***	-10.96***	-4.73	-10.07***	-9.25***	-21.46***	20.90***	-17.19***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-7.45***	-10.51***	-6.97***	-5.73***	-4.45	-6.08***	-6.19***	-10.92***	10.07***	-9.05***

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 35 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของจิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา** ในกลุ่มที่มีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวสูง

กลุ่มตัวแปรอิสระ จำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	62.66	73.92	70.17	55.28	51.28	64.71	54.90	83.22	14.88	82.04
	(N = 83)	(N = 83)	(N = 83)	(N = 83)	(N = 25)	(N = 83)	(N = 83)	(N = 141)	(N = 141)	(N = 139)
กลุ่มปานกลาง	68.99	80.59	73.23	61.33	57.04	69.65	60.79	94.93	1.39	94.82
	(N = 343)	(N = 343)	(N = 342)	(N = 343)	(N = 146)	(N = 344)	(N = 343)	(N = 195)	(N = 195)	(N = 196)
กลุ่มสูง	74.09	84.46	78.86	64.75	59.56	73.26	63.08	104.07	-10.33	103.88
	(N = 105)	(N = 105)	(N = 104)	(N = 105)	(N = 50)	(N = 105)	(N = 105)	(N = 195)	(N = 194)	(N = 195)
รวม	69.01	80.31	73.86	61.06	56.96	69.59	60.32	95.18	0.69	94.80
	(N = 531)	(N = 531)	(N = 529)	(N = 531)	(N = 221)	(N = 532)	(N = 531)	(N = 531)	(N = 530)	(N = 530)

ตาราง 35 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรจิตลักษณะ 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา** ในกลุ่มที่มีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวสูง

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนกโดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-6.33***	-6.67***	-3.07*	-6.05***	-5.76*	-4.94***	-5.88***	-11.71***	13.49***	-12.78***
กลุ่มต่ำกับสูง	-11.42***	-10.54***	-8.69***	-9.48***	-8.28**	-8.55***	-8.17***	-20.85***	25.21***	-21.83***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-5.10**	-3.87**	-5.62***	-3.43***	-2.52	-3.61**	-2.29	-9.15***	11.72***	-9.05***

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 36 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของจิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา** ในกลุ่มครอบครัวเดี่ยว

กลุ่มตัวแปรอิสระ จำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	61.04	74.11	68.66	55.60	53.61	65.98	55.20	82.79	15.45	83.58
	(N = 158)	(N = 158)	(N = 158)	(N = 158)	(N = 36)	(N = 158)	(N = 158)	(N = 275)	(N = 274)	(N = 272)
กลุ่มปานกลาง	68.28	79.94	72.63	61.05	57.46	70.15	60.24	94.26	2.85	95.09
	(N = 587)	(N = 589)	(N = 588)	(N = 588)	(N = 222)	(N = 589)	(N = 588)	(N = 311)	(N = 312)	(N = 313)
กลุ่มสูง	74.20	86.84	78.45	65.62	59.48	74.48	63.67	103.93	-8.55	104.15
	(N = 154)	(N = 154)	(N = 153)	(N = 154)	(N = 64)	(N = 154)	(N = 154)	(N = 312)	(N = 310)	(N = 312)
รวม	68.02	80.10	72.92	60.88	57.43	70.16	59.94	94.11	2.76	94.75
	(N = 899)	(N = 901)	(N = 899)	(N = 900)	(N = 322)	(N = 901)	(N = 900)	(N = 898)	(N = 896)	(N = 897)

ตาราง 36 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรจิตลักษณะ 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม**ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา** ในกลุ่มครอบครัวเดี่ยว

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนกโดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-7.24***	-5.82***	-3.97***	-5.45***	-3.85*	-4.17***	-5.04***	-11.46***	12.59***	-11.51***
กลุ่มต่ำกับสูง	-13.16***	-12.72***	-9.79***	-10.02***	-5.87**	-8.50***	-8.47***	-21.14***	24.00***	-20.57***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-5.93***	-6.90***	-5.82***	-4.56***	-2.02	-4.33***	-3.43***	-9.67***	11.41***	-9.06***

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 37 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของจิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา** ในกลุ่มครอบครัวขยาย

กลุ่มตัวแปรอิสระ จำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	62.70	73.78	67.95	55.65	54.50	64.58	57.92	84.48	13.15	85.78
	(N = 37)	(N = 37)	(N = 37)	(N = 37)	(N = 10)	(N = 36)	(N = 36)	(N = 62)	(N = 60)	(N = 61)
กลุ่มปานกลาง	69.75	81.53	72.92	61.95	54.81	69.72	60.29	95.56	1.05	96.17
	(N = 120)	(N = 119)	(N = 118)	(N = 120)	(N = 31)	(N = 120)	(N = 120)	(N = 60)	(N = 59)	(N = 60)
กลุ่มสูง	77.64	87.44	82.28	66.20	68.60	76.16	68.32	107.31	-9.10	108.98
	(N = 25)	(N = 25)	(N = 25)	(N = 25)	(N = 5)	(N = 25)	(N = 25)	(N = 59)	(N = 59)	(N = 59)
รวม	69.40	80.76	73.19	61.25	56.24	69.59	60.93	95.60	1.76	96.85
	(N = 182)	(N = 181)	(N = 180)	(N = 182)	(N = 46)	(N = 181)	(N = 181)	(N = 181)	(N = 178)	(N = 180)

ตาราง 37 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรจิตลักษณะ 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม**ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา** ในกลุ่มครอบครัวขยาย

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนกโดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-7.05*	-7.75***	-4.97*	-6.30***	-0.31	-5.13**	-2.38	-11.08***	12.10***	-10.39***
กลุ่มต่ำกับสูง	-14.94***	-13.66***	-14.33***	-10.55***	-14.10*	-11.58***	-10.40***	-22.83***	22.25***	-23.21***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-7.89*	-5.91	-9.36***	-4.25	-13.79**	-6.44**	-8.03***	-11.75***	10.15***	-12.82***

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 38 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของจิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา** ในกลุ่มที่มีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสต่ำ

กลุ่มตัวแปรอิสระ จำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	62.04	75.45	68.86	56.11	53.93	66.41	56.94	84.18	15.90	82.81
	(N = 117)	(N = 117)	(N = 117)	(N = 117)	(N = 28)	(N = 116)	(N = 116)	(N = 148)	(N = 147)	(N = 148)
กลุ่มปานกลาง	68.75	79.24	72.65	60.69	57.60	69.16	59.67	94.79	3.61	95.02
	(N = 288)	(N = 289)	(N = 287)	(N = 289)	(N = 97)	(N = 289)	(N = 289)	(N = 110)	(N = 112)	(N = 112)
กลุ่มสูง	74.73	85.66	80.07	64.68	65.14	74.70	64.25	105.53	-7.81	103.59
	(N = 44)	(N = 44)	(N = 43)	(N = 44)	(N = 14)	(N = 44)	(N = 44)	(N = 69)	(N = 69)	(N = 69)
รวม	67.59	78.88	72.37	59.89	57.62	69.00	59.41	92.25	6.71	91.32
	(N = 449)	(N = 450)	(N = 447)	(N = 450)	(N = 139)	(N = 449)	(N = 449)	(N = 327)	(N = 328)	(N = 329)

ตาราง 38 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรจิตลักษณะ 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม**ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา** ในกลุ่มที่มีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสต่ำ

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนกโดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-6.71***	-3.78**	-3.79***	-4.58***	-3.67	-2.75*	-2.73*	-10.61***	12.29***	-12.21***
กลุ่มต่ำกับสูง	-12.68***	-10.21***	-11.21***	-8.57***	-11.21***	-8.29***	-7.31***	-21.35***	23.71***	-20.78***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-5.97*	-6.42***	-7.42***	-3.99**	-7.54**	-5.54***	-4.58*	-10.74***	11.42***	-8.57**

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 39 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของจิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา** ในกลุ่มที่มีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสสูง

กลุ่มตัวแปรอิสระ จำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	60.22	71.74	67.99	54.87	53.65	64.66	53.69	82.82	14.31	86.19
	(N = 77)	(N = 77)	(N = 77)	(N = 77)	(N = 17)	(N = 77)	(N = 77)	(N = 106)	(N = 104)	(N = 103)
กลุ่มปานกลาง	68.43	80.90	72.66	61.56	56.83	70.68	60.65	93.74	1.55	95.64
	(N = 417)	(N = 417)	(N = 417)	(N = 417)	(N = 155)	(N = 418)	(N = 417)	(N = 155)	(N = 153)	(N = 155)
กลุ่มสูง	74.67	87.33	78.64	66.03	58.87	74.72	64.34	103.68	-9.38	105.67
	(N = 135)	(N = 135)	(N = 135)	(N = 135)	(N = 55)	(N = 135)	(N = 135)	(N = 208)	(N = 207)	(N = 208)
รวม	68.77	81.16	73.38	61.70	57.09	70.81	60.59	95.68	-0.46	98.03
	(N = 629)	(N = 629)	(N = 629)	(N = 629)	(N = 227)	(N = 630)	(N = 629)	(N = 469)	(N = 464)	(N = 466)

ตาราง 39 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรจิตลักษณะ 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา** ในกลุ่มที่มีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสสูง

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนกโดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-8.21***	-9.16***	-4.68***	-6.69***	-3.19	-6.02***	-6.97***	-10.92***	12.76***	-9.45***
กลุ่มต่ำกับสูง	-14.45***	-15.59***	-10.66***	-11.16***	-5.23	-10.06***	-10.65***	-20.86***	23.69***	-19.48***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-6.23***	-6.43***	-5.98***	-4.47***	-2.04	-4.04***	-3.69**	-9.94***	10.93***	-10.03***

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 40 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของจิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา** ในกลุ่มตัวอย่างโดยรวม

กลุ่มตัวแปรอิสระจำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	59.51	72.52	66.71	54.09	52.14	63.37	53.72	78.32	13.19	79.04
	(N = 186)	(N = 187)	(N = 187)	(N = 187)	(N = 58)	(N = 186)	(N = 186)	(N = 292)	(N = 287)	(N = 288)
กลุ่มปานกลาง	69.03	80.46	73.53	61.38	57.85	70.75	60.54	95.25	3.41	96.50
	(N = 753)	(N = 753)	(N = 751)	(N = 753)	(N = 264)	(N = 754)	(N = 753)	(N = 428)	(N = 430)	(N = 430)
กลุ่มสูง	75.69	88.92	78.34	67.59	60.40	75.18	66.12	106.32	-6.85	106.39
	(N =144)	(N = 144)	(N = 143)	(N = 144)	(N = 47)	(N = 144)	(N = 144)	(N = 362)	(N = 359)	(N = 361)
รวม	68.28	80.22	72.99	60.95	57.28	70.07	60.11	94.38	2.60	95.15
	(N = 1083)	(N = 1084)	(N = 1081)	(N = 1084)	(N = 369)	(N = 1084)	(N = 1083)	(N = 1082)	(N = 1076)	(N = 1079)

ตาราง 40 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรจิตลักษณะ 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม**ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา** ในกลุ่มตัวอย่างโดยรวม

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนกโดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-9.53***	-7.94***	-6.82***	-7.29***	-5.71***	-7.39***	-6.82***	-16.93***	9.78***	-17.46***
กลุ่มต่ำกับสูง	-16.18***	-16.40***	-11.63***	-13.50***	-8.27***	-11.82***	-12.40***	-28.00***	20.03***	-27.35***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-6.66***	-8.46***	-4.82***	-6.21***	-2.55	-4.43***	-5.58***	-11.07***	10.25***	-9.90***

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 41 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของจิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา** ในกลุ่มเยาวชนชาย

กลุ่มตัวแปรอิสระจำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	61.08	69.06	65.43	54.48	51.89	61.61	54.81	78.93	11.67	79.08
	(N = 99)	(N = 99)	(N = 99)	(N = 99)	(N = 27)	(N = 98)	(N = 98)	(N = 163)	(N = 159)	(N = 161)
กลุ่มปานกลาง	70.59	78.88	73.58	61.46	58.51	70.13	60.37	94.90	2.43	95.77
	(N = 429)	(N = 429)	(N = 427)	(N = 429)	(N = 165)	(N = 430)	(N = 429)	(N = 243)	(N = 243)	(N = 243)
กลุ่มสูง	76.17	86.58	78.23	65.99	60.92	74.17	66.07	106.65	-7.38	105.80
	(N = 69)	(N = 69)	(N = 69)	(N = 69)	(N = 25)	(N = 69)	(N = 69)	(N = 191)	(N = 189)	(N = 190)
รวม	69.66	78.14	72.77	60.83	57.96	69.20	60.12	94.30	1.78	94.45
	(N = 597)	(N = 597)	(N = 595)	(N = 597)	(N = 217)	(N = 597)	(N = 596)	(N = 597)	(N = 591)	(N = 594)

ตาราง 41 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรจิตลักษณะ 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม**ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา** ในกลุ่มเยาวชนชาย

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนกโดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-9.51***	-9.82***	-8.15***	-6.98***	-6.62**	-8.52***	-5.57***	-15.97***	9.24***	-16.68***
กลุ่มต่ำกับสูง	-15.09***	-17.52***	-12.80***	-11.50***	-9.03**	-12.56***	-11.27***	-27.73***	19.06***	-26.72***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-5.58**	-7.70***	-4.65***	-4.52***	-2.41	-4.04***	-5.70***	-11.75***	9.81***	-10.04***

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 42 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของจิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา** ในกลุ่มเยาวชนหญิง

กลุ่มตัวแปรอิสระจำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	57.71	76.42	68.15	53.65	52.35	65.32	52.50	77.56	15.07	78.98
	(N = 87)	(N = 88)	(N = 88)	(N = 88)	(N = 31)	(N = 88)	(N = 88)	(N = 129)	(N = 128)	(N = 127)
กลุ่มปานกลาง	66.97	82.56	73.45	61.27	56.76	71.57	60.76	95.71	4.68	97.44
	(N =324)	(N = 324)	(N = 324)	(N = 324)	(N = 99)	(N = 324)	(N = 324)	(N = 185)	(N = 187)	(N = 187)
กลุ่มสูง	75.24	91.08	78.45	69.07	59.82	76.11	66.16	105.95	-6.25	107.05
	(N = 75)	(N = 75)	(N = 74)	(N = 75)	(N = 22)	(N = 75)	(N = 75)	(N = 171)	(N = 170)	(N = 171)
รวม	66.59	82.76	73.25	61.09	56.30	71.14	60.10	94.49	3.59	96.00
	(N =486)	(N = 488)	(N = 486)	(N = 487)	(N = 152)	(N = 487)	(N = 487)	(N = 485)	(N = 485)	(N = 485)

ตาราง 42 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรจิตลักษณะ 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม**ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา** ในกลุ่มเยาวชนหญิง

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนกโดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-9.25***	-6.14***	-5.31***	-7.62***	-4.40*	-6.26***	-8.26***	-18.15***	10.39***	-18.46***
กลุ่มต่ำกับสูง	-17.53***	-14.66***	-10.30***	-15.42***	-7.46**	-10.79***	-13.66***	-28.39***	21.31***	-28.06***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-8.27***	-8.52***	-4.99***	-7.80***	-3.06	-4.53***	-5.40***	-10.24***	10.93***	-9.60***

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 43 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของจิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา** ในกลุ่มเยาวชนอายุน้อย

กลุ่มตัวแปรอิสระจำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	58.78	72.50	65.47	54.46	54.75	66.10	52.97	78.87	17.12	84.98
	(N = 112)	(N = 113)	(N = 113)	(N = 113)	(N = 4)	(N = 113)	(N = 113)	(N = 104)	(N = 103)	(N = 102)
กลุ่มปานกลาง	68.35	81.13	71.77	61.44	59.08	73.13	60.61	96.01	6.44	100.38
	(N = 471)	(N = 472)	(N = 471)	(N = 471)	(N = 25)	(N = 472)	(N = 471)	(N = 185)	(N = 187)	(N = 187)
กลุ่มสูง	76.25	91.03	77.29	67.44	56.60	77.38	66.72	107.84	-5.86	109.30
	(N = 101)	(N = 101)	(N = 100)	(N = 101)	(N = 5)	(N = 101)	(N = 101)	(N = 157)	(N = 156)	(N = 157)
รวม	67.95	81.17	71.54	61.17	58.21	72.60	60.25	96.18	4.60	100.00
	(N =684)	(N = 686)	(N = 684)	(N = 685)	(N = 34)	(N = 686)	(N = 685)	(N = 446)	(N = 446)	(N = 446)

ตาราง 43 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรจิตลักษณะ 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม**ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา** ในกลุ่มเยาวชนอายุน้อย

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนกโดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-9.57***	-8.63***	-6.31***	-6.98***	-4.33	-7.04***	-7.63***	-17.14***	10.69***	-15.39***
กลุ่มต่ำกับสูง	-17.47***	-18.53***	-11.82***	-12.98***	-1.85	-11.28***	-13.75***	-28.97***	22.99***	-24.31***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-7.90***	-9.90***	-5.52***	-6.00***	2.48	-4.24***	-6.12***	-11.84***	12.30***	-8.92***

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 44 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของจิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา** ในกลุ่มเยาวชนอายุมาก

กลุ่มตัวแปรอิสระจำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	60.61	72.55	68.61	53.53	51.94	59.14	54.86	77.17	9.76	72.42
	(N = 74)	(N = 74)	(N = 74)	(N = 74)	(N = 54)	(N = 73)	(N = 73)	(N = 119)	(N = 117)	(N = 117)
กลุ่มปานกลาง	70.17	79.34	76.48	61.29	57.72	66.77	60.43	95.70	-1.68	92.51
	(N = 282)	(N = 281)	(N = 280)	(N = 282)	(N = 239)	(N = 282)	(N = 282)	(N = 149)	(N = 149)	(N = 149)
กลุ่มสูง	74.37	83.98	80.79	67.95	60.86	70.02	64.70	104.28	-8.66	102.74
	(N =43)	(N = 43)	(N = 43)	(N = 43)	(N = 42)	(N = 43)	(N = 43)	(N = 132)	(N = 130)	(N = 131)
รวม	68.58	78.58	75.48	60.57	57.19	65.72	59.87	93.02	-0.59	89.97
	(N = 399)	(N = 398)	(N = 397)	(N = 399)	(N = 335)	(N = 398)	(N = 398)	(N = 400)	(N = 396)	(N = 397)

ตาราง 44 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรจิตลักษณะ 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม**ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา** ในกลุ่มเยาวชนอายุมาก

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนกโดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-9.56***	-6.78***	-7.87***	-7.76***	-5.70***	-7.63***	-5.57***	-18.53***	11.45***	-20.09***
กลุ่มต่ำกับสูง	-13.76***	-11.42***	-12.18***	-14.43***	-8.91***	-10.89***	-9.83***	-27.11***	18.43***	-30.31***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-4.21	-4.64*	-4.32**	-6.67***	-3.13	-3.26	-4.27*	-8.58***	6.98***	-10.23***

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 45 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของจิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา** ในกลุ่มที่เรียนชั้นประถมปลายและมัธยมศึกษาปีที่ 1

กลุ่มตัวแปรอิสระจำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	60.61	72.55	68.61	53.53	51.94	59.14	54.86	79.13	15.44	83.13
	(N = 74)	(N = 74)	(N = 74)	(N = 74)	(N = 54)	(N = 73)	(N = 73)	(N = 191)	(N = 188)	(N = 189)
กลุ่มปานกลาง	70.17	79.34	76.48	61.29	57.72	66.77	60.43	94.80	6.15	98.49
	(N = 282)	(N = 281)	(N = 280)	(N = 282)	(N = 239)	(N = 282)	(N = 282)	(N = 294)	(N = 296)	(N = 296)
กลุ่มสูง	74.37	83.98	80.79	67.95	60.86	70.02	64.70	107.42	-5.61	108.46
	(N =43)	(N = 43)	(N = 43)	(N = 43)	(N = 42)	(N = 43)	(N = 43)	(N = 231)	(N = 230)	(N = 231)
รวม	68.85	78.58	75.48	60.57	57.19	65.72	59.87	94.69	4.81	97.65
	(N = 399)	(N = 398)	(N = 398)	(N = 399)	(N = 335)	(N = 398)	(N = 398)	(N = 716)	(N = 714)	(N = 716)

ตาราง 45 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรจิตลักษณะ 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา** ในกลุ่มที่เรียนชั้นประถมปลายและมัธยมศึกษาปีที่ 1

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนกโดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-9.56***	-6.78***	-7.87***	-7.76***	-5.78***	-7.63***	-5.57***	-15.67***	9.29***	-15.36***
กลุ่มต่ำกับสูง	-13.76***	-11.42***	-12.18***	-14.43***	-8.91***	-10.89***	-9.83***	-28.29***	21.05***	-25.32***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-4.21	-4.64*	-4.32**	-6.67***	-3.13	-3.26	-4.27*	-12.62***	11.76***	-9.97***

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 46 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของจิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา** ในกลุ่มที่เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4

กลุ่มตัวแปรอิสระจำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	60.61	72.55	68.61	53.53	51.94	59.14	54.86	76.80	8.91	71.23
	(N = 74)	(N = 74)	(N = 74)	(N = 74)	(N = 54)	(N = 73)	(N = 73)	(N = 101)	(N = 99)	(N = 99)
กลุ่มปานกลาง	70.17	79.34	76.48	61.29	57.72	66.77	60.43	96.24	-2.64	92.10
	(N = 282)	(N = 281)	(N = 280)	(N = 282)	(N = 239)	(N = 282)	(N = 282)	(N = 134)	(N = 134)	(N = 134)
กลุ่มสูง	74.37	83.98	80.79	67.95	60.86	70.02	64.70	104.39	-9.04	102.72
	(N =43)	(N = 43)	(N = 43)	(N = 43)	(N = 42)	(N = 43)	(N = 43)	(N = 131)	(N = 129)	(N = 130)
รวม	68.85	78.58	75.48	60.57	57.19	65.72	59.87	93.79	-1.76	90.21
	(N = 399)	(N = 398)	(N = 397)	(N = 399)	(N = 335)	(N = 398)	(N = 398)	(N = 366)	(N = 362)	(N = 363)

ตาราง 46 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรจิตลักษณะ 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา** ในกลุ่มที่เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนกโดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-9.56***	-6.78***	-7.87***	-7.76***	-5.78***	-7.63***	-5.57***	-19.44***	11.55***	-20.87***
กลุ่มต่ำกับสูง	-13.76***	-11.42***	-12.18***	-14.43***	-8.91***	-10.89***	-9.83***	-27.59***	17.95***	-31.49***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-4.21	-4.64*	-4.32**	-6.67***	-3.13	-3.26	-4.27*	-8.14***	6.40***	-10.62***

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 47 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของจิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา** ในกลุ่มที่มีผลการเรียนต่ำ

กลุ่มตัวแปรอิสระจำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	58.98	69.52	65.59	53.23	51.57	61.80	54.39	74.92	10.99	75.64
	(N = 114)	(N = 114)	(N = 114)	(N = 114)	(N = 47)	(N = 114)	(N = 114)	(N = 139)	(N = 137)	(N = 136)
กลุ่มปานกลาง	68.54	78.96	72.84	60.38	58.62	68.56	59.65	94.20	2.43	94.21
	(N = 392)	(N = 392)	(N = 390)	(N = 392)	(N = 190)	(N = 393)	(N = 392)	(N = 166)	(N = 166)	(N = 166)
กลุ่มสูง	73.18	86.14	75.85	64.45	59.93	73.02	64.47	103.46	-5.50	103.55
	(N = 66)	(N = 66)	(N = 66)	(N = 66)	(N = 29)	(N = 66)	(N = 66)	(N = 139)	(N = 138)	(N = 139)
รวม	67.17	77.90	71.74	59.42	57.52	67.73	59.16	91.06	2.61	91.43
	(N = 572)	(N = 572)	(N = 570)	(N = 572)	(N = 266)	(N = 573)	(N = 572)	(N = 444)	(N = 441)	(N = 441)

ตาราง 47 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรจิตลักษณะ 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม**ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา** ในกลุ่มที่มีผลการเรียนต่ำ

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนกโดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-9.55***	-9.44***	-7.26***	-7.15***	-7.04***	-6.76***	-5.26***	-19.27***	8.56***	-18.58***
กลุ่มต่ำกับสูง	-14.20***	-16.62***	-10.26***	-11.23***	-8.36***	-11.22***	-10.08***	-28.54***	16.49***	-27.91***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-4.65*	-7.18***	-3.00*	-4.08***	-1.32	-4.45***	-4.82***	-9.26***	7.93***	-9.34***

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 48 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของจิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา** ในกลุ่มที่มีผลการเรียนสูง

กลุ่มตัวแปรอิสระจำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	60.33	77.22	68.47	55.44	54.55	65.85	52.64	82.57	14.65	83.07
	(N = 72)	(N = 73)	(N = 73)	(N = 73)	(N = 11)	(N = 72)	(N = 72)	(N = 109)	(N = 106)	(N = 108)
กลุ่มปานกลาง	69.57	82.10	74.27	62.47	55.89	73.14	61.50	95.79	5.21	98.86
	(N = 361)	(N = 361)	(N = 361)	(N = 361)	(N = 74)	(N = 361)	(N = 361)	(N = 188)	(N = 190)	(N = 190)
กลุ่มสูง	77.81	91.28	80.48	70.24	61.17	77.01	67.51	108.29	-8.13	108.88
	(N = 78)	(N = 78)	(N = 77)	(N = 78)	(N = 18)	(N = 78)	(N = 78)	(N = 167)	(N = 165)	(N = 167)
รวม	69.52	82.80	74.37	62.65	56.67	72.70	61.17	97.18	2.61	98.79
	(N = 511)	(N = 512)	(N = 511)	(N = 512)	(N = 103)	(N = 511)	(N = 511)	(N = 464)	(N = 461)	(N = 465)

ตาราง 48 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรจิตลักษณะ 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม**ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา** ในกลุ่มที่มีผลการเรียนสูง

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนกโดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-9.23***	-4.88***	-5.80***	-7.03***	-1.35	-7.29***	-8.86***	-13.22***	9.44***	-15.79***
กลุ่มต่ำกับสูง	-17.47***	-14.06***	-12.01***	-14.81***	-6.62	-11.17***	-14.87***	-25.72***	22.78***	-25.81***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-8.24***	-9.19***	-6.91***	-7.78***	-5.27*	-3.88***	-6.01***	-12.50***	13.34***	-10.02***

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 49 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของจิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา** ในกลุ่มที่รับรู้การสนับสนุนจากบุคคลภายนอกครอบครัวน้อย

กลุ่มตัวแปรอิสระจำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	59.66	71.67	66.17	53.41	52.28	62.07	53.33	75.17	14.59	75.88
	(N = 85)	(N = 86)	(N = 86)	(N = 86)	(N = 32)	(N = 85)	(N = 85)	(N = 116)	(N = 111)	(N = 114)
กลุ่มปานกลาง	68.47	79.50	72.54	60.77	57.61	70.48	59.72	94.29	3.54	95.04
	(N = 348)	(N = 348)	(N = 347)	(N = 349)	(N = 118)	(N = 349)	(N = 349)	(N = 162)	(N = 162)	(N = 163)
กลุ่มสูง	72.12	88.28	76.26	66.97	60.27	74.98	64.34	103.15	-5.08	105.03
	(N = 58)	(N = 58)	(N = 58)	(N = 58)	(N = 15)	(N = 58)	(N = 58)	(N = 118)	(N = 116)	(N = 118)
รวม	67.37	79.17	71.86	60.21	56.82	69.55	59.16	91.33	4.12	92.49
	(N = 491)	(N = 492)	(N = 491)	(N = 493)	(N = 165)	(N = 492)	(N = 492)	(N = 396)	(N = 389)	(N = 395)

ตาราง 49 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรจิตลักษณะ 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม**ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา** ในกลุ่มที่รับรู้การสนับสนุนจากบุคคลภายนอกครอบครัวน้อย

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนกโดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-8.81***	-7.83***	-6.36***	-7.36***	-5.33**	-8.41***	-6.40***	-19.12***	11.05***	-19.16***
กลุ่มต่ำกับสูง	-12.46***	-16.60***	-10.08***	-13.56***	-7.99**	-12.91***	-11.02***	-27.98***	19.67***	-29.15***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-3.65	-8.77***	-3.72*	-6.20***	-2.66	-4.51***	-4.62**	-8.86***	8.62***	-9.99***

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 50 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของจิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา** ในกลุ่มที่รับรู้การสนับสนุนจากบุคคลภายนอกครอบครัวมาก

กลุ่มตัวแปรอิสระจำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	59.38	73.25	67.17	54.67	51.96	64.46	54.04	81.28	12.84	81.87
	(N = 101)	(N = 101)	(N = 101)	(N = 101)	(N = 26)	(N = 101)	(N = 101)	(N = 122)	(N = 122)	(N = 122)
กลุ่มปานกลาง	69.48	81.22	74.41	61.87	58.05	70.89	61.11	96.77	2.81	97.39
	(N = 402)	(N = 402)	(N = 401)	(N = 401)	(N = 146)	(N = 402)	(N = 401)	(N = 172)	(N = 174)	(N = 174)
กลุ่มสูง	78.09	89.36	79.76	68.01	60.47	75.31	67.31	108.56	-9.66	107.13
	(N = 86)	(N = 86)	(N = 85)	(N = 86)	(N = 32)	(N = 86)	(N = 86)	(N = 152)	(N = 152)	(N = 151)
รวม	69.01	81.04	73.94	61.53	57.65	70.43	60.81	96.55	1.31	96.44
	(N = 589)	(N = 589)	(N = 587)	(N = 588)	(N = 204)	(N = 589)	(N = 588)	(N = 446)	(N = 448)	(N = 447)

ตาราง 50 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรจิตลักษณะ 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม**ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา** ในกลุ่มที่รับรู้การสนับสนุนจากบุคคลภายนอกครอบครัวมาก

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนกโดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-10.11***	-7.97***	-7.24***	-7.20***	-6.09**	-6.44***	-7.08***	-15.49***	10.02***	-15.52***
กลุ่มต่ำกับสูง	-18.72***	-16.11***	-12.60***	-13.34***	-8.51**	-10.86***	-13.27***	-27.28***	22.49***	-25.26***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-8.61***	-8.14***	-5.35***	-6.14***	-2.42	-4.42***	-6.20***	-11.78***	12.47***	-9.73***

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 51 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของจิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา** ในกลุ่มบิดา

กลุ่มตัวแปรอิสระจำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	58.31	71.41	65.47	52.97	50.39	61.98	53.93	76.48	13.05	76.81
	(N = 58)	(N = 59)	(N = 59)	(N = 59)	(N = 23)	(N = 59)	(N = 59)	(N = 91)	(N = 91)	(N = 91)
กลุ่มปานกลาง	69.16	79.17	73.67	60.93	57.60	70.04	60.60	93.39	3.25	95.10
	(N = 225)	(N = 225)	(N = 224)	(N = 225)	(N = 96)	(N = 225)	(N = 224)	(N = 125)	(N = 125)	(N = 125)
กลุ่มสูง	76.48	87.93	77.48	67.35	60.62	72.93	65.80	104.46	-10.06	106.76
	(N = 40)	(N = 40)	(N = 40)	(N = 40)	(N = 21)	(N = 40)	(N = 40)	(N = 108)	(N = 107)	(N = 108)
รวม	68.12	78.84	72.64	60.27	56.87	68.93	60.03	92.33	1.60	93.85
	(N = 323)	(N = 324)	(N = 323)	(N = 324)	(N = 140)	(N = 324)	(N = 323)	(N = 324)	(N = 323)	(N = 324)

ตาราง 51 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรจิตลักษณะ 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม**ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา** ในกลุ่มบิดา

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนกโดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-10.85***	-7.77***	-8.20***	-7.97***	-7.21***	-8.06***	-6.67***	-16.91***	9.80***	-18.29***
กลุ่มต่ำกับสูง	-18.16***	-16.52***	-12.00***	-14.38***	-10.23***	-10.94***	-11.87***	-27.98***	23.11***	-29.94***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-7.32**	-8.75***	-3.81*	-6.42***	-3.01	-2.89	-5.20*	-11.07***	13.31***	-11.66***

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 52 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของจิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา** ในกลุ่มมารดา

กลุ่มตัวแปรอิสระจำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	60.05	73.04	67.28	54.61	53.29	64.01	53.61	79.15	13.25	80.07
	(N = 128)	(N = 128)	(N = 128)	(N = 128)	(N = 35)	(N = 127)	(N = 127)	(N = 201)	(N = 196)	(N = 197)
กลุ่มปานกลาง	68.96	81.03	73.46	61.58	57.99	71.07	60.51	96.02	3.47	97.07
	(N = 527)	(N = 527)	(N = 526)	(N = 527)	(N = 168)	(N = 528)	(N = 528)	(N = 303)	(N = 305)	(N = 305)
กลุ่มสูง	75.38	89.31	78.68	67.68	60.23	76.05	66.24	107.11	-5.45	106.25
	(N = 104)	(N = 104)	(N = 103)	(N = 104)	(N = 26)	(N = 104)	(N = 104)	(N = 253)	(N = 251)	(N = 252)
รวม	68.34	80.82	73.13	61.24	57.53	70.57	60.14	95.25	3.04	95.70
	(N = 759)	(N = 759)	(N = 757)	(N = 759)	(N = 229)	(N = 759)	(N = 759)	(N = 757)	(N = 752)	(N = 754)

ตาราง 52 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรจิตลักษณะ 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม**ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา** ในกลุ่มมารดา

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนกโดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-8.91***	-7.99***	-6.18***	-6.97***	-4.71*	-7.06***	-6.89***	-16.86***	9.78***	-17.00***
กลุ่มต่ำกับสูง	-15.34***	-16.27***	-11.40***	-13.07***	-6.95*	-12.04***	-12.63***	-27.96***	18.70***	-26.18***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-6.42***	-8.28***	-5.22***	-6.11***	-2.24	-4.98***	-5.73***	-11.10***	8.93***	-9.18***

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 53 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของจิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา** ในกลุ่มบิดามารดาอายุน้อย

กลุ่มตัวแปรอิสระจำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	59.30	73.17	66.81	54.69	50.70	64.09	53.70	77.75	14.58	81.24
	(N = 107)	(N = 108)	(N = 108)	(N = 108)	(N = 30)	(N = 107)	(N = 107)	(N = 139)	(N = 136)	(N = 137)
กลุ่มปานกลาง	69.15	81.14	72.35	61.84	57.54	72.11	60.87	94.67	6.85	97.63
	(N = 374)	(N = 373)	(N = 373)	(N = 374)	(N = 87)	(N = 374)	(N = 373)	(N = 174)	(N = 175)	(N = 175)
กลุ่มสูง	74.49	90.87	77.46	66.37	60.87	76.44	66.37	107.06	-4.33	107.16
	(N = 70)	(N = 70)	(N = 69)	(N = 70)	(N = 15)	(N = 70)	(N = 70)	(N = 156)	(N = 155)	(N = 156)
รวม	67.92	80.81	71.90	61.02	56.36	71.11	60.17	93.78	5.39	96.01
	(N = 551)	(N = 551)	(N = 550)	(N = 552)	(N = 132)	(N = 551)	(N = 550)	(N = 469)	(N = 466)	(N = 468)

ตาราง 53 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรจิตลักษณะ 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม**ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา** ในกลุ่มบิดามารดาอายุน้อย

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนกโดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-9.85***	-7.97***	-5.54***	-7.15***	-6.84**	-8.02***	-7.17***	-16.92***	7.73***	-16.39***
กลุ่มต่ำกับสูง	-15.19***	-17.70***	-10.66***	-11.68***	-10.17**	-12.35***	-12.67***	-29.31***	18.91***	-25.92***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-5.33**	-9.73***	-5.12***	-4.53***	-3.33	-4.33***	-5.51***	-12.39***	11.18***	-9.53***

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 54 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของจิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา** ในกลุ่มบิดามารดาอายุมาก

กลุ่มตัวแปรอิสระจำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	59.78	71.65	66.58	53.27	53.68	62.38	53.73	79.28	9.73	77.54
	(N = 79)	(N = 79)	(N = 79)	(N = 79)	(N = 28)	(N = 79)	(N = 79)	(N = 95)	(N = 93)	(N = 93)
กลุ่มปานกลาง	68.89	79.83	74.69	60.93	58.01	69.42	60.21	95.05	0.21	95.02
	(N = 378)	(N = 379)	(N = 377)	(N = 378)	(N = 177)	(N = 379)	(N = 379)	(N = 165)	(N = 166)	(N = 166)
กลุ่มสูง	76.82	87.08	79.16	68.74	60.19	73.99	65.88	105.30	-9.30	105.16
	(N = 74)	(N = 74)	(N = 74)	(N = 74)	(N = 32)	(N = 74)	(N = 74)	(N = 128)	(N = 126)	(N = 128)
รวม	68.64	79.62	74.11	60.88	57.79	69.01	60.04	94.57	-0.60	94.17
	(N = 531)	(N = 532)	(N = 530)	(N = 531)	(N = 237)	(N = 532)	(N = 532)	(N = 388)	(N = 385)	(N = 387)

ตาราง 54 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรจิตลักษณะ 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม**ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา** ในกลุ่มบิดามารดาอายุมาก

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนกโดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-9.10***	-8.18***	-8.11***	-7.66***	-4.33*	-7.05***	-6.47***	-15.77***	9.52***	-17.48***
กลุ่มต่ำกับสูง	-17.04***	-15.44***	-12.58***	-15.48***	-6.51*	-11.61***	-12.14***	-26.01***	19.02***	-27.62***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-7.94***	-7.26***	-4.47***	-7.81***	-2.18	-4.56***	-5.67***	-10.25***	9.51***	-10.14***

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 55 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของจิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา** ในกลุ่มบิดามารดามีการศึกษาต่ำ

กลุ่มตัวแปรอิสระจำแนกโดย ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชน กับบิดามารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	59.74	74.18	66.20	53.90	53.53	64.71	53.72	78.55	15.24	81.06
	(N = 90)	(N = 91)	(N = 91)	(N = 91)	(N = 15)	(N = 90)	(N = 90)	(N = 142)	(N = 139)	(N = 139)
กลุ่มปานกลาง	67.83	79.99	72.30	60.97	58.41	71.01	59.71	93.86	5.76	96.52
	(N = 418)	(N = 418)	(N = 418)	(N = 418)	(N = 111)	(N = 419)	(N = 419)	(N = 213)	(N = 213)	(N = 214)
กลุ่มสูง	74.16	88.94	77.60	67.54	58.75	75.73	65.77	107.06	-5.20	107.41
	(N = 83)	(N = 83)	(N = 82)	(N = 83)	(N = 20)	(N = 83)	(N = 83)	(N = 168)	(N = 165)	(N = 168)
รวม	67.49	80.35	72.10	60.80	57.96	70.71	59.65	93.94	4.81	95.91
	(N = 591)	(N = 592)	(N = 591)	(N = 592)	(N = 146)	(N = 592)	(N = 592)	(N = 523)	(N = 517)	(N = 521)

ตาราง 55 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรจิตลักษณะ 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม**ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา** ในกลุ่มบิดามารดามีการศึกษาต่ำ

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนกโดย ตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่าง เยาวชนกับบิดามารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-8.09***	-5.81***	-6.11***	-7.07***	-4.88	-6.30***	-5.99***	-15.30***	9.48***	-15.46***
กลุ่มต่ำกับสูง	-14.41***	-14.76***	-11.40***	-13.64***	-5.22	-11.02***	-12.05***	-28.51***	20.44***	-26.36***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-6.33***	-8.95***	-5.29***	-6.57***	-0.34	-4.73***	-6.06***	-13.20***	10.96***	-10.90***

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 56 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของจิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา** ในกลุ่มบิดามารดามีการศึกษาสูง

กลุ่มตัวแปรอิสระจำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	59.28	70.96	67.20	54.27	51.65	62.10	53.71	77.73	10.92	76.16
	(N = 96)	(N = 96)	(N = 96)	(N = 96)	(N = 43)	(N = 96)	(N = 96)	(N = 116)	(N = 115)	(N = 115)
กลุ่มปานกลาง	70.51	81.09	75.06	61.90	57.44	70.45	61.57	97.22	-0.22	96.76
	(N = 334)	(N = 334)	(N = 332)	(N = 334)	(N = 153)	(N = 334)	(N = 333)	(N = 157)	(N = 159)	(N = 158)
กลุ่มสูง	77.77	88.90	79.34	67.66	61.63	74.43	66.59	106.18	-10.31	106.08
	(N = 61)	(N = 61)	(N = 61)	(N = 61)	(N = 27)	(N = 61)	(N = 61)	(N = 142)	(N = 142)	(N = 141)
รวม	69.22	80.08	74.05	61.12	56.83	69.31	60.65	94.84	-0.59	94.21
	(N = 491)	(N = 491)	(N = 489)	(N = 491)	(N = 223)	(N = 491)	(N = 490)	(N = 415)	(N = 416)	(N = 414)

ตาราง 56 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรจิตลักษณะ 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม**ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา** ในกลุ่มบิดามารดามีการศึกษาสูง

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนกโดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-11.23***	-10.13***	-7.87***	-7.63***	-5.79***	-8.34***	-7.86***	-19.49***	11.14***	-20.60***
กลุ่มต่ำกับสูง	-18.49***	-17.94***	-12.15***	-13.38***	-9.98***	-12.32***	-12.88***	-28.45***	21.23***	-29.91***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-7.26***	-7.81***	-4.28**	-5.75***	-4.19	-3.98**	-5.02***	-8.96***	10.09***	-9.31***

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 57 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของจิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา** ในกลุ่มที่มีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวต่ำ

กลุ่มตัวแปรอิสระจำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	59.35	72.75	66.06	54.49	53.09	63.84	54.27	79.05	16.15	82.99
	(N = 96)	(N = 96)	(N = 96)	(N = 96)	(N = 23)	(N = 95)	(N = 95)	(N = 84)	(N = 80)	(N = 80)
กลุ่มปานกลาง	68.62	80.34	72.64	61.40	58.74	71.53	60.30	94.51	7.69	99.18
	(N = 371)	(N = 371)	(N = 370)	(N = 371)	(N = 101)	(N = 371)	(N = 371)	(N = 99)	(N = 100)	(N = 100)
กลุ่มสูง	73.58	89.70	78.14	67.35	58.67	75.14	65.11	105.47	-3.42	107.16
	(N = 66)	(N = 66)	(N = 66)	(N = 66)	(N = 15)	(N = 66)	(N = 66)	(N = 90)	(N = 88)	(N = 90)
รวม	67.56	80.13	72.14	60.89	57.80	70.60	59.82	93.37	6.57	97.04
	(N = 532)	(N = 533)	(N = 532)	(N = 533)	(N = 139)	(N = 532)	(N = 532)	(N = 273)	(N = 268)	(N = 270)

ตาราง 57 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรจิตลักษณะ 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม**ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา** ในกลุ่มที่มีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวต่ำ

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนกโดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-9.26***	-7.59***	-6.58***	-6.91***	-5.66**	-7.68***	-6.03***	-15.45***	8.46***	-16.19***
กลุ่มต่ำกับสูง	-14.22***	-16.95***	-12.07***	-12.86***	-5.58	-11.29***	-10.83***	-26.42***	19.58***	-24.17***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-4.96*	-9.35***	-5.49***	-5.95***	0.08	-3.61**	-4.80***	-10.96***	11.12***	-7.98***

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 58 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของจิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา** ในกลุ่มที่มีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวสูง

กลุ่มตัวแปรอิสระจำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	59.87	72.66	67.49	53.90	51.29	63.02	53.38	78.27	11.01	78.08
	(N = 87)	(N = 88)	(N = 88)	(N = 88)	(N = 34)	(N = 88)	(N = 88)	(N = 137)	(N = 137)	(N = 137)
กลุ่มปานกลาง	69.48	80.56	74.46	61.43	57.31	70.04	60.64	96.43	1.72	96.04
	(N = 370)	(N = 369)	(N = 368)	(N = 369)	(N = 156)	(N = 370)	(N = 369)	(N = 216)	(N = 216)	(N = 216)
กลุ่มสูง	77.25	87.97	78.64	67.69	61.22	75.01	66.67	106.68	-8.49	106.13
	(N = 75)	(N = 75)	(N = 74)	(N = 75)	(N = 32)	(N = 75)	(N = 75)	(N = 179)	(N = 178)	(N = 178)
รวม	69.00	80.30	73.88	61.07	56.95	69.58	60.29	95.20	0.70	94.79
	(N = 532)	(N = 532)	(N = 530)	(N = 532)	(N = 222)	(N = 533)	(N = 532)	(N = 532)	(N = 531)	(N = 531)

ตาราง 58 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรจิตลักษณะ 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา** ในกลุ่มที่มีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวสูง

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนกโดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-9.60***	-7.90***	-6.97***	-7.54***	-6.01**	-7.02***	-7.26***	-18.16***	9.29***	-17.95***
กลุ่มต่ำกับสูง	-17.38***	-15.31***	-11.15***	-13.80***	-9.92***	-11.99***	-13.29***	-28.41***	19.50***	-28.05***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-7.78***	-7.41***	-4.18***	-6.26***	-3.91	-4.97***	-6.03***	-10.25***	10.21***	-10.09***

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 59 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของจิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา** ในกลุ่มครอบครัวเดี่ยว

กลุ่มตัวแปรอิสระจำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	59.32	72.16	66.84	54.03	52.20	63.59	53.67	77.51	13.61	78.46
	(N = 159)	(N = 160)	(N = 160)	(N = 160)	(N = 49)	(N = 160)	(N = 160)	(N = 242)	(N = 240)	(N = 239)
กลุ่มปานกลาง	68.88	80.55	73.58	61.43	57.94	71.00	60.41	95.30	3.21	96.21
	(N = 624)	(N = 625)	(N = 624)	(N = 624)	(N = 229)	(N = 625)	(N = 624)	(N = 361)	(N = 364)	(N = 363)
กลุ่มสูง	75.23	88.46	77.91	67.34	60.49	74.62	65.85	106.27	-6.69	106.08
	(N = 117)	(N = 117)	(N = 116)	(N = 117)	(N = 45)	(N = 117)	(N = 117)	(N = 296)	(N = 293)	(N = 296)
รวม	68.02	80.09	72.94	60.88	57.43	70.16	59.92	94.12	2.76	94.74
	(N = 900)	(N = 902)	(N = 900)	(N = 901)	(N = 323)	(N = 902)	(N = 901)	(N = 899)	(N = 897)	(N = 898)

ตาราง 59 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรจิตลักษณะ 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม**ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา** ในกลุ่มครอบครัวเดี่ยว

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนกโดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-9.56***	-8.39***	-6.73***	-7.41***	-5.74***	-7.42***	-6.74***	-17.79***	10.39***	-17.75***
กลุ่มต่ำกับสูง	-15.91***	-16.30***	-11.06***	-13.32***	-8.28***	-11.03***	-12.19***	-28.76***	20.30***	-27.62***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-6.35***	-7.91***	-4.33***	-5.91***	-2.55	-3.61***	-5.44***	-10.98***	9.90***	-9.87***

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 60 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของจิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา** ในกลุ่มครอบครัวขยาย

กลุ่มตัวแปรอิสระจำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	60.59	74.67	65.93	54.48	51.78	62.00	54.00	82.24	11.04	81.86
	(N = 27)	(N = 27)	(N = 27)	(N = 27)	(N = 9)	(N = 26)	(N = 26)	(N = 50)	(N = 47)	(N = 49)
กลุ่มปานกลาง	69.65	80.02	73.29	61.17	57.26	69.55	61.08	94.95	4.12	97.83
	(N = 127)	(N = 126)	(N = 125)	(N = 127)	(N = 35)	(N = 127)	(N = 127)	(N = 66)	(N = 65)	(N = 66)
กลุ่มสูง	77.67	90.93	80.22	68.67	58.50	77.63	67.26	106.52	-7.47	107.87
	(N = 27)	(N = 27)	(N = 27)	(N = 27)	(N = 2)	(N = 27)	(N = 27)	(N = 65)	(N = 65)	(N = 64)
รวม	69.49	80.86	73.22	61.29	56.24	69.67	60.98	95.60	1.70	97.05
	(N = 181)	(N = 180)	(N = 179)	(N = 181)	(N = 46)	(N = 180)	(N = 180)	(N = 181)	(N = 177)	(N = 179)

ตาราง 60 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรจิตลักษณะ 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม**ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา** ในกลุ่มครอบครัวขยาย

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนกโดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-9.05**	-5.36	-7.36***	-6.69***	-5.48	-7.55***	-7.08**	-12.71***	6.92	-15.98***
กลุ่มต่ำกับสูง	-17.07***	-16.26***	-14.30***	-14.19***	-6.72	-15.63***	-13.26***	-24.28***	18.51***	-26.02***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-8.02*	-10.90***	-6.93**	-7.49***	-1.24	-8.08***	-6.18**	-11.57***	11.58***	-10.04***

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 61 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของจิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา** ในกลุ่มที่มีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสต่ำ

กลุ่มตัวแปรอิสระจำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	59.74	73.30	65.91	53.69	54.00	63.71	54.52	78.58	14.93	77.10
	(N = 97)	(N = 97)	(N = 97)	(N = 97)	(N = 27)	(N = 96)	(N = 96)	(N = 115)	(N = 112)	(N = 113)
กลุ่มปานกลาง	69.22	79.57	73.59	61.12	58.64	69.81	60.13	95.08	6.66	95.51
	(N = 310)	(N = 311)	(N = 309)	(N = 311)	(N = 102)	(N = 311)	(N = 311)	(N = 134)	(N = 137)	(N = 137)
กลุ่มสูง	74.20	87.20	78.78	65.39	57.00	75.54	65.68	107.54	-5.06	104.97
	(N = 41)	(N = 41)	(N = 40)	(N = 41)	(N = 10)	(N = 41)	(N = 41)	(N = 78)	(N = 78)	(N = 78)
รวม	67.62	78.91	72.38	59.90	57.62	69.03	59.43	92.25	6.70	91.42
	(N = 448)	(N = 449)	(N = 446)	(N = 449)	(N = 139)	(N = 448)	(N = 448)	(N = 327)	(N = 327)	(N = 328)

ตาราง 61 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรจิตลักษณะ 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม**ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา** ในกลุ่มที่มีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสต่ำ

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนกโดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-9.48***	-6.27***	-7.68***	-7.43***	-4.64*	-6.11***	-5.60***	-16.50***	8.26***	-18.41***
กลุ่มต่ำกับสูง	-14.45***	-13.90***	-12.87***	-11.70***	-3.00	-11.83***	-11.16***	-28.96***	19.99***	-27.87***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-4.98	-7.62***	-5.19**	-4.27**	1.64	-5.72***	-5.56**	-12.46***	11.73***	-9.46***

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 62 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของจิตลักษณะของเยาวชน 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม **ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา** ในกลุ่มที่มีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสสูง

กลุ่มตัวแปรอิสระจำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	59.15	71.51	67.55	54.53	50.43	62.96	52.70	77.27	12.61	79.99
	(N = 88)	(N = 89)	(N = 89)	(N = 89)	(N = 30)	(N = 89)	(N = 89)	(N = 97)	(N = 95)	(N = 95)
กลุ่มปานกลาง	68.92	81.12	73.46	61.58	57.34	71.40	60.82	95.26	0.90	97.69
	(N = 439)	(N = 438)	(N = 438)	(N = 438)	(N = 161)	(N = 439)	(N = 438)	(N = 183)	(N = 182)	(N = 183)
กลุ่มสูง	76.28	89.61	78.17	68.47	61.32	75.04	66.29	105.56	-8.36	107.36
	(N = 103)	(N = 103)	(N = 103)	(N = 103)	(N = 37)	(N = 103)	(N = 103)	(N = 190)	(N = 188)	(N = 189)
รวม	68.76	81.15	73.40	61.71	57.08	70.80	60.57	95.71	-0.45	98.00
	(N = 630)	(N = 630)	(N = 630)	(N = 630)	(N = 228)	(N = 631)	(N = 630)	(N = 470)	(N = 465)	(N = 467)

ตาราง 62 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรจิตลักษณะ 5 ด้าน พฤติกรรม 2 ด้าน และการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 3 ด้าน แต่ละด้าน จำแนกตาม**ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา** ในกลุ่มที่มีความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสสูง

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนกโดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา	ตัวแปรตาม									
	IT	GTT	HT	NT	OT	LTT	MT	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-9.78***	-9.62***	-5.91***	-7.05***	-6.91***	-8.45***	-8.12***	-17.99***	11.71***	-17.71***
กลุ่มต่ำกับสูง	-17.13***	-18.11***	-10.62***	-13.94***	-10.89***	-12.08***	-13.59***	-28.29***	20.97***	-27.37***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-7.36***	-8.49***	-4.71***	-6.89***	-3.98*	-3.64***	-5.47***	-10.30***	9.26***	-9.67***

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 63 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของการรับรู้สัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านและการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวของเยาวชน 3 ด้าน จำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ในกลุ่มตัวอย่างโดยรวม

กลุ่มตัวแปรอิสระ จำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส	ตัวแปรตาม				
	ATC	BTC	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	44.79	47.62	92.25	6.71	91.32
	(N = 331)	(N = 330)	(N = 327)	(N = 328)	(N = 329)
กลุ่มปานกลาง	48.35	49.32	94.30	2.52	95.02
	(N = 373)	(N = 373)	(N = 373)	(N = 371)	(N = 372)
กลุ่มสูง	50.28	50.99	96.30	-0.89	98.58
	(N = 378)	(N = 379)	(N = 378)	(N = 374)	(N = 375)
รวม	47.94	49.38	94.38	2.61	95.13
	(N = 1082)	(N = 1082)	(N = 1078)	(N = 1073)	(N = 1076)

ตาราง 63 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรการรับรู้สัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านและการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวของเยาวชน 3 ด้าน จำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ในกลุ่มตัวอย่างโดยรวม

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนก โดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส	ตัวแปรตาม				
	ATC	BTC	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-3.56***	-1.70*	-2.05	4.19**	-3.69*
กลุ่มต่ำกับสูง	-5.48***	-3.37***	-4.05**	7.61***	-7.26***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-1.93**	-1.67*	-2.00	3.42*	-3.57*

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 64 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของการรับรู้สัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านและการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวของเยาวชน 3 ด้าน จำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ในกลุ่มเยาวชนชาย

กลุ่มตัวแปรอิสระ จำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส	ตัวแปรตาม				
	ATC	BTC	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	45.49	48.17	93.09	5.26	91.20
	(N = 179)	(N = 178)	(N = 177)	(N = 176)	(N = 178)
กลุ่มปานกลาง	48.09	48.53	93.52	2.01	93.16
	(N = 205)	(N = 205)	(N = 205)	(N = 203)	(N = 204)
กลุ่มสูง	49.85	50.75	95.94	-1.19	98.21
	(N = 213)	(N = 214)	(N = 213)	(N = 211)	(N = 211)
รวม	47.94	49.22	94.26	1.83	94.37
	(N = 597)	(N = 597)	(N = 595)	(N = 590)	(N = 593)

ตาราง 64 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรการรับรู้สัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านและการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวของเยาวชน 3 ด้าน จำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ในกลุ่มเยาวชนชาย

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนก โดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส	ตัวแปรตาม				
	ATC	BTC	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-2.60**	-0.35	-0.43	3.25	-1.96
กลุ่มต่ำกับสูง	-4.36***	-2.58*	-2.85	6.45***	-7.01***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-1.76	-2.23*	-2.42	3.21	-5.05**

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 65 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของการรับรู้สัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านและการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวของเยาวชน 3 ด้าน จำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ในกลุ่มเยาวชนหญิง

กลุ่มตัวแปรอิสระ จำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส	ตัวแปรตาม				
	ATC	BTC	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	43.97	46.96	91.26	8.40	91.46
	(N = 152)	(N = 152)	(N = 150)	(N = 152)	(N = 151)
กลุ่มปานกลาง	48.67	50.29	95.25	3.14	97.27
	(N = 168)	(N = 168)	(N = 168)	(N = 168)	(N = 168)
กลุ่มสูง	50.82	51.30	96.77	-0.51	99.06
	(N = 165)	(N = 165)	(N = 165)	(N = 163)	(N = 164)
รวม	47.93	49.59	94.53	3.57	96.06
	(N = 485)	(N = 485)	(N = 483)	(N = 483)	(N = 483)

ตาราง 65 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรการรับรู้สัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านและการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวของเยาวชน 3 ด้าน จำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ในกลุ่มเยาวชนหญิง

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนก โดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส	ตัวแปรตาม				
	ATC	BTC	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-4.69***	-3.33**	-3.99	5.25*	-5.80**
กลุ่มต่ำกับสูง	-6.85***	-4.34***	-5.51*	8.91***	-7.60***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-2.16	-1.01	-1.52	3.65	-1.79

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 66 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของการรับรู้สัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านและการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวของเยาวชน 3 ด้าน จำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ในกลุ่มเยาวชนอายุน้อย

กลุ่มตัวแปรอิสระ จำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส	ตัวแปรตาม				
	ATC	BTC	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	43.62	47.41	91.89	10.11	95.79
	(N = 146)	(N = 145)	(N = 143)	(N = 146)	(N = 146)
กลุ่มปานกลาง	48.22	50.24	97.69	3.40	101.07
	(N = 135)	(N = 135)	(N = 135)	(N = 135)	(N = 135)
กลุ่มสูง	49.84	51.46	98.61	0.78	102.59
	(N = 168)	(N = 168)	(N = 168)	(N = 166)	(N = 166)
รวม	47.33	49.78	96.18	4.62	99.91
	(N = 449)	(N = 448)	(N = 446)	(N = 447)	(N = 447)

ตาราง 66 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรการรับรู้สัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านและการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวของเยาวชน 3 ด้าน จำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ในกลุ่มเยาวชนอายุน้อย

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนก โดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส	ตัวแปรตาม				
	ATC	BTC	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-4.60***	-2.84*	-5.80*	6.71**	-5.28*
กลุ่มต่ำกับสูง	-6.22***	-4.05***	-6.71**	9.33***	-6.80***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-1.62	-1.21	-0.91	2.62	-1.52

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 67 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของการรับรู้สัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านและการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวของเยาวชน 3 ด้าน จำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ในกลุ่มเยาวชนอายุมาก

กลุ่มตัวแปรอิสระ จำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส	ตัวแปรตาม				
	ATC	BTC	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	45.27	46.90	89.82	3.49	84.25
	(N = 112)	(N = 112)	(N = 111)	(N = 110)	(N = 110)
กลุ่มปานกลาง	49.08	48.99	93.48	0.61	89.78
	(N = 153)	(N = 153)	(N = 153)	(N = 152)	(N = 152)
กลุ่มสูง	51.86	50.87	95.13	-5.42	94.94
	(N = 134)	(N = 135)	(N = 134)	(N = 132)	(N = 133)
รวม	48.94	49.04	93.01	-0.61	89.98
	(N = 399)	(N = 400)	(N = 398)	(N = 394)	(N = 395)

ตาราง 67 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรการรับรู้สัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านและการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวของเยาวชน 3 ด้าน จำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ในกลุ่มเยาวชนอายุมาก

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนก โดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส	ตัวแปรตาม				
	ATC	BTC	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-3.81***	-2.09	-3.66	2.88	-5.53*
กลุ่มต่ำกับสูง	-6.59***	-3.97**	-5.32	8.92***	-10.69***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-2.78**	-1.88	-1.66	6.03**	-5.16*

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 68 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของการรับรู้สัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านและการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวของเยาวชน 3 ด้าน จำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ในกลุ่มที่เรียนชั้นประถมปลายและมัธยมศึกษาปีที่ 1

กลุ่มตัวแปรอิสระ จำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส	ตัวแปรตาม				
	ATC	BTC	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	44.43	47.64	92.63	8.63	93.99
	(N = 233)	(N = 232)	(N = 230)	(N = 232)	(N = 233)
กลุ่มปานกลาง	47.62	49.24	94.23	4.42	98.00
	(N = 232)	(N = 232)	(N = 232)	(N = 231)	(N = 232)
กลุ่มสูง	49.35	50.81	96.96	1.69	100.61
	(N = 252)	(N = 252)	(N = 252)	(N = 250)	(N = 250)
รวม	47.19	49.27	94.68	4.83	97.61
	(N = 717)	(N = 716)	(N = 714)	(N = 713)	(N = 715)

ตาราง 68 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรการรับรู้สัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านและการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวของเยาวชน 3 ด้าน จำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ในกลุ่มที่เรียนชั้นประถมปลายและมัธยมศึกษาปีที่ 1

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนก โดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส	ตัวแปรตาม				
	ATC	BTC	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-3.19***	-1.59	-1.60	4.22*	-4.01*
กลุ่มต่ำกับสูง	-4.91***	-3.16***	-4.33*	6.94***	-6.62***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-1.73	-1.57	-2.74	2.72	-2.61

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 69 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของการรับรู้สัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านและการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวของเยาวชน 3 ด้าน จำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ในกลุ่มที่เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4

กลุ่มตัวแปรอิสระ จำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส	ตัวแปรตาม				
	ATC	BTC	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	45.65	47.55	91.34	2.08	84.84
	(N = 98)	(N = 98)	(N = 97)	(N = 96)	(N = 96)
กลุ่มปานกลาง	49.56	49.45	94.41	-0.60	90.07
	(N = 141)	(N = 141)	(N = 141)	(N = 140)	(N = 140)
กลุ่มสูง	52.14	51.35	94.98	-6.11	94.53
	(N = 126)	(N = 127)	(N = 126)	(N = 124)	(N = 125)
รวม	49.40	49.60	93.79	-1.78	90.22
	(N = 365)	(N = 366)	(N = 364)	(N = 360)	(N = 361)

ตาราง 69 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรการรับรู้สัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านและการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวของเยาวชน 3 ด้าน จำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ในกลุ่มที่เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนก โดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส	ตัวแปรตาม				
	ATC	BTC	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-3.91***	-1.90	-3.07	2.68	-5.23
กลุ่มต่ำกับสูง	-6.49***	-3.80**	-3.63	8.19***	-9.69***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-2.58*	-1.90	-0.57	5.51*	-4.46

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 70 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของการรับรู้สัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านและการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวของเยาวชน 3 ด้าน จำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ในกลุ่มที่มีผลการเรียนต่ำ

กลุ่มตัวแปรอิสระ จำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส	ตัวแปรตาม				
	ATC	BTC	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	45.19	47.03	88.70	5.95	86.69
	(N = 141)	(N = 140)	(N = 139)	(N = 139)	(N = 139)
กลุ่มปานกลาง	48.13	47.72	89.49	3.36	90.90
	(N = 156)	(N = 156)	(N = 156)	(N = 155)	(N = 155)
กลุ่มสูง	50.21	50.50	94.87	-1.28	96.31
	(N = 146)	(N = 147)	(N = 146)	(N = 145)	(N = 145)
รวม	47.88	48.42	91.02	2.65	91.35
	(N = 443)	(N = 443)	(N = 441)	(N = 439)	(N = 439)

ตาราง 70 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรการรับรู้สัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านและการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวของเยาวชน 3 ด้าน จำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ในกลุ่มที่มีผลการเรียนต่ำ

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนก โดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส	ตัวแปรตาม				
	ATC	BTC	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-2.94**	-0.69	-0.79	2.58	-4.21
กลุ่มต่ำกับสูง	-5.01***	-3.47**	-6.17*	7.22***	-9.63***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-2.08	-2.49*	-5.37*	4.64*	-5.41*

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 71 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของการรับรู้สัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านและการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวของเยาวชน 3 ด้าน จำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ในกลุ่มที่มีผลการเรียนสูง

กลุ่มตัวแปรอิสระ จำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส	ตัวแปรตาม				
	ATC	BTC	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	44.15	48.05	95.54	7.19	95.59
	(N = 137)	(N = 137)	(N = 135)	(N = 136)	(N = 137)
กลุ่มปานกลาง	48.49	50.64	97.41	2.18	98.54
	(N = 160)	(N = 160)	(N = 160)	(N = 159)	(N = 160)
กลุ่มสูง	50.61	51.64	98.29	-0.74	101.64
	(N = 169)	(N = 169)	(N = 169)	(N = 166)	(N = 168)
รวม	47.98	50.24	97.18	2.61	98.79
	(N = 466)	(N = 466)	(N = 464)	(N = 461)	(N = 465)

ตาราง 71 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรการรับรู้สัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านและการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวของเยาวชน 3 ด้าน จำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ในกลุ่มที่มีผลการเรียนสูง

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนก โดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส	ตัวแปรตาม				
	ATC	BTC	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-4.45***	-2.59*	-1.87	5.00*	-2.94
กลุ่มต่ำกับสูง	-6.46***	-3.59***	-2.75	7.93***	-6.05**
กลุ่มปานกลางกับสูง	-2.12	-1.00	-0.88	2.92	-3.11

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 72 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของการรับรู้สัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านและการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวของเยาวชน 3 ด้าน จำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ในกลุ่มที่รับรู้การสนับสนุนจากบุคคลภายนอกครอบครัวน้อย

กลุ่มตัวแปรอิสระ จำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส	ตัวแปรตาม				
	ATC	BTC	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	43.49	46.88	90.79	8.52	88.29
	(N = 125)	(N = 125)	(N = 124)	(N = 122)	(N = 124)
กลุ่มปานกลาง	48.16	48.43	90.72	3.30	92.21
	(N = 138)	(N = 138)	(N = 138)	(N = 136)	(N = 138)
กลุ่มสูง	49.89	50.19	92.36	0.98	96.66
	(N = 133)	(N = 133)	(N = 133)	(N = 130)	(N = 132)
รวม	47.27	48.53	91.29	4.16	92.47
	(N = 396)	(N = 396)	(N = 395)	(N = 388)	(N = 394)

ตาราง 72 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรการรับรู้สัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านและการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวของเยาวชน 3 ด้าน จำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ในกลุ่มที่รับรู้การสนับสนุนจากบุคคลภายนอกครอบครัวน้อย

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนก โดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส	ตัวแปรตาม				
	ATC	BTC	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-4.67***	-1.55	0.06	5.22*	-3.93
กลุ่มต่ำกับสูง	-6.41***	-3.31*	-1.57	7.54***	-8.37***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-1.74	-1.76	-1.63	2.31	-4.44

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 73 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของการรับรู้สัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านและการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวของเยาวชน 3 ด้าน จำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ในกลุ่มที่รับรู้การสนับสนุนจากบุคคลภายนอกครอบครัวมาก

กลุ่มตัวแปรอิสระ จำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส	ตัวแปรตาม				
	ATC	BTC	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	45.76	47.13	93.77	5.17	93.32
	(N = 140)	(N = 140)	(N = 138)	(N = 140)	(N = 140)
กลุ่มปานกลาง	48.72	49.75	96.29	1.96	95.73
	(N = 143)	(N = 143)	(N = 143)	(N = 143)	(N = 143)
กลุ่มสูง	50.84	51.50	99.27	-2.67	99.98
	(N = 162)	(N = 163)	(N = 163)	(N = 163)	(N = 162)
รวม	48.56	49.57	96.60	1.28	96.52
	(N = 445)	(N = 446)	(N = 444)	(N = 446)	(N = 445)

ตาราง 73 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรการรับรู้สัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านและการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวของเยาวชน 3 ด้าน จำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ในกลุ่มที่รับรู้การสนับสนุนจากบุคคลภายนอกครอบครัวมาก

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนก โดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส	ตัวแปรตาม				
	ATC	BTC	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-2.96*	-2.62*	-2.51	3.21	-2.42
กลุ่มต่ำกับสูง	-5.08***	-4.37***	-5.49*	7.84***	-6.66**
กลุ่มปานกลางกับสูง	-2.12	-1.75	-2.98	4.62*	-4.24

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 74 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของการรับรู้สัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านและการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวของเยาวชน 3 ด้าน จำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ในกลุ่มบิดา

กลุ่มตัวแปรอิสระ จำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส	ตัวแปรตาม				
	ATC	BTC	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	45.98	47.95	91.94	4.69	92.53
	(N = 81)	(N = 81)	(N = 81)	(N = 81)	(N = 81)
กลุ่มปานกลาง	47.73	48.19	90.97	4.26	92.65
	(N = 125)	(N = 125)	(N = 125)	(N = 124)	(N = 125)
กลุ่มสูง	49.32	50.59	94.07	-3.35	96.09
	(N = 118)	(N = 118)	(N = 117)	(N = 117)	(N = 117)
รวม	47.87	49.01	92.34	1.60	93.87
	(N = 324)	(N = 324)	(N = 323)	(N = 322)	(N = 323)

ตาราง 74 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรการรับรู้สัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านและการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวของเยาวชน 3 ด้าน จำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ในกลุ่มบิดา

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนก โดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส	ตัวแปรตาม				
	ATC	BTC	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-1.75	-0.24	0.98	0.43	-0.12
กลุ่มต่ำกับสูง	-3.35*	-2.64	-2.13	8.04***	-3.56
กลุ่มปานกลางกับสูง	-1.59	-2.40	-3.10	7.61***	-3.44

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 75 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของการรับรู้สัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านและการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวของเยาวชน 3 ด้าน จำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ในกลุ่มมารดา

กลุ่มตัวแปรอิสระ จำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส	ตัวแปรตาม				
	ATC	BTC	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	44.41	47.51	92.35	7.38	90.93
	(N = 250)	(N = 249)	(N = 246)	(N = 247)	(N = 248)
กลุ่มปานกลาง	48.67	49.89	95.98	1.65	96.22
	(N = 248)	(N = 248)	(N = 248)	(N = 247)	(N = 247)
กลุ่มสูง	50.71	51.17	97.30	0.22	99.72
	(N = 260)	(N = 261)	(N = 261)	(N = 257)	(N = 258)
รวม	47.96	49.55	95.25	3.05	95.67
	(N = 758)	(N = 758)	(N = 755)	(N = 751)	(N = 753)

ตาราง 75 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรการรับรู้สัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านและการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวของเยาวชน 3 ด้าน จำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ในกลุ่มมารดา

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนก โดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส	ตัวแปรตาม				
	ATC	BTC	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-4.25***	-2.38**	-3.63	5.73***	-5.29***
กลุ่มต่ำกับสูง	-6.30***	-3.66***	-4.95**	7.15***	-8.79***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-2.05*	-1.28	-1.33	1.43	-3.50

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 76 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของการรับรู้สัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านและการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวของเยาวชน 3 ด้าน จำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ในกลุ่มบิดามารดาอายุน้อย

กลุ่มตัวแปรอิสระ จำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส	ตัวแปรตาม				
	ATC	BTC	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	44.52	46.84	90.87	9.09	92.27
	(N = 165)	(N = 164)	(N = 162)	(N = 162)	(N = 163)
กลุ่มปานกลาง	47.70	48.77	93.59	4.71	95.51
	(N = 152)	(N = 152)	(N = 152)	(N = 152)	(N = 151)
กลุ่มสูง	49.61	51.03	96.95	2.23	100.18
	(N = 154)	(N = 155)	(N = 154)	(N = 152)	(N = 154)
รวม	47.21	48.84	93.75	5.42	95.92
	(N = 471)	(N = 471)	(N = 468)	(N = 466)	(N = 468)

ตาราง 76 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรการรับรู้สัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านและการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวของเยาวชน 3 ด้าน จำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ในกลุ่มบิดามารดาอายุน้อย

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนก โดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส	ตัวแปรตาม				
	ATC	BTC	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-3.19**	-1.93	-2.72	4.38*	-3.23
กลุ่มต่ำกับสูง	-5.10***	-4.18***	-6.09*	6.86***	-7.90***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-1.91	-2.26	-3.36	2.48	-4.67

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 77 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของการรับรู้สัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านและการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวของเยาวชน 3 ด้าน จำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ในกลุ่มบิดามารดาอายุมาก

กลุ่มตัวแปรอิสระ จำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส	ตัวแปรตาม				
	ATC	BTC	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	44.88	48.52	93.11	3.39	91.16
	(N = 100)	(N = 100)	(N = 99)	(N = 100)	(N = 100)
กลุ่มปานกลาง	48.89	49.96	94.65	0.23	93.74
	(N = 143)	(N = 143)	(N = 143)	(N = 141)	(N = 143)
กลุ่มสูง	51.08	50.98	95.49	-4.19	96.70
	(N = 146)	(N = 146)	(N = 146)	(N = 144)	(N = 144)
รวม	48.68	49.97	94.57	-0.60	94.17
	(N = 389)	(N = 389)	(N = 388)	(N = 385)	(N = 387)

ตาราง 77 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรการรับรู้สัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านและการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวของเยาวชน 3 ด้าน จำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ในกลุ่มบิดามารดาอายุมาก

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนก โดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส	ตัวแปรตาม				
	ATC	BTC	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-4.01***	-1.44	-1.54	3.16	-2.59
กลุ่มต่ำกับสูง	-6.20***	-2.46*	-2.39	7.58***	-5.54*
กลุ่มปานกลางกับสูง	-2.19*	-1.02	-0.85	4.42*	-2.95

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 78 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของการรับรู้สัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านและการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวของเยาวชน 3 ด้าน จำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ในกลุ่มบิดามารดามีการศึกษาต่ำ

กลุ่มตัวแปรอิสระ จำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส	ตัวแปรตาม				
	ATC	BTC	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	43.86	47.37	90.83	9.05	91.13
	(N = 177)	(N = 177)	(N = 176)	(N = 175)	(N = 176)
กลุ่มปานกลาง	48.47	50.23	95.16	4.46	96.90
	(N = 158)	(N = 158)	(N = 158)	(N = 157)	(N = 158)
กลุ่มสูง	49.81	50.55	95.83	1.10	99.56
	(N = 189)	(N = 189)	(N = 189)	(N = 185)	(N = 187)
รวม	47.40	49.38	93.94	4.81	95.91
	(N = 524)	(N = 524)	(N = 523)	(N = 517)	(N = 521)

ตาราง 78 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรการรับรู้สัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านและการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวของเยาวชน 3 ด้าน จำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ในกลุ่มบิดามารดามีการศึกษาต่ำ

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนก โดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส	ตัวแปรตาม				
	ATC	BTC	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-4.60***	-2.86**	-4.33	4.59*	-5.77**
กลุ่มต่ำกับสูง	-5.95***	-3.18***	-5.00*	7.95***	-8.42***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-1.35	-0.32	-0.67	3.36	-2.66

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 79 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของการรับรู้สัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านและการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวของเยาวชน 3 ด้าน จำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ในกลุ่มบิดามารดามีการศึกษาสูง

กลุ่มตัวแปรอิสระ จำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส	ตัวแปรตาม				
	ATC	BTC	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	45.88	47.15	94.23	3.50	91.22
	(N = 116)	(N = 115)	(N = 113)	(N = 115)	(N = 115)
กลุ่มปานกลาง	48.14	48.20	92.88	0.44	92.71
	(N = 152)	(N = 152)	(N = 152)	(N = 152)	(N = 151)
กลุ่มสูง	51.33	51.44	97.24	-4.67	97.79
	(N = 149)	(N = 150)	(N = 149)	(N = 149)	(N = 148)
รวม	48.65	49.07	94.82	-0.54	94.11
	(N = 417)	(N = 417)	(N = 414)	(N = 416)	(N = 414)

ตาราง 79 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรการรับรู้สัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านและการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวของเยาวชน 3 ด้าน จำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ในกลุ่มบิดามารดามีการศึกษาสูง

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนก โดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส	ตัวแปรตาม				
	ATC	BTC	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-2.26	-1.05	1.36	3.06	-1.49
กลุ่มต่ำกับสูง	-5.45***	-4.29***	-3.01	8.17***	-6.57*
กลุ่มปานกลางกับสูง	-3.19**	-3.24**	-4.36	5.12*	-5.08*

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 80 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของการรับรู้สัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านและการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวของเยาวชน 3 ด้าน จำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ในกลุ่มที่มีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวต่ำ

กลุ่มตัวแปรอิสระ จำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส	ตัวแปรตาม				
	ATC	BTC	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	43.39	47.38	90.93	10.26	94.46
	(N = 98)	(N = 98)	(N = 97)	(N = 95)	(N = 96)
กลุ่มปานกลาง	46.33	48.37	92.78	5.48	97.34
	(N = 92)	(N = 92)	(N = 92)	(N = 92)	(N = 92)
กลุ่มสูง	49.43	51.10	96.82	3.47	99.73
	(N = 84)	(N = 84)	(N = 84)	(N = 81)	(N = 82)
รวม	46.23	48.85	93.37	6.57	97.04
	(N = 274)	(N = 274)	(N = 273)	(N = 268)	(N = 270)

ตาราง 80 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรการรับรู้สัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านและการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวของเยาวชน 3 ด้าน จำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ในกลุ่มที่มีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวต่ำ

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนก โดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส	ตัวแปรตาม				
	ATC	BTC	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-2.94	-0.99	-1.85	4.78	-2.88
กลุ่มต่ำกับสูง	-6.04***	-3.72*	-5.89	6.79*	-5.27
กลุ่มปานกลางกับสูง	-3.10	-2.73	-4.04	2.01	-2.39

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 81 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของการรับรู้สัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านและการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวของเยาวชน 3 ด้าน จำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ในกลุ่มที่มีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวสูง

กลุ่มตัวแปรอิสระ จำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส	ตัวแปรตาม				
	ATC	BTC	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	45.78	48.14	93.49	4.76	90.66
	(N = 143)	(N = 143)	(N = 142)	(N = 143)	(N = 143)
กลุ่มปานกลาง	49.04	49.57	95.44	0.68	94.76
	(N = 198)	(N = 198)	(N = 198)	(N = 197)	(N = 197)
กลุ่มสูง	50.92	51.08	96.28	-2.44	98.08
	(N = 188)	(N = 189)	(N = 189)	(N = 188)	(N = 188)
รวม	48.83	49.72	95.22	0.67	94.83
	(N = 529)	(N = 530)	(N = 529)	(N = 528)	(N = 528)

ตาราง 81 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรการรับรู้สัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านและการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวของเยาวชน 3 ด้าน จำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ในกลุ่มที่มีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวสูง

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนก โดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส	ตัวแปรตาม				
	ATC	BTC	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-3.26***	-1.43	-1.95	4.08	-4.10
กลุ่มต่ำกับสูง	-5.14***	-2.94**	-2.79	7.21***	-7.42***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-1.88	-1.51	-0.84	3.12	-3.32

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 82 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของการรับรู้สัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านและการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวของเยาวชน 3 ด้าน จำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ในกลุ่มครอบครัวเดี่ยว

กลุ่มตัวแปรอิสระ จำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส	ตัวแปรตาม				
	ATC	BTC	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	44.73	47.31	91.53	7.08	90.77
	(N = 268)	(N = 268)	(N = 265)	(N = 267)	(N = 267)
กลุ่มปานกลาง	48.40	49.27	94.19	2.76	94.43
	(N = 316)	(N = 316)	(N = 316)	(N = 315)	(N = 315)
กลุ่มสูง	50.61	51.08	96.25	-0.95	98.52
	(N = 314)	(N = 315)	(N = 315)	(N = 312)	(N = 313)
รวม	48.08	49.32	94.13	2.75	94.77
	(N = 898)	(N = 899)	(N = 896)	(N = 894)	(N = 895)

ตาราง 82 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรการรับรู้สัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านและการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวของเยาวชน 3 ด้าน จำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ในกลุ่มครอบครัวเดี่ยว

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนก โดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส	ตัวแปรตาม				
	ATC	BTC	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-3.67***	-1.96*	-2.66	4.32**	-3.65*
กลุ่มต่ำกับสูง	-5.88***	-3.77***	-4.72**	8.03***	-7.75***
กลุ่มปานกลางกับสูง	-2.21**	-1.82*	-2.06	3.71*	-4.10**

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 83 ก. แสดงค่าเฉลี่ยของการรับรู้สัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านและการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวของเยาวชน 3 ด้าน จำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ในกลุ่มครอบครัวขยาย

กลุ่มตัวแปรอิสระ จำแนกโดยความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส	ตัวแปรตาม				
	ATC	BTC	DT	EF	KJ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มต่ำ	45.08	48.94	95.32	5.13	93.69
	(N = 63)	(N = 62)	(N = 62)	(N = 61)	(N = 62)
กลุ่มปานกลาง	47.98	49.55	94.84	0.69	98.07
	(N = 56)	(N = 56)	(N = 56)	(N = 55)	(N = 56)
กลุ่มสูง	48.64	50.53	96.54	-0.60	98.90
	(N = 64)	(N = 64)	(N = 63)	(N = 62)	(N = 62)
รวม	47.21	49.69	95.60	1.76	96.85
	(N = 183)	(N = 182)	(N = 181)	(N = 178)	(N = 180)

ตาราง 83 ข. แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรการรับรู้สัมพันธภาพในครอบครัว 2 ด้านและการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัวของเยาวชน 3 ด้าน จำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ในกลุ่มครอบครัวขยาย

กลุ่มเปรียบเทียบจำแนก โดยตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส	ตัวแปรตาม				
	ATC	BTC	DT	EF	KJ
	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง	ผลต่าง
กลุ่มต่ำกับปานกลาง	-2.90	-0.62	0.48	4.43	-4.37
กลุ่มต่ำกับสูง	-3.56	-1.60	-1.22	5.72	-5.20
กลุ่มปานกลางกับสูง	-0.66	-0.98	-1.70	1.29	-0.83

* P < .05 , ** P < .01 , *** P < .001

ตาราง 84 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการปรับตัวระหว่างคู่สมรส พิจารณาตามการรับรู้ความแตกต่างของสถานภาพทางเศรษฐกิจระหว่างคู่สมรส ระดับการศึกษา และการรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว

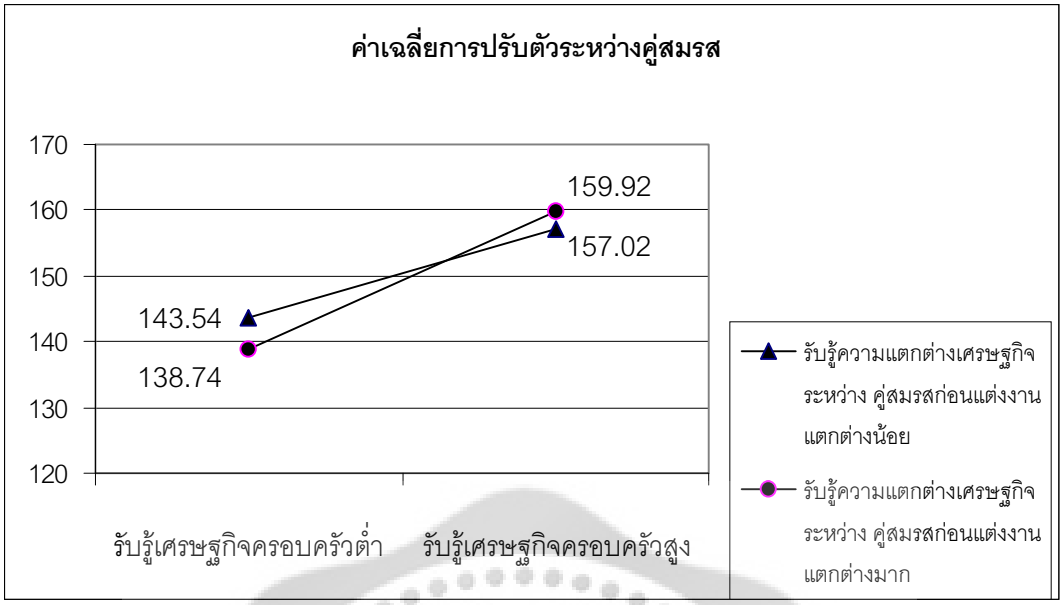
กลุ่ม	จำนวนคน	การรับรู้ความแตกต่างของสถานภาพทางเศรษฐกิจระหว่างคู่สมรส (ก)	ระดับการศึกษา (ข)	การรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว (ค)	กXข	ก Xค	ขXค	ก XขXค
กลุ่มรวม	640	<1	3.09	58.52***	<1	4.46*	<1	<1

* ค่านัยสำคัญที่ระดับ .05 , *** ที่ระดับ .001

ตาราง 85 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการปรับตัวระหว่างคู่สมรส พิจารณาตามการรับรู้ความแตกต่างของสถานภาพทางเศรษฐกิจระหว่างคู่สมรส และการรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว ในกลุ่มรวม

กลุ่ม							
รับรู้ความแตกต่างของสถานภาพทางเศรษฐกิจระหว่างคู่สมรส	รับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	11 143.54	12 157.02	22 159.92
มาก	ต่ำ	21	141	138.74	4.80*	18.28**	21.18**
น้อย	ต่ำ	11	160	143.54	-	13.48**	16.38**
น้อย	สูง	12	194	157.02		-	2.90
มาก	สูง	22	145	159.92			-

* ค่านัยสำคัญที่ระดับ .05 , ** ที่ระดับ .01 , *** ที่ระดับ .001

ภาพ 1 แสดงค่าเฉลี่ยของคะแนนการปรับตัวระหว่างคู่สมรสที่เป็นผลของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความแตกต่างของสถานภาพทางเศรษฐกิจระหว่างคู่สมรสและการรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว

ตาราง 86 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดาพิจารณาตามเพศเยาวชน ผลการเรียน และระดับเศรษฐกิจของครอบครัว

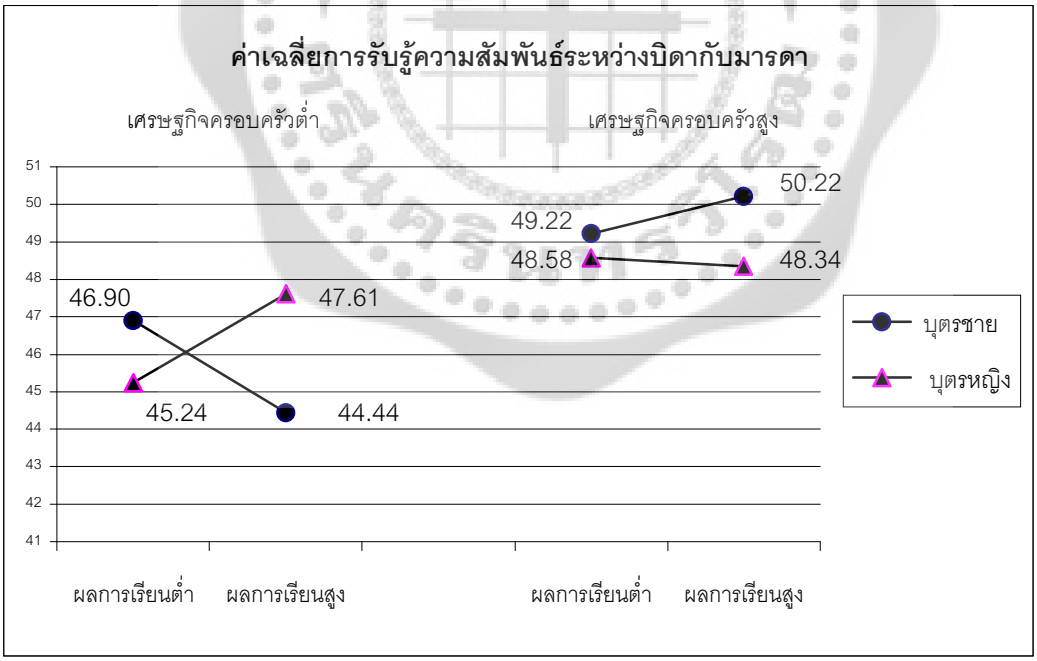
กลุ่ม	จำนวนคน	เพศเยาวชน (ก)	ผลการเรียน (ข)	ระดับเศรษฐกิจครอบครัว (ค)	กXข	ก Xค	ขXค	ก XขXค
กลุ่มรวม	678	<1	<1	18.27***	1.59	1.98	<1	4.54*

* ค่านัยสำคัญที่ระดับ .05 , *** ที่ระดับ .001

ตาราง 87 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา พิจารณาตามเพศเยาวชน ผลการเรียน และระดับเศรษฐกิจของครอบครัว ในกลุ่มรวม

กลุ่ม												
เพศเยาวชน	ผลการเรียน	เศรษฐกิจของครอบครัว	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	211 45.24	111 46.90	221 47.61	222 48.34	212 48.58	112 49.22	122 50.22
ชาย	สูง	ต่ำ	121	63	44.44	.80	2.46*	3.17**	3.90**	4.14**	4.78**	5.78**
หญิง	ต่ำ	ต่ำ	211	34	45.24	-	1.66	2.37	3.10**	3.34**	3.98**	4.98**
ชาย	ต่ำ	ต่ำ	111	61	46.90		-	.71	1.44	1.68	2.32**	3.32**
หญิง	สูง	ต่ำ	221	74	47.61			-	.73	.97	1.61	2.61**
หญิง	สูง	สูง	222	122	48.34				-	.24	.88	1.88*
หญิง	ต่ำ	สูง	212	62	48.58					-	.64	1.64
ชาย	ต่ำ	สูง	112	171	49.22						-	1.0
ชาย	สูง	สูง	122	91	50.22							-

* ค่านัยสำคัญที่ระดับ .05 , ** ที่ระดับ .01

ภาพ 2 แสดงค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา ที่เป็นผลของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศเยาวชน ผลการเรียน และระดับเศรษฐกิจของครอบครัว

ตาราง 88 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา (เยาวชนรายงาน) พิจารณาตามเพศเยาวชน ผลการเรียน และระดับเศรษฐกิจของครอบครัว

กลุ่ม	จำนวนคน	เพศเยาวชน (ก)	ผลการเรียน (ข)	ระดับเศรษฐกิจครอบครัว (ค)	กXข	ก Xค	ขXค	ก XขXค
กลุ่มรวม	679	<1	6.54*	1.26	<1	2.93	<1	1.35

* ค่านัยสำคัญที่ระดับ .05

ตาราง 89 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน (เยาวชนรายงาน) พิจารณาตามเพศเยาวชน ผลการเรียน และระดับเศรษฐกิจของครอบครัว

กลุ่ม	จำนวนคน	เพศเยาวชน (ก)	ผลการเรียน (ข)	ระดับเศรษฐกิจครอบครัว (ค)	กXข	ก Xค	ขXค	ก XขXค
กลุ่มรวม	677	<1	18.26***	1.40	<1	2.72	1.11	<1

*** ค่านัยสำคัญที่ระดับ .001

ตาราง 90 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล (เยาวชนรายงาน) พิจารณาตามเพศเยาวชน ผลการเรียน และระดับเศรษฐกิจของครอบครัว

กลุ่ม	จำนวนคน	เพศเยาวชน (ก)	ผลการเรียน (ข)	ระดับเศรษฐกิจครอบครัว (ค)	กXข	ก Xค	ขXค	ก XขXค
กลุ่มรวม	678	1.52	10.32***	3.55	<1	1.77	<1	<1

*** ค่านัยสำคัญที่ระดับ .001

ตาราง 91 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนทัศนคติต่อบิดา พิจารณาตามเพศเยาวชน ผลการเรียน และระดับเศรษฐกิจของครอบครัว

กลุ่ม	จำนวนคน	เพศเยาวชน (ก)	ผลการเรียน (ข)	ระดับเศรษฐกิจครอบครัว (ค)	กXข	ก Xค	ขXค	ก XขXค
กลุ่มรวม	675	1.69	5.98*	<1	<1	2.41	<1	<1

* ค่านัยสำคัญที่ระดับ .05

ตาราง 92 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนทัศนคติต่อมารดา พิจารณาตามเพศเยาวชน ผลการเรียน และระดับเศรษฐกิจของครอบครัว

กลุ่ม	จำนวนคน	เพศเยาวชน (ก)	ผลการเรียน (ข)	ระดับเศรษฐกิจครอบครัว (ค)	กXข	ก Xค	ขXค	ก XขXค
กลุ่มรวม	679	<1	22.84***	1.31	<1	1.38	<1	<1

*** ค่านัยสำคัญที่ระดับ .001

ตาราง 93 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา พิจารณาตามอายุเยาวชน สถานภาพบิดามารดา และเพศเยาวชน

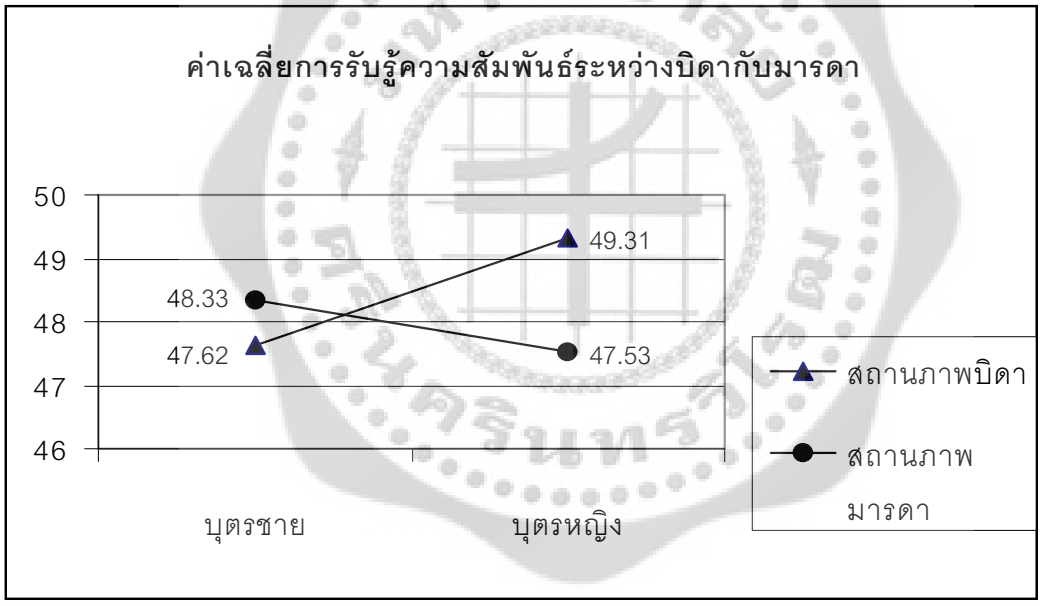
กลุ่ม	จำนวนคน	อายุเยาวชน (ก)	สถานภาพบิดามารดา (ข)	เพศเยาวชน (ค)	กXข	ก Xค	ขXค	ก XขXค
กลุ่มรวม	849	5.56*	<1	<1	<1	<1	3.98*	1.74

* ค่านัยสำคัญที่ระดับ .05

ตาราง 94 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา พิจารณาตามสถานภาพบิดามารดาและเพศเยาวชน ในกลุ่มรวม

กลุ่ม		รหัส	จำนวน	ค่า	11	21	12
สถานภาพบิดามารดา	เพศเยาวชน		คน	เฉลี่ย	47.62	48.33	49.31
มารดา	หญิง	22	283	47.53	.09	.80	1.78**
บิดา	ชาย	11	139	47.62	-	.71	1.69*
มารดา	ชาย	21	316	48.33		-	.98
บิดา	หญิง	12	111	49.31			-

* ค่านัยสำคัญที่ระดับ .05 , ** ที่ระดับ .01

ภาพ 3 แสดงค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา ที่เป็นผลของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพบิดามารดาและเพศเยาวชน

ตาราง 95 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดา (เยาวชนรายงาน) พิจารณาตามอายุเยาวชน สถานภาพบิดามารดา และเพศเยาวชน

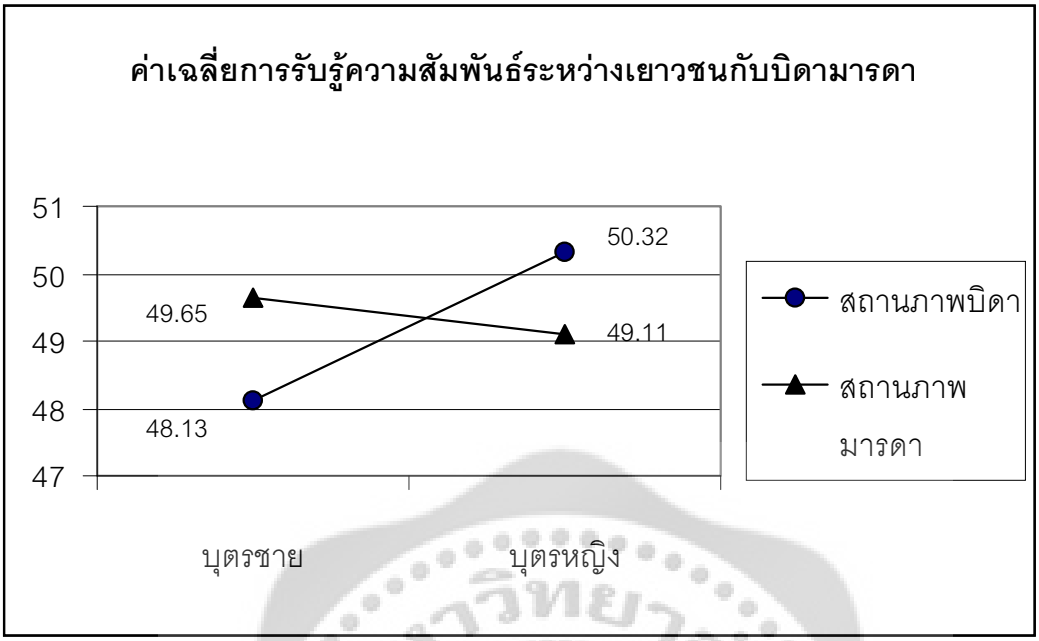
กลุ่ม	จำนวน คน	อายุ เยาวชน (ก)	สถานภาพ บิดามารดา (ข)	เพศ เยาวชน (ค)	กXข	ก Xค	ขXค	ก XขXค
กลุ่มรวม	849	1.85	<1	<1	<1	1.99	6.30*	<1

* ค่านัยสำคัญที่ระดับ .05

ตาราง 96 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา (เยาวชนรายงาน) พิจารณาตามสถานภาพบิดามารดาและเพศเยาวชน ในกลุ่มรวม

กลุ่ม							
สถานภาพ บิดามารดา	เพศเยาวชน	รหัส	จำนวน คน	ค่า เฉลี่ย	22 49.11	21 49.65	12 50.32
บิดา	ชาย	11	139	48.13	.98	1.52*	2.19**
มารดา	หญิง	22	283	49.11	-	.54	1.21
มารดา	ชาย	21	316	49.65		-	.67
บิดา	หญิง	12	111	50.32			-

* ค่านัยสำคัญที่ระดับ .05 , ** ที่ระดับ .01

ภาพ 4 แสดงค่าเฉลี่ยของคะแนนความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา (เยาวชนรายงาน) ที่เป็นผลของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพบิดามารดาและเพศเยาวชน

ตาราง 97 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน (เยาวชนรายงาน) พิจารณาตามอายุเยาวชน สถานภาพบิดามารดา และเพศเยาวชน

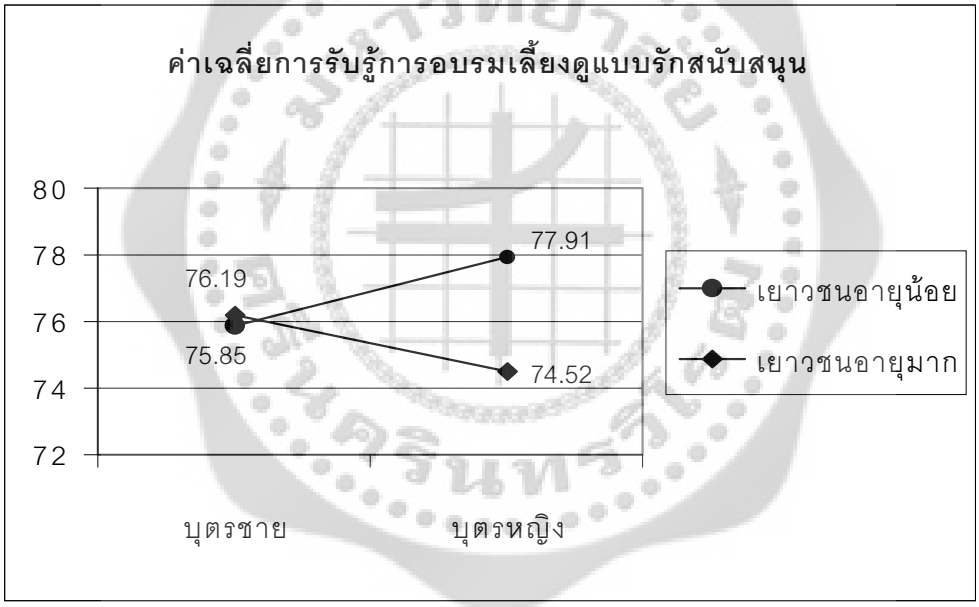
กลุ่ม	จำนวนคน	อายุเยาวชน (ก)	สถานภาพบิดามารดา (ข)	เพศเยาวชน (ค)	กXข	ก Xค	ขXค	ก XขXค
กลุ่มรวม	848	2.53	3.81*	1.22	<1	5.46*	5.08*	<1

* ค่านัยสำคัญที่ระดับ .05

ตาราง 98 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน (เยาวชนรายงาน) พิจารณาตามอายุเยาวชนและเพศเยาวชน ในกลุ่มรวม

กลุ่ม		รหัส	จำนวน	ค่า	11	21	12
อายุเยาวชน	เพศเยาวชน		คน	เฉลี่ย	75.85	76.19	77.91
มาก	หญิง	22	163	74.52	1.33	1.67	3.39**
น้อย	ชาย	11	218	75.85	-	.34	2.06**
มาก	ชาย	21	237	76.19		-	1.72*
น้อย	หญิง	12	230	77.91			-

* ค่านัยสำคัญที่ระดับ .05 , ** ที่ระดับ .01

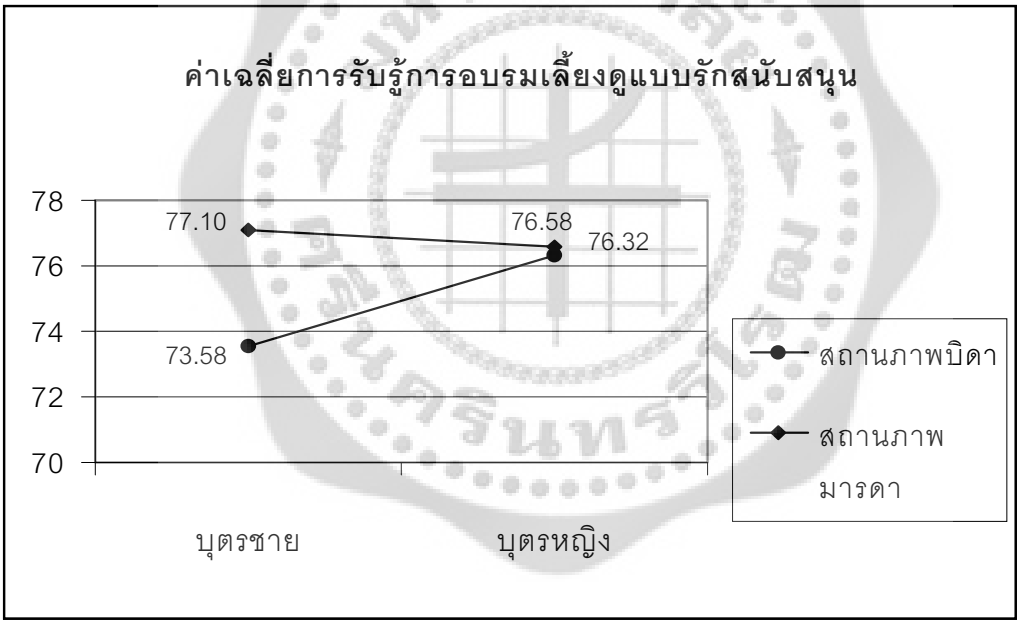

ภาพ 5 แสดงค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน (เยาวชนรายงาน) ที่เป็นผลของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างอายุเยาวชนกับเพศเยาวชน

ตาราง 99 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน (เยาวชนรายงาน) พิจารณาตามสถานภาพบิดามารดาและเพศเยาวชน ในกลุ่มรวม

กลุ่ม							
สถานภาพบิดามารดา	เพศเยาวชน	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	12 76.32	22 76.58	21 77.10
บิดา	ชาย	11	139	73.58	2.74**	3.00**	3.52**
บิดา	หญิง	12	111	76.32	-	.26	.78
มารดา	หญิง	22	282	76.58		-	.52
มารดา	ชาย	21	316	77.10			-

* ค่านัยสำคัญที่ระดับ .05 , ** ที่ระดับ .01

ภาพ 6 แสดงค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน (เยาวชนรายงาน) ที่เป็นผลของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพบิดามารดากับเพศเยาวชน

ตาราง 100 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล (เยาวชนรายงาน) พิจารณาตามอายุเยาวชน สถานภาพบิดามารดา และเพศเยาวชน

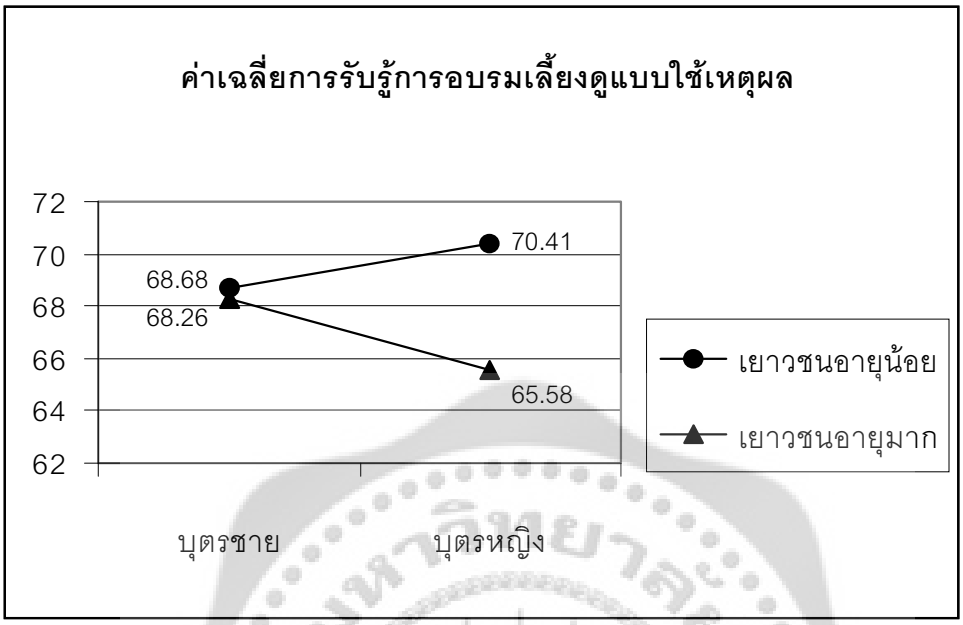
กลุ่ม	จำนวนคน	อายุเยาวชน (ก)	สถานภาพบิดามารดา (ข)	เพศเยาวชน (ค)	กXข	ก Xค	ขXค	ก XขXค
กลุ่มรวม	846	9.50**	<1	<1	<1	6.03*	3.85*	<1

* ค่านัยสำคัญที่ระดับ .05 , ** ที่ระดับ .01

ตาราง 101 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล (เยาวชนรายงาน) พิจารณาตามอายุเยาวชนและเพศเยาวชน ในกลุ่มรวม

กลุ่ม		รหัส	จำนวน	ค่า	21	11	12
อายุเยาวชน	เพศเยาวชน		คน	เฉลี่ย	68.26	68.68	70.41
มาก	หญิง	22	163	65.58	2.68**	3.10**	4.83**
มาก	ชาย	21	236	68.26	-	.42	2.15**
น้อย	ชาย	11	217	68.68		-	1.73*
น้อย	หญิง	12	230	70.41			-

* ค่านัยสำคัญที่ระดับ .05 , ** ที่ระดับ .01

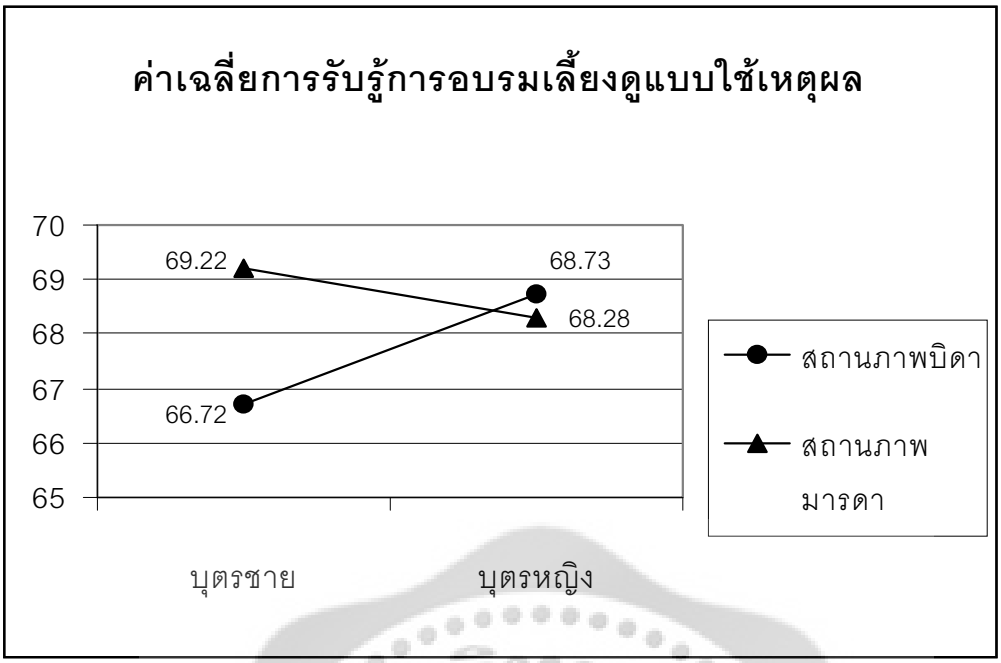

ภาพ 7 แสดงค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล (เยาวชนรายงาน) ที่เป็นผลของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างอายุเยาวชนกับเพศเยาวชน

ตาราง 102 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล (เยาวชนรายงาน) พิจารณาตามสถานภาพบิดามารดาและเพศเยาวชน ในกลุ่มรวม

กลุ่ม							
สถานภาพบิดามารดา	**เพศเยาวชน**	**รหัส**	**จำนวนคน**	**ค่าเฉลี่ย**	22 68.28	12 68.73	21 69.22
บิดา	ชาย	11	138	66.72	1.56	2.01	2.50**
มารดา	หญิง	22	282	68.28	-	.45	.94
บิดา	หญิง	12	111	68.73		-	.49
มารดา	ชาย	21	315	69.22			-

** ค่านัยสำคัญที่ระดับ .01

ภาพ 8 แสดงค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล (เยาวชนรายงาน) ที่เป็นผลของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพบิดามารดากับเพศเยาวชน

ตาราง 103 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนทัศนคติต่อบิดา พิจารณาตามอายุเยาวชน สถานภาพบิดามารดา และเพศเยาวชน

กลุ่ม	จำนวนคน	อายุเยาวชน (ก)	สถานภาพบิดามารดา (ข)	เพศเยาวชน (ค)	กXข	ก Xค	ขXค	ก XขXค
กลุ่มรวม	844	42.88***	1.96	1.37	<1	<1	2.97	1.29

*** ค่านัยสำคัญที่ระดับ .001

ตาราง 104 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนทัศนคติต่อมารดา พิจารณาตามอายุเยาวชน สถานภาพบิดามารดา และเพศเยาวชน

กลุ่ม	จำนวนคน	อายุเยาวชน (ก)	สถานภาพบิดามารดา (ข)	เพศเยาวชน (ค)	กXข	ก Xค	ขXค	ก XขXค
กลุ่มรวม	849	60.13***	1.84	1.43	<1	2.71	2.58	<1

*** ค่านัยสำคัญที่ระดับ .001

ตาราง 105 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา พิจารณาตามเพศเยาวชน การศึกษาของบิดามารดา และระดับเศรษฐกิจของครอบครัว

กลุ่ม	จำนวนคน	เพศเยาวชน (ก)	การศึกษาบิดามารดา (ข)	ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว (ค)	กXข	ก Xค	ขXค	ก XขXค
กลุ่มรวม	702	<1	<1	7.51**	2.51	<1	<1	2.52

** ค่านัยสำคัญที่ระดับ .01

ตาราง 106 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา (เยาวชนรายงาน) พิจารณาตามเพศเยาวชน การศึกษาของบิดามารดา และระดับเศรษฐกิจของครอบครัว

กลุ่ม	จำนวนคน	เพศเยาวชน (ก)	การศึกษาบิดามารดา (ข)	ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว (ค)	กXข	ก Xค	ขXค	ก XขXค
กลุ่มรวม	703	<1	1.32	1.19	<1	<1	<1	<1

ตาราง 107 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน (เยาวชนรายงาน) พิจารณาตามเพศเยาวชน การศึกษาของบิดามารดา และระดับเศรษฐกิจของครอบครัว

กลุ่ม	จำนวนคน	เพศเยาวชน (ก)	การศึกษาบิดามารดา (ข)	ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว (ค)	กXข	ก Xค	ขXค	ก XขXค
กลุ่มรวม	701	<1	<1	1.28	<1	<1	<1	<1

ตาราง 108 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล (เยาวชนรายงาน) พิจารณาตามเพศเยาวชน การศึกษาของบิดามารดา และระดับเศรษฐกิจของครอบครัว

กลุ่ม	จำนวนคน	เพศเยาวชน (ก)	การศึกษาบิดามารดา (ข)	ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว (ค)	กXข	ก Xค	ขXค	ก XขXค
กลุ่มรวม	702	<1	<1	1.61	<1	1.39	<1	<1

ตาราง 109 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนทัศนคติต่อบิดา พิจารณาตามเพศเยาวชน การศึกษาของบิดามารดา และระดับเศรษฐกิจของครอบครัว

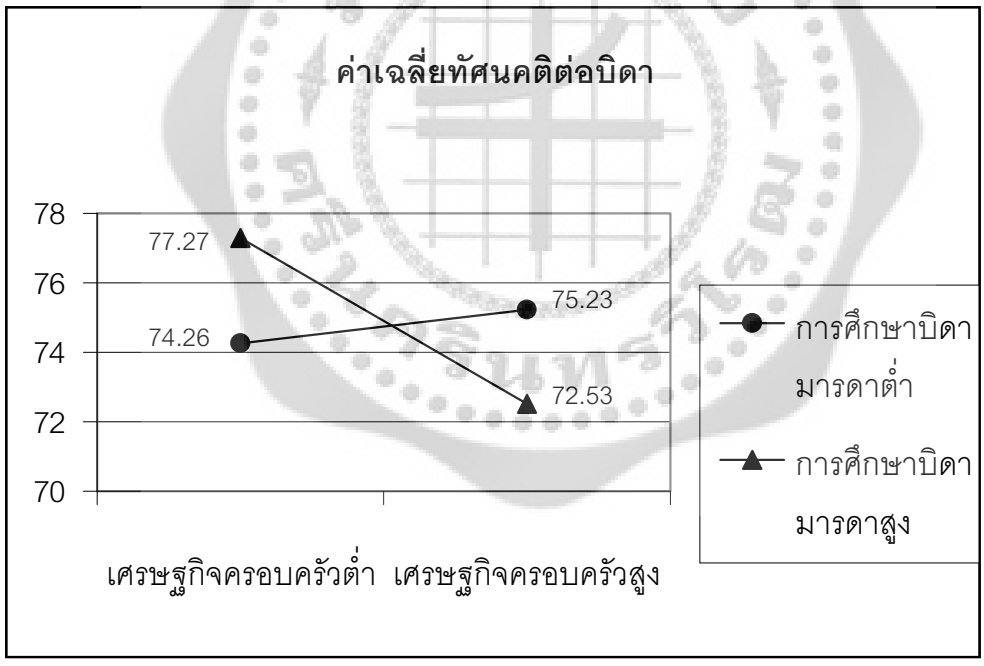
กลุ่ม	จำนวนคน	เพศเยาวชน (ก)	การศึกษาบิดามารดา (ข)	ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว (ค)	กXข	ก Xค	ขXค	ก XขXค
กลุ่มรวม	698	1.85	<1	2.90	<1	1.11	6.00*	<1

* ค่านัยสำคัญที่ระดับ .05

ตาราง 110 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติต่อบิดา พิจารณาตามระดับการศึกษาของบิดามารดาและระดับเศรษฐกิจของครอบครัว ในกลุ่มรวม

กลุ่ม		รหัส	จำนวน	ค่า	11	12	21
การศึกษาของบิดามารดา	เศรษฐกิจของครอบครัว		คน	เฉลี่ย	74.26	75.23	77.27
สูง	สูง	22	278	72.53	1.73*	2.70**	4.74**
ต่ำ	ต่ำ	11	192	74.26	-	.97	3.01
ต่ำ	สูง	12	184	75.23		-	2.04
สูง	ต่ำ	21	44	77.27			-

* ค่านัยสำคัญที่ระดับ .05 , ** ที่ระดับ .01

ภาพ 9 แสดงค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติต่อบิดา ที่เป็นผลของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาของบิดามารดากับระดับเศรษฐกิจของครอบครัว

ตาราง 111 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนทัศนคติต่อมารดา พิจารณาตามเพศเยาวชน การศึกษาของบิดามารดา และระดับเศรษฐกิจของครอบครัว

กลุ่ม	จำนวน คน	เพศ เยาวชน (ก)	การศึกษา บิดา มารดา (ข)	ระดับ เศรษฐกิจของ ครอบครัว (ค)	กXข	ก Xค	ขXค	ก XขXค
กลุ่มรวม	703	<1	3.22	<1	<1	<1	<1	<1

ตาราง 112 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการประเมินปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา พิจารณาตามอายุเยาวชน สถานภาพบิดามารดา และเพศเยาวชน

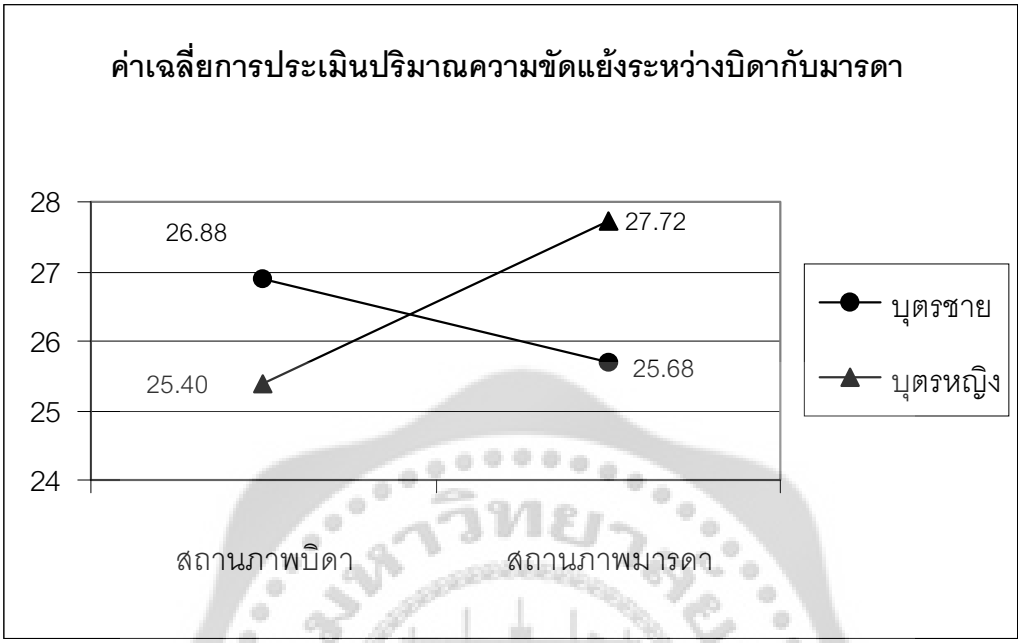
กลุ่ม	จำนวน คน	อายุ เยาวชน (ก)	สถานภาพ บิดามารดา (ข)	เพศ เยาวชน (ค)	กXข	ก Xค	ขXค	ก XขXค
กลุ่มรวม	846	<1	<1	<1	3.73	1.53	4.92*	2.84

* ค่านัยสำคัญที่ระดับ .05

ตาราง 113 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการประเมินปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา พิจารณาตามสถานภาพบิดามารดา และเพศเยาวชน ในกลุ่มรวม

กลุ่ม		รหัส	จำนวน	ค่า	21	11	22
สถานภาพ บิดามารดา	เพศ เยาวชน		คน	เฉลี่ย	25.68	26.88	27.72
บิดา	หญิง	12	111	25.40	.28	1.48	2.32**
มารดา	ชาย	21	315	25.68	-	1.20	2.04**
บิดา	ชาย	11	138	26.88		-	.84
มารดา	หญิง	22	282	27.72			-

** ค่านัยสำคัญที่ระดับ .01

ภาพ 10 แสดงค่าเฉลี่ยของคะแนนการประเมินปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา ที่เป็นผลของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพบิดามารดากับเพศเยาวชน

ตาราง 114 ปริมาณการทำนาย ลำดับความสำคัญของตัวแปรที่ทำนายและค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐานของปริมาณการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา (บุตรรายงาน) โดยใช้กลุ่มตัวแปรการรับรู้การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว 6 ด้าน เป็นตัวทำนายในกลุ่มตัวอย่างรวมและกลุ่มย่อย 22 กลุ่ม

กลุ่มประเภท	จำนวนคน	%ทำนาย	ตัวทำนายสำคัญ	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (β)
กลุ่มรวม	1,059	55.40	3 , 6 , 1 , 5 , 4	-.44*** , .31*** , .26*** , -.20*** , .09***
เยาวชนชาย	579	52.70	3 , 6 , 1 , 5 , 4	-.44*** , .25*** , .27*** , -.20*** , .08*
เยาวชนหญิง	480	59.70	3 , 6 , 1 , 5 , 4	-.46*** , .36*** , .26*** , -.23*** , .09*
เยาวชนอายุน้อย	440	61.80	3 , 6 , 2 , 5 , 1	-.39*** , .36*** , .10 , -.25*** , .21***
เยาวชนอายุมาก	388	55.30	3 , 6 , 1	-.54*** , .24*** , .09*
เรียนชั้นประถมปลายและมัธยมศึกษาปีที่ 1	704	58.40	3 , 6 , 1 , 5	-.39*** , .34*** , .26*** , -.20***
เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4	355	54.50	3 , 6	-.57*** , .30***
ผลการเรียนต่ำ	431	49.60	3 , 1 , 4 , 6 , 5	-.43*** , .31*** , .13*** , .15** , -.15**
ผลการเรียนสูง	458	62.70	3 , 6 , 1 , 5 , 2	-.42*** , .42*** , .14** , -.16*** , .10*
การรับรู้การสนับสนุนทางสังคมของเยาวชนต่ำ	385	55.10	3 , 6 , 4 , 1 , 5	-.43*** , .31*** , .09* , .22*** , -.22***
การรับรู้การสนับสนุนทางสังคมของเยาวชนสูง	442	57.10	3 , 6 , 1 , 5 , 4	-.47*** , .30*** , .25*** , -.16** , .09*
บิดา	320	58.40	3 , 6 , 1 , 5	-.56*** , .23*** , .23*** , -.15*
มารดา	738	55.00	3 , 6 , 1 , 5 , 4 , 2	-.40*** , .35*** , .23*** , -.25*** , .10*** , .09*
บิดามารดาอายุน้อย	457	56.10	3 , 6 , 1 , 5	-.40*** , .29*** , .34*** , -.22***
บิดามารดาอายุมาก	380	58.80	3 , 6 , 1 , 5 , 4	-.51*** , .29*** , .20*** , -.15** , .09*
บิดามารดาการศึกษาต่ำ	509	56.90	3 , 6 , 1 , 5 , 2	-.41*** , .37*** , .23*** , -.28*** , .11*
บิดามารดาการศึกษาสูง	409	58.30	3 , 6 , 1 , 5	-.55*** , .23*** , .23*** , -.16**
ระดับเศรษฐกิจของครอบครัวต่ำ	263	52.10	3 , 6 , 2 , 5	-.41*** , .36*** , .21*** , -.19**
ระดับเศรษฐกิจของครอบครัวสูง	521	55.30	3 , 6 , 1 , 5 , 4	-.48*** , .26*** , .24*** , -.16** , .08*
ครอบครัวเดี่ยว	884	56.70	3 , 6 , 1 , 5 , 4	-.48*** , .29*** , .22*** , -.19*** , .06*
ครอบครัวขยาย	173	58.10	6 , 3 , 1 , 5 , 4	.42*** , -.25*** , .50*** , -.37*** , .15*
ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสต่ำ	321	59.80	3 , 6 , 4 , 5 , 1	-.51*** , .37*** , .11** , -.22*** , .18***
ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสสูง	459	53.60	3 , 6 , 1 , 5 , 4	-.39*** , .32*** , .26*** , -.19*** , .11**

* ค่านัยสำคัญที่ระดับ .05 , ** ที่ระดับ .01 , *** ที่ระดับ .001

1 = การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน (เยาวชนรายงาน) 2 = การรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล (เยาวชนรายงาน) 3 = การประเมินปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา (เยาวชนรายงาน)

4 = ความสามารถจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา(เยาวชนรายงาน) 5 = ทัศนคติต่อมารดา 6 = ทัศนคติต่อบิดา

ภาคผนวก ก.

ตอน 1. **รายชื่อโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา**

ตอน 2. **แบบวัดที่ใช้ในการวิจัย**

- ชุด 1 : แบบวัดสามีภรรยา
- ชุด 2 : แบบวัดบิดามารดา
- ชุด 3 : แบบวัดเยาวชน

ตอน 1 รายชื่อโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่ได้รับการสุ่มเลือก

โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร 11 โรงเรียน

1. โรงเรียนวัดดวงแข
2. โรงเรียนวัดสิตาราม
3. โรงเรียนบางจาก
4. โรงเรียนสวัสดีวิทยา
5. โรงเรียนสุเหร่าดอนสะแก
6. โรงเรียนวัดศรีบุญเรือง
7. โรงเรียนวัดบางเตย
8. โรงเรียนวัดบางประกอก
9. โรงเรียนวัดลาดปลาเค้า
10. โรงเรียนวัดเสมียนนารี
11. โรงเรียนปลูกจิต

โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร 8 โรงเรียน

1. โรงเรียนวัดราชบพิธ
2. โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย
3. โรงเรียนมักกะสันพิทยาคม
4. โรงเรียนลาดปลาเค้าพิทยาคม
5. โรงเรียนสารวิทยา
6. โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี
7. โรงเรียนบางปะกอกวิทยา
8. โรงเรียนบวรมงคล

ตอน 2. แบบวัดที่ใช้ในการวิจัย

ชุด 1 : แบบวัดสามีภรรยา

หน้า

1) แบบวัดการปรับตัวระหว่างคู่สมรส (ชุดฉันกับภรรยา)..... 2
2) แบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส (ชุดภรรยาของฉัน)..... 7
3) แบบวัดเอกลักษณ์แห่งตน (ชุดความเข้าใจตนเอง)..... 9
4) แบบวัดการปฏิบัติทางพุทธศาสนา (ชุดวิถีชีวิตของคนไทย ข้อ 1 – 10)..... 11
5) แบบวัดวิถีชีวิตแบบพุทธ (ชุดวิถีชีวิตของคนไทย ข้อ 11 – 20)..... 12
6) แบบวัดการรับรู้การปฏิบัติทางพุทธศาสนาของคู่สมรส (ชุดการปฏิบัติของคนไทย)..... 15
7) แบบวัดทัศนคติต่อคู่สมรส (ชุดคู่ชีวิตของฉัน)..... 17
8) แบบวัดค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของผู้ตอบ (ชุดสิ่งสำคัญในชีวิตครอบครัว ตอน 1 ข้อ 1 – 11)..... 19
9) แบบวัดการรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส (ชุดสิ่งสำคัญในชีวิตครอบครัว ตอน 2 ข้อ 1 – 11)..... 20
10) แบบวัดการสื่อสารระหว่างคู่สมรส (ชุดการปฏิบัติต่อกันระหว่างคู่สมรส)..... 22
11) แบบวัดจิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน (ชุดความชิดใกล้)..... 24
12) แบบวัดวิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก (ชุดวิธีปฏิบัติต่อกันในเหตุการณ์ขัดแย้ง ข้อ 1 – 22)..... 27
13) แบบวัดวิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ (ชุดวิธีปฏิบัติต่อกันในเหตุการณ์ขัดแย้ง ข้อ 23 – 30)..... 29
14) แบบวัดความเครียดในการทำงาน (ชุดความรู้สึกต่อสภาพการทำงาน)..... 31
15) แบบวัดสุขภาพกาย (ชุดสุขภาพ ตอน 1 ข้อ 1 – 10)..... 33
16) แบบวัดสุขภาพจิต (ชุดสุขภาพ ตอน 2 ข้อ 1 – 15)..... 34
17) แบบวัดการรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว (ชุดการเงินในครอบครัว ตอน 1 ข้อ 1 – 10)..... 36
18) แบบวัดการรับรู้ความแตกต่างของสภาพทางเศรษฐกิจระหว่างคู่สมรส (ชุดการเงินในครอบครัว ตอน 2 ข้อ 1 – 2)..... 37
19) แบบวัดการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลภายนอกครอบครัว (ชุดที่พึ่งนอกครอบครัว)..... 38
20) แบบวัดความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัย (ชุดบ้านของฉัน)..... 40

ชุด 2 : แบบวัดบิดามารดา

หน้า

1) แบบวัดการปรับตัวระหว่างคู่สมรส (ชุดฉันกับสามี)..... 3
2) แบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส (ชุดสามีของฉัน)..... 9
3) แบบวัดความเครียดในการทำงาน (ชุดความรู้สึกต่อสภาพการทำงาน)..... 11
4) แบบวัดการรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว (ชุดการเงินในครอบครัว)..... 13
5) แบบวัดสุขภาพกาย (ชุดสุขภาพ ตอน 1 ข้อ 1 – 10)..... . 15
6) แบบวัดสุขภาพจิต (ชุดสุขภาพ ตอน 2 ข้อ 1 – 15)..... 16
7) แบบวัดทัศนคติต่อบุตร (ชุดการปฏิบัติต่อบุตร ตอน 1 ข้อ 1 – 10)..... . 18
8) แบบวัดความใกล้ชิดบุตร (ชุดการปฏิบัติต่อบุตร ตอน 2 ข้อ 1 – 12)..... . 19

ชุด 3 : แบบวัดเยาวชน

หน้า

1) แบบวัดการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา (ชุด 1 ตอน 1 ผู้ปกครองของนักเรียน)..... 4
2) แบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา (ชุด 1 ตอน 2 นักเรียนกับผู้ปกครอง)..... 6
3) แบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับพี่น้อง (ชุด 1 ตอน 3 นักเรียนกับพี่น้อง)..... 8
4) แบบวัดการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน (ชุด 2 เยาวชนกับประสบการณ์ทางบ้าน ข้อ 1 – 15)..... 10
5) แบบวัดการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล (ชุด 2 เยาวชนกับประสบการณ์ทางบ้าน ข้อ 16 –30)..... 12
6) แบบวัดการประเมินปริมาณความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา (ชุด 3 ตอน 1 เหตุการณ์ในบ้าน)..... 14
7) แบบวัดความสามารถจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดา (ชุด 3 ตอน 2 เหตุการณ์ในบ้าน)..... 16
8) แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต (ชุด 4 ฉันในปัจจุบันและอนาคต) 19
9) แบบวัดความเชื่ออำนาจภายในตน (ชุด 5 สิ่งที่มักจะเกิดกับฉัน)..... 22
10) แบบวัดสุขภาพจิต (ชุด 6 ความรู้สึกเกี่ยวกับตนเอง)..... 25
11) แบบวัดทัศนคติต่อมารดา (ชุด 7 ตอน 1 ความรู้สึกเกี่ยวกับแม่)..... 28
12) แบบวัดทัศนคติต่อบิดา (ชุด 7 ตอน 2 ความรู้สึกเกี่ยวกับพ่อ)..... 30
13) แบบวัดการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม (ชุด 8 ตอน 1 เยาวชนกับเพื่อน ๆ)..... 32
14) แบบวัดพฤติกรรมก้าวร้าว (ชุด 8 ตอน 2 การปฏิบัติต่อผู้อื่น)..... 34
15) แบบวัดพัฒนาการทางจิตสังคม (ชุด 9 ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง)..... 36
16) แบบวัดเอกลักษณ์แห่งตน (ชุด 10 ความเข้าใจตนเอง)..... 38
17) แบบวัดการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลภายนอกครอบครัว (ชุด 11 ที่พึ่งนอกบ้าน)..... 40

ภาคผนวก ข.

ตอน 1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยละเอียด งานวิจัย 1 (หน้า 10 – 22)

ตอน 2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยละเอียด งานวิจัย 2 (หน้า 23 - 132)

ตอน 1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยละเอียด งานวิจัย 1

ตาราง 1 ค่าสถิติพื้นฐานของลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพ

ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง	สถานภาพ			
	สามี		ภรรยา	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
<u>อายุผู้ตอบ</u>				
21 – 35 ปี	189	54.6	315	51.1
36 - 49 ปี	172	45.4	286	48.9
รวม	361	100	601	100
	X = 35.17 , S.D. = 6.00		X = 35.00 , S.D. = 6.27	
<u>อายุคู่สมรส</u>				
19 – 35 ปี	183	65.1	305	42.1
36 – 50 ปี	178	34.9	296	57.9
รวม	361	100	601	100
	X = 32.82 , S.D. = 6.52		X = 37.26 , S.D. = 6.63	
<u>จำนวนปีที่ได้รับการศึกษาของผู้ตอบ</u>				
0 – 9 ปี	131	29.1	218	40.6
10 – 14 ปี	112	40.2	187	25.6
15 – 21 ปี	118	30.7	196	33.8
รวม	361	100	601	100
	X = 12.09 , S.D. = 3.94		X = 11.31 , S.D. = 4.71	
<u>จำนวนปีที่ได้รับการศึกษาของคู่สมรส</u>				
0 – 6 ปี	80	23.5	133	21.3
7 – 12 ปี	132	40.2	220	34.5
13 – 21 ปี	149	36.3	247	44.2
รวม	361	100	600	100
	X = 11.08 , S.D. = 4.34		X = 11.39 , S.D. = 4.53	

ตาราง 1 (ต่อ)

ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง	สถานภาพ			
	สามี		ภรรยา	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
<u>การประกอบอาชีพของผู้ตอบ</u>				
ประกอบอาชีพ	331	98.1	552	88.2
ไม่ประกอบอาชีพ	29	1.9	49	11.8
รวม	360	100	601	100
<u>การประกอบอาชีพของคู่สมรส</u>				
ประกอบอาชีพ	331	85.2	555	97.0
ไม่ประกอบอาชีพ	27	14.8	44	3.0
รวม	358	100	599	100
<u>ประเภทอาชีพของผู้ตอบ</u>				
รับราชการ	159	42.9	265	44.8
ทำงานองค์การเอกชน	103	39.1	172	22.3
อื่น ๆ	99	18.0	164	32.9
รวม	361	100	601	100
<u>ประเภทอาชีพของคู่สมรส</u>				
รับราชการ	112	27.2	186	33.3
ทำงานองค์การเอกชน	119	33.5	198	32.4
อื่น ๆ	130	39.3	217	34.3
รวม	361	100	601	100
<u>รายได้ของครอบครัว</u>				
ระดับต่ำ (1 – 3)	141	41.2	235	38.9
ระดับกลาง (4 – 6)	154	44.7	257	42.8
ระดับสูง (7 – 9)	59	14.1	99	18.3
รวม	354	100	591	100
	X = 4.22 , S.D. = 2.18		X = 4.47 , S.D. = 2.26	

ตาราง 1 (ต่อ)

ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง	สถานภาพ			
	สามี		ภรรยา	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
<u>จำนวนปีที่แต่งงาน</u>				
2 – 10 ปี	204	62.2	341	54.1
11 – 31 ปี	153	37.8	256	45.9
รวม	357	100	597	100
	X = 9.47 , S.D. = 5.87		X = 10.77 , S.D. = 5.48	
<u>จำนวนครั้งที่แต่งงานใหม่</u>				
ไม่เคยแต่งงานใหม่ (0 ครั้ง)	320	82.0	532	92.5
เคยแต่งงานใหม่ (1 – 6 ครั้ง)	41	18.0	69	7.5
รวม	361	100	601	100
	X = .28 , S.D. = .78		X = .08 , S.D. = .29	
<u>ประเภทของครอบครัว</u>				
ครอบครัวเดี่ยว	253	69.4	421	71.1
ครอบครัวขยาย	106	30.6	177	28.9
รวม	359	100	598	100
<u>สถานภาพสมรสของพ่อแม่ผู้ตอบ</u>				
อยู่ด้วยกัน	286	79.5	475	78.9
แยกกันอยู่	41	13.6	69	10.1
อื่น ๆ	34	6.9	57	11.0
รวม	361	100	601	100
<u>จำนวนบุตร</u>				
ไม่มีบุตร	66	19.7	111	17.7
มีบุตร (1 คนขึ้นไป)	294	80.3	488	82.3
รวม	360	100	599	100
	X = 1.39 , S.D. = 1.04		X = 1.46 , S.D. = .99	

ตาราง 2 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานลักษณะของสถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัว จิตลักษณะทั่วไป ลักษณะทางศาสนา จิตลักษณะตามสถานการณ์ และคุณภาพชีวิตสมรสของผู้ถูกศึกษาในงานวิจัย 1

ตัวแปร	พิสัยของคะแนน	คะแนนเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
การรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลภายนอกครอบครัว	26 - 90	64.18	10.91
การรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว	10 - 60	38.36	10.85
การสื่อสารระหว่างคู่สมรส	10 - 60	42.63	9.02
วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก	30 - 129	80.43	15.79
วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ	8 - 44	13.36	5.32
เอกลักษณ์แห่งตน	36 - 90	65.06	9.36
ความใกล้ชิดผูกพัน	40 - 115	84.73	12.45
สุขภาพจิต	19 - 90	60.77	11.71
สุขภาพกาย	22 - 60	50.81	5.13
ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของผู้ตอบ	28 - 110	85.69	12.45
การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส	14 - 110	83.23	14.10
ความเครียดในการทำงาน	44 - 269	106.45	35.94
การปฏิบัติทางพุทธของผู้ตอบ	21 - 60	47.35	4.55
การรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส	15 - 60	45.58	7.61
วิถีชีวิตแบบพุทธของผู้ตอบ	26 - 60	44.43	6.30
ทัศนคติต่อคู่สมรส	13 - 60	48.61	8.46
ความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัย	19 - 60	45.13	7.73
คุณภาพชีวิตสมรสด้านการปรับตัวระหว่างคู่สมรส	59 - 204	149.50	23.93
คุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส	19 - 90	68.97	13.17

ตาราง 2 ก. แสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยลักษณะของสถานการณ์ภายนอก – ภายในครอบครัว จิตลักษณะทั่วไป ลักษณะทางศาสนา จิตลักษณะตามสถานการณ์ และคุณภาพชีวิตสมรสระหว่างผู้ถูกศึกษาฝ่ายสามีและฝ่ายภรรยา

ตัวแปร	ผู้ถูกศึกษา	จำนวนคน	คะแนนเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าที
การรับรู้การสนับสนุนทางสังคม	สามี	360	63.50	10.84	-1.50
	ภรรยา	601	64.59	10.93	
การรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว	สามี	360	37.31	10.33	-2.33*
	ภรรยา	599	38.99	11.10	
การสื่อสารระหว่างคู่สมรส	สามี	361	42.05	9.00	-1.54
	ภรรยา	598	42.98	9.09	
วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบบวก	สามี	360	80.70	16.12	.47
	ภรรยา	598	80.21	15.61	
วิธีจัดการกับความขัดแย้งแบบลบ	สามี	361	13.14	5.14	-.93
	ภรรยา	600	13.47	5.42	
สุขภาพกาย	สามี	361	51.80	4.21	4.98***
	ภรรยา	598	50.22	5.53	
สุขภาพจิต	สามี	361	63.15	10.51	5.13***
	ภรรยา	600	59.34	12.17	
ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของผู้ตอบ	สามี	361	85.35	12.47	-.64
	ภรรยา	600	85.89	12.43	
การรับรู้ค่านิยมด้านชีวิตครอบครัวของคู่สมรส	สามี	360	83.92	13.78	1.19
	ภรรยา	600	82.80	14.29	
เอกลักษณ์แห่งตน	สามี	361	65.57	9.50	1.28
	ภรรยา	599	64.77	9.29	
ความใกล้ชิดผูกพัน	สามี	361	84.62	12.12	-.21
	ภรรยา	599	84.80	12.66	
ความเครียดในการทำงาน	สามี	338	108.64	37.42	1.45
	ภรรยา	500	104.97	34.86	

ตาราง 2 ก. (ต่อ)

ตัวแปร	ผู้ถูกศึกษา	จำนวนคน	คะแนนเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าที
การปฏิบัติทางพุทธของผู้ตอบ	สามี	361	43.98	6.79	-12.82***
	ภรรยา	600	49.38	5.48	
วิถีชีวิตแบบพุทธของผู้ตอบ	สามี	361	43.59	6.74	-3.13**
	ภรรยา	599	44.94	5.97	
การรับรู้การปฏิบัติทางพุทธของคู่สมรส	สามี	359	48.68	6.21	10.88***
	ภรรยา	601	43.72	7.77	
ทัศนคติต่อคู่สมรส	สามี	361	49.21	7.47	1.79
	ภรรยา	600	48.25	8.98	
ความรู้สึกแออัดในที่พักอาศัย	สามี	359	44.30	7.57	-2.60**
	ภรรยา	596	45.63	7.79	
คุณภาพชีวิตสมรสด้านการปรับตัวระหว่างคู่สมรส	สามี	357	151.37	22.63	1.87
	ภรรยา	598	148.39	24.62	
คุณภาพชีวิตสมรสด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส	สามี	361	69.93	12.24	1.80
	ภรรยา	599	68.39	13.68	

* , ** , *** มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 , .01 และ .001 ตามลำดับ

บรรณานุกรม

กรมการปกครอง (2540) ประมวลสถิติ งานการทะเบียน ปี 2540 ส่วนการทะเบียนทั่วไป สำนักบริหารการทะเบียน

กองงานโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (2538) " คำกล่าวสุนทรพจน์ในที่ประชุมสุดยอดของสหประชาชาติว่าด้วยการพัฒนาสังคม " ณ กรุงโคเปนเฮเกน ประเทศเดนมาร์ก 11 มีนาคม

เกษม ตันติผลาชีวะ และ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2539) สุขภาพจิตในครอบครัว ใน นโยบายและแผนงานในการพัฒนาสถาบันครอบครัว คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีร่วมกับคณะกรรมการกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

คณะอนุกรรมการด้านครอบครัว (2539) นโยบายและแผนงานในการพัฒนาสถาบันครอบครัว คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีร่วมกับคณะกรรมการกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

งามตา วนินทานนท์ (2536) ลักษณะทางพุทธศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ของบิดามารดาที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูบุตร รายงานการวิจัยฉบับที่ 50 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

งามตา วนินทานนท์ (2541) ปลูกฝังเยาวชนไทยอย่างไรให้เป็นคนดี ใน เอกสารประมวลผลวิจัยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ตอน " ชี้ทางสร้างเยาวชนไทยในทศวรรษหน้า " สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

จันทร์เพ็ญ คุปต์กาญจนากุล (2526) ตัวแบบสมุฏฐานความพึงพอใจในชีวิตสมรส ปริญญานิพนธ์ สังคมวิทยาและมานุษยวิทยามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ชุมพร ยงกิตติกุล และ นิรมล ชยุตสาหกิจ (2532) การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมสมัยใหม่ทางอุตสาหกรรมของครอบครัวไทย ในเขตกรุงเทพมหานคร รายงานการวิจัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ณัฐสุดา สุจินันท์กุล (2541) ปัจจัยด้านครอบครัว การทำงาน และลักษณะส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพ ปริญญานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ดวงเดือน แซ่ตัง (2531) อิทธิพลของการให้แรงเสริมด้วยเบี้ยรางวัลต่อความเชื่ออำนาจในตนของเด็กก่อนวัยรุ่น ปริญญานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์-ประยุกต์ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2521) การสร้างมิตรภาพและการเลือกคู่ครอง ใน จรรจา สุวรรณทัต ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจนปัจจนึก (บรรณาธิการ) พฤติกรรมศาสตร์ เล่ม 1 : พื้นฐานความเข้าใจทางจิตวิทยา กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2531) คุณภาพของครอบครัวกับการพัฒนาเยาวชน สารสัมพันธ์สมาคมผู้ปกครองและครูโรงเรียนสตรีวิทยา กุมภาพันธ์ หน้า 10 - 15

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2538) ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม : การวิจัยและการพัฒนาบุคคล ตำราขั้นสูงทางจิตวิทยาพฤติกรรมศาสตร์ โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการ สถาบันบัณฑิต-พัฒนบริหารศาสตร์

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2541) ทฤษฎี การวัดและงานวิจัยเอกลักษณ์แห่งอีโก้ในคนไทยและเทศ ตำราขั้นสูง คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2540) ความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนาของคนไทย : การปลูกฝังอบรมและคุณภาพชีวิต รายงานการวิจัย คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิต-พัฒนบริหารศาสตร์

ดวงเดือน พันธุมนาวิน งามตา วนินทานนท์ และคณะ(2536) ลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในสภาวะเสี่ยงในครอบครัวและแนวทางป้องกัน รายงานการวิจัย สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจนปัจจนึก (2520) จริยธรรมของเยาวชนไทย รายงานการวิจัยฉบับที่ 21 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจนปัจจนึก (2524) ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับสุขภาพจิตและจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น รายงานการวิจัยฉบับที่ 26 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ดวงเดือน พันธุมนาวิน อรพินทร์ ชูชม และ งามตา วนินทานนท์ (2528) ปัจจัยทางจิตวิทยานิเวศที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของมารดาไทย รายงานการวิจัยฉบับที่ 32 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ดวงเดือน พันธุมนาวิน อรพินทร์ ชูชม และ สุภาพร ลอยด์ (2529) การควบคุมอิทธิพลสื่อมวลชนของครอบครัวกับจิตลักษณะที่สำคัญของเยาวชนไทย รายงานการวิจัย สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ดุจเดือน พันธุมนาวิน และ คณะ (2537) ลักษณะของมารดากับจิตลักษณะและพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นตอนปลาย รายงานการวิจัยของนิสิตปีที่ 3 ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ทัศนา ทองภักดี (2528) ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลกับความเชื่ออำนาจ-ในตนของเด็กวัยรุ่นไทย ปริญญานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

บังอร โสฬส และ อัจฉรา วงศ์วัฒนามงคล (2539) การศึกษาความเครียดในการทำงานของผู้บริหารในวงราชการไทย : วิเคราะห์ปัจจัยสาเหตุและผลของความเครียด รายงานการวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ (2522) สถิติวิทยาทางการศึกษา กรุงเทพฯ : บริษัทสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด

ลาดทองใบ ภูอภิรมย์ (2530) บทบาทของครอบครัวในการป้องกันการติดยาเสพติดของเยาวชน รายงานการวิจัยฉบับที่ 37 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

วรรณะ บรรจง (2537) ลักษณะทางพุทธศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ของเยาวชนไทยจากชุมชนแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองในภาคใต้ ปริญญานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

วรรณี วรรณชาติ (2541) ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการคบเพื่อนแบบเสี่ยงเอดส์ของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย ปริญญานิพนธ์ พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร (2533) คู่มือการเดินทางติดต่อโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กองวิชาการ

สุนทรี โคมิน และ สนิท สมัครการ (2522) ค่านิยมและระบบค่านิยม : เครื่องมือในการสำรวจวัด กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

สุพจน์ จักขุทิพย์ (2521) ปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการประพฤติตนไม่สมควรแก่สภาพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตกรุงเทพมหานคร ปริญญานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สุภรณ์ ลิ้มอารีย์ และ พนม ลิ้มอารีย์ (2536) สตรีและการหย่าร้าง รายงานการวิจัย ทุนอุดหนุนการวิจัยประเภททั่วไปจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม

สุรพงษ์ ชูเดช (2534) ความสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์ในมหาวิทยาลัยกับจิตลักษณะที่สำคัญของนิสิต ปริญญานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สุริยะ พันธ์ดี (2536) ความสัมพันธ์ระหว่างการถ่ายทอดทางพุทธศาสนาในโรงเรียนกับจิตลักษณะและพฤติกรรมก้าวร้าวในนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ปริญญานิพนธ์ วิทยาศาสตร-มหาบัณฑิต สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เสาวนีย์ ตนะดุลย์ (2533) คุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ปริญญานิพนธ์ สังคมวิทยามหาบัณฑิต คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

หรรษา เลาหเสรีกุล (2537) การเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์กับลักษณะทางพุทธศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ของนักเรียนวัยรุ่น ปริญญานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

อรุณรุ่ง บุญธนันตพงศ์ (2535) พฤติกรรมและตัวชี้วัดความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในเขตกรุงเทพ-มหานครที่จะนำไปสู่ความต้องการหย่าร้าง ปริญญานิพนธ์ สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

อ้อมเดือน สดมณี (2536) ผลการฝึกอบรมทางพุทธพฤติกรรมศาสตร์ต่อจิตลักษณะและประสิทธิผลของครู ปริญญานิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

อุบลรัตน์ พิชญ์ชยะนนท์ (2531) คุณภาพชีวิตสมรส : ศึกษากรณีข้าราชการสังกัดกรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์ สังคมวิทยาและมานุษยวิทยามหาบัณฑิต คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อุษา ศรีจินดารัตน์ (2533) พัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ที่เกี่ยวกับการรับรู้คุณค่าของการทำงานและการรับรู้คุณค่าของศาสนาในวัยรุ่นไทยในภาคใต้ ปริญญานิพนธ์ วิทยาศาสตร-มหาบัณฑิต สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

Archer, S.E. , Kelly, C.D. , and Bisch, S.A. (1984). Implementing change in communities : A collaborative process. Missouri : The C.V. Mosby Company.

Arellano, C.M. , and Markman, H.J. (1995). The managing affect and difference scale (MADS) : A self - report measure assessing conflict management in couples. Journal of Family Psychology, 9(3) , 319 – 334.

Baruch, G.K. and Barnett, R. (1986). Role quality, multiple role involvement , and psychological well – being in middle women. Journal of Personality and Social Psychology, 51(3) , 578 – 585.

Belsky, J. (1984). The determinants of parenting : A process model. Child Development, 55, 83 – 96.

Bienvenu, M.J. (1970). Measurement of marital communication. The Family Coordinator, Jan., 26 – 31.

Blair, S.L. (1993). Employment, family and perceptions of marital quality among husbands and wives. Journal of Family Issues, 14(2), 189 – 212.

Bowman, M.L. (1990). Coping efforts and marital satisfaction : Measuring marital coping and its correlates. Journal of Marriage and the Family, 52, 463 – 474.

Broderick, J.E. and O' Leary, K.D. (1986). Contribution of affect , attitudes and behavior to marital satisfaction. Journal of Consulting and Clinical Psychology, 54(4), 514 – 517.

Bronfenbrenner, U. (1986). Ecology of the family as a context for human development : Research perspectives. Development Psychology, 22(6), 723 – 742.

Bronfenbrenner, U. (1989). Ecological system theory. In R. Vasta (Ed.) Annals of child development, vol. 6 : Six theories of child development. London : JAI Press , Inc.

Callan, V.J., and Noller, P. (1986). Perceptions of communicative relationship in families with adolescents. Journal of Marriage and the Family, 48, 813 – 820.

Carey, M.P., Spector, I.P., Lantinga, L.J., and Krauss, D. (1993). Reliability of the dyadic adjustment scale. Psychological Assessment, 5(2), 238 – 240.

Carley, M. (1981). Social measurement and social indicators : Issues of policy and theory. London : George Allen and Unwin , Ltd.

Christian, J.L., O' Leary, K.D., and Vivian, D. (1994). Depressive symptomatology in maritally discordant women and men : The role of individual and relationship variables. Journal of Family Psychology, 8(1), 32 – 42.

Clark – Nicolus, P. and Gray – Little, B. (1991). Effect of economic resources on marital quality in black married couples. Journal of Marriage and the Family, 53, 645 – 655.

Coie, J.D., Watt, N.F., West, S.G., Hawkins,J.D., Asarnow, J.R., Markman, H.J., Ramey, S.L., Shure, M.B., and Long, B. (1993). The science of prevention : A conceptual framework and some directions for a national research program. American Psychologist, 48(10), 1013 – 1020.

Cohen, S. and Wills, T.A. (1985). Stress , social support and the buffering hypothesis. Psychological Bulletin, 98, 310 – 357.

Collins, W.A. and Rusell (1991). Mother – child and father – child relationships in middle childhood and adolescence : A developmental analysis, Developmental Review, 11, 99 – 136.

Cummings, E.M., Davies, P.T., and Simpson, K.S. (1994). Marital conflict, gender, and children's appraisals and coping efficacy as mediators of child adjustment . Journal of Family Psychology, 8(2), 141 – 149.

Cutrona, C.E. (1996). Social support in couples : Marriages as a resource in times of stress. London : Sage Publications.

Davis, B.T., Hops, H., Alpert, A., and Sheeber (1998). Child responses to parental conflict and their effect on adjustment : A study of triadic relations. Journal of Family Psychology, 12(2), 163 – 177.

Davies, P.T., and Cummings, E.M. (1998). Exploring child's emotional security as a mediator of the link between marital relations and child adjustment. Child Development, 69(1), 124 – 139.

Dudley, M.G., and Kosinski, F.A. (1990). Religiosity and marital satisfaction : A research note. Review of Religious Research, 32(1), 78 – 86.

Elder, G.H. (1991). Economic pressure and marital quality : An illustration of the method variance problem in the causal modeling of family processes. Journal of Marriage and the Family, 53, 375 – 388.

Farrell, M.P., and Barnes, G.M. (1993). Family system and social support : A test of the effects of cohesion and adaptability on the functioning of parents and adolescent. Journal of Marriage and the Family, 55, 119 – 132.

Fauber, R., Forehand, R., Thomas, A.M., and Wierson, M. (1990). A mediational model of the impact of marital conflict on adolescent adjustment in intact and divorced families : The role of disrupted parenting. Child Development, 61, 1112 – 1123.

Filsinger, E.E., and Wilson, M.R. (1984). Religiosity, socioeconomic rewards, and family development : Predictors of marital adjustment. Journal of Marriage and the Family, 46, 663 – 670.

Fincham, F.D. (1994). Understanding the association between marital conflict and child adjustment : Overview. Journal of Family Psychology, 8(2), 123 – 127.

Fincham, F.D., Grych, J.H. and Osborne, L.N. (1994). Does marital conflict cause child maladjustment ? Directions and challenges for longitudinal research. Journal of Family Psychology, 8(2), 128 – 140.

Fincham, F.D. and Linfield, K.J. (1997). A new look at marital quality : Can spouses feel positive and negative about their marriage ? Journal of Family Psychology, 11(4), 489 – 502.

Garbarino, J., Sebes, J., and Schellenbach. (1984). Families at risk for destructive parent – child relations in adolescence. Child Development, 55, 174 – 183.

Greenhaus, J.H., Bedeian, A.G., and Mosshoolder, K.W. (1987). Work experiences, job performance, and feelings of personal and family well – being. Journal of Vocational Behavior, 31, 200 –215.

Grych, J.H., and Fincham, F.D. (1990). Marital conflict and children's adjustment : A cognitive – contexual framework. Psychological Bulletin, 108(2), 267 – 290.

Grych, J.H., and Fincham, F.D. (1993). Children's appraisals of marital conflict : Initial investigations of the cognitive – contextual framework. Child Development, 64, 215 – 230.

Grych, J.H., Seid, M., and Fincham, F.D. (1992). Assessing marital conflict from the child's perspective : The children's perception of interparental conflict scale. Child Development, 63, 558 – 572.

Hamachek, D.E. (1988). Evaluating self – concept and ego development within Erikson' s psychosocial framework : A formulation. Journal of Counseling and Development, 66, 354.

Harrist, A.W., and Ainslie, R.C. (1998). Marital discord and child behavior problems : Parent – child relationship quality and child interpersonal awareness as mediators. Journal of Family Issues, 19(2), 140 – 163.

Hecht, M.L., Marston, P.J., and Larkey, L.K. (1994). Love ways and relationship quality in heterosexual relationships. Journal of Social and Personal Relationships, 11, 25 – 43.

Hetherington, E.M. (1989). Coping with family transitions : Winners, losers and survivors. Child Development, 60, 1 – 14.

Heyman, R.E., Sayers, S.L., and Bellack, A.S. (1994). Global marital satisfaction versus marital adjustment : An empirical comparison of three measures. Journal of Family Psychology, 8(4), 432 – 446.

Holahan, C.J., Valentine, D.P., and Moos, R.H. (1994). Parental support and psychological adjustment during the transition to young adulthood in a college sample. Journal of Family Psychology, 8(2), 215 – 223.

Hunsberger, B.E. (1983). Apostasy : A social learning perspective. Review of Religious Research, 25, 21 – 38.

Irwin, R.A.C. and Others (1991). Does relational efficacy index interactional behaviors associated with marital satisfaction across transition to parenthood ? Paper presented at the Society for Research in Child Development Biannual Meeting, Seattle, WA., April 18 – 21.

Jccard, J., Dittus, P.J., and Gordon, V.V. (1998). Parent – adolescent congruency in reports of adolescent sexual behavior and in communications about sexual behavior. Child Development, 69(1), 247 – 261.

Johnson, M.P., and Milardo, R.M. (1984). Network interference in pair relationships : A social psychological recasting of Slater' s theory of social regression. Journal of Marriage and the Family, 46, 893 – 899.

Jöreskog, K.G. and Sörbom, D. (1986). DOS PRELIS 1.20 A preprocessor for LISREL. Chicago, ILL : Second Edition, Scientific Software, Inc.

Jöreskog, K.G. and Sörbom, D. (1989). LISREL 7 user' s reference guide. Scientific Software, Inc.

Jöreskog, K.G. and Sörbom, D. (1993). LISREL 8 : Structural equation modeling with the SIMPLIS™ Command Language. Hillsdale, NJ : Lawrence Erlbaum Associates Publishers.

Jouriles, E., Murphy, C.M., Farris, A.M., Smith, D.A., Richters, J.E., and Waters, E. (1991). Marital adjustment, parental disagreements about child rearing and behavior problems in boys : Increasing the specificity of the marital assessment. Child Development, 62, 1424 – 1433.

Julien, D., Markman, H.J., Leveille, S., Chartrand, E., and Begin, J. (1994). Network' s support and interference with regard to marriage : Disclosures of marital problems to confidents. Journal of Family Psychology, 8(1), 16 – 31.

Julien, D. and Markman, H.J. (1991). Social support and social networks as determinants of individual and marital outcomes. Journal of Social and Personal Relationships, 8, 549 – 568.

Kamo, Y. (1993). Determinants of marital satisfaction : A comparison of the United State and Japan. Journal of Social and Personal Relationships, 10, 551 – 568.

Katainen, S., Raikkonen, and Keltikangas – Jarvinen, L. (1998). Development of temperament : Childhood temperament and the mother's childrearing attitudes as predictors of adolescent temperament in 9 year fellow – up study. Journal of Research in Adolescence, 8(4), 485 – 509.

Larson, R.W., and Richards, M.H. (1994). Family emotions : Adolescents and their parents experience the same state. Journal of Research on Adolescence, 4(4), 567 – 583.

Levenson, R.W., Carstensen, L.L., and Gottman, J.M. (1993). Long – term marriage : Age, gender, and satisfaction. Psychology and Aging, 8(2), 301 – 313.

Levenson, R.W., Carstensen, L.L., and Gottman, J.M. (1994). The influence of age and gender on affect physiology and their interactions : A study of long – term marriage. Journal of Personality and Social Psychology, 67(1) , 56 – 68.

Lewis, R.A., and Spanier, G.B. (1979). Theorizing about the quality and stability of marriage. In W.R. Burr et al. (Eds.) Contemporary theories about the family (Vol 1, pp. 268 – 294). New York : The Free Press.

Long, E.C.J. and Andrews, D.W. (1990). Perspective taking as a predictor of marital adjustment. Journal of Personality and Social Psychology, 59(1), 126 – 131.

Losel, F. and Bliesener, T. (1994). Some high – risk adolescents do not develop conduct problems : A study of protective factors. International Journal of Behavioral Development, 17(4), 753 – 777.

Lyn, R.J. (1996). Examining the marriages of nontraditional women : Marital processess and outcomes. Dissertation Abstracts International, Nov., DAI – A 57/05, p. 2221.

Magnusson, D. and Endler, N.S. (1977). Interactional psychology : Present status and future prospects In D. Magnusson and N.S. Endler (Eds.) Personality at the crossroad : Current issues in interactional psychology (pp. 3 –31). Hillsdele, New Jersey : Lawrence Erlbaum Associates Publishers.

Manen, K.V. and Whitbourne, S.K. (1997). Psychosocial development and life experiences in adulthood : A 22 – year sequential study. Psychology and Aging, 12(2), 239 – 246.

Mason, C.A., Cauce, A.M., Gonzales, N., Hiraga, Y., Grove, K. (1994). An ecological model of externalizing behaviors in African – American adolescents : No family is island. Journal of Research on Adolescence, 4(4), 639 – 655.

Newton, T.L., Kiccolt – Glaser, J.K., Glaser, R. and Malarkey, W.B. (1995). Conflict and withdrawal during marital interaction : The role of hostality and defensiveness. Personality and Social Psychology Bulletin, 21(5), 512 – 524.

Noller, P. and Callan, V.J. (1988). Understanding parent – adolescent interactions : Perception of family members and outsiders. Developmental Psychology, 24(5), 707 – 714.

Ochse, R., and Plug, C. (1986). Cross – cultural investigation of the validity of Erikson' s theory of personality development. Journal of Personality and Social Psychology, 50(6), 1240 – 1252.

O' Leary, K.D., Fincham, F.D., and Turkewitz, H. (1983). Assessment of positive feelings toward spouse. Journal of Consulting and Clinical Psychology, 51(6), 949 – 951.

O' Leary, K.D., Malone, J., and Tyree, A. (1994). Physical aggression in early marriage : Prerelationship and relationship effects. Journal of Consulting and Clinical Psychology, 62(3), 594 – 602.

O' Malley, C.E. (1995). Stressors, support and well – being in the dual earnier and dual – career couples. Dissertation Abstracts, George Mason University.

Orbuch, T.L., House, S.S., and Mero, R.P. (1996). Marital quality over the life course. Social Psychology Quarterly, 59(2), 162 – 171.

Paden, S.L., and Buchler, C. (1995). Coping with the dual – income lifestyle. Journal of Marriage and the Family, 57, 101 – 110.

Parke, R.D. and Tinsley, B.J. (1987). Family interaction in infancy. In J. Osofsky (Ed.) Handbook of infant development. (2nd Ed., pp. 579 – 641). New York ; Wiley.

Pittman, J.F., and Lloyd, S.A. (1988). Quality of family life, social support, and stress. Journal of Marriage and the Family, 50, 53 – 67.

Prager, K.J. (1986). Intimacy status : Its relationship to locus of control, self - disclosure, and anxiety in adults. Personality and Social Psychology Bulletin, 12(1), 91 – 109.

Renick, M.J., Blumberg, S.L., and Markman, H.L. (1992). The prevention and relationship enhancement program (PREP) : A empirically based preventive intervention program for couples. Family Relations, 41, 141 – 147.

Sabattalli, R.M., and Cecil – Pigo, E.F. (1985). Relational interdependence and commitment in marriage. Journal of Marriage and the Family, 47, 931 – 937.

Sarason, I.G., Henrl, M.L., Basham, R.B., and Sarason, B.R. (1983). Assessing social support : The social support questionnaire. Journal of Personality and Social Psychology, 44(1), 127 – 139.

Shaefer, M.T., and Olson, D.H. (1981). Assessing intimacy : The PAIR inventory. Journal of Marital and Family Therapy, 7, 47 – 60.

Shek, D.T.L. (1995). Marital quality and psychological well – being of married adults in a Chinese context. Journal of Genetic Psychology, 156(1), 45 – 56.

Shek, D.T.L. (1997). The relation of family functioning to adolescent psychological well – being, school adjustment and problem behavior. Journal of Genetic Psychology, 158(4), 467 – 479.

Shek, D.T.L. (1998). A longitudinal study of the relations between parent – adolescent conflict and adolescent psychological well – being. Journal of Genetic Psychology, 159(1), 53 – 67.

Smetana, J.G. (1989). Adolescents' and parents' reasoning about actual family conflict. Child Development, 60, 1052 – 1067.

Spanier, G.B. (1976). Measuring dyadic adjustment : New scales for assessing the quality of marriage and similar dyads. Journal of Marriage and the Family, 38, 15 - 28.

Spanier, G.B. and Lewis, R.A. (1980). Marital quality : A review of the seventies. Journal of Marriage and the Family, 42, 825 - 839.

Spilka, B., Hood, R.W., and Gorsuch, R.L., Jr. (1985). The psychology of religion : An empirical approach. Englewood Cliffs, N.J. : Prentice – Hall.

Stattin, H. and Klackenberg, G. (1992). Discordant family relations in intact families : Developmental tendencies over 18 years. Journal of Marriage and the Family, 54, 940 - 956.

Straus, M.A. (1979). Measuring intrafamily conflict and violence : The conflict tactics scales (CT). Journal of Marriage and the Family, 41, 75 - 88.

Tabachnick, B.G. and Fidell, L.S. (1996). Using multivariate statistics. (3nd Ed.) New York : Harper Collins College Publishers

Tesch, S.A. and Whitbourne, S.K. (1982). Intimacy and identity status in young adults. Journal of Personality and Social Psychology, 43(5), 1041 – 1051.

Van Widenfelt, B., Markman, H.J., Guerney, B., Behrens, B.C., and Hosman, C. (1997). Prevention of relationship problems. In W. K. Halford and H.J. Markman (Eds.) Clinical handbook of marriage and couples interventions (pp. 651 – 675). New York : John Wiley & Sons.

Voydanoff, P. and Donnelly, B.W. (1998). Parents' risk and protective factors as predictors of parental well – being and behavior. Journal of Marriage and the Family, 60, 344 – 355.

Walsh, W.B. and Betz, N.E. (1985). Test and assessment. New Jersey : Prentice Hall, Inc.

Whalen, C.K., Henker, B., Hollinshead, J., and Burgess, S. (1996). Parent – adolescent dialogues about AIDS. Journal of Family Psychology, 10(3), 343 – 357.

Whitbourne, S.K. and Tesch, S.A. (1985). A comparison of identity and intimacy statuses in college students and alumni. Developmental Psychology, 21(6), 1039 – 1044.

Whitbourne, S.K., Zuschlag, M.K., Elliot, L.B., and Waterman, A.S. (1992). Psychosocial development in adulthood, A 22 – year sequential study. Journal of Personality and Social Psychology, 63(2), 260 – 271.

White, K.M., Speisman, J.C., Jackson, D., Bartis, S., and Costos, D. (1986). Intimacy maturity and its correlates in young married couples. Journal of Personality and Social Psychology, 50(1), 152 – 162.

Zimet, G.D., Dahlem, N.W., Zimet, S.G., and Farley, G.K. (1988). The multidimentional scale of perceived social support. Journal of Personality Assessment, 52(1), 30 - 41.